DEFENSORIUM MONTIS PIETATIS CONTRA FIGMENTA OMNIA EMULE...

Bernardino Busti

Digitized by Google

NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
7 I
3

BIBLIOTECA

Defenſorium Montis pieta-tis Contra figmenta omnia emule falſitatis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
4. 13. 17. 8

Reuerēdiſſimo in chriſto Patri ac

dño. d. Bernardino ſacroſancte Rhomane eccleſie tituli ſctē Crucis in Hie-
ruſalē preſbytero Cardinali digniſſimo: atq ſanctiſſimi dñi noſtri Alexādri
Pape ſexti ⁊ apl'ice ſedis legato de latere: Frater Bernardinus de Buſti de
Mediolano ordinis Minoꝝ de obſeruātia humilē ac debitā cōmēdationē

Licet ſacratiſſimū Montē pietatis

diuinitus traditū oēs Rhomani pōtifices qui ab eius primordio vſq in pre
ſens extiterunt comprobarint: Nō deſinit tamē ſerpēs antiquus humani ge
neris inimicus ac pietat' impugnator: pijs fideliū mentib' mortiferū virus
infundere. atq p quoſdā ſophiſtas a rationis tramite deuiātes: ipſi' Mon
tis quietem aſſidue perturbare. Qui illum tam verbis q̄ ſcriptis ſub zeli ſpe-
cie colorat' euertere atq eradicare conant': in maximū paupeꝝ detrimentū:
animarūq diſpēdiū: ac ſacroſancte Rhomane eccleſie (cui' auctoritate fun
datus eſt) dedec' imenſum. Ea propter Defenſoriū eiuſdē piiſſimi mōtis qd
deo inſpirāte cōpoſui Reuerēdiſſime dñatiōi vr̄e intitulaui: quā doctiſſimā
eſſe atq apl'ice ſedis zelantiſſimā veritatiſq protectricē agnoui: Illā iterū
atq iteꝝ exorās: vt ſi pter occupationū magnitudinē ad examinandā libel
lui' veritatē vacare nequierit: per aliquos probos ac ſapiētes iuris vtriuſq
doctores atq theologos: religionis nr̄e nō emulos faciat pſcrutari. Eiuſq
veriſſima deciſione cōperta: p eccl'iaſticas cenſuras auctoritate apl'ica aduer
ſarijs ipſius montis ppetuū faciat imponi ſilentiū. Pro quo piiſſimo ope-
re Reuerendiſſima dominatio veſtra in hoc ſeculo meritū et laudem: In ce-
lis vero gloriam obtinebit eternā. Ualeat feliciter Reuerēdiſſimus dñs me
us: ⁊ fideliſſimi famuli ſui munuſculum acceptare dignetur. Mli pridie kl.
Februarij. M. cccc. xcvij.

Tabula alphabetica

ſup Defenſorio ſacri Montis pietatis.

Ab omni ſpecie mali eſt abſtinēdū. Tractatu. j. pte. j. E. cl. ij.
Accipiens mutuo pecuniā ſub vſuris pōt eam alteri mutuare cum pacto q̄ ille ſoluat vſurario p̄dictas vſuras. trac. ij. pte. iij. D
Accipiens lucrū p pecunia depoſita ab eo q̄ eius cuſtodie ſe obligauit: licz iniuſte faciat: non tn̄ cōmittit vſurā. Ibidem V. cl. ij.
Ad quē ptinet decidere ꝛ iudicare de vſuris Ad theologos: An vo ad canoniſtas et legiſtas. Ibidem L. la. iij.
Ad ſedem aplicam recurrēdū eſt in dubijs. ibidem M. la. iij. in fine.
Ad quē ptinet inq̄rere de vſuris. tractatu. j. pte iij. R. lo. ij.
Ad pncipē ꝛ p̄clarū ſpectat opa pietatis impendere ſubditis. ꝛ eoꝝ vtilitatibꝫ inſudare: ac eis fidelitatē ſeruare. trac. ij. pte. vj. L. circa medium vſq; ad finem
Ad vſum cōmunē ordinata non debent ad particularē conuerti. Ibidem B. in fine
Ad augendū Montem multi ſunt modi. Ibidem D.
Aduocatoꝝ laus ꝛ neceſſitas. codē trac. pte. vij. V ꝛ X.
Affirmātes vſuras nō eſſe pctm̄ q̄liter puniant. Trac. j. pte. j. O. lo. ij.
Agentiū actus nō opant pter eoꝝ intentionē Trac. ij. pte. iij. Z. ad finem.
An ſtatutū poſſit aliq̄d diſponere contra ius naturale. trac. j. p. ij. C. circa mediū
Animus ſiue mens elicit ex deliberatiōe. Trac. ij. pte. iij. Z. in fine
An valeat ſtatutū q̄ miſſus in poſſeſſionē ex primo decreto lucret fructus ratione intereſſe. ibidem. G. cl. ij.
Approbatus ꝛ cōfirmatus eſt Mons pietatis cum ſolutione denarij a pluribꝫ ſummis pontificibus: quoꝝ deciſioni ſtandū eſt ab oībꝫ. Ibidem B. cl. iij. Et ibi de auctoritate ſummi pōtificis cui magis eſt credendū ꝛ ſtandum q̄z ſententie totius mūdi hoīm: et q̄z oībꝫ doctoribꝫ ꝛ ſanctis in deciſione cauſarū. Ibidē etiam dicunt multa de excellentia ꝛ virtute ſedis aplice
Approbatiōes ipſius ſedis aplice p bullas et breuia pro Monte pietatis cum ſolutione denarij ponūtur ad litterā in eodez trac. parte. iiij. per totam.
Argumēta cōtra Montē pietatis: licz falſa: ponūtur. trac. j. par. j. p totam.
Argumentoꝝ ipſoꝝ veriſſime ꝛ inexpugnabiles ſolutiones ponunt in eodem tractatu. parte. iij. per totam
Argumenta ſexaginta incōuincibilia clariſſime demonſtrantia iuſtificationē ipſius Montis cum ſolutione denarij: ponuntur tractatu. ij. parte. iij. per totam.
Argumētum valet a maioritate rōnis. Ibidem D. la. ij. in fine.
Ars mercātie ꝛ mercenaria atq; agriculture eſt neceſſaria ciuitatibꝫ. eodem tractatu. parte. ij S ꝛ T.
Arguere ad partes eſt bonū. eodem trac. parte iij. in prin.
Argumentū valet a ſufficienti partiū enumeratione. Ibidem R. in prin.
A ſcandalo eſt abſtinendū. Trac. j. par. j. E. cl. ij ꝛ parte. iij. A
Auferēda eſt omnis occaſio mali ꝛ fraudis. eodem trac. parte. j. S.
Auaroꝝ deteſtatio. Trac. ij. pte. vij. L.
A verbis ſtatuti nō eſt recedendū cum ſunt clara. Trac. j. par. ij. Z. ad finem

Bonaꝝ mentiū eſt ibi culpā timere: vbi culpa nō eſt: quō intelligatur. Trac. j. par. iij. X. ad finem
Bonum cōmune ꝛ plurium eſt melius particulari ꝛ paucoꝝ. Trac. j. pte. ij. B. poſt pmā col. ꝛ parte. iij. O. in penulti. col. ꝛ pte. iiij. poſt pn. ꝛ. ij. trac. p. vij. L. poſt pn. ꝛ M. in fine.

Campſor pro auro dās monetā vel ecōtra: vel faciēs reſponderi aliunde pecuniam an poſſit lucrum exigere. trac. ij. parte. iij. O. Et ibi patet q̄ talia ſunt cambia licita.
Capitis cōdiciones debet habere q̄libet pnceps ꝛ p̄latus. eodem trac. p. vj. C.
Carmina in laudem Montis pietatis. eodem trac. par. ij. X X
Caſus Montis pont in pmo trac. pte. j. C
Caſus vnius determinatio extēdit ad aliū ex idētitate rationis. eodem trac. pte. iij. O
Caſus clarus nō req̄rit cōiecturas: nec interpretationē: nec conſilium. ibidem X.
Cauſa p ſe: ꝛ ſine q̄ non: et p accidens q̄d ſit tracta. j. pte. j. L. circa mediū. ꝛ pte. iij. D. Et de cā finali: ꝛ ſine qua nō: etiam tangit in. ij. parte eiuſdē tractatus. Z. in. ij. columna
Ciuitates ppter quid conſtruuntur. trac. ij. par. ij. in prin.
Ciuitas in quo loco bene edificat. ibidez in fine ſecunde columne
Cōmendabile eſt Montē pietatis cōſtrui in oī ciuitate ꝛ terra. Ibidē per totā partem.
Cōmunitas poteſt ſuis ciuibus imponere collectas in neceſſitatibꝫ ſuis. trac. j. p. j. Q
Cōmunitate peccante an omnes de illa peccent. ibidem X.

IOTECA NAZ. ROMA EMANUELE

Cõmunitas dicitur locupletari ex lucro ſuoꝝ ci uiũ. Jbidem y.
Cõmunitas poteſt res ſubditoꝝ eis auferre pro bono cõmuni: licet ipſi nõ conſentirent. tract. ij. pte. iij. P. lo. ij.
Conſuetudo antiq̃ꝝ debet attẽdi. trac. j. p. ſ. D. cl. ij. ante medium.
Conſiderandũ eſt ⁊ attẽdendũ q̃d facere qs con ſueuit ad iudicandũ de ei⁹ contractibꝯ. eodẽ trac. pte. iij. X. ante medium
Contractus quid ſit. ⁊ de cõtractuũ diuerſitate trac. j. pte. ij. V
Cõtractus diuerſi fiunt in Mõte pietatis. Jbidem circa mediũ. ⁊ trac. ij. p. iij. P. lo. iij.
Contractus mutui pignoris ⁊ locationis iuſtifi catio. trac. j. pte. ij. X.
Contractus ex cõuentione legem accipiũt. eodẽ trac. parte. iij. D. cl. ij.
Contractus dubius non debet iudicari malus niſi aliud appareat: ſed poti⁹ bonus. Trac. ij. par. iij. N. la. ij.
Cuſtodia rerũ Montis et ei⁹ gubernatio cui de bet cõmitti. eodẽ trac. p. vj. B. poſt medium.
Cuſtodit melius vnuſquiſq; ꝓpria q̃ cõmunia Jbidem
Cuſtodes pignoꝝ de qua culpa tenenẽ. tract. j. par. j. L. iiiius finem. ⁊ par. iij. B. cl. ij. añ finẽ

Damnũ dicitur deducto lucro. trac. ij. pte. iij. X.
Ddiberatio concludere debet effectũ trac. ij. pte. iij. Z. in fine
De maleficio quod redundat ad vtilitatẽ reipu blice aliq̃n quis reportat cõmodũ. eodem tra ctatu. par. vij. N
Deus q̃tidie augmentabit Montẽ pietatis. eo dem trac. par. vj. B
Diffiniri ad diffinitionẽ ⁊ ecõtra valet argumẽ tũ. Et diffinitio debet cõuerti cũ ſuo diffinito Trac. j. pte. j. P. ⁊ trac. ij. par. iij. V. ⁊ X. circa medium.
Differẽtia inter locationem ⁊ contractum inno minatũ Facio vt des ⁊c. trac. j. par. ij. y. in pe nultima columna.
Dignus eſt mercenarius mercede ſua. ibidẽ Z. in penul. colum. et trac. ij. par. iij. L et F. circa medium
Diſtinguere oportet eum q̃ vult bene intelligere Trac. j. pte. ij. V. poſt prin.
Diſputatũ fuit ſepius cõtra Montẽ pietatis et ſemp aduerſarij ei⁹ fuerũt cõfuſi. trac. ij. p. v. A. vſq; in finem illius partis.
Doctoribꝯ ſapiẽtioribꝯ eſt credendũ ⁊ ſtandum eoꝝ determiationi: q̃a ipſi pñt interpꝛtari legẽ dubiam. trac. ij. pte. iij. M. la. ij.
Doctores ꝓpter tria debẽt eſſe liberales. ibidem y Z ⁊ A.
Doctores ſunt priuilegiati. ibidem Z.
Doctores iuris decem nominibus nũcupantur Jbidem A.
Dolus pꝛobaẽ ex cõiecturis. trac. j. pte. iij. P.
Dominiũ rei ſue nullus põt transferre in alium ↄtra volũtatẽ ſui ſupioris. trac. j. p. j. T. cl. ij. poſt primã colũ.
Donatio patris in filium in poteſtate non valet Trac. ij. p. iij. M. la. ij.
Dubioꝝ tutior pars eſt eligenda. trac. j. parte. j. L. cl. ij.

Epiſcopus debet eſſe pius ⁊ clemẽs: ac ſubuenire ſuis ſubditiſ. trac. ij. p. vj. D. ⁊ pte. vij. S. circa medium
Eq̃litas in mutuo ſeruari debꝫ in dando ⁊ reci piẽdo. al's eſt vſura: etiã ſi q̃d minimũ recipia tur vltra ſortẽ. trac. j. pte. j. D ⁊ J.
Equalitas iuſticie cõmutatiue in contractu non lediẽ modico exceſſu facto ſine fraude. eodẽ trac. pte. iij. S
Error in cõtrahendo viciat cõtractum. trac. j. p. ij. L. circa medium.
Exceptio in q̃buſdã firmat regulã in reliquis. eo dem trac. p. j. R. ad finem
Ex ſepatis non infertur: ⁊ ex diuerſis non fit illa tio. eodẽ trac. p. ij. V. in fine. ⁊ par. iij. Z. poſt medium
Experiẽtia eſt omniũ magiſtra. eadem pte. ij. B ad finem
Exorbitans diſpoſitio ſtatuti dꝫ fauorabilis q̃n cõcernit bonũ anime. Jbidem
Expenſe ad eos ptinere debẽt ad q̃ꝝ cõmodum negociũ geritur. trac. ij. p. iij. D ⁊ E.
Expenſe vtiles facte in re pignorata pertinẽt ad eũ cui⁹ eſt pign⁹. ⁊ pñt expeti ⁊ exigi ab eo qui tenuit ipm pignus: q̃ etiã poterit fructus p̃di cti pignoris retinere vſq; ad ↄdignam ſatiſfa ctionẽ expẽſaꝝ: ſi ei aliter nõ ſatiſfiat. ibidẽ E.
Ex dicit cauſam ꝓpinquã. Pro ⁊ propter remo tam. Jbidem y. la. ij. in fine
Excuſatio montis pietatis ſi vendi faciat pigno ra nõ luentiũ ea tpe debito. et ſi nõ mutuet tan tum quantũ qs vellet. ⁊ totiẽs q̃tiens petit. eo dem trac. p. vj. J. circa medium
Excellens locus glorie datur in celo pro republi ca laborãtibus ⁊ morientibꝯ. eodem trac. par te. vij. M

Facere p aliuꝫ eſt ſicut facere per ſeipm trac. j. pte. j. V
Facere nõ põt qs noĩe alieno q̃d ei pro hibitum eſt facere noĩe ꝓprio. Jbidem Z
Fauore publice vtilitatiſ ſtatuta recipiũt extenſi onẽ contra regulas iuris. ⁊ pſone al's inhabi les a ſtatuto cõprehendũtur. trac. ij. p. iij. A
Fideiuſſor idoneus non faciliter inueniẽ. trac. j. par. iij. B. lo. ij. poſt primã colũ.
Finis pncipal's qs dicaẽ. ibid Q. cl. ij. circa med.

Finis eſt principium in agibilibꝫ: ⁊ cauſa cauſarū. trac. ij. p. iij. la. ij.

Forma mutata et ſubſtātia intelligitur mutata. ibidem D. la. iij. circa mediū.

Fundamētis ⁊ pncipijs deficiētibꝫ deficiūt reliqua. trac. j. p. ij. V. ante mediū

Operarius obligatꝰ aliq̄d facere: peccat exigēdo ſalariū ꝑ eo. eodē trac. p. j. Q. pꝰ mediū. ⁊ p. iij. N. Ubi etiā dꝛ qꝛ obligatus aliq̄d facere gratis: nō pōt exigere expēſas. ⁊ idem habeť ibidem V.

Gentiles ꝑ republica multis ꝑiculis ſe exponētes: ac ꝑ patria ⁊ bono cōmuni mortē tolerātes debent a chꝛiſtianis imitari. trac. ij. p. vij. D

Habere aliq̄d dꝛ etiā ille q̄ nō habꝫ eius dominiū: ſed ſolū gubernationē ⁊ poſſeſſionē ⁊ hmōi. eodē trac. p. iij. O. cl. ij

Homo homini ſeruitium debet. trac. j. parte. ij X. in fine

Inequalitas in mutuo viciat cū. eodē trac. pte. j. A. cl. ij. circa medium

Intētio: mēs: ⁊ volūtas agētis attēdenda eſt. trac. ij. p. iij. Y. poſt pn.

Intereſſe nunq̄d poſſit exigi ex mutuo. trac. j. p. j. B. cl. ij. ⁊ p. iij. R ⁊ Z ⁊ D. cl. ij. ⁊ trac. ij. pte iij. P. circa finem

In vanū laboꝛat q̄ ſolem facibꝫ adiuuare certat trac. ij. par. iij. in pn.

Iudex poteſt extimare ꝑcia rerū. trac. j. p. ij. Z. in fine prime col.

Iunioꝛes ſunt ꝑſpicacioꝛes ſenioꝛibꝫ. eodē trac. pte. iij. Z. vbi etiā dicť qꝛ plura cognouerunt q̄ȝ ſenes. Quod debet intelligi de iunioꝛibꝫ .i. modernis doctoꝛibꝫ reſpectu antiq̄ꝝ. Quia ſi loq̄mur de ſenibꝫ ⁊ iuuenibꝫ modernis viuentibus ſecus eſſet. qꝛ in antiq̄s eſt ſapientia: et in multo tpe prudentia: Job. xij. Nemo aūt iuuenes eligit in duces: quia nō conſtat eos eſſe prudentes. iij. Eth.

Iuſticia et equalitas in dando ⁊ recipiendo debet ſeruari in mutuo. qꝛ ſi plus vel modicum recipiať q̄ȝ datū ſit: vſura cōmittiť. trac. j. parte. j. D ⁊ J.

Laboꝛās vbi laboꝛat debet ſtipēdia recipere. trac. ij. pte. iij. F. poſt medium

Laudādi ſunt ciues ⁊ pncipes ac p̄lati ⁊ oēs alij fautores ſancto pietatis Montis. eodem trac. pte. ij. X

Locupletari nō debet aliq̄s cū alteriꝰ damno et iactura. trac. j. pte. iij. P. ad finē. et trac. ij. p. iij. B. cl. ij. ⁊ F. la. ij. ante finem

Lucrū dicť deducto onere eris alieni: et oī expēſa ac laboꝛe perſone: ⁊ extimatione laboꝛis: ac deducto omni damno. trac. ij. p. iij. X

Malū aliq̄d fieri nō debet ꝑ q̄cunq̄ꝫ bono habendo: vel malo vitādo. trac. j. par. j. G. ante medium

Malicijs oīs via ē ꝑcludēda. ibi. S

Malus euentꝰ nō imputať ei q̄ aliq̄d ad bonū finem egit. eodē trac. pte. iij. L. circa mediū

Maximū meritū ac p̄miū adq̄runt bn̄factōres Montis pietatis. trac. ij. par. vij. L vſq̄ȝ ad R.

Melius eſt pro pauperibꝫ qꝛ Mons pietatis fiat cum denario ab eis ſoluendo q̄ȝ aliter. tractatu. j. p. iij. Y.

Melius eſt pignoꝛi incūbere q̄ȝ in ꝑſonā agere Ibidē G. lo. ij. poſt primā col.

Medicoꝝ condicio. trac. ij. p. vij. B

Miniſtri ⁊ famuli vſurarioꝝ an teneanť ad reſtitutionē. trac. j. pte. j. L. la. ij. et tracta. ij. par. iij. S. la. ij.

Minimoꝝ faciliter p̄ſumiť donatio: maxīe inť cōiunctas ꝑſonas. trac. j. p. ij. L.

Minima ſepe nō habenť in cōſideratione quaſi eſſent nulla. Ibidē Z. in prima col.

Montis pietatis ⁊ fautoꝛū eius cōmēdatio ac aduerſarioꝝ ipſiꝰ deteſtatio. In exoꝛdꝰ. p̄mi ⁊ ſecundi tractatus

Mons pietatis in oī patria debet erigi. tracť. j. p. iiij. per totam. ⁊ trac. ij. p. ij. p totam

Mons pietatꝭ quare dicť depoſitū apoſtolicū ⁊ q̄d eſt. ⁊ q̄re appellať Mons. tracť. ij. pte. j. per totam

Mons ꝓprietatis. ibidem

Mons ipſe in quibꝫ locis ſit cōſtructus. eadem parte. circa medium

Mons pietatꝭ eſt locus priuilegiatꝰ ſicut alia pia loca. eodem trac. p. iij. la. ij.

Mons pietatis quare appꝛobatꝰ eſt ab eccl'ia ſi eſt bonus. Ibidem M. la. iij.

Mons ipſe vtrū debeat gubernari a diuitibus an ꝟo a pauperibꝫ. trac. ij. par. vj. B.

Multa collegia doctoꝛū: et vniuerſitates ſtudioꝛū: ac plurimi iuris vtriuſq̄ȝ doctoꝛes ⁊ theologi fecerūt conſilia de iuſtificatiōe Mōtis pietatis cū denarij ſolutione. ⁊ recitanť in. ij. trac. pte. v. p totam

Mutuū debet eſſe gratuitū. trac. j. p. j. F et G circa medium

Mutuare qn̄ teneť homo ſub p̄cepto. ibidēȝ O circa medium.

Mutuū Montis eſt opus charitatis ac maximi meriti. trac. ij. pte. iij. B.

Mutuans nō peccat exigendo aſſecurationē ꝑ inſtrumentū vel fideiuſſoꝛem: aut ꝑ pignus ⁊ hmōi. ibidem circa medium.

Mutuans poteſt exigere intereſſe expenſarū: laboꝛū ac dānoꝝ: et aliq̄n intereſſe lucri ceſſante trac. ij. pte. iij. E et F R ⁊ L.

Nemo cogitur exhibere officiū ſuū etiā in rebus publicis cū ſuo detrimento.

tractatu.ij.parte.iij.C.
Nemo facit iniuſticiã petendo qđ ſibi debet.ibi
dem D.lo.iij.poſt medium
Non grauant pauperes ex mutuo Montis. ſed
ſubleuant.trac.j.p.iij.B.
Non eſt bona ratio q iō nō ſint expellendi iudei
q poſtea ebiiani fenerarent. ibidem C.
Non entis nulle ſunt qualitates.trac.ij.p.iij.D
lo.ij.circa finem
Non debet aliquis deſiſtere a bono opere exem
plo eorũ qui bñfacere nolunt.eodem trac. pte
vj.B.in fine
Noſtra non ſunt que nobiſcũ ferre nō poſſum.
eodem trac.p.vij.P
Notari non hñs ſalarium de publico an poſſit
exigere aliqđ pro bullis bñficiorũ 7 hmōi.eo
dem trac.pte.iij.D.cl.ij.
Nullus tenet ſeruire primo cũ ſua damno.tra
ctatu.j.pte iij.N.poſt mediũ.7 trac.ij.pte.iij
C 7 D.in fine
Nullus tenet ſuis ſumptibꝰ militare.trac.ij.pte
iij.C.
Nullus cõmittit crimẽ vſure in ɔtractu montis
Jbidem D.lo.ij.circa finem

Officiũ ſuũ nemini debet eſſe dãnoſũ
Trac.ij.pte.iij.C 7 J.
Officiales Mõtiſ pietatiſ oẽs pñt lici
te accipe ſalariũ ſuũ pro laboribꝰ:cuſtodia:pẽ
ſione domus 7 hmōi.Jbidẽ S 7 T
Officiales mõtis quales debẽt eligi 7 quõ ſe de
bent habere in gubernatione eiꝰ.eodem trac.
pte.vj.E 7 F.
Offerre debent oẽs Monti largiter ſm cõdicio
nem ſuã.eodẽ trac.p.vij.per totam
Omnis poteſtas eſt a deo.eodem trac.pte.vj.C
poſt medium
Ordo debet ſeruari in omnibus . eodem tracta.
parte.vij.S.

Parafernalia bona ſunt vxorũ.tract.ij.
pte.vij.C.poſt medium
Participantes in crimine quõ peccẽt
trac.j.parte.j.Z.
Paruulos innocẽtes diligit deus:et ppt ipſos
flagella remittit populus. Jbidem E.
Paruulos quare deus facit mori. Jbidem cir
ca finem
Pecunia nõ poteſt ſine vicio vſure parere pecu
niã.7 quare.trac.j.pte.j.Z
Per actiões aptas 7 cõcludẽtes agere debet q
libet actor.trac.ij.p.iij.Q.cl.ij.
Periculi ſuſcepti cauſa nunqđ aliqđ poſſit acci
pi a mutuãte vltra ſortem. Jbidem R
Peritis in arte credendũ eſt. Jbidẽ M.la.ij.in
fine.7 Z.poſt primã col.
Precia rerum diuerſimode extimant.tractatu
j.parte.ij.Z.
Peruerſio finis alicuius actus peruertit ipſũ
actum.trac.j.pte.j.E
Peruerſio nature et rõnis alicuius actus facit
ipſum illicitũ.ibidem F.
Pietatis 7 elemoſyne cõmendatio.trac.ij.p.vij
C.poſt medium
Princeps poteſt ledere ius tertij pter cõmunẽ
7 publicam vtilitatem Trac.j.pte.ij.B.poſt
primam col.
Primo charitas incipit a ſeipſo.eodẽ trac. p.iij.
N.circa mediũ
Principali nõ vicioſo:nec acceſſoriũ cenſet vici
oſum.trac.ij.p.iij.B.
Principes 7 platus qualis eſſe debet.eodẽ trac.
p.vj. L.
Princeps excedere debet alios in libertate.eodẽ
trac.pte.vij.T.
Principiũ:radix:cauſa:7 origo cuiuſcũq actiõ
onis debet attendi.eodẽ trac.p.iij.y.poſt pn.
Probare non valens qđ in forma ſe probaturũ
oppoſuit cõdemnãdus eſt ad expenſas pter
hoc a parte cõtraria factas.trac.j.p.j.D
Pro exercitio circa ſpũalia nũquid poſſit aliqđ
exigi ex pacto.trac.j.p.iij.E.cl.ij.poſt mediũ.
7 trac.ij.pte.iij.D.cl.ij.
Prohibitũ generaliter facit nihil intelligi con
ceſſum niſi ſit ſpecialiter exceptum. trac.j.p.j.
R.in fine
Pro rata cõmodi debet etiã incõmodũ ſentiri.
eodem trac.p.iij.R 7 V.
Proximi offenſio eſt vitanda.trac.j.p.j.R
Puerorũ pceſſio in oblatione Montiſ. et de eo
rum educatione et conuerſatione.trac.ij.pte
vij. D et E
Pulcra doctrina Baldi qñ liceat mutuanti re
cipe vltra ſortem ſine vicio vſure.eodẽ tract.
p.iij. P

Quando põt peti intereſſe lucri ceſſantis
ex mutuo.trac.j.p.j.B.cl.ij.et pt.iij.
eiuſdẽ trac.T.7 trac.ij.pte.iij.F.la.j
Qualr puniri debẽt inqſitores impu
tãtes de hereſi eos q dicunt Montem pieta
tis nõ eẽ vſurariũ.trac.j.p.iij.K.lo.ij
Quando oẽs antiani q repñtant totam cõitatẽ
alicui contractui noĩe oĩm de cõmunitate cõ
ſenſerunt:an totus pplus dicatur conſenſiſſe
Jbiđ D.lo.ij.
Qñ ɔſtat de intereſſe futuro pt deduci in pactũ l
mutuo.trac.ij.p.iij.J.lo.ij.
Que ponunt in ɔtractũ ad cautelã non ledunt
naturam ipſius contractꝰ/ nec ius cõmune:
Jbiđ B.in fine.
Quilibet pſumitur bonus in dubio.trac.ij.pte
vj.C.in pn.
Qui habet aliqđ in depoſito non dormiat: ſꝫ vt
vigilet. Jbidem F.
Quis poteſt cum bona conſcientia accipe mu

tuum Montis. Ibidem I.
Quod directe fieri non poteſt: non debet fieri ꝑ indirectũ. trac. j. par. j. T
Quod eſt ꝓhibitũ vna via: ad illud alia via nõ eſt eundũ. Ibidem
Quod quis nõ poteſt agere noĩe ſuo: nec alieno poterit. Ibidem Z.
Quod fit auctoritate ꝓpria pro cõi vtilitate: valet etiãſi aliquę particulares ꝑſone contradicerent. trac. ij. ꝑ. iij. N. la. ij. circa mediũ
Quod meũ eſt: amplius meũ fieri nõ põt. ibidem O. lo. ij. poſt medium
Quod fauore alicuius eſt introductũ nõ debet ad eius damnũ retorqueri. eodẽ trac. ꝑ. vj. B poſt medium
Quõ intelligit̃ illud ꝙ quicq̃d accidit ſorti rei mutuate eſt vſura. eodem trac. ꝑte. iij. V. circa medium

RAtio eſt mens ⁊ anima legis. trac. ij. ꝑ. iij. D. cl. iij.
Remuneratiõis intuitu mlta cõcedũtur q̃ al's nõ cõcederent̃. Ibidẽ E. lo. ij.
Reuelationibꝰ diuis Mons pietatis cũ denarij ſolutiõe eſt declaratus placere chriſto ⁊ ab ipſo fundatus. Ibidem A. cl. iij.
Ruit domus falſitatis quia ſuꝑ arenaꝫ fundata eſt. trac. j. ꝑ. iij. D.

SAlariũ cõcedẽs d; illud qđ ſtatuit prelatus ad quẽ ꝑtinet taxare ſalaria. trac. ij. ꝑte. iij. L. in fine.
Salariũ oꝑarijs cõcedens põt ſtatui a cõitate. Ibidem Q.
Statuẽs ꝙ mutuãs nõ poſſit accipe vltra duos ſolidos ꝓ ducato: nõ dicit̃ ꝑmittere vſurã Ibidem N. la. ij.
Sententia ſemel iuridice lata facit ius in G. ibidem R. la. ij.
Sentẽtia eſt iuridice lata ⁊ ſepe contra aduerſarios Montis pietatis. Ibidẽ. ⁊ eiuſdẽ tract. ꝑte. v. A.
Sentẽtia ꝯtria miſcdie eſt ab omnibꝰ dãnanda trac. ij. ꝑte. iij. G. cl. iij.
Sentiẽs cõmodum debet etiã incõmodũ ſentire. eodẽ trac. ꝑte. vj. in ꝓn.
Si cã originalis nõ fuit mutui: ex pactis in contractu appoſitis nõ inducit̃ cõtractꝰ vſurariꝰ eodẽ trac. ꝑte. iij. Y. la. iij.
Si emergeret caſus in quo obſeruatio legis eſſet damnoſa cõi vtilitati: non eſſet ſeruanda. Ibidem L. cl. iij.
Si vſura cõmitteret̃ in Monte pietatis ꝓ eo ꝙ officiales recipiũt ſalariũ a mutuatarijs: eadẽ rõne cõmitteret̃ ſi ipm reciperẽt a cõmunitate vel ab aliq̃ ꝑticulari ꝑſona nõ accipiente mutuũ. Ibidem R. cl. iij.
Si nihil ponit ineſſe. eod trac. ꝑ. iij. S. circa fi.

Scientia eſt donum dei ⁊ hominẽ nobilitat. eodem trac. par. vij. Y.
Societatis vtilitas ⁊ iocũditas. trac. ij. parte. ij poſt prin.
Soluentes pagas militibꝰ: ⁊ cõmiſſarij taxarũ an poſſint recipe tantũ ꝓ cẽtenario. eodẽ trac. ꝑte. iij. L. lo. ij.
Scrupuloſitas eſt vitanda. trac. j. ꝑ. ij. B. in fi. ⁊ trac. ij. ꝑ. iij. R. in fine.

TEmpus nõ debet vendi. ⁊ qñ aliq̃d ſoluit̃ ꝑ dinũeratione tpis: an ſꝑ ſit vſura trac. j. ꝑ. j. A. ⁊ ꝑte. iij. R
Tyrãnus in q̃ differat a bono ꝓncipe. ⁊ econtra trac. ij. ꝑte. ij. R. in fine.

VAlidior ꝓſumptio eligit imbecilliorẽ. trac. ij. ꝑte. iij. R. cl. ij.
Ubi eſt oĩno eadẽ ratio ⁊ in oĩbꝰ ſimilitudo nõ d; lex extẽdi. ſꝫ ille caſus ſub eadẽ legis diſpoſitiõe includitur. Ibidem D cl. iij. poſt medium
Ubi eſt eadem ratio debet eſſe idem ius. trac. j. ꝑ. j. M. in fine.
Uia nimis ſtricta in determinanda nõ eſt benetuta. trac. ij. ꝑ. iij. R. cl. ij.
Una ꝑſona diuerſis reſpectibꝰ põt tenere viceꝫ duoꝝ. trac. j. ꝑ. ij. V. ante finem.
Utilitas cõis ⁊ publica ꝓferẽda eſt ꝓuate. ibidẽ B. poſt ꝓmã col. ⁊ ꝑ. iiij. poſt ꝓn. et trac. ij. ꝑte vij. circa mediũ. ⁊ M. in fine.
Utilitatem publicã et cõmunem q̃rere principaliter debemꝰ nõ priuatã. eodẽ trac. ꝑ. iij. O. in penult. colũ.
Utilitas publica eſt iuſta cauſa ad ſtatuẽdum aliq̃d ꝯtra ea q̃ competũt de iure ciuili ⁊ naturali. trac. ij. ꝑ. iij. A
Utile valde eſt ppl'is nõ habere publicũ vſurarium. trac. j. ꝑ. iij. P
Uſure diffinitio. trac. j. ꝑ. j. P
Uſuras nec imꝑator: nec papa ꝑmittere poteſt Ibidem N. la. ij.
Uſurariorũ publicorum pena. Ibidem P. circa finem.
Uſurarius põt deducere expẽſas vtiles in re pignorata factas. eodem tractatu. ꝑ. iij. G. lo. ij in fine. ⁊ trac. ij. ꝑte. iij. E. poſt ꝓn.
Uſurarius nõ eſt q̃ mutuat vt damnũ euitet: ⁊ intereſſe ſuũ in pactum deducit. trac. ij. parte iij. M ⁊ N.
Uſure aliq̃ ſunt punitorie: alique cõpenſatorie: ⁊ aliq̃ lucratorie. Ibidem F. la. ij. poſt ꝓn.
Uſura nõ cõmittit̃ niſi in mutuo vero vel palliato. ibidem O. lo. ij. circa mediũ.
Uſure q̃re ſunt ꝓhibite. ibidẽ P. lo. poſt ꝓn.
Uſurarius non eſt qui accipit lucrũ de pecunia conceſſa ſiue locata non tranſlato dominio. Ibidem X. la. ij.

Alia Tabula breuis

continentie Defenſorij.

Jn pͥmo tractatu diuiſo in quattuor partes arguitur quadraginta modis cõtra Montẽ pietatis. Et hoc in prima parte que appellatur Contrarietatis.

Jn ſecunda aũt parte dicta Ueritatis declarat Ueritas ꝛ equitas contractuũ Montis. ꝛ quomodo non eſt vſura accipere denarium a mutuatarijs.

Jn tertia vero parte que dicit Solubilitatis reſoluũtur ꝛ ad terram pſternunt omnia argumenta aduerſarioꝝ ipſius Montis.

Jn quarta autẽ parte que dicit Probabilitatis probat ſacrum Montem pietatis debere erigi in omni patria.

Jn ſecũdo autẽ tractatu diuiſo in ſeptẽ partes oſtenditur cõueniens appellatio ipſius montis. Et hoc in prima parte que dicitur Nominationis.

Jn ſecunda ꝟo parte dicta Cõmẽdatiõis declarat quõ eſt valde cõmendabile ꝙ omnis ciuitas habeat Montẽ pdictum.

Jn tertia aũt pte appellata iuſtificationis pbat ſexaginta fundamẽtis iuſtificatio ipiꝰ mõtꝭ.

Jn quarta pte que dicit Confirmatiõis recitant ad litterã littere apoſtolice cõfirmantes ipm montem ꝛ iuſtum eſſe declarantes.

Jn quinta parte que dicta eſt Approbatiõis ponũtur atteſtatões collegiorũ ꝛ iuris vtriuſqꝫ peritoꝝ ac theologoꝝ q ſuis cõſilijs ſuꝑ hoc editis approbauerunt montẽ pietatis predictum eſſe iuſtiſſimũ. ꝛ diſputationes ſuꝑ hoc facte ibidem recitant.

Jn ſexta pte appellata Regulationis oñdit quõ debet ipſe Mons bñ gubernari ac regulari.

Jn ſeptima ꝟo ꝛ vltima pte que dicit Oblationis tractat de oblationibus fiendis ipſi monti. ꝛ omẽs vt abundanter de facultatibꝫ ſuis ei offerant animãtur.

De pdictꝭ aũt duobꝫ tractatibꝫ poterũt fieri duodecim pulcre pdicationes ad minus.

In nomie domini noſtri Jeſu chriſti ac glorioſe virgis Marie matris eius Incipit Defenſoriū ſacratiſſimi Mōtis pietatis: editū a Fratre Beranrdino de Buſti ordinis Minorꝫ de obſeruantia. Qd cōtinet duos pulcros tractatus. Atq̃ cōpoſitū fuit ad complacentiam beati patris Fratris Bernardini Feltrini eiuſdem Ordinis: qui ſepius ipſum Fratrē Bernadinū hortatus eſt vt aliqd in ſcriptis redigeret de iuſtificatiōe ac vtilitate ipſius ſaluberrimi Montis: dicens ei. Ego libēter videō ſcripta veſtra.

Tractatus primus · A ·

Mons dei mons

pinguis Mons in quo beneplacitum eſt deo habitare in eo. Etem̄ dominus habitabit i finem Pſalmo. lxvij. q̄ incipit. Exurgat deus ⁊ diſſipentur inimici eius: et fugiāt qui oderunt euꝫ a facie eius ⁊c. Et optime applicari poteſt contra aduerſarios Montis pietatis: qui licet ſepe latrauerint contra ipſum ſacratiſſimum Montem et conati fuerint ipſum deſtruere: tamen deus finaliter eos confudit. et in ipſo Monte ſe habitare oſtendit. et ipſum in perpetuum duratum confirmauit: ac in mundo illuſtriſſimum fecit. De quo turbationem habent omnes miſericordie inimici. Unde de eo inquit idem ꝓpheta pſal. lxxv. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis: turbati ſunt omnes inſipientes corde. In p̄dicto etiam pſal. lxvij. dicit. Mons coagulatus: mons pinguis. i. ex diuerſis elemoſynis coadunatꝰ ē iſte Mons pietatis qui rempublicam ⁊ cōmunicatā oim incolarum ex voragine hebraicarꝫ vſurarūꝫ macilentā: ſua cōtinua ſubuentione impinguabit. Sequit̃ aūt p̄dictus ꝓpha ibidem. Ut quid ſuſpicamini mōtes coagulatos? Quod dicit cōtra eius impugnatores ſuſpicantes omnes contractꝰ Mōtis eſſe ſolum vnum cotractum mutui: coagulatum diuerſis circumſtantijs: et cōſeqenter vſurariū ſm eos Qui tamē ſunt decepti. Nam ſūt plures contractus ipſius Montis vt infra videbit̃. Ibidem quoq̃ ſubdit pfatus propheta. Currus dei decēmilibus. ſ. eſt Mons iſte pietatis: educens eos de multis anxietatibus et periculis. Et ponit̃ numerus determinatꝰ pro indeterminato. Uel hoc dicitur ad denotandā multitudinē ſcholariū iſtius ſocietatis: per quā peruenient ad eternā felicitatem. Sequit̃ autem propheta Multiplex. ſ. eſt in ſubuentiōe. Nam diuerſimode ꝓuidet vnicuiq̃ ſm maiorē et minorē indigētiam. et pro diuerſis pauperꝫ neceſſitatibꝰ. Millia letantiū. ſ. erunt ꝓpter ipſum Montē benedictum. Dn̄s in eis i ſinai in ſancto. id eſt ſicut lex data in mōte ſinai fuit ſine macula et ſancta: ita iſtius Montꝭ capitula et ſtatuta. Sequit̃ propheta ibidem alloquendo ipſum montē. Aſcendiſti in altuꝫ: cepiſti captiuitatē. id eſt velint nolint aduerſarij pietatis erectꝰ es magnus: et congregaſti magnā copiam elemoſynarū. Accepiſti dona in hominibꝰ. ſ. diſtribuēda. Etem̄ non credentes. ſ. erunt eius aduerſarij: inhabitare dominū deum. ſ. in ipō monte. Benedictus dominus die quotidie proſperū iter faciet nobis deus ſalutariū noſtrorū. Deus noſter deus ſaluos faciendi: ⁊ dn̄i dn̄i exitus mortis. id eſt deus q̄tidie faciet proſpari iſtum Montē ſalutarē: per quē multi exibunt de morte hebraicarum voraginū. Sequit̃. Uerūtamē deus confringet capita inimicorū ſuorum: verticem capilli perambulantiuꝫ in delictis ſuis. Quod dicit̃ contra aduerſarios ipſius Montꝭ. B De deuotis aūt chriſtianis qui faciunt ipſum Montem: ⁊ pro eius ampliatione ac conſeruatione laborant. Et de illis qui ſe faciunt aſcribi in ſchola Montis: ⁊ adimplent ea que in ipſius ſchole capitulis continentur: propter que opera ſanctificātur anime eorꝫ: poſſumus dicere cum eodem ꝓpheta Pſalmo lxxvij. Induxit eos dominꝰ in montē ſanctificationis ſue. Montem quem adquiſiuit dextera eiꝰ. ſ. in cruce extenſa. De quo Monte diuino quattuor in preſenti tractatu cōſiderationes faciemus. Prima dicetur Cōtrarietatis. Secunda Ueritatis. Tertia Solubilitatꝭ. Quarta vero appellabitur Probabilitatis.

Pars prima huius tractatus que dicitur Contrarietatis. C

Pro meliori intellectu omniū infradicendorum ponendus videtur p̄mo Caſus qui talis eſt. Quedam cōmunitas ad effugandam voraginem hebraicarum vſurarum quibus pauperculi chriſtiani dietim conſumūtur: ⁊ vt indigentibus charitatiuā ſubuētionē facere poſſit: habet certā quantitatē pecunie de cōmunibus redditibus acceptam: vel ex oblationibus incolarum vtriuſq̃ ſexus cōgregatam ad beneficiū ⁊ commoduꝫ omniū indigentiū tam de ciuitate q̃ꝫ de comitatu ac diſtrictu ipſius: vt in neceſſitatibꝰ ſuis habere poſſint pecuniā per quā ſibi et ſuis ſubueniant. Quam quidem quantitatem pecunie ſic congregate ipſa cōmunitas intendit conſeruare ⁊ cuſtodire ad perpetuū obſequium ipſorum indigentiū tam preſentium q̃ꝫ futurorū: ⁊ inter eos diſtribuere equaliter quantum fieri pōt ſm indigentiā ipſorꝫ. Et ꝓptea ſtatuit ⁊ ordinauit modū ⁊ mēſurā dicte pecunie diſtribuēde

Statuēs ꝙ cuilibet petenti nō liceat dare vltra
certā ſummā pro ꝗlibet vice cū termio reſtituē
di vſqꝫ ad annū vl' circa. Et h̄ vt plures poſſint
participare ð dicta pecunia. Et vt hec meli⁹ poſ
ſint fieri: deputauit miſtros q̄ cuſtodirēt dictaꝫ
pecuniā: ꝛ q̄ eā diſtribuerent inter petentes. ac pi
gnora ab eis acciperent: ꝛ ſuo piculo ea cuſtodi/
rent: ꝛ a volentibꝫ reſtituere pecuniaꝫ acciperēt:
ac pignora eius redderēt. Illoꝝ aūt q̄ infra ter/
minū pignora ſua nō luerēt: p̄miſſis banimentiſ
vendi facerēt ex tacito mādato ipſoꝝ mutuatari
oꝝ. i. eoꝝ q̄ pecuniā ſub talibꝫ pignoribꝫ mutuo
accepiſſent. Quibꝫ vēditiſ pecuniā ipſam recipe/
rent. ꝛ illud qð ſupereſſet de pecunia debita fide
liter ipſis pignorantibꝫ vel alteri cuius magis
intereſſet reſtituerēt. Et de p̄dictiſ oibꝫ computū
tenerēt. ꝛ libros datoꝝ ac acceptoꝝ. ꝯſcriberent
et rōnes admiſtratiōis ſue redderēt. Quia vero
pro p̄dictiſ expediendis neceſſe eſt domū cōdu/
cere idoneā ad tale exercitiū: et pro ea ſoluere pē
ſionē. Nō eñ ꝯuenient fieret ſiue exercereť mu/
tuū in platea. q: idigētes ſepe ꝟecūdarenť ꝛ ma
xime mulieres. Itē m'lta poſſent occurrere picu
la ſi n̄ fieret in domo ſed in platea. Neceſſe q̄ꝫ eſt
hr̄e capſas ac alia inſtrumēta ad conuerſatiōeꝫ
pignoꝝ neceſſaria. et p̄dictiſ miſtris laboꝝ ſuoꝝ
ac induſtrie ſalariū cōpetēs p̄bere. Predicta cō
munitas q̄ nihil aliǒ oīno rehabere intēdit nec
effectualiť rehabet niſi ſolā ſortē p̄ſtitā quaꝫ non
vult diminui: ſed ipſis idigētibꝫ p̄ſentibꝫ ꝛ alijs
p tpe futuris ꝑpetuo vt dictū eſt ꝯſeruari Sta/
tuit p̄dictā expenſam faciēdā eſſe ꝑ illos q̄ pecu/
niā accipiēt. Et vt q̄ntū fieri pt̄ eq̄liter diſtribu/
atur hec expenſa: ordinauit ꝙ q̄liber eoꝝ ſoluat
ꝓ pecunia quā accipiet vnū denariū ſiue aliquid
plus vel min⁹ ꝓ ſingulo menſe ꝓ libra vel flore/
no: exiſtimans ſe tantū exigere ꝙ ſatiſfaciat ad
p̄dictā expenſam neceſſariā. Uerū q: de futuris
cōtingentibꝫ n̄ pōt dari certa rō vl' q̄ntitas. Si
multi erūt petētes ꝛ accipiētes de illa pecunia p̄
dicto mō: m'lti etiā erūt denarij: Etſi pauci erūt
de illa accipientes: etiā erūt pauci denarij ꝓ pre
dictis expēſis habiti. Declarauit ꝙ ſi in fine an/
ni inuenienť tot denarij vltra ſortē ꝙ poſſint ſuf
ficere p̄dictiſ expenſis: bn̄ q̄dem Si ꝟo min⁹: tūc
illǒ qð ipſis officialibꝫ deficiet ſuppleať in anno
ſeq̄nti de redditibꝫ ipſi⁹ anni. Et hoc egit vt ipſi
miniſtri ſint magiſ ſolliciti ad aꝑiendum Mon
tē ꝛ ſubueniēdū indigētibꝫ ne ſibi deficiat ſalari
um ſuū. Si aūt plures denarij repti fuerint q̄ꝫ
ſint neceſſarij ꝓ dictiſ expenſis: tunc fiant banni/
mēta vt illi q̄ intendūt rehabere illā excreſcentiā
ſibi cōtingētem teneanť cōparere ifra certū tp̄s:
puta q̄ndecim dieꝝ ad habendā illā: et eis dabiť
ꝓ ꝯtingenti portione inq̄tū erit poſſibile. Et idē
fiet illis q̄ poſt acceptū mutuū infra q̄ndecim di
es preſtati fuerint ſe intendere rehabere excreſ/
cētiā illā ꝓ ſua pte ſiqua erit. Illi āt q̄ nec preſta
bunť infra p̄dictū tp̄s: nec poſt bānimenta p̄di/
cta ꝯparebūt in termio aſſignato: ex nunc ꝓut ex
tunc: et ex tunc ꝓut ex nūc intelliganť eſſe conten
ti. Immo mādare ipſis officialibꝫ ꝙ amore dei
pro aīa eoꝝ ꝛ ſuoꝝ mortuoꝝ illaꝫ excreſcentiā
erogent pauꝑibꝫ: et in pios vſus cōuertāt de cō
ſenſu duoꝝ ſacerdotū vel religioſoꝝ: aut alioꝝ
hoīm bone fame ꝛ vite. Iteꝫ ipſi qui de dicta pe/
cunia accipiēt intelliganť mādare p̄dictis offici
alibꝫ ꝙ ſi ifra annū ab accepta pecunia nō reſti/
tuerint eā ac pignora ſua nō luerint: vendi ea fa
ciant ad haſtā: et ſibi reſtituāt de p̄cio eoꝝ illud
qð ſuꝑerit: deductiſ oibus p̄dictis expēſis ꝛ ſala
rijs cū ipſa pecunia habita: ita ꝙ mōs totaliť ſer
ueť indēnis. Et p̄dictis oibꝫ ordinatiōibꝫ cōſen/
ſit libere ꝛ ſponte popu'us ad h̄ ſpecial'r conuo/
catus. Et prefata oīa ſtatuta et alia circa ip̄m
Montē ordinata facta fuerunt auctoritate dñi
Ep̄i illi⁹ dioceſis vel ei⁹ vicarij generalis. et ſil'r
p̄ncipis ſecularis. Querit̄ modo. Nunq̄d pre
dicta recte ꝛ ſm deuꝫ ac ſine alicui⁹ vſure ꝛ pcti
vicio fieri potuerūt. D Reſpondēt q̄daꝫ nō
bn̄ intelligētes: ꝙ nō Qui ſuā falſam opinionē
m'ltis roborare nituť argumētis. Quoꝝ dicta
nō ſolū fidel'r recitabo: ſed etiā oia q̄ aliq̄ modo
contra ip̄m Montē adduci poſſent referā: quia
veritas magiſ exagitata: magiſ ſplēdeſcit i luceꝫ.
c. ſi. xxxv. q. ix. Arguant ḡ aduerſarij pietatiſ ꝛ di
cant q̄cq̄d volunt Sciētes ꝙ cuꝫ hec plene: imo
nec aliq̄liter ſemiplene: imo nullaten⁹ illa q̄ con/
tra Montē oppoſuerūt ꝓbare potuerint de iure
veniūt ꝓ oīi expenſa ꝛ dāno qð ex hac oppoſiti/
one Mons ipſe ptulit condēnādi. c. ſtatuimus.
in ꝟſiculo adijciētes. de elec. li. vi. E Primo
igiť ſic arguūt. Dis cōtract⁹ mutui in q̄ ꝑuertiť
finis p̄ncipalis ipſi⁹ mutui eſt illicitus. Ait eñ
Phs i. j. Pol'. et. j. Eth. ac. ij. Phyſi. et b. Tho.
in. j. contra gentiles: ꝙ ratio eoꝝ q̄ ſunt ad finē
ſumitur ex fine. Et ſic ea que ſunt propter finem
tātū habēt de bonitate vel malicia: licito vel illi/
to: rectitudine vel ꝑuerſitate quantum cōcordāt
vel diſcordant a ſuo fine. Sed iſte contractus
mutui eſt huiuſmodi. q: in eo ꝑuertiť p̄ncipalis
finis mutui. Ut eñ inq̄t Petr⁹ de Tarant. i. iij.
ſententi. diſt. xxxvij. et btūs Tho. in ſuo libello
de vſuris. in tractatu ð reſtitutionibꝫ. c. j. Finis
p̄ncipalis ꝓpter quem introductum eſt ip̄m mu
tuum tam de iure diuino q̄ꝫ ex iure naturali: eſt
ſubleuatio indigentie proximi. Sed in tali con/
tractu iſte finis ꝑuertiť. quia idigentia proximi
non ſubleuatur ſed poti⁹ augeť. Qui eñ añ mu
tuū erat pauꝑ poſt redditionē mutui eſt paupe/
rior. quia ſubtrahiť ſibi de ſua ſubſtantia tantū
pro libra vel floreno pro ſingulo menſe quo reti/
nuit pecuniam. ḡ ꝛc. F Scðo ſic arguunt.
Dis cōtract⁹ mutui in q̄ ꝑuertiť natura ꝛ ratio
ipſi⁹ mutui eſt illicit⁹. Et idē eſt de alijs omnibꝫ
contractibꝫ contentis ſub iuſticia cōmutatiua. L

venditiōe: trāſmutatiōe: depoſito. et ſic de aliis
Qḋ patet per ea que habent̄ ꝛ notant̄ in c. cū di
lecti. de emp. et ven. ꝛ in. l. ij. C. ḋ reſcin. ven. ꝛ in
c. in ciuitate. et c. nauigāti. de vſur. et in c. ꝑmu/
tationes. et c. iniuſtū. de rer꞉ ꝑmu. ꝛ Rich. ḋ me
dia villa in ſuo q̄dlib. et Scotū in. iiij. diſt. xv. ꝛ
btm̄ Tho. ij. ij. q. lxxvij. Sed i iſto cōtractu mu
tui ꝑuertit̄ natura ꝛ rō ipſi⁹ mutui. q꞉ mutuū
de ſui natura debet eſſe gratuitū. al's eſt vſura.
De q̄ ꝑ oēs doc. in rubrica de vſuris in antiqs.
et in. l. ij. §. mutui datio. ꝛ i. l. rogaſti. §. ſi tibi. ff.
ſi cer. pe. Vn̄ mgr̄ veritatis cḃis inqt Lu. vj. c.
Mutuū date nihil inde ſperantes. Tranſſum/
ptiue in c. cōſuluit. de vſur. ꝛ in c. conqſt⁹. codez
ti. ait glo. ꝙ duo cōtract⁹ de ſui natura ſūt gra/
tuiti. ſ. mutuū ꝛ cōmodatū. et ꝙ ſi mutuū no ſit
gratuitū: ſtatim eſt vſura. Et idē ḋr glo. i. §. qḋ
aūt. xiiij. q. iij. et Alexā. de Ales in. iij. ꝑ. ſūme. q.
lxvj. de ꝑcepto mutui. in ꝓmo mēbro. ꝛ oēs the
ologi: canoniſte: ꝛ legiſte idē tenēt. Et ꝓbat̄ etiā
hec vitas ꝑ. c. j. ij. ꝛ. iij. xiiij. q. iij. In iſto aūt mu
tuo Mōtis nō mutuat̄ grat꞉. q꞉ oportet ſolue/
re denariū ꝓ libra vel floreno. ꝗ eſt licitū. quia
in eo ꝑuertit̄ natura mutui. ¶ Et aduertē/
dū ſm predictos aduerſarios ꝙ iſta gratitudo
ſiue iſtḋ gratuitū nō cōſiſtit ſolū in h̄ ꝙ ipē mu/
tuās nihil recipiat vltra ſortē in ſeipō. Sed ꝓn
cipaliter ꝯſiſtit in hoc ꝙ ipē recipiēs mutuū nō
cogat̄ vel inducat̄ ex ꝓncipali intentōe vł pacto
ſoluere aliq̄d vltra ſortez rōne mutui. Neq꞉ eī
min⁹ ꝗuat̄ accipiēs mutuū ſi rōne ei⁹ cogat̄ ſol
uere aliq̄d vltra ſortē alteri tertio: q̄꞉ ſi illḋ ꝑſol
ueret ipi mutuāti. Ex vtroq꞉ eī ꝗuat̄ ipſe acci/
piēs mutuū. Par꞉ ēt refert q̄d ex eq̄polētibꝰ fi/
at. c. licz ex q̄dā. ḋ teſti. et. l. certū. ff. ſi cer. pe. Si
cut ꝗ n̄ pōt mutuās licite recipe aliq̄d vltra ſor/
tē rōne rei mutuate ꝓncipali intentōe vel pacto
ꝓ ſeipō vel vt adq̄rat ſibiipſi. Ita nec ꝓ alio: vel
vt adq̄rat alteri. Et h̄ patet in tutore q̄ ſicut non
pōt adq̄rere ſibiipſi ꝑdicto mō: ita nec etiā pu/
pillo ſuo. xlvj. di. c. ſicut nō ſuo. in tex. ꝛ in glo. et
in c. qḋ nō licet. ḋ reg. iur. li. vj. in tex. ꝛ in glo. et
notat Alex. de Ales i ſuo trac. ḋ vſur. ꝛ b. Tho.
mas vbi ſ. Et ſicut nō pt̄ q̄s ex mutuo accipe vl
tra ſortē vt adq̄rat ſibiipi: ita nec etiā vt illḋ det
paupibꝰ. q꞉ ſub p̄textu pietat꞉ nō eſt ipietas cō/
mittēda. de ꝯtrouer. i fi. c. j. ꝛ. j. q. j. c. Nō eſt pu
tāda. ꝛ. xxx. q. j. c. Noſſe. ꝛ. xiiij. q. v. ca. forte. vbi
ptz: ꙩ nō ſūt faciēda mala vt eueniāt bona: ſm
dictū apli ad Roma. iij. Si ꝗ nō ē licitū dicere
vnū mēdaciū ꝓ q̄cūq꞉ vtilitate. c. c. ſuꝑ eo. ḋ vſu.
multo min⁹ ē licitū fenerari vt ſubueniat̄ indi/
gētibꝰ. Vn̄ nec etiā pt̄ q̄s recipe vltra ſortē ex mu
tuo mō ſuꝑ dicto: vt illḋ adq̄rat captiuis ꝛ de/
putet eoꝝ redēptiōi. c. ſuꝑ eo. de vſu. in tex. ꝛ in
glo. De q̄ plene ꝑ Hoſt. in ſūma. in ti. de vſuris.
in. §. An aliq̄. ꝛ ꝑ Jo. an. in c. pctm̄. de reg. iu. li.
vj. in mercuri. Qui dicunt ꙩ ꝯtractus vſurari⁹

nō debet ꝑmitti ꝓpter aliqḋ bonū qḋ inde vide/
at̄ oriri: nec ꝓpter aliqḋ malū qḋ inde videat̄ vui/
tari. ꝛ allegāt c. in oībꝰ. de vſu. et c. q̄꞉ q̄꞉. co. ti. li.
vj. et c. Neq꞉. xxij. q. ij. Et idē dixit Pe. de ancha.
in repetitione regule pcti venia. i. vj. vbi allegat
multa iura hoc ꝓbātia que cā breuitat꞉ omitto
Et de hoc nō eſt aliq̄ten⁹ dubitandū. Poti⁹ eī
q̄s debet tolerare oēm penā et mortē q̄꞉ pctm̄ cō
mittere. ḋ. c. Neq꞉. ꝛ. c. ita ne. xxij. q. v. ꝛ. c. ſacri
cetra ḋ his q̄ vi met⁹ ve cā fi. ꝛ. c. ꝓmū itaq꞉. xxij.
q. ij. Vn̄ Anſel. in. li. de ſilitudinibꝰ. c. penul. ait.
Si pctm̄ eſt inhonorare deū: hoc hō non debet
facere etiā ſi neceſſe eſſet q̄cq̄d de⁹ nō eſt ꝑire. Er/
go multo min⁹ licitū eſt peccare ꝑ vſurā vł aliter
ꝓ aliq̄ vtilitate vel cōſeruatiōe ciuitat꞉. Preterea
ꙩ mutuū debeat eſſe oīno gratuitū ꝓbat̄ per di/
ctū phi in. j. Phyſi. vbi ait ꙩ ea q̄ ſunt ḋ ratione
diffinientiū: ſunt etiā de rōne diffiniti. ſicut ea q̄
ſunt de rōne aīalis: ſunt etiaz de rōne hoīs. Cū
ꝗ de rōne mutui ſit ipa datio: ꙩ patet ex hoc ꙩ
iſte ꝯtract⁹ alio noīe vocat̄ mutui datio: vt patz
in. l. j. ff. ſi cer. pe. et per Sco. in. iiij. diſt. xv. q. ij.
Oportet ꙩ ea q̄ ſunt de rōne datiōis: ſint etiam
de rōne ipſi⁹ mutui. De rōne aūt datiōis eſt oī/
moda liberalitas. vt inqt ſctūs Tho. i ſuo trac.
de vſur. in ꝓn. vbi ipſemet facit iſtā eandē rōem.
Vn̄ ſicut elemoſyna de cui⁹ rōne eſt ipſa datio:
iuxta illud Lu. xj. Date elemoſynā: debet eē oī/
no gratuita. ita ꙩ paupes ipſam recipiētes n̄ co
gant̄ rōne accepte elemoſyne aliqḋ ꝗuamē ſubi
re vel aliq̄d ſoluere. q꞉ al's ꝑuerteret̄ rō et natu/
ra ipſi⁹ elemoſyne q̄ reqrit oīmodā gratitudinē
ac excluſionē cuiuſlibet oner꞉ a recipiente. Ita et
ipm̄ mutuū de cuius rōne eſt ipa datio. vt patz
Luc. vj. ibi. Mutuū date ꝛc̄. Vn̄ etiā ḋr ſecūda
elemoſyna: debet eē oīno gratuitū: et ab omi gra
uamine recipiētis penit⁹ alienū. al's erit illicitū.
ꝛ cōſequēter in caſu nr̄o videt̄ reprobādū. ¶
Tertio ſic arguit̄. Oīs ꝯtract⁹ mutui q̄ eſt ꝯ iu/
ſticiā eſt illicit⁹. qḋ patet. q꞉ iuſticia habet rōnez
debiti. et debitū hꝫ rōnem ꝑcepti. iuxta illud ad
Rho. xiij. Reddite oībꝰ debita. ꝛ ꝯſeq̄nt̄ illḋ qḋ
eſt ꝯ iuſticiā: eſt ꝯtra debitū ꝛ ꝯ ꝑceptū. et ꝑ ꝯn̄s
pctm̄ mortale ꝛ illicitū. Nā iniuſticia in ſuo ge/
nere eſt pctm̄ mortale q꞉ ꝯriat̄ charitati. vt per
Tho. ij. ij. q. lxx. Sed iſte cōtract⁹ mutui eſt ꝯ iu
ſticiā. q꞉ ſm Phm̄. v. Eth. vbi Alber. magnus ꝛ
ſctūs Tho. Ad iuſticiā cōmutatiuā reqrit̄ ꙩ tā/
tū ſit datū q̄ntū acceptū: ita ꙩ vnum nō excedat
alterꝫ. al's recedit̄ ab eq̄litate: ꝛ māifeſte fit ꝯ iu/
ſticiaz. et ille q̄ pl⁹ habuit tenet̄ ex debito iuſticie
illud reſtituere vt fiat eq̄litas int̄ eos: et iuſticia
ſeruet̄. Cū ꝗ in iſto ꝯctu mutui nō ſeruet̄ eq̄litas
in dando ꝛ recipiēdo. q꞉ plus recipit̄ a mutuāte
q̄꞉ dederit. ꝗ ē illicit⁹ ꝓpt̄ ineq̄litatē iuſticie cōmu
tatiue. Mutuū eī ſiue mutui datio ē ſpēs iuſti/
cie ꝯmutatiue: vt declarat. b. Tho. ij. ij. q. lxj. ar. 3.
et Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. Et ꝯn̄t tales mutuātes

tenenꝛ reſtituere illā excreſcentiā illis ī qbꝫ eam
receperūt.ꝛ amplius nō debēt aliqd recipe vltra
ſorte.qꝛ vt dꝛ in c.ſi feneraueriꝭ.xiiij.q.iij. Ille qui
mutuū dat ꝛ exigit aliqd vltra ſortē mutuatā:
ſtatim facit ꝯ iuſticiā:ꝛ ſic eſt fenerator ſeu vſu-
rarꝰ.et idē bꝛ in ducbꝫ c.ſeqn. Et in c.vſu. eadē
q.ꝛ cā dꝛ. Uſura eſt cū plꝰ accipiꝛ ꝙ̄ daꝛ.et idē
bꝛ in c.in ciuitate.ꝛ in c.nauigāti.de vſur. Nō ei
pōt qs exigere vnū denariū: imo nec qd mīmū
vltra ſortē pro mutuo ſine vicio vſure.vt i.l.ro-
gaſti.§.ſi tibi dedero decē.ff.ſi cer.pe.ꝛ in.l.ſi ti-
bi decēmilia.in ꝓn.ff.de pac.ꝛ in.l.cū vltra.C.dꝫ
nō nūe.pecu. ¶ Quarto arguiꝛ ſic. Ois cō-
tractꝰ mutui q̄ eſt ꝯ ꝑceptū dei eſt illicitꝰ vt oibꝫ
patet.ſed iſte cōtractꝰ Moīꝭ eſt ꝯ diuinum ꝑce
ptū.ḡ ꝛc. Q autē hoc ſit veꝝ patꝫ. Nā Leui.xxv.
dꝛ.nō accipies a fratre tuo vſuras:ne amplꝰ ꝙ̄
dediſti:ꝛ frugū ſupabūdātiā nō exiges. Et Lu.
vj.inqt ſaluator. Mutuum date:nihil in deſp-
antes. Qd exponit Nico.de Lyra:di. Nihil.ſ.ex
tra ſortē:nec feuitiū:nec aliud. ſed ex charitate q̄
eſt principiū et rō merendi apd deum. Hec ille
Cū ḡ in hꝫ mutuo recipiaꝛ aliqd vltra ſortem:vi-
detur eē illicitū.qꝛ ꝯ dei volūtatē ꝛ ꝑceptū. ¶
Quinto ſic arguiꝛ. Ois ꝯtractꝰ mutui q̄ ē ꝯ
charitatē ꝓximi eſt illicitꝰ.qꝛ talis ꝯtractꝰ eſt ꝯ il
lud ꝑceptū dei Mat.xxij. Diliges ꝓximū tuum
ſicut teipm:et ꝯſeqnter eſt pctm̄ mortale:ſꝫ iſte
ꝯtractꝰ mutui eſt ꝯ charitatē ꝓximi.qꝛ eū dāni-
ficat ſubtrahendo ei vnū denariū ꝓ libra vl' flo
reno ſingl'o mēſe:qd videꝛ pctm̄ ſil'e homicidio.
Un vt refert Tullꝰ in.ij.de offi.cū interrogatꝰ
fuiſſet Cato:quid eſſet fenerari:rñdit. Quid oc-
cidere.q.ſi di.a pari iudicari. Et in.iij.eiuſdē ope
ris inqt ipe Tullius. Detrahere aliqd alteri:et
hoiem hoīs icōmodo ſuū augere cōmodū ma-
gis eſt ꝯ naturā ꝙ̄ mors. Ido Sextus pitago-
ricꝰ dicebat. Qualē vis tibi ꝓximū tuū eē:tal'
eſto et tu ꝓxis tuis.q.d. Sic velles tibi libere et
graꝭ mutuari:ita ꝛ tu libere et graꝭ mutua ꝓxi
mo:aliꝰ nō ſuas regulā fraterne charitatꝭ: imo
nec legē naturalē q̄ vult vt facias alteri qd vel-
les tibi fieri.c.j.di.j. Tales ḡ mutuantes ꝛ aliqd
plus ab egentis recipientes:ſm ꝑdictos aduerſa
rios mōrꝭ addūt afflictōes afflicto ꝯ legē diuīs
ff.de of.ꝑ.ꝛ extra de cle.egro.c.ex pte.cuꝫ ibi no.
Et videnꝛ ſil'es illis q̄ naufragantes ſpoliāt rebꝫ
ſuis.q̄ tenenꝛ ad reſtitutionē:nō obſtante ꝯria ꝯ
ſuetudie:ſm Raym̄.ꝛ Hoſt.in ſūmis ſuis q̄ al
legāt tex.i.l.ſiqs naufragio.ff.dꝫ incē.rui.ꝛ nau.
et etiā extrauagētē Federici q̄ incipit. Ad decꝰ ꝛ
honorē impij.ḡ etiam tales mutuātes tenenꝛ ad
reſtōēꝫ:ꝯria ꝯſuetudie ñ obſtāte. ¶ Sexto
arguiꝛ ſic. Ois ꝯtractꝰ mutui ī q̄ ex ſpeciali ſta-
tuto vel pacto:ſeu alia obligatiōe ꝑcedente rōne
mutui vel rōne alicuiꝰ ſibi naturaliter vel regu
lariter ac inſepabiliꝰ annexi pecunia parit pecu
niā:eſt vſurarꝰ ꝛ illicitꝰ. Un dꝛ Phus.j. Poli.
ca.viij.ꝙ vſura:grece dicitꝛ catos:qd eſt ptꝰ lati
ne.qꝛ vſurarꝰ vult ꝙ pecunia pariat ſibi fructū
ꝯ naturā ſuā. Et i c.ſicut hi.xlvij.di.dꝛ: ꝙ vſure
arte neqſſima ex auro aurū naſciꝛ. Hec ḡ ē vna
ex ꝑncipalioribꝫ cauſis poſitis a doctoribꝫ in ru
bri.de vſurꝭ.qre vſura eſt ꝓhibita:qa viciū eſt ꝯ
naturā vt pecunia germinet pecuniā q̄ naturalꝛ
nō eſt apta germiare:ſed eſt tm̄ mēſura rei ū.l.j.
ff.de ꝯtra.em.ꝛ c.eijciēs.lxxxviij.di. Et iō vſura
rij abutūtur vſu pecunie:vt declarat Jo.mo.in
c.j.de vſur.li.vj.ꝛ Jo.de anania.ꝛ Panor.i ru-
bri.de vſu. Scdm em̄ phm.j. Poꝛ.ꝛ.v.Eth.pe-
cunia ꝑncipal'r eſt inuēta ad cōmutatiōes facie
das.et ita eiꝰ ꝓprius ꝛ ꝑncipalis vſus eſt ipſius
conſumptio ſiue diſtractio. Quapropꝛ cōcludiꝛ
ex ꝑdictꝭ ꝙ qꝛ pecunia ñ habet ex natura ſua ali
quem fructū vt hñt alia ex ſe germināria.ſꝫ tm̄
ꝓuenit aliqs fructꝰ eiꝰ ex induſtria alteriꝰ.ſ.vtē
tis.vt ait Sco.in.iiij.di.xv.q.ij. Induſtria aūt
huiꝰ nō eſt illiꝰ q̄ pecuniā mutuat.ḡ ille volens
recipe fructū de pecunia vult hēe fructū de idu-
ſtria aliena et de re nō ſua:qd eſt illicitū.ꝛ hꝫ etiā
dꝛ Rich.in.iiij.di.xv.ar.iij.ꝛ Alex de Ales.i.iij
pte ſūme.q.lxvj.ar.ij.inqt. Accipe vſurā eſt con
tractare rē alienā manentē alienā ꝛ de illa facere
vt de ſua.hꝫ autē eſt malū ſm ſe ꝛ ꝯ ius naturale
Qñ ḡ ex mutuo aliquid exigiꝛ vltra ſortē:acci-
pitur emolimētū de vſu rei q̄ nō eſt ſua ſed trāſ-
lata in dñium alteriꝰ. Naꝫ mutuū ex eo dꝛ ꝙ de
meo tuuꝫ fiat.l.ij.§.appellata.ff.ſi cer.pe. Unde
Sco.vbi ſ̄.ait ꝙ hꝫ ſonat vocabulum mutuo.i.
do tibi meū.ḡ qui ꝯcedit pecuniā mutuo nō ma
net dñs ipſiꝰ pecunie mutuate:ꝛ ideo nō pōt ſi-
bi dicta pecunia nō ſua:fructū parere ſine vicio
vſure. Nō em̄ dꝫ hēe fructū eiꝰ rei cuiꝰ nō hꝫ pi-
culū.l.ſi is q.§.ſiquē qſtū.ff.cōmo. Periculum
aūt rei ptinet ad dñm ipſiꝰ.l.q̄ fortuitꝭ.C.dꝫ pig.
acti. Sꝫ in mutuo Moīꝭ ex ſpeciali ſtatuto vl'
pacto ſeu alia obligatōe ꝑcedēte rōne mutui vel
ſaltē rōne alicuiꝰ naturalꝛ ꝛ regl'ariꝰ ꝛ iſepabilꝛ
annexi pecunia parit pecuniā:qa ex tali pecunia
mutuata recipiūt ipi mutuātes denariū ꝓ libra
vel floreno ſingl'o mēſe. Un duodecim libre vel
floreni generāt duodecim denarios in mēſe:et i
anno.144.ḡ iſte ꝯtꝰ eſt illicitꝰ ꝛ vſurarꝰ. Nec
obſtat ſi dicaꝛ ꝙ iſtud mutuū nō generat ibi il-
los denarios ꝓ libra:cū pecunia mutuata nō ſit
ibi cā ꝑ ſe:ſed cauſa ꝑ accidēs:eo ꝙ ipſa pecunia
ſit ibi ſolū cauſa ſine q̄ nō. Sed cā ꝑ ſe ſolutiōis
illiꝰ excreſcētie vltra ſortē eſt locatio opeꝝ ipſoꝝ
officialiū:ꝛ locatio domꝰ ad ꝯſeruādū pignora.
Quia rñdeꝛ ꝙ ſm beatū Tho.in.iiij.ſen.diſt.j.
q.j.ar.iiij.qſtiūcula.j. Cauſa ſine q̄ nō:eſt cauſa
per accidens ſi nihil omnino ibi opereꝛ. Si aūt
ibi aliquid operetur eſt cauſa per ſe:vt etiā dicit
phs in.v.metaph. Cū igiꝛ ipm mutuū nō ſolum
coopeꝛ ſed ꝑncipal'r opeꝛ:cū influat in ipm lucꝝ
ſiue excreſcētiā:ſequiꝛ ꝙ ē cauſa ꝑ ſe.ḡ pecunia

mutuata ꝑ ſe generat pecuniā in tali ꝯctu. Et ꝑ-
dicta ꝯfirmant̄ ꝑ ſniam b. Thome i.j.ij.q.lxxxv.
ar.v.vbi ait. ꝙ cā augmētata vel diminuta: etiā
effectus ꝑ ſe auget̄ vl' diminuit̄. Sed i iſto cōtra
ctu mutui augmentata vl' diminuta pecunia: lu
crū ſiue pecunia auget̄ ꝑ ſe vl' diminuit̄. vt patet
tā ꝑ ſtatutū q̄ꝫ ꝑ euidentiā facti. Nā ſm ſtatutū
vbi vna libra vl' floren⁹ generat vnū denarium
in mēſe. duodecim libre vl' floreni generant. xij.
denarios. ꝛ ſic creſcēte pecunia mutuata: creſcit
excreſcētia. g̃ mutuū ſiue pecunia mutuata ipſis
indigētibꝫ: eſt cā ꝑ ſeipſi⁹ lucri vel pecunie ſolu
te vltra ſortē. et ꝯſeq̄nter iſte cōtract⁹ ē vſuraria
prauitate labefact⁹. M Septio arguit̄ ſic
Ois cōtract⁹ ꝑ quē aliq̄s de iure dr̄ ꝛ conuincit̄
eſſe vſurari⁹ manifeſt⁹: eſt vere et formal'r vſu-
rari⁹. al's ſeq̄ret̄ ꝙ effect⁹ in plus ſe hr̄et q̄ꝫ cā. qḋ
eſt falſum ꝛ ꝯ pbm in. j. Poſter̄. Itē ſeq̄ret̄ ꝙ ꝑ
iura fiet iniuria ipī vſurario ſi ꝑ ea conuinceret̄
et puniret̄ vt vſurari⁹ ex aliq̄ qḋ nō eſſet manife
ſte vſura. Sed cōtract⁹ mutui Mōtꝫ eſt tal' ꝙ
de iure dr̄ ꝛ cōuincit̄ eē vſurari⁹ manifeſt⁹. Qḋ
patet. qꝛ de ſilibꝫ idēꝫ eſt iudiciū. c. venerabilibꝫ.
de ſen. excō. li. vj. et c. in cauſ. de re iuḋ. Tunc ſic
Illi q̄ exercēt cōtract⁹ q̄ ſunt ſilis forme dicunt̄
ꝛ cōuincunt̄ eſſe ſilis cōdictōis. ſ. bone vel male
Sed illā inet formam quā faciūt et ſeruāt iudei
et vſurarij manifeſti mutuando ad vſurā faciūt
et ſuāt illi de mōte. Cū igit̄ iudei ꝛ vſurarij ma
nifeſte ꝑ talē formā dicant̄ ꝛ conuincant̄ eſſe vſu
rarij manifeſti. g̃ ꝛ ꝑſidētes Mōtꝫ dicunt̄ ꝛ cō-
uincunt̄ eſſe vſurarij manifeſti ꝑ candē formā
Nā ſic iudei ꝛ vſurarij manifeſti tenēt mēſam.
paratā ſiue bācbū: officiales q̄ꝫ cū libris: ꝛ acci-
piūt pignora ꝓ mutuo: et aliq̄d ꝓ libra vel flore-
no ꝑ ſingulos mēſes. Sic etiā faciūt ipoꝝ ꝑſidē
tiū Mōtꝫ officiales: g̃ vſurarij manifeſti ſūt cē-
ſendi. qꝛ vbi eſt eadē rō: idē ius ſtatui debet. l. il-
lud. ff. ad. l. aq̄l. l. a ticio. ff. de ꝟ. ob. c. trāſlato. de
cōſti. et c. inter ceteras. de reſcꝑ. N Octauo
arguit̄ ſic. ois ꝯtract⁹ mutui q̄ ē vſurari⁹ ex itēn-
tiōe ꝛ forma: eſt vere ꝛ formal'r vſurari⁹. qꝛ for-
ma ē q̄ dat eſſe rei. vij. phyſi. ꝛ ſꝫ amb. i li. ḋ offi.
Intentio tua opi tuo nomē iponit. Sꝫ ꝯct⁹ mu-
tui mōtꝫ ē vſurari⁹ ex intentione ꝛ forma. qḋ pꝫ
ꝓmo q̄ꝫtū ad intentionē. qꝛ nō alit̄ mutuarēt illi-
de Mōte niſi cū certa expectatōe illi⁹ excreſcen.
tie vltra ſortē. vt paꝫ ex ſtatuto et euidētia facti
Qn̄ āt doctores volūt ꝓbare aliquē vſurariū et
mutuantē ꝑncipal'r ꝓpter lucꝝ hn̄dū vltra ſortē
dicūt ꝙ tūc ḣ eſt qn̄ alit' nō eſſet mutuatur⁹. Et
ideꝫ tenet b. Tho. i q̄onibꝫ de malo. q. xiij. ꝛ Ho-
ſti. i. ſūma. li. v. i ti. ḋ vſurꝫ. ꝛ cōiter oēs theol'. ac
canoniſte. Quātū ꝟo ad formā ſic arguit̄. Illi cō
ꝯtract⁹ q̄ ſunt eiuſdē forme ſpecifice: ſunt eiuſdē
ſpeciei. ſed iſte ꝯtract⁹ mutui eſt eiuſdem ſpeciei
cū ꝯtractibꝫ vſurarioꝝ q̄. ꝯct⁹ ſt̄ vſurarij ex for-
ma ꝛ intentiōe vt paꝫ ꝑ euidētiā facti. g̃ ꝛc. O

Nono ſic arguit̄. Ois cōtract⁹ mutui in q̄ ex
pacto pōit̄ capitale. ꝛ lucꝝ ſub certitudie: ē vere
ꝛ formal'r vſurari⁹. vt ḋclarat Rich. de med. vil.
in. iiij. diſt. xv. ar. vi. q. v. ſꝫ cōtract⁹ mutui mōtꝫ
eſt hmōi. qꝛ ipī mutuantes tā ꝓ capitali q̄ꝫ ꝓ lu
cro incūbūt pignori. nec alicui mutuarēt niſi ꝑ-
mo daret eis pign⁹ de q̄ poſſit extrahi ſors mu-
tuata ꝛ lucꝝ vni⁹ denarij ꝓ ſingl'o menſe ꝓ libra
vl' floreno. g̃ ē vſurari⁹. P Decio arguit̄ ſic
Ois cōtract⁹ mutui cui cōpetit pfecta diffinitio
vſure ē vſurari⁹. qꝛ cui cōpetit diffinitio: cōpetit
diffinitū. vt no. in. l. j. circa ꝑn. ff. ḋ dolo. ꝛ. hn̄ ar
guet̄. a vera ꝛ formali diffinitiōe ad ſuū diffini-
tum ſm ſniam phi. j. phyſi. et. vij. ꝛ. x. metaph.
Sꝫ mutuo Mōtꝫ ꝯpetit formal' ꝛ ꝑfecta diffi-
nitio vſure ꝛ ois ei⁹ deſcꝑtio. g̃ ē vſura ſiue vſu-
rari⁹. Uſura ei diffinit̄ ſic a b. Amb. vt hr̄. xiiij.
q. iij. c. pleriq̄ꝫ. Uſura ē q̄dcūq̄ꝫ accidit ſorti. ſm
ꝟo Monal. ꝛ Ray. i ſūma. i ti. ḋ vſu. Uſura ē lu
crū ex mutuo pacto debitū vl' exactū. Hoſ. āt in
ſūma eo. ti. dr̄: ꝙ Uſura ē q̄cq̄d ſorti accedit itē-
tione p̄cedēte vl' pacto Salicet⁹ ꝟo i Rub. C. eo
dē ait Uſura ē q̄ ꝓpt̄ vſū pecunie dat̄. Archieꝑs
etiā florēn. in. ij. ꝑ. ſūme ſue ti. j. dr̄: ꝙ hec ē diffi-
nitio Theol'. Uſura ē lucrūꝫ ex mutuo ꝑncipal'r
intētū. Hoſt. aūt in ſū. in ti. de vſu. §. q̄d ſit vſu-
ra: lati⁹ eā diffinit di. Uſura ē q̄cq̄d ſolutiōi pe-
cunie mutuate accedit ipſi⁹ rei vſus gr̄a: pactōe
impoſita: vl' hac intētiōe hita in ꝯctu vl' exactōe
ex poſt facto. Hec ille. Oēs āt iſte diffinitōes cō
petūt mutuo Mōtꝫ: vt paꝫ ex p̄cedētibꝫ. g̃ ꝛc.
Q Undecio arguit̄ ſic. Pro eo qḋ gr̄ꝫ q̄s face-
re tenet̄ pciū̄ ē pecuniā exigere. ſed ciues tenent̄
ſubuenire neceſſitatibꝫ cōitatꝫ. ꝛ pn̄t ꝓpt̄ ḣ colle-
ctari. vt no. in. l. j. §. plene. ff. q̄d cuiuſq̄ꝫ vni. no.
Et pulcre notat Pe. ḋ Anch. i ſua celebri. q. diſ-
putata q̄ incipit Antiq̄nis et modernis tꝑibꝫ. et
no. in. l. oēm. C. de op. publ'. et ꝑ Bar. in. l. iiij. §.
actor. ff. ḋ re iuḋ. et ꝑ Inno. i c. grauē. ḋ ſen. excō.
Immo debēt gr̄ꝫ ḣ facere. qꝛ rhomanis fuit cha
rior ſal⁹ patrie q̄ꝫ liberoꝝ. l. poſtliminiū. §. fili⁹.
ff. ḋ capti. ꝛ poſtli. re. ꝛ. l. mīme. ff. de rel'. ꝛ ſū. fu.
g̃ ꝛ ſil'r in caſu nr̄o ē dicēdū ꝙ gr̄ꝫ debeat ſubue-
niri pauꝑibꝫ cōitatꝫ ꝑ mutuū Mōtꝫ: nō exigen-
do aliq̄d ſalariū ꝓ admiſtratiōe ſua. In caſu ei
neceſſitatis ꝓri tenet̄ q̄liber hn̄s facultatē ei gr̄ꝫ
mutuare ſm Sco. i. iiij. di. xv. ꝛ dn̄i Laurē. de
Rodol. i c. cōſuluit de vſu. in apꝑatu nigri. i. ij.
q. Tūc ei mutuū eſt ḋ p̄cepto. vt ꝓbari pt̄ ꝑ d. c.
cōſuluit. Et rō pōt aſſigri. qꝛ in neceſſitatibꝫ oia
ſūt cōicāda. c. ſic hi. xlvij. di. ꝛ c. dilectiſſimis. xij
q. j. Cōſtat aūt ꝙ ille mortal'r peccat q̄ exigit pe-
cuniā ꝓ eo qḋ gr̄ꝫ facere debet. vt paꝫ i collatōe
ordinū ꝛ bn̄ficioꝝ. j. q. ij. q̄ꝫpio. et ꝑ tota illā. q.
Paꝫ etiā i iudice q̄ dꝫ gratꝫ iuſticiā miſtrare. c.
cū ab oi ſpecie mali. ḋ vi. ꝛ ho. cle. c. nō ſane. xiiij.
q. v. ꝛ. l. venales. C. qn̄ ꝓuocare nō eſt neceſſe. et
c. Nō licet. xj. q. iij. et. ff. de condi. ob tur. cām. l. j.

Digitized by Google

et per totū. R Duodecimo arguit̄ ſic. Uali
dum eſt argumentū a ſufficienti ptiū enumera/
tiōe.l.pū furioſo.ff.de his q ſt̄ ſui vel ali.iu.ꝛ in/
ſti.de act.§.actionū.et c.qm̄ cōtra falſam.de p/
ba.ꝛ.c.venerabilē.de elec. Sed certi ſunt caſus
in qbus ꝑpter certas pticulares cauſas licitū eſt
aliqd recipe vltra ſortē.q ponunt̄ p glo. ordina/
riā ꝛ doc.in c.conqſt⁹.de vſu.ꝛ p.Jo.de Anania
in.c.j.codē.ti.in.ix.colūna.in ṽ.ex pdictꝭ.et per
Ray.Monal.Gof.Tancre.ꝛ Hoſti.in coꝝ ſū
mis.et p theol'.in.iiij.di.xv.et ab Alex.de Ales i
iij.p.ſūme.q.lxvj in pmo mēbro.et non iudicat̄
vſura. Cū igit̄ iſte caſus mutui Montꝭ nō con/
numeret̄ inter illos:nec ſit eadē rō.g̃ remanet in
regula ꝓhibitiua.qꝛ acceptio in qbuſdaꝫ firmat
regulā in ceterꝭ.l.nā qd liqde.ff.ð ꝑe.le.et c.ij.ð
coniu.lepro.et c.in nr̄a.de ſepul.et notat Dinus
in rubbrica de reg.iu. Et facit ad pdicta ꝙ cū ali
qd generalit̄ ꝓhibet̄:intelligit̄ ꝓhibitū oē qð nō
eſt ſpecial'r cōceſſum.Cle.exiui de padiſo.§.por
ro cū dict⁹ ſanct⁹.de ṽ.ſig. Terciodecimo ar/
guit̄ ſic. Euitāda eſt oīs via p quā malicijs et fi/
gmētꝭ atqꝫ fraudibꝫ cā pbeat̄.c.ſedes.de reſcrip.
c.qīto.et c.ſignificante.de diuoꝛ.ꝛ.l. cuꝫ is.§.ſi
cū lex.ff.de tranſac.ꝛ.l.in fūdo.ff.de rei vē. Qm̄
tanta eſt hoim malicia vt oibꝫ ꝓuidere n̄ poſſit.
c.vt circa.de elec.in.vj.et ibi glo. Et ideo auferē
da eſt occaſio ðlinqndi.l.j.circa pn.ff.nau. cau.
ſta.et iſti.vi bono.rap. §.ſed nedū talis.et.l.ma
gis puto.§.ſi pupillus.ff.de rebus coꝛū.ꝛ.l.j.§.
ſed et ſi qs.ff.de car..edic. Quia g̃ vſurarij mille
varios modos īueniūt ad coopiendā iniqtatem
vſuraꝝ.ideo nō debet pmitti aliq̄ palliatio ini/
qtatꝭ:ſm̄ Jnno.in.c.j.et i c.debitores.de iu.iu.
et in c.ad noſtrā.de emp.ꝛ ven.et cōſeqnt̄ iſte cō
trac⁹ mutui n̄ debet tolerari ſub q̄ pallient̄ vſu/
re ſub ſpē intereſſe ꝛ pietatis.aliter,parimō vſu/
rarij dicerēt ſe accipere vltra ſortem ꝓ neceſſarijs
expēſis ꝛ ṽo intereſſe:aut ꝓ elemoſynis facien/
dis. Et ſic fieret fraus oibꝫ iuribꝫ que vſuras et
vſurarios deteſtant̄ ꝛ ꝓhibēt. vt in c. vſuraꝝ vo
raginē.ð vſu. li. vj. et in c.qa in oibꝫ.eo.ti.in an/
tiqs. T Quartodecimo ſic arguit̄. Regula
eſt iuris ꝙ qn̄ aliqd ꝓhibet̄:etiā ꝓhibitū intelli/
git̄ oē id p qð puenit̄ ad illud.l.ij.ff.de iuriſdi.
oim iu.et c.cū qd ꝓhibet̄.de reg.iur.li.vj.et.l.qð
vēditor.de reli.et ſump.fu. Sed oēs leges ꝓhi/
bēt vſuras:vt ſ.patuit.g̃ ꝛ factōnē atqꝫ ꝯſerua
tionē ipſius Montꝭ p quē mutuat̄ cū pacto de
habendo aliqd vltra ſortē.ꝛ ꝯſeqnter p ꝯtractū
feneratitiū.ꝛ licꝫ ipa cōitas nihil recipiat lucri:
tn̄ recipientibꝫ mutuū īponit̄ on⁹ ſoluēdi vltra
ſortē ꝓ miſtrꝭ.et ſic fit p indirectū qð directe fie/
ri n̄ dꝫ ꝯ eā q notant̄ in c.ſtatutū.el.j.et c.vt inq/
ſitiōis.§.ꝓhibem⁹.ð here.li.vj.et c.deteſtāda.§.
fi.de cōfeſſiōe pbē.eoð.li. Qð eīn ꝓhibet̄ fieri di
recte:nec etiā p indirectū fieri debet. Et cū aliqd
vna via ꝓhibet̄ alicui:ad id alia via nō debet ad

mitti.c.cū qd vna via:de reg.iu.li.vj. de q ponit
pſes caſus glo.i c.plerīqꝫ.xiiij.q.iij.hoc eni mō
fit fraus legi.l.nō dubiū.C.de legi.ꝛ.l.fraus.ff.
eodē. U Quītodecīo ꝓbat̄ ꝙ pſidētes mōn/
tis peccāt mortal'r ꝑ̄ tale mutuū:lꝫ ipi nō mu
tuēt ꝓpria manu. Nā vt ſ.dictū eſt hic ꝯtract⁹ ē
ꝓhibit⁹. Qui aūt p aliū facit:p ſeipm̄ facere vi/
det̄.l.qð iuſſu.ff.de reg.iu.et c. q facit p aliū.eo.
ti.in.vj.et.l.ita aūt.§.geſſiſſe.ff.de admi.tu.ꝛ.l.
j.§.deieciſſe.ff.de vi ꝛ vi ar. Et pari ia ſūt aliqd fi
eri ſiue p ſe:ſiue p aliū.c.j.de offi.dele. et c.muli
eres.de ſen.ex. Jmmo g̃ui⁹ peccat ille cui⁹ man/
dato aliqd fit q̄ꝫ ille q illi obtēpauit vel petō con
ſenſit.xxij.q.v.in pn. Jtē qð p me nō poſſū:nec p
aliū.C.ð.vſur.l.eos.§.vl. X Sextodecimo
idē ꝓbat̄ ſic. Uniuerſitas ꝛ collegiū ꝛ hmōi pn̄t
mutuare ꝛ pign⁹ accipe:vt in c.cōnqſt⁹.ð vſur.
De q p Bal.in.l.etiā. C.de execu.rei.iudi. ꝛ i.l.
polla.C.de his q.vt idi.et ſic pt ſibi aliquē mu/
tuo obligare.de q in.l.ciuitas.ff.ſi cer.pe.ꝛ in.l.
j.ff.qð cuiuſqꝫ vni.no. Lꝫ eīn vniuerſitas n̄ ha/
beat aiam:vt in c. Rhomana.§.in vniuerſitatē
de ſen.ex.li.vj. tn̄ dꝫ hēc animū fictū tanq̄ꝫ pſo/
na repūtata:ex q eundē effectū ꝓducit.vt i dictis
iuribꝫ. Un̄ pōt exercere vſurā:vt eſt tex⁹ iuncto
ſupſcpto in d.c.conqſtus.de vſu.ſm̄ Alanum ꝛ
alios doc.ibideꝫ et Uincentiū:ac al's in c.Mi/
chael.eodē ti.li.vj. Ubi etiā dicūt ꝙ qn̄ ciuitas
vel collegiū feneraṫ. oēs de ipa ciuitate et colle/
gio ſunt vſurarij:ꝛ ſubiacēt reſtitutioni vt tenet
etiā Archi.vij.q.j.c.ſicut vir.et in c.ij.xlvij.di.ṽ.
qd de cōitatibꝫ qrūdā ciuitatū.ꝛ Jo.de ligna.in
c.ſup eo.vſu.in ṽſi.ſed quid de ciuibus ꝛ Hoſt.
in ſūma in ti.de pe.ꝛ re.ṽſi.qd de ciuibꝫ.et Lau.
Rodul.in.ij.pte.q.lvj.ꝛ Jmola in cle.j.de vſu.
et Gemi.xlvij.di.c.qm̄.in fi.et dn̄s Nico.i c. di
lect⁹.el.ij.ð ſimo. Et facit qð hꝫ in c.ad abolen/
dā de here.et i termis.in c.j.§.qa ṽo.ð vſu.i.vj.
g̃ oēs de cōitate in q ē Mōs ſunt vſurarij et ad
reſtitutionē tenent̄ coꝝ q habita ſunt vltra ſortē
ex mutuo. Qð itelligit̄ de pſidētibꝫ et oibꝫ alijs
de cōitate q h ſciūt ꝛ eis placet ac in mēte appro/
bāt ꝛ ratū hn̄t.ꝛ q pn̄t ꝓhibere ꝛ non ꝓhibent.et
multo magꝭ de his q pticipant de cōmodo:ꝛ qui
expliſſe ꝯſētiūt ad mutuū feneratitiū exercendū.
y Decimoſeptimo arguit̄ ſic. Cōmunitas q
deponit pecuniā vt mutuet̄ videt̄ ꝑ ſe mutuare
et ſibi qrit actionē ex mutuo.l. certi condicio.§.
fi.ff.ſi certū peta.et.l.ex mādato.ff.mādat.et ex eo
mutuo videtur ſentire commodum ſeu lucrum
Quia lꝫ lucrum vel ſalariū illud non veniat di/
recte in burſam cōitatis:tn̄ quia intereſt ciuita/
tis ciues ſuos eſſe locupletes.inſtit. de his qui
ſunt ſui vel alieni.iur.§.ſꝫ ꝛ maior.et nota.in au
ten.vt iu ð.ſine qquo ſuf.§.cogitatio.in ṽ. ſubie
ctis locupletibꝫ.col.ij. Satis eīn dꝫ cōitas ſenti
re lucrum ex lucro ſuoꝝ ciuiū:ſm̄ ꝙ habet̄ in.l.
j.ff.ſol.matri. Propterea ipa cōitas.i.oēs de cō/

munitate: maxime p̄ſidētes ſūt obnoxij pctō vſu
re ex hoc mutuo cōtracte. Immo videnꝰ icidere
in excōicationē clemētine Ex graui. de vſur. in q̄
excōicanꝰ oēs ordinantes ꝙ vſure exigãt. Itē
ipſa cōitas videꝰ velle ꝓhibere iudeos ne fenerē
tur vt ipa fenerari poſſit. vn̄ Incidit in ſcyllam
cupiēs vitare carybdim. vt ait Uirgiliꝰ. ſ. Enei.
Z Decimooctauo ipi miſtri ⁊ officiales mon
tis ſunt vſurarij ⁊ valde peccãt ſm̄ p̄dictos ad/
uerſarios montꝭ. Quia ſicut nō pōt qs ſuo noie
aliquid ex mutuo exigere vltra ſortē ita nec alie
no. c. ſicut nō ſuo. xl. vj. di. et c. qd alicui. de regu.
iur. li. vj. et ibi glo. Et ideo dicit Gemiñ. in d. c.
Sicut non ſuo. ꝙ miniſtri fenoris incãtū videē
tur nomie p̄ncipalium opari ꝙ pro ipſis p̄ncipa
libꝰ ad reſtitutionē tenenꝰ. ſm̄ tn̄ diſtinctionē ibi
poſitā. Preťea ſiue ipi miniſtri dicanꝰ mutuare
vt facere videnꝰ: ex q̄ periculū eſt ipſorum. ꝑ tex/
tum. in l. ij. §. appellata. ff. ſi cer. pe. ⁊ in l. ex man
dato. ff. man. Siue mutuēt noie cōitatꝭ tanꝗ ip
ſius ꝓcuratores. quia ex mādato apud eū q̄ mā
datū ſuſcepit nihil remanere debet. d. l. ex māda
to. que loquiꝰ ꝓprie in termis mutui facti nomie
alteriꝰ ⁊ tanꝗ de pecunia alteriꝰ. Si aliqd exi/
gunt vltra ſortē: incurrūt vſurariā prauitatē: et
dicunꝰ preſtare opem ⁊ auxiliū feneratoribꝰ. ſ.
p̄ſidentibus ipſiꝰ montꝭ: vt. ff. de fur. l. is q̄ opē.
⁊ in l. in furti. §. ope. ⁊. d. c. j. de offi. dele. Immo
dici poſſunt participes criminis ⁊ q̄dāmō p̄nci/
pales. q: ipſi conſequunꝰ illud lucrū. Qd ꝓbaꝰ ꝑ
l. nō ſolū. §. Si mandato. ⁊ ibi Bartꝰ. ff. de iniu.
Preterea officiales ipſiꝰ montꝭ q̄ pro mutuo p̄/
dicto exercēdo aliqd cōmoduꝫ ꝑcipiūt ſiue rōne
ſcripture ſiue alteriꝰ laboris: videnꝰ incidere i ex/
cōicationem dicte clemē. ex graui. de vſur. In q̄
excōicanꝰ nō ſolum facientes ſcribenteſqꝫ ac dij
ctantes ſtatuta de vſuris ſoluendis. ſed etiā oēs
officiales illa obſeruantes. Multiplr̄ g̃ videnꝰ
delinquere ipſi miniſtri. Tum q: coopantur in
contractu illicito. Tum q: tale mutuū exercent
in ſcandalū actiuū mltoꝝ: cum ſeruent eandem
formā quā tenēt iudei ⁊ vſurarij manifeſti. Tū
q: illud qd accipiūt vltra ſortē petūt vt vſuram
ſcꝫ vnū denariū ꝓ libra vl' floreno. ad rōnem de
tanto ꝓ centenario. Petere aūt aliqd vel accipe
vt vſurā eſt pctm̄ mortale: ſm̄ Archiepm̄ florē.
i. ij. ꝑ ſūme. ti. j. c. vij. §. j. B Decimonono ꝙ
iſte 9ctꝰ ſit reprobandus: ꝓbaꝰ. q: in eo cōmēſu/
raꝰ tp̄s cū pecunia. Tp̄s aūt nō debet vēdi qd ē
cōe oim aialiū: vt notat Innoc. i c. in ciuitate. de
vſur. ⁊ Bal. in Rub: l. C. eodē. Q aūt in hoc cō/
tractu vēdaꝰ tp̄s ⁊ cōmēſureꝰ pecunie: patet. qa
nō ſoluꝫ ille plus ſoluit vltra ſortē: q̄ plus pecu/
nie accipit mutuo: ſed etiaꝫ ille q̄ longiori tp̄e te
net plus ſoluit ꝑ diuturnatione tp̄is: qd eſt vſu/
ra. vt notat Bar. in l. iij. §. fi. ff. de ānu. leg. ⁊ in
l. ij. ff. de his q̄ pene no. ⁊ in l. cum ſtipulatꝰ. i fi.
ff. de v. ob. ⁊ in l. iulianꝰ. §. ideꝫ papinianꝰ. ff. de
acti. emp. ⁊ Petrus de Anch. in conſilio. lxxix.
vbi cōcludit: ꝙ q̄rienſcūqꝫ in 9ctilo ſiue in alia
diſpoſitione d: ꝙ donec qs ſoluerit ſortē debeat
ſoluere tātū annuatim vel ſingulo mēſe: eſt vſu
ra. Et h ꝓbat ꝑ mlta iura. Nā vſura eſt q̄ cōmē
ſuraꝰ tpi. l. lecta. poſt p̄n. et. l. rogaſti. §. Si tibi
ff. ſi certū peta. cū mltꝭ ſi. Uigeſimo ſic argu/
itur. Ad hoc vt 9tractus ſit licitus eſt ſeruanda
eq̄litas. vt nota. in. l. cuꝫ oportet. in p̄n. C. de bo/
nis q̄ lib. Un̄ dicit Sco. in. iiij. diſt. xv. q̄ ad mu
tuū iuſte cōtrahendū oportet ſeruare eq̄litatem
in nūero ⁊ pondere. Contractꝰ em̄ nō debet clau
dicare. l. iulianus. §. ſi q̄s a pupillo. vbi glo. ff. de
act. emp. Sed in caſu mutui Mōtis nō ſolū re
ſultat ineq̄litas in nūero dati ⁊ recepti: ſed etiā
in h ꝙ plus laboris habent miniſtri in cuſtodi/
enda (Exēpli grā) vna pellicia ꝓ q̄ mutuauerūt
tres libras: q̄ꝫ in cuſtodienda vna patera argen
tea ꝓ q̄ mutuauerūt tres ducatos: ⁊ tū plus re/
cipiūt ex mutuo patere q̄ꝫ ex mutuo pellicie. Et
ſic exēplificare poſſumꝰ de illo q̄ mutuauit vnꝭ
decē ſup vna gēma valēte centū. et alteri viginti
ſup alia gēma valēte q̄nq̄ginta. Nā cū eq̄li labo
re cuſtodie plus accipit ab vno q̄ꝫ ab alio. Item
ab illo plꝰ accipit ꝓ cuiꝰ pignore ſubiacet minori
piclo. Poſſumꝰ q̄ꝫ exēplificare de illo q̄ accepit
mutuo ſup vna incude octo libras. ⁊ de alio qui
ſup vna veſte accepit tm̄ q̄ttuor: et tn̄ plꝰ ſoluet
ille q̄ pignorauit incudē ad cuiꝰ cuſtodiā ⁊ cōſer
uatiōeꝫ nō req̄riꝰ tātꝰ labor: q̄ꝫ ille q̄ pignorauit
veſtē ad quā 9ſeruandā a tineis maior ſollicitu
do req̄riꝰ: cum tn̄ iſta ſolutio ⁊ ſalariū debet ſm̄
eq̄tatē cōmēſurari cū labore ⁊ piclo. Itē maiorē
laborē hꝫ miſter mōtis in nūerādo. xl. ſolidos q̄ꝫ
vnū ducatū aureū dādo: ⁊ tn̄ plꝰ accipit a ſcdo
q̄ꝫ a p̄mo mutuatario. ⁊ cē. B Uigeſimp̄mo
idē cōfirmaꝰ. q̄a lꝫ creditor poſt morā debitoris
vltra ſortē exigere poſſit quāti ſua intēſt nō ſolū
rōne dāni emergētis: ſꝫ etiā lucri ceſſantꝭ. vt i c.
dilecti. de fo. cōpe. ⁊ in c. 9q̄ſtus. de vſur. ⁊ i c. ſa
cro. d ſen. ex. vbi plene ꝑ doc. Et hec exactio lucri
ceſſantꝭ ē faciēda ad arbitriū boni viri ſꝫ Tho.
ij. ij. q. lxij. tn̄ añ morā debitoris nō licꝫ paciſci d
aliq̄ ſoluēdo vltra ſortē ꝓ futuro intereſſe: vt poſt
varias opiniōes cōcludit Joan. ⁊ notāt doc. i c.
nauigāti. de vſu. ⁊ refert Salx. in autꝭ. ad hec. C.
eodē. in. xv. q. ⁊ Pe. de Anch. in regl'a Pctm̄. de
reg. iu. in. vj. in. vj. q. Hoc āt eſt i caſu mutui mō
tis. g̃ eſt illicitum ſic mutuare. Uigeſimoſcdo
ſic cōfirmaꝰ. q̄uis liceat genero recipe ⁊ lucrari
fructꝰ rei ſiue fundi ei dati pignori ꝓ ſuo intēſſe
q: ſupportat onera mr̄imonij. vt in c. ſalubrit. de
vſur. tn̄ eidē nō licet paciſci cū ſocero ꝙ certū qd
ei preſtet donec ſoluerit dotē quā dare ꝓmiſit in
fra certū tp̄s: ſm̄ Joan. An. in d. c. g̃ etiā non vi
deꝰ licitū mutuare cū onere ſoluendi tantū ꝓ li/
bra ꝓ intereſſe expēſaꝝ mōtis. Et ad cōfirmatio
nem p̄dictoꝝ ꝙ ille denarius nō poſſit accipi cū

Digitized by Google

bona ꝯſcientia facit illud quod ponit Bal.in.l. cūctos popl'os.C.de ſūma trini.⁊ fi.ca.in ſua re petitiōe in.iiij.col.vbi ad ꝓpoſitū dicit:ꝙ aut debito: fuit in mora.⁊ tūc aut loqmur ſm mūdū: aut ſm deum.Si ſm legem mūdanam:aut in cōtractibꝫ bone fidei:⁊ veniūt vſure vt intereſſe vt in.l.qa tātūdē.ff.de neg.geſt.⁊ in.l.numis.ff. de in litē iu.Aut ſtricti iuris:⁊ tūc veniūt poſt litē conteſtatā vt intereſſe.qꝛ poſt litē cōteſtatā reſtitutoriū eſt oino iudiciū.vt.ff.de vſur.l.videamus.§.in fauiana.⁊.§.ſi actionē.Si vero ſm deum:nō eſt iſta differētia:qa oīs obligatio eſt bone fidei.⁊ ideo tēpoꝛe moꝛe ſemꝑ veniūt vt damnū ⁊ intereſſe.Si vero debitoꝛ nō fuit in moꝛa dato ꝙ interſit agētis:tn̄ reſpectu talis intereſſe non agit:quia nō ſuꝑuenit aliqua cauſa extrinſeca ꝓpter quā hoc fit:ſicut ſupꝛa qn̄ itercellit mora.Hec ille.Ex qua theoꝛica videt̄ ꝙ de iure diuino ante moraꝫ debitoꝛis nō liceat petere vltra ſoꝛteꝫ:q̄uis creditoꝛis interſit:cum nulla precedat mora donec eſt in termino veniendi ad ſolutionē ⁊ luēdū pignoꝛa ſua:vt in.l.lecta.ff.ſi cer. pe.⁊ in.l.ſi pupillus.ff.de ꝟ.ob. Uigeſimotertio ſic cōfirmatur.Cōmunitas ſiue deputati ſuper montē tenent̄ gratis ⁊ ſine ſalario piā voluntatē coꝝ qui oblatiōes fecerūt executioni demādare ⁊ pecuniā pauꝑibꝫ diſtribuere.vt in.l.nulli.§.cū autē.ver.Ita tn̄.⁊ in.l.Siqs ad declinandā.§.fi.C.de epiſ.⁊ cleri.ergo nō poſſunt cū bona conſcīa aliqd vltra ſoꝛtē accipe. C Uigeſimoquarto adducit̄ theoꝛica doctoꝛū in c.ciuitate.de vſur.vbi dicunt ꝙ qn̄cūqꝫ in cōtractu poſſet dubiū occurrere vtꝝ ſit vſurariꝰ vel non. vel ex eo cōtractu dubitat̄ vtrum in eo poſſit cadere vſura vel non. In dubio debemꝰ abſtinere a tali cōtractu:⁊ ꝑtem tutioꝛē ad ſalutē aīe ſeq̄: etiāſi illa pars ſit durioꝛ reſpectu coꝛꝑis:vt notabiliter voluit glo.in c.vnico.ď ſcrutinio in oꝛ. fa.Nam in dubio ſemꝑ tutioꝛ pars eſt eligēda. vt dicit̄ in c.ſignificaſti.⁊ c.ad audiētiam.de homici.⁊ c.iuuenis.de ſpon.Et iō cū iſte ꝯtractus ſit dubius:vt patere pōt ex p̄dictꝭ.De quo dubitant multi doctoꝛes:imo exp̄ſſe cōtrariū tenent: debemꝰ tenere certū ⁊ dimittere incertū.vt i ſili dicit Augꝰ.in c.Siqs.de peni.di.vij.Facit etiā ad p̄dicta ꝙ bonarū mētiū eſt timere culpā vbi culpa nō eſt.c.ad eius.v.diſt.⁊ c.cōſilium.de obſer.ie.Et facit etiā qď in ſimili dicit Joā.de Anania ſequēs dn̄m Floꝛētinū ⁊ Petrū de anch.in c.in ciuitate.de vſurꝭ.vbi in.q.Utꝝ in venditōe annui redditꝰ cōmittat̄ vſura:ait.ꝙ a talibꝫ contractibꝫ eſt abſtinēdū ꝓpter dubiū.Et confirmatur p̄dicta ſic.In dubijs ſꝑ debemꝰ eligere viaꝫ ꝑ quā excludamꝰ delictū ⁊ nō includamus.l.nō ſolū.§.ſed vt pꝛobari.⁊ ibi Bar.ff.de noui opis nūcia.⁊.l.merito.ff.pꝛo ſocio.cōiunctis ibi notatis.Cū ḡ cōmunitas potuerit deputare aliqueꝫ redditū ſiue fundū pꝛo miniſtroꝝ ſatiſfactione.

ergo hec via tuta erit ab eis eligenda:⁊ nō ꝑiculoſa vt ſoluat̄ denarius ⁊c̄.Nā qn̄ cōcurrūt due cauſe quarū vna ꝓdeſt ⁊ altera nocet:inſpicit̄ illa que ꝓdeſt:vt pulcre voluit Bar.in.l.Si vir. ff.de vſuca.ꝓ do.lꝫ hoc nō ſit indiſtincte verū.vt ibi per eū.⁊ in.l.ſiqs in graui.§.fi.cum.l.ſequenti.ff.ad ſilla.Faciūt etiā ad p̄dicta ea q̄ notat d. Joan.de anania in c.conſuluit.in fi.de vſur.vbi cōcludit ꝙ qn̄ datur ratio mutui ⁊ alteriꝰ facti ſimul.⁊ ſic cōcurrūt due cauſe.ſ.licita ⁊ illicita. ⁊ dubitat̄ an cenſeat̄ vſura:tutiꝰ eſt in dubio tenere ꝙ ſit vſura fauoꝛe aīe.ḡ ⁊c̄.In hoc enī cōtractu ꝑiculoſo videt̄ determiatio:cū de eo non habeat̄ exp̄ſſa auctoꝛitas ſacre ſcp̄ture vel canonis ad determinatiōis eccl'ie.Un̄ ſi aliqs determinet ip̄m eſſe licitū:⁊ exerceat eū:ſi eſt illicitus nō videt̄ ꝓpter iſtū erroꝛē excuſari a moꝛtali:qa poſuit ſe in ꝑiculo faciēdo cōtractū dubiū. Qui enī amat ꝑiculum:ꝑibit in illo:Eccl'i.iij. Si vero determinet eū eſſe illicitum:⁊ tn̄ faciat:peccabit moꝛtaliter.qꝛ omne quod fit contra conſcientiā edificat ad gehēnā.c.ꝑ tuas.de ſimo.⁊ c.lr̄as.de reſtitu.ſpoli.Et ideo ab eo eſt abſtinendū donec ꝑ ſedē apoſtolicā ⁊ ſummū pōtificē determinet̄ clare qd faciendū ſit.Ad ip̄m enī ſpectat dubia que de nouo emergūt decidere.vt in c.ꝑ venerabilē.q̄ filij ſint legiti.⁊.l.cū de nouo.C.de legi.

D Uigeſimoqnto ſic arguit̄.Cū retroactis tēpoꝛibꝫ fuerint q̄ꝫplures religioſi ſancti ⁊ ſapientes viri qui ob coꝝ ſanctitatē ⁊ doctrinā ac charitatē pꝛoximi:veriſimil'r vt pauꝑibꝫ ſubuenirēt: multa remedia debuerūt excogitaſſe.⁊ p̄ſumendū eſt hunc modū eis in mentē veniſſe.Quē cuꝫ ad effectū nō ꝑduxerint:iudicādū ē eos cognouiſſe ip̄m ſaꝑe vſurariā pꝛauitatē.⁊ ideo eſſe cutandū ⁊ ſtandū iurꝭ diſpoſitiōi q̄ cauet vt res q̄ ex ſe nō generat fructū:ꝓut eſt pecunia:lucrum nō pariat.⁊ ꝙ pꝛo mutuo nihil penitus exigatur extra ſoꝛtē.vt in iuribus ſupꝛa allegatis.qꝛ tal'r exigere eſt exoſum deo.Un̄ ſuꝑ illud Mat.xxj. Intrauit chꝛs in templū:⁊ menſas numulariorū ſubuertit ⁊c̄.dicit Nico.de Lyra.Q licꝫ illi numularij nō reciꝑent pecuniā vltra ſoꝛtē:tn̄ recipiebant aliq̄ munera ſiue exenia:qď erat illicitum.Et ideo chꝛs inſurrexit ꝯ eos.Cum ḡ predictis viris ſanctis ⁊ ſapiētibꝫ viſum nō fuerit pꝛefatā iuris deciſionē aliter interpꝛetari:etiaꝫ nos adqeſcere debemꝰ:cum minime mutāda ſint q̄ ſemꝑ certam interp̄tationē habuerūt.l.minime. ff.de legi.Et q̄ ſemꝑ cōſueta ſunt obſeruari:obſeruanda ſunt:qa cōſuetudo eſt optima legum interpꝛes.c.cū dilectus.de conſue.Et facit dictū Bal.in.l.quicūqꝫ.C.de ſer.fugiti.Ubi voluit ꝙ illud qď eſt oꝛdinariū non eſt arbitrariū.Illud ḡ qď eſt cōſuetū fieri:debet attēdi.l.licet ex ſuſcepto.in ver.conſuetū.de foꝛo cōpetenti.⁊ textꝰ eſt in titulo de pace cōſtan.in prin.in ꝟ.ab antiquo. Ubi dꝛ ꝙ ſeruandū eſt qď ab antiquo conſueuit

fieri.Et eſt ibi ſm Bal.argumētū ꝙ antiq̄ ꝯſuetudines ſunt ſeruāde.Et iō dr lex. Nequid ꝯ cōſuetudinē fiat ad ſollicitudinē ſuā reuocab pſes.l.j ℭ.Que ſit longa cōſuetu. ꝛ.l.manifeſte.ℭ.de ſeruitutibus.Ex quibꝰ vbis colligiť ꝙ ꝑtinet ad ſollicitudinē cuiuſqꝫ pꝛeſidis eccl'iaſtici ꝛ ſecularis ꝓuidere ne illud qđ antiquitꝰ eſt obſeruatuꝫ in mutuo remutetur. E Uigeſimoſexto ſic arguitur.Quilibet teneť abſtinere nō ſolū a malo ſed etiā ab omni ſuſpiciōe mali.c.cum ab omni. de vita ꝛ hone.cle.Item ꝓpter ſcandalū euitandum multa ſunt introducta.ꝛ multotiēs etiam ceſſať a bono:nedū ab eo quod habet ſuſpicionē mali:ne ſcādalizeť ꝓximus.vt declarat be.Thomas.ij.ij.q.xliij.ꝛ late ꝑ ſummiſtas in vbo ſcandalū.ꝛ bonus eſt tex.in.l. Siqs filio exheredato.§.hi autē oēs.ad finem.ff.de iniuſto rupto qꝫ teſtamēto.ꝛ in.l.qui cedē.ff.ad legē cornel.de ſica.in fine.ꝛ notať in c.pꝛopter ſcandalum.de cōſecra.diſt.iiij.ꝛ in c.q ſcādalizauerit.de reg.iuris. Et eccl'ia nihil facit cū ſcandalo.vt in c.nihil cū ſcādalo.de pſcrip.Ergo ab hoc ꝯtractu a multis repꝛobato ꝛ ſcandaloſo eſt cauēdum. Et debet ſeruari illud quod inqt Scotus in.iiij.diſt.xv. Qui vult facere miſericoꝛdiaꝫ:neceſſitať ex lege diuina vt non faciat eam viciatā.Et ideo nō debet fieri miſericoꝛdia mutui cū vicio vſure:ꝛ cū ſcandalo ꝓximi. F Uigeſimoſeptimo ſic arguiť.Deuť.xxiij.pcepit deus dicēs.Si pignus acceperis a ꝓximo tuo veſtimentū:ante ſolis occaſum reddes ei. Ipm em̄ veſtimentū ſolū carnis eiꝰ eſt quo operiť:nec habet aliud in q̄ doꝛmiat.Si clamauerit ad me exaudiā eū.qa miſericoꝛs ſum.Sed mons iſte non ſolum non reddit pignus an̄ ſolis occaſuꝫ:ſed ꝑ annū detinet ꝛ poſt ſub haſta vendit.ģ hoc eſt crudele ꝛ ꝯtra dei legē ac ꝓuocans irā in eius Uigeſimooctauo ſic arguiť.Qui occaſionē damni dat:dānuꝫ dediſſe videť.c.ſi culpa.de iniu.ꝛ dam.da.Sed hic Mons eſt occaſio ꝙ officiales pdenť ipm: ꝛ mutuent ſuis amicis diuitibꝰ ad negociandū: ꝛ non pauperibꝰ ad ſuſtentandū:ꝛ pignoꝛa vendant minus vt ipſi emant vili pcio per aliquā interpoſitā perſonā:et ita defraudent pauperes. Item cū dictus Mons in parua quātitate mutuet.et ꝓpter ipm expellātur iudei mutuātes in magna q̄ntitate:opoꝛtet ꝙ chr̄iani egentes magna q̄ntitate pecunie eaꝫ accipiāt mutuo a chꝛiſtianis.q̄ cum nolint gratis mutuare:ꝑ hoc efficiūtur vſurarij ꝛ grauius punientur a deo q̄ꝫ iudei.ģ Mons iſte q̄ eſt occaſio tot maloꝝ:nō debet vllatenus tolerari. D Uigeſimonono cōfirmanť pdicta ꝑ ſententiā hti Tho.in q̄ſtionibꝰ de malo.q.xiij.ar.iiij.in reſpōſione ad quartūdecimū argumentū.vbi inqt:ꝙ mutuans durante ꝯtractu mutui nullū intereſſe ſiue damni emergentis:ſiue lucri ceſſantis petere poteſt.Et ꝙ ſi ipſe mutuās aliquod tale intereſſe patiť durante contractu mutui:ſibi imputare debet:cū hoc ꝓueniat ex ſtulticia ſua:ex quo non tenebať ad mutuandū niſi ſi ſine ſuo dāno id facere poterat.Et ideꝫ ꝑ oīa dicit Scotus in.iiij.di.xv.q.ij. I Trigeſimo ꝙ pꝛo laboꝛibꝰ miniſtroꝛuꝫ Montis nihil poſſit accipi vltra ſoꝛtē mutuataꝫ:ſic arguiť.Sicut nec coꝛpus per ſe:nec aīa ſepata eſt homo:ſed vtrūqꝫ ſimul.qꝛ vtrūqꝫ eſt de eſſentia hoīs:ſm Phum.vij.Metaph. Ita pecunia ſola vel ſola nūeratio ſeu datio pecunie nō eſt ipm mutuū:ſed vtrūqꝫ ſimľ. Utrūqꝫ em̄ eſt de eſſentia eius.qđ patet ex q̄ alio nomīe vocatur mutui datio:vt ſ.dictum eſt.vnde pecunia eſt materia:ꝛ datio foꝛma.Qua ģ rōne non pōt mutuans aliqd recipe vltra ſoꝛtē rōne pecunie: eadē rōne nihil poteſt recipe rōne dationis ſiue numeratiōis ipſius pecunie.Quia ex vtroqꝫ eq̄ bene ſequiť ꝙ recipiat lucrū ex mutuo. Un̄ parum curaret vſurarius ſi lucrū qđ nō poteſt percipere rōne pecunie:recipe poſſet rōne ipſiꝰ nūerationis ſeu dationis.quia in idem ſibi rediret. Et ſimiliť argui poteſt de laboꝛe in ſcribendo:ꝑ q̄ nō poteſt aliqd accipi.quia eſt voluntariꝰ ꝛ factus in fauoꝛē ꝛ vtilitatē ipoꝝ mutuantiū. Un̄ de eo nō debent habere mercedē. Et inſuꝑ cū ſit acceſſoꝛiꝰ ad mutuū:debet ſeq naturā ſui pncipalis ꝛ eſſe gratuitus.c.acceſſoꝛiū.de reg.iu.li.vj.ꝛ.l.cum pꝛincipalis.ff.eodē ti. Paꝝ em̄ curaret vſurariꝰ ſi lucrū qđ nō pōt hr̄e rōne pecunie nec nūerationis ſeu dationis:poſſet recipe rōne ſcripture.Et idē dicendū videť de laboꝛe recipiēdi pecuniā mutuatā ꝛ reſtituendi pignoꝛa. Aliť oēs vſurarij dicerent ꝙ vellent ſalariū non pꝛo vſura:ſed pꝛo pdictis. K Trigeſimopꝛimo confirmanť pdicta per ſniam Innocē.in c.nauiganti.de vſur. Ubi q̄rit an pecunie baiulus ſeu poꝛtitoꝛ poſſit ꝓ ſuo laboꝛe mercedem recipere Et reſpondet ſm aduerſarios Montis:cū non intelligētes ꝙ ſi eſt merus poꝛtitoꝛ:puta eo mō quo Facinus poꝛtat ſaccū frumenti ad domū alicuiꝰ:talis pōt pꝛo ſuo laboꝛe recipe mercedeꝫ qꝛ ibi eſt locatio operū.Si vo non eſt merꝰ poꝛtitoꝛ:ſed poꝛtat ad hoc vt ipe mutuet:vel vt det negociatoꝛi ad negociandū:tunc non pōt aliqd exigere ꝓ laboꝛe ſuo.etſi recepit:eſt vſura. quia pecunie nullus eſt vſus.Et idem ſm eoſdē dicit dn̄s Cardinalis ibidē.Cum ģ pꝛedicti miniſtri Montis reſpectu pecunie ipſius nō ſe habeant vt meri poꝛtitoꝛes:ſed eam poꝛtent ꝛ teneant ad hoc vt ipſi eā mutuent:ſequiť ꝙ non poſſunt ꝓ laboꝛe tali mercedē exigere ſine vicio vſure L

Trigeſimoſecundo confirmanť pdicta per illud quod ponit Pe.de pal'.in.iiij.di.xv.q.ij.ar.v.dicēs:ꝙ miniſtri ſeu ſeruitoꝛes vſurarioꝛum ſi ſeruiant eis in licitis et honeſtis: poſſunt pꝛo ſeruitio ſuo mercedē recipe.Si aūt ſeruiant eis in illicitꝭ ꝛ inhoneſtis:puta in mutuādo ad tantum pꝛo centenario:nullam mercedē habere de

bent:ſed eam perdūt. Et idem ponit Alexan. de
Ales in ſuo trac. de vſuris. z Archieps floreñ. in
ij. parte ſue ſūme ti. j. Si ergo illi miniſtri q ſerui-
unt mutuātibꝰ ad tantū ꝓ cētenario vbi illud qđ
adqrit vltra ſortē applicat eis quibꝰ ſeruiūt: per
dunt mercedē ſuam. multo magis ſeruitores et
miſtri Montis qbꝰ applicat illud qđ adqrit vl
tra ſortem non poſſunt illud bona cōſciencia re
tinere. quia ſi de q minꝰ videt ineſſe et ineſt. ergo et
de quo magis. ij. Topico. et c. Si paulus. xxxij.
q. v. cum ibi nota. Et quod dictū eſt de mutuan
tibꝰ ſiue ſcribentibꝰ: ſimilr dr de cuſtodiētibꝰ pi
gnora. Nā cū ea cuſtodiant ad hūc finē vt in ca
pite anni habeāt ſuā ſortē z excreſcentiā: vel ab
ipſis mutuatarijs: vel ꝑ venditionē ipſorum pi-
gnoꝝ: patet ꝙ ſeruiūt in illicitis. Et ideo pro ta
li cuſtodia z labore nō debent aliquid lucrari. qꝛ
cuius finis malus: ipm ꝗꝫ malum. ij. Phyſic.
Preterea conſtat ꝙ paupes mutuū accipiētes
cum pauca vtenſilia habeāt: inuiti z male liben
ter ſubtrahūt ſibi res ſuas quibꝰ multū indigēt
vt tradāt loco pignoꝝ p̄dictis miſtris. z plimuꝫ
ex hoc grauant. z ꝙ ipſi miniſtri extorquēt a di-
ctis pauperibꝰ ipa pignora ad ſuū fauorē z ſecu
ritatē. Ex quo nō videt eſſe dubiū ꝙ talis pigno
ratio ſit fauore ipſoꝝ recipientiū. Et inſuper con
ſtat ꝙ dicti miniſtri poſſent de p̄dicto labore ſe
ipſos exonerare petendo a paupibꝰ fideiuſſores
ſicut ab eis extorquēt pignora. Et ſic eque bñ tu
tus eſſet Mons ꝑ fideiuſſores idoneos ſicut ꝑ
pignora: ceſſaretqꝫ dictus labor cuſtodie: z con-
ſequēter nō deberet eis merces: nec duris expen
ſis grauarētur paupes. Unde videt ꝙ hoc faci-
ant in fraudē vſure: vt ſic saltē ſub h̄ ptextu poſ-
ſint accipe dictū lucrū. Que ergo ratio dictat vt qs
petēs pignus ab aliq ob ſui fauorē z ſecuritatē
de quo tñ aliꝰ grauat pro ipſius pignoris cōſer-
uatione ſiue cuſtodia debeat mercedeꝫ exigere?
Eſt em̄ cōtra oēm rōnem: z cōtra talis ꝯtractus
naturā. Qđ ſic ꝓbat. Nā talis extorqns pignus
tenet ex natura ꝯtractꝰ ad ipſiꝰ pignoꝝ cōſerua
tionē z cuſtodiā. Quicūqꝫ em̄ vult finem: de ne
ceſſitate vult media ſine qbꝰ ille finis non poteſt
haberi. c. p̄terea. de offi. deleg. cum ibi no. in glo.
Sed iſti extorquētes pignꝰ volūt iſtuꝫ finem. ſ.
eſſe ſecuri de ſua ſorte z lucro ſuo ſuꝑ tali pigno
re. ergo etiā de neceſſitate volūt media ſine qbꝰ iſte
finis nō poteſt haberi. Talia aūt ſunt conſerua
tio z cuſtodia ipſiꝰ pignoris. ergo ipſa media volūt
de neceſſitate z ex natura talis cōtractus. Quō
em̄ ſecuri erūt ſuꝑ dicto pignore de ſua ſorte et
lucro: ſi ipm ingenus aut perdi aut deuaſtari per-
mittant. Neceſſe eſt ergo vt ipm conſeruent vt ſuū
finē ꝯſequi poſſint. Preterea iſte ꝯtractꝰ pigno
raticius aut ſit ſolum fauore recipientis: aut fa
uore vtriuſqꝫ. Si dicat p̄mū: tenet recipiēs etiā
de leuiſſima culpa. Si dicat ſecūdum: tenet ſal
tem de leui culpa. Et p̄dicta ꝓbātur per notata
in. l. ſi creditor. C. de pigno. acti. z. l. ſi cum ven-
deret. in fi. ff. co. et inſti. qui. mo. recontra. ob. §.
fi. iuncta. l. j. §. ſepe. ff. Sed ſi. z. ff. depoſi. vbi in
gerens ſe depoſito tenetur de leuiſſima culpa.
vbi al's non teneret niſi de dolo z lata culpa: cū
recipiat tātū ad vtilitatē alioꝝ. Quicqd ergo de p̄-
dictis dicat: patet ꝙ tales recipiētes pignus: ex
natura cōtractꝰ tenent ad cōſeruationē et cuſto
diam ipſius. Cur ergo eis debeat merces ex tali cō-
ſeruatiōe z cuſtodia ad quā de iure ſunt obliga-
ti? Ad hec accedit ꝙ omnis vtilitas ꝓueniēs ali
cui ex accepto pignore debet computari in ſortē
al's eſt vſura. c. Illo vos. de pigno. et ibi glo. et
c. j. de vſu. z ibi glo. z doc. Non ergo eis debetur
cum ipſos oporteat eam reſtituere. Ait em̄ regu
la iuris in ſexto. Dolo facit q petit qđ reſtituere
oportet eūdē. Facit etiā ad p̄dicta qđ ponit Ho
ſtieñ. in ſumma. li. iij. in ti. de pignoribꝰ. vbi ait:
ꝙ hodie ꝓ vſuris non videt ꝙ poſſit r. tineri pi-
gnus quātumcūqꝫ ꝓ ipſis obligatū ſit. quia pe
nitus illicite ſunt. ff. de pigno. acti. Solutuꝫ. §.
j. Et de hoc habet p̄ceptum dei Exo. xxij. M

Trigeſimotertio ſic arguit. Si iſti miniſtri
mōtis qꝛ deſeruiūt pauperibꝰ in mutuādo eis z
laborāt in nūerādo pecuniā z ſcribēdo data z re
cepta ad librū z cuſtodiendo ac ꝯſeruādo dicta
pignora: pñt recipe z exigere mercedem ab ipſis
paupibꝰ. Similr facere poſſent miniſtri hoſpi-
talium qui plures labores tolerant z plus deſer
uiūt pauperibꝰ in dando z portando eis elemo-
ſynas z in numerādo eis pecuniā z ſcribēdo da
ta z recepta ad libros et in conſeruando bona et
redditus dictoꝝ hoſpitaliū ac in ſeruiēdo infir
mis z ꝑegrinis: ꝗꝫ ipſi officiales mōtis q ſolū ibi
ſedēt. Si ergo ipſi officiales nō rōne mutui ſed la-
borū poſſunt a paupibꝰ exigere tantū ꝓ centena
rio. ergo eadem ratione ipſius miniſtri hoſpitaliuꝫ
de ipſis elemoſynis quas dant paupibꝰ poſſent
ſubtrahere tantū ꝓ cētenario ꝓpter p̄miū hmōi
laboꝝ. et tanto magis quanto facilius eſſet pau
peribꝰ dare p̄dicta miniſtris hoſpitaliū ꝗꝫ mini-
ſtris Mōtis. eo ꝙ nō darent totam elemoſynā
ſed ſolū aliquā eius partem: nihilqꝫ de ꝓprio da
rēt. Sed miniſtris Montis nō ſolum dant to-
tā pecuniā mutuatā: ſed etiā aliqd de ꝓpria ſub
ſtantia: qđ eis eſt valde grauius. z tñ cū tot ho-
ſpitalia ſint inſtituta in dei eccleſia z a viris ſan
ctiſſimis z doctiſſimis: tñ nullus vnqꝫ h̄ graua-
men indidit pauperibꝰ. qꝛ de rōne elemoſyne eſt
ꝙ ſit gratuita. ergo pariformiter fieri debet in mu-
tuo. nec debēt paupes aliqrenꝰ aggrauari. Et ſi
aliqs dicat ꝙ in aliquibꝰ hoſpitalibꝰ datur cer-
ta merces ipſis miniſtris. Rñdet ꝙ ipſa merces
ſiue ſalariū nō extrahit de viſceribꝰ paupeꝝ reci
pientiū elemoſynas: ad rationē de tāto ꝓ cētena
rio. ſed aliunde accipit: ita ꝙ elemoſyna paupe-
rum remanet integra et in ſua natura gratuita.

N Trigeſimoqrto ad cōfutationē eoꝝ q di-

cta ſunt in caſu de auctoritate ꝑncipis ꝛ epi qua
mediãte fundatꝰ eſt mõs: ſic arguit̃. Nõ eſt ma
ioꝛ auctoritas alicuiꝰ dñi particularis q̃ꝫ eſſet ſe
natus ppli q̃ꝫ rhomani cũ dñaret̃ toti oꝛbi: et tñ
ſenatus ppl'usq̃ꝫ rhomanꝰ nõ poterat facere ꝙ
pecunia pareret pecuniam: haberetq̃ꝫ vſumfru-
ctũ: cũ hoc ſit ꝯ naturã ipſius pecunie vt ſupdi
ctũ eſt. Nã naturalis rõ nõ potuit a ſenatu imu
tari. l. ij. ff. õ vſufruc. eaꝝ re. que vſu cõ. ğ ꝛc. Jtẽ
nõ eſt maioꝛ auctoritas p̄dicti ꝑncipis q̃ꝫ impa
toris in ſuo imperio. Sed imparoꝛ ꝑ ſuas leges
ꝛ ſtatuta non põt facere ꝙ licitũ ſit mutuare ad
tantũ ꝓ centenario: ſiue exercere vſuras ſine pec
cato. qa inferioꝛ non põt tollere legẽ ſupioris. c.
inferioꝛ. xxj. diſt. ꝛ cle. ne rhomani. de elect. Uſu
re aũt ſunt ꝓhibite de iure diuino. c. qm̄. ꝛ c. ſup
eo. de vſur. ğ ꝛc. Jtem non eſt maioꝛ auctoritas
epi q̃ꝫ pape. imo eſt ecõtra. Sed papa nõ põt cõ
cedere ꝙ qs mutuet ad vſurã ſine pctõ. õ. c. ſup
eo. ğ nec auctoritate ꝑncipis: nec epi: imo nec pa
pe poſſunt miniſtri et p̄ſidẽtes Montis a vicio
vſure excuſari. O Trigeſimoqnto ſic argu
itur cõtra Montis fautores ꝛ cõſulẽtes: ꝙ mu
tuare ad tantũ pro centenario vel ad tantũ ꝓ ſin
gulo menſe: nõ eſt illicitũ in contractu Montis
Qui ꝑtinaciter dicit nõ eſſe pctm̄ exercere cõtra
ctũ vſurariũ velut hereticꝰ debet puniri. Cle. ex
graui. §. ſane ſiqs. de vſur. Et dic̃ ibi Paulꝰ de
Liaza: ꝙ ly velut: nõ dicit ſilitudinẽ ſed expſſio
nem. Si aũt nõ dicant ꝑtinaciter: licet nõ tanq̃ꝫ
heretici: tñ tanq̃ꝫ ſuſpecti de hereſi ſunt ꝑ inqſito-
rem puniẽdi: vt dicũt ibi Lap. ꝛ Jmo. ac õ. Car
di. ğ ꝛc. P Trigeſimoſexto ſic arguit̃ ſm
Hoſti. in ſũma. li. v. ti. de vſur. §. q̄ pena. ꝟ. ſed
qs. ꝛ glo. ꝛ Archi. in c. vſurarũ. ꝛ c. ſeq. de vſur.
li. vj. Unus ꝛ ꝑmus modus q̄ aliqui cõuincunt̃
eſſe vſurarij manifeſti eſt: qñ tenẽt menſam pa
ratam ad mutuãdũ indiſtincte oĩbꝫ venientibꝫ
ad rationẽ de tanto ꝓ centenario ꝛ hmõi. Et idẽ
affirmat Panoꝛ. ꝛ Jo. An. in c. cũ in dioceſi. de
vſur. vbi tenet expreſſe ꝙ in tali caſu nõ reqrunt̃
alia argumẽta. Cũ ergo officiales Montis te-
neãt menſam paratã ꝛc. ſequitur ꝙ tanq̃ꝫ vſura
rij manifeſti veniũt puniendi penis ꝯ ipſos pu-
blicos vſurarios ꝓmulgatis tã in c. qa in oĩbꝫ.
de vſur. q̃ꝫ in c. vſurarũ. et in c. q̃ꝫq̃ꝫ. eodẽ ti. li. vj.
Nam eoꝝ oblatio non debet ad altare admitti.
Nec debet ipſi admitti ad pniam: nec ad cõmu-
nionẽ: nec ad eccl'iaſticã ſepulturã. ꝛ inſuꝑ teſta
ri nõ poſſunt de bonis ſuis niſi prius faciant id
qd eis mandat̃ in õ. c. q̃ꝫq̃ꝫ. Sepeliẽtes q̄q̃ꝫ eos:
penã in õ. Cle. poſitã nõ euadunt. ſ. excõicationẽ.
Q Trigeſimoſeptimo ſic arguit̃: ꝙ p̄ſiden
tes Mõtis ſiue ipſe Mons cõſequat̃ ꝛ adqrat
aliqd vltra ſortẽ ex mutuo. Nã ipſe Mõs ꝛ p̄ſi
dentes eiꝰ diſtribuũt illã excreſcẽtiã ex mutuo of
ficialibꝫ ꝛ miniſtris mõtis: et diſtributiõe valida
q̄ ſortit̃ effectũ. Et p̄dicti officiales ꝛ miniſtri nõ
poſſunt eam ſibi accipe auctoritate ꝓpria: vt pꝫ
in ſtatutis ipſiꝰ Montis. ğ illa excreſcẽtia vltra
ſortem ꝑuenit in ipm Montẽ ſiue in eiꝰ p̄ſiden
tes ꝛ cõtrarem. quia nemo dat qd nõ habet. l. ne-
mo. ff. de reg. iu. Opoꝛtet ğ ꝙ ipſe Mons ꝑmo
habeat illam excreſcentiã. aliter ipſam dare non
poſſet ipſis officialibꝫ. R Trigeſimoocta
uo ad p̄dicta cõfirmanda ſic arguit̃ ſm ſentẽtiã
oĩm doctoꝝ: maxime Frãciſci de platea oꝛdinis
Minoꝝ in ſuis reſti. i ti. de vſura. §. xxiij. ꝛ Ale
xan. de Ales in ſuo tractatu de vſur. Sicut non
licet mihi ex vi mutui trãſferre dominiũ rei ali-
ene in me: ita nec in alium. Et faciunt ad hoc no
tata in c. nullus. de reg. iuris. li. vj. Et ideo nõ eſt
licitum alicui mutuare alteri cum hoc pacto ꝙ
ſibi reſtituat ſolũ ſortem: ſed aliqd vltra det pau
peribꝫ vel alicui eccl'ie. ğ nec ſimil'r licet in cõtra
ctu mutui Montis paciſci vt aliqd vltra ſortẽ
det̃ miniſtris. S Trigeſimonono ꝙ maioꝛ
ſit culpa ꝛ grauius pctm̄ ꝯſtituentiũ montẽ ꝛ ei
fauentiũ q̃ꝫ publicoꝝ vſurarioꝝ ꝛ multoꝝ alio
rum ſceleratoꝝ hoim: patet ex hoc ꝙ ipſi quoꝝ
cauſa efficit̃ vel defendit̃ Mons faciũt omnes
de cõitate vſurarios: vt ſ. ꝓbatũ eſt. Tanto aũt
eſt grauiꝰ pctm̄ quanto ex eo maius malũ ſequi
tur. ſicut ꝓbat̃ in. §. atrox. inſti. de iniu. Debẽt ğ
oẽs ceſſare ab iſto contractu. qꝛ non ſufficit face
re bonum: niſi bene fiat. c. nõ ſatis. lxxxvj. di. Et
iõ non ſufficit mutuare pauperibꝫ: niſi ſine pctõ
mutuet̃ ꝛ cũ debitis circũſtantijs: ita ꝙ nec of-
fendat̃ deus nec dãnificet̃ aut ſcãdalizet̃ ꝓximꝰ.
T Quadrageſimo arguit̃ ꝙ iſte cõtractus
nõ eſt licitꝰ: licꝫ pauꝑes mutuũ accipiẽtes ipi cõ
ſenſerint in conſilio cõgregati: et interrogati an
eſſent contenti libere exoluere tantũ ꝓ cẽtenario
pro ipſis miniſtris. qꝛ in tali cõſilio nõ oẽs pau-
peres q̄ mutuũ accepturi ſunt interfuerũt. Jtẽ
p̄ſuppoſito ꝙ oẽs interfuerint ꝛ cõſenſerint: tal̃
cõſenſus non excuſat mutuantẽ hac corrupta in
tentiõe de habẽdo aliqd vltra ſortẽ: et de nõ alit̃
mutuãdo. eo ꝙ nõ ſit oĩno liber: vt dic̃ Tho. in
qſt. de malo. q. xiij. ar. iiij. in reſpõſione ad ſepti-
mũ ꝛ nonũ argumentũ. et Alexan. de Ales. vbi
ſ. Nã pauꝑ vellet mutuũ abſolute ſine vſuris.
ſed videns ꝙ ipm hẽe non poteſt: ꝓ minori malo
cõſentit q̄ſi coactus ad ſoluendũ aliqd vltra ſor
tem: minꝰ tñ q̃ꝫ ſoluat̃ iudeis. q̄ minoꝛitas licet
minuat q̄ntitatẽ delicti q̄ ad hoc ꝙ nõ eſt tãma-
gnũ pctm̄ accipe qnq̃ꝫ vel decẽ ꝓ centenario mu
tuato: ſicut ſi acciperent̃. xxx. vel. xl. tñ non facit qn
taliter accipiẽtes nõ ſint vſurarij. qꝛ q̄ntitas nõ
imutat ſpẽm pcti: ſm notata ꝑ theologos in. iiij.
ſen. di. xv. Uñ eiuſdẽ ſpeciei eſt vſura ad qnq̃ꝫ
vel decẽ ꝓ cẽtenario: cuiꝰ eſt vſura de q̄dragita.
Dicit em̄ Bar. in. l. iij. ff. de adqren. poſſ. ꝙ plꝰ ꝛ
minꝰ nõ faciũt aliq̄ differre ſpecie. et ꝓbat̃ per. l.
ſi. ff. de fundo inſtruc. Preterea poſito ꝙ inter-
uenerit oĩno liber conſenſus pauperũ: adhuc di

cti officiales nō videnť excuſari a vicio vſure: nec
poſſe illud qḋ eis dať vltra ſorte ex tali pacto vel
ſtatuto licite retinere. Nam nullus inferior etiā
q̄ntūcunq̝ volēs pōt transferre dominiū rei ſue
in eū q̄ p legē ſupioris ꝓhibeť talis rei dominiū
adq̄rere. et maxie p illā viam q̄ adq̄rere ꝓhibeť.
c. ſtatutū. circa finē. ⁊ ibi glo. ď reſcrip. li. vj. ⁊ c.
exigit. de cenſi. eodem li. ⁊ cle. nolētes. de here. Et
de hoc agit Hoſti. in ſumma. li. iij. in ti. de dona.
§. ſed cui. vbi hoc ꝓbat p iura. ⁊ Sco. idē tenet
in. iiij. di. xv. q. ij. vbi ponit exēplū de fratre mi
nore in quē (q2 p legē ſupioris ꝓhibeť adquirere
dominiū cuiuſcūq̝ rei Cle. exiui de paradiſo. §.
q̄a igiť. de v. ſig.) nullus q̄ntūcunq̝ volens pōt
transferre dominiū rei ſue. Nec excuſaretur talis
recipiēs ꝓpter hoc q̄ ali⁹ ſciens ⁊ libere volens
ei tradidit rem ſuā: intendēs in eū transferre do
miniū ipſius. Cū ḡ de⁹ q̄ eſt oīm ſupior ꝓhibeat
p legē ſuā mutuantē adq̄rere aliq̄d vltra ſortem
ex mutuo: vt ſ̄. patuit. ſequiť q̄ null⁹ q̄ntūcūq̝
cōſentiens ac volens pōt transferre dominiū rei
ſue in talē mutuantē rōne ipſi⁹ mutui recepti ab
eo: p̄ſertim corrupta intētione vel pacto ſup hoc
p̄cedēte vel etiā ſtatuto qḋ eq̄pollet pacto: eo q̄
eſt tacita ciuiū cōuentio. vt. ff. de legi. l. de quib⁹
⁊. C. de decre. decu. lib. x. in rubrica. Hoc aūt eſt
in officialibus Mōtis. ḡ ⁊c. q̄ ſi de facto fiat te
nenť ad reſtitutionē. De p̄dicta ꝯfirmanť aucto
ritate Alexādri de Ales in. iij. ſen. di. xxxj. vbi ex
ponens illud dictū ſaluatoris Mutuū date ⁊c.
ait. Ille q̄ accipit mutuū nō habet ius dādi vſu
rario. q2 dn̄s oīm contradicit. ſ. de⁹. Sicut ſi q̄s
hēt feuduȝ ab aliq̄ terreno dn̄o: nō poſſet trans-
ferre dominiū illi⁹ feudi in aliū dn̄o cōtradicēte
Cum igiť dn̄s oīm cōtradicat: nullus pōt dare
vſurario ſupabundantiā preter ſorteȝ. Hec ille.
Qui etiā ibidem ait. Nō valet hec argumētatio
Iſte pōt trāſferre ſuā rē in dominiū alteri⁹: ⁊ ſcit
ac vult. q2 dicit hō. do tibi pecuniā iſtā. ḡ trāſfert.
Licȝ eīm poſſit trāſferre: nō tn̄ poteſt trāſferre ſic
q2 hmōi ꝯtractus diſplicet deo. ⁊ licȝ ꝓferat ver
bū dandi: nō tn̄ dat. De v̄bis eīm nulla eſt cōten
tio. ſed de intētione feneratoris: cui⁹ intentio eſt
q̄ rem alienā manentē alienā faciat ſuā. Hec il-
le. Ex quib⁹ cōcludendū videť q̄ etiā de cōſenſu
paupeꝝ nō pn̄t officiales Mōtis recipe p̄dictū
lucruȝ qḋ eſt ex mutuo tanq̄ᵹ ex cā efficiente ſiue
generāte. Qḋ patet: q2 paupes non alia ex cauſa
illud ſoluūt niſi ꝓpť mutuū acceptū: cū al's nō
ſint debitores montis. Itē q2 ſoli accipiētes mu
tuū illud ſoluūt: et nō alij. Et ſi dicatur q̄ iſtud
lucꝝ nō eſt finis p̄ncipalis mutui. ſed poti⁹ ipſa
ſubuētio ſiue ſubleuatio pauperum. Rn̄deť q̄
illa eſt cā principalis in genere cauſe finalis: ad
cui⁹ poſitionē poniť effect⁹: ſed ad cui⁹ remotio-
nē remoueť. Sin phm. ij. Phy. ⁊. v. metaph. Si
ḡ volum⁹ videre q̄ iſtarū duarū cāꝝ ſit p̄ncipalť
finis: videam⁹ q̄ ſit illa ad cui⁹ poſitioneȝ poniť
mutuū. ⁊ ad cuius remotiōeȝ remoueť. Et certe
ſi ponať paup in magna neceſſitate conſtitutus
q̄ plurimū indigeat ſubuentione: ⁊ velit mutuo
accipe ſine illi⁹ denarij ſolutione: nō dabunt ei.
Econtra v̄o ſi ſit aliq̄s nō in tanta neceſſitate po
ſitus q̄ cū ipſius lucri ſolutione velit mutuo ac
cipe: ſtatim dabiť ei. ḡ ipm lucrū eſt p̄ncipalis fi
nis iſti⁹ mutui: ad cui⁹ poſitionē poniť ipm mu
tuū: ⁊ ad cui⁹ remotionē remoueť. ⁊ non ſubuē
tio pauperū. Et cōfirmanť p̄dicta p ſniam beati
Tho. j. ij. q. j. ar. iij. ⁊. ij. ij. q. xj. ar. j. vbi ait: q̄ vi-
cium nō ſumit ſpeciē ſeu naturaȝ a fine remoto:
ſed a ꝓximo. Nā finis remotus eſt circūſtantia
eius. ⁊ ex cōſequēti accidit ei ⁊ oſtendit motiuuȝ
qḋ induxit hoiem ad ipm vicium perpetrandū.
⁊ alio noie vocať circūſtātia cur. Qui finis remo
tus ſicut non dat vicio ſpeciem: ita nō aufert ab
eo iā datā. ſed relinquit eū in natura ſiue ſpecie
ſua. Sicut dicimus de illo q̄ pcutit hoieȝ vt oc-
cidat. occidit aūt vt pecuniā habeat. Nam iſte fi
nis remot⁹ q̄ eſt hr̄e pecuniā oſtendit nobis q̄le
fuerit motiuū quod induxit hoiem ad faciendū
dictū homicidiū: non tn̄ iſte finis excuſat q̄n ille
fuerit verus homicida. q2 talis pcuſſio fuit ſpe-
cificata a fine ꝓximo. ſ. occidēdi. Quā ſpēȝ finis
remot⁹ ei auferre nō pōt. Et idem dicendū eſt de
eo q̄ furať vt det elemoſynā: q2 iſte eſt finis remo
tus q̄ eſt dare elemoſynā nō aufert ſiue nō facit
q̄n talis ſit ver⁹ fur. Quia cū ſit circūſtātia ſiue
accn̄s: ſicut nō dedit ſpēm iſti actui q̄ eſt accipe:
ſed res aliena inuito dn̄o accepta. Ita etiam nō
aufert ab eo iam datā. ⁊ ſic remanet veꝝ furtū.
Et idē eſt de ea muliere q̄ cum ſit nupta facit ſe
cognoſci ab alio viro vt filios habeat. Quia iſte
finis q̄ eſt hr̄e filios cū ſit circūſtātia ⁊ accn̄s p̄-
dicti adulterij: ſicut nō dedit ei ſpecieȝ: ſed alienī
viri cognitio. ita non aufert ab eo iam datā. ⁊ ſic
dicta mlier remanet vera adultera. Et ſimilr̄ di
cendū eſt de eo q̄ mutuat ad decem ꝓ centenario
⁊ eſt cōſequēti ad vſurā: vt illa decē det paupib⁹
vel exponat ad redimēdū captiuos. Nam iſte fi
nis remot⁹ q̄ eſt dare pauperib⁹ vel captiuos re
dimere cū ſit circūſtātia ⁊ accidēs reſpectu dicti
mutui: ſicut nō dedit ei ſpeciē: ſed poti⁹ res alie-
na rōne mutui ex pacto accepta. Ita etiā non au
fert ab eo iam datam. ⁊ ſic nō iuſtificat dictū cō
tractū. ſed remanet vere ⁊ formaliť vſurari⁹: vt
patet. xiiij. q. v. c. nolite. ⁊ c. ſup eo. de vſur. Et pa-
ri mō dicim⁹ de iſto Monte q̄ mutuat paupib⁹
vt ratiōe mutui: ⁊ ex pacto ſiue ſtatuto recipiat
tantū ꝓ cētenario: vt poſtea illud det miniſtris
⁊ officialib⁹. Quia ex iſto fine remoto qui eſt da
ri miſtris: cū ſit circūſtātia ⁊ accidēs p̄dicti mu
tui: ſicut non dat ſpeciē ipſi mutuo: ſed poti⁹ res
aliena rōne mutui ex pacto accepta tanq̄ᵹ ex fine
ꝓximo. ita non aufert ab eo iam datā: nec iuſtifi
cat ipm ꝯtrctū ex ipſo fine ꝓxio vſurariū. Iſta ſūt
argumēta aduerſarioꝝ p̄dictoꝝ. De q̄b⁹ dici pōt.

illud Hiero.ſup Zacha.li.iij. Qui plus cupiũt videri noſſe q̃ ceteri:oſtendũt ſe veritatiſ regla⁊ nõ tenere. Sed audi aliã partẽ ſi vis recte iudicare. c.j.de cauſa poſſ.⁊ ꝓp̄e.

Pars ſecunda huius tractatus que dicit̃ Veritatis. V

PRo declaratõne veritatis eſt ſciendũ ꝙ ſunt diuerſa genera cõtractuũ de quib⁹ habet̃ in.l.labeo.§.ↄtractũ.ff.de ꝟ.ſig.⁊ in.l.iuriſgẽtiũ.i p̄n.ff.de pac. De diuerſitate etiã ↄtuũ tãgit ph̃s in Polit.⁊ b.Tho.ij.ij.q.lxxvij.⁊.lxxviij. Eſt autẽ ↄct⁹ ꝓp̄e accept⁹ mutua ⁊ volũtaria aliq̃ꝝ obligatio.d.§.ↄtractũ. Dicit aũt mgr̃ Joã.de Verbio ordinis predicatorũ ac ſacre theologie doctor excellẽtiſſim⁹ in ſuo cõſilio de Monte pietatiſ ad reuerẽdiſſimũ Ep̃m Patauinũ directo ꝙ in caſu ſup̃poſito de Mõte pietatiſ nõ eſt tm̃ vn⁹ ↄct⁹ vt q̇dã putant. q̄re nõ mirũ ſi moꝝ ꝓnũciant ip̃m eſſe illicitũ:q̇a ad pauca reſpiciẽtes facile enũciant ⁊ errant:vt ait Ariſto.in Elẽc̃. Nã in eo ↄtinent̃ plures cõtract⁹:⁊ q̇libet eoꝝ eſt licit⁹. Hec ille. Quia igit̃ nõ p̄t h̄ri vera cognitio toti⁹ niſi diſtinctiſ ⁊ cognitiſ ſingulis ꝑtib⁹:vt ait ph̃s.j.polit̃. Ideo venerãdus pat̃ frat̃ Fortunatus de Puſio:iuriſ vtriuſq⁊ monarcha atq⁊ theolog⁹ exim⁹ in ſuo cõſilio Mõtis pietatis cõfirmato ac ſubſcripto ⁊ parit̃ ſigillato a.xlix.doctorib⁹ tã ſacre theologie q̃ iuris vtriuſq⁊:dicit.ꝙ ex caſu ſupra poſito oriunt̃ q̄ttuor cõtract⁹:q̄rũ noticia neceſſaria eſt ad terminationẽ veritatis. Sũt em̄ q̄ſi fundamẽta ⁊ origines ſine q̇b⁹ nõ p̄t h̄ri cognitio ipſi⁹ veritatiſ.q⁊ ſine fundamẽto edificiũ nõ ſubſiſtit.ſicut ſubſiſtẽtia rami nõ datur ſine radice:vt patet in c.cũ Paulus.j.q.j.⁊ in c.veniẽs.ꝺ cle.nõ bap.mi. Vñ dicebat magn⁹ theolog⁹ Cyprian⁹. Non ſine ſole radi⁹:nõ ſine fonte riuulus.non ſine radice ramuſcul⁹ erit.nec ſine petrõ infern⁹. Et idẽ dicere poſſumus in ꝓpoſito ꝙ ſine noticia iſtoꝝ ↄtractuũ nõ p̄t h̄ri cognitio caſus ſup̄dicti:vtrũ licite poſſit fieri vel nõ. In adq̇rẽdis em̄ dominijs ex cõmutatiua iuſticia:ↄtract⁹ ⁊ pacta ſũt radicalia fundamẽta:vt pa⁊ in.l.traditionib⁹.C.de pactiſ.cũ ſi. Qui q̇dẽ ↄct⁹ ex caſu collecti talia ſortiũtur noĩa ⁊ ſic effectualit̃ celebrant̃. Q⁊ primo init̃ ↄtus mutui ſecũdo ↄtract⁹ pignoriſ.tertio ↄtract⁹ locatõis.q̄rto ⁊ vltimo ↄtract⁹ mãdati. Primi duo.ſ.cõtract⁹ mutui ⁊ pignoriſ celebrãtur int̃ cõitatẽ ⁊ particulares mutuatarios ſeu pignorãtes mediantib⁹ iſtis officialib⁹ q̇ noĩe cõitatiſ mutuãt ⁊ recipiunt pignora:q⁊ ille videt̃ facere cui⁹ noĩe ↄbit̃ vt in regl̃a Qui ꝑ aliũ.de reg.iu.in.vj.⁊ i c.mulieres.de ſen.excõ.⁊ i c.j.de offi.deleg. Reliq̇ ꝟo duo.ſ.cõtract⁹ locatiõis et mãdati celebrãt̃ int̃ ipſos mutuatarios:mediãtib⁹ tñ p̄ſidentib⁹ cõmunitatis ꝓ maiori eoꝝ vtilitate:tãq̃ oĩm indigentiũ negocioꝝ geſtorib⁹:vt infra videbit̃.⁊ dictos officiales Montis ad eoꝝ cõmodũ ⁊ incõmodũ. Et ſic ab ipſis officialib⁹ fiũt p̄dicti duo vltimi ↄtract⁹ nõ noĩe cõitatiſ:ſed vt a p̄uatis ꝑſonis. Qđ patet ex h̄ ꝙ ad dãnũ ⁊ ꝑiculũ ipſoꝝ eſt ſi pignora ꝑdant̃ ⁊ deteriorãtur. Et etiã ſalariũ qđ tribuit̃ dat̃ ꝓ ipſorũ labore:adeo ꝙ ſi ipſi officiales a ꝑticulãrib⁹ mutuatarijs nõ reciperent: eoꝝ damnũ eſſet:⁊ nõ cõitatis. Et nõ incõuenit ꝙ vna ⁊ eadẽ ꝑſona ſubſtãtialit̃ diuerſis reſpectib⁹ reputet̃ diuerſa:et vicẽ duarũ teneat:vt patet Exod.xxvj.de angelo q̇ miſſus a ꝺo vocauit ſe deum:⁊ in ſubſtãtia ꝓpria ſe creaturã noĩauit vt patet Apoc.vl. Qñ em̄ eũ volebat Joannes adorare:ipſe dixit. Vide ne feceriſ.cõſeru⁹ em̄ tuus ſum. Ita etiã Joan.j. Joãnes dixit ſe nõ eſſe Heliã q̄tũ ẽ ſubſtãtialr̃. Et ch̄ris appellauit eũ Heliã q̄tũ ad officiũ:Mat.xix. Quia ſicut helias venit q̄tũ ad futurẽ pnie ⁊ vt p̄curſor p̄mi aduẽtus dñi.ſicut helias erit p̄curſor ſcđi aduent⁹ Vñ nõ incõuenit ꝙ q̇s diuerſa cẽſeat̃ ꝑſona quãdo mutuat ⁊ recipit pignus.q⁊ tũc rep̄ñtat cõitatẽ.et diuerſa qñ recipit ꝓ ſalario illã paruulã pecuniã. Sicut etiã auditor cõfeſſionũ aliq̇d ſcire põt vt de⁹.⁊ h̄ reuelare nõ põt. Et idem ſcire põt vt hõ:⁊ reuelare põt.c.Si ſacerdos.de offi.ord. Et ſicut ſacerdos celebrat vt publica perſona ſiue miſter.⁊ ſtipẽdiũ recipit vt p̄uat⁹. Quia ḡ p̄dicti officiales ſiue miſtri Mõtiſ ex diuerſ̃ cauſis recipiũt pecuniã mutuatã ⁊ ſalarium ſiue denariũ ꝓ ſalario. Quia ipſam pecuniã mutuata⁊ recipiunt noĩe cõitatis. Denariũ ꝟo ſiue ſalariũ ꝓprio noĩe rõne laboris:ꝑiculi:⁊ induſtrie.et ſic ex ↄtractu locatõis. Jõ cũ diuerſis ex cauſis iſte receptiões fiãt:de vna ad aliã nõ fit illatio vt ꝺ text⁹ in.l.naturalr̃.§.nihil.ↄmune.ff.de adqui.poſſ.⁊ i.l.cũ actũ.ff.ꝺ nego.geſt. Nã ↄtract⁹ iſti ſup̄ noĩati liciti ſunt oẽs diuio iure parit̃ ⁊ hũano:ſi in eis ſeruat̃ iuſticia cõmutatiua q̄ in his eq̄lit̃ debet ſeruari:vt patet ꝑ ſctm̄ Tho.ij.ij.q.lxxvij. X Sed ꝑticularit̃ ⁊ diſtincte demõſtrat̃ de mutuo Mat.vj.vbi ait dñs. Volenti a te mutuari ne auerraris.⁊ Luc.vj. Mutuũ date ⁊c̃. Approbat̃ etiã de iure poſitiuo.q⁊ ad repetendũ rẽ mutuatã ex ipſo mutuo dant̃ actiones et remedia i toto tit̃.ff.et.C.ſi cer.pe. Et de iure canonico in c.in ciuitate.⁊ c.ↄſuluit.de vſu. Similit̃ de ↄtractu pignoriſ ꝙ ſit licit⁹:demonſtrat̃ Exo.xxij.ca.ibi. Si pign⁹ a ꝓximo tuo acceꝑis ⁊c̃.⁊ Deut̃.xxiiij.di. Nõ accipies loco pignoris inferiorẽ ⁊ ſuꝑiorẽ molã ⁊c̃.ḡ vna⁊ illarũ ꝑmittebat de⁹ pignori accipe.⁊ Prouer.xxvij.hortat̃ ſapiens ⁊ ait. Tolle veſtimẽtũ ei⁹ q̇ ſpopõdit ꝓ extraneo:⁊ aufer ei pignus. Itẽ de iure poſitiuo monſtrat̃ licit⁹ in toto titu.ff.⁊.C.de pigno.⁊ pariter in decretalib⁹.codẽ tit̃.⁊ per Tho.ij.ij.q.lxxviij. Cõtract⁹ etiã locationis eſt approbat⁹ Exo.xxij.

ibi. Si cōductū venerat ꝓ mercede opis ſui ⁊c.
⁊ Matth.xxj.ac Mar.xij.et Luc.xx.vbi ſalua
tor ponit ꝑabolā de illo patrefamilias q̄ ſignifi-
cat deū ſm doctores:q̄ vineam ſuā locauit agri
colis ⁊c. Item.ff.⁊.C.locati.ꝑ totū.⁊ in decreta
libus in ti.de loca.approbatꝰ iſte ꝯtractꝰ. Si ꝟo
reſultet cōtractꝰ innominatꝰ.ſ.Facio vt des:etiā
ipſe eſt ꝑ iura approbatꝰ:vt patet in.l.naturalis
ff.de p̄ſcrip.verb. Cōtractꝰ aūt mandati eq̄ de ſe
iuſtꝰ eſt:ac ꝑ iura approbatꝰ:vt oñdit in toto ti.
ff.⁊.C.mandati.⁊ in decretalibꝫ in toto titu.pro
curatoribꝫ.⁊ Matth.xx.dr. Dixit dñs vinee ꝓ-
curatori ſuo ⁊c. Redeundo ḡ ad p̄mū.ſ.ad cō
tractū mutui:Sciendū eſt tunc ibi fore iuſticiā
qñ nihil vltra rez mutuatā recipit:ſm Tho.vbi
ſ. Quod ꝑfecto cernit in caſu nr̄o:Quia cōitas
ſiue Mons nihil habet niſi ſolā nudā ſortē mu
tuatā ex charitate. Tunc ꝟo iniuſticia ⁊ vſura fo
ret ſi recipet a cōitate ſiue a Monte aliq̄d vltra
ipſam ſortē.vel aliq̄d minꝰ:ſiue illud eſſet a ma-
nu:vt aliq̄ manualis redditio.vel ab obſequio
vt aliq̄d ſeruitiū qđ poſſet pecunia extimari:vel
a lingua:vtputa q̄ aliqs mutuatariꝰ ꝓpter hoc
mutuū diceret aliq̄d qđ ad vtilitatē redundaret
ipſi mutuāti:vt eſſet ſi doceret eū:vel q̄d ſimile.
Iſtis em̄ tribꝫ modis recipit aliq̄d vſurarie: vt
hr̄ a theologis:maxie a ſctō Bonauētura. Geo.
Rich.et Pe.de pal.in.iiij.diſt.xv.⁊ a btō Tho.
vbi ſ.⁊ a Greg.ſuꝑ illđ Eſa.xxxiij. Qui excutit
manꝰ ſuas ab oī munere.et hr̄ in c.ſunt nōnulli.
j.q.j.vbi dīt. Triplex eſt munus.ſ.a manu:a lin
gua:et ab obſeq̄o. Cum ḡ in caſu nr̄o nihil peni-
tus vltra ſortem veniat ipſi cōitati ſiue Monti
ſuccedit q̄ nec eſt nec eſſe pōt vſura:nec aliquod
pctm̄.imo potiꝰ meritū:cū mutuet gratis ⁊ ſer
uet illud qđ ſuadet a iuriſconſulto in.l.in cōmo-
dato.§.ſicut.ff.cōmo.⁊ de cōdi.indebi.l.Si nō
ſortē.§.libertꝰ.vbi dr. Nō homi obſequiū ⁊ offi
ciū debet.et.l.ſeruꝰ ea.ff.de ſer.expor.vbi bonꝰ
eſt tex.ad h. Ad qđ faciūt notata ꝑ Bar.in.l.ex
hoc iure.ff.de iuſt.⁊ iu. Itē p̄dicta cōitas ſeruat
p̄ceptū dñi dicētis ꝑ Moyſen Deut.xv. Si frat
q̄ morat inter portas tuas ad paupertatē deue-
nerit:non obturabis cor tuū:nec ꝯtrahes manū
ſed aperies eaz:⁊ dabis ei mutuū q̄ eū indigere
ꝑſpexeris. Et h q̄ꝫtum ad cōtractū mutui p̄dicti.
y Cōtractꝰ ꝟo pignoris tūc eſſet iniuſtꝰ ⁊ vſu
rariꝰ qñ ꝓ re mutuata pignoraret res fructifera
vel ad aliaz cōmoditatem apta q̄ poſſet pecunia
extimari:ita vt velle mutuās vteret tali re pigno
rata ⁊ caperet fructꝰ ex ea:ipſos non cōputādo in
ſortē.vt patet ꝑ doc.in c.ad noſtrā.de emp.⁊ ven
di.⁊ in c.illo vos.de pigno.vbi per Ioan.And.⁊
Butriga.ac Panor.⁊ c.j.ac.ij.de vſu.et h etiam
eſt de iure ciuili determinatū.vt in.l.j.⁊.ij.C.de pi
gno.act. Qđ nullo mō in caſu nr̄o euenit:cuꝫ pi-
gnora nō dent vt ipſi recipiētes eis vtant:ſed vt
cōſeruēt ⁊ manuteneāt:ac gubernēt:vt poſitum
eſt in caſu ⁊ expreſſum eſt in capitulis Montis
Et ſic ex ꝑte p̄ſidentiū Montis vel cōitatis cuꝫ
quibꝫ mediātibus officialibꝫ iſti duo cōtractus
celebrātur:vſura vel aliq̄d pctm̄ nō cadit. Sed
hñ pietas populi ⁊ charitas ꝓximoꝝ indigētiū
pro q̄ꝝ neceſſitate ⁊ vtilitate Mons pietatis cō-
trā deo ⁊ hominibꝫ ordinatꝰ eſt. Itē nec pactū in-
itū inter officiales Montis ⁊ mutuatarios.nec
etiā capitulū inter capitula Montis inſertū q̄
poſt annū liceat officialibꝫ Montis pietatis di
cta pignora vēdere ⁊c. Imo q̄ ad vendendū in-
fra menſem teneātur inducit pctm̄ vel vſurariā
prauitatē.q̄a tale pactū de iure eſt validū.l. Si
fundus.§.poteſt itaq̄ꝫ.ff.de pigno.vbi plus di-
cit tex.q̄ valet pactū.vt ſi infra certū tēpus non
reluit pignꝰ: remaneat penes creditores titulo
emptionis ꝓ iuſto p̄cio.⁊ tūc dr q̄ſi cōdicionalr
emptio vel vēditio. Eſt etiā textꝰ ꝓ primo dicto
in.l.j.C.de pac.pigno.⁊ in.l.pactū vulgare.C.de
pig.act.vbi dr iūcta glo.q̄ ſi creditor vltra ſortē
vēdidit:cōpetit debitori:⁊ datur actio pignorati
cia.ḡ ſi h poteſt fieri ꝓ pacto:etiā fieri pōt ꝑ legē
vel habētes auctoritatē faciēdi capl'a Mōtis ex
publico.vt in glo.rubrice.C.de decre.decu.li.x.
et.l.nō impoſſibile.ff.de pact.et ꝑ glo.et Bal.in
l.ꝯſuetudinis.in p̄n.ſue repetitiōis.C.q̄ ſit lō.cō
ſue.⁊ in.l.oēs populi.ff.de iuſt.⁊ iu.⁊ in c.cū di
lecti.in glo.in ꝟ.ꝯſtitutū.de cōſue.⁊ in.l.neq̄ꝫ pi
gnus.ff.de reg.iu. Quātū ꝟo ad tertiū cōtractū
vicꝫ innominatū.ſ.facio vt des.vl' q̄ ſit ꝯtractꝰ
locatiōis oꝑarū:qđ veriꝰ puto.Cū ꝓ oꝑibꝫ detur
pecunia nūerata:vt i.l.ſi tibi polliceā.ff.de p̄ſcri.
ꝟbis. Iſta em̄ eſt differentia inter ꝯtractū:facio
vt des:q̄ eſt ꝯtractꝰ innoiatꝰ.⁊ ꝯtractū locatōis
oꝑarū:q̄ eſt bone fidei ⁊ noiatus.q̄a tunc dicimꝰ
eſſe contractū innoiatū cū ꝓ facto dat aliq̄ res q̄
nō ſit quātitas nūerata. Sed ſi q̄ntitas nūerata
det:tūc potiꝰ videt ꝯtractꝰ locatiōis:ad cuiꝰ cō
tractionē req̄rit pecunia.vt patet inſti.de locato
in p̄n. Et ſufficit ad eſſentiā locatiōis q̄ merces
ſit certa vl' certificāda:ſicut qñ ꝯmittit arbitrio
boni viri.vt ꝑ doc.in.l.ſides arbitratu.ff.de ꝟbo.
ob.⁊ in.l.j.ff.de le.ij. Dicendū eſt pariformit q̄
in eo nō eſt aliqđ pctm̄ vſure. Nā vitiū vſure ſo
lū cōmittit ſuꝑ ꝯtū mutui veri vl' palliati. Vñ
dixit dñs Lu.vj. Mutuū date nihil inde ſperā
tes. Nō autē dixit:locationē facite nihil inde ſpe
rātes. Hoc idē tenet oīs ſchola theologoꝝ i.iiij.
diſt.xv.⁊ canoniſtaꝝ in c.fi.⁊ c.cōſuluit.⁊ c.con
q̄ſtus.de vſur.⁊ ꝑticularit Ioan.An.in c.pctm̄.
de reg.iu.li.vj.⁊ iuriſtarū:maxie Baldi in.l.cū
allegas.⁊ in auten.ad hec.C.de vſur.⁊ in.l.roga
ſti.§.ſi tibi.ff.ſi cer.pe.⁊ ibi glo.⁊ modernorū in
l.ſociū q̄ in eo.ff.ꝓ ſocio. Et q̄ ſit contractꝰ loca
tiōis demonſtrat.q: in capl'is Montis dicit q̄
ipſe depoſitariꝰ ⁊ maſſariꝰ teneant mutuatarijs
principalit de amiſſione ⁊ de deterioratione pi-
gnorū.qđ ſecus eſſet ſi eſſent inſtitores cōitatis

ſeu Montis. qꝛ mutuatarij agerent actione in-
ſtitoria contra eos ꝓponentē. l. cuicunqꝫ. in pn.
⁊. §. fi. et. l. habebat. §. meminiſſe. ff. de inſtito. act.
Vn̄ cū ipi officiales teneanꝛ ipſis mutuatarijs
de ꝑdicta amiſſione ⁊ deterioratiōe: merito pro
ſuo oꝑe ⁊ cuſtodia atqꝫ ꝑiculo pn̄t recipe ſalari-
um ſiue denariū pro ſalario tanq̄ꝫ locantes ope
ras: vt patet in. l. cum q̄riꝛ. ff. locati. Bn̄ verū eſt
ꝙ poſſet cadere iniuſtū lucrū reſpectu officiali-
um ſi reciperēt aliq̄d plus q̄ꝫ coꝝ labor et opera
req̄rant. Sed h̄ nō accidet: cum ipſi nō taxent ſi
bi ſalariū: ſed eis taxeꝛ ſcḋm iudiciū dn̄i Epi vel
vicarij eius: ⁊ ꝑſidentiū ipſi⁹ Montis. Ex autē
h̄ reſultet cōtract⁹ locati: et exceſſus ſiq̄s foret ꝑ
cū tm̄modo ſit iniuſt⁹ ⁊ nō vſurari⁹: cōſuluerūt
multi famoſiſſimi in orbe doctores ſuꝑ hac ma
teria facientes conſilia ſubſcripta ⁊ autentice ſi
gillata. maxime dn̄s Jacobꝰ de Cortona Epus
Peruſinus. Idem etiā tenet dn̄s Joannes de
Peruſio de nobilibꝰ de monte ſpello. ⁊ domin⁹
Bn̄dictus de benedictis in ſuis conſilijs. Z

Sed vt melius iuſticia ſeu iniuſticia cogno-
ſcaꝛ: eſt Aduertendū ꝙ vt in cōtractibꝰ poſſim⁹
ſcire equalitatē cōmutatiue iuſticie: duobꝰ mo-
dis poſſum⁹ cōſiderare ꝑcia rerū. Uno quidem
ſcḋm cōem extimatiōnē ppl'i. i. put in cōi foro ven
derenꝛ. ⁊ tunc ꝑcia rerū vendendarū ⁊ locādarū
nō ſunt punctualia. vt patet in. l. ꝑcia rerū. ff. ad
legē fal. ⁊ in. l. cōtinuus. §. cū quis. ff. de ꝟb. ob.
Dicūt etiā h̄ theologi: marie Rich. ⁊ Pe. in. iiij
diſt. xv. et abundātius Tho. ij. ij. q. lxxvij. Jm̄o
magis relinquunꝛ ſub q̄dam lineali ꝯſideratiōe
quia aliq̄ dicent. Iſte mereꝛ ꝑ illo oꝑe decē dena
rios. alius. xj. ⁊ ali⁹. xij. adeo ꝙ ꝑcium iuſtū erit
inter decē ⁊ duodecim in foro ꝯſcie. Nō aūt ſic
conſideraꝛ q̄ꝫtum ad foꝝ extrinſecū. de q̄ in. l. ij.
C. de reſcin. ven. Etſi aliq̄s paruus exceſſus in
his fiat nō doloſe: tūc Phs quē ad hoc allegat
ſctūs Tho. vbi ſ. dicit. Illud qḋ eſt modicū re-
ctam rōnem debere appꝛhendere q̄ſi nihil. Et ad
hoc eſt tex. in. l. ſcio. ff. de in integrū reſti. vbi dꝛ.
De minimis nō curat ꝑtoꝛ. facit lex Dino. ff. de
iurepen. in re. do. fac. Et ſic qn̄ minima res eſt: ali
os contract⁹ excepto mutuo ſemꝑ videꝛ comita
ri cōtract⁹ donatiōis in illa minima q̄ntitate: vt
ait Tho. vbi ſ. Alio quidē mō ⁊ ſic Scḋo exti-
manꝛ ꝑcia rerū arbitrio iudicis: ⁊ maxie ſpūalis.
Et iſte eſt tutiſſim⁹ modus ꝯtrahendi ſcḋm Ho-
ſtien. ⁊ Tho. vt eos refert ⁊ ſequiꝛ Joan. teuto-
nicus q̄ notabiliter ſcꝑſit de caſibus cōſcientie.
in ti. de empꝛ. ⁊ ven. q. xviij. Et de hoc habeꝛ per
Barꝛ. i. l. Si qḋ ex pāphila. ff. ḋ leg. ij. Qui q̄dē
modus ſecundus eſt in caſu noſtro: cū dn̄s ter-
re tam ſpūalis q̄ꝫ ſecularis limitauerit ſalariū
iſtoꝝ officialiū. Vn̄ iſta receptio nō fit rōne mu
tui: ſed ex locatōe. que vt dictū eſt liciciſſima eſt
taliter limitata. Et ideo cum de illo ſalario nihil
penitus ꝑueniat in ipſam cōitatē ſiue in ipſum

Montē: poteſt licite recipi ⁊ teneri ab ipſis offi
cialibꝰ ex locatiōe operū. Si eīm Joannes pete-
ret ab Antonio cētum modios frumēti mutuo
q̄s ille haberet in villa: nō eſſet vſura ſi ipe Anto
nius paciſceret ꝙ dictus Joannes teneret ſolue
re mercedē mēſurarioꝝ ⁊ portitoꝝ ſiue bubulco
rū ipſius frumēti. Et ſilr̄ ſi Petrus peteret a
Joanne mutuo centū Florentie: ⁊ Joānes dice-
ret. habeo iſta centū Bononie in q̄dā loco: adeo
ꝙ neſcitur ab alio: nec pn̄t haberi niſi mediante
ſempronio q̄dā familiari meo. ſi vis hr̄e mutuū
oportet ꝙ ipſe Sempronius accedat Bononi-
am. Quis eīm ſane mentis diceret ꝙ ſi iſte mutu
atarius Petr⁹ daret Sempronio viginti bono
nios ꝑ ſuo ſalario taliꝛ arbitrato ⁊ limitato au-
ctoritate Epi vel alterius ſuperioris: ꝙ ipſe Joā
nes ſit vſurari⁹ vel ipſe Sempronius: cū Joan
nes gratis mutuet ⁊ nihil vltra recipiat niſi ſor-
tem ex mutuo. ac ille Semproni⁹ recipiat vigin
ti nō ex mutuo ſed ex cōtractu locationis. q̄ꝫuis
eīm ſi nō fuiſſet mutuū: Semproni⁹ nō habuiſ-
ſet ꝑdictum ſalariū. tn̄ non ꝑpter hoc mutuū eſt
cauſa ꝑncipalis ꝑpter quā fit receptio. ſed eſt cā
ſine q̄ nō. In h̄ eīm caſu cauſa principalis ⁊ fina
lis ꝑpter quam recipianꝛ a Sempronio illa vi-
ginti eſt labor. ⁊ ſic locatio operū. Mutuū vero
eſt cā ſine q̄ nō recepiſſet. Sed in receptiōe fien-
da a Joāne de centū: cauſa ꝑncipalis ⁊ finalis ē
mutuū. ⁊ cauſa ſine q̄ non: eſt labor ipſi⁹ Sem-
pronij. quia ſine ſuo labore nō fuiſſet mutuū fa
ctum: ⁊ ſic poſtea receptio rei mutuate. Vn̄ cū
iſte ſint cauſe ſeꝑate non influūt vna in aliā. di. l.
naturaliꝛ. §. nihil cōe. de adq̄rē. poſ. Iſta eīm eſt
differētia inter cām finalē ⁊ cām ſine q̄ non. quia
cauſa finalis eſt q̄ mouet oꝑantē ad operādum
vt dicit Phus. vij. Ethi. c. xij. vbi ait. ꝙ finis eſt
ꝑncipiū in agibilibꝰ ⁊ appetibilibus. Ut eſſet ſi
vnus vellet lucrari eūdo in inſulam ſicilie. certe
iſti⁹ mot⁹ eundi cā finalis eſt lucrū. Sed cū nō
poſſit q̄s accedere ⁊ mare tranſire ſine naui: na-
uis ipſa dꝛ cauſa ſine qua nō iuiſſet in inſulā pre
dictā. Et ſimilr̄ exēplificare poſſum⁹ de equo ſi-
ne q̄ homo debilis pedibꝰ non potuiſſet ire Lu-
gdunū vel alibi longe ad negociandū ſicut deſi
derabat. Mō ad ꝓpoſitū cā finalis mutui in ca
ſu nr̄o eſt charitas ꝓximoꝝ. ⁊ cā redditionis rei
mutuate eſt: quia mutuata fuit. ⁊ mutuū reddi
debet. Sed cā finalis redditionis denarij vltra
rē mutuatā: eſt labor ipſius cuſtodiētis ⁊ ſcribē
tis ⁊c̄. Cauſa ꝟo ſine q̄ non dareꝛ ille denari⁹ eſt
bene mutuū. Verūtamen qꝛ dict⁹ denarius non
recipiꝛ ex ea cā/ſed ex alia: dicta receptio nullate
nus eſt vſura. alias oēs notarij ex cōtractibꝰ mu
tui eſſent vſurarij. qḋ nō eſt vllaten⁹ dicendum.
Quia illud qḋ dicitur Lu. vj. Mutuū date: ni
hil ⁊c̄. intelligiꝛ ſcḋm doc. ſ. vos mutuātes: vel alij
noīe veſtro: vel ad vtilitatē veſtrā. Qꝛ mō ſi iſte
Joānes diceret Petro, Salarium Sempronij

ſunt viginti bononeni. Sed ſi tu velles gratis et libēter dare illi. xxij. vt illos duos plus ipſe ſem-pronīꝰ eroget ꝓ aīa tua. credo ꝙ fideliť exeque tur. ꝙ ſi nō vis: retineas tibi. ꝛ ipſe Sempronīꝰ habeat ſolū ſalariū ſuuz. Quis diceret ꝙ ſi ipſe Petrus libere daret illos duos bononenos vltra ſalarium ſuū ipſi Sempronio vt illos erogaret ꝓ aīa ipſius Petri: ipſe Joānes ſit ꝓpter h̄ vſu rariꝰ: cū nihil penitꝰ ipſe habeat ex illis: nec ſibi aliq̄d tribuať: ſed ipſi bononeni remaneant penes ipm̄ Semproniū ſicut penes mādatariū ipſius Petri ad erogādum: Multo ḡ magis eſt dicē-dū in ꝓpoſito de Mōte ſeu de cōitate q̄ nihil re cipit niſi ſuā ſortē ſolam. ꝛ hoc ex mutuo mediā tibus officialibꝫ. Predicti aūt officiales vt ipi ꝛ nō vt Mons vel cōitas recipiūt illos denarios ſic limitatos ne poſſint aliq̄d recipe vltra iuſtuz ſalarium ſuū. Qui denarij ſic limitati: ſi in fine anni tot erūt vt ſufficiant ad ſuū debitū ſalariū: ꝛ non plus nec minus pūctualiter: habebūt ipſi officiales illud qđ cōueniēs eſt. Quia vt ait ſal-uator Mat. ꝛ Lu. x. ca. Dignꝰ eſt operariꝰ merce de ſua. Et idem dicit apl's. j. ad Timo. v. Et idē habeť in c. qm̄. lxxviij. di. ꝛ c. Quicunqꝫ ſuffra-gio. xij. q. ij. ꝛ c. j. de ſepul. ꝛ. xx. q. iij. c. preſens cle ricus. in fi. Si ꝟo inuenienť minꝰ: ſupplebiť an no ſequēti de illis q̄ inuenienť plus. Si autē ali q̄d plꝰ reperieť: tūc reſtitueť mutuatarijs cuili-bet ꝓ rata ſua: ſi eā ſe velle ꝑſtabunť. Si autē expreſſe cōſenſerint ꝙ illud plus deť paupibꝫ ꝓ aīa ipſoꝝ mutuatarioꝝ. vł cōſenſerint ex tacito mādato reſultāte ꝓpť p̄fatā p̄conizationē: ꝛ ma xime cū ipſa p̄conizatio fiat etiā ꝑ p̄dicationē co rā ꝓp'lo. tūc illa excreſcētia ab ipſis officialibꝫ da biť paupibꝫ ꝓ aīabꝫ dictoꝝ mutuatarioꝝ de con ſilio duoꝝ ſacerdotū ꝛc. Licꝫ aūt illa excreſcētia interueniēte exp̄ſſo vel tacito mādato mutuata riorū. vel ſi nō inueniať cui reddi debeat: poſſet ipſi Monti applicari tanq̄ꝫ pio loco. tn̄ nolunt eam p̄ſidētes recipe: ne diabolicis linguis detur occaſio detrahendi ꝛ palliandi ſuā malignitatē: dicēdo ꝙ Mons ideo factꝰ eſt vt talē excreſcen tiā lucreť ex mutuo. Et p̄dicta de p̄conizatiōe cō firmanť ꝑ ea q̄ habenť in c. cū inhibitio. de clan-de. deſpon. et in c. cum in tua. q̄ matri. accu. poſ. ꝛ. l. Si eo tēpore. C. d̄ luiti. pigno. ꝛ c. j. d̄ poſtu. p̄la. ꝛ c. qꝛ ꝓpter. de elec. ꝛ. l. ij. §. ſeruꝰ ſulpitius. in ꝟ. proſtrj. de ori. iur. Nec aliq̄ mō dici pōt cū ꝟitate ꝙ ex hoc cōmittať vſura. Nā talis excre-ſcentia ex his denarijs habita pariter erit penes ip̄os depoſitarios ꝛ nō penes cōitatē vel p̄ſiden tes Montis. qꝛ ita eſt animꝰ dantis illos dena rios: ꝛ ꝟba ſic ſonant: ꝛ pariter volūtas ꝛ verba recipiētis. qꝛ nō niſi pro labore ſuo recipiunť ipi denarij ab officialibꝫ Mōtj: ac ꝓ alijs oneribꝫ. Un̄ vltra eoꝝ intentionē ꝛ ꝟba actꝰ illoꝝ agen-tiū nō debent operari. vt dicit tex. in l. nō oēs. ff. ſi cer. pe. Aliť oporteret dicere ꝙ illa traditio ipſoꝝ

denarioꝝ in q̄ntuz excederet ſalariū: intelligereť dari cōmunitati ſeu Monti. qđ nec ꝟba nec in tētio cōtrahentiū volūt. Et in q̄ꝫtū nō excedit: in telligereť facta ipis officialibꝫ vt p̄uatj. Et ſic eēt ꝯ intentionē ꝛ ꝟba q̄ dicunt ꝓ ſalario ꝛc. a quibꝫ non eſt recedendū: cū clara ſint. l. j. §. Si is q̄ na uē. ff. d̄ exerci. act. Et etiā vna ꝛ eadē traditio ex creſcētie vltra ſortē mutuatā diuerſo iure cēſere tur: contra. l. cū q̄ edes. ff. de vſuca. ꝛ. l. cū debere colūnā. ff. de ſerui. vr. p̄. Quia partim cēſereť fa-cta ipſi cōitati ſeu Monti. vbi reſultat excreſcē tia vltra ſalariū. ꝛ partim ipſis officialibꝫ vt pri uatis in q̄ꝫtum reſultat ipſoꝝ ſalariuz: qđ vllate nus non eſt dicendū. Un̄ remanet ꝙ talis excre-ſcentia penes ipſos eſt ꝛ non penes cōitatem ſeu Montē. Et non dať paupibꝫ ab ipſa cōitate tan q̄ꝫ habita vſurarie. nec ab ipſis officialibꝫ tanq̄ꝫ habita iniuſte. ſed vt ab ipſis habita ex mera vo luntate expreſſa ip̄oꝝ mutuatarioꝝ. vel tacita ꝛ q̄dāmodo cōdicionalr̄ ex mandato. B Nec obſtat ſi dicať ꝙ ipſi mutuatarij nō ꝑſtabunť ſe velle habere illam excreſcentiam timore: ne in poſteruz ſibi denegeť mutuū: vbi ꝑſtatio fieri debet in fine anni. vel ne careāt mutuo d̄ p̄ſenti vbi ꝑſtatio fit tp̄e mutui cōtracti: ſiue in p̄nci pio anni ſc̄m diuerſa ſtatuta Mōtis in diuerſis partibꝫ. Quia rn̄deť ad p̄mū ꝙ hoc nō eſt verū Nā in ſtatutis Mōtis habeť ꝙ mutuātes tene anť neceſſario mutuare ex apodiſa cōſeruatoris pignoꝝ. Et hoc oēs ſciūt: vt eſt publice ſcpiꝰ p̄di catum ꝛ experiētia cognitū. Et cūcti ſciūt eſſe in tētionē cōitatis ꝛ p̄ſidentiū Mōtis ꝙ illa excre ſcentia vltra ſalariū officialiū reddať ipſis mu-tuatarijs ſi eā volent. Nec etiā ſecundū eſt verū q̄a talis ꝑſtatio pōt fieri ꝑ q̄ndecim dies poſt receptionē mutui. Et ideo clare patet ꝙ ſi nō ꝑ-teſtanť de rehabendo illā: ſunt contenti liberi ꝙ tradať paupibꝫ ꝛc. Et ideo in certj nō eſt locꝰ cō-iecturis. l. cōtinuus. §. cū ita q̄s. ff. de ꝟ. ob. Nec etiā obſtat ſi q̄s dicat. Ponamus ꝙ vnꝰ vel duo tm̄ ꝑſtenť: quid poterit reddi eis? Ad h̄ eñī re-ſpondendū eſt conſiderando tres caſus. ſ. ꝙ aut nullus ꝑſtabiť. aut aliqui ſed nō oēs. aut oēs ſigillatim mutuatarij ꝑſtabunť: qđ tn̄ nunq̄ꝫ aut rariſſime eueniet. Primo caſu clarū eſt ꝙ il la excreſcētia erit penes ip̄os officiales tanq̄ꝫ pe nes mādatarios ad erogādū. Scd̄o ꝟo caſu. ſ. qn̄ aliq̄ ꝑſtanť. ꝛ tunc ſi pōt ſc̄m ſciam arithme ticam pūctualiter diſcerni q̄d illis ſit reddendū: dabiť eis. Si aūt nō pōt: vel eſt maxime difficul tatis: vtputa ſi tm̄ duo q̄tereni repiant excreſcen tes ſalariuz officialiū: et duo mutuatarij tm̄ mō ꝑſtenť: tūc licet ſit impoſſibile vel difficillimū punctualiť ſcire ꝛ aſſignare portiunculā iſtiꝰ ex creſcentie ꝓ rata ipſis mutuatarijs. tn̄ bene pote rit ſciri ꝙ cuilibet eorū non debet dari ex debito vnus q̄trenus: cū etiā alij mutuatarij ſoluerint excreſcētiam ꝓ ſalario miniſtroꝝ ſicut ipſi. Sed

nihilomin⁹ poterit dictus quātitatis ſingulis
eoꝝ dari: partim ex debito ꝓpter preſtationem:
ꝛ partim ſm erogationē in pium vſum. ꝛ ſic vt
paupib⁹. ex q̄ vnuſquiſq; veniēs ad Montē pro
mutuo pſumendus eſt indigēs: cum nō niſi ha-
bentib⁹ neceſſitatē mutuandū ſit ex forma capi
tuloꝝ ipſi⁹ Mōtis. Vel officiales cōponent cū
ipſis mutuatarijs tēpore redditionis pro illo qḋ
eis reddent. B Si ṽo oēs preſtent vt in ter
tio caſu dicit᷑. Tunc aut pōt fieri punctualis cal
culatio ſicut a multꝭ arithmeticis affirmat᷑: licʒ
alij dicant cōtrariū: vt reddet᷑ vnicuiq; ſibi ꝯtin
gens portiūcula. Si ṽo nō poſſit fieri talis cal
culatio: ꝛ conſeq̄nter negat ſciri q̄d vnicuiq; red
di debeat punctualit᷑. Tūc ſi illa excreſcētia tāta
reperiet᷑ ꝙ ſingulis poſſit aliq̄d ex ea dari: dabit᷑
vnicuiq; aliquid. ꝛ plus vni q̄ʒ alteri q̄nto plus
ipſe ſoluit de illa excreſcētia vltra ſortē. Et h̄ fiet
meliori mō q̄ poterit ſm deū: lʒ n̄ poſſit pūctua
liter fieri. Si aūt illa excreſcentia nō ſit tanta vt
poſſit ſingulis mutuatarijs aliq̄d dari. tunc q̄a
ad impoſſibile nemo tenet᷑. q̄a impoſſibiliū nul-
la eſt obligatio. l. impoſſibiliū. ff. de reg. iu. Itē
attēta maxia vtilitate q̄ ꝓuenit chriſtianis ex hoc
Monte pietatis ſpūalr ꝛ tꝑaliter. cōſideratoq;
dāno multiplici quod euadit tota cōitas ex iſto
Mōte ꝛ eiectiōe hebreoꝝ vſurarioꝝ. ſ. ſuſpenſi-
onis q̄ ad eccleſiaſticas pſonas. ꝛ interdicti q̄ ad
cōitatē ꝛ collegiū. et excōicationis quā incurrūt
oēs q̄ hebreis locant domos ad fen⁹ exercēdum
vel ipſos nō expellūt ꝛc̄. vt in c. j. de vſur. li. vj. a
q̄ excōicatōe q̄t nocumēta ꝓueniāt ipſis excōica
tis dicam diffuſe in ſmone. xxxvij. pte. v. in vo-
lumine ſcd̄o roſarij ſermonū. Alia q̄ʒ q̄ſi innūe-
ra p̄iudicia et pctā atq; dāna euadit: maxie diſſi
patiōis bonoꝝ tꝑaliū ꝛ deſtructiōis familiaꝝ.
Pōt dñs ꝛ p̄nceps tꝑalis ipſius ciuitatis in ca
ſu q̄ dicta excreſcētia n̄ poſſet ipſis mutuatarijs
ſingulariter diſtribui facere vt erogetur in pios
vſus amore dei: etiā poſito ꝙ ipſi mutuatarij n̄
cōſentirēt. Et tūc iſta diſtributio lʒ nō eſſet volū
taria q̄ ad ſingulares pſonas q̄rum ſunt res: tn̄
eſſet volūtaria volūtate publice ptāt᷑. vt ait ma
giſter Joānes de Viterbio in ſuo cōſilio Mon
tis. Valet eñ princeps ex cā rōnabili ꝓ vtilitate
reipublice vt ineſt in caſu nr̄o in aliq̄ ledere ius
tertij ſm doc. in c. Que in eccl'iaꝝ. de ꝯſti. ꝛ in. l.
fi. C. ſi cōtra ius vel vti. pu. ꝛ. l. venditor. §. ſi con
ſtat. C. cōmunia p̄di. ꝛ. l. cūctos pp̄l'os. C. de ſum
ma tri. ꝛ fi. catho. Et ad hoc etiā faciūt notata p
doc. in c. in noſtra. de iniur. ꝛ dā. da. ꝛ p Innocē.
in c. q̄a pleriq;. de imu. eccle. ꝛ facit in argumen-
tū lex couentionū. ꝛ. l. maiorē. ff. de pac. ꝛ. l. fi. C.
de ceſſi. bo. Cōmunis eñ vtilitas ꝓut eſt iſta: ſp
p̄ferēda ē p̄uate. vt in c. bone. el. de poſtu. p̄la. Et
ad p̄dicta facit text⁹ in. l. antiocenſiū. ff. de p̄uil.
credi. et in. l. bene a zenone. C. de quadri. preſcꝑ.
ꝛ in. l. digna vox. C. de legi. Intereſt enim reipu-
blice ne quis re ſua male vtat᷑. inſti. de his q̄ ſunt
ſui vel alieni iuris. §. penl'. ꝛ dñi hēc ſub ſe ciues
locupletes. vt notat᷑ i auten. vt iudic. ſine q̄quo
ſuff. §. cogitatio. ꝛ d. §. penl'. p glo. Vterent᷑ eñ
iſti p̄ſtātes re ſua male ſi illā minimā particu
lā nollēt dare ꝓ aiā ſua amore dei. Et p cōſeq̄ns
Mons pietatis expediri non poſſet ipſis rema-
nentibus in manib⁹ hebreoꝝ ex vſura deuoran-
tiū oēm ſubſtantiā ciuiū. Et h̄ maxie verū eſt ꝙ
dñs pōt hoc determinare. q̄a iſta calculatio vix
fiet ab arithmetico: quin ſalariū ei⁹ ꝓ tādifficili
ope ꝛ q̄ſi impoſſibili nō ſit maius q̄ʒ ip̄a excreſcē
tia. Dicit enim glo. in c. cum tu. de vſur. ꝛ theolo
gi in. iiij. diſt. xv. et maxime Sco. in. v. q. Q ille
q̄ habet reſtituere rem tā minimā ꝙ expēſa ꝓ ei⁹
trāſmiſſione ad longinq̄s partes eſſet maior q̄ʒ
valor rei reſtituende: poteſt tūc dare eam elemo
ſynalit᷑ ꝓ aīa illi⁹ cui debebat reſtitui. ſi illi reſti-
tui nō poteſt niſi p̄dicto mō. Scrupuloſa quidē
res eſſet ꝙ expenſa debeat fieri magna pro reſti
tutiōe modice rei. Que ſcrupuloſitas a iuris po
ſitiui ſapientia reprobat᷑ in. l. ſed et hec. ff. de execu.
tu. vbi dicit᷑. Sʒ hec nimiū ſcrupuloſa ſunt: vñ
nō admittenda. BB Si ḡ hoc pōt fieri qñ
eſt certū q̄d debet᷑ ꝛ cui: quāto magis in caſu no
ſtro in q̄ eſt incertū q̄d dari debeat ipſis mutua-
tarijs. ꝛ anteq̄ʒ cognoſcat᷑: multo plus laboris ꝛ
expenſe ſuſtinebit᷑ q̄ʒ ſit valor ipſi⁹ debiti cuiuſq;
mutuatarij. Sed tamen eſt credendū ꝙ iſte ca
ſus nō eueniet: cū null⁹ ſit ſane mētis q̄ nō dice
ret. Ego ſponte volo poti⁹ vt det᷑ floren⁹ de mea
ſubſtātia pauperib⁹ amore dei ꝓ aīa mea ꝛ in re
miſſionē pctōꝝ meoꝝ: q̄ʒ hēre iudeum deuorantē
q̄ſi oēm ſubſtātiā cū pctō mortali ꝛ excōicatōe.
q̄ſi omniū de ciuitate ꝛ interdicto ꝛc̄. Vñ credē
dū eſt ꝓ certo ꝙ ad euadenda tot mala ꝛ picula:
vnuſquiſq; de ſuo etiā magnā quātitatem vellet
exponere: vt oſtēdit experientia q̄ eſt oīm mgr̄a. c.
cupientes. de elec. ꝛ c. q̄ʒ ſit. eodē ti. in. vj. In mul
tis eñ locis vbi Mons iſte pietatis cōſtructus
eſt: vt ip̄m ordinare poſſent tā viri q̄ʒ mlieres de
ſuis ꝓprijs marſupijs magnā quātitatē pecuni-
arū poſuerūt. Aliq̄ donādi cētū ducatos. alij. l.
ꝛ alij. x. ꝛ plus vel minus ſm conditionē ſuam:
adeo ꝙ in quadā lōgobardie ciuitate in qua eſt
Mons: ab anno citra ad augmētū illius exbur
ſata ſunt duomilia ducatorū et. 600. C Ad
hoc etiā credendū nos cogit rō natural' ꝛ iuris
p̄ſumptio. Nā vnuſquiſq; in dubio p̄ſumit᷑ bo-
nus ꝛ charitatiu⁹. c. j. de ſeru. in or. fac. et. l. meri
to. ff. ꝓ ſocio. Et ideo rōnabil'r credere debem⁹ ꝙ
ꝓ tam pio: neceſſario: vtili: ac oportuniſſimo ope
re expediendo. dato ꝙ aliter non poſſet pfici: q̄li
bet ſit cōtent⁹ vt illa puula excreſcentia det᷑ amo
re dei pro anima ſua. Que quidem excreſcentia
ſi in fine anni eſſet bene quinquaginta ducato-
rum diſtribuēdo per ſingula capita mutuatario
rum: nō veniret quaſi q̄tenus pro quolibet. De

minimis eñ faciliter preſumit donatio ⁊ elargi
tio amore dī ſm Bar. in. l. q̄ dotē. ff. ſolu. ma. ⁊ l.
ſiq̄s cū aliē. ff. de ꝟ. ob. ⁊ Butriga. in c. cū dilci. ⁊
in c. cū cauſa. de em. ⁊ ven. Et ad h̄ eſt tex. in. l. oī
modo. ff. de ipen. in re. do. fac. et qđ dicit Bal. in
l. ſi pīno affectu. C. de nego. geſt. ⁊ tex. cum glo.
in c. ceterū. de dona. Facit etiā glo. in. l. ſi ſeruus
cōis. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. vbi inter coniun-
ctas pſonas de pua quātitate pſumit donatio.
Quis eñ ꝯiunctior eſt nob̄ deo ꝑ cui⁹ amore fit
elemoſyna? Certe nullus. Uñ Aug. li. ſ. de ver-
bis dñi. ſer. vj. inq̄t. Diſcute nūc maiores tuos.
Primi ſunt tibi paē ⁊ mē. Maior eſt de⁹ q̄ te ⁊
ipſos creauit ⁊c̄. Et cb̄ris appellat nos fratres p
ꝑ baz dī. Narrabo nomē tuū fratrib⁹ meis. pš.
xxj. ⁊ Mat. xxiij. dixit fidelib⁹ ſuis. Un⁹ eſt paē
vē q̄ eſt in celis. ⁊ Joan. xx. ait Magdalene. Ua
de ⁊ annūcia fratrib⁹ meis ⁊c̄. Uñ cū ſit pater ⁊
fraē noſter ⁊ ꝯſeq̄nter ꝯiunctiſſim⁹: pſumi deb;
anim⁹ donādi ei in dubio. Et ꝑ hac determina-
tione facit tex. notabiē. l. ſi ꝓo nō remunerādi. §.
idē celſus. ff. man. vbi ꝓbaē ꝙ ſi recepi a Joanne
puta aliq̄d obſequiū in traditiōe ſibi fiēda de fa
cili pſumeē donatio. Si ḡ hoc eſt in hoib⁹ a qui
bus pua bñficia recepimus ꝙ pſumamur velle
eis donare: q̄nto magis pſumi debet ꝙ velit q̄s
donare deo a q̄ habem⁹ aiam: corp⁹: mundū: do
minia tpalia: dignitates: honores: familiā: ſani
tatem: ⁊ oia bona q̄ ſub celo ſunt. Certe abſq; du
bio pſumeē anim⁹ donādi. Maxie q: ex hac do
natione reſultat cōmoditas donātis. ſ. meritum
Uñ Aug⁹. in li. de verbis dñi: ait. O magna bo
nitas dei: cui cū ꝑ cōditiōe reddere debeam⁹ ob
ſequia: vtpote ſerui dño: famuli deo: mācipia re
dēptori: amiciciarū nob̄ pmia repromittit: vt ob
ſequia debite fuituris extorq̄at. ⁊ q̄s nolle ſerui
re ſpōte cognouerit: bñficioꝝ ſuoꝝ poſſit ꝓmiſ-
ſionib⁹ inuitare. Hec ille. Certū eſt aūt ꝙ illđ qđ
paupib⁹ elargiē p elemoſynā: donaē cb̄ro. q̄ ait
Matth. xxv. Eſuriui ⁊ dediſtis mihi manduca
re ⁊c̄. Et ibidē. Qđ vni ex minimis meis feciſt;:
mihi feciſt;. Cōcludendū eſt igiē ꝙ tū q: iſta do
natio redundat in ſuā ⁊ reipublice ⁊ pauperum
vtilitatē. tū q: eſt modica q̄ntitas. tū q: eſt piū.
tū q: donaē cb̄ro: pſumiē libera ⁊ ſpontanea vo
lūtas ipſoꝝ mutuatarioꝝ donādi paupib⁹ pro
deo illā ſuperexcreſcētiā. Ex pdictis aūt oib⁹ patet
rñſio ſiq̄s obijceret ꝙ nullus ignorās videē con
trahere q̄ñ ꝯbiē cōſenſu. q: nihil eſt tā contrariū
conſenſui q̄ȝ error. l. ſi p errorē. ff. de iuriſdi. om.
iu. ⁊ l. error. C. de iur; ⁊ fac. igno. ⁊ l. in vēditiōi-
bus. ff. de cōtra. em. Iſti aūt mutuatarij vel plu
res coꝝ nō intelligūt q̄d ſit mādatū; nec naturā
alioꝝ ꝯtrctuū. q: vt patuit ſ. ⁊ meli⁹ infra declara
biē: auctoritate publica ꝑ eis ꝯtrahūt pſidentes
cōitatis q̄ nō errāt. ſic etiā ꝑ pupillo ignorāte ꝯbit
tutor: et ꝑ furioſo curator ⁊c. Item nō obſtat ꝙ
in dubijs non pſumiē donatio. l. cū de indebito.
ff. de ꝓba. q: nos ſum⁹ in caſu claro: vt ſ. patuit.
Et poſito ꝙ expreſſe ꝯtradicerēt: poſſent tñ pau
perib⁹ dari pdicta rōne publice vtilitatis ⁊ alijs
reſpectib⁹ ſu pdictis. Nec obſtat ſi dicaē ꝙ ſtatu
tū vel ius ciuile q̄ñ ledit ius naturale nō debet
attēdi in foro ꝯſcie: vt ait Inno. ⁊ Panor. et alij
in c. quia pleriq;. de imu. eccle. ſ; auferre ius ter
tij eſt ꝯ ius naturale q̄ nō debet tolli noſtrū ſine
facto nr̄o. l. ius noſtꝝ. ff. de reg. iu. ḡ ⁊c̄. q: rñdeē
ꝙ q̄ñ ius ciuile ex aliq̄ rōne naturali procedit ad
diſponēdū aliq̄d ꝯ ius naturale: eſt ſeruandū in
foro ꝯſcie ſm pdictos doc. ibidē. q̄ dāt exēplū de
vſucapiōe ⁊ pſcriptiōe q̄b⁹ tolliē ius tertij ⁊c̄. q̄a
duo vincula forti⁹ ligāt q̄ȝ vnū. ⁊ funiculus tri-
plex ⁊c̄. c. j. de treu. ⁊ pac. Hoc aūt eſt in caſu no
ſtro in q̄ nō ſolū interuenit publica vtilitas tem
poralis: ſed etiā aiarū q̄ oib⁹ tpalib⁹ ꝓpōderāt
l. ſancim⁹. C. de ſacroſan. eccl. cū ſi. Propter qđ
ſm glo. in c. vnico. de ſeru. in or. fa. diſpoſitio q̄n
tūcūq; penalis et ſe ⁊ exorbitās: ſi cōcernit ſalu-
tē aie dr̄ fauorabilis ⁊ conſeq̄nter bona. Crede
rem tñ ꝙ inter paupes poti⁹ eſſent eligendi aliq̄
ex pauperib⁹ ipſoꝝ mutuatarioꝝ q̄ȝ alioꝝ extra
neoꝝ: q̄b⁹ erogareē illa excreſcētia ſm iudicium
ipſoꝝ ſacerdotū ⁊c̄. nō ſequēdo in diſtributione
ipa iordinatā affectionē: ſed ſolū ꝯſiderādo ma
iorē indigentiā et alias bonas circūſtantias: q̄ꝗ
inter oēs nō poteſt diuidi. Et hoc ſecrete fiendū
eſt: ne alijs aliq̄ detur materia indignatiōis cur
poti⁹ alteri q̄ȝ ſibi datū ſit. Ad maiorē etiā q̄etē
officialiū Montis: populus vel cōſiliū ciuitat;
qđ repñtat ppl'm ipſi⁹ ciuitatis ſm glo. in rubri
ca. C. q̄ ſit lon. conſue. poſſet ſtatuere ne p indire
ctum aliq̄ mō impediaē vel conturbeē exercitiū.
Montis pietatis ſub pretextu ſcrupuli cauſati
ab eo qđ ſupeſſe poſſet. ſed vt pietas addatur pi
etati: ꝙ quicq̄d cōtingeret in futurū p aliquē ex
eis ſeu per quēcūq; de populo plus ſoluere vltra
id quod neceſſariū eſt ad pdicta ſalaria ⁊ expen-
ſas ⁊c̄. illud ex nunc prout ex tunc: ⁊ extūc prout
ex nūc de cōmuni ⁊ concordi conſenſu ipſius po
puli intelligatur donatū mere ⁊ libere ⁊ irreuo-
cabiliter illis paupib⁹ et pijs locis: et ad illos pi
os vſus q̄s et q̄ declarauerint pſidentes Mon
tis pro tempore deputati vna cum dño Epo ci-
uitatis vel vicario ipſi⁹. Et ita recipiat notarius
ſtipulās noie dictoꝝ pauperū ⁊ pioꝝ locoꝝ de-
clarandoꝝ dicto titulo donatōis irreuocabilis
inter viuos: ita ꝙ a nemine poſſit repeti. ſed con
uertaē in dictos pios vſus. ⁊ cōitas ac dicti pre-
ſidentes nihil penitus conſequi poſſint: nec etiā
officiales. ſed tñ ſua taxata ſalaria. Itē; poſſet
ordinari ꝙ ad predicta exequenda fiat ſyndicus
cum poteſtate donandi. vel ꝙ predicti pſidētes
poſſint pdicta exeq̄ ſine aliq̄ ſcrupulo ꝯſcie. ⁊ ꝙ
dicta ꝓuiſio ⁊ oia ac ſinglā in ea ꝯtēta in fauorē
dictoꝝ pauperū ⁊ pioꝝ locoꝝ declarādoꝝ intelli
gaē renouari ⁊ renouata: ⁊ d̄ nouo cōdi ⁊ ꝯdita

ac repetita ſingulis dieb⁹ ⁊ horis ſingloꝝ dierū
Et ſic effectuȝ ſortiat̃ ſingulis dieb⁹ et horis ac
tꝑib⁹ donec fuerit reuocata ꝑ aliā expꝛſſam ordi
nationē ipſi⁹ populi. cū hec ꝓcedant ex libero et
ſincero aīo ceſſante oī coactiōe. Et ꝑdicta ſunt
clara ꝗ ad ꝑſentes q̄ ꝯſentiunt ⁊ d̄ eoꝝ heredib⁹
Quātū ꝟo ad abſentes nō cōſentiētes ſi q̄ erunt
heteroclitꝭ: poſſet ſtatui ꝙ illis nō ꝯſentientib⁹ i/
relligatur impoſita vna collecta de tāto q̄nto eſ/
ſet illud reſiduū eis debitū quod cōuertet̃ ī pios
vſus. ne illoꝝ ꝯditio re ſua male vtētiū impedi/
at vl̄ ꝯturbet tātū bonū. Nō eſt tn̄ viſil'e aliquē
vnq̄ȝ debere cōtradicere cū de minimis agat̃ et
aliȷs reſpectib⁹ ſuꝑdictis. Ex q̄b⁹ oīb⁹ eſt clariſſi/
me demōſtratū ꝙ Mōs pietatꝭ eſt ſm deū con/
ſtruct⁹ ꝑ cōitatē. nec incurrit̃ aliq̄d pctīn ab ipſa
vel a ꝑſidentib⁹ ſeu officialib⁹ ipſi⁹ Montꝭ: nec
etiā veniale. Sed ꝑ ipm̄ Montē exercet̃ maxia
virt⁹: imo regina ꝟtutū charitas dei ⁊ ꝓximorū
et adq̄rit̃ donū dei: maximū meritū: gr̄a diuia:
ꝑſeruatio ſubſtātiaꝝ: honor chꝛiānitatis: ⁊ ceſſa
tur a mltꝭ pctis. ⁊ ꝑ talia opa ꝯſequit̃ hō regnū
dei ⁊ infinitā glīaȝ paradiſi. qꝛ pietas ad oīa va
let: ꝓmiſſionē hn̄s vite q̄ nunc eſt ⁊ future. j. ad
Tim. iiij. Trāſſūptiue in c. hoſpitalē. lxij. di. Il/
li aūt q̄ hn̄t remorſum cōſcie: vl' vt recti⁹ loq̄r ſe
hr̄e oſtendūt de cōtractu mutui ipſi⁹ Mōtꝭ: nō
incōuenienter aſſimilant̃ ſcribis ⁊ phariſeis: qui
vt d̄r Joan. xviij. nō introierūt in ꝑtoriū Pilati
ne cōtaminarent̃. ſ. ex cohabitatiōe hoīs gētil':
ſed mūdi manducarēt paſca. Vn̄ de ipſis expro/
hratiue loquitur Aug. d. O ipia cecitas iudeoꝝ
In ꝑtoriū itrare timebāt: ⁊ fratrꝭ innocētꝭ ſang/
uinē effudere nō timebāt. Sub hitaculo conta/
minātur alieno: ⁊ nō cōtaminantur ſcelere ꝓꝓrio
Tales ꝗȝ q̄ de h̄ ſalubꝛi oꝑe volūt hr̄e conſciam
ſcrupuloſaȝ: ⁊ de iudeis deuorātib⁹ aīam: corp⁹
et ſubſtantiam tꝑalem: nullā penit⁹ hn̄t conſciaȝ
vt ſūt ſocij iudeoꝝ in crimie: ita etiā erant in pu/
nione. nec excuſabit eos timor iſte irrationabi/
lis. Nā de ipſis inq̄t Ps̄. deriſorie. Illic trepida
uerunt timore: vbi nō erat timor. Talis enim ti
mor redarguitur a doctorib⁹ ī c. tua. ere. iq̄ ſitōī.
deſimo. Tal' ꝗȝ q̄ aliȷs vult facere ꝯſciaȝ de hac
ḡtiſſima deo pietate: eſt ille de quo ſapiens inq̄t
Prouer. penul'. Qui nimis emūgit elicit ſangui
nē Trāſſūptiue in c. denicȝ. iiij. diſt. Neſcio autē
vtꝝ impugn̄tores pietatꝭ ſibi facerēt ꝯſciam reci/
piendi: ſi cōtras vellet ei dare pecuniam ipſius
Montis vel eis partē q̄ debet̃ paupib⁹: vt eam
diſpenſarēt in ſuis ſuꝑfluitatib⁹ ⁊ vanis expen/
ſis. Dubitari ꝟo pōt nōnullos eſſe q̄ hūc ſancti
ſimū Montē impugnāt: nō qꝛ ipm̄ eſſe malum
credant. ſed vel ex obſtinatiōe defendēdi falſam
opinionē quā ſemel contra ipm̄ Montē ſūpſe/
runt. vel qꝛ illam pecuniā Monti dari cōſpici/
ant et doleant quam in ſuos vſus conuertere af
fectabant.

Pars tertia huius tractatus que dicat̃ Solubilitatis. D

Ex predictis patet
rn̄ſio ⁊ ſolutio oīm argumētoꝝ que fa
bꝛicauerūt impugn̄tores Montꝭ igno/
rantes fundamēta ipſi⁹: ⁊ materiā illi⁹ nō intelli/
gentes ſiue nō itelligere ſimulātes. Que q̄dem
argumenta qꝛ ſuꝑ falſitate ſūt fundata: ideo fa/
cillime ꝓſternūt̃. Vn̄ de ipſ̃ fabꝛicatorib⁹ falſita
tis dici pt̄ illd̄ qd̄ ait ſaluator Mat. vij. Sil'es
ſt viro ſtulto q̄ edificauit domū ſuā ſuꝑ arenā ⁊
deſcēdit pluuia: ⁊ venerūt flumia: ⁊ flauerūt vē
ti: ⁊ irruerūt in domū illā: ⁊ cecidit. Fuitq̄ȝ rui/
na eius magna. Arena q̄dem ſuꝑ quam domus
hec impietate plena fūdata eſt: ſunt ambages et
impꝑtinētes rōnes inducte ad cōſtructiōeȝ falſi/
tatꝭ Sed ꝯ ipaȝ deſcēdit pluuia. i. doctria ſacro
rū theologoꝝ ⁊ iurꝭ vtriuſq̄ȝ doctoꝝ. Venerūtq̄ȝ
flumia bullaꝝ aplīcoꝝ: ⁊ flauerūt vēti Minoꝝ
predicatoꝝ: irruerūt in illā: ⁊ eā ad t̄rā ꝓſtrauē/
runt. Nōne duo validi vēti fuerūt illi duo vene
rādi patres. ſ. Frater Ludouicus turrita: atq̄ȝ
Frat' Philipp⁹ de Rotingo ambo ꝓuincie ſcti
Antonij q̄ ſuis ꝟidicꝭ opuſcul' ſuꝑ h̄ dictis im/
pugn̄tores veritatis atq̄ȝ pietatꝭ cōfudert. Facta
eſt ḡ ruina ei⁹ magn̄. Dicere em̄ pn̄t edificatores
falſitatꝭ. Traditi ſum⁹ in ruinā ⁊ ī ꝯfuſioneȝ. j.
Eſdre. ix. Et merito. Sc̄ptū ē ei ꝓuer. xviij. Qui
exaltat os ſuū q̄rit ruinā. Et iteꝝ. Os ſtulti con/
tritio ei⁹: ⁊ labia ipſi⁹ ruina aīe ei⁹. At ꝯ de viro
ſapiēte d̄r eiuſdē li. c. xiij. Lex ſapientis fons vite
vt declinet a ruina mortꝭ. Oēs ḡ chꝛiāni debent
vitare doctrinā hāc ruinoſam ipſoꝝ aduerſari/
orū Mōtꝭ pijſſimi Sc̄ptū eſt ei Eccl'. xxxij. In
via ruine n̄ eas: ⁊ n̄ offendas ī lapides. Vt ḡ ne/
mo ledat̃ ex lapidib⁹ huius dom⁹ q̄ corruit: ꝓfū
dabimus lapides ⁊ totā maceriā hui⁹ ruine in
abyſſo ꝑꝑetui ſilētij: neq̄s ampli⁹ poſſit latrādo
offendere credulas aures vulgi: et verificetur il
lud qd̄ ait ꝓpha. pſ̄. cxliij. Non eſt ruina macerie
neq̄ȝ tranſit⁹: neq̄ȝ clamor ī plateis eoꝝ. Btm̄ di
xerūt ꝓpl'm cui hec ſunt. Btūs ꝓpl's cui⁹ dn̄s de
us ei⁹. ſ. dedit grām cōſtruēdi Montē pietatis:
et deſtruendi dogma emule falſitatis. Reſpō
dēdo itaq̄ȝ particularit' ad ſingula eorum argu/
menta. et Primo Ad primum: negat̃ minor. ſ.
ꝙ in cōtractu mutui Montꝭ ꝑuertat̃ eius finis
ꝑncipal' q̄ ē: ſubleuare ꝓximū a ſua īdigētia. ꝑ h̄
em̄ mutuū ſubleuat̃ ꝓxim⁹ ne vēdat ſubāȝ ſuā
vel deueniat ad voracitatē iudaicā. Et dū d̄r ꝙ
cui ſubtrahit̃ tātū ꝓ libꝛa ſingl'o mēſe magꝭ ag/
grauat̃ q̄ȝ ſubleuat̃ ex h̄ mutuo. Rn̄det̃ ꝙ in hoc
errat aduerſarius Montꝭ neſciens termios iu
ris. qꝛ iudicat īdiſtincte in ꝯtru ei⁹ ac ſi eſſet vn⁹
ſolus ꝯtr⁹. Nō em̄ hȝ practicā in formalitatib⁹.
Ex dictꝭ nāq̄ȝ in pte ꝑcedēti manifeſte patȝ ꝙ in

cõtractu iſti⁹ mutui ñ ſubtrahiť aliqd huic mutuatario vltra ſortem. ex q̃ ipe Mõs vel cõitas mutuãs nõ recepit nec ſibi applicat niſi q̃ntum mutuauit. Et ideo cũ ipe mutuatari⁹. p̃ciſe reddat ei ſolũmõ capitale: nõ efficiť ex hoc paupioꝛ nec augeť indigẽtia ſua ratione mutui. Illd ṽo qd ipe mutuatari⁹ dat officialib⁹ vltra ſortez eſt ſtipendiũ officij p̃ſtiti ab ipis officialib⁹: q̃ locauerãt opas ſuas in tali exercitio vt ſ. declaratũ eſt. nec ſubtrahiť ipſi mutuatario. q: ſubtrahere denotat iniuſtã ſiue violentaz acceptionẽ. ſed ipſis miſtris ſpõte dať vt debitũ ſm iuſticiaz ex ꝯtractu locatiõis. Ad cõfirmationẽ aũt p̃dictoꝝ adducit pater Fr̃ Joan. de. Sigeſtro tale exẽplũ. Quidaz nobilis deponit q̃nq̃gintamilia ducatoꝝ in ꝑpetuũ vſum paupeꝝ in remedium aie ſue ⁊ ad ꝑpetuã memoriã. Et ideo vult ꝙ capitale ſꝑ maneat ſaluũ ⁊ nunq̃ȝ cõſumať. ſed p⁹ certũ tp̃s in loco depoſiti fideľr reſtituať ab ill' q̃ dicta pecunia vteňť: vt et aliq̃s paupib⁹ poſſit deſeruire. Quia vero ſi ipſi paupes ꝑ ſe accipent dictã pecuniã: in breui cõſumereť: neceſſariũ eſt inuenire aliq̃s fideles hoies apud q̃s ſub debitis cautionib⁹ ipſa pecunia remaneat: et q̃ eam diſtribuãt inter egẽtes. ⁊ poſt p̃dictũ tp̃s recipiant. qui ꝓprie diceňť factores ſeu negocioꝝ geſtores ipſoꝝ pauperuz. Sed p̃dicti viri fideles nolunt dimittere exercitia ſua ⁊ ſubire talia onera et ſeruire ipſis indigẽtibus: niſi eis ꝓ laboꝛe ſuo ſatiſfaciãt. Quis eñ niſi mẽtꝭ inops diceret illũ nobilẽ liberaliter deponentez pecunias ſuas ad tãtũ opus ſine aliq̃ ſpe ⁊ expectatione lucri: cõmittere vſurã. aut illos factores paupeꝝ ſua debita ſtipẽdia recipiẽtes? Ad idem q̃ȝ adducit pr̃ Frater Ludouicus turrita in ſuo defenſoꝛio Montꝭ tale exẽplũ. Princeps inſtituit officium in ciuitate qd vocat officiũ donatiõis. Reponit eñ decẽmille ducatos in erario. et vult ꝙ ꝑ annũ ſint deſpẽſati: donãdo ciuib⁹ paupib⁹ quoꝝ ſubſtãtia tp̃alis nõ aſcẽdit ad ſummã centũ ducatoꝝ. Preficit autẽ duos ciues ſuꝑ h̃ officium nec aliqd ſtipendiũ dať eis: niſi ꝙ ſtatuit ꝙ ſcribãt noia ciuiũ q̃b⁹ erogãt d̃ illa pecũia ⁊ ſcribãt ꝓbationẽ ꝙ ſint paupes ſm limitationẽ ſtatuti. ⁊ ꝓ laboꝛe ſuo exigant ab vnoq̃ȝ duos denarios q̃rũ ſũma erit ſtipendiũ laboꝝ ſuoꝝ: ⁊ obſequij p̃ſtiti ꝓ paupib⁹ ciuib⁹. Quis eñ ſane mentꝭ dicat: nõ dico eſſe vſurã. q: h̃ nõ eſt mutuũ: ſed iniuſtũ lucruz accipe illos duos denarios etiãſi multiplicenť vſq̃ȝ ad ſũmã. l. ducatoꝝ. cũ oĩs labor iuſt⁹ reqrat p̃miũ ſuũ. §. ne aũt. in auť. d̃ iudi. col. vj. Et officialꝭ ſit q̃ſi cõduct⁹ a ciuib⁹. Uñ rõ exigit ꝙ ex locatꝭ opib⁹ recipiat cõpetẽs ſalariũ. Cũ ḡ in hac ſolutiõe duoꝝ denarioꝝ in ꝯtractu magꝭ gratuito ⁊ libero q̃ȝ ſit mutuũ: ꝑ quã ſolutionez diminuiť donũ: non ꝑuertať nec viciatur cõtract⁹ donatiõis: etiãſi illi duo denarij ſoluerenť inuolũtarie, q̃nto mi⁹ in iſto ꝯtractu. E

Ad ſcd̃m argumentũ Rñdeť ſilr̃ negãdo minorem ꝙ i ꝯtu mutui Montꝭ peruertať natura ipſi⁹ mutui q̃ eſt vt ſit oino gratuitũ. Nã lȝ cõtract⁹ locatiõis opeꝝ ipſoꝝ officialiũ nõ ſit gratuit⁹: ſicut etiaz nõ eſt de ſui natura: alr̃s ñ eſſet locatio ſed donatio. tñ mutuũ Mõtis eſt oino gratuitũ: cũ vltra rẽ mutuatã nihil oino accipiat ipe Mõs mutuãs. Et cũ dr̃ ꝙ ꝯ gratitudinẽ mutui ẽ ꝙ accipiẽs mutuũ obligeť dare aliqd vltra ſortẽ alicui tertio ſicut p̃ncipali mutuãti Cõcediť: qñ illud dať tanq̃ȝ excreſcẽtia vel lucꝝ mutui: vel dať ad vtilitatẽ aut fauorẽ mutuantis aut cuiuſpiã alteri⁹ noie ipſi⁹ mutuãtꝭ. ⁊ datur rõne mutui. Sȝ i caſu nr̃o nihil hoꝝ ꝯtigit q: illd qd dať nõ aduenit ſorti: nec ipſi mutuãti: nec alicui tertio ad vtilitatẽ vel fauorẽ mutuãtis: nec noie ei⁹. Sed dať alteri tertio reſpectu alteri⁹ contractus in q̃ nõ reqriť illa gratitudo Et ideo põt accipi ſine vicio vſure ſm notata ꝑ doc. in c. j. de vſur. Licȝ aũt iſte ali⁹ ꝯtract⁹. ſ. locationis accidat ꝯtui mutui: tñ nõ viciat formaliť naturã ipi⁹ mutui. Sicut eẽt ꝯ naturaz donatiõis ꝙ donatari⁹ ex rõne ipi⁹ donationis obligareť reddere aliqd ex re donata. Et tñ ſoluendo officiali p̃dicto aliqd mõ ex oppoſito ñ eſt cõtra naturã ipi⁹ donatiõis. Et ſilr̃ dicẽdũ ẽ in ꝓpoſito. q: i ꝯtractu mutui Mõtꝭ ẽ oimoda liberalitas nec aliqd ſoluiť noie Mõtꝭ ꝓpť mutuuz vel ſub rõne formali ipi⁹ mutui. nec aliqd ſoluendũ paciſciť ꝓpť illud. ſed ſolũ ex ꝯtu locatõis vt ſepe dictũ eſt. F Ad tertiũ argumẽtũ rñdeť ſilr̃ negãdo miorẽ. ſ. ꝙ i ꝯtractu mutui Mõtꝭ ꝑuertať iuſticia cõmutatiua: ⁊ ñ fueť eq̃litas i reddẽdo ſicut in accipiẽdo. q: imo i ipo mutuo redditũ ꝓpť ipm cõtractũ mutui hȝ eq̃litatẽ cũ accepto. tãtũdẽ eñ reddiť q̃ntũ accipiť ⁊ nihil p̃eit⁹ vltra Illa aũt q̃ daňť vltra ſortẽ nõ includuňť in mutuo formalr̃ ſũpto. Licȝ ei mutuãs materialiť. ſ. officialis ⁊ miſter Mõtꝭ accipiat illa: nõ tñ vt mutuãs formalr̃: nec noie ipſi⁹ mõtꝭ mutuantꝭ: nec rõne mutui: ſed ſuo nomie ⁊ rõne locatiõis opeꝝ. Nec ponit ea i p̃ncipali ſorte mutuata. ſed diſtribuit ꝓ familia ſua vt ſtipẽdiũ ſuũ ⁊c. Uñ clariſſime patȝ ꝙ nulla penit⁹ ẽ ineq̃litas reſpectu mutui: ſicut nec reſpectu locatiõis. G Ad q̃rtũ argumẽtũ pariformiť rñdeť negãdo minorẽ. ſ. ꝙ ꝯtract⁹ mutui Mõtꝭ ſit cõtra p̃ceptũ dĩ. q: mõs ſiue cõitas mutuãs ñ grauat i aliq̃ paupes accipiẽdo aliqd vltra ſortẽ ex mutuo: vt ſepi⁹ declaratũ eſt. imo releuãt. q: mai⁹ cõmodũ ꝑcipiũt de mutuo q̃ȝ ſit ſolutio expenſaꝝ ⁊ opaꝝ ⁊c. qua rõne petit intereſſe damni emergẽtꝭ et expenſaꝝ ac ſimilium ſm Tho. ij. ij. q. lxxviij. arti. ij. Nec ꝓpter hoc ſit contra naturam mutui gratuiti: de cuius natura nõ eſt ſimplr̃ releuare mutuatariũ. aliter eſſȝ donatio. ſed relinquit cũ grauatiũ obligatione ſoluẽdi ſortẽ cũ damno et intereſſe ſi exp̃mať in pacto: ſm Tho. vbi ſ. et theologos.

in.iiij.diſt.xv. Puerliter ḡ loquunť dicentes ꝙ
mutuū Montꝫ grauat mutuatarios ꝯ naturā
mutui.q₂ hoc onus includiť in mutui eq̄rate:vt
infra videbiť. Sicut aūt q̄ donat equū₃ paupe-
ri grauat eū.q₂ opoꝛꝫ eū emere frenū ꝑ eo:ꝛ fe-
nū ꝑ ei⁹ cibo. Et donās triticū famelico grauat
eum.q₂ oportet ſoluere bałulo molenti ꝛ piſtoꝛi
Et ſic eū nō ſimpl'r releuat:ei q₃ ſuitiū₃ optimū
facit.et in nullo peccat:ſed mereť. Sicut etiam
eſſet ſi q̄s donaret alicui paupi poſſeſſiones va-
loꝛis centū milliū aureoꝝ. Nā opoꝛteret eū₃ ſol-
uere ſalariū factoꝛib₉ dictas poſſeſſiōes ſollici-
tantib₉ ꝛ laboꝛari facientib₉. Et ſil'r eſt in ꝑpoſi-
to. Non eñ teneť Mons pietatꝫ facere ſicut fa-
ciebat barbitōſoꝛ Locij q̄ ꝑ nihilo:ꝛ gratis rade-
bat homies:et expēſas ſaponis faciebat.ꝛ dein-
de illis dicebat. Grates vob. Ex p̄dictꝫ etiam
patet rñſio ad Quintū argumentū in q̄ dicebať
in minoꝛi ꝙ hoc mutuū eſt ꝯ charitatem ꝑximi
eum dānificando. Nā eſt falſiſſimū₃. Ex quo eñ
ꝑ mutuū Montꝫ fit vtilitas paupib₉:nō infer-
tur eis dānū ex ipſo.nec aliq̄d ab eis auferť ꝑpť
ip̄m mutuū. Satꝫ eſt aūt alicui mutuare libere
et gratuite abſq₃ eo ꝙ ſubeat expēſas cōtingen-
tes ad habendā₃ ip̄am rē mutuatā. Mons igiť
mutuat libere ꝛ charitatiue.et illud q̄ꝺ dať offi
cialib₉ ex alio ꝯtractu nō impedit charitatē mu
tuātis. Et ideo formal'r rñdēdo negať ꝙ Mōs
ꝑut mutuās īferat damnū aliq̄ꝺ mutuatarijs.

¶ Ad ſeptū argumētū ſimpl'r rñdeť negā
do minoꝛē.ſ.ꝙ in mutuo Mōtis pecunia pari-
at pecuniā ex ſtatuto vl' pacto ꝛc̄. Quia ſtatutū
ſiue pactū obligans ad ſoluendū denariū ñ ha-
bet reſpectū ad pecuniā mutuatā₃:vt deť aliq̄d
ꝑpter mutuū Et ideo peccunia data mutuo non
parit pecuniā. Mons eñ ſiue cōitas mutuans
nec ex ſtatuto nec ex pacto nec ex facto accipit ali
q̄d:nec petit nec q̄rit nec cupit habere vltra ſoꝛ-
tē ex mutuo.nec aliq̄s accipit noīe Mōtꝫ. Sed
illud dať adſatiſfaciēdū debito ex alio cōtractu
ſm ꝙ exigit iuſticia ꝯmutatiua. Iſtud nāq₃ ſta-
tutū ſiue pactū de ſoluēdo denario non eſt inter
Montē ſiue p̄ſidentes eius ꝛ paupes.ſed eſt fa-
ctū inter ip̄os paupes vel p̄ſidētes vice paupeꝝ
et officiales ñ rōne mutui ſed locationis.ꝛ nul-
lū pactū vl' ſtatutū eſt inť ip̄m Mōtē ꝛ paupes
de habendo aliq̄d vltra ſoꝛtē. In ꝯtu ḡ mutui
Mōtꝫ pecunia nō parit pecuniā. Sed in ꝯtu
locatiōis laboꝛ miniſtroꝝ optat p̄miū et parit
mercedē. Et cū dr̄ ꝙ mutuū nō eſt cā ꝑ accidens
et ſine q̄ nō:illi⁹ denarij vltra ſoꝛtē:ſed ē cā ꝑ ſe.
Rñdeo ꝙ imo ip̄₃ mutuū eſt ibi oīno et tm̄mō
cā ꝑ accñs occaſionalis ꝛ ſine q̄ nō illi⁹ excreſcē-
tie:et nō ꝑ ſe Occaſione eī illi⁹ mutui introducūť
alij cōtract⁹ ibi:puta locatiōis pignoꝛꝫ ꝛc̄. Qui
nec natural'r:nec regulariter:nec inſeꝑabiliter
mutuo annectunť. Al's ſeq̄reť ꝙ ꝯct⁹ mutui nō
poſſit eſſe ſine ꝯtu locatiōis ꝛc̄. q̄ꝺ eſt ſtultū di-
cere. Quia autē mutuū dans vult eſſe ſecur⁹ de
rehabēda ſoꝛte ſua integra ſine diminutiōe ꝛ pa
cifice abſq₃ litib₉ ac expēſis:q̄ꝺ licitū eſt ꝛ bonū
Ideo alij ꝯtract⁹ ad h̄ introducunť q̄ optime de
ſeruiunt:imo neceſſarij ſunt:attenta malicia ho
minū modernoꝝ. Et q̄ꝺ adduciť de ſctō Tho.ꝛ
Pho.ꝙ cauſa ſine q̄ nō:q̄ñ ibi aliq̄d operať eſt
cā ꝑ ſe ꝛ nō ꝑ accñs. Rñdeť ꝙ nec Phs nec ſan
ctus Tho.id aſſerit.q̄ꝺ eſt falſiſſimū:ſed ipſi im
pugnatoꝛes Montis de ſuo capite h̄ finxerunt
Aperiēs eñ feneſtrā clauſam eſt cā ſine q̄ nō il-
luminatiōis dom⁹.ꝛ ſolū cā ꝑ accñs:ꝛ nō cā per
ſe. Et ſil'r frāgēs trabē eſt cā ſine qua nō grauis
deſcenſus.ꝛ ſolū cā ꝑ accñs ꝛ non ꝑ ſe ſm Phm
viij. Phyſic.et Sco.in.ij.di.xxv.q.vnica. Et tñ
vtrobq₃ aliq̄d ibi oꝑať:q₂ remouet ꝑhibens. Ope
rari ḡ aliq̄d nō excludit oīno cām ꝑ accñs:niſi at
tingat ſeu influat ſm ꝑpriā formā ꝛ ex intentiōe
p̄ncipaliter ī effectū cui⁹ poniť cauſa.q₂ ſic bene
excludit cām ꝑ accñs:ſm Sco.i.j.di.ij.ꝑ.j.q.j.
ꝛ phm.ij. Phiſic. Et ita pōt intelligi q̄ꝺ ſup̄ alle
gatū eſt de mēte btī Tho.ꝛ Phi.q̄ꝺ aduerſarij
Mōtis vel nō intellexerūt:vel nō intelligere ſi
mulauerūt. Cū ḡ in cōtractu Montis ip̄m mu
tuū nec oꝑeť nec cooꝑeť ſm ꝑpriā formā ad re-
ceptionē illi⁹ denarij ſiue excreſcētiā illi⁹.nec in-
tēdat p̄ncipal'r illā:lꝫ h̄ mēdaciter aſſerāt aduer
ſarij Mōtis.ſꝫ tm̄mō ipſa locatio vt ſ̄.patuit.
ſequiť ꝙ eſt ſolū cā ſine q̄ non.ꝛ ꝑ accñs ac occa-
ſionalis:ꝛ nō cā ꝑ ſe. Et dū ad cōfirmationē p̄e
dicte falſitatis dicebať ſm Tho.ꝙ augmentata
cā ꝑ ſe:augmētať etiā effect⁹.ḡ cū augmētata vl'
diminuta pecunia mutuata augmēteť vel dimi-
nuať illa excreſcentia:apparet ꝙ mutuū eſt cā ꝑ
ſe ipſius excreſcētie. Rñdeť ꝙ nō ſolū h̄ fit in cā ꝑ
ſe:ſed etiā in cā ꝑ accñs.ſ.ꝙ augmētata vl' dimi
nuta ip̄a cā:augeť vel diminuiť ipſe effect⁹. Ad
maioꝛē eñ vel minoꝛē aptionē feneſtre ſeq̄ť ma
ioꝛ vl' mīoꝛ illuminatio dom⁹. Et ad maioꝛē vl'
mīoꝛē approximationē calefactibil' ad ignē ſeq̄ť
maioꝛ vl' mioꝛ calefactio. Et tñ aptio feneſtre et
approxiatio ad ignē ſūt cauſe ꝑ accñs:vt ſ̄.viſū
eſt. Arguere ḡ Augmētata cā vel diminuta au
geť vl' diminuiť effectus.ḡ eſt cā ꝑ ſe:eſt fallacia
ꝯſeq̄ntꝫ.ḡ ꝛc̄. Rō aūt q̄re augm̄tato mutuo au
gmētať pēſio nō ipſ officialib₉ q̄ ſꝑ hñt ſtatutā
mercedē coꝛreſpōdentē laboꝛi ſuo ꝛ expēſ ad ar
bitriū bonoꝝ viroꝛū:ſꝫ ipſ ſoluentib₉:eſt eq̄litas
iuſticie diſtributiue:vt collecta neceſſaria ꝑ di-
cta ſolutōe fienda officialib₉ eq̄lit' ſm ꝑpoꝛtiōe₃
diſtribuať inť accipientes mutuū:vt q̄ ſentit cō
modū:ſentiat ꝛ on⁹.c.q̄ ſentit.de re.iur.li.vj. Et q̄
mai⁹ cōmodū:mai⁹ on⁹.iux̄ illā reg.iiij. Topi.
Sic ſimpl'r ad ſimpl'r:ita mai⁹ ad mai⁹:ꝛ maxi
me ad maxie. Diminueť tñ pēſio ipſis mutuata
rijs aucta pecūia mōtꝫ:ita vt q̄ nūc ſoluūt vnū:
poſtea ſoluāt ſolū dimidiū.et cū maioꝛi mutuo
ita vt augeať mutuū ꝛ diminuať pēſio.etiā cū ꝑ

rogatione tpis. Cuius oppoſitū accidit i cōtra
ctibꝫ vſurarijs. Nec eñ excreſcētia nō ſoluit ra
tione mutui nec ꝓrogatiōis tpis vt mendaciter
aſſerūt aduerſarij Mont. ſed rōne opaꝝ ꝛ ex
penſaꝝ q̄s rōnabiliter debēt ſoluere ipſi mutu
tarij ſm ꝓportionē ſuā vt ſ. dictū eſt. Ad
ſeptimū etiam argumētū Rñdet negando mi
norē. ſ. q̄ cōtractus mutui Montis de iure di
cat vl' ꝯuincat eſſe vſurari⁹. Et cū dr q̄ eādē for
mā quā ſeruāt iudei et vſurarij manifeſti ꝑ quā
cōuincunt eſſe vſurarij manifeſti tenet Mons
negat. Et dū ad ꝓbationē dr q̄ iudei et vſurarij
manifeſti tenent banchū ſeu menſam paratam:
officiales cum libris: ꝛ pignora. ꝛ tantū recipiūt
ꝓ libra mutuata. et idē faciūt officiales Mōtis
g̃ ꝛc. Rñdet q̄ ex hac illatiōe magis deridēda q̄
ſoluenda: ſequeret q̄ campſores q̄ tenēt banchū
vel menſā paratam: ꝛ officiales ꝛc. ꝛ accipiunt
tātū ꝓ floreno: eſſent vſurarij manifeſti. qđ ap
te eſt falſum. Ut tñ meli⁹ appareat coꝝ falſitas
Rñdet: q̄ dicta ꝓbatio adducit nō cām ꝓ cauſa
Iudei eñ ꝛ manifeſti vſurarij nō cōuincuntur
eſſe vſurarij q2 teneāt banchū ac officiales ꝛc.
nec iſta ſunt que dent formā cōtractui vſurario
ſed q2 recipiunt vltra ſortē ratione mutui tantū
pro centenario. qđ nullatenus fit in monte pie
tatis. Nam vt ſ. ſepius eſt declaratū: nihil acci
pit vltra ſortē ꝓpter mutuū. ſed tantūmodo ex
locatione opaꝝ. Ad octauū argumentū
Rñdet ſilr negando minorē. ſ. q̄ contract⁹ mu
tui Mōtis ſit ex intētione ꝛ forma vſurari⁹. q̄a
imo ipm mutuū eſt ex intētiōe ꝛ forma piū et iu
ſtum: vt patet ex p̄dictis. Et ad illud q̄ dicunt
aduerſarij q̄ aliter nō mutuaret mōs niſi habe
ret certam expectationē illi⁹ excreſcentie. et ideo
p̄ncipalit' intendit lucꝝ. Reſpondet q̄ imo ipſe
Mons mutuans nec p̄ncipal'r nec ſecūdarie i
tēdit habere lucꝝ: nec accipit: quinpoti⁹ illđ de
teſtabit: ſed ſolū querit habere ſortē ſuā pacifice
ꝛ ſine expēſis. vt ſ. diximꝰ. et ideo eſt ſctus ꝛ bo
nus. Quid eñ intereſt Mōtis q̄ mutuatarij ſol
uāt magis duos dnarios q̄ vnū ſolū vl' nihil. cū
ipe nō teneat aliq̄d ſoluere ipſis officialibꝫ. Ipi
eñ officiales a cōitate ſunt cōducti noīe toci⁹
popli: auctoritate p̄ncipis ꝛ epi ad locādas ope
ras ſuas in ſeruitio indigentiū. Et ideo ipſi qbꝫ
ſeruiūt tenent eis dare ſalariū: ꝛ nō mons. Nec
eſt verꝝ vt aduerſarij dicūt q̄ Mons nō mutua
ret niſi mutuatarij ſoluerēt illaꝫ excreſcentiam.
Quia imo mutuaret dūmō eſſet bñ ſecur⁹ de re
habenda ſua ſorte ſine expēſis ꝛ litibꝫ pacifice ꝛ
ſuo tpe. Si eñ ipi officiales vellent grātis expo
nere opas ſuas et facere expenſas ac fideiubere
de cōſeruatiōe pignoꝝ ꝛc. Uel ſi alij a paupibꝫ
ſiue mutuatarijs vellent ſoluere ſalariū dictoꝝ
officialiū: nihil ad Montem mutuantē vl' dā
ni vel lucri ꝓpt' h̄ accideret. nec min⁹ mutuaret.
Nō ergo intendit Mons mutuās q̄ officiales
habeāt mercedē vel nō habeāt. vel q̄ mutuata
rij ſoluāt vel nō. vel alij ꝓ ipſis. nec de hmōi cu
rat. ſed tantūmodo d̄ re habenda ſua ſorte vt ſ.
Officiales aūt p̄dicti ſunt illi q̄ intendūt habe
re ſuū ſalariū ꝛ mercedē ſibi cōuenientē quā ab
ipſis qbꝫ locauerūt opas ſuas merito debēt ha
bere. Et ido faciūt pactū d̄ hñdo illo denario ꝛc.
Et intendūt illū habere non ex rōne mutui: ſꝫ lo
catiōis. nec alit' exponerēt ſuas opas niſi ſpera
rent hīc p̄dictā retributionē cōdignā ſm q̄ ſibi
limitata ē noīe toti⁹ ppli. Preſidētes etiā Mō
tis q̄ ſtant ibi ꝓ paupibꝫ quoꝝ vices gerūt ꝛ vti
litatibꝫ deſeruiūt. Inſtitutores q̄ꝫ ꝛ ordinatores
ipſi⁹ Montis q̄ in oibꝫ ꝛ ꝑ oia intēſtūt releuatio
nibus miſerabiliū pſonaꝝ. et docti doctrice gr̄a
dei ꝛ expientia optīe nouerīt q̄d expediat paupi
bus. In hoc cōtractu cōſideratis cōſiderandis
his miſeris tpibꝫ qbꝫ refrigeſcit charitas mltoꝝ
rū ꝛ feruet cupiditas. ꝛ ſcientes q̄ lꝫ ſimpliciter
ſit vinū melius aqua: tñ in caſu potior eſt aqua
vino. nō intendentes q̄ Mōs conſequat aliq̄d
lucrū ex mutuo. ſed vt ꝑ ipſos officiales bene ꝛ
ſollicite ſeruiat egentibꝫ. ꝓuident q̄ p̄dictis offi
cialibꝫ per ipſos mutuatarios ſatiſfiat de cōdi
gna mercede. Unđ nullaten⁹ dici pōt mutuum
Montis ex intentiōe eſſe vſurariū. nec ſimil'r ex
forma. q2 vt ſupra dictum eſt: nō menſa vel libri
aut pignora dant formā cōtractui vſurario: nec
etiā ſolutio operaꝝ. ſed acceptio vltra ſortē ꝓ
pter mutuū ꝛc. Ex p̄dictis igit' patet falſitas illi⁹
argumenti qđ faciūt impugnatores Mōtis di
cētes. Ois cōtractus in q̄ repit' forma vſuraria
et lucrū ex mutuo p̄ncipaliter intentū: eſt vere ꝛ
formal'r vſurari⁹. ſꝫ mutuū Montis eſt hmōi.
ergo ꝛc. Minor eñ ipſi⁹ argumenti eſt falſiſſi
ma: vt conſtat cuilibet materiā mōtis intelligē
ti ꝛ ſupradicta cōſideranti. Ad nonū ēt ar
gumentū rñdendo negat minor. ſ. q̄ in mutuo
Mōtis ſit capitale ꝛ lucꝝ ei⁹ ſub certitudine. Ca
pitale eñ Mōtis nullū ſortit lucꝝ: nec ſortiri pōt
vt ſ. viſuꝫ ē. q2 nullatenus vult cōtras mutuās
ſiue ipe Mōs hīc aliqđ lucꝝ. Solū g̃ in h̄ mu
tuo hꝫ Mons ſub certitudine ipm capitale. Of
ficiales ṽo nō lucꝝ: ſed debitū ſalarium hñt ſub
certitudine ex ꝯtu locatiōis. Uñ Mōs icūbit
pignori tm̄ mō ꝓ hñda ſorte mutuata. Officia
les ṽo eidē pignori icūbūt ꝓ mercede ſuoꝝ ope
rū ꝛ expēſaꝝ ſatiſfactiōe obtinēda. Et ſic ipi offi
ciales incūbunt pignori noīe cōītatis ꝓ mutuo
q̄ ad nudā ſortē. Et eidē pignori incūbunt ñ no
mine Montis vel cōitatis: ſed ꝓprio: q̄ ad illā ex
creſcentiā nō lucratiuā ꝓprie: ſꝫ ſatiſfactiuā pro
impēſo ſeruitio. et h̄ ex obligatione cōtract⁹ loca
tiōis. Quia g̃ ſeparoꝝ ſeparata debet eē rō. ff. pro
emptore. l. q̄ fuudū. §. ſi fundū. ꝛ. l. age cū gemi
niano. C. d̄ trāſac. Et ſeparoꝝ actuū alia eſt cō
ditio q̄ꝫ imixtoꝝ. l. ſiq̄s ita libertatē. §. ſi duo. ff.
de ſtatu liber. ex ſeparatis et diuerſis nō infert. nec

valet argumētū de vno ad aliud.l.fi.ff.de calū.
et.l.inter ſtipulantē.§.ſacraʒ ibi.ſed hec diſſimi
lia ſunt.ff.de verob.et.l.j.et ibi glo.C.de dona.
inter vi.et vxo.et.l. his conſequēter.§.j.ff.fami.
her.et.l.j.C.de edic. diui adri.tol.et.l.papirian⁹
exuli.in pn.vbi Bar.ff.de mino.Ideo non valet
iſta cōſequentia.Mons pietatis habet ſub cer
titudine ſuū capitale ex mutuo ſibi debitū.et of
ficiales eiuſdē Montis habent ſub certitudine
ſuū ſalariū ſiue lucrū:ſi ita appellari pōt:ex con
tractu locatiōis ſibi debitū.ḡ in mutuo Mon
tis eſt capitale ꝛ lucꝝ ſub certitudie. Nemo eīn
ita argueret:niſi qui paruū haberet ſenſum in ca
pite. M Ad decimū argumētū reſpondeť
ſimilr negādo minorē.ſ.ꝙ diffinitiōes vſure cō
petant mutuo Montis.quia in eo nihil accidit
ſorti mutuate.nec mutuans Mons ſiue cōitas
habet aliqd lucrū ex mutuo debitū vel exactuʒ.
nec aliqd datur Monti pro vſu pecunie mutua
te ꝛc̄. Sed illud dať miniſtris et ab eis exigitur
ꝛ recipiť eſt ex ꝯtractu locationis ꝛc̄. N Ad
vndecimū argumētū reſpōdeť eſſe veꝝ ꝙ in ali
quibꝫ caſibꝫ hō teneť gratis facere:vt in c.bapti
zandis.ꝛ c.qꝛ quicqd.ꝛ c.quibuſdā.ꝛ c.gratia.j.
q.j.ibi Graťi accepiſtis gratis date.ſ.ſpūalia.ꝛ
de hoc etiā habeť in c.j.de ſimo.et in c.in eccleſi
aſtico.xiij.q.ij. De iure etiā ciuili aliq̄ debent fie
ri gratis:vt in.l.furti.§.pact⁹.ff.de his q̄ no.in
fa.et de poſtu.l.j.§.deniqʒ.Qui aūt aliqd debet
ꝛ teneť gratis facere:ſi aliquid capit:turpiter fa
cit.l.ij.in fi.ff.de condi.ob tur.cau.ꝛ multo ma
gis de iure canonico:vt extra de ſimo.per totuʒ.
Quedā ꝟo ſunt q̄ quis nō tenetur facere gratis:
ſed preciū ꝛ mercedem pōt exigere.vt.xiij.q.j.§.
his ita.ꝛ.xxviij.q.j.c.Iā nunc.in fi.ꝛ c.cū ex offi
cij.de p̄ſcrip.Et talis eſt locatio operum:vt ſ̄.di
ctū eſt. Preterea etiā vbi qs teneret aliqd grati
facere.tn̄ poterit expēſas petere:vt hť in c.j.ꝛ.ij.
de vſur.et in c.cuʒ ab oi.de vita et honeſtate cle.
De q̄ p Archi.in c.cauendū.x.q.iij. Nemo eīn te
neť pati damnū etiā p eo qd ḡtis facere teneť.l.
ex mādato.ff.man.Et ad predicta facit tex.ꝛ qd
ibi notať in c.cuʒ ſit rhomana.extra de ſimo.Et
iō ex locatiōe operū pnt miniſtri montis exigere
ſalariū ſuū:cum nō teneant dictas operas gra
tis impēdere.Itē impenſas petere q̄s fecerūt in
cōductione domus ꝛ in libris ꝛ ceteris p cōſer
uatiōe ꝛ cuſtodia pignoꝝ ꝛc̄.Q aūt dicť ꝙ cō
munitas poteſt ciues collectare ꝛ ipſi tenētur ci
uitati ſubuenire:eſt verū qn̄ cōmunitas eſſet in
tali neceſſitate ꝙ nō poſſet aliter ſibi puideri ni
ſi imponendo onus.Et idē eſt quo ad neceſſitatē
mutuādi.de qua dicť in p̄dicto argumēto. Nō
aūt in alijs caſibꝫ.qꝛ licet ipſi ciues ſint obligati
ciuitati:tn̄ charitas debet a ſeipſis incipere ſm
theol.in.iij.di.xxviij.ꝛ ibi Rich.ar.j.q.q. Ait ei
Aug⁹.in li.enchiri. Tranſſumptiue in c.q̄ vult
de peni.diſt.iij.Qui vult ordinare elemoſynam
dare:a ſeipſo debet incipe:et eā ſibi primo dare.
Et ideo Sene.in lib.ij.de beneficijs inquit.Da
bo egēti nō vt ipſe egeam:ſuccurrā pituro nō vt
ipſe pereā.Et Caſſiodor⁹ in epl̄is dicit.Tunc de
alijs eſt cogitandū cum ſe ratio ppꝛie neceſſita
tis expleuerit. Non teneť ḡ aliquis p altero an
guſtias recipe:et alijs ſatiſfacere:ꝛ in ſe pdere.l.
ſi quando.C.de teſt.ꝛ.l.nup.in fi.C.de natu.li.
et c.ſi rhomanoꝝ.vbi glo.in pn.xix.di. Ne tene
tur q̄s cuʒ ſuo dāno negocia amici pcurare ſm
Bal. in pemio decre.p tex.in.l.poſtulante.in fi.
ff.ad trebel.et glo.in d.c.q̄ vult.Seruitiū eīn a
ſe ipſo vt diximus debet incheare.xxiij.q.v.c.ſi
non licet.vbi tex.dicit. Regl'a diligendi primū
a ſe ipſo incipe debet.c.niſi.de ſuccu.ꝛ vſu pal
lij.et.l.pſes.C.de ſui.ꝛ aqua.ꝛ ita limitať illud
qd dicť.ſ.ꝙ hō homi obſequiū debet.l.in cōmo
dato.§.ſicut.ff.cōmo.ꝛ.l.ſi nō ſortē.§.libertus
ff.de cōdi.ide. O Ad duodecimū argumē
tū.ſ.ꝙ certi caſus ſūt excepti in q̄bus ſine vicio
vſure aliqd pōt recipi extra ſortē. Sed iſte caſ⁹
nō eſt de illis ꝛc̄. Rn̄deť negando minorē.quia
imo in ipſis eſt compꝛhenſus.quia illud qd acci
piť fit rōne dāni euitandi ꝛ p intereſſe operarū.
Et iſte caſus enumerať per glo.c.conqueſtus.de
vſur.ꝛ in c.quoniā multi.xiiij.q.iiij.Et poſito ꝙ
iſte caſus non eſſet particulariter enumeratus
vel compꝛhenſus:extendiť ex identitate ratiōis
per tex.in c.cum dilecta.de confir.vti.vel inuti.
vt etiam voluit glo.et Bar.in.l.j.C.de conditi.
in ſer.textus cum glo.in.l.fi.in ꝟbo noluerit.C.
de reuo.do.et doc.in.l.ob ea rātū.C.de predi.mi.
Sed recōpenſatio laboꝝ et expēſaꝝ habet iden
titatē rationis.quia includit in ſe damnū ꝛ int
eſſe.ḡ ꝛc̄. P Ad tertiūdecimū argumētum
dū dꝛ ꝙ aperiť via fraudibꝫ vſurarioꝝ ꝛc̄. Re
ſpondeť ꝙ imo totū contrariū reſultat. Nam p
ipm mutuuʒ Montis tolliť via fraudibꝫ:et fit
puiſio contra malicias iudeoꝝ ꝛ maloꝝ chꝛiſti
anoꝝ vſurarios cōtractus facientiū. Et p hanc
pꝛouiſionē reuocata ſunt omnia pꝛiuilegia ipſis
iudeis conceſſa contra Clem̄.pꝛimam.de vſur.
Nec in caſu mutui Montis aliq̄ fraus vel do
lus accidit.quia mutuū fit ex charitate.et illud
quod accipiť ſumiť ex alio cōtractu.Et ſic nulla
cōiectura figmēti vel malicie elicitur ex q̄ q̄dem
cōiectura eliciatur dolus:cuʒ ex cōiecturis pro
betur dolus.l.dolum.C.de dolo.ꝛ c.ij.de renū.
in vj. Nec per iſtuʒ modum habent vſurarij ad
itū ad exercendū fen⁹ dicendo ꝙ volūt aliqd
vltra ſortē mutuatam pro expēſis ꝛc̄. quia illd
qd cōcediť mōti cōitatis de cui⁹ intentiōe eui
dēter apparet et in q̄ nō cadit ſuſpicio vſurarie
p̄uitatis licet ſine dubio q̄tū ad foꝝ conſcientie
idē pōt dici de alijs vel licite poſſint accipe q̄tū
eis abeſt p dānis ꝛ expenſis:ſicut pbatur per di
cta in pꝛecedentibꝫ Nemo enim niſi pietate mo
tus vellet ſuam pecuniam ſic exponere ſine ali

quo lucro. Et ita nõ obſtat lex eos. §. ſed etſi. C. de vſur. ⁊ ibi glo. in ꝟbo ſportularũ. quia ille textus expreſſe loquit̃ de feneratore cui interdicit̃ ne aliquid exigat vltra vſuras ibi ꝑmiſſas quis colore vel cã. q̃a alit̃ multas fraudes facere poſſet. Nõ autẽ ibi loquit̃ text⁹ nec glo. de mutuãte gratis ⁊ ſine aliq̃ vel minima vſura. Tũc nõ eẽt paſſim cõcedendũ ꝑuatis hoĩbꝫ ſimpl'r aliq̃d recipe niſi in caſibꝫ in quibꝫ de eoꝝ dãnis euident̃ apparet. In Monte aũt hoc euidentiſſime patꝫ Nec poteſt eſſe fictio aliqua in fraudẽ vſurarũ cum alij ſint ſeruiẽtes ⁊ locãtes opas: ⁊ alij preſidentes viri graues: docti: ⁊ ꝯſciẽtiati tam religioſi q̃ꝫ ſeculares q̃ vices populi auctoritate ꝑncipis ⁊ epĩ gerẽtes ⁊ pauperũ cõmodis inuigilantes ſemꝑ intendũt neq̃d cõtra ordinatiões ſctãs ipſi⁹ Montis attentet̃: ſtatuentes mercenarijs iuſtã mercedẽ. qua cõtenti nihil aliud petant vl' accipiant. Et quicq̃d ſupeſt totũ eſt mutuo accipientium: et illis equaliter reddit̃ tp̃e oportuno. Examinant̃ q̃ꝫ libri officialiũ ⁊ eoꝝ cõpoti percurrunt̃ ꝑ viros in his ꝑitos: non ſuſpectos/ ſed bone fame. Et ita cuncta ꝓcedũt vt q̃ſi impoſſibile ſit fraudẽ fieri vel factã non cognoſci. Hec aũt apud iudeos ⁊ vſurarios minime habẽtur imo eoꝝ forma eſt ab iſta penit⁹ aliẽa. Per iſtũ etiã modum excludit̃ delictũ ⁊ damnũ proximi Nam pauꝑes indigentes nõ a iudeis feneratoribus: nec etiã a chriſtianis vſurarijs vexabunt̃ grauiſſimis vſuris. ⁊ cõſeruabunt̃ facultates pauperũ: ꝓut multi Romani pontifices in ſuis bullis ſuꝑ hoc editis ꝓteſtant̃. Unde nec etiã hic fit malum vt eueniat bonũ ſicut aduerſarij dicũt. ſed ex hoc mutuo fit bonũ vt reſultet maius bonum: dum ius vniuſcuiuſqꜫ ſeruat̃ illeſum. ⁊ aliq̃s non locupletat̃ cũ alteri⁹ iactura: ſm ea q̃ habent̃ in. l. nam hoc natura. ff. de condi. inde. et in c. ſuam. de penis. Et ideo iſte contractus eſt iuſtus ⁊ vtiliſſimus ⁊ ab omni deceptiõe penitus alienus. Q Ad quartũdecimũ argumentũ patet reſponſio ex p̄dictis. quia ꝑ mutuũ Montis nõ fit aliq̃d directe vel idirecte qđ ſapiat vſurariã prauitatẽ. nec aliq̃ fraus fit legibꝫ vſuras ꝓhibẽtibꝫ. nec aliq̃s mutuatari⁹ grauat̃ aliq̃d vltra ſortẽ ſoluere ex cõtractu mutui. Ad q̃ntũdecimũ argumẽtũ ſimil'r patet reſpõſio. qꜫ preſidentes montis nec ꝑ ſe nec ꝑ alium mutuãt niſi cum charitate et cũ merito. Nam in ipſo mutuo nulla penit⁹ eſt culpa. Et ſimilit̃ patet reſponſio ad Sextũdecimũ argumẽtũ. quia cũ nec cõmunitas: nec aliq̃ de ciuitate: nec p̄ſidentes montis: nec officiales eius aliq̃d faciant ꝓhibitũ ex h̃ cõtractu mutui vel locatiõis: nec in aliq̃ peccẽt: nec aliq̃d recipiãt ex mutuo vltra ſortẽ: ſtultum eſt dicere ꝙ teneãtur ad reſtitutionẽ. Ad decimũſeptimũ argumentũ ſimil'r patꝫ reſpõſio. q̃a cõmunitas non deponit pecuniã ad mutuũ illicitũ exercendũ. nec vt ipſa vel aliq̃s de cõmunitate habeat aliquid vltra ſortez ex mutuo. nec ciues locupletantur ex ipſo mutuo: ſed officiales tm̃modo recipiunt ſuũ iuſtum ſalariũ ex contractu locationis. Et ideo nec ipſi p̄ſidentes Montis: nec fauores ei⁹: nec officiales: nec aliqui de ꝯmunitate incidũt in aliquã excõicationẽ, d. Clemen. j. de vſuris. q̃ loquit̃ de ſtatuentibꝫ ꝙ exigãtur vſure: ⁊ de miſtris ad exigendũ ⁊c. Et ſimiliter tollit̃ argumentũ decimũoctauũ. quia officiales Montis nec ſuo nec alieno nomie aliq̃d accipiũt ex mutuo vltra ſortẽ. nec aliq̃d lucrant̃ ex mutuo. nec a cõitate aliq̃d eſt ſtatutũ per qđ exigãtur vſure. nec ab ipſis officialibus exigunt ſicut mẽdaciter aſſerũt aduerſarij pietatꝫ. Poſſunt ğ licite recipe ſalarium ſuũ qđ nõ recipiunt pro ſcriptura vel alio labore circa cõtractũ vſurarium in quo caſu loquit̃ predicta Cle. ſed operas ad ſeruitiũ pauperũ locatas. nec aliquẽ ſcandalizant: vt infra videbit̃: niſi eos q̃ more phariſeorũ de bono iſto oꝑe ſe ſcandalizari malicioſe oſtendũt ⁊ ſimulãt. Nec aliq̃d accipiũt vltra ſortem vt vſurã: ſed vt ſibi debitum ex cõtractu locationis. R Ad decimũnonũ argumẽtum reſpõdet̃ ſm dñm Antoniũ Corſetũ de Sicilia iuris vtriuſqꜫ doctorẽ et lectorem Patauinũ in ſuo cõſilio Montis: ꝙ in ꝯtractu Montis non habet̃ reſpect⁹ ad quantitatẽ ⁊ ad tp̃s ꝑncipalit̃. ſed ad opas: labores: ꝑicula: ⁊ expẽſas miniſtrorum. Itẽ allegata in p̄dicto argumento ꝓcedũt qñ illa cõmenſuratio tp̃is fit gratia captandi lucrum. Secus aũt qñ fit cauſa damni euitandi ſm Hoſt. in ſumma. in ti. de vſu. in. §. q̃d ſit vſura. circa prin. ⁊ Petrũ de Ancha. ⁊ Joã. an. in c. peccatũ. de reg. iu. li. vj. in mercu. vbi ait: ꝙ duo exigunt̃ in vſura. ſ. materiale quod eſt mutuũ. ⁊ formale qđ eſt exactio lucri. nõ autẽ dicit damni euitandi: vt in caſu noſtro. Et hoc ꝓbat recte inuenti capl'm Conſuluit. de vſur. ⁊ notãt doc. in rubrica eodẽ ti. et in rubrica. C. eodem. Militat eñ in caſu noſtro ratio dãni ⁊ intereſſe. Uñ qui mutuat pecuniã ⁊ ꝓ eius mutuo recipit pign⁹: ⁊ illius cauſa facit impẽſas: poteſt eas repetere ſeu cuꝫ fructibus recõpenſare. c. j. ⁊ c. quoniã. de vſur. Non eñ eſſet iuſtum ꝙ cõmunitas aliq̃d damnũ ſuſtineat. facit. l. manifeſtum. §. penul. C. de fur. ⁊ qđ notat Bal. in rubrica. C. de rebꝫ cre. de ſtatuto. Ut ille habeat onus ſoluendi qui ſentit cõmodũ. c. qui ſentit. de reg. iu. li. vj. Nec obſtat ꝙ ſoluat ratione tp̃is vel quãtitatis. videꝫ tantũ pro q̃libet menſe ⁊ ꝓ q̃libet libra. qꜫ hoc ex neceſſitate cõtingit: cum ſit modus quidaꝫ quo ſoluat̃ ꝓ laboribꝫ et expenſis p̄dictis eq̃liter ab oĩbus mutuatarijs: ita vt habeant onus ſm q̃litatẽ cõmodi: qđ aliter fieri cõgrue nõ poſſet ſine dinũeratiõe tp̃is ⁊ q̃ntitatis. al's plus grauaret̃ vnus q̃ꝫ alius. vel tãtum grauaret̃ q̃ minus ſenſit cõmodũ quantũ ille q̃ maius: qđ non eſſet iuſtum. Uel aliter ſolui poteſt. qꜫ cõtrariũ ꝓcedit

qñ qđ recipiť vltra ſorrem adquiriť ipſi mutuã/
ti vel alteri ſuo noĩe ex mutuo. qđ non eſt in caſu
iſto: q̃a nec cõtrati nec officialibꝫ aliq̃d adquiriť
ex mutuo vltra ſortẽ. Hec p̄dictus doctor in ſen
tẽtia. cum q̃ cõcordat dñs Joãnes Campegius
iuris vtriuſqꝫ doctor Bononienſis: ⁊ lector Pa
tauinus in ſuo ↄſilio Montis. vbi đt ꝙ cũ ma
iori iuſticia arbitrari ⁊ diſtribui nõ põt p̄dictuꝫ
ſalariũ q̃ꝫ ꝑ dinũeratione tp̄is ⁊ q̃ntitatꝭ. Et idẽ
dicit collegiũ Patauinũ in ſuo ↄſilio Montis
vt equa ſit diſtributio ꝑ rata cõmodi ⁊ vtilitatꝭ.
d. l. manifeſtiſſimi. §. ſꝫ cũ in ſecđa. C. de fur. ⁊ l. j
§. pro ſecũdo. C. de cadu. tol. ⁊ l. plane. §. ſi duo/
bus. ff. de leg. j. ⁊ l. ſm naturã. ff. de regu. iu. Itẽ
q2 ſ̃ꝑiť maius ꝑiculũ in cuſtodia pignoꝝ ratiõe
maioris tp̄is ⁊ q̃ntatꝭ: p̄terea clarũ eſt ꝙ Mõs
nihil accipit ex hac dinũeratione: imo nec officia
les. q̃a oĩs illa excreſcẽtia ſimul poniť. et eorum
ſalariũ non ꝑ dinũeratione pecunie: ſed ꝑ tẽpus
ſeruitij cõputať. ⁊ idem fit quo ad ſatiſfactioneꝫ
expẽſarũ q̃ fiunt a Monte ꝑ ſeruitio mutuata/
rioꝝ. ¶ Ad vigeſimũ argumentũ Rñdet
p̄dictus doctor dñs Antoni⁹ Corſet⁹ vbi ſ̃. ꝙ of
ficiales hñt plus periculi in cuſtodienda vna pa
tera argentea q̃ꝫ in vna pellicia. Vñ recõpenſan
do cum labore periculũ: apparet ꝙ in iſto cõtra
ctu nulla iniq̃tas rõne ineq̃litatis inueniť. Pre
terea q̃ꝫtum ad laborẽ ſcribendi tãtum laborem
habent miniſtri circa pignus decẽ ſolidoꝝ q̃ntũ
circa pignus decẽ ducatoꝝ: ⁊ ſil'r quantũ ad ſer
uitutẽ aſſiduã in expectãdo eũ q̃ mutuũ accepit
vt reddat ei ſuũ pignus q̃ñcunqꝫ voluerit. Que
duo ſola merẽtur illud qđ ſoluiť et plus. Unde
etiãſi verũ eſſet ꝙ pl⁹ laborarẽt in pellicia ⁊ hu/
iuſmodi cuſtodienda q̃ꝫ circa paterã argẽteam:
vel maiori ꝑiculo ſubiacerẽt: aut aliud ſil'e: tunc
ex q̃ nõ plus accipiũt q̃ꝫ mereať labor expectatio
nis atqꝫ ſcripture ⁊ ſimiliũ: nõ poteſt dici in hoc
eſſe vlla iniq̃tas ſi vni magꝭ ſeruiũt q̃ꝫ alijs: cum
a nullo plus accipiãt q̃ꝫ meritũ ſuũ req̃rat. Vñ
ad oĩa q̃ dicta ſunt de labore inequali etiã reſpõ
deri poteſt ꝙ ſicut cãcellarij vel ſcribe alicui⁹ of
ficij aut iudicis ꝑ vna ſcriptura quattuor linea/
rũ iuſte recipiũt ſm ſtatuta ⁊ ↄſuetudines quat
tuor aut ſex ſolidos vel plus. ⁊ notarij palatij ꝑ
vna pignoratione ꝑ qua faciũt ſcripturã duarũ
linearũ recipiũt duos ſolidos. qđ nõ ꝓuenit ra/
tiõe laboris tm̄: ſed p̄ncipal'r reſpectu induſtrie
ſue quã locauerũt ꝑ annũ in tali exercitio. Sil'r
⁊ multo magis poteſt ſcriba ⁊ maſſarius Mon
tis vnũ ſolidũ ꝑ libra vel floreno accipere per an
nũ per ſtatutũ Mõtis ꝑ octo ſcripturis ⁊ ꝑ alijs
laboribus ⁊ expenſis: ac ꝑ ſua induſtria. ⁊ q̃a lo
cauit perſonã ⁊ operas ſuas ꝑ toto anno in tali
officio ad vtilitatẽ egenorũ. Dato igiť ꝙ etiã la/
bor eſſet exiguus: tamẽ obligatio ſtandi ibi ⁊ lo
cata pſona nõ eſt ita exigua. Predicta quoqꝫ cõ
firmat dñs Joãnes Campegius vbi ſ̃. in reſpõ
ſione ad vltimũ argumentũ: đi. Conſiderato ꝙ
ipſi miniſtri ita ſunt ibi parati ad dandũ multũ
q̃ntũ modicũ: ⁊ ecõuerſo. nõ debet cõſiderari il/
lud qđ cauſaliter venit: cum illud quod ipſi mi
niſtri p̄cipiunt ꝑ ſuo ſalario fuerit ita arbitratũ
ꝑ ſuperiores q̃ recte aniaduertẽdo aliter etiam nõ
poterãt ſtatuere nec arbitrari equa lance: q̃ꝫ per
dinumeratione tp̄is ⁊ q̃ntitatis. Quia qualitas
rei pignorate reſpicit potius aſſecuratione ꝑ pe
cunia data q̃ꝫ aliud. Et ideo non debet alterare
formã ipſius ſolutiõis fiende ꝑ expẽſis. Et ſi bñ
conſidereť. al'r ſtatuendo reſultaret maior iniu/
ſticia: inequalitas: ⁊ abſurditas que fuit euitan
da. Dicendum eſt etiam dato ſine p̄iudicio veri
ꝙ iſtđ ſalariũ eſſꝫ in aliquali ꝑte ineq̃le ꝙ equa
litas iuſticie cõmutatiue nõ lediť paruo exceſſu
q̃ contingeret nõ doloſe in q̃cunqꝫ contractu: q̃a
ſemꝑ videť accedere donatio in illo minimo: ſm
theolo. in. iiij. diſt. xv. ⁊ btm̄ Tho. ij. ij. q. lxxviij.
Hec ille. ¶ Ad vigeſimũprimũ argumen
tum Rñdet collegiũ omniũ doctorũ ſtudij Pa
tauini in ſuo cõſilio Montis: ꝙ illud quod di/
citur nõ eſſe licitũ paciſci pro futuro intereſſe de
aliquo ſoluendo vltra ſortẽ: intelligiť vbi incer/
tum eſſet intereſſe. ſed pro expenſis certis ⁊ q̃ de
neceſſitate iminent faciende poteſt optime paci/
ſci: ⁊ ſine peccato poteſt recipi ſm oẽs doctores:
quia nõ recipiť vt lucrũ: vt dictuꝫ eſt: ſed recipiť
pro ſorte: cum expenſa ꝑtineat ad eos q̃ mutuuꝫ
recipiunt. Si ergo cõmunitas vel eius miniſter
ſoluat tales expẽſas vel obligat ſe ad ſoluendũ:
vtiliter gerit negociũ illorũ. et ideo licite exigit
a quolibet ꝑ rata ſua: iuxta diſtributione equali
ter factam de vno denario pro libra vel floreno
vt ſicut quilibet q̃ pecuniã accipit habuit cõmo
ditatẽ pecunie: ita ꝑ ſua rata agnoſcat onus ex/
penſarum. Hec predictũ collegiũ. Quod etiã
reſpondendo Ad vigeſimũſecunduꝫ argumen/
tum dicit: ꝙ opinio in ↄtrariũ allegata Joãnis
And. cõmuniter reprobať ꝑ modernos q̃ tenent
ꝙ gener ex pacto poteſt annuatim certum q̃d re
cipere a ſocero donec ſoluerit doteꝫ. Et hoc ꝑ eo
qđ intereſt ipſi⁹ generi qui ſuſtinet onera matri/
monij. vt notãt doc. in d. c. ſalubriter. de vſur. et
in. l. inſulam. §. vſuras. ff. ſolu. matri. vbi plene
iſtum articulũ proſequunť. Et ſic attenta cõmu
ni opinione eſt ad ꝓpoſitũ noſtrũ ꝙ ſit licitũ re/
cipere vnũ denariũ pro libra vel floreno ꝑ onere
expenſarum que occurrũt faciende pro iſto pio
opere exequendo. Nec obſtat predictuꝫ notabile
Bal. quia illud intelligimus quando aliter non
cõueniret inter partes. Nã obligatio mutui non
contrahiť vltra q̃ꝫ ſit data pecunia: vt in. l. roga/
ſti. §. ſi tibi deceꝫ. cum ſil'ibus. ff. ſi cer. pe. ⁊ ideo
q̃ꝫuis vltra interſit creditoris: cum debitor non
fuerit in mora: non poteſt cõdemnari vltra q̃ꝫ ſit
obligatus: quantũcunqꝫ ſit intereſſe creditoris.
Tamen ex pacto vel ſtatuto licite diſponi poteſt

ꝙ vltra ſortem ad tale intereſſe obligetˀ debitor
creditori.ꝛ ita eſt in caſu noſtro. Vñ ſi non eſſet
alia cõuentio vel aliud ſtatutũ:ꝛ cõmunitas ſi
ue miniſtri maximas facerent expenſas ꝑ diſtri
buenda pecunia inter paupes:tñ recipiẽtes nõ
eſſent obligati ex ipſa nũ eratione. Ex pacto autẽ
vel ſtatuto potuerunt obligari et obligari ſunt.
Jmo veriꝰ licꝫ ex numeratiõe vltra nõ ſint obli
gati q̃ꝫ acceperint:tamẽ ex eo ꝙ cõmunitas vł mi
niſtri eoꝝ cõtemplatione fecerunt expenſas ex q̃
cõtractu obligantˀ actione negocioꝝ geſtorũ:q̃ſi
negociũ ad eos ptineat vel ipſo geſtu:vł re ipſa.
iuxta notata in.l.ſi pupilli.§.ideꝫ queritur.ff.de
nego.geſt. Hec ſupradictũ collegiũ. ¶ Ad
vigeſimũtertiũ argumẽtum etiam rñdet predi-
ctũ collegiũ:ꝙ lꝫ cõſiderato cõmuni iure q̃buſ-
dam videatˀ ꝙ ipſi miniſtri ꝛ executores p̄dictaꝫ
pecuniam gratis ꝛ ſine ſalario diſtribuere debe
ant:vt in iuribꝰ ibi allegatis. Tamen quia diffi
cile eſſet inuenire tales miniſtros qui eſſent ido-
nei ꝛ ſoluendo ac fideles niſi aliq̃d p̄miũ eis da
retˀ:potuit cõmunitas et princeps ex iuſtis cau-
ſis iuri cõmuni derogare:ſtatuendo ꝙ ꝓuideatˀ
eis de ſalario cõuenienti iuxta labores et fidẽ ac
induſtriaꝫ vniuſcuiuſqꝫ.vt in.l.C.de aſſeſſ. non
diminuẽdo aliquo modo pecuniã deputatã ad
vſum pauperũ:ſed etiã integre cõſeruãdo:vt in
l.nlli.ꝛ.l.ſiquis ad declinandã.C.de epis et cle.
Et talem prouiſionẽ fecit ipſa cõmunitas ꝛ prin
ceps ſtatuendo ꝙ accipiẽtes pecuniã ꝯtribuant
ad onus expenſarũ pro equa et iuſta portione vt
ſupra declaratũ eſt. Pro quo faciunt notata per
Bar.in.l.prohibere.§.plane.ff.qđ vi aut clam.
ꝛ in.l.om̃es populi.ff.de iuſt.ꝛ iu.ꝛ in.l.iij.§.di
uus.ff.de ſepul.vio.ꝛ.l.itẽ coꝝ.§.j.ff.quod cu-
iuſqꝫ vni.no. Hec predictũ collegiũ. ¶ Vel me
lius reſpondere poſſumus ꝙ in dictis iuribꝰ de
terminatur ꝙ illi q̃ habẽt diſtribuere aliq̃ bona
pauperibꝰ relicta:debent illa diſtribuere gratis
ꝛ ſine diſpendio.quia nõ debent aliquã partem
ex ipſis elemoſynis in ſuos vſus cõuertere. Nõ
autẽ ibi negatˀ quin ſi pro p̄dicta diſtributiõe fa
cienda que req̃reret tractum tẽporis per totum
annum oporteret multas expenſas facere ꝛ ha-
bere mercenarios ꝛ laboratores:licite poſſint p̄-
dicte expenſe computari et haberi:ſicut eſt in ca
ſu noſtro. ¶ Ad vigeſimũquartũ argumen
tum Reſpõdet dñs Jacobus de Cortona Ep̄s
Peruſinꝰ ac vtriuſqꝫ iuris doctor in ſuo conſi-
lio Montis:ꝙ in cõtrarium allegata ꝓcedunt
quãdo cõtractus eſt dubius. Nos aũt ſumꝰ in
caſu claro:vt pꝫ ex p̄dictis quibꝰ oſtẽſum eſt ꝙ
nullatenus eſt aliq̃d vicium vſure in hoc contra
ctu:ergo non debet ab eo ceſſari. Jn re em̃ certa
non oportet ſequi cõiecturas.c.eſtote.de reg.iu.
Et in caſu claro ceſſat iterpretatio.l.ille aut ille.
§.cum in verbis.et ibi Bar.et in.l.non aliter.ff.
de le.iij.vbi no.ꝙ ſi iudex ex diſpoſitione ſtatuti
ferre deberet ſentẽtiam ſm conſilium ſapientis:
tamen in caſu claro non requiritˀ conſilium. Fa-
cit quod notatˀ in.l.ancille.C.de fur.et in.l.j.C.
de rela.ꝛ per Bar.in.l.j.in fine.C.de legi.ꝛ in.l.
placet.in ꝟ.conſilium.C.de ſacroſan.eccle.et in
l.volũtatis.in ꝟ.quero ſi ſtatutũ.C.de fideiuſſ.
Bal.ꝛ Jmo.in.l.Si ſic ſtipulatꝰ.la.j.ff.de ꝟb.
ob.ꝛ Bartˀ.in.l.ab executore.in prin.in.ij.q.ff.de
appel.et Bal.in d.l.ancille.in tertio nota.et Ro
ma.in repe.rubrice.ff.de arbi.in.v.col.in ꝟ.et an
vbi ſtatutũ. Facit etiam quod no.Bartˀ.in.l.cle
gãter.ff.de cõdi.inde.ꝛ in.l.poſt rẽ.ff.de trãſac.
Jtem vt ait dñs Laurẽtius de Flo.in ſc̄da par-
te ſui operis.q.xj.vbi cõtractus eſt dubius vtꝝ
ſit vſurarius vel non.multũ debet attendi an ſi
at per illos qui cõſueti ſunt facere cõtractꝰ vſu-
rarios ſeu illicitos.ꝛ hoc dicit eſſe de mente Pe
tri de Anch.in ſua diſputatiõe que incipit Anti
quis et modernis tꝑibus. Ex quorũ dictis dicit
Joannes de Ana.in c.Jllud vos.de pigno.ꝛ in
d.c.in ciuitate de vſur.ꝙ vbicunqꝫ in contractu
poſſet cadere dubiũ ꝙ ſit vſurarius vel non:de-
bet perſona conſiderari que mutuũ facit.quia ſi
eſt cõſueta fenerari:dicit abſtinendum.quia iu-
dicatˀ contractus vſurarius. Si ꝟo non eſt con
ſueta:ſecus eſſe dicit. Et hãc ſententiã tenet Jn-
nocen.et Antoñ.de Butˀ.et Panormitanꝰ in c.
ſuam.de penis.ꝛ Archi.xij.q.ij.c.cum deuotiſſi
mam.et Joannes Anđ.in addi.ad Speculˀ.in
ti.de obli.ꝛ ſolu.§.ante oia.ꝟ.ad primũ. Jllud
em̃ preſumitˀ actum qđ eſt fieri conſuetũ.l.quod
ſi nolit.§.Quia aſſidua.ff.de edili.edic.ꝛ.l.fi.p̄-
us.§.Si tecte.ff.de aqua pluui.arcen.et.l.vel
vniuerſorũ.ff.de pigno.act. Sed in caſu noſtro
clarum eſt ꝙ cõmunitas nunq̃ꝫ fuit ſolita fene-
rari:nec officiales ad Montis gubernationem
deputari.ergo ꝛc. Ad illud ꝟo ꝙ bonarũ mẽtiũ
eſt ꝛc.dicitˀ ꝙ habet locum quãdo homo eſt du
bius vtrum qđ faciendũ eſt ſit peccatum vel nõ
quia tunc tutior via eſt eligenda.vt etiam habe
tur in c.illud.§.licet aũt.de cle.ex.mi.ꝛ in c. Con
deſcendentes.de ſenten.excõ. Secus autẽ eſt in
caſu noſtro in quo non eſt dubiũ ſed clariſſimuꝫ
ꝙ non eſt peccatũ.q̃a vt in ſequenti tractatu pa-
tebit fuit per ſummos pontifices q̃ꝫ plurimos ꝛ
multos ſapientiſſimos theologos ꝛ vtriuſqꝫ iu
ris doctores declaratũ eſſe licitum ſic mutuare
Et ideo de eo non eſt dubitandũ.iuxta ea que ha
bentˀ in c.inquiſitioni.de ſen.excõ.ꝛ in c.fi.de pre
ſcrip.quia ſtandũ eſt eorum deciſioni ꝛ determi-
nationi ſine ſcrupulo ꝯſcientie per iura p̄allega
ta. Et ſic patet ꝙ mendaciter loquuntˀ q̃ dicunt
ſuper hoc cõtractu nõdum eſſe per ſedẽ apoſtoli
cam declaratum. Ad illud etiam ꝙ bonaꝝ men
tium ꝛc.et ꝙ tutior via eſt eligenda Reſpondet
dñs Joãnes Campegius vbi ſ.ꝙ ꝓcedit de ho
neſtate ꝛ meriti maioritate:nõ de ſalutis neceſſi
tate. Alioquin oporteret omnes religionẽ intra-

re:cum tutioꝛ via ſit ꝙ̃ in ſeculo ꝑmanere. Iſtō
aũt.ſ.religionē intrare ꝯſulit:nō ꝑcipit.c.admo
nere.xxxiij.q.ij. ¶ Ad ꝯſiliũ aũt qđ dant ad
uerſarij Monti vt pauperibꝫ mutuet ſine ſolu
tione alicuiꝰ denarij Rñdet:ꝙ meliꝰ eſt ſm de/
um ⁊ vtilitatē cōem pauperũ facere Montē cũ
ſolutione ipſiꝰ denarij ꝙ̃ ſine. Nam ſiqs Mon
tē facere vellet ſine aliq̃ ſolutione:aut opoꝛteret
officiales ſeruire gratis.⁊ de iſtis pauci reꝑirent
⁊ raro q̇ vellēt ſe obligare ad tāta onera ⁊ expen
ſas ac ꝑicula ſine aliq̃ mercede ac cōdigna retri
butione:et dimittere ſuas artes et mercātias ac
alia ſua negocia:⁊ q̇tidie ſollicitudine mōtis de
ſeruire. Et tñ ꝓuiſio Mōtis debet eſſe cōtinua
Itē fideliꝰ conſeruat capitale Montis ꝓ ꝑpe
tuo vſu pauperũ ſoluēdo denariũ officialibꝫ ꝙ̃
ſi ſeruirēt gratis. Quia cũ habeāt ſalariũ:tenent
reddere rōnem vſq; ad obolũ. Seruiēs aũt gra
tis non ita tenet ſtricte de cuſtodia pignoꝝ et pe
cuniarũ ſicut ſalariatꝰ de leui ⁊ aliqñ de leuiſſi/
ma culpa:iuxta notata i.l.j.§.Siqs ſeruũ.et.§.
fi.ff.depo.⁊ in c.bona fides.extra eodem.iũctis
notatis in.l.ſi creditoꝛ.C.de pigno.acti. Vñ ſer/
uiens gratis ſepe multa facit que nō ſunt lauda
bilia nec ꝓ Mōte ſecura. vt aꝑire ſolus capſas
in quibꝫ ſunt elemoſyne oblate:et eas ſine teſte
alio numerare ac ſuꝑ libꝛos Mōtis ſcribere.et
alia hmōi ꝓpter q̄ nullus audet eũ repꝛehēdere
nec eũ cogere vt in talibus accipiat teſtes.⁊ ħ ne
indignatꝰ deſinat a ſuitio mōtis. Et tali mō pñt
fieri mlte fraudes Mōti. Dr̄ ei in cōi ꝓuerbio.
A cauallo donato:non ſe guarda in bocha. Vñ
talis ſeruiēs gratis vt ſepe experiētia patuit nun
ꝙ̃ aſtringit ad reddendam ꝑfectā rōnem villica
tionis ſue ꝑdicto reſpectu. Cuiꝰ cōtrariũ fit vbi
mercedē ſuā recipit. Propter ꝑdicta autē nullꝰ
ſapiēs diues vult hēe factoꝛē gratis:imo ſoluit:
ne furet ſed rōnem reddat de admiſtratiōe. Ali
ter aũt faciēdo vel ipſi factoꝛes ſibi taxant ⁊ acci
piunt ſalariũ ſuo mō latēter:⁊ foꝛmant ſibi con
ſcientiā ꝙ tantũ merent:aut negligenter exercēt
officiũ ſuũ.q2 vt dr̄ in li.de moꝛibꝫ medicoꝝ. Si
laboꝛ ipſe perit: perit omnis in arte voluptas.
Amiſſo ſtudio fit piger oīs homo. Si aũt dica
tur ꝙ ipſis officialibꝫ mutuũ exercētibꝫ debeat
ſalariũ dari:apparet clariſſime ꝙ illi q̇ dicũt di/
ctos officiales incurrere crimen vſure: q̇a aliq̇d
recipiũt vltra ſoꝛtē mutuatā:maligne loquũtur
vel ſaltem inſipiēter. Si enĩ illi miniſtri nō poſ/
ſent habere illud vltra ſoꝛtē q2 ſit vſura:conſiliũ
ſuuꝫ eſſet iniquũ et iniuſtum.quia ſicut iudeus
vel alius mutuās cum pacto excreſcētie:nō pōt
illam habere vel exigere ꝑ quēcũq; dē:aut ꝑ ac
cipientē mutuũ:aut ꝑ tertiũ noīe illiꝰ accipiētis
Alꝰs ſeq̄ret ꝙ accipiēs vſuram ex mutuo nō ab
eo cui mutuauit ſed ab alio pꝛo ipſo:non pecca/
ret.qđ eſt falſiſſimũ. Sic in ꝓpoſito:ſi miſtroꝝ
merces eſſet vſura: vt nitũtur ꝓbare aduerſarij
pietatis.ergo aut ꝙ illa excreſcētia det ipſis offi
cialibꝫ mutuũ exercentibꝫ a pauꝑibꝫ:aut ꝑ cōtra
tem:vel ꝑ aliquā aliam ꝑſonā:ſemꝑ eſſet vſura.
Et ſic illi q̇ ſimulant ſe hēe zelum cōtra vſuram
cōcederent ⁊ hoꝛtarētur ad ipſam exercendā. Et
verificaret illa mantuani poete ſnīa in.j.Eneid.
Incidit in ſcyllam cupiēs vitare carybdim. Nā
ex ꝑdictis ſuis allegationibꝫ ſeq̄ret ꝙ ſi Mons
aliquā cōtineret prauitatē vſurariā pꝛo eo ꝙ di
ctus denariꝰ ſoluit ad ſatiſfaciēdũ ſalario mini
ſtroꝝ:etiā alij Montes in q̇bꝫ pauꝑes nihil ſol
uũt:ſed alij pꝛo eis:eſſent vſurarij. Et Montes
gratuiti q̇ ad pactũ expꝛeſſum ac ſtatutũ in q̇bꝫ
tñ tenet capſa vt mutuatarij ſi eis placet ponāt
qđ volunt.et q̇ nolunt nō ſint aſtricti:apparēt ēē
vſurarij ex intentiōe dictā capſam ibi tenentiũ.
q̇a multi ex verecũdia aliq̇d ponerēt ⁊c. Preterea
iſtud ſalariũ qđ dicũt impugnatoꝛes Montis
debere dari miniſtris aliũde ꝙ̃ ab ipſis pauꝑibꝫ.
Aut opoꝛteret ſolui ab aliq̇bꝫ ꝑuatis ꝑſonis.ſed
tales nō ſe obligarēt niſi ꝑ aliq̇s annos. Nam in
ꝑpetuũ vix foꝛtaſſis iueniret qui ad hoc ſe obli
gare vellet:⁊ tñ ſalariũ officialiũ ipſius Montis
debet eſſe ꝑpetuũ ſicut ipſe Mons. Aut opoꝛte
ret fieri iſtam ſolutionem de aliquo certo reddi/
tu alicuius ꝓpꝛietatis:emendo de bonis ipſius
Montis. Qui quidem redditus:puta centum
ducatoꝛũ:vix emi poſſet pꝛo duobꝫ milibꝫ duca
tis. Sed hoc plus noceret fabꝛicis:clericis ⁊ re/
ligioſis.quia ad habendā tantā pecuniā opoꝛte/
ret a multis eam recolligi qui poſtea nō poſſent
ꝑdictis elemoſynas cōſuetas facere. Itē vt dicit
dñs Antonius Coꝛſetus vbi ſ̄.hoc non expedit
Monti nec pauperibꝫ.q2 neq; pecunia ad ħ ne/
ceſſaria habet pꝛe manibꝫ:vt tāta q̄ntitas poſſit
exburſari ad talem emptionē.⁊ etiā poſtea pau/
peribus de mutuo quo indigēt ꝓuideri. neq; ſi
haberet vtile eſſet pauperibus vt fundus emere
tur potius ꝙ̃ vt exponeret in mutuādo:ad hoc
vt pluribꝫ in maioꝛi quātitate ⁊ ad longũ tēpus
mutuari poſſit. Poſito ergo ꝙ aliq̄ perſona ve
lit donare duomilia ducatoꝛũ ipſi Monti:me/
lius eſt ꝙ illa faciat incoꝛꝑari ipſi Monti ꝙ̃ ꝙ
faciat expendi in emendo fundũ vel redditũ pꝛo
ſatiſfactiōe officialiũ.quia talis poſſeſſio vl' red
ditus ſeruiret ſolũmodo tribus vel q̄ttuoꝛ ꝑſo/
nis.puta cāpſoꝛi:famulis:et hmōi.ſed ſi Mon
ti incoꝛꝑent:ſeruiēt pluribꝫ milibus ꝑſonarum.
Quis autē eſt hō ſapiens q̇ habēs valoꝛem ſiue
ſubſtātiā triũmiliũ ducatoꝝ velit expēdere duo
milia eoꝝ et plus in factoꝛibꝫ: Et iō dicit ꝑdictꝰ
dñs Antonius vbi ſ̄.ꝙ ſi iam haberet Mons
ipm̄ fundũ:cōducibiliꝰ eſſet pauꝑibꝫ vt vēderet
ꝙ̃ vt pecunia ibi ſine cuiuſq; vtilitate:imo vero
cum damno plurimoꝝ moꝛtua remaneret. Pꝛe
terea fundus ille dato ꝙ nũc redderet ſufficien
tes redditus:non ſemper redditurꝰ eſſet:vt tem
poꝛe ſterilitatis:belloꝝ:hmōi. Et tñ plus eo tem

poꝛe indigeret Mons miniſtri mutuātibus et
ſeruientibꝫ neceſſitatibꝫ pauperū ꝙ̄ alio. Item ſi
vt iam ſepius euenit in multis locis intantū au-
gereť Mons vt ꝑ vniꝰ maſſarij manū et in vna
domo regi nō poſſet: neceſſe foret inuenire aliam
domū ꝛ alios miniſtros ꝗ etiā ipſi mererenť ſala
ria ꝛ penſiones. Vñ redditꝰ fundi nequaꝙ̄ ſuffi
cerent. Etſi diceretur ꝙ emi poſſet alius fundus.
Rñdeť ꝙ iſtud eſt incertū: ꝛ ꝙ res Montis re-
digi non debet ad iſtam anguſtiā. Non debꝫ er
go deputari talis fundus vł redditꝰ ꝓ miniſtro
rū ſatiſfactione ꝛ domus penſione. qꝛ hoc nō eſt
neceſſe: cū caſus nr̄ ſit cōiter approbatus per do
ctoꝛes ꝛ etiā ꝑ romanos pōtifices: ꝛ ſit licitus
et aiabus nō ꝑiculoſus. Contrariū autē ꝓcedit
qñ caſus eſſet periculoſus ꝛ dubius ꝛ cōtineret
periculū aiaꝝ. ſed caſus noſter eſt clarus ꝛ nō
cōtinens aliq̄d periculi. Et iſtam opinionē videť
ſentire Pe. de Ancha. in ꝑ̄dicta diſputatiōe vbi
dicit. Inutilē ꝛ non neceſſariā eſſe ꝓuiſionē fun
di vel alteriꝰ rei in impſ̄titis que fiūt Venetijs
ꝛ Florētie. Hec ꝑ̄dictus doctoꝛ. Si ḡ ꝑ̄dicti ad
uerſarij Mōtis oīno volunt ꝙ emať talis fun-
dus vel redditꝰ: exburſent ipſi de ſuis ſuꝑfluita
tibus tantum q̄ntum neceſſe eſt ad illius empti
onem. Sed foꝛte potius bona Montis in ſuos
vſus ſi poſſent cōuerterēt ꝙ̄ ei vel ad vtilitatem
pauperū aliq̄d de ſuo erogarēt. Si aūt dicať ꝙ
hoc ſalariū miniſtroꝝ debet eis dari de pecunia
Montis: ſic in breui tꝑe ipſe Mons deſtruere
tur ac cōſumereť atq̄ ad nihilū veniret: vt predi
cti aduerſarij optare videnť. Et cōſeq̄nter neceſ-
ſaria indigentiū ſubuentio nō eſſet ꝑpetua. Si
autē dicať ꝙ tale ſalariū debeat ſingulis annis
extrahi ꝑ impoſitionē collecte. vel ſemel ꝑ vnam
collectā magnā ꝓ emēdo fundo ꝑ̄dicto ſiue red-
ditu: hoc eſſet nimis graue ciuibꝫ ꝛ alijs habita-
toꝛibus maxime pauperibꝫ. et illi de q̄ꝝ ſubuen
tione agiť grauarētur. ꝛ multi grauarenť qui ex
ipſo mōte nō ſunt aliq̄d cōmodū habituri: ſiue
aliq̄d mutuo vnq̄ꝫ accepturi. Si ꝟo dicať ꝙ ta
lis redditus ſiue merces miniſtroꝝ debeat acci
pi de cōmuni pecunia fiſci vel camere ſeu cōmu
nitatis. hoc valde durū erit cōmunitati: maxime
tempoꝛe guerre: grādinis: cariſtie: et ſimiliū gra
uaminū. ꝛ officiales Montis nō bñ cōtentabū
tur: quia hmōi cum difficultate ſoluūtur. Et idē
eſſet ſi ꝑ̄dictū ſalariū deberet accipi de aliquibꝫ
ꝓuentibꝫ collegij doctoꝝ vel notarioꝝ vel para
tici mercatoꝝ vł alioꝝ artificum ꝛ hmōi. Nam
ceſſaret ipſa ꝓuiſio in totū vel in parte predictis
malis tempoꝛibꝫ: ꝛ maxime tꝑe peſtilētie. Item
poſſet mutari opinio illoꝝ ad quos talis ꝓuen-
tus ꝑtineret vel quo ad dominiū: vel quo ad gu
bernationē. ita ꝙ amplius dare nollēt: maxime
mutatis ꝑſonis ꝛ officialibꝫ collegioꝝ ꝛ diſcipli
natoꝝ ſiue ſocietatū et hmōi talem ꝓuentū ſol-
uentiū. Si aūt debeat ſolui de aliq̄ redditu poſ

ſeſſionū ipſius cōmunis Quid fiet tempoꝛe bel
li: ſterilitatis et grādinis: ꝛ hmōi: Preterea cer
tum eſt ꝙ vtilius ꝛ fidelius agiť negocium pau
perū: accipiēdo denariū pro ſalario. Negligētiꝰ
aūt vbi ſalarium eſt certum: quia tunc eis male
ſeruiť dum officiales nō attendūt ipſi Monti:
nec aperiūt ipm̄ q̄tidie. ſed ſufficere eis videť ꝙ
aꝑiant ipm̄ Montē ſemel aut bis in hebdoma-
da. ꝛ alio tēpoꝛe aut vaganť extra terram: vel in
alijs occupanť. Et hoc faciūt vel qñ ſeruiūt gra
tis: vel qñ habent certitudinem de ſalario ſuo ꝙ
amittere nō poſſunt. Vñ indigentes neceſſe ha-
bent eos querere per terram: vt mutuū habeant
vel vt ſua pignoꝛa luant. et ſepe amittunt tēpus
vnius diei vel magne partis anteq̄ꝫ eos habere
poſſint in loco Montis: maxime quādo ipſi mu
tuatarij ſunt foꝛēſes. Et hoc eis eſt damnoſius
ꝙ̄ ſi ſoluerent denariū ipſis officialibꝫ: ꝗ qñ ha-
bent ſuum ſalarium de pecunia ſoluta ab ipſis
qui accipiunt mutuū: tunc ſtudent diligenť mu
tuare omnibꝫ: ꝛ ſollicitant Montē ne ſalarium
ſuum ſibi deficiat ſi mutuent in pauca quantita
te. ꝛ cum maioꝛi ſtudio habent curam de pigno-
ribus mutuatarioꝝ a quibꝫ recipiunt ſuam mer
cedem: ꝙ̄ ſi gratis hoc facerēt: vel ſalario aliun-
de recepto. Item plures currerent ad mutuum
recipiendū ꝛ ſine neceſſitate: ꝛ cōſequenter bona
ſua cōſumerent ꝛ diſſiparent ſi ſine aliciuꝰ dena
rij ſolutione eis mutuareť. Item pignoꝛa precio
ſa nō ita cito reducerenť. Et ſic plures pecunie mi
nus ſufficerēt ipſi Monti ad ſubueniendū ege
nis ꝛ pauꝑibꝫ: quia nihil ſoluendo multi auari
acciperent mutuū ꝛ diutius tenerēt: qui ne ſol
uant denariū: vel nō accipiūt: vel citius ſoluūt.
Confluentibꝫ autē tot mutuatarijs ꝛ tanto tem
poꝛe mutuū retinētibus opoꝛteret ſtringere ter
minū ad luendū pignoꝛa infra ſex mēſes vel bre
uius tēpus. quod eſſet in dānū pauperuꝫ. Imo
aliqui ſemꝑ retinerent pecuniam Montis: luen
tes pignus in fine termini. ꝛ ſtatim infra hoꝛam
vel diem iterum illud vel aliud pignoꝛantes: et
eandem pecuniā accipientes ſicut experiētia pro
bauit vbi nihil ſoluiť. Solent quoq̄ꝫ homines
cum ad villam volunt ire et moꝛari: mittere ad
Montē veſtes ꝛ alia que nolunt dimittere in do
mo: dicentes. Sic habebimus ſecuritatē ꝙ nō
amittenť nec coꝛrumpunť: quia bene tenebunť.
aliter nobis ſatiſfiet a Montis gubernatoꝛibꝫ:
et interim pecuniam Montis ꝓ noſtris cōmo-
ditatibꝫ expendemus. ꝛ ipſe mons erit noſtrarū
rerum tuta cuſtodia abſq̄ꝫ aliqua noſtra expen-
ſa vel laboꝛe. Preterea ſi conſtitueret certum ſa
larium vel ꝓprietas pro ipſis officialibus cum
tempoꝛe tranſiret in officia ciuitatis ſiue cōmu-
nitatis ac terre et dñoꝝ qui ibi ſuos fautoꝛes et
beniuolos ponerent ꝗ reciperēt dictum ſalariuꝫ
ꝛ ſuum officium per alios ſubſtitutos facerent ꝛ
ſic male agerentur facta pauperum. Non acci-

perent aũt dicta officia ſi habere non poſſent ſa
larium niſi ex labore quẽ ſuſtinere oportet circa
ipſum Montẽ ⁊ ſubuentionẽ pauperuꝫ. Quia
igit̃ vt patet ex p̄dictis: non tantũ ꝓdeſt pauperi
bus non ſoluere denariũ: q̃ntũ noceret non bene
ſubueniri et tp̃e opportuno: quod fieret ſi mini-
ſtri ſeruirent gratis vel aliunde haberent certũ
ſalariũ ſuũ. Ideo cum ex ſolutiõe p̄dicti dena
rij eis bñ ſeruiat̃ ⁊ ad placitũ: ⁊ mai⁹ emolumen
tũ ⁊ cõmodũ cõſequant̃ ex datiõe talis ſalarij q̃ꝫ
detrimentũ: debet talis modus in conſtitutiõe
oim̃ Mõtiũ poti⁹ ordinari ⁊ obſeruari. Licꝫ eñi
aliqui fratres minores ordinauerint nonnullos
Mõtes ſine p̄dicti denarij ſolutiõe: hoc nõ ege
runt qꝛ hunc nõ poſſe iuſte fieri aliqualit̃ dubi-
tarent: ſed vt ipſoꝝ Montis aduerſariorũ calũ
nias euitarẽt. Ego etiã in ciuitate Mli Mon-
tem tali modo ceptũ reperiẽs nec cõmode muta
re valens: capl'a eius ita ordinaui vt cũ tp̃e poſ-
ſit ad alioꝝ formã que melior eſt reduci. Ut eñi
in noſtro generali capl'o Florentie celebrato fu-
it a q̃ꝫpluribꝫ ordinis patribꝫ cõcluſum: Mõs
cum denarij ſolutiõe eſt cõitati pauperũ magis
expediẽs q̃ꝫ ſi eſſet ſine tali ſolutiõe. vt aptiſſime
patꝫ ex p̄dictis. Z Ad vigeſimũ aũt q̃ntum
argumentũ Reſpondet dñs Joãnes Lãpegius
vbi s̄. ꝙ antiqui doctores non oĩa fuerũt ꝑſcru-
tati: ⁊ ꝙ liberaliſſimus deus ſepe aperit ingeniũ
vni minimo qꝺ nõ fac̃ maioribꝫ. Uñ diu⁹ Hie-
ro. in proemio biblie inq̃t. Hec doct⁹ Plato ne-
ſciuit. hec eloquens Demoſthenes ig̃rauit. Uñ
dñs ait ꝑ ꝓpham. Abſcondam ſapientiã ſapien
tibus ⁊ eã imprudentibꝫ reuelabo. ⁊ ſaluator ait
patri ſuo Mat. xij. Abſcõdiſti hec a ſapiẽtibꝫ et
prudẽtibꝫ ⁊ reuelaſti ea paruulis. Et pſ̄. viij. di-
cit Dauid. Ex ore infantiũ ⁊ lactentiũ ⁊c̃. Ad qꝺ
facit quod habet̃ in. l. j. §. ſed neqꝫ. C. de vete. iu.
enuc. vbi dꝛ: ꝙ poteſt ſnĩa vni⁹ minoris/multos
etiã maiores in aliq̃ parte ſuꝑare. Facit etiaꝫ ad
hoc: ꝙ quanto iuniores tanto ſunt ꝑſpicaciores:
vt ait glo. in. l. gallus. ff. de libe. ⁊ poſthu. Et illꝺ
qꝺ notãt doc. in. l. ij. ff. de cõſti. ꝑn. s̄. ꝙ receditur
ab eo quod diu equũ viſum ẽ qñ in eo qꝺ de no
uo ordinat̃ euidens apparet vtilitas: vt eſt in ca
ſu nr̃o. Poſſumus q̃ꝫ dicere ꝙ antiq̃ doctores
implicite poſuerũt hunc modum ꝯctus dum cõ
ceſſerunt poſſe exigi intereſſe emergens ⁊ expen
ſas factas ꝓpter mutuũ: vt s̄. patuit. B Ad
vigeſimũſextũ argumẽtum Rñdet idẽ dñs Jo
annes ibidẽ: ꝙ nõ eſt curandũ de ſcandalis pha
riſeorũ de q̃bꝫ ait dñs diſcipulis ſuis Mat. xv.
Sinite illos. ſ. ſcãdalizari. ⁊ ſubdit cauſaꝫ. Ceci
ſunt ⁊ duces cecoꝝ. Uñ apl'us Paulus inq̃t. ij.
ad Coꝝ. ij. Chr̄i bon⁹ odor ſumus deo in his qui
ſalui fiunt: ⁊ his q̃ ꝑeunt. Alijs q̃dem odor mor
tis in mortẽ. Alijs aũt odor vite ad vitã. Trãſ-
ſumptiue in c. vnico. §. ad exhibẽdũ. de ſacra vn
ctiõe. ⁊ in c. Nabuchodonoſor. xxij. q. iiij. Odor
ergo Montis ⁊ ſuorũ fautorũ eſt odor vite bo-
nis. ſed malis et obſtinatis in ſua pertinacia eſt
odor mortis ⁊ dãnationis. Et ideo iſti q̃ ſcanda
lizantur de iſto ꝯtractu licito ⁊ a ſede apl'ica ap
probato: ⁊ tantoꝝ ſapientũ theologoꝝ ⁊ docto-
rũ iuris vtriuſqꝫ conſilijs cõfirmato: tanq̃ꝫ ceci
⁊ ignorãtes ſunt ſinẽdi in ſuo ſcandalo paſſiuo.
Item põt reſpõderi vt ꝑ ſanctũ Tho. ij. ij. q. xliij
ꝙ nõ debem⁹ eſſe faciles ad credẽdũ ꝙ alij ſcan
dalizentur de bono opeꝛe. nec facile q̃s debet a bo
no opeꝛe ceſſare ꝓpter timorẽ ſcandali: cum debe-
at preſumere de alijs ꝙ potius ſint boni q̃ꝫ mali
Nec eſt credendũ aduerſarijs pietatis q̃ dicunt
ex hoc ſcandalizari ꝓximos: cũ tñ ꝑ cõtrariũ val
de edificent̃ de hac charitate Mõtis. Sed vti-
nã de eis nõ verificet̃ illud quod ait Julius cel-
ſus lib. ij. Unuſquiſqꝫ libenter credit qꝺ appetit
Et illud quod inquit Aug. ſup. pſ̄. cxviij. ſ. Ho
mo malus ſuſpicat̃ in alio qꝺ ſentit in ſeipſo.
B Ad vigeſimũſeptimũ argumentũ Reſpõ-
det̃ ꝙ auctoritas diuini mandati de reddẽdo pi
gnore ante ſolis occaſum: loquitur in caſu extre
me neceſſitatis: qñ aliter viuere nõ poſſet ꝓxim⁹
q̃ pignorauit: quo caſu tenet̃ quilibet habens fa
cultatẽ ei ꝓuidere. Et iõ ibidẽ dicit̃. Ipm̃ eſt ve-
ſtimẽtum ſolum carnis eius quo operit̃. nec ha
bet aliud in quo dormiat ⁊c̃. Nos aũt non loqui
mur in caſu extreme neceſſitatis. nec Mons eſt
factus ꝓpt̃ dictã ꝓuiſionẽ; qꝛ ad ipſam ſunt ho
ſpitalia ⁊ alia loca pia ad donandũ ⁊ erogandũ
elemoſynas pauꝑibꝫ. Nõ eſt ergo ꝯ̃ diuinũ pre-
ceptũ capꝛe pignus ꝓ ſecuratione rei mutuate et
expenſarũ: vt patuit in pte p̄cedenti hui⁹ tracta-
tus. C Ad vigeſimũoctauũ argumẽtũ Re-
ſpondet̃ ꝙ Mons non dat alicui cauſam dãni.
Nec eſt veꝝ ꝙ officiales ipm̃ predent̃ aut mutu
ent amicis ſuis ad negociandũ: aut pignora ven
dant min⁹ vt ipſi emãt ꝑ interpoſitã ꝑſonã: vt ca
lumniant̃ aduerſarij Montis: qꝛ h̄ expſſe eis ꝓ
hibet̃ in capl'is Mõtis ſub magna pena. Item
qꝛ predicti officiales eligunt̃ a cõitate ⁊c̃. ac ſunt
bone ꝯſcie ac ꝑſone deuote ac pie. et talit̃ ⁊ tã ma
ture gubernant̃ facta Mõtis ⁊ examinant̃ a pre
ſidentibꝫ vt fraus aliq̃ vix interuenire valeat. O
mirabile argumentũ. qꝺ ſi militaret: eque opor-
teret cõcludere nõ eſſe cõſtruenda hoſpitalia: ne
miniſtris det̃ occaſio dirripiẽdi bona pauperũ vel
dandi diuitibꝫ ⁊ amicis ſuis ⁊c̃. Ad illud aũt ꝙ
dicunt ꝙ Mons mutuat in parua quãtitate: et
nõ ſubuenit integre indigentibꝫ. Uñ oportet ꝙ
cũ ſint expulſi iudei ꝓpt̃ montẽ: dicti egentes va
dãt ad chr̃ianos ⁊c̃. Rñdet̃ ꝙ ipſe Mons deo
dante in breui ita augebit̃ ꝙ poterit abũdanter
cũctis ꝓuidere ſicut alicubi fit vbi mutuat̃ vſqꝫ
ad centũ ducatos. ⁊ alibi vſqꝫ ad mille ducatos
Ipſi ꝟo defenſores iudeoꝝ ⁊ aduerſarij pietatꝭ
ſi volũt ꝙ Mons ꝓuideat abũdãti⁹: nõ debẽt
eũ impugnare: nec ei volentes offerre retrahere

quimo ſi hñt tantũ zelũ pauper͛ vt bñe ſimulãt:
debent cũ ſupfluitatibꝫ ſuis ip̄m Montẽ auge-
re. Bñ aũt faceret ſedes ap̄lica dando ⁊ aſſignã
do Monti pietat͛ tot redditus de illoꝝ ſupflu
is intrat͛ ⁊ poſſeſſiõibꝫ: q̄t ad ſatiſfaciendũ ſala
rijs officialiũ ⁊ alijs expẽſis neceſſarij ſũt. Sic
eñi deſiſterẽt a pſecutiõe ipſiꝰ Montis ⁊ ampli
us nõ appellarent eũ vſurariũ ſicut mõ faciunt
ꝓpter nimiã pinguedinẽ diuitiaꝝ ſuaꝝ. Q aũt
expulſi ſunt feneirantes iudei: hoc factum eſt ex
p̄cepto ſcẽ matr͛ eccl̄ie in cle.j. de vſur. Et iõ po
ſito q aliqd mali ꝓpter abſentiã taliũ iudeoꝝ fe
nerãtiũ eueniat: de h nõ eſt curãdũ. Dic ei Aug.
in c. de occidẽdis. xxiij. q. v. Abſit vt ea q̃ ꝓpter li
citũ ⁊ bonũ facimꝰ et habemꝰ: ſiqd cuiq; ꝓpter
hoc mali p̄ter noſtrã volũtatẽ acciderit nob im-
putetur. Quid eñi eſt in vſu hoim bono ⁊ licito
vñ nõ poſſit pnicies irrogari? Hec ille. Alioqn
nõ eſſent in domibꝫ fiende feneſtre: q2 inde quis
poſſ; ſe p̄cipitare. nec plãtande arbores: q2 quis
poſſet ſe in eis ſuſpendere. nec ferrãdi eq: q2 poſ-
ſent alicui nocere. nec debuiſſet deus cornua bo
bus facere: q2 his poſſent ferire. Aduerſa; g̃ for
tunã: maloſq; euentus ſpectari neq; ciuile neq;
naturale eſt. l. inter ſtipulantẽ. §. ſacrã. ff. de ṽb.
ob. ⁊ facit ad p̄dicta q illud nõ attẽdit qd in con
ſequentiã euenit: ſed qd p̄ncipalit͛ agit. l. ſiquis
nec cã;. ff. ſi cer. pe. ⁊. l. j. ff. de auc. tu. Nõ g̃ eſt ar
guendũ Non debẽt expelli iudei feneratores qa
chriani poſtea fenerabũtur. Alioquin eſſet repro
banda eccl̄ia dei q̃ hoc p̄cepit. Preterea ipſi peſſi
mi chriani q̃ nũc fenerant͛ idẽ faciebãt cũ in par
tibꝫ iſtis eſſent iudei fenerãtes. ⁊ etiã ſi nũc adeſ
ſent: idẽ facerent. Qd aũt peiꝰ ẽ: pdicti chriani: da
bant iudeis pecunias ad exercendas vſuras: de
qbꝫ ipſi tñi habebãt portiunculã. maior autẽ ps
lucri remanebat apd iudeos: ⁊ tñ ipſi chriſtiani
remanebãt obligati ad reſtitutionẽ oĩs lucri qd
exactũ fuerat ex mutuo ſue pecunie. qa idẽ eſt p
aliũ fenerari ⁊ p ſeipm: ⁊ duo ſocij in vſura con
trahenda tenent͛ in ſolidũ: maxĩe vbi de vno cor͛
nõ eſt ſpes reſtitutiõis: ſicut eſt de iudeo fenerã-
te. Cum g̃ nõ ſit minꝰ pctũ mutuare per manu;
iudei q̃; p ſeipm: minꝰ malũ eſt cõtrari ⁊ chriani
tatis q totu; qd accipit͛ ex mutuo remaneat in
manu chrianoꝝ q̃ forte aliqñ reſtituẽt in vita vl
tpe mortis: q̃; q remaneat ꝓ maiori pte in ma-
nu iudeoꝝ de q̃ꝝ reſtitutiõe nulla penitus ſpes
habet͛. D Ad vigeſimũnonum argumentũ
Reſpõdet͛: q dictũ ſcti Thome ſic debet intelli-
gi q mutuans q̃ non cauit ſibi añ contractũ mu
tui: qa. ſ. nõ cõſiderauit facultatẽ ſuã an eſſet po
tens ſubire hoc onꝰ ⁊ expectare terminũ pecunie
mutuate. In iſto caſu durãte ꝯtractu mutui. i. a
die ꝯtcꝰ mutui vſq; ad diẽ p̄fixũ ꝓ ſolutiõe non
põt petere recõpẽſationẽ dãni emergẽtis. extq̃ cõ
tractꝰ ex cõuẽtiõe legẽ hꝫ. l. cõtractꝰ. ff. de reg. iu.
⁊ c. cõtractꝰ. codẽ ti. in. vj. et. l. j. §. ſi cõuenit. ff.
depo. Cum g̃ non cogeret͛ ad mutuandũ cũ ſuo
dãno ⁊ p̄fixerit tp̄s ſoluendi ⁊ nõ excepit ſuã in-
dẽnitatẽ ipſam deducẽdo in pactũ: nõ põt exige
re aliqd a mutuatario ꝓpt͛ aliqd dãnũ emergẽs
niſi poſt morã. Et iſto mõ intelligi debent dicta
doctorũ in c. ſalubriter. de vſur. q gener q̃ dedit
dilationẽ ſocero de ſoluenda dote nõ põt añ ter
minũ voluntarie p̄fixũ accipe aliqs denarios ꝓ
libra: etiãſi ſubeat onera mrĩmonij. qa ſicut po-
tuit contrahere mrĩmoniũ ⁊ ducere vxorem ſine
dote. §. illud. in aut. quibꝫ mo. na. effi. le. ⁊ c. ſiqs
diuinis. xxx. q. v. ⁊ c. cõſanguineoꝝ. iij. q. iiij. ⁊. l.
fi. C. de dona. ante nup. Sic potuit dare dilatio
nẽ de ipſa dote ſoluenda. Et iõ añ morã non obli
gat͛ ſocer. Quodcũq; g̃ damnũ interim emergẽs
ipſi genero: ſibi debet imputari: qa ſic dilationẽ
dedit. ⁊ ideo non põt de ipſo damno petere ſatiſ-
factionẽ: q2 potuit a principio facere pactũ q vo
lebat ſibi ſatiſfieri ꝓ oneribꝫ matrimonij donec
ipſa dos ſolueret͛. Et ſilr̄ dicendũ eſt in caſu no
ſtro: Nã mutuãs põt ex cã rõnabili deducere in
pactũ damnũ cõtingens ⁊ expẽſas ꝓpter mutuũ
ficẽdas ⁊ pcurare indẽnitatẽ ſuã: ſm cõiter doct.
Et h dt ipſe ſctũs Tho. ij. ij. q. lxxviij. ar. ij. in ſo-
lutiõe primi argumenti. Mora eñi eſt nõ ſolũ
qñ debitor nõ ſoluit poſt p̄fixũ terminũ: ſed etiã
qñ a p̄ncipio ꝯtractꝰ mutuãs paciſcit͛ q mutua
tarius donec ſoluat pecuniã mutuatã teneat͛ re
cõpenſare damnũ emergẽs ⁊ expenſas ⁊c. extq̃ ſi
bi vult p̄cauere mõ p̄dicto ⁊ licito. E Ad tri
geſimũ argumẽtũ patꝫ rñſio ex p̄dictis: q2 mõs
mutuãs p manꝰ officialiũ nihil accipit vltra ſor
tem nec ratiõe pecunie mutuate: nec rõne datio
nis ſiue nũerationis. Officiales vo accipiunt ſa
larium ſuũ rõne locationis ⁊c. Quia eñi cõitas
et etiã Mõs eſt res inanimata. d. c. Romana.
§. vniuerſitatis. de ſen. ex. li. vj. ⁊ cõſeqnt͛ nõ põt
per ſe opari. Iõ oportet q habeat miniſtros p̄di
ctos q̃ merẽtur ſuã mercedẽ. Et ad illud qd dicit͛
de vſurarijs q ſimili mõ poſſent dicere q accip-
unt vltra ſortẽ ꝓpt͛ ſcripturas ⁊ labores ac expẽ-
ſas ⁊c. Rñdet͛ q poſito caſu q aliquis ciuis ſine
aliqua fraude vſuraꝝ poneret ſe in officio publi
co ad mutuãdã pecuniã ꝓpriã quã gratuita ⁊ li
berali mutuatõe daret: licz vellet ſalariũ iuſtũ ⁊
cõpetẽs ꝓ induſtria pſone quã ponit q̃tidie per
annũ ad vtilitatẽ aliorũ: nõ eſſet ꝓpt͛ h vſurariꝰ.
q̃uis hoc nõ debeat fieri ad cuitandũ ſcandalũ
puſilloꝝ. Et qa intentio ſua recta non eſſet nota
omnibꝫ. imo mlti ſuſpicarent͛ q vſurã exerceret
⁊ h faceret in fraudẽ vſurarũ. Sed ſufficit nob
q caſus de poſſibili eſt admittendus ꝓ licito in
ſe: q2 tũc eẽnt duo ꝯtractꝰ. ſ. mutuatõis: ⁊ iſte eſt
liber. ⁊ locatiõis: ⁊ ꝓ ipſo vellet ſtipendiũ. Et ſic
patet falſitas argumenti ipſorũ aduerſarioꝝ di
centiũ: q ſicut principales mutuantes ſi mutua
rent manu ꝓpria nõ poſſent accipere ſalariũ: ita
nec miſtri. qa imo q̃ ad deũ poſſent illud accipe

ſecluſa oī mala ītētiōe hñdi aliqd vltra ſortem
ex mutuo:ſed ſolū intētione habēdi ſalariū et ſa-
tiſfactionē expēſaꝝ ⁊ opaꝝ ex locatione. lꝫ hō nō
debeat fieri rōne pdicta. Jn caſu āt Montꝭ non
pōt eſſe aliq̄ ſuſpicio de ipſis pſidentibꝫ a cōita-
te electis:q̄ nihil penitus recipiunt noīe Mon
tis vltra ſortē. Nec ēt de officialibꝫ.q̄ tanq̄ mer
cenarij recipiūt ab alijs tm̄modo ſuuꝫ limitatū
ſalariū ꝓpter opas ⁊ expēſas. Hoc aūt vſurarij
nō faciūt.nec audiendi eſſent ſi hoc facere velle
ſe affirmarent rōne pallegata q̄ nō militat in ca
ſu Montꝭ. Et ad confirmatiōnē predictoꝝ pōt
adduci ꝙ lꝫ mrīmoniū ſit de ſe bonū: tm̄ ꝓhibet
cōtrahi clādeſtine.c.cū inhibitio.de clā.deſpon.
Vn̄ debet cōtrahi in faciē eccl'ie ad euitāda mlꝫ
ta ꝑicula ⁊ fraudes q̄ fieri pñt in clādeſtinis ma
trimonijs:que nō fieri pñt in publicis. Falſum
eſt aūt qđ dicit in pdicto argumēto.ſ.ꝙ officia-
les laborēt in ſcribendo ad ſuū fauorē ⁊ vtilitatē
et ideo nō debēt ex hō labore hr̄e mercedē. Nam
iſte labor cedit in fauorem ⁊ vtilitatē paupeꝝ vt
cōſeruent et nō amittant ſua pignora :et vt cito
poſſint retrahere illa tpe ſoluti debiti. Jtē vt pe
cunia Montꝭ integra conſeruet ꝓ oībꝫ indigen
tibꝫ futurꝭ: et non ꝑdat.ſed ſciat qbꝫ data ſit. Et
poſito ꝙ etiā ſcribāt vt poſſint bonā reddere ra-
tionē pſidentibꝫ de ſua admiſtratione ⁊ nō pati-
ant damnū de amiſſione Quo iure debet eis de
negari merces iuſta? Certe ſi hoc vaniſſimū ar-
gumentū valeret:ſeq̄ret ꝙ factor q̄ ꝓ certa mer
cede gerit negocia alicuiꝰ ⁊ ſcribit libros rōnum
vt poſſit bonū compotū reddere:q2 hoc volunta
rie facit ⁊ partim ad ſuā indēnitatē:non deberet
propter hō aliq̄d ſalariū recipe. O ſapientia ma-
xima arguentis. Et ſilr̄ apparet falſitas illiꝰ qđ
ſequit.ſ.ꝙ q2 iſte labor ſcribēdi ⁊c̄. eſt acceſſoriꝰ
ipſi mutuo: ideo debet eē gratuitꝰ ſicut mutuū
Si em̄ hoc argumentū militaret:ſeq̄ret ꝙ mer-
cenariꝰ locans opas ſuas alicui dño vel hoſpita
li ad diſtribuēdas elemoſynas ſuas,cum elemo
ſyna debeat eſſe gratuita: non poſſet cum bona
ↄſcia recipe ſalariū ſuū. qđ tn̄ nō eſt verū. Nam
ipſe non recipit ſalariū ſuū ꝓ elemoſyna:ſed pro
laboribꝫ ſuis ⁊ pro locatione opeꝝ. Et ſimiliter
labor ſcribendi ⁊ alioꝝ opeꝝ officialiū Montis
nō extimat ex cōtractu mutui:ſed locationis qui
eſt ↄtractus nō gratuitus ſicut mutuū:ſed mer
cenariꝰ. Jtē ſi pdictū argumētū militaret: ſacer
dos cōductus ad annū nō poſſet accipe cum bo
na ↄſcia ſalariū ſuū ꝓ labore ſuo.q2 ipē labor eſt
acceſſoriꝰ ad ſpūalia q̄ debēt eſſe gratuita. Et tn̄
pōt dictū ſalariū recipe ſm̄ notata ꝑ doc.in c.pci
pimus.xxj.q.ij.et in.c.q̄relā.extra ne plati.vices
ſuas. Silr̄ vt inq̄t Hugo quē refert Archi.i.§.
his ita.j.q.iij. Tā clericꝰ q̄ȝ laicꝰ pōt accipe ſala
riū pro pulſatione cāpanaꝝ ad diuinū officium
qđ tn̄ nō debet ex pcio celebrari. Quare ḡ predi-
cti officiales non poſſint recipe mercedē pro ſu-
is laboribꝫ ad ſeruitiū tābonū paupibꝫ impen-
ſis? Poſſumꝰ ḡ dicere ꝙ cū cōtractꝰ locationis
q̄ eſt inter officiales pdictos ⁊ paupes ſit totali-
ter diſtinctꝰ ⁊ diuerſe nature a cōtractu mutui:
q̄ eſt inter montē ⁊ paupes:labor officialiuꝫ non
remuneratur vt acceſſoriꝰ mutui:ſed vt impenſus
locationis obligationi. Jpſa em̄ locatio eſt cau-
ſa ꝑ ſe dictaꝝ opaꝝ ⁊ laboꝝ. Mutuū ꝟo eſt cau
ſa ſine q̄ non. Cauſatum aūt debet ſequi naturā
cauſe ꝑ ſe et nō accidentalē cām ſine q̄ non et ac
ceſſoriū ſequit naturā ſui magis pncipalis ⁊ at-
tinētis.ar.in.l.q̄rit.ff.de ſta. ho. F Ad trige
ſimūprimum argumentum de dicto Jnno. Re
ſpondet ꝙ pdicti aduerſarij Mōtis ipm nō in-
telligunt.et ideo allegāt impertinenter. Nā minꝰ
facit ad ꝓpoſitū q̄ȝ clauꝰ rote carri ad ponēdū in
calopodio. Jnnoc.em̄ nihil penitꝰ ibi loquit de
portāte pecuniā alienā:nec vt dt de ea negociet:
nec vt eā det alteri ad negociandūꝫ:ne vt porti-
tor merꝰ. Sed ad caſum ipſiꝰ capl'i in q̄ dr̄: ꝙ il-
le q̄ dat pecuniā ſuā nauigāti et ſuſcipit ꝑiculū
maris non ꝑ hō euadit ꝑiculū vſure ſi vult aliqd
vltra ſortē.addit Jnno.exponēdo ꝙ ſi ipſe cuiꝰ ē
pecunia ipm portaret.ſ.ad locū q̄ ille eſt nauiga
turus:et vellet ſalariū ſiue meredē de ſua porti
tura ꝙ poſſet accipe ex locatione opeꝝ. Si autē
non peteret mercedem de labore portandi.ſꝫ q̄a
ille cui mutuauit vl' aliꝰ eius noīe de ipſa pecu-
nia ſic portata negociet:dicit ꝙ ꝓpter hoc accipi
endo aliqd vltra ſortē eſſet vſurariꝰ.q2 ſic vellet
fructū de vſu pecunie cuiꝰ nullus ē vſus.i.fru-
ctus ex vſu:vt ſ.patuit.q2.ſ.pecunia ñ parit pe-
cuniā. Predicti autē aduerſarij ex his verbis di
cūt ꝙ Jnno.dicit:licet ſimpl'r baiulus pecunie
poſſit habere mercedem de labore ſuo:tamen ſi
eā portet vt ipſe de ea negociet vl' vt det negocia
tori ad negociādum:eſt vſura ſi aliquid accipit
ꝓ labore ſuo. O inſipiētia magna. Nō ei dr̄ Jn-
no. ꝙ de labore ſuo non poſſit habere mercedē
ſed tm̄ de negociatione pecunie ꝓprie mutuate.
Si em̄ alicui indigenti pecunia in aliquo loco
quis mutuaret eam:et vlterius cum pacto mer-
cedis habende:ipſam pecuniā portaret ad ipm
locum vt ipſe mutuatarius vl' alius nomine ei-
us ibidem negociaretur in ipſa pecunia: deberet
habere pmium ſuum ex labore portandi . Nec
hoc negat Jnno.nec Car.etſi negaret diceret fal
ſum. Sed hoc nec dixit nec dicere cogitauit ali-
quid eorum:ſicut ſomniant aduerſarij. ſed tātū
loquit ꝙ ſine vſura non poteſt exigere aliqd vl-
tra ſortem pecunie ſue mutuate ꝓpter hoc ꝙ in
ipſa mutuatariꝰ negociet. Multo ḡ magis ille
qui portat pecuniā mutuatā ab alio ad aliquem
locum vt ipſe mutuatarius vel alius nomie ſuo
ibi de ipſa negociet; poteſt hr̄e ſalariū et merce-
dem ſui laboris ex locatione operuꝫ.nec hoc ne-
garet aliquis niſi qui eſſet ſine itellectu. Jmmo
poſito ꝙ quis mercatori mutuaret pecuniam

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ſuam in vno loco et poſtea eam portaret ad ali/
um locuꝫ et ipſi tanqꝫ factor ipſiꝰ mercatoris ex
pacto ſupꝛ hoc facto de certo ſalario annuo habē
do negociaretur in ipſa pecunia: debet habere
ipſam mercedē nō ſolū de portatione:ſed etiā de
negotiatione ex cōtractu locatiōis. Aliter dicꝰ
mercator iniuſte retineret ſibi ſuam mercedem
cōtra diuinū p̄ceptū Leuit.xix.et mlto magꝭ ſi
qs portaret pecuniā alienā alicui ab alio mutu/
atā vt ipſe portans in illo loco in q̄ eā portat ne/
gocieꝛ de ea noīe illiꝰ cui mutuata eſt. Non em̄
querit fructū de vſu pecunie: ſed ſolū de ſuo la/
bore ꝛ opibꝫ et induſtria ei locata. Et ideo argu/
mentū ꝯriū cōcludit de directo ꝯ eos. Alia vice
debent meliꝰ ſtudere: vel facere ſibi declarari ea
que nō intelligunt. et non ſic inepte ꝛ ꝯ intērrōeꝫ
ſcribentiū ac veritatē ipſos allegare. ¶ Ad
trigeſimūſecundū argumētū Rn̄deꝛ q̄ qꝛ vt di
ctū eſt ipſi aduerſarij Montꝭ nō intelligūt fun
damenta ipſiꝰ nec termīos. Ideo vbiqꝫ errant ꝛ
decipiunꝛ. Faciūt em̄ vnū falſiſſimū p̄ſupposi/
tū.ſ.q̄ ꝯtractꝰ mutui Montis ſit vſurariꝰ. Et
poſtea q̄cquid repiunt ſcriptum ꝯ vſurarios vel
coꝝ factores ad exercendā vſurā deputatos ap/
plicant p̄ſidentibꝫ Mōtꝭ vel coꝝ officialibꝫ. Et
ſic abyſſus abyſſum iuocat. ꝛ vna ignorātia du
cit eos ad aliā. Nō obſtat q̄ p̄dictū argumentū
qꝛ officiales Montis non ſeruiunt ibi in aliquo
illicito: ſed deo grato ope ꝛ meritorio. nec accipi
unt tantū pro centenario rōne mutui: vt ſepius
ſupra declaratū eſt: nec ſuū ſalariuꝫ eſt de illicite
adq̄ſitis ex fenore: vt ipſi falſo affirmant. ſed ex
cōtractu locatiōis: ex laboribꝫ et expēſis in mu/
tuo gratuito vel circa ipm̄ exercēdū factis. Fal/
ſiſſimū etiam eſt qd̄ dicūt de cuſtoditiōe pigno/
rū.ſ.q̄ p̄ hoc ſeruiāt in illicitū: ꝛ q̄ faciāt ad finē
malū.ſ.habendi ſortē mutuatā ꝛ lucrū vltra ſor
tē ex mutuo. vel vt ipſa pignora vendant nō ſo/
luta ipſa ſorte cū excreſcentia tp̄e taxato. Unde
extorq̄nt ſm̄ eos p̄dicta pignora a pauperibꝫ cū
ipſoꝝ paupeꝝ grauamine ad fauorē ꝓprium ꝛc̄.
quia coꝝ falſitas manifeſtiſſima eſt ex an̄dictꝭ.
Et etiā apparet in hoc q̄ vt ex p̄dictꝭ pꝫ dicti of/
ficiales etiāſi nō intenderēt cuſtodie pignoꝝ: tn̄
ex alijs laboribꝫ et expēſis ac induſtria ſua p̄ an/
nū locata ad ſeruitiū indigentiū: mererenꝛ taxa/
tū ſalariū. Preterea poſito q̄ iſta merces pete/
retur nō ſolū ex alijs laboribꝫ ꝛ expēſis: ſed etiā
ex cuſtodia ipſoꝝ pignoꝝ: talis merces oīno eſt
iuſta ex q̄ mutuans gratꝭ ſicut facit Mons: pōt
ꝛ debet ſi vult eſſe indēnis ſine litibꝫ ſibi p̄cauere
de p̄ditione et diminutiōe ſortꝭ. qd̄ ſecurꝰ facere
nō pōt q̄ꝫ cū aſſignatiōe pignorꝭ. qꝛ meliꝰ ꝛ tutiꝰ
eſt pignori incūbere q̄ꝫ in p̄ſonā agere: vt d̄r tex.
in.§.furti aūt.inſti.de obli.q̄ ex delic.naſ. Et i de
bito ꝯſeq̄ndo h̄ns pignus p̄ferꝛ h̄nti p̄ſonalem
actiōem.l.j.C.q po.in pig.ha. Et ideo Mōs re/
q̄rit pignus. quia q̄ non vult frāgere caput: vult
ſcire vbi teneat pedem. Un̄ falſum eſt qd̄ obijcit
aduerſariꝰ.ſ.q̄ ita bn̄ pōt aſſecurari Mons per
fideiuſſores ſicut per pignora. qꝛ in h̄ ſe oſtendit
ignorare iura. Itē ipſi paupes nō inuenirēt ido
neos fideiuſſores q̄ vellēt ſe obligare vel q̄ place/
rent ipſis preſidentibꝫ ſiue officialibꝫ. Etſi vnus
inueniret fideiuſſorē idoneū. aliꝰ non inueniret
Ut em̄ inq̄t imp̄ator in aut. de depo.§.fi. Fide/
iuſſorē oīno idoneū dare nō facile neqꝫ poſſibile
paſſim eſt. Preterea oporteret ipſos paupes fa/
cere plures expenſas pro fideiuſſore q̄ꝫ pro pig/
nore.ſ.in ſoluendo notario q̄ traderet inſtrm̄ fi/
deiuſſionis ꝛc̄. Et aliq̄n in aliq̄d largiendo ipi fi
deiuſſori vt in h̄ eis ſeruiret. Et cū aliq̄n qs acci/
piat mutuuꝫ parue q̄ntitatis: plus ſolueret pro
tali fideiuſſione q̄ꝫ eſſet illud qd̄ mutuo accip̄et
Immo aliq̄n duplū plus ꝛ triplū. Itē ſic videꝛ
p̄ expientiā in alijs creditoribꝫ accipientibꝫ obli/
gationē fideiuſſoꝝ: oporteret ſepiꝰ ꝛ q̄ſi ſp̄ agere
ꝛ litigare ꝯ ipos fideiuſſores ipſis mutuatarijs
non ſoluentibꝫ in termino. et expenſe in talibꝫ li/
tigijs facte cederēt obligatiōi ipſoꝝ mutuatario
rum nō ſoluentiū tp̄e debito. Et etiaꝫ qꝛ plus la/
boris haberēt dicti officiales in conſecutione de
biti cū p̄dictꝭ litigijs q̄ꝫ cū cuſtodia pignoꝝ: me
rerenꝛ plus mercedis. ꝛ conſeq̄nꝛ plꝰ grauarenꝛ
incōp̄abiliter ꝛ magis expenderēt ipſi mutuata/
rij ꝓ fideiuſſione q̄ꝫ pro datiōe pignoris. Et ideo
cōcludiꝛ q̄ hec datio pignoris eſt ad magnā vti
litatē ipoꝝ mutuatarioꝝ tā q̄ ad fauorē aīe vt
ſoluāt debitū ſuo tp̄e vt poſſit ſuccurri alijs idi/
gentibꝫ: q̄ꝫ q̄ ad fauorē tp̄aliū: ne grauenꝛ tam
mltꝭ expēſis ꝛ etiā laboribꝫ in q̄rendo fideiuſſo/
res ꝛc̄. Itē acceptio ꝛ cuſtodia ipſoꝝ pignoꝝ eſt
ad magnā vtilitatē ꝛ ad maximū fauorē cōtractꝭ
oīm egenoꝝ p̄ntiū ꝛ futuroꝝ q̄bus ꝓdeſt ꝛ val/
de vtile eſt vt pecunia Montis non diminuaꝛ
ſed ſine litibꝫ integra illis conſeruetꝛ: ad quorum
p̄petuū ſeruitium eſt deputata. qd̄ melius fieri
non poteſt q̄ꝫ per pignora: vt ſupra eſt oſtenſum
Quare ergo locantes operas ſuas ad tam vtile
opus nō debeant pro ipſa cuſtodia mercedē ſu/
am accip̄e? Pretermitto q̄ ſi non accip̄enꝛ pig/
nora pro ſecuratiōe Montis: oporteret ſepe ip/
ſos officiales dimittere curam ꝛ ſollicitudineꝫ ip
ſius Mōtis ac mutuandi. ꝛ non poſſent p̄ſiſtere
in ipſo Monte coacti ad frequentandū forū et
domos ꝓcuratoꝝ ꝛ aduocatoꝝ et ſimiliū ꝓ con
ſecutione debiti Montis de cuiꝰ amiſſione ipſi
ſunt obligati. qd̄ cederet in magnū detrimentū
egenoꝝ. Itē ſi p̄ taleꝫ viam Mons reciperet de
bitum ſuum: ipſi eius aduerſarij haberēt mate/
riam cū calūniādi: appellādo ipm̄ Montē im/
pietatis ꝛ crudelitatis ꝛc̄. Ex p̄dictis etiam patꝫ
alia ignorantia vel falſitas arguentis: dum fac̄
vnam legem generalem ſuo modo dicens q̄ q̄n
qs tenetur de piculo pignoris non debet pro cu/
ſtodia ipſius accipere ſalarium. Nam ſi aliquis

offerret ſe ad cuſtodiā alicuiꝰ pignoꝛis ſiue depo
ſiti locans opas ſuas ad talē cuſtodiam cū debi
to ſalario:lꝫ hoc faceret abſqꝫ expreſſa obligati-
one de piculo rei pignoꝛate vel depoſite.tamē ta
lis teneret leuiſſima culpa.l.j.§..ſepe.ꝟ.ſed etſi.
ff.depo.Et tñ ꝓpter talē obligationē ad cuſtodiā
non poſſet ei de iure negari merces ſuarum ope
rarū locataꝝ.Aliter nullus cuſtos mercenariꝰ
alicuius rei poſſet exigere aliquam mercedem
pro ſuo laboꝛe cuſtodie:exq̄ niſi eaꝫ cuſtodiat te
net de amiſſione.qđ eſt cōtra oīa iura.Licꝫ ergo
ipſi officiales tam de iure q̄ꝫ ex ſtatuto vl' pacto
teneant de piculo ipſoꝝ pignoꝝ ſi amittātur.tñ
exq̄ ad ipſam cuſtodiam locauerūt ſuas opas:
que q̄dem cuſtodia vertit in vtilitatem ipōꝝ mu-
tuatarioꝝ ⁊ oīm indigenoꝝ pñtium et futuro-
rū:⁊ ad indemnitatē Montiſ aptiſſime conſtat
q̄ non pñt de iure vel conſcia fraudari:mercede
ſibi ꝓmiſſa ꝑ hac locatiōe. Et ad aliam fatui-
tatem allegatam.ſ.illud qđ accipit pro pignoꝛe
cuſtodito debet cōputari in ſoꝛtem qꝛ fructꝰ pi-
gnoꝛis eſt:et q̄ aliter eſt vſura Rñdet:q̄ vadēt
ad addiſcendū q̄d ſit fructus pignoꝛis.Non eñ
illa excreſcētia vltra ſoꝛtē eſt fructꝰ pignoꝛiſ:ſed
debitū ſalariū ex locatiōe operaꝝ ⁊ cuſtodie ⁊c̄.
Et poſito q̄ res pignoꝛata faceret fructū:vt ouis
vel huiuſmodi.et ex tali fructu acciperet ipm ſala
riū.tamē nō computaret in ſoꝛtē niſi illud quod
eſſet vltra expenſas p̄dictas officialiuꝫ ⁊c̄. Et ſi-
militer poſſet retineri omīs expēſa facta in ipſo
aīali pignorato.ſ.pro eiꝰ victu ⁊ medicamētis:
et ſil'ibꝫ.Item ſi aīal ſit moꝛtuū ſine culpa cu-
ſtodientiſ:pōt exigere dictas expenſas.l.ſi neceſ-
ſarias.ff.de pigno.act. Dicit q̄ꝫ Gul.de Lamar
ra in.iij.ſenten.ſuꝑ illo p̄cepto. Nō furtū facies
in c.vl.de vſur.q̄ etiā vſurariꝰ d' poſſeſſione ſibi
hypothecata pōt aliq̄d ſibi retinere pro laboꝛe et
induſtria ſua in laboꝛando eam ⁊c̄. Et ſup̄dicta
oīa patēt ꝑ capl'm p̄mū de vſur. cum ibi notatiſ
ꝑ doc.Aliud ꝟo qđ obijciūt de pignoꝛe accepto
pro vſuriſ nō retinēdo: non meret reſponſum.qꝛ
oīno eſt cōtra veritatē exp̄ſſam:dū p̄ſuppōit pi-
gnoꝛa accipi ī Mōtē ꝓ vſuriſ. ¶ Ad trige
ſimūtertiū argumentū Rñdet q̄ compatio de
miniſtriſ hoſpitaliū q̄ ibi ſtant ex mera charita-
te ⁊ cōpaſſiōe nō eſt bona cōꝑatio ad miniſtros
Montis.Nam inter miniſtros p̄dictos hoſpi-
taliū ⁊ paupes nō interuenit aliq̄s cōtractꝰ nec
aliq̄ ciuilis obligatio.Sicut accidit inter offici
ales Montiſ ⁊ ipſos mutuatarios ſiue indigen
tes:inter q̄s eſt cōtracꝰ locationis. Arguere aūt
ab obſeq̄o oīno gratuito ad obſequium merce-
nariū nō eſt ſapientis ⁊ docti viri qualeꝫ ſe tenet
cōpoſitoꝛ inuectiuarū contra Montē.Et qñ in
fert q̄ qñ miſtri hoſpitaliū habent aliquā merce
dem non extoꝛq̄nt eam a paupibꝫ ⁊c̄. Rñdet q̄
illam habent ab illis a q̄bus cōducunt:et q̄rum
ſunt mercenarij.Non ſunt aūt mercenarij pau-
perū ſicut officiales Montis Nam licet qꝛ aliť
cōmode fieri neq̄t ſm cōmunē pauperū ⁊ indigē
tiū vtilitatē:p̄dicti officiales ꝟbo ⁊ pacto depu-
tent ⁊ eligant a p̄ſidentibꝫ Montiſ ſiue a cōita
te vt magis idonei ⁊ boni habeant ad ſeruitium
ipōꝝ paupeꝝ.tñ intelligunt cōducti ab illis q̄-
rum vtilitati deſeruiūt.ſ.paupibꝫ.etſi nō volun
tate exp̄ſſa ⁊ ſingulari:ſaltē voluntate et auctoꝛi
tate publice poteſtatis gentiſ illoꝝ negotiū vti-
liter.que voluntas ſufficit in cōtractibꝫ q̄ fiūt ꝓ
cōmuni vtilitate ⁊ in fauoꝛē reipublice.etiam q̄
ſubditi aliq̄ repugnarent aliqñ: iuxta notata in
l.qđ maioꝛ.ff.ad municip. ⁊ in.l.aliud.§.refert.
ff.de reg.iur.⁊ in.l.nulli.ff.qđ cuiuſqꝫ vni.⁊ in.l.
nominationū.C.de decu.lib.x.⁊ in.l.oēs popu-
li.ff.de iuſt.⁊ iu. Illa ergo excreſcētia que ſoluit
ꝑ mutuatarios officialibꝫ Montis debet ipſis
pro ſalario ⁊ mercede locatiōis que cōtracta eſt
inter p̄dictos mutuatarios ⁊ ipōs officiales au
ctoꝛitate publica de conſenſu principis et Epi.
Unde ipa excreſcētia non poteſt dici ꝑtinere ad
Montem:cum nihil penitus ꝑcipiat ex ea.nec
Mons vt mutuans in aliq̄ cōmiſceat cuꝫ mini
ſtris vt cōductis a paupibꝫ.Et lꝫ p̄ſidentes mō-
tis vt nulla fraus aut d'ceptio paupeꝝ fieri poſ-
ſit:⁊ ad euitandā oēm ſuſpicionem de miniſtris
ne videant vltra debitū accipe ſalariū ſi ipſimet
ſatiſfacerent ſtipendijs ſuis:aſſignent illud ſala
rium ſiue dent p̄dictis officialibꝫ.nō hoc faciūt
noīe Montis:ſed tanq̄ꝫ negocioꝝ geſtoꝛes to-
tius cōitatis paupeꝝ.⁊ hoc ex charitate ⁊ aucto-
ritate Epi ⁊ p̄ncipis ⁊ totiꝰ cōitatis. Ad tri-
geſimū ꝟo quartū argumētū ex ſepe dictiſ ptꝫ re
ſponſio.quia nec p̄nceps nec Epiſcopus in con-
tractu mutui Montis cōcedit aliquā vſuram
que nullo modo in ipſo committit Et ideo in va
num laboꝛant aduerſarij ad ꝓbandū q̄ nec im-
ꝑatoꝛ nec papa pōt cōcedere q̄ mutuet ad vſu-
ram. ¶ Ad trigeſimūquintū argumentum
de hereſi vel ſuſpiciōe hereſis quā ſm eos incur
runt ꝑtinaciter aſſerentes q̄ mutuare ad vſurā
non ſit peccatum.non eſt opus totiens replicare
p̄dicta.Et ſimiliter de punitione fienda per inq-
ſitoꝛem de talibꝫ. Nullus eñ defenſoꝛ Mōtis
aſſerit non eſſe peccatū mutuare ad vſuram.vel
q̄ poſſit licite mutuari ad quinq̄ pro centena-
rio:ſicut emuli ⁊ impugnatoꝛes Montis men
daciter affirmant fautoꝛes Montiſ tenere ⁊ aſ
ſerere.Sed veraciter p̄dicant oēs amici pietatiſ
q̄ cōtractꝰ Montis non eſt vſurariꝰ:ſed licitus
⁊ bonꝰ.O ſtulticia.O p̄ſumptio.O temeritas
maxia ipſoꝝ impugnātiū Mōtē q̄ audent iputa
re de hereſi tot ſūmos pōtifices ⁊ ſapiētiſſimos
theologos ac iuris vtriuſqꝫ doctoꝛes qui hunc
contractum eſſe iuſtum ⁊ ſctm̄ affirmauerūt:vt
ī ſeq̄nti tractatu patebit.O temerarie inq̄ſitoꝝ
hereſis ſed pecuniaꝝ:qui diciſ te velle procedere
contra defenſoꝛes Mōtis et punire illos tanq̄ꝫ

hereticos vel ſuſpectos de hereſi: pᵹe Rhomā
etſi vales apprehende ſumū pontificē q̄ hoc ſuis
lr̄is affirmauit. Uade ad ſepulcra alioꝝ ſūmo
rū pontificū et fac corpa eorū exhumari et extra
ſacrū pꝓci ſi mortui ſunt heretici vl' de heretica
prauitate ſuſpecti. qꝛ cōtractū mutui Mōtꝭ cū
ſolutiōe denarij pro ſalario officialiū approbaue
runt ⁊ licitū eſſe dixerūt. Et idem facias multis
Epis ⁊ ſapientiſſimis pͥncipibꝰ et doctoribꝰ idē
ſentientibꝰ ⁊ affirmantibꝰ. K Sed ad puni
dendū taliū inq̄ſitoꝝ ſcādalis: dedit modū Re
uerendus pater Fr̄ Angelꝰ de Clauaſio dū eſſꝫ
vicarius generalis: ſic ſcribens in vna ſua lr̄a di
rectiua vni fratri noſtri p̄dicatori. De fratribꝰ il
lis ordinis illiꝰ q̄ tot faciūt ꝯ ſanctū Mōtē pie
tatis ſcias ꝙ ex paſſione ⁊ ſtudio ꝯtradicēdi pdi
derūt itellectū. Et ideo aliud remedium non eſt
ipſis niſi flagella. Sic q̄ppe credo recuperarēt: di
cēte ſcriptura ꝙ vexatio dabit itellectuꝫ. Et ꝑtea
cogitaui duos modos cōuenientiſſimos ad cor
rigendā eoꝝ inſipientiā. Unū modū poſſet tene
re. Reuerēdiſſimꝰ dn̄s Epūs vel eius vicariꝰ ge
neralis de iure. Nā p̄ſuppono ꝙ inq̄ſitores he
retice prauitatis nō p̄nt ſe impedire d' vſurꝭ: vt
patet in c.accuſatus.§.ſane.de here.li.vj.ſed ꝑti
net ad ordinariū eccl'iaſticū.ſ. Epm vel eiꝰ vica
riū. vt no.in c.cū ſit generale.de fo.cōpe. Quo
p̄ſuppoſito ꝑ nunc Si vellet dn̄s Epūs vel eiꝰ
vicariꝰ poſſet facere vnū generale p̄ceptū man
dando ſub pena excōicatiōis late ſnie ꝙ nullus
audeat diffinire ꝙ Mons pietatꝭ ſit vſurarius
cum hoc ꝑtineat ad ſuā iuriſdicionem. Sed ſi
qui habent aliq̄d dicere ꝯ ipm Montē: cōparē
ant corā eo recepturi iuſticie cōplementū. Et licꝫ
fratres p̄dicti allegarēt ꝙ rōe p̄uilegij etiā ratio
ne criminis non poſſunt ligari ab ordinario. tamē
ordinariꝰ fundat ſe ſup iure cōmuni in c.j.de p̄
uil'.li.vj. Jdeo oportebit ꝙ vadāt ad allegandū
q̄re nō ligabunt. Etſi p̄dictā exemptionē allega
bunt: reſpondeat ordinariꝰ ꝙ ſi nō ſunt excōica
ti ex ſuo p̄cepto: ſaltē erūt excōicati ex pceſſu cu
rie: qui excōicat oēs vſurpantes ſibi iuriſdictionē
eccl'iaſticā: cū dantibꝰ auxiliū: conſiliū: vel fauo
rē. ſicut faciūt ipi q̄ volūt cognoſcere de vſuris
et ſic vſurpāt iuriſdictionē Epi. Et ad minꝰ ſi ſic
faciet epūs: remanebūt apud p̄pl'm ſicut excōica
ti. et iſte modus poſſet pacē ponere. Aliū modū
cogitaui ꝙ ille q̄ vult punire ꝑ hereticis eos qui
dicunt Montem non eſſe vſurariū: ſi aliquem
citauit vl' tale crimē alicui impoſuit Scias ꝙ
talis inq̄ſitor inferior Epo eſt excōicatꝰ excōica
tione papali. nec pōt abſolui p̄terq̄ȝ in articulo
mortis niſi a papa vt in cle.multoꝝ.de here. Et
ideo licꝫ inq̄ſitores poſſint ꝓcedere ꝯ illos q̄ aſſe
runt vſurā nō eſſe pctm̄ ſicut ꝯ hereticos.cle.ex
graui.de here. non tn̄ poſſunt dicere ꝙ ille ſit he
reticus aut ꝯ ipm ꝓcedere q̄ dicit talē cōtractū
nō eſſe vſurariū: vt in caſu nr̄i Montis. Et ideo
ſi ꝯ tales tenentes ꝙ Mons pietati nō eſt vſu
rarius ꝓcedūt: aut eos ꝑ hereticis citant: faciūt
cōtra p̄dictā cle.multoꝝ. ⁊ ſic ſunt excōicati ipſo
facto: qꝛ falſo imponūt talibꝰ crimen hereſis. Et
ideo tales citati debēt oēs ꝓclamare: Da alio ex
cōicato. ⁊ excipere ꝙ nolunt nec tenent̄ compare
re corā eo q̄ eſt excōicatus. Etſi nollet deſiſtere
tunc tales debēt recurrere ad illuſtriſſimū prin
cipem q̄ eos tenet̄ defendere: etiam cum armis:
ſi aliter nō pōt eoſdē fratres arcere. Poterit etiā
licite ſine ſcrupulo exbannire eos de ſuo territo
rio: vel etiam detrudere in carcerem donec noti
ficēt ſupiori eoꝝ vt ꝓuideant ne pturbent pplm
ſuum. aut inhiberere illis q̄ h̄nt eis reddere aliq̄s
fructus aut penſiones ne reddant. Un̄ nō dubi
to ꝙ per vnū iſtoꝝ modoꝝ oīa ponētur in pace.
Aliter nūq̄ȝ ceſſabūt. Hec volui intimare vt ex
quo p viā iuris pōt ꝓuideri: prouideat̄: ne dete
rius aliq̄d contingat. Hec ille. L Ad trigeſi
mūſextum argumentū R̄ndet̄ ꝙ doctores q̄ di
cunt ꝙ vnus modus cōuincendi aliquē eſſe vſu
rariū manifeſtū ⁊c. intelligūt de illis q̄ recipiūt
tantū ꝑ centenario rōne mutui. quod nullatenꝰ
faciunt officiales Montis: vt ſepiꝰ dictū eſt ſ.
M aūt cōparant dicti aduerſarij Montis p̄ſi
dentes eiꝰ ⁊ officiales publicis vſurarijs: iudeis
q; ac eoꝝ miniſtris: Jpſoꝝ malignitati nō eſt re
ſpondendū. Sunt eni ſimiles phariſeis q̄ dn̄m
ieſuꝫ appellabāt deuoratorē ⁊ potatorē vini: ami
cū publicanoꝝ ⁊ petōꝝ: ⁊ hmōi. O iniq̄ſſima cō
paratio cōpare pietatē: charitatē: ⁊ miſeriām vo
racitati iudeoꝝ. M Ad trigeſimūſeptimū
argumentū ſupra eſt rn̄ſum. Mōs eni nihil ad
q̄rit de illa excreſcētia: ſed totalit̄ eſt immixtus
ab ea. nec aliq̄ mō ad ipm ꝑtinet dominiū eius.
nec illā donat miniſtris. ſed p̄ſidētes Montis
noīe dictorū mutuatarioꝝ volūtate ac conſenſu
publice ptātis vt ꝓcuratores paupeꝝ ſoluūt illā
excreſcentiā ipſis miſtrꝭ vt eis debitā ex ꝯtractu
locatiōis p̄dicto inter ipſos mutuatarios et offi
ciales. Nec h̄ viciat ipꝫ ꝯtrū mutui charitatiuū
Montis: ſicē nō viciaret qn̄ reddis Petro centū
aureos tibi ab alio mutuatos: etiam dares illi
decē vt illos exburſaret Joanni creditori tuo.
N Ad trigeſimūoctauū argumentū etiā patꝫ
rn̄ſio. qa vt dixinꝰ Mons nihil mutuat cū pa
cto ꝙ aliq̄d ſoluat̄ ſibi vel alij vltra ſortē ex mu
tuo. ſed illa excreſcētia ſoluit̄ ex ꝯtractu locatōis
int̄ ipſos mutuatarios ⁊ officiales quibꝰ tenent̄
reddere mercedem laboꝝ ⁊c. Ad trigeſimūno
nū argumētū rn̄ſum eſt ſ. ꝙ ex ꝯtru mutui nul
lus p̄ſidentiū vel officialiū Mōtꝭ nec aliq̄s aliꝰ
efficit̄ excōicatꝰ: niſi ipſi īpugnatores eiꝰ qn̄ im
ponūt crimē hereſis fautoribꝰ Montis ⁊ eos ci
tant vt ſuſpectos de hereſi: vt ſ. rn̄ſum eſt. Un̄
vnicuiq; taliū dicere poſſumꝰ. Tu de alijs atte
ſtaris qđ de teipſo dicere deberes: contra legē in
arenā. in fi. C. de inoffi. teſta. et. l. q̄m. C. de here.

¶ Ad quadrageſimū et vltimū argumētū ꝙ nō omnes paupes cōſenſerint ſtatuto ꝛc. Reſponſum eſt ſ. ꝙ qn̄ aliqđ ſtatutū vel aliqs contractus fit ad vtilitatē publicā ꝛ cōmunē: valet factū a maiori parte ꝛc. licȝ aliq̄ pticulares n̄ cōſentiant. Immo fortiꝰ dicere poſſumꝰ ꝙ oēs cōſenſerūt ex q̄ cōſenſum ad hoc pbuerunt omnes decuriones ſiue antiani q̄ repñtant totam ciuitatē ſm glo. in rubrica. C. q ſit lōg. cōſue. cū ſi. Unde totus populus cēſet conſenſiſſe. iuxta notata p Bar. in. l. oēs ppl'i. ff. de iuſti. ꝛ iu. et tanto plus cum reſpiciat euidēs cōmodū ꝛ vtilitatem ipoꝝ paupeꝝ. Quo caſu ex quo nō contradicunt expſſe: ſed tacēt: dicunt̄ cōſentire. iuxta notata p glo. et Bar. in. l. que em̄. in pn. ff. rē. ra. ha. et notata. in. l. ſi filius. ff. ad ſilla. Ad illud ꝙ ꝯſenſus alicuiꝰ ad cōtractū vſurariū nō excuſat accipientes. et ꝙ nullus poteſt transferre dn̄ium rei ſue in alium contra pceptum ſupioris ꝛc. Rn̄det̄ ꝙ h̄ non eſt aliqs conſenſus in contractu vſurario vel aliter pbibito: ſed i contractu iuſtiſſimo. ſcȝ mutui ꝛ locatōis. ꝛc. Nec illa excreſcētia adq̄rit̄ miniſtris ſiue transfert̄ in eos ex mutuo qđ facere pbibeat lex diuia ꝛ canonica: ſed ex locatione que eſt omni iure permiſſa. Nec etiaȝ obſtat dū dꝛ ꝙ nullus pauperum libere conſenſit. quia potius voluiſſet ſibi mutuari ſine alicuiꝰ denarij ſolutione ꝛc. Quia negat̄. Licȝ em̄ abſolute conſiderando hoc extiſtimandū eſt. imo ꝙ potiꝰ vellēt ſibi donari pecuniā q̄ȝ mutuari. Tn̄ reſpectiua ꝯſideratiōe q̄ aiaduertūt vtilitatē que cuēit ſibi ꝛ omī cōitati indigentiuȝ tam pñtiū q̄ȝ futuroꝝ: dū ex ſalutiōe ſolarij officialiū cōſeruat̄ integra pecunia Montis vt ſibi ꝛ alijs oibꝫ in poſteꝝ poſſit ſuccurri: credendū eſt oēs voluntate rōnis et debiti charitat̄ libere conſenſiſſe in talē ſolutionē. Ad illud v̄o ꝙ dꝛ cauſam pncipalem mutui eſſe lucri expectationē: poteſt dici ꝙ eſt locutio parui intellectꝰ. Quis em̄ ſani capit̄ dicat cōitatem ꝛ oēs ciues ꝛ habitatores ciuitat̄ exburſare pecuniā ad ppetuū vſum pauperum vt lucrum habeat: cum etiam capitale nūq̄ȝ in ſuū pticularē vſum rehabere intendat. Q autē hec nō ſit cauſa pncipalis mutui pbatuȝ eſt ſufficienter ſup in reſponſione ad ſextū argumētū Poſſumꝰ q̄ȝ fortius dicere ꝙ ipm lucrū nullo mō eſt cauſa finalis iſtius mutui: nec pncipal' nec immediata ſeu ppinqua: nec etiam remota. imo nc remotiſſima. q̄a nullomodo eſt finis. Et probat̄. Nam finis eſt ille q̄ mouet opantem ad aliq̄d agendū. ij. Phyſic. j. Eth. et. ij. Metaph. Ergo a ꝯtrario arguendo: qđ argumentū ē bonū. l. j. §. huius rei. ff. de offi. eius cui man. ē iuris. ille non eſt finis alicꝰ opantis q̄ cum nullatenus mouet ad id opandum: et quē nullo modo intendit. Sed Mons pietatis ſiue cōmunitas ipm regulās nullo modo intēdit hic aliqđ lucꝝ ex mutuo: imo nullatenꝰ ipm vult. ḡ nullatenus pdictū lucruȝ mouet dictū Montē vel eum regentē ad mutuandū: et cōſeq̄nter nullo modo ē finis eius. ſed eius finis pncipalis et totalis eſt ſubleuatio indigentie paupeꝝ. Q autē mutuet volenti ſoluere ſalariū officialiū pro rata ſua: et nō mutuet nolenti ſoluere. hoc nō eſt quia aliq̄d lucrū intendat: ſed qꝛ vult ſeruare pecuniā congregationi paupeꝝ neceſſariā ſine diminutione Similiter aliq̄d lucꝝ ex mutuo conſeq̄ndū non mouet officiales ad mutuandū: nec pncipaliter nec ſecundario. quia quod accipiūt non eſt ꝓ eo lucrū: vt ſupra dictū eſt. Sed ideo mutuāt ſoluēti: et non ſoluenti non mutuant. quia expenſas a ſe factas pro vtilitate ipoꝝ mutuatariorū: ꝛ debitū ſibi ex operarū ſuaꝝ locatione ſtipendium amittere nolunt. Auctoritas aūt p hi quā aduerſarij dilatādo fimbrias ſuo modo declarare nitunt̄. ſ. ꝙ illa ē cauſa finalis qua poſita ponitur effectus ꝛc. de directo militat contra ipſos ꝛ probat ꝙ in mutuo Montis nullū penitus ē viciū vſure. quia nullū lucrū eſt finalis cauſa ipſius. Poſito em̄ ꝙ aliquis vellet a Monte accipere mutuū. et offerret ei aliqđ vel nimiū lucrum ex ipſo mutuo cōſeq̄ndū: ſtatim repelleret̄ a Monte et denegaret̄ ei mutuū: ḡ ipm lucrū. a quo poſito ſtatim remouet̄ effectꝰ mutui: nō eſt aliq̄liter cauſa finalis eius. Sic ḡ eterna damnatio ꝛ pena infernalis quam nemo noſtrꝝ appetit. ſed abhorret nō eſt cauſa finalis noſtroꝝ bonorum opeꝝ: ita lucrum ex mutuo vel exiguum qđ eſſet vſura ꝛ ad eternā damnatōnē conductiuum: nō mouet pijſſimos pñdentes Montis ad ipſum mutuū exercendū: cuȝ ipm lucrū illicitū totalit̄ deteſtent̄ et abhorreant et nullo modo habere intendant. O demētia maxima dicere vel pdicare ꝙ pijſſimus Mons pietatis ad hūc finē principalem ſit ordinatꝰ vt tantum pro cētenario habeatur a paupibꝫ. Deſine ergo veritatis inimice impugnare amplius Montē iſtum quē ordis Minorum predicatores inuenerunt et pdicant nō vt habeant aliquid ex ipſo Monte pro ſe vel ſuis fratribus. imo ppter ipſum Monteȝ aliqn̄ eis deficit qđ ſi Mons non eſſet ipſis largiret̄. Diligunt em̄ cōmunē pauperū omniū vtilitatē. non facientes in ſocietate ipſius Mōtis ſicē forte aliqui alījs congregationes ſiue ſcholas ordinantes vt ab ipſis ſcholaribꝫ aliquid directe vel indirecte poſſint q̄liber mēſe extorquere. Ipſi vero fratres Minores imitatores apoſtoli qui dicebat. j. ad Corinth. ix. Nō quero quod mihi vtile eſt: ſed quod multis. et. ij. ad eoſdem. xij. Non quero veſtra: ſed vos. Seruantes quoqȝ illud quod admonet ideȝ aplus. j. ad Coꝝ. x. dicens. Nemo qđ ſuū eſt q̄rat ſed qđ alioꝝ. Et non imitantes eos hypocritas de q̄bꝫ idē aplus inq̄t ad Phil. ij. Oēs que ſua ſunt q̄runt: non que Jeſu chri. pſuadēt ppl'is vt ſancto Monti pecunias ſuas tribuāt. non alibi exportādas: ſed ſibi ꝑpetuis

et filijs suis in ppetuū subsidiū reseruandas. ꝛ in hoc eos q̄dāmodo cogunt suis acutis exhortatiōibꝫ: vt ꝓprijs calamitatibꝫ et indigētijs: atqꝫ oīm primoꝝ suoꝝ pro tpe futuris ꝓuideant Nec valet argumentū aduersarioꝝ dicentium ꝙ Mons non subleuat necessitates pauperum quia paruā pecuniā mutuat. Non enī nos dicimus ꝙ mutuū eiꝰ sit oīm necessitatū subleuatiuum indifferent ꝛ generaliter ac indeterminate. sed limitate quo ad modū et tempꝰ pro maiori omniū indigentiū vtilitate. Unde est subleuatio illoꝝ qui cupiunt habere mutuū moderatum: et habent vnde soluant statuto tpe. Nō est ergo bonum argumentū dicere. Mons pietatis non est subleuatio pauperū volentium mutuo mille ducatos. quia sic non posset seruire nisi paucissimis psonis Nec est subleuatio volentiū mutuū ad terminū decem annoꝝ. quia sic non posset pecunia Mōtis seruire cōitati paupeꝝ in occurrētibꝫ singulis annis necessitatibꝫ: ipsam tenentibus mutuatarijs aliquibꝫ tāto tpe. Nec est subleuatio paupeꝝ elemosynā ꝛ donū ipsiꝰ pecunie volētium. quia sic consumeret et ānihilaret ipse Mons in damnū futuroꝝ pauperū. Ergo non est subuentio paupeꝝ et opus charitatiuum ac subleuatio egenoꝝ. Arguere itaqꝫ sic. Mutuū Montis nō simplicit releuat in omni casu. ergo nō releuat: est fallacia a negatōne añcedentis ad negationē cōseqn̄tis. Sed vtinā sic inepte arguentes nō sint de illis de qbus inqt sanctus Bonauentura in. ij. di. xliij. Aliqñ homo aliqd bñ scit: sed tñ affectio adeo dñat in eo vt ad existimandū oppositū illum ptrahat.

Pars quarta huius tractatus que dicitur Probabilitatis. DD

Sacrum Montem pietatis in omni patria debere erigi: pbari pōt multis rationibꝰ. Quarum Prima dicit Necessitatis. Quod enī pcipit imperat et qd imperatur necesse est fieri: etsi nō fiat: penam habet. c. qd pcipit. xiiij. q. j. Sed ꝓximo indigenti mutuare est pceptū illi q habet facultatē: fm Hos. et Car. in. c. cōsuluit. de vsur. et Panor. ibi in rubrica. in. fi. et Scotū. et theologos alios in iiij. di. xv. Nam vt dr Eccli. xvij. Unicuiqꝫ mādauit deꝰ de ꝓximo suo. ꝛ hō homi debet seruire et obseq. l. in cōmodato. §. sicut. ff. cōmo. et. l. si nō fortē. §. libertus. §. de condi. inde. Nā hoc est pceptum naturale vt faciamꝰ ꝓximo qd vellemꝰ nobis fieri. Tob. iiij. et. c. j. di. j. Immo ad subuentionē ꝓximi est triplex pceptū fm sanctū Bernardinū in suo euangelio eterno. s. naturale. generale. et speciale. Et sic triplici lege quilibꝫ ad hanc tenet: vt declaraui in sermone de opibꝫ misericdie. ꝛc. Secunda rō dr Cōmunitatis. Si enī obligat puata necessitas psonaꝝ: multo magis publica: ꝛ cōitas ciuitatis q pferēda est puate. c. Scias. vij. q. j. ꝛ. l. vnica. §. fi. C. de cadu. tol. Unde Joan. xj. dr. Expedit vt vnus hō moriat pro ꝑplo: et non tota gens peat. Totum enī est dignius sua pte. iij. Phy si. et. v. Metaph. Et iō btūs Tho. in. iij. parte summe. q. xliij. dicit: ꝙ salus multitudinis est pferēda paci qrūcunqꝫ singularium hoim. ꝛc. Et cōfirmat pdicta rō. qa nō multū differūt ab alterutro sacerdotiū ꝛ imperium: ꝛ sacre res a cōibus ꝛ publicis: vt dicit in autent. de nō alienan. aut pmu. re. ec. §. sancimus. Et idem ius dat rebꝫ ciuitatū qd rebꝫ ecclesiarum. vt in. l. illud. ꝛ in. l. vt inter diuinum. C. de sacrosan. ec. Et ideo q facit contra rēpublicam magis peccat q̄ q facit ɔtra psonam singularem. Quapropter Tullius. j. de offi. ait. Om societatū nulla est charior: nulla est gratior q̄ ea que cum republica est. Unicuiqꝫ nostrū chari sūt parētes: chari liberi: ppinqui et familiares. Sꝫ oēs oīm charitates patria vnica cōplexa est: pro qua qs dubitet mortē oppetere si ei sit pfuturus Hec ille. Qui etiā ibidem refert ꝙ aliqui rhomāi pprios thesauros in publicū miserunt erarium Inter qs fuit noīe Paulus. Et in. iij. de offi. iterum. ait. Non solū nobis diuites esse volumus sed liberis: ppinquis: amicisqꝫ: et maxime reipublice Hec ille. Quilibet ergo pro illa debet se et sua exponere sicut mēbrū p defensione totiꝰ corporis Nā vt dr ad Rhom. xij. Multi vnū corpꝰ sumꝰ i chro: singuli aūt alter alterius membra. Tertia rō dr Maioritatis. Si enī d quo minus videt inesse ꝛ inest. ergo et de q magis. ij. Topico. Sed vt ait btūs Tho. ij. ij. q. xxxj. ar. iij. in respōsione secundi argumenti. Quilibet tenet p dfensione patrie vitā corporalē exponere. ergo a fortiori substantiam tpalem ꝛ pecuniam que minꝰ ē. licꝫ aliqn mō etiā ipsa pecunia dicat vita hominis. vt in. l. aduocati. C. de aduo. diuer. iudi. Et confirmatur pdicta rō. Nā si qs tenet cū potest pascere puatam psonam esurientem. c. pasce. lxxxvj. di. et ꝓuidere ne ei iniuria fiat cū potest ei precauere. aliter imputabitur illi acsi ipsemet iniuriam irrogasset. c. nō inferenda. et. c. ostendit ꝓpheta. xxiij. q. iij. ꝛ. c. sicut dignū. §. illi etiam. de homici. et. l. quid ergo. §. j. de his q no. infa. et. l. ij. ff. de noxa. Et ideo dr Eccli. iiij. Libera enim q iniuriā patit de manu supbi. et Prouer. xxiiij. Erue eos q ducunt ad mortē ꝛ q trahunt ad interitum liberare ne cesses. Ergo multo magis hec facienda sunt pro bono communitatis et reipublice. Quarta rō dicitur Felicitatis. Naꝫ Matth. v. ait saluator. Nisi abundauerit iusticia vra plꝰ q̄ scribaꝝ et phariseoꝝ: nō intrabitis in regnū celoꝝ. Ex qbꝫ verbis demonstrat ꝙ maiorē iusticiā et veritatē tenentur habere chriani q̄ infideles. Per iusticiā enī cōphendit oīs virtꝰ fm Phum. v. Eth. ergo ad illa opa iusticie et pietatis

tenenť ad q̄ tenebantur infideles.imo ad multo
maiora q̄ȝ in eis fuerint. Un̄ Lactā.in.vj.diuia
rū inſtituti.c.xiij.inq̄t.Si deoꝝ cultores ſimu-
lacra inſenſibilia excolūt ꝛ q̄cq̄d p̄cioſi habēt in
illa ꝯferūt:q̄bꝰ nec vti poſſunt nec grās agere ꝙ
acceperint:Juſtiꝰ ē ꝛ veriꝰ eſt viuētia dei ſimula-
cra.i.hoīes p deo paſcere ꝛ iuuare. Hec ille.
Si igiť infideles ꝛ pagani patrie ſue de opibus
ſuis ſuccurrerūt ꝛ cōitatē ampliare ſtuduerūt.
ſicut refert Valeriꝰ maximꝰ li.iiij.in rubrica de
lib͛alitate.ꝛ in titulo de pietate erga p̄riam:vbi
ait.Animi viroꝝ ꝛ feminaꝝ vigebāt in ciuitate
Unuſq̄ſq; eīm rem p̄ric:nō ſuā augere ꝑerabat
paup̄q; in diuite q̄ȝ diues in paup̄e impio v̄ſari
malebat. Refert q̄ȝ Jo.an.i cle.attēdētes.d̄ ſta.
mo.ſm̄ Vegeciū de re milita.ꝙ rhome deficiē-
tibꝰ funibꝰ p reparatōe machinaꝝ:mulieres cri
nes ſuos p̄cioſos obtulerūt ad patriā liberādā.
Profecto multo magis debēt Montes erigere
p cōi vtilitate patrie:ꝛ ad eiꝰ augmentū inſuda
re nō tm̄ viri cū diuitijs ſuis ꝛ pecunijs:ſȝ etiaȝ
mulieres chr̄iane cū iocalibꝰ:anulis collanis:
veſtibꝰq; ac ceteris ornamētis ſuis.O igiť muli
eres deuote:etiā ſi viri ad erigēdū atq; ampliā-
dū Mōtē eſſent negligētes:vos debeꝛ illoꝝ ne
gligentiā ſupplere:exēplo illaꝝ bonaꝝ mulierū
cuiuſdā caſtri Jtalie:in q̄ volētibꝰ iudeis intro
ire cauſa feneradi his ꝓximis annis.ꝛ ibi ꝯtra-
riū p̄dicātibꝰ fratribꝰ nr̄is.Cū viri p̄dicti caſtri
eſſent inť ſe diuiſi ex partialitate:ꝛ etiaȝ timore
dn̄oꝝ ſuoꝝ iudeis fauētiū obuiare nō auderēt:
ip̄e mulieres colis ꝛ baculis reſtiterūt:ceſos iu-
deos ꝯfuſibiliť expellentes.Ad p̄dicta etiā facit
exemplū Curtij romani adoleſcētis nobiliſſimi
q̄ ad claudendā voraginē q̄ oībꝰ ciuibꝰ ꝛ incolis
rhomanis p̄bitura erat interitū:militaribꝰ inſi
gnibꝰ ornatꝰ equū aſcendit:eūq; vehementť ad-
motis calcaribꝰ p̄cipitē in ꝓfundū terre hiatū i
media parte fori dedit.ꝛ ſic recluſa fuit illa vo-
rago:vt refert Titꝰ liuiꝰ lib.vij.ab vrbe ꝯdita.ꝛ
Valeriꝰ maximus in ti.de pietate erga patriā.ꝛ
Aug.in.v.de ciui.dei c.xviij.O igiť chr̄iani ar-
ma ꝛ eq̄s apponite ꝯtra voraginē vſurarū.de q̄
d̄r in c.vſuraꝝ.de vſu.li.vj:Uſuraꝝ voraginē
q̄ aīas deuorat ꝛ facultates exhaurit ꝛc̄. Et Lu
canꝰ ait. Hinc vſura vorax:auidūq; i tp̄e fenus
Et ponit glo.in c.j.xiiij.q.v.Multo eīm plꝰ vos
tenemini cōitati vr̄e q̄ȝ Curtiꝰ rhome:ꝛ nihil in-
de damni recipietis.Jlle eīm ꝑdidit arma:equū
ꝛ vitā.Vos ꝛ ſubam ꝛ vitā ꝛ meritū ac grām et
gl'iam acq̄retis.Si ḡ tāta fecerūt illi infideles
p idolatra rūc ꝛ diabolica ciuitate.Quid vos fa
cere debetis p chr̄iana ac iuſtis ꝛ religioſ atq;
ſctōꝝ reliquijs decorata:Sed forte dicet quis.
Jā ſuȝ vetulꝰ ꝛ morti ꝓpinquꝰ:q̄d ad me ꝙ fiat
Mons vel augeať:Ha miſer:audi quid inq̄t
Tulliꝰ i li.de amicicia.Mihi nō minori cure ē
q̄lis reſpublica poſt mortē meā futura ſit q̄ȝ q̄l'

hodie ſit.Hec ille. Quinta rō d̄r Legalitatis.
q̄ nos ad cogit ſuo motiuo.Ait eīm Aug.i li.diffi
nitionū.Liberalitas eſt q̄dā motꝰ animi faciēs
ꝛ approbās liberas largitiōes ſine ſpe retributi
onis.Similř Amb.in.j.li.de offi.inq̄t.ꝙ libera-
litas eſt duplex.Una que ſubſidio rei adiuuat.
Alia v͛o q̄ opeꝝ collatiōe impēdiť.q̄ freq̄nť mul
to ſplēdidior multoq; p̄clarior ē.Quāto vtiliꝰ
regē Pharaonē ſcūs Joſeph ꝯſilio prudētie iu
uit q̄ȝ ſi ꝯtuliſſet pecuniā.Pecunia eīm vniꝰ ciui
tatis nō redimeret vbertatē.Eiꝰ aūt prudēs ꝯſi
liū ꝛ induſtria/totiꝰ egypti p ſeptēniuȝ famē re-
pulit.Hec ille.Que hiſtoria habeť Geneſis.xlj
Similř aūt in monte:q̄dā ponūt pecuniā:q̄daȝ
v͛o opam ꝛ iduſtriā.ꝛ ſepe vnꝰ nō niūꝰ:imo plꝰ
ꝓdeſt ei ꝯſilio:fauore:ꝛ obſeq̄o q̄ȝ aliꝰ pecunia.
Ad p̄dicta aūt pōt addi q̄d ait Leo papa in q̄dā
ſmōe di.Si nō eſt oīm eq̄lis facultas:debȝ eſſe
par pietas.Oīm fideliū largitas nō de muneris
pēſať pōdere:ſed de q̄ntitate beniuolentie.Hec
ille.Dicit q̄ȝ Boetiꝰ in li.de ꝯſol'.Tūc ſolū p̄ci-
oſa eſt pecunia qn̄ vſu largiēdi deſinit poſſidere
Et ad idem poſſent optime adduci ea q̄ ait ph̄s
iiij.Eth̄.de liberalitate:q̄ cā breuitatis omitto.
P Sexta rō d̄r Utilitatis:q̄ ꝓuenit ex Mō-
te ꝛ elemoſyna ei oblata.de q̄ in.ij.tractatu.ꝑte
vij.diffuſiꝰ dicā. Pronūc aūt ſolū dico ꝙ vtile
eſt cōitati ꝛ ꝓp̄lo habere Montē:ꝛ eijcere iude-
os fenerātes ꝛ oēs publicos vſurarios:ꝛ nō eis
fauere:ꝛ p̄uilegia illis facere. Quis eīm ſapiens
p̄nceps faceret ſtatutū ꝙ latrōes vadāt q̄ volūt
Triplex aūt vtilitas ꝓuenit ex h̄ ꝙ in patria nō
ſit iudeꝰ fenerās ſiue alius publicꝰ vſurariꝰ:q̄d
eueniet ex erectiōe ꝛ augmētatiōe Mōtis.q: ta
les vſurarij manifeſti ꝓſperāte ip̄o Mōte:etiā
ſi nunq̄ȝ eijcerenť.p ſe diſcederēt:nō habētes cō-
curſum ad fenꝰ exercendū.Prima aūt vtilitas
eſt generał.Scd̄a tēporał.Tertia v͛o ſpūalis.
Prima eſt generalis.Nā ſi nō habereť vſurariꝰ
manifeſtꝰ:illi q̄ pecunia indigēt(q: aliū nō inue
nirēt ſubuētorē in tāta q̄ntitate)res ſuas vena-
les exponerēt.Ex q̄ ſequereť cōis practica ꝛ cōe
cōmertiū ꝛ traficū mercātie.ꝛ abūdātia reꝝ vti
liū ac neceſſariaꝝ.Quā vtilitatē participāt pri-
mo paup̄es vēdētes res illas p ſuis neceſſitati-
bus.Nā licȝ nō ſemꝑ vēderēt illas iuſto p̄cio:tm̄
oībꝰ hincinde bn̄ pēſatis cōiter minꝰ dānū talibꝰ
paup̄ibꝰ ꝑueniet taliter res vēdere q̄ȝ vſurario pi
gnori dare:vt pȝ ex ſup̄ dictis.ꝛ patebit etiā ex
dicēdis in ſeq̄nti tractatu.Jtē vtilitatē hāc par-
ticipāt diuites ꝛ q̄cūq; emētes q̄ p cōmodo ſuo
ſeu p reuēdēdo emerēt res illas venales.ꝛ poſ-
ſent lucroſe exercere artē ſuā.Jtē participāt ho
mines mediocres ꝛ cōes a p̄mis emptoribꝰ pro
loco ꝛ tp̄e ꝛ cemētes dū iuenire cito p̄nt q̄d q̄rūt.
ꝛ v͛iſimiłr p meliori foro inuenire debēt. Scd̄a
vtilitas eſt tēporał ſiue ciuilis ꝑ triplicē ꝯſerua-
tionē.Prima:q: ciuiū ꝛ incolaꝝ ſuba remanet

inter eos. At ꝯtra ſi in manibꝫ iudeoꝝ ſiue alio
rū publicoꝝ vſurarioꝝ ꝯſcribunt pignora. Nā
illa iā ꝯſcripta trāſmitti ſolēt ad alios partes vbi
cariꝰ vēdant. Scḋo: qꝛ ꝯſeruant denarij. Siue
enī res ille vendant: ſiue emant: ſemꝑ denarij re
manent inter ipſos ciues ⁊ incolas. nec oēs in vno
inapertibili ⁊ inſatiabili ſacco includunt. Tertio
eſt ꝯſeruatio ciuitatis atqꝫ terraꝝ. Tū qꝛ ex pce
dētibꝫ ꝯſeruatiōibꝫ meliꝰ habet vñ imminētibꝫ pi
culis ac guerris ⁊ ꝑſſuris ciuitas ſiue terra poſ
ſit obuiare. Tū quia ceſſante fenore ⁊ expulſis ma
lis feneratoribꝫ: ppli rādure flagellantur a deo
Nā blaſphemat deꝰ fauēdo vſuris. ⁊ maledicū
tur ab eo oēs fauētes ⁊ ꝯſentientes mal. xj. q. iij.
c. Qui ꝯſentit. ⁊ . xxiij. q. iij. c. q alioꝝ. ⁊ . xxiij. q. v
c. Qui vicijs. ⁊ iō eis flagella immittit. Ipſe enī ait
pṡ. lxxxviij. Viſitabo in virga iniq̄tates eoꝝ ⁊ in
verberibꝫ pctā eoꝝ. Sepe ēt iuſto ſuo iudicio im
ꝑſcrutabili ꝑ pctō viriꝰ vnius ꝑ ꝓpl'o flagellat deꝰ totū
ꝓpl'm: ſicut pꝫ Ioſue. vij. vbi ſolus Achaꝫ ſiue
Achor tulit de anathemate hiericho ꝯtra pcep
tū dñi. ⁊ tñ plaga dei venit ſup oēm multitudi
nē ppli iſrael. De q̄ flagello etiā habet in ca. ſed ⁊
illud. xlv. diſt. ⁊ in c. ſi eadē. xxiij. q. iiij. Cōſeruat
etiā ciuitas ſiue terra ex h ꝙ vbi nō ſunt vſura
rij manifeſti ⁊ iudei feneratores: chriſtiani ꝓprijs
ſuis induſtrijs ſubueniūt ⁊ pueniūt multe pe
cunie exercent inter ipſos chriſtianos q̄ apud iudeos
mortue ⁊ ſepulte tenerent. nec chriſtiani tā faciliter
ſua diſſipāt ſicut faciūt cū habēt copiā iudei fe
nerātis ſiue alteriꝰ publici vſurarij. Tertio prin
cipalis vtilitas ex h pueniēs eſt ſpūalis. q: ex iu
deoꝝ ⁊ alioꝝ vſurarioꝝ expulſiōe: atqꝫ Mōtis
pietatis erectiōe ⁊ ampliatiōe ſequit petōꝝ di
minutio ex ceſſatiōe vſuraꝝ: fraterna dilectio ex
ſubuētione pauꝑum: ⁊ diuina ac humana bñdi
ctio ex [illegible] pieꝝ operū. q: ſicut q̄ abſcōdit
frumēta maledicet in ꝓpl'is: vt dr Prouerb. xj.
Ita econtrario eſt de faciētibꝫ pietatis: iuxta il
lud Iob. xxxj. Bñdixerūt mihi latera eiꝰ. Et Pro
uer. xxij. ſcptū eſt. Qui pronꝰ eſt ad miſericordiam be
nedicet. Vñ cuilibet tali pōt attribui ⁊ applicari
illud qḋ dr Deut. xxviij. c. Bñdictus eris in ciui
tate: bñdictꝰ in agro. bñdictus fructꝰ ventris tui:
⁊ fructꝰ terre tue: fructꝰqꝫ iumētoꝝ tuoꝝ: gre
ges armentoꝝ tuoꝝ: ⁊ caule ouiū tuaꝝ. Bñdi
cta horrea tua: ⁊ bñdicte reliq̄e tue. Bñdictus
eris ingrediēs ⁊ egrediens. Dabit dñs inimicos
tuos q ꝯſurgūt aduerſum te corruētes in ꝯſpe
ctu tuo. Per vnā viā venient ꝯtra te: ⁊ ꝑ ſeptē fu
gient a facie tua. Emittet dñs bñdictionē ſup cel
laria tua: ⁊ ſup oīa opa manuū tuaꝝ. Bñdicet
qꝫ tibi in terra. Suſcitabit te dñs ſibi in ꝓpl'm
ſcūm. videbūtqꝫ oēs terraꝝ populi ꝙ nomen dñi
inuocatū ſit ſup te: ⁊ timebūt te. Abūdare te fa
ciet dominꝰ oībꝫ bonis: fructu vētris tui ⁊ fru
ctu iumētoꝝ tuoꝝ: ⁊ fructu terre tue. Aperietqꝫ
theſauꝝ ſuū optimū celū vt tribuat pluuiā ter
re in tpe ſuo. Cōſtituetqꝫ te dñs in caput ⁊ nō in
caudā: ⁊ eris ſemꝑ ſup ⁊ nō ſubter. Hec ibi. Et
Leuit. xxvj. etiā dr deꝰ. Dabo vobis pluuiā tē
poribꝫ ſuis: ⁊ terra gignet germen ſuū: ⁊ pomis
arbores replebunt. Apprehendet meſſiū tritura
vindemiā: ⁊ vindemia occupabit ſementē. Et co
medetis panē veſtꝝ in ſaturitate: ⁊ abſqꝫ pauore
habitabitis in terra veſtra. Dabo pacē in finibus
veſtris. Dormietis ⁊ nō erit q exterreat. Auferā
malas beſtias: ⁊ gladiꝰ nō trāſibit terminos ve
ſtros. Perſequimini inimicos vros ⁊ corruēt co
rā vobis. Perſequent qnqꝫ de veſtris centū alie
nos: ⁊ centū de vobis decē milia. Cadent inimici
veſtri gladio in ꝯſpectu veſtro. Reſpiciā vos ⁊
creſcere faciā. Multiplicabimini: firmabo pa
ctū meū vobiſcū. Comedetis vetuſtiſſima vete
rū: ⁊ vetera nouis ſuperueniētibꝫ ꝓijcietis. Ponā
tabernaculū meū in medio veſtri: ⁊ ambulabo
inter vos: ⁊ ero deꝰ veſter: voſqꝫ eritis populus
meus. Hec ibi. Quoꝝ bñdictoꝝ numero faciat
nos aggregari ipſe deꝰ noſter: q eſt bñdictꝰ in ſe
cula ſeculoꝝ. Amen.

De eodẽ ſacratiſſimo Mõte pietatis Tractatꝰ ſcḋs.

PP

FUndamẽta eius in montibꝰ ſctis:pſal. lxxvj. Iſte pſalmꝰ de ſctõ mõte:imo de oibꝰ ſacratiſſimis Mõtibꝰ pietatis per diuerſas mõi partes ↄſtitutis põt ↄueniẽter exponi Et ad hanc expoſitiõem poſſent ea que dixi i noſtro Mariali de excellẽtijs regine celi in.ix.parte pncipali ſmone.iiij.parte.vij.F.vſqꝫ ad finẽ illiꝰ partis optime adaptari.ꝛ maxime ↄtra eiꝰ impugnatores. Predicta aũt vba thematis noſtri poſſunt optime dici de btõ Bernardino Feltrino multoꝝ Montiũ fundatore. Ad iſtũ autem ſanctũ Montẽ ꝛ ſcholam eius inuitat angelus dei vnũquẽqꝫ:dicens illud Geneſis.xix. In monte ſaluũ te fac. De iſta eñi ſocietate pdixit Moyſes Exodi.xv.dicens deo. Introduces eos ꝛ plãtabis in monte hereditatis tue:firmiſſimo habitaculo tuo qḋ opatus es dñe. Sãctuariũ tuũ domine qḋ firmauerũt manus tue.dominꝰ regnabit in eternũ ꝛ vltra:De pſeqñtibus aũt ꝛ diffamatiõibꝰ lacerantẽ ipm Montẽ põt exponi illud qḋ dr Exodi.xix.vbi deꝰ ait.Qui tetigerit montẽ morte morieť. Ut eñi ibidem dr: deſcendit dñs ſup montẽ. Dicit ꝗꝫ in eodẽ ca.ꝙ nõ poterat vulgus aſcendere i montẽ.qꝛ vulgares ꝛ indeuoti nõ poſſunt altitudinẽ ꝛ excellentiam Montis pietatis cõtemplari. Beati aũt illi qui in morte ſua dicere poterunt deo illḋ Deutero.ix. Perſeuerauimꝰ in mõte. Ipi eñi puenient vſqꝫ ad montẽ dei oreb. Exodi.iij.id eſt ad montẽ eterne felicitatis. De pdicatoribꝰ vo fratrũ Minoꝝ videť ꝓhetaſſe idẽ Moyſes Deutero.xxxiij. dicẽs. Populos ad montẽ vocabũt ibi imolabũt victimas iuſticie:qui inundatiõeꝫ maris qſi lac ſugẽt.ꝛ theſauros abſcõditos arenarũ. Ipi eñi inuitãt ꝑplos ad ↄſtituendũ ipm Montẽ pietatis. In quo mediãtibꝰ bonis ordinatiõibꝰ ꝛ ſtatutis:multa iuſta opa ac deo gratiſſima fiunt.ꝛ ibi faciunt adunari theſauros mari terraqꝫ queſitos. Uel per mare intelligun tur penitẽtes amaricati p ↄtritionem. Per arenam vo auari ꝛ terrenis inherẽtes:ꝗs ſuis pdicatiõibꝰ inducũt ad largiendũ Monti pecuniam quã in capſis vel ſub terra habent abſconditam. Unicuiqꝫ aũt ipoꝝ pdicatoꝝ dicit dominꝰ illud.iij. Regũ.xix. Congrega ad me vniuerſum iſrl.in mõte. ꝛ Exodi.xxiiij.inqt cuilibet chꝛiano Accede ad me i motẽ ꝛ eſto ibi. De iſto etiã monte ſancto circa finẽ mõi ↄſtruẽdo ꝓhetauit Eſaias.ij.ſui li.c.di. Erit in nouiſſimis diebꝰ preparatus mons domꝰ domini:ꝛ fluent ad eũ oẽs gẽtes,ꝛ ibunt populi multi ꝛ dicent. Uenite aſcendamus ad montem domini ꝛ ad domũ dei Iacob:ꝛ docebit nos vias ſuas:ꝛ ambulauimꝰ in ſemitis eius.quia de ſion.i.de ordine ſpeculatiuo Minoꝝ exibit lex.ſ.mẽtis:ꝛ verbum domini de hieruſalem.i.de predicatoribꝰ eius:pacem dei(ſm ꝙ eos hortať regula)populis annũciantibꝰ. Hieruſalem quippe viſio pacis vel pacifica interpretať ſm Hiero.ꝛ eis ↄuenit ꝗ ad pacẽ faciendã inducunt diſcordantes. De bonis ꝗqꝫ ac deuotiſ chꝛiianis ait deꝰ Eſa.lvj. Adducã eos ad montem ſanctũ meum.ꝛ ibi eos defendet a demonibꝰ. Unde ipe ait eiuſdeꝫ libri c.lxv. Nõ nocebunt neqꝫ occident in omni monte ſancto meo. Iſtum aũt mõtem debere viſitari ſepe ab ipſis predicatoribꝰ predixit Abdias ꝓpheta ſui libri ca.j.di. Aſcendent ſaluatores in montẽ ſion. Et ibidem diciť. In monte ſion erit ſaluatio:et erit ſanctus. ¶ De ꝗ ſctõ monte ſeptem ↄſiderationes faciemus.

Prima diceť Noiationis
Scḋa Cõmendatõis
Tertia Iuſtificatiũis
Quarta Cõfirmatiõis.
Quinta Approbatiõis.
Sexta Regulatiõis
Septima ꝛ vltima appellabiť Oblatõis

Pars pma huius tractatus que appellať Noiatiõis

QQ

NOn imerito queri põt ꝗd ſit Mons pietatis:ꝛ vñ ſic appelleť. Quo ad pmũ Mgr Ioãnes ḋ Uiterbio ordis Predicatoꝝ i ſuo ↄſilio Mõtis appellãs eũ depoſitũ aplicũ:qꝛ habꝫ aliquã ↄueniẽtiã cũ loculis chꝛi ꝛ ſocietatis aplice. De ꝗbꝰ habeť Ioã.xiij.ꝛ Actuũ.iiij.ſic eũ diffinit. Apoſtolicũ depoſitũ eſt pecunia pie a patribꝰ ciuitatis collecta:ꝛ ab his donata ſocietati pauperũ ciuiũ:ꝛ ↄſtituta in publicũ vſum ꝛ ꝑpetuam ſuſtẽtationẽ illoꝝ:vt nemo ſit egẽs:ꝗbuſdã ſtatutis intercedentibꝰ ad publicũ bñficiũ dicte ſocietatis paupeꝝ ciuiũ. Quare aũt iſtud ḋpoſitũ aplicũ ꝛ charitatiuũ appelleť Mons pietatis: nõ difficile ẽ demõſtrare. Habꝫ eñi oẽs bonas mõtis ꝓprietates. De ꝗbꝰ tractat frať Bartholomeꝰ anglicꝰ ordinis Minoꝝ i.xiiij.li.de ꝓprietatibꝰ reꝝ.c.ij. vbi dr. Mons ẽ tumor terre i altũ ſe erigẽs:ſolo pede reliquã terrã tãgens. Uel dicunť mõtes eo ꝙ ſint ſup aliã terrã eminẽtes vt dr Iſido. Dicit etiã Ariſto.in li.de ꝓprieta.elementoꝝ.ꝙ ꝗdã dixerunt ꝙ terra in pncipio ſue cõpoſitiõis fuit rotũda ꝛ plana:in ꝗ nõ fuerũt montes neqꝫ valles.qꝛ erat ſpherica i figura ſicut corpora ſuperiora. Unde montiũ ꝛ vallium cauſa nõ fuit niſi cõmotio aquaꝝ ꝗ cauauerũt loca rara.ꝛ facti ſunt montes partes duriores

que nõ poterant ꝯcauari. Loca vero ꝯcaua facta ſunt loca mariũ ⁊ fluminũ. Dicit etiam in libro Metheo. ꝙ montes fiunt quãdoqꝫ ex vehemẽti motu terre: vnde eleuat terra ⁊ fit mons. ſicut ex aqueductu accidit ꝯcauatis pfũda ⁊ fit vallis. Item ibidem dicit ꝙ maris acceſſus ⁊ receſſus qdam loca cauat ⁊ quedam extollit ac fiunt montes. Et quãdoqꝫ mare totã terram cooperuit. deinde mollia qdam etiam abraſit: ⁊ dura reliquit. ⁊ in qbuſdam locis mollia ꝯgeſſit. Mollia etiã qdam congeſta cum abſcederet deſiccata ſunt ⁊ in montes cõuerſa. Montes itaqꝫ ſunt duri: ſolidi: ⁊ compacti: a terra verſus celum erecti: ⁊ tamẽ terre radicitus ſunt ꝯiũcti. quãdoqꝫ tamen ſunt interi⁹ ſpongioſi/ ꝯcaui/ ⁊ cauernoſi ⁊ ideo ad ſe rõne vacuitatis aquas attrahũt atqꝫ ſugunt: quas poſtqꝫ fuerint eoꝝ cõcauitates replete: p capita fontiũ emittũt. ⁊ ſũt cauſa ſempiterni fluxus/ ⁊ origo ac pncipium fluuioꝝ: vt dicit Ariſto. Ex quo pꝫ ꝙ mõtes cauernõſi ſũt aquaꝝ ⁊ humoꝝ attractiui ⁊ attractoꝝ cõtinue emiſſiui. Item montes ſunt metalloꝝ nobiliuꝫ cõtentiui. A pfundis eñ mõtium venis metalla nobilia extrahunt. Item mõtes ſunt fructuũ ſuauium ⁊ aromatum pductiui. Propter puritatem eñ aeris in ſummitatibꝫ mõtium dominãtis puriores fructus ⁊ dulciores in montibꝫ naſcunt qꝫ in vallibꝫ. Item montes ſunt citi⁹ qꝫ valles radioꝝum ſolariũ ſuſceptiui ⁊ ſuſcepte illuminatiõis diutius retẽtiui. Item mõtes ſunt vapoꝝ ⁊ exhalationũ generatiui. Ex quoꝝũ aggregatione nubes in aere generant ⁊ pluuie deſcendunt ſuper terram. Item montes ventis et turbinibꝫ ſunt expoſiti plus qꝫ valles. Et rõne frigiditatis in ipſis dominãtis ſunt niuiũ cõſeruatiui. Ventis nanqꝫ frigidis niues in montibꝫ congelant ⁊ cõſtrigunt. ⁊ ideo i ipſis montibus diutius qꝫ in vallibꝫ cõmorant: vt patet in caucaſo ⁊ in libano ac in alijs ſimilibꝫ montibꝫ qui ſemꝑ ſm Iſidoꝝ denſiſſimis nubibꝫ candidant. Item montes ſepius patiunt ictus fulminis ⁊ fulguris qꝫ valles: vt dicit Iſidorus. Vñ ⁊ pyrenei mõtes a crebris fulminũ ictibꝫ nũcupant. Pyr eñ grece ignis dicit latine. Similit ⁊ ceraunei montes a crebris fulminibꝫ ſunt dicti. grece eñ ceraunos: fulmen latine dicit: vt inquit Iſido. Item montes qui ſm ſitũ alti ſunt ⁊ ſublimes: maxime cõgruũt ꝯtẽplatiõi ⁊ ſpeculationi. Unde q aduẽtum hoſtiũ ꝓuidere ⁊ precauere cupiunt: cacumĩa mõtium aſcẽdũt: ⁊ imminẽtia picula a remotis pdicere ꝯſueuerunt. Item mõtes quia q ad naturam ⁊ cõpoſitiõem partiuꝫ ſolidi ſunt ⁊ fortes. ideo potiſſime ſunt apti caſtroꝝ edificationi. vñ mãſiones in mõtibus ſolent eſſe fortes ⁊ ceteris tutiores: maxime quãdo ꝓpter interiorem duriciem nõ poſſunt ſuffodi. ⁊ ꝓpter ſitus altitudinẽ adiri nequeunt faciliter ſeu aſcendi. Item mõtes qꝫ in herbis ⁊ in paſcuis fecundi ſunt ⁊ vberes. ideo ꝯueniũt paſture ouium ⁊ animaliũ refectioni. Montuoſa eñ paſcua ⁊ gramina in montibꝫ creſcentia ſũt ſalubria: ⁊ nutritiue aĩalium vtiliora qꝫ illa q creſcunt in vallibꝫ: qꝫuis ſint generaliter pinguiora. Humor eñ nutrimentalis q nutriunt herbe ⁊ gramina in mõtanis/ ſubtilior eſt: ⁊ etiã purior qꝫ campeſtris. Et ideo calor celeſtis facilius illam humiditatẽ digerit ⁊ in ſubſtãtiã graminum ⁊ fructuũ immutat pfecti⁹ ac ꝯuertit. Tũ ꝓpter humoris ipſius ſubtilitatẽ Tũ etiam ꝓpter exiſtẽtem ibidem aeris puritatem. Item in mõtibꝫ abũdãt altiores arbores qꝫ in vallibꝫ ⁊ frutices denſiores. Et ideo montes ꝯueniũt aĩaliũ agreſtiũ habitatiõi: ⁊ auiũ ſilueſtriũ nidificationi. Propter qꝺ ⁊ fere qñ pſequũtur a venatoribus in valle: refugiũt ad mõtes: ⁊ ibi fiunt tute. Hec ibi. Que poſſent ad Mõtem ſiue montes pietatis ꝯgruẽter adaptari. Sicut eñ montes ſũt altiores partes terre: ita in iſto ſancto Mõte exercet pietas ⁊ charitas que eſt altior omnium vtutum: ſm ꝙ teſtat aplus. j. ad Corinth. xij. ⁊ xiij. ca. Et ſicut mõtes verſus celũ erigunt: licꝫ radices ⁊ pedes habeãt in terra. ita illi q huic ſancto Monti fauorem pſtãt: ⁊ illi pſidẽt/ ac illũ diligẽter gubernãt: licꝫ corpore habitant in terra: tamẽ mẽte verſant in celis. ⁊ ipſam pietatẽ exercẽdo qdammodo efficiunt celeſtes ⁊ diuini. Ait eñ impator Iuſtinianus in. l. impialis. C. de nup. ꝙ in ſola pietate deo pares ſum⁹. Unde dicere poſſunt cum Paulo ad Phil. iij. Noſtra aũt ꝯuerſatio in celis eſt. Item ſicut aque excauauerunt loca rara ⁊ mollia ⁊ p illa tranſierunt ac cooperierũt. mõtes aũt nõ potuerũt excauare quia duri ſunt. ita aque mũdanarũ voluptatũ excauant molles. i. ſenſuales homines ac raros in bñ operãdo. ⁊ eos cooperiũt peccatis. Montes vero id eſt his ſacris mõtibꝫ ⁊ charitatiuis operibꝫ intẽtos. ⁊ fortes ac duros. id eſt i amore dei ⁊ pximi firmos: nõ poſſunt excauare nec ſũmergere peccatis. iuxta illud Cant. viij. Aque multe nõ potuerũt extiguere charitatem: nec flumina obruent illam. Item ſicut ex vehemẽti terre motu eleuatur terra ⁊ fit mons: ita ex vehementi terremotu. i. virtute ſancte pdicatiõis mouẽtis terram. i. homies terrenos: erectus eſt altiſſimus Mõs pietatis. Et de hꝫ terremotu predictũ fuerat Apocal. vj. vbi dicit. Cum aperuiſſet angelus ſextum ſigillũ/ terremot⁹ fact⁹ eſt magnus. Adeo eñ iſte terremot⁹ fuit magn⁹ ⁊ qtidie efficit maior: ita ꝙ qſi in omi ciuitate ⁊ terra potenci erigit Mons pietatis altiſſimus de terrena ſubſtãtia coadunat⁹ ⁊ compaginatus. Ultra eñ loca inferius nominãda fuit erectus in vrbe veteri Spelli in ciuitate ducate. in pede luco ſtronconi. maccrate. Fani. in ſancto Seuerino. in calio. in prato. in burgo ſancti Domini. Florenzole. ⁊ in plurimis alijs ciuitatibꝫ ac ter

rís quas enumerare eſſet nimis ꝓlixum. Jn q̄bꝰ
nō ſolū erecti ſūt Mōtes pietatis. q̄nimo creſcē
te terrmotu ferui de p̄dicatiōis Mōs q̄libꝫ licꝫ
magnꝰ: dietim tñ efficitᷣ magis altus. Vñ vt in/
tellexi in ciuitate Sauone intātū Mons excre/
uit ꝙ in eo vſqꝫ ad q̄ntitatē centū ducatoꝝ ꝓ vi
ce mutuatᷣ. Aq̄le etiā in. Mccccxcij. ⁊ Mons ipe
pietatis vſqꝫ ad ſummā octomiliū ducatoꝝ ex/
creuit. ⁊ eodē anno Mons Vincentinꝰ duoꝝ
miliū aureoꝝ augmentū accepit. Eodem qꝫ an
no Mons Mantuanꝰ circa triamilia aureoꝝ
vltra ea q̄ habebat adeptus eſt. Brixie etiam in
Mccccxciiij. in augmento Montis tria milia
ducatoꝝ ⁊. ccc. elargita ſunt. Pertrāſeo de Pa
duano: Peruſino: Cremonēſi: Januenſi: Placē
tino: Papienſi: Parmenſi: Fauētino: Ceſenenſi
Rauēnēſi: Veronenſi: Alexandrino: Piſtorien
ſi: Aretino: Senenſi: Fabianēſi: Vrbinēſi: Pē/
ſaurinenſi: Camarinenſi: Eugubino: Tolētino:
Eſculano: Salmonēſi: Aſſiſinenſi: Fuliginenſi
Jnterranenſi: Reatenſi: Viterbino: Narnenſi:
Lucenſi: ⁊ d' alijs q̄ꝫpluribꝰ q̄ ad multā ſummā
poſt erectionē ſuā aſcenderūt. O q̄ꝫ vtilis eſt iſte
terremotꝰ paupibꝰ: q̄ꝫ ſalutiferꝰ animabꝰ: q̄ꝫ ne/
ceſſariꝰ cōmunitatibꝰ. O igitᷣ terra erige in mō/
tem altiſſimū. qꝛ ecce venit celeſtis ſpōſus ſali/
ens in montibꝰ tranſiliēs colles. Cañ. ij. Tu qꝫ
q̄ es terra mollis ꝑ nimiā diuitiaꝝ vbertatem ⁊
pinguedinē: exicca te ꝑ ſuꝑfluitatū detractiōem
⁊ extolle te ad Montis huiꝰ altitudinem: ⁊ ad
iungere ad eius ſocietatem: ac inſpice ⁊ fac ſm
exemplar qđ tibi in monte monſtratū eſt. Exo.
xxv. Sicut etiā montes aliq̄ñ ſunt cōcaui ⁊ ſpō
gioſi: ⁊ iđ rōne vacuitatis ad ſe aquas attrahūt.
⁊ cum eoꝝ vacuitas repleta fuerit: fontes ꝑ ca/
pita emittūt: ⁊ ſunt cauſa fluxꝰ ſempiterni. Sic
Mons pietatis q̄ eſt vacuus pecunijs in ꝓnci/
pio ſue inſtitutionis: debet attrahere vnūquēqꝫ
fidelem ad implendā ſuam vacuitatē aquis ele
moſynaꝝ. Quibꝰ cum repletꝰ fuerit emittet flu
xum ſempiternū ꝑ capita oīm egenoꝝ. Vñ dici
pōt i eius loco illud qđ ait ſaluator Joā. xij. Si
exaltatus fuero a terra: oīa trahā ad meipm̄.
Et illud Oſee. xi. Trahā eos in funiculis chari
tatis. Sicut ḡ p̄dicti montes ſunt aquaꝝ ⁊ hu/
moꝝ attractiui: ⁊ attractoꝝ continue emiſſiui:
Sic Mons pietatis pecunias quas a fidelibꝰ
chriſtianis quotidie attrahit: ad ſubuentionē pau
perū ꝯtinue emittit. Vñ nūc verificatᷣ illđ Joel
iij. Jn die illa ſtillabūt montes dulcedinē: ⁊ col/
les fluēt lacte: ⁊ ſuꝑ oēs riuos iuda ibunt aque.
fons de domo dñi egredietᷣ: ⁊ irrigabit torrentē
ſpinaꝝ. Sicut etiaꝫ a venis montiū extrahuntᷣ
metalla p̄cioſa: Jta ex operibus pietatis huius
Montis adquiruntᷣ merita deo valde grata et
adq̄rentibꝰ valde vtilia. Unde de pietate expo/
ni pōt illud Deutᷣ. viij. De mōtibꝰ eiꝰ eris metal
la fodiuntᷣ. Sicut etiā in montibꝰ ꝓducuntᷣ fru
ctus dulces: ita ſubuētiōes Montis ſunt pau/
peribꝰ valde ſuaues. Vñ q̄libet egēs dicere pōt
illđ Cañ. ij. Fructꝰ eius dulcis gutturi meo. Et
de ipo mōte etiā dici pōt illud Prouer. iij. Pri
mi ⁊ puriſſimi fructus eius. Sunt eñ p̄mi: q̄a
anteq̄ꝫ indigens vadat ad elemoſynas mendicā
dū: p̄mo q̄rit mutuū. Sunt etiā puriſſimi: quia
h̄ mutuū fit ſine alicuiꝰ admixtione pcti. Sicut
etiā aromata que naſcuntᷣ in montibus ſunt val
de odorifera: ita opa pietatis que ꝓducuntᷣ ex h̄
Monte ſūt ꝓximi multū edificatiua: ⁊ boni ex
empli odorem fragrantia Unde ipi Monti di
ci poteſt illud Canti. iiij. Odor tuus ſuꝑ omnia
aromata. Et ideo quēlibet fidelē hortatᷣ ſponſa
celeſtis in Cāticis c. viij. dicens in vltimis v̄bis
iſtius libri. Fuge dilecte mi ſuꝑ montes aroma
tū. Sicut etiā ſolis radios ſuſcipiūt ꝓus mon/
tes q̄ꝫ valles: ⁊ diutius retinēt: ita radios intel/
ligētie ⁊ cognitiōis ꝑfecte pietatis ꝓus ⁊ melius
receperūt inſtitutores Montis q̄ꝫ illius impu/
gnatores in valle ſue caliginoſe p̄ſumptiōis de
preſſi. Jmo ipi ſunt ſicut q̄dam valles ad quas
nunq̄ꝫ vel raro accedūt radij ſolares. Et ad p̄di/
cta pōt adduci illđ qđ dicitᷣ Eccli. xliij. Sol tri
plicitᷣ exurēs mōtes: ⁊ refulgēs radijs ſuis obce
cat oculos. Sol eñ iuſticie tripl'r exurit Mon
tes iſtos pietatis: ſiue illoꝝ p̄ſidētes ⁊ fautores.
ſcꝫ Primo igne amoris diuini q̄ inflammati bo
ni viri ⁊ mulieres deuote largiuntᷣ diuitias ſu/
as Monti. Secūdo igne compaſſionis p̄ximo
rū: quo inflāmati p̄ſidentes Montis ſuccurūt
ſingulis egenis de pecunia ipſius. Tertio igne
charitatis reipublice ⁊ cōmunitatis pauperꝝ: q̄
inflāmati ſic volūt ſubuenire ꝑ mutuū particu
laribꝰ egenis de p̄ſenti exiſtentibꝰ: vt tñ pecunia
Montis reſeruetᷣ integra cōtracti pauperꝝ ⁊ futu
ris indigētibꝰ. Quia aūt aduerſarij pietatis ha
bent oculos indiſpoſitos: iđ obcecantᷣ radijs ipi
us ſolis ⁊ remanēt obtenebrati in ſua ignorātia
De quibꝰ intelligētie radijs valde d'lectantᷣ fau
tores Montis. Vñ in fine illiꝰ capl'i ſubdit idē
Eccl'iaſticꝰ. Oia fecit dñs. ⁊ pie agētibꝰ dedit ſa/
pientiā. Sicut etiā in montibꝰ eleuati vapores
a terra poſtea i nubes aggregati deſcēdūt ꝑ plu
uiam ⁊ irrigant aridam: Sic elemoſyne i Mō
te pietatis aggregate: poſtea homines irrigant
penuria ſitibundos. De quibꝰ exponi pōt illud
Job. xxiiij. Quos imbres montiū irrigant. Si/
cut etiam montes ſunt expoſiti ventis ⁊ turbini
bus: ac fulguribꝰ ⁊ fluminū ictibꝰ: Sic Mons
pietatis patet ꝑuerſorum detractiōibꝰ ⁊ ꝑſecuti
onibꝰ: q̄ inuidia mouentᷣ d' liuore cōtra eum: iu/
xta illud Ouidij in. j. de arte amandi. Sūma
petit liuor: ꝑflant altiſſima venti. Sūma petunt
dextra fulmina miſſa iouis. Jn quibꝰ v̄bis oſtē
dit poeta ꝙ ſicut venti ⁊ fulmina multū inſul/
tāt ꝯtra alta ⁊ ſublimia: ita inuidia ꝯtra altas et
v̄tuoſas opatiōes conſurgit vehementiꝰ. Sed

tamē ſicut nec vēti nec fulmīa ðijciūt mōtes:ita
nec ſctm̄ Mōtem poterūt ꝓſternere aduerſari-
orū impugnatiōes. Nam de ip̄o dici pōt illð.ij.
ad Tim.q. Firmū fundamētū ſtat/dei habens
ſignaculū. Item ſicut montes ſūt apti oratiōi et
ꝯtemplatiōi. Qua de cauſa ad inſtructiōem no
ſtrā dn̄s in mōtem aſcēdebat ⁊ ibi orabat Mat
thei.xiiij.⁊ Marci.vj.⁊ Luce.xv. Vn̄ Apocal.
xxj.ait btūs Joānes. Suſtulit me in ſpū i mon
tem magnū ⁊ altū. Et ſicut illi q̄ volūt alōge pi-
cula hoſtiū aduenientiū precauere:aſcēdūt mō
tes ⁊ ibi ſpeculant̄. Vn̄ Tobie.xj.dicit̄. Dum i
ſupcilio mōtis ſpecularetur vidit alōge ⁊c̄. Ita
aſcēdētib⁹ hūc Mōtem pietatis dabit dn̄s gra
tiam deuotiōis:⁊ coꝝ oratiōes exaudiet. Vn̄ qli
bet taliū dicere poterit cū ꝓpħa ps̄.iij. Voce mea
ad dn̄m clamaui:⁊ exaudiuit me de monte ſctō
ſuo. Ip̄is q̄ꝫ hoſtiū inſidias p̄mōſtrabit vt eas
poſſint euitare Juxta illð Eccli.xlviij. Oſtendit
futura ⁊ abſcōdita anteq̄ꝫ euenirēt. Et ps̄.lxxv
ait deo ꝓpheta. Illuminās tu mirabilr̄ a mōtib⁹
eternis ⁊c̄. Sicut etiā in mōtib⁹ q̄s meli⁹ defen
dit ſe ab hoſtib⁹ q̄ ꝓpter altitudinē coꝝ nō facili-
ter ad eū expugnandū pn̄t aſcēdere. Vn̄ Joſue
ij.dicit̄. Ad mōtana ꝯſcendite ne forte occurrāt
nobis ⁊c̄. Et Judith.vij.etiam dicit̄. Filij iſrael
nō in lācea nec in ſagitta ꝯfidūt:ſed mōtes de-
fendūt illos. Sicut etiam caſtella i montib⁹ ſi-
ta ſunt magis tuta ⁊ fortia. Sic habitantib⁹ in
h̄ Monte pietatis ꝑ deuotōem ⁊ ſubuentiōem
dabit deus victoriam de inimicis:⁊ ab coꝝ iſul
tibus defendet illos. Nam dicit̄ Eccli.xxix. Ele
moſyna ſuꝑ ſcutū potentis ⁊ lanceam:impugna
bit ꝓ te inimicos tuos. Impugnat em̄ dum ad
adiuuādū facientē ⁊ ad eius inimicos ꝓſternē-
dum deū inclinat. Vn̄ qlibet coꝝ dicere poterit
cū ꝓpheta ps̄.cxvij. Domin⁹ mihi adiutor:⁊ ego
deſpiciā inimicos meos. Fortitudo mea:⁊ laus
mea dn̄s:⁊ factus eſt mihi i ſalutem. Sicut eti
am mōtes ꝓducunt ſanas herbas ⁊ ſūt apti pa
ſcuis ouiū ⁊ aliorum animaliū. ideo paſtores
libenter in eis habitant.iuxta illud Hiere.xxx-
iij. Habitaculum paſtoꝝ in ciuitatib⁹ montu-
oſis. Ait em̄ ꝓpheta Dauid ð deo pſalmo.cxlvj.
Qui ꝓducit in montib⁹ fenum ⁊ herbam ſerui-
tuti hoim. Ita multis q̄ velut pecudes ⁊ beſtie
famelice ibant ad comedendas herbas venena
tas iudaice voraginis ⁊ alioꝝ vſurarioꝝ:paſto
res aiaꝝ p̄dicatores veritatis oſtēderūt Mō
tes pietatis ſuꝑ quib⁹ paſci ſalubriter poſſunt.
iuxta illud qð p̄dictuꝫ fuerat Ezech.xxxiiij. In
paſcuis pinguib⁹ paſcent̄ ſuꝑ mōtes iſrael. Sic
etiam fere qn̄ ꝑſequunt̄ a venatorib⁹ fugiūt ad
montes vt ſint ibi tutiores.⁊ aues ſilueſtres ibi
nidificāt libēti⁹:q2 ibi ſūt arbores magis alte et
frōdoſe: Sic illi q̄ volūt ſibi in hac vita bonū ni
dū facere:debēt ad iſtū Mōtē aſcēdere ⁊ cū ſu
is diuitijs augmentare:vt v̄ificet̄ illð Ezechiel
xxxj. In ramis ei⁹ fecerūt nidos oīa volatilia ce-
li. Volatilia em̄ celi dici pn̄t aie:ad celū alis pie
tatis ⁊ miſericordie volātes. Illi etiā q̄s demo-
nes aiaꝝ venatores iſequūt̄ retib⁹ petōꝝ ⁊ laq̄is
vt capiāt:debet ad p̄dictū Mōtem ꝯfugere:et
eidē mūerib⁹ oblat̄ʒ diuinū p̄ſidiū iplorare.⁊ ꝓ-
tin⁹ liberabunt̄.ac dicere poterit vnuſq̄ſq̄ꝫ coꝝ
de deo illð ps̄.xc. Ip̄e libauit me de laq̄o venātī
um ⁊c̄. Et de diabolo dicere poterit illð ps̄.cxl.
Cadēt i retiaculo ei⁹ petōres:ſingularit̄ ſum ego
donec trāſeā. Oēs ḡ fideles ad hui⁹ Mōtis ſā-
ctiſſimi erectionē debēt man⁹ porrigere adiutri
ces. Nā ⁊ q̄dā mōtes manib⁹ facti fuerūt.ſicut
mons ꝑ Attilā factus fuit:militib⁹ ei⁹ ſcuto:ga
lea:vel capello terrā portantib⁹.⁊ Rome mons
teſtaceus de teſtis cēſus vel tributoꝝ:vl̄ de fra-
gmentis reſiduis figuloꝝ ſm̄ Blōdum de Ro
ma inſtaurata.

Pars ſecunda huius tracta-
cus q̄ ðr Cōmēdatiōs.

QQ

Oꝛaz cōueniens
atq̄ꝫ cōmendabile non modo licitū ſit
in vnaquaq̄ꝫ ciuitate Mōtem pieta-
tis ordinari:pōt ex his declarari q̄ reuerēd⁹ pat̄
frater Ludouic⁹ turran⁹ ordis nr̄i i ſua apolo-
gia ſiue defenſorio Montis luculenter edocuit
Vbi ad hoc ꝓbandū:ꝑ ciuitatū finalem ac mo
ralem ꝯditiōem:p̄mittit duas v̄itates ⁊ poſtea
infert ꝯcluſionē. Quantū v̄o ad p̄mā v̄itatē in-
quit ꝙ ciuitates nō tm̄ ſunt ꝯſtructe ꝓpter abſo
lute ⁊ delectabiliter viuere:ſed ⁊ ꝓpter v̄tuoſe vi
uere. Cui⁹ veritat̄ʒ due p̄me partes patēt ꝑ Ari
ſto.iij. Polit̄. Qui vt declaret q̄d ſit ciuitas po-
nit aliq̄s vtilitates ob q̄s ip̄e credunt̄ inſtitute.
⁊ interillas enumerat ꝙ ꝓpter delectatōem ⁊ ne
ceſſitatem. Ex q̄ em̄ mutua ꝯuerſatio dat iocun
dā delectatiōem. Eſt nāq̄ꝫ hō aial ſociale:vt ðr.j.
Polit̄.⁊ i ciuitatib⁹ vbi eſt ciuiū multitudo ꝯti
gūt tales ꝯuerſatiōes plus q̄ꝫ in villis vel cam-
peſtrib⁹ locis. Ideo ad hāc iocūditatē ordinate
ſunt ciuitates. Et ꝓpterea ſolet dici ꝙ nō eſt ꝑfe-
cta ꝯſolatio ſolitario:loq̄ndo de ꝑfectiōe politi-
ca ⁊ de ei⁹ felicitate.q2 al's etiā ſolitari⁹ pōt habe
re ꝑfectionē ꝯtēplatiōis. Unde de tali ðr.j. Po-
liticoꝝ.ꝙ eſt aut beſtia:aut de⁹.quia ſi in ſua ſo
litudine vacat ꝯtemplatiōi celeſtiū abſtractus
a corꝑalib⁹ ⁊ ſenſibilib⁹:eſt q̄ſi q̄dā de⁹:loq̄ndo
ad modū phoꝝ.q̄re ⁊c̄. Sed ⁊ intelligit̄ ordina
ta ꝯſtructio ciuitatū ꝓpter abſolute viuere. Qð
ſatis patere pōt ſi ꝯſiderem⁹ q̄b⁹ natura huma-
na idigeat vt viuat. Cū em̄ int̄ oīa alia aialia
hō ſit tēꝑatiſſime cōplexiōis:⁊ ſic nature nobil̄.
idiget cibo ⁊ potu ⁊ vniuerſalr̄ victu mag̃ arti
ficioſe p̄ꝑato q̄ꝫ alia aialia. Hoc pꝫ diſcurrēdo
q̄liter aialia bruta cibū a natura p̄ꝑatū hñt:vt

berbas: carnes crudas: ⁊ aquā in ſua diſpoſitio
ne naturali. Eoꝝ veſtes ſunt lana: pluma: ⁊ pel
lis ꝓpria: ita ꝙ nulla indigent p̄parationē. Homi
ni aūt (cū habeat cōplexiōem ad mediū reductā
⁊ ſic valde delicatā reſpectu brutoꝝ) nō ſufficiūt
vniuerſalit̄ cibi naturales niſi aduenīāt artifici
ales p̄paratiōes. Vn̄ frumētum a natura datū
molit̄ ⁊ decoquit̄. Sic carnes: herbe: ⁊ hmōi. Et
ita dicat̄ de eius indumēto: imo q̄ſi in oibꝫ vſui
noſtro deputatis req̄rit̄ aliq̄lis diſpoſitio artifi
cialis vt eis cōmodiꝰ ⁊ vtiliꝰ vtamur. Et cū vna
pſona ad hec tanta opa nō ſufficiat: ideo ſingula
riter ipi homi cōuenit in ſocietate viuere. Et nō
mō in ſocietate: imo etiā fuit opus ciuitates or-
dinare ſine quibꝫ ſufficiētiā ad victū vix haberē-
mus. Et ad h̄ ꝓpoſitū ꝓbat phus. j. Polit̄. ꝙ vl
tra cōitatē domꝰ ⁊ vici: neceſſe fuit ponere cōita
tē ciuitatis. Quia vt ibi dr̄: p̄ma cōitas eſt ꝯſti-
tuta in omnē diem. ⁊ ſcda in opa nō diuturna.
tertia ṽo cōitas. ſ. ciuitatꝭ ꝯſtituta eſt ad ſuffici
entiā in tota vita. Ex quo dicto Ariſtotel̄ pꝫ: ꝙ
cū ciuitas ordinet̄ ad ſupplendā neceſſitatē totiꝰ
vite: illa q̄ ad h̄ erit pfecta ciuitas in q̄ repiri po-
terūt vniuerſalr̄ neceſſaria ad totā vitam. Sa-
ne tn̄ intelligēdo. qꝛ ſi ibi nō habent̄ aliq̄ ex defe
ctu diſpoſitiōis patrie. quia vbiqꝫ (vt pꝫ) nō ſūt
oliue: vina: ſal: ⁊ hmōi. Tn̄ eſt modꝰ apportādi
ibi de alijs regiōibꝫ. Et ꝓpter h̄ qn̄ Xenocrates
architector piciſſimus Alexādro macedoni oſtē
dit in q̄dam mōte ciuitatē pulcerrimā poſſe cō
ſtrui: interrogaſſe fert̄ Alexander Si ibi eſſent
agri q̄ ciuitati poſſent frumentoꝝ copiaꝫ mini-
ſtrare. Et inuento ꝙ deficerēt: ait vituperanduꝫ
eſſe ſi q̄s in tali loco ciuitatē ꝯſtrueret. Ex quibꝫ
omnibꝫ patꝫ ꝓbatio p̄me partis veritatis p̄miſ
ſe. Sed ⁊ alia pars eiuſdē patꝫ per eundē phum
volentē ibidē: ꝙ dato ꝙ multi ſint fines ⁊ reſpe-
ctus q̄re ꝯſtructe ſunt ciuitates. Principalis tn̄
finis vnꝰ eſt tm̄. ſ. ꝓpter virtuoſe viuere. Pro q̄
notandū ꝙ generaliter loq̄ndo duo ſunt ꝓpter q̄
hoīes aſſueſcūt ad bonū: vt aliqualit̄ colligit̄ ex
x. Eth. vicꝫ timor pene ⁊ cupiditas p̄mij. Cū eñi
q̄s nō allicitur ex ſtrenuitate vel ex generoſitate
animi ad amorē ṽtutū: qn̄qꝫ ad illas īclinat̄ vt
participet p̄miū donatū habētibꝫ illas: vt hono
res ⁊ gradꝰ ac hmōi. Aliqn̄ ṽo vt fugiat penas
q̄bꝫ puniunt̄ trāſgreſſores legū ⁊ ꝯtēptores vir-
tutū. Et ſic timore ipiꝰ pene deſinūt hoīes mala
opari: ⁊ paulatim efficiunt̄ ṽtuoſi. Et ad p̄dicta
facit illud Horacij poete. Oderūt peccare boni
ṽtutis amore. Oderūt peccare mali formidine
pene. R Modo in ꝓpoſito noſtro. In ciui-
tatibꝫ magis regnāt vel ſaltē regnare debēt hec
duo. ſ. punitio trāſgreſſoꝝ ⁊ ṽtuoſoꝝ honor vel
p̄miū: qꝛ vbi hoīes ſeorſum viuerēt. ḡ maior eſt
in illis diſpoſitio ad ṽtutē. Et h̄ nō indiget mul
ta ꝓbatiōe: cū ad oculū pateat q̄ntū differat vi-
uere ciuitatū a viuere villarū. ⁊ quales ſint mo-

res ⁊ obſeruātie p̄ceptoꝝ diuinoꝝ ⁊ amor ṽtu-
tū in ciuibꝫ: ⁊ illoꝝ q̄ in illis viuūt. Stat ḡ ꝙ ad
h̄ ordinant̄ ciuitates vt hoīes ibi ſtudioſiꝰ ṽtu-
tibꝫ vacēt: qđ erat ꝓbandū. Et ex hac ṽitate cuꝫ
ſua ꝓbatiōe ſequit̄ corollarie ꝙ p̄nceps ciuitatꝭ
debet attēdere ꝙ in ea virtuoſe viuat̄: ⁊ ſint ſuf-
ficientia ad humanū victū. Primū hoꝝ patet:
ex q̄ eſt poſitꝰ vt regat ciues ⁊ gubernet: ⁊ ſic vt
dirigat illos in finē eoꝝ: ⁊ ita vt ṽtuoſe viuant
Et ſi hoc facit: ſciat ꝙ tūc veris pōt gloriari ciui
ubꝫ. Quia vt. iij. Polit̄. dicit̄. Magis eſt ciuis
abūdans in bonis opibꝫ ṽtuoſis q̄ȝ ſi abūdaret
in diuitijs vel nobilitate generis: aut in alijs bo
nis exterioribꝫ. O grāde decꝰ p̄ncipū qn̄ ad hūc
p̄ncipalē ciuitatū ac ciuiū finē diligēter attēdūt
Sed ⁊ ſcdm corollariū dictū pꝫ. q̄a vt dr̄ a pho
v. Polit̄. Tyrannꝰ ⁊ bonꝰ p̄nceps in h̄ ſingula-
riter differunt. qꝛ bonus p̄nceps reſpicit cōmu-
ne bonū: ⁊ ſic bonum ciuiū. ita ꝙ nō attendit ſi-
bi tm̄ complacere: ſed intendit vtilitati publice
Tyrannꝰ ṽo facit totū oppoſitū. qꝛ tantū ſtudet
bono ꝓprio ꝙ nō curat extorſionē ſubditoꝝ. Et
ideo in ꝓpoſito nr̄o dico ꝙ ne p̄ncipi aſcribat̄ in-
famia tyrānidis: debet attēdere ꝙ multitudini
⁊ ciuitati ꝓuideat̄ de neceſſarijs. ⁊ ſciat ꝙ tunc
valde ꝓuocant̄ ſubditi ad ipm amandū. Popu
lus eñi nō cognoſcit niſi q̄ ſenſibilia ſunt. Et iō
ſubditi erga eū accendunt̄ amore ⁊ fidelitate: ex
q̄ vident eius munificentiā. Optantqꝫ illū diu
viuere: vel ſaltē talē ſucceſſorē hr̄e poſt eiꝰ mor-
tem. S Scda ṽitas eſt: ꝙ ſicut expedit rei
publice ꝙ in ea ſint ſe exercētes in mercatiuo ex-
ercitio vel poſſeſſionū agricultura. ita etiā ē vti-
le ꝙ aliqui ſint ī ea attēdētes mercēnario lucro.
Pro declaratiōe cuiꝰ notandū eſt: ꝙ Ariſto. in
j. Polit̄. ponit aliq̄s modos quibꝫ pn̄t adquiri
iuſto titulo ⁊ opibꝫ licitis denarij vel pecunie:
Inter q̄s enumerat p̄dictos: vicꝫ vt cū q̄dā mer
cātijs lucrant̄ ſicut portātes ad ꝓpriam patriā vi
ctualia: vel deferētes alio q̄ in ciuitatibꝫ ſuis ſūt
ſatis cōia. Approbat̄ q̄qꝫ ibidē pecunia adq̄ſita
poſſeſſionū fructibꝫ ⁊ agricultura. Sed ⁊ illud
idē ꝯcludit de pecunia mercenaria. vt. ſ. qn̄ aliq̄
ꝯducunt̄ ad faciēda aliq̄ opera ſpe ⁊ pacto mer-
cedis. Ille eñi ꝓprie mercenariꝰ eſt q̄ ex p̄ncipa-
li intētione mercedis ſeruit alicui cū expectati-
one illius mercedis. De q̄ tangit̄ in. l. reſpiciēdū
§. penl̄. ff. de penis. Qui q̄dem modi ⁊ vie adq̄-
rēde pecuniā ⁊ numiſmata ſunt vtiles ⁊ liciti in
nullo de ſe deuiātes a rōne. T Notandum
eſt q̄ꝫ ſm Scotū in. iij. diſt. xv. q. ij. ꝙ ſicut i ſta-
tu innocētie p̄ceptū de habēdo oia cōia erat rō-
nabile: qꝛ ꝯforme illi pfecto ſtatui: vt optime ꝓ-
bat̄ ab eodē. ita in ſtatu nature lapſe rōnabilr̄ ⁊
neceſſario talis cōitas reuocata eſt. qꝛ h̄ expedit
pacifice ꝯuerſatiōi ⁊ neceſſarie ſuſtētatiōi. Qđ ⁊
ſatis approbat̄ ab Ariſto. ij. Poli. reprobāte opi
nionē Socratis ⁊ Platonis diſcipuli eiꝰ: ponē

tium illam tm̄ exceſſiuā cōmunicatē que in po
litia ordinata certe ↄfundit ſeipam: vt ibi ꝓbaꝛ.
Ex his ḡ omnibꝫ notabilibꝫ patꝫ qualiter p̄dicta ve
ritas habet intelligi. Erḡ cū oia nō ſunt cōmu-
nia: imo poſſeſſiōes poſſidenꝛ particulariter ſi-
cut ⁊ pecunie. ⁊ exquo vix homines ſine pecunijs
viuere poſſent. quia nō eſt amplius illa ſimplici
tas hoim̄ quā allegat Ariſto. j. Poli. antiquitꝰ fu
iſſe: ita ꝙ homies nō vtebanꝛ pecunijs ſed ime-
diata cōmutatiōe cōmutabāt res ad res: vt fru
mentū cum vino: ⁊ hmōi. Ergo neceſſariuꝫ eſt
ꝙ in ciuitate bene ordinata ſit aliqua cōmunis
via quā licite homies exercētes lucrenꝛ. Ergo ſi
cut expedit habere viā mercatiuā: cū ad hec deſ
uiat: vel agriculturā: ita ⁊ mercenariā. Patꝫ. qꝛ
reſpublica male ſe haberet qn̄ careret iuſtis vijs
ad pecuniā. qꝛ etiā haberet carentiā multoꝝ ne-
ceſſarioꝝ ꝑ humano victu. Nec ſufficeret vnicꝰ
modꝰ acquirendi pecuniā. Quicūqꝫ eīm eſſet ille:
oino eſſet impoſſibile ꝙ oēs illo vterenꝛ vel in il-
lo delectarenꝛ. ḡ eſt expediens imo neceſſariū ꝙ
varij ſint modi in ciuitate ꝑ hac lucratōe. Et ſic
patet qḋ dictū eſt: vicꝫ ꝙ expedit ciuitati ꝙ i ea
ſint ſe exercētes varijs operibꝫ lucroſis ⁊c. Vn̄
inquit phūs. ij. Polit. c. v. Omnis ciuitas indi-
get artificibꝫ. V His itaqꝫ p̄miſſis veritati-
bus tanq̄ʒ fundamētis neceſſarijs ꝑ formalita-
te rōnis Nūc ꝓbaꝛ nō modo licitatio Montis:
imo ꝙ ad bonū regimen ciuitatis valde expedi
at ⁊ q̄dammodo ſit neceſſe talē habere vel ↄſtru
ere Mōtem. Arguiꝛ ḡ ſic. Illud qḋ tollit fineꝫ
p̄ncipalem ciuitatis: tollit ⁊ q̄ſi deſtruit eſſe bo-
nū illiꝰ ciuitatis. Patꝫ ħ. exq̄ cā finaꝛ eſt cā cau
ſaꝝ. v. Metaph. ij. Poli. ⁊ ij. Poſter. Et ſic illa
ablata auferꝛ bonū illiꝰ cuiꝰ eſt cauſa. Sed qui
deſtruit Mōtem pietatis: deſtruit magnā par
tē finis p̄ncipalis ciuitatis: cū finis eius p̄ncipa
lis ſtet in virtuoſe viuere: vt ſup̄ patuit. ⁊ ꝑ de-
ſtructionē Mōtis virtꝰ minuaꝛ ⁊ diſponaꝛ ad
oino ꝑdi. Qḋ ꝓbaꝛ. Illo eīm annihilato tolliꝛ
magna pars charitatis requiſite in ciuitate. ſ. ſub-
uētio cōis ꝑſonaꝝ miſerabiliū. Charitas aūt ad
ꝓximū poſt charitatē ad deū eſt p̄ncipalis virtꝰ
neceſſaria ad ſalutē: vt patꝫ inſtructis in p̄ceptꝭ
ipſius charitatis ⁊ chrīane legis. Ad hos eīm eſt
ſermo. ḡ ⁊c. Sed ⁊ aliꝛ ꝓbaꝛ ꝙ ex deſtructione
Montis inferaꝛ ꝑditio virtutis ⁊c. Ablato nā
qꝫ pietatis Monte: iudeī ſunt in flore: q̄ ↄuerſa
tionē ⁊ quaſi ↄuictum cū chrīanis habent libeꝝ.
Et ſuccedit tāta familiaritas ex occaſiōe mutui
feneratitij cum ipſis q̄nta eſt inter domeſticos
ciues. Et ex ħ virtus fidei minuiꝛ i multis ⁊ de-
bilitaꝛ: ſed ⁊ q̄nqꝫ ꝑdiꝛ. Ergo cū vna p̄ncipa-
lis virtus attendenda in ciuitatibꝫ ſit ſancta fi-
des oino neceſſaria ad ſalutē ſicut dixi de chari-
tate: tantū diſpendiū patiꝛ ciuitas ex deſtructi
one Montis habentis magnā cōnexiōem cum
virtute fidei modo declarato: q̄ntum ſi ꝑmitterē

tur in ipſa morari aliq̄ ꝑuerſi ⁊ deſtructores vir
tū moraliū ⁊ bonoꝝ moꝝ. Et ideo ↄſequētie iſte
ſunt formaliſſime habentibꝫ ſenſum ⁊ ſpiritum
pietatis: Mons deſtruiꝛ. ḡ iudei florēt. ḡ fides
chrī ↄtaminaꝛ. ḡ ⁊ minuiꝛ vel debilitaꝛ. ergo ve
ra virtus ⁊ p̄ncipaliter in bono regimine ciuita
tum requiſita paulatim deficit. ergo finis ipſaꝝ
ciuitatū aliqualiter tolliꝛ. Ergo de p̄mo ad vlti-
mū ſequiꝛ: ſi Mōs deſtruiꝛ: ꝙ ⁊ finis p̄ncipa-
lis ciuitatū nō ſeruaꝛ: qḋ erat ꝓbandū. Et dato
ꝙ formalitates iſtaꝝ ↄſequētiaꝝ intermediaꝝ
nō pateāt lumine naturali: patēt tn̄ lumine de-
uoto ſcīō fidei. Et ſi dicaꝛ ꝙ etiā iudeis nō mu-
tuantibꝫ ipi moranꝛ in ciuitatibꝫ. Pro reſpon-
ſione ad hoc adducto cōmune dictū ⁊ vulgare.
ſcꝫ Occaſio facit actū. Ex occaſiōe eīm recurren
di ad eos ꝓpter mutuū: chriſtiani debilitant fi-
dei virtutem ꝓpter ↄuerſatiōem freq̄ntem. Cor-
rūpūt eīm bonos mores colloquia mala: vt dicit
apoſtolꝰ. j. ad Corinth. xv. O ſi poſſem breuiter
enarrare dāna ⁊ diſpēdiū talis ↄuerſatōis: vide
remꝰ q̄t ↄtractꝰ vſurarij: q̄t infidelitates ⁊ ſce-
lera a chrīanis cōmittunꝛ. q̄ntū etiā minuiꝛ reli
gio chriſtiani nomis ⁊ cultus noſtri veri dei. ſed
⁊ obſeruātia diuioꝝ p̄ceptoꝝ indices ex ħ remit
titur: intantū ꝙ audeo dicere ꝙ vbi eſt multitu
do iudeoꝝ habentiū ↄuerſatiōem cum chriſtia-
nis: q̄lis eſt ⁊ ↄtingit vbi mutuāt: quaſi non ſit
fides certa ſiue tuta ⁊ requiſita ad ſalutē. Qua-
re ⁊c. Totū aūt qḋ dixi de fine p̄ncipali ciuitatꝭ
damnificato ⁊c. dici etiā pōt de alio fine nō p̄n-
cipali. Quia exq̄ nō habere Montē pietatis eſt
incidere in voraginē peſſimoꝝ iudeoꝝ: q̄ꝝ vo-
racitate ciuitates remanent exhauſte de neceſſa
rijs ꝑ victu q̄tidiano ⁊ humano. qꝛ tandem ad
manus coꝝ pecunie ciuiū: veſtes: ſupellectilia
⁊ hmōi ꝑueniunt. Et ita depauperanꝛ mutuata
rij ab eis ac ſi fuiſſent in ore lupoꝝ rapaciuꝫ: vt
experientia demōſtrat. Ideo ſequiꝛ ꝙ grandis ꝑe
tā ꝑ delectabiliꝭ q̄ꝫ ꝑ abſolute viuere ex ħ a ciui
bus tollaꝛ. ⁊ ꝑ conſequens etiā ſequiꝛ ꝙ ablatio
Montis magnū dat detrimentū ciuitatibꝫ: vt
nō ↄſequanꝛ fines ad q̄s ſunt ordinate. Cū ḡ ꝑti-
neat ad bonū regimen ipſius ciuitatis ꝙ illiꝰ fi-
nis attēdaꝛ: ſequiꝛ ↄſeq̄nter ꝙ attēdi debeat de-
fenſio ⁊ ↄſtructio pij ⁊ cōmunis Mōtis q̄ valꝫ
de ↄſeruanꝛ p̄dicti fines: vt etiā iam dictum eſt
intantū ꝙ apud q̄ſcūqꝫ charitatiue ſentiētes cre
diꝛ ꝙ hec ſit bona ⁊ formaꝛ ↄſequentia: Iſte ini
micaꝛ ſcīō Mōti pietatis. ḡ nō attēdit ſiue non
reſpicit bonū reipublice. Et ſic nō ꝑfecte reſpicit
bonū fidei catholice: cū fides ſit de p̄ncipalibꝫ
virtutibꝫ ⁊ inter p̄ncipales fines qui in bona poli
tia reſpiciēdi ſunt. Ergo de p̄mo ad vltimū ini-
micus Montis nō videꝛ verꝰ zelator fidei ca-
tholice: ⁊ ſic nec chrī. Et ↄſeq̄ntie iſte oēs opti
me valent p̄ſuppoſito lumie ſpūs pietatis Ieſu
Aliter non. quare ⁊c. Ex iſta autē deductiōe pa-

tet nō mō iuſticia Montis pietatis. et ſic q̄ ne-
quaq̄ debet deſtrui vbi eſt: ſed q̄ imo debet de
nouo erigi ⁊ inſtitui vbi non eſt. Et vbi pncepe
vel dn̄i ciuitatū hoc nō faciūt: ſaltē ipſi ciues ad
hibeāt verā diligētiā inter ſe ꝑ hmōi ordinando
ſctō Monte q̄ ſit quoddam erariū cōitatis pro
auxilio paupeꝝ. Ex hac em̄ inſtitutione demon
ſtrabitur amor quē habent ad patriā: et quodā-
modo poterunt aſſimilari patricijs illis ꝛ homi-
nis patrie fideliſſimis: vt Marco Curtio. M.
regulo. Fabricio: et reliquis qui bonum cōmu-
ne reipublice ſemper pretulerunt bono particu-
lari: etiam preponentes illud proprie vite. Sed
nō eſt p̄ſentis ſpeculationis talia ordinare nunc
deſcribere. X Ex premiſſis etiam argumen
tis ſic arguitur pro licitatione Montis ⁊ com-
mēdatione. Ad bonam politiā ſpectat q̄ ibi ſint
ſe exercentes in arte mercatiua vel agricultura et
mercenaria. ex quo oēs ſunt reipublice vtiles
ac neceſſarie ⁊ iuſte: vt ſupra patuit. Sed ita eſt
vt contractus Montis ſancti habent iſtam viā
ſiue artem neceſſariaꝫ incluſam: ex quo ſunt ibi
miniſtri ⁊ officiales quoꝝ perſone deputate ſūt
ad mutuum indigētibus dandum cum ceteris
obſequijs ibi requiſitis. Et ſic locauerunt tam
operas q̄ꝫ perſonas ſuas ⁊ induſtriam pro mer
cede. Ergo talis contractus locationis ⁊ ſtipen-
dium in eo pro mercede promiſſum eſt vtile rei-
publice: quare ⁊ iuſtuꝫ. Hec ille. Jmo ſi eis pro
miſſum ſtipendium non daretur: lederetur bo-
num politicum: ac fieret iniuſticia ⁊ magna im-
pietas. Qui em̄ fraudat mercenarium mercede
ſua: perinde eſt acſi ſanguinē eiꝰ funderet. c. Jm-
molans. xiiij. q. v. Quia ergo vt inquit Caſſiodo
rus libro. viij. epiſtolaꝝ: epiſtola. xxx. Ciuis ani-
mum non habet qui vrbis ſue gratiam nō tue-
tur. Et idem dicit libro. xij. epiſtola prima. Bo-
nus ciuis ad vtilitates publicas debet eſſe ſolli-
citus. Jdeo omnes ciues ad tam ſalubre ⁊ profi
cuum reipublice opus debent eſſe feruentes ⁊ il
lius augmentū quotidie procurare: atq̄ꝫ ita age
re vt ſicut indigentibus ſubuenitur: ita et ipſis
miniſtris debita non ſubtrahantur ſtipendia.
Hoc em̄ equitas requirit. Dicit autē Caſſiodo
rus libro. ij. epiſtolaꝝ: ep̄la. xxix. Reſpublica ſi-
quidem iure ſemper equitatis augetur. Taliter
autē facientes ſunt valde cōmendandi. Ait enim
p̄dictus doctor eiuſdem operis libro. iij. epiſtola
. x. Nobiliſſimi ciuis eſt: patrie ſue ſemper aug-
menta cogitare. Principes quoq̄ꝫ tam pio ope-
ri fauētes ſunt multū cōmēdabiles. Oſtendunt
em̄ ſe habere animū generoſum ac regalem: iux-
ta illam Ouidij poete ſententiā in. ij. de ponto q̄
ait. Regia crede mihi res eſt ſuccurrere lapſis.
Conueniēs homini eſt hominē ſeruare voluptas.
Quo quidē opere ſibi populi fauorē adquirūt:
atteſtante eodem poeta. Et melius nulla queritur
arte fauor. Unde Caſſiodorus libro. xij. epiſtola-
rum: epiſtola. xiij. inquit. Pietas ſiquidē princi
pum tutum cuſtodit imperiū. Animentur ergo
omnes principes ad ſancti Montis profectum
quo populi ſui vtilitas procuratur. Ait em̄ Caſ-
ſiodorus eiuſdem operis libro. j. epiſtola. xxij.
Decet regalis apicis curaꝫ generalitatis habere
cuſtodiam. Quod aūt dictum eſt de p̄latis tem-
poralibus: multo magis dicendū eſt de ſpūalib-
us: vt epiſcopis ⁊ alijs animaꝝ rectoribus qui
ſacratiſſimo Monti p̄ſidium ferunt. Non aūt
debēt timere lupos vlulātes ⁊ gregum paſcua
deſtruere volentes. Nam paſtor lupis ⁊ gregi-
bus ouium placere non poteſt. c. vltimo. lxxxiij.
diſt. Debet aūt pro ouibus ſuis animā ſuā pone
re. Joan. x. et. c. vltimo. ti. extra de bapt. Maxi-
me aūt quilibet Ep̄us debet ſollicitā habere cu
ram pauperū. c. Ep̄us. lxxxij. diſt. Et ideo debet
intēdere profectui Montis quo pauperibꝰ ſub-
uenitur. Ep̄us em̄ dicitur ab epi quod eſt ſuper
vel ſupra: et ſcopos quod eſt intendere: quaſi ſu-
perintendēs. c. qui epiſcopatum. viij. q. j. et. c. cle
ros. xxj. diſt. Dicitur etiam in. c. fratrē. lxxxvj. d.
q̄ Epiſcopus debet alienā inopiā: ſuam putare.
Nam qui hoc non habet: vacuum nomē epiſco-
pi tenet. Jbidē etiam dicit Gregorius q̄ in libe-
ralitate eſt modus ſeruandus: vt nō omnia vni:
ſed ſingulis quedā preſtent̄ vt pluribꝰ prodeſſe
valeamus. et videtur ꝓprie deſcribere ſtatū mon
tis. O felix ille prelatus qui Mōtis huius qui
eſt refugium indigentiū: ſollicitudinē habebit.
Nā in morte dicere poterit illud Job. xxix. Pa-
ter eram paupeꝝ. X X Ad p̄dicta aūt de cō-
mēdatione ipſius Montis adduci poſſunt car
mina que in die erectionis Montis Paduani
foribus domus vbi mutuū dandum erat affixa
ſunt. ſ. Quas tibi: quas patri: quas ſancto ſol-
uere chriſte Spiritui grates vrbs Pataiuna po
teſt? Que Bernardini monitu feltrenſis apud ſe
Diuine montē iam pietatis habet. Montē quē
vt nunq̄ꝫ fieri debere putauit. Sic factuꝫ agno-
ſcit munere chr̄e tuo. Montē q̄ ſūmo tangat cū
vertice celum. Empyrei aſcenſum p̄ſtet ad alta po
li. En nūc tp̄s adeſt vt fenore ne voret vltra. Ju-
deus ꝓfluus rex bn̄dicere tuū. Neu dare ad vſu-
ram dicat ſe ob cōmoda noſtra. Quoꝝ ita ꝑ ma
gnas ſepe vorauit opes. Uel ſibi chr̄icolis licitū
dare tanq̄ꝫ alienis Garriat id quo nil falſius eē
poteſt. Tp̄s adeſt: multos que mēdicare coegit.
Uerſa vt mēdicet gens ſcelerata vice. Queq̄ꝫ al
bo gratis impleri pane ſolebat. Biſcocti vt come
dat fruſtra vetuſta nigri. Tempus adeſt vt ne
magicis elementa fatigent Artibus: et ſubdita
grandine cuncta perant. Jnducant gelidas me-
dio neu vere pruinas. Que ſegetes viſo creſce-
re flore vetent. Eia igitur ſummi iā munere leta
tonantis. Excute iudaicū gēs mihi chara iugū.
Et gaude iſtorum ereptam te ex ore luporum.
Quos nulla impletos res ſaturare poteſt. Atq̄ꝫ

ılli eripuit ꝙ te ſerui optime cuius. Omni ſerui-
tiū pulcri⁹ impio eſt. Nulla tibi inuiſe placeant
cōmertia gētis. In cruce que dn̄m ꝓfodere auſa
eſt. Que te etiā pariter ſi poſſet ꝑdere vellet. Et
tua cū te nō poſſit hīc rapit. Era tibi huc ideo ꝙ
mutue tradidit vſqꝫ. Ut te in egeſtatē traderet
inqꝫ famē. Ut ſcorta: vt lenas: vt fures multipli
caret. Ut ludos: vt ꝙ multa tacere volo. Deniqꝫ
vt infantes teneros abduceret. heu me. Quos
hauſto pūctim ſecua cruore necat. Crede etē im-
merſum ꝗtiens in flumie mꝭ. Infantē ꝗa nō in-
uenit eē putat. Aut in detectā retur cecidiſſe la
trinā. Diſcerptū rabidi vel magꝭ ore lupi. Pau
latim oſtēſo ꝑtractū mūere ſꝑ. Iudaica ad ſileꝫ
fraude fuiſſe necē. Mentior hoc: ſi nō olim oſtē
dere tridenti. Et paulo ad portuꝫ poſt buſulede
tuū. Cum ſcelerū penas flāma vlciſcentē dedere.
Prodin⁹ infernos et petiere focos. Que nūc in-
fande vt fugeres cōmertia gentis. Ex multis vo
lui pauca referre tibi. Non tn̄ vt ledas illos volo
veꝝ oꝑari Cōpellas: id quod tu ꝗqꝫ credo facis
Chꝛicolaꝝ illos in terris degere turpe eſt. Cōdi
tione velint ſi meliore frui. At tu ꝙ nobis caput
hoꝝ ꝛ cā bonoꝝ es. Uiue diu o nr̄o doctor amī-
ce deo. Uiue diu ꝛ mōtes pietatis ꝯſtrue mltos
Bernardine pie religionis honor. Hi tibi ad ex-
tremū felicia regna parabunt. Et ſummū faciēt
ſcandere ad aſtra poli.

Pars tertia huius tractatus que dicitur Iuſtificationis.

Cum iuſtificatio

ſacratiſſimi Mōtiſ pietatis iā ꝗſi cun-
ctis per orbem chꝛicolis pateat: poſſet
forte aliꝗs dicere mihi illā ꝓbare volēti illud qđ
dicitꝛ in.c. ſi oia. vj. q. j. Superuacuis laborat ipē-
dijs ꝙ ſolē certat facibꝫ adiuuare. Et illud Ora-
tij. In ſi'uā ne ligna feras. Et illđ Hieronymi ꝯ
Rufinū. Ea ꝙ taces oēs flagitant. ad ea rn̄des
ꝙ nullus reꝗrit. Sed tn̄ ꝓpter h nolo tacere: ſer-
uans doctrinā predicti Hiero. in. j. li. ꝯ pelagia
nos: vbi ait. Hanc ſermo ſocraticoꝝ cōſuetudi-
nē cōſeruabat vt ex vtraqꝫ ꝑte ꝗd dici poſſet ex-
poneret: ꝛ ſic magis ꝑſpicua veritas fieret cū po
ſuerit vnuſqſqꝫ qđ ſenſerit. Item ſeruabo illud
eiuſdē doctoris ꝯ origeniſtas. Ego libere dicam
et ꝗqꝫ ꝗqꝫ torꝗatiſ ora: trahatis capillū: et applauda
tis pede: ac iudeoꝝ lapides reꝗratis. Uerūtamē
apertiſſime cōfitebor. Et illud eiuſdē Hieronymi
ꝯ eūdē Rufinū. Canes latrant ꝓ dn̄is ſuis. et tu
me nō vis latrare ꝓ chꝛo. Ego aūt addere poſſuꝫ.
ꝛ pro ꝓximis meis ꝗꝝ elemoſynis viuo ꝙ deuo-
rantꝛ viuriſ hebraicis. Quis eñ vellet paſcere ca
nē ꝙ tacēdo ſineret depdari res dn̄i ſui: et mune
ra illi portātes latrando dilacerarent. Et ideo volo
exclamare ꝯ aduerſarios Mōtis. Nā ꝛ oia ꝑua
vetula etiā quaſi ſine flatu clamādo facit fugere
furē. Dolor autē facit clamare. Un̄ filius Creſi
regis mutus vidēs patrē ſuū occidi: ꝓpter pieta-
tē paternā cōmot⁹ exclamauit. Heu me: ne occi
datis patrē meū. et ſic loꝗlā recuꝑauit. Ego aūt
nolo aliꝗd de Mōte. Si vultis cognoſcere ami
cū iudeoꝝ ꝛ nō amantē bonum cōitatis vīe: ſed
tm̄ ſuū ꝓpꝛiū. Eſt ille qui nō latrauit ꝯ vſuras ꝙ
hanc cōmunitatē deuaſtauerūt. et modo latrat
cōtra montē pietatis. De talibus inꝗt ſaluator
Matth. xxiij. Excolātes culicē ꝛ camelū deglu-
tientes. Mandal pur giu chenol ſe veda. Ego ve
ro ad ꝑpetuā taliū confutationē: vltra declarata
in p̄cedētibꝫ volo multiplr̄ ꝓbare. Montē pie-
tatis eſſe iuſtiſſimū: nō obſtante illius denarij ſo
lutione. Et p̄mo arguitꝛ per cōſiderationē cau
ſe ꝛ originis ſic. Principiū tanꝗꝫ cauſa ꝛ radix
ac maxima pars totius rei ſemꝑ debet conſide-
rari vtrum ſit licitum vel vicioſum. c. j. §. et eo-
dem. de lege con. in vſi. feu. Que eñ malo ſūt in-
choata p̄ncipio: difficile eſt vt bono peragantur
exitu. c. p̄ncipatus. j. q. j. et. c. ſi eo tp̄e. de reſcrip.
li. vj. ꝛ. c. miramur. lxj. diſt. Et ecōtra. Illa eñ ꝙ
habent radicē fixam ꝛ ſtabilē nō viciant: licet ve
niant ad caſum a quo nō potuerūt incipe. c. quē-
admodū. de iureiu. ꝛ c. dudum. de elec. Dicit ꝗꝫ
Aplꝰs ad Rhoma. xj. Si radix ſancta ꝛ rami.
Sed vt dicit dn̄s Antonius Corſetus de ſicilia
in ſuo conſilio Montis. et collegiū doctorū ſtu
dij Patauini ꝛ Peruſini: et alia collegia. in. v.
parte hui⁹ tractat⁹ allegāda: alijqꝫ doctores iu-
ris vtriuſqꝫ ꝗꝫplurimi. Et patet cūctis non ma-
lignantibꝫ. Cauſa ꝛ origo Montis pietatis eſt
iuſtiſſima ꝛ fundata ſuper bono reipublice reſpe
ctu pecunie diſtribuende pauꝑibus ꝛ indigenti-
bus: et reſpectu moderati ſalarij dādi miniſtris
ꝛ officialibus ꝓpter operas ſuas ꝛ labores ac pē
ſas. ergo cum cauſa originaria ſit bona ꝛ licita:
etiā licitus cēſetur eius effectus. In dubijs eñ
recurrēdum eſt ad intentionē ſtatuētis. c. ex mul
tiplici. de deci. ꝛ. c. licet in corrigēdis. de offi. or. ꝛ
c. expoſita. de arbi. ꝛ. c. cum abſentis. vbi glo. de
dona. Et idem fiendum eſt in contractibus ꝛ in
alijs actibus. c. cum in illis. de preben. li. vj. ꝛ de
ver. ſig. c. dilecto. ꝛ de appel. c. ſecundo requiris.
Alibi dicitꝛ ꝙ initiū eſt ſemꝑ ſpectandū. qꝛ mul-
tum valet bona fides a p̄ncipio: vt ait glo. ꝑ illū
tex. in. c. principatus. j. q. j. ꝛ allegat ad hoc in ar
gu. x. q. iij. c. placuit. xx. q. iij. ca. Propoſitum. lxj.
diſt. c. Miramur. xcij. diſt. c. ſiquis epiſcopus.
extra de elec. c. Auditis. et de cen. c. Peruenit. et
ff. de rei ven. l. ſi in aliena. ꝛ de publici. l. de p̄cio.
Itē ſm̄ Panor. in. c. in ciuitate. ad fi. de vſur. et
Pe. de ancha. in. q. ꝙ incipit. Antiꝗs ꝛ modernis
tp̄ibꝫ. et Oldra. cōſilio. ccvj. Ad h vt dicatꝛ cōmit
ti vſura oportet ꝙ ab initio cōtract⁹ volūtas ſit
deꝑuata: ꝑ tex. ꝛ ibi Inno. in. c. cōſuluit. de vſur.
Nā ex origine cuiuſqꝫ cōtractus oritur effect⁹. C

vj.in v. A primordio tituli poſterior formet eff-
ctus. C. de impo. lucra. deſcp. li. x. z ibi glo. dic ꝙ
ex ordine z cauſa cuiuſlibet cōtract⁹ diſtinguit
q̄d ſtatuendū ſit. l. q id qđ in p̄n. ff. de dona. Fa
cit bon⁹ tex. in. l. j. ff. de ori. iu. et ibi Bal. z in c. q̄
in eccl'iaꝝ. p eundē in. xvj. col. de ꝯſti. Debet em̄
attēdi mens cōtrahentiū. c. cōſuluit. de vſur. An
ge. in. l. ſi ea pactiōe. C. eodē. Joannes de Ligna
no in c. fi. eodem tit. Sali. in auten. ad hec. C. de
vſur. in. xviij. col. Jn p̄mis em̄ eſt ip̄m ꝓpoſitum
cōſiderandū. vt in. l. verum eſt ſi meretricē. ff. de
fur. z. l. ſiquis nec cām. et. l. rogaſti. ff. ſi cer. pe. et
xiiij. q. iij. c. ſi feneraueris. et voluntas magis eſt
inſpiciēda z attēdenda q̄ꝫ factū: vt hī. v. di. c. ad
eius. et. v. q. v. c. nō ois. et. lxxxvj. d. c. nō ſatꝫ. z. j.
q. j. c. iudices. Naꝫ volūtate ac ꝓpoſito maleficia
diſtinguūtur. c. cū volūtate. de ſen. ex. l. q ea men-
te. et. l. q iniurie. ff. de fur. et. c. ſignificaſti. de ho-
mi. Et ideo qñ dubitat̄ vtrū aliq̄s cōtractus ſit
vſurari⁹ vel nō: attendit̄ intentio mutuātis ſm
doc. in p̄dicto c. cōſuluit. Cū ḡ origo Mōtis pie
tatis et cā ſit optima z intentio ac volūtas inſti-
tuentiū ſit rectiſſima. ſ. vt ſubueniat̄ egentibus
coꝝ: q̄ ſubſtantia cōſeruet̄ z euitet̄ voracitas iu
daica z p̄iculū excōicationis et multoꝝ petōꝝ:
et obuiet̄ mult' aliis malis q̄ dietim iminebant
ſequit̄ ꝙ ip̄e Mons tali intentione cōſtructus
eſt licitus: dicente Ambroſio in. j. de offi. ꝙ inten
tio tua operi tuo nomē imponit. Deus em̄ reſpi
cit cor. j. Reg. xvj. z Prouer. xxiiij. ac Sap. j. ac
p̄s. vij. ibi. Scrutās corda z renes de⁹. z. c. ſiq̄d
inueniſti. xiiij. q. v. et magis cōſiderat intētionē
q̄ꝫ actū. c. ſi a ſacerdotib⁹. xv. q. vj. et. c. q periura
re. xxij. q. v. Tale ḡ bonū ꝓpoſitū eſt ab oib⁹ lau-
dandū tanq̄ꝫ iuſtū z piū. et ꝯſequēter ip̄e Mōs
Vn̄ temerariū eſt inſtitutores ei⁹ inculpare de
petō vſure: cū nullā vel minimā intētionē habe
ant fenerandi vel aliq̄d habēdi vltra ſortē. Nul-
lum naꝫ eſt petm̄ niſi voluntariū. c. Nabucho
donoſor. xxiij. q. iiij. et. xv. q. j. §. j. et. c. Jlla. et c.
merito. et. l. di. c. cōtra animū. et mult' c. ſeq̄ntis
Lꝫ em̄ intētio z volūtas cū ꝓpoſito lucrādi ſuffi
ciat ad incurrendū crimē vſuraꝝ: vt diſputauit
Joannes anđ. in. c. peccatū. de reg. iur. lib. vj. in
mercu. in. v. vj. z. vij. colū. et in. j. q. vbi refert q̄n
daꝫ diſputationē fratris Gerardi: illi⁹ cōcluſio-
nē impugnādo. finaliter cōcludēs ꝙ vbi intētio
et ſpes lucri eſt p̄ncipalis cauſa mutui: ꝯſtituit̄
mutuās vſurari⁹ z tenet̄ ad reſtitutionē in foro
cōſcientie: vt etiā dicit ſe tenere. et ita tenuit in. c.
cōſuluit. de vſur. et dicit ꝙ oēs iuriſperiti ſic
tenēt. et etiā doc. eccleſie: vt Auguſtin⁹: Ambro
ſius: Hieronymus: z alij ſancti. de q̄. xiiij. q. iij. p
totū. Et idē tenuit Pe. de ancha. i ſua repetitiōe
capli peti venia. de reg. iur. li. vj. in. xj. col. z cano
niſte cōiter in d. c. cōſuluit. vbi effectualiter con-
cludūt ꝙ vbicunq̄ꝫ finalis intētio mutui eſt, vt
ex eo ſequat̄ vtilitas aliqua ad pecuniā reducibi

lis vel lucrū aliquod: cenſeatur mens corrupta
et praua ac vſuraria. eſto ꝙ ſoluēs vſuras libe-
raliter donaret. Tñ vbi nulla penit⁹ eſt intentio
ſiue volūtas fenerādi vel habēdi vltra ſortē mu
tuatā aliqđ lucrū: nullo mō pōt eſſe viciū vſure
Aliter dicere oporteret ꝙ aliqđ petm̄ eſſe poſſet
et cōmitti dānabiliter ꝯtra oimodā voluntatē:
qđ eſt impoſſibile ſm Aug. in li. de vera religio-
ne. et in. j. li. retract. et in li. de libero ar. Ergo con
cludit̄ incōuincibiliter ꝙ mutuuꝫ Montis ſine
alicuius vſure culpa exercet̄: cū nulla penitus in
tentione vel volūtate lucri ex eo ſuſcipiēdi exhi-
beat̄ noie ipſi⁹ Montis ſiue cōmunitatis: vt ſ̄
patuit. Z Scđo idem ꝓbat̄ ſic. Vbicūq̄ꝫ cō-
munitas aliq̄d ſtatuit faciendo mutuū rōne ali
cuius cauſe reſpectu reipublice vt tollat̄ vſuraꝝ
voracitas z ſubueniat̄ pauperib⁹: que ordinatio
in magnā cedit ipius reipublice vtilitatē: nō h̄ns
reſpectū vt ex hoc mutuo ipſi cōitati aliqua vtili
tas ꝓueniat exp̄ſſe vel tacite. Jn tali caſu vt ip̄e
effectus ſequat̄: poterit licite fieri vt aliq̄d capia
tur. ſicut notabiliter cōcludit Car. flo. in illa diſ-
putatiōe. Vtrū annui reddit⁹ ſint vſura. in. c. in
ciuitate. de vſur. allegata p eū in. c. fi. eodem tit.
Sed in caſu noſtro cōitas ſtatuens mutuū pro
vtilitate reipublice z ſubuētione pauperū et ad
tollendā vſuraꝝ voraginē: nihil capit vtilitatis.
nec intendit exp̄ſſe vel tacite aliq̄d vltra ſortē ha
bere. ſed ſolum ꝙ miniſtri habeant debitum ſti
pendiū pro ſuis laborib⁹ z expenſis. ergo ħ lici-
te potuit ordinare. Q em̄ neq̄ꝫ expreſſe neq̄ꝫ ta-
cite intendat aliquid habere ex hoc mutuo: patꝫ
Nam animus ſiue mens elicitur ex deliberatio-
ne cum qua tota ratio agit. et furor nihil ſibi vē
dicat: vt dicit textus in. c. illa p̄poſitoꝝ. et c. ſe. xj.
q. iij. Cum ergo tota cōmunitas firmiter delibe
rauerit: nihil penitus velle habere extra ſortem
ex hoc mutuo: per hāc deliberationē apparet pre
ſidentium eius mens z intentio que eſt vt vſura
non committatur. cum deliberatio concludere
debeat effectum eius quod fit. l. non eſt. C. de re
pu. et. l. quid ergo. §. quid ergo. et. §. quotiens. ff.
de his qui no. infa. et. l. placet. C. de ſacroſan. ec-
cle. et per totum titulꝫ de iure deli. Et ſic ex hac
deliberatione per quam ſtatutū factuꝫ eſt: clare
patet ꝙ nec intendunt nec volūt vſuram cōmit-
tere: et ꝙ licite et iuſte potuerunt tale mutuum
ordinare. B Tertio ſic arguit̄. Vtilitas pu-
blica et fauor publicus eſt iuſta cauſa ad ſtatu-
endum z ordinandum aliquid etiam contra ea
que competūt de iure naturali vel ciuili: ſm no-
tata in. l. ſi verberatū. ff. de rei ven. et in. l. Antio
cenſium. ff. de priui. credi. et in. l. ſi locus. ff. quē-
admo. ſerui. amit. in glo. et per Bart. in. l. fi. ff. de
pigno. acti. et nota. in. l. fi. C. ſi contra ius vel vti.
pu. et in. l. reſcripta. C. de pre. imp. off. z ibi p Ci-
num et doc. et per Bal. in. c. que in eccleſiarum.
de conſti. et per Panor. ibidem. et p eūdē Bal.

in cle. paſtoralis. de re iudi. et in. l. iam aūt. ff. de
execu. tu. et p doc. in. l. ſicut in graui. §. vtrū. ff. ad
Silla. et ibi Bar. et Lud. de Rhoma. et in. l. hoc
iᵒ legatū. ff. de ↄdi. ꝛ demō. Ubi dicūt ꝙ fauo⸗
re publice vtilitatis ſtatuta recipiūt extenſionē
etiam contra regulas iuris: ꝛ pſone alias inha⸗
biles a ſtatuto comphēdunt. Ergo cum ſtatuta
Montis ſint facta ad vtilitatē publicā: debent
tenere ꝛ valere: etiā dato ꝙ aliqd ſoluat officia⸗
libꝫ ac mutuatarijs vltra ſortē mutuatā: nō ex
mutuo: ſed pro ſtipendio ſuaꝝ opaꝝ ꝛ expenſa⸗
rum: etiam ſi aliud de rigore iuris eſſet cēſendū
qđ tamē nō eſt: vt patet ex pdictis: et etiā inferꝰ
meliꝰ videbit. B Quarto ſic arguit: vt pa⸗
tuit in tractatu pcedenti parte ſecūda. Cōtractꝰ
mutui eſt bonus ꝛ deo gratus: et pcedit nō ſolū
ex inſtinctu diuini amoris: ſed etiā ex humana
amicicia ꝛ charitate. vt etiā notant docto. in. c.
quia in omnibꝫ. ꝛ in. c. ſuper eo. ꝛ in. c. conſuluit
de vſur. Cum ergo ſit opus charitatis mutuare
gratis ſine aliqua expectatione lucri. ergo talis
ordinatio de mutuo dādo paupibus ex pecunia
Montis ſine aliqua expectatione lucri eſt ſūme
meritoria. iuxta illđ. Habe charitatē ꝛ fac qcqd
vis. vt in Cle. ad noſtrā. de here. vbi per Paulū
de Liazarijs. et iuxta illud. Charitatē bonā ha⸗
beamus ꝛ deo exhibeamus ꝛ primo tē. j. ad Ti
mo. ij. ꝛ in. c. charitas. de pe. di. ij. ꝛ facit extra de
reg. iur. c. licet in fi. Unde concludit ꝙ oēs q con
ſenſerūt tali ordinationi ꝛ ſtatuto multū merue
runt. Taliter eñ mutuare gratis nō ſolū ptinet
ad charitatē que eſt virtus theologica: ſed etiam
ad virtutē moralem ſcđm Bal. in rubrica. C. de
vſur. Si ergo oēs pſidentes cōmunitatꝫ ꝛ qui⸗
cūqꝫ alij de cōitate q huic ſancto mutuo de pecu
nia cōitatis charitatiue ꝛ gratis mutuāda con⸗
ſenſum prebuerūt ꝛ patrociniū pſtiterunt ac pre
ſtant: fecerūt ꝛ faciunt cōtinue rem deo gratam
Qua temeritate audebit qs dicere eos peccare
aut vſurariū crimē cōmittere? Sicut aūt ex ſo⸗
lo cōtractu mutui qđ nomine cōitatis exercet nō
incurrunt eius pſidentes aliqd crimis: ita etiā
nec pter hoc ꝙ officiales eius recipiūt a mutua
tarijs pignera ſufficientia ꝛ correſpondentia ad
qntitatē per ipſos exoluendā pro luitione ipſorū
pigneꝝ. quia queadmodū in alijs cōtractibꝫ vl⸗
trocitroqꝫ obligatorijs licitū eſt exigere ꝛ confi⸗
ci facere inſtrumentū in forma valida. vt no. in
c. ſignificauit. de teſti. ꝛ in. l. q tabulis. ff. de fur.
et in. l. ſi chyrographū. ff. de proba. ꝛ. l. diſſolute.
C. de condi. ex le. et. l. plures apocis. C. de fide in
ſtru. et iure haſte fiſcalis. li. x. ꝛ in. l. ſicut datam.
C. de libe. cau. et per Bar. in. l. ſi finita. §. elegan⸗
ter. ff. de dam. infec. Et nō ſolū poteſt talis ſcri
ptura exigi: ſed etiā pignus: vt dictū eſt ſ. in di⸗
cta ſecunda pte pmi tractatus. vbi oſtenſum eſt
omni iure licitū eſſe cōtractū pigneris. Ita etiā
licite pōt talis aſſecuratio p inſtrumētū vel aliā
cautionē ꝛ per pignus accipi in mutuo. quia per
talem cautionē nō videt mutuans aliqd recipe
vltra ſortem: vt notāt doc. in. c. cum cōtra. de pi
gne. Sola g pigneris receptio nō arguit vſurā
iuxta notata in. c. ille vos. de pigne. et in. c. ad no
ſtrā. de emp. ꝛ ven. Et hoc cōſuluit Bal. in conſi⸗
lio qđ incipit. In libello eſt intentata qualitas.
vbi cōcludit in effectu ꝙ pignꝰ nō includit vſu⸗
ram: ſicut nec hypotheca. Et lꝫ eſſet cōuentū de
pignere: nō pterea ſequit talē eſſe vſurariū. Et
hoc idē ponit Inno. in. c. cum ſit generale. de fo
ro compe. in glo. que incipit. Nota raptores. Ex
tali eñ cautele adhibitiōe vt pro crediti ſui ſecu⸗
ritate velit mutuans pignus: non poteſt de ali⸗
quo imputari: imo debet de hoc potiꝰ cōmenda
ri tanqꝫ prudēs: et qꝛ vult habere ſuū ſine litibꝫ.
Quia igitur ea que ponūtur in cōtractu ad cau
telam: non ledunt naturā ipſius contractus nec
ius cōmune: vt eſt textus notabilis in. l. qui mu
tuam. in pn. ff. māda. et facit quod habetur in. l.
ſi pupilli. §. j. ff. de nego. geſt. et in. l. nō ſolent. ff.
de reg. iur. et in. l. que extrinſecus. ff. de ꝟ. ob. et i
l pediculis. §. labeo. ff. de au. ꝛ ar. le. et. l. teſtamē
rum. C. de teſta. et. l. reprehendenda. C. de inſti. et
ſubſti. ſub condi. fac. Ideo pter dictam pigno⸗
rationē nō immutatur natura mutui que eſt vt
cenſeat gratuitū: vt no. in. l. ij. in prin. et in. §. j. et
in. §. appellat. et in. l. rogaſti. §. ſi tibi. ff. ſi cer. pe.
et cōſequēter eſt licitus ꝛ bonus cōtractꝰ ꝛ ſine
vicio aliquo vſure. C Quinto ſic arguitur.
Non eſt dubiū ꝙ cōmunitas nō tenet dare ſala
rium pdictis officialibus de ipſa pecunia depu⸗
tata ad ppetuos vſus paupeꝝ ſine ſui diminu⸗
tione. imo male faceret ꝛ contra voluntatē offe⸗
rentiū. Nec etiam de alia ſua pecunia. Nam ſa⸗
tis eſt ſi cui vel in paucis amici laboribꝫ cōſula⸗
tur. l. tutori. C. de neg. geſt. Sufficit g cōmuni⸗
tati ꝛ alijs offerentibꝫ ꝙ ſeruiant egentibus mu
tuo de ſua pecunia. Nam nō tenet quiſcum ſuo
damno ſubuenire amico ſuo vel ſocio. c. ſi nō li⸗
cet. xxiij. q. v. et ibi glo. i verbo a ſemetipſo. et no.
in. c. qui vult. de peni. diſt. iij. et habetur in. l. qui
ſeruandaꝝ. in pn. ff. de preſcrip. ꝟ. et in. l. preces.
C. de ſerui. et aqua. Clarum quoqꝫ eſt ꝙ ipi mi⸗
niſtri poſſunt licite petere ꝛ exigere honeſtū ſti⸗
pendiū laborum ſuoꝝ cōſideratis periculis que
ſubeunt ac expēſis. Cum eñ ex contractu locati
onis teneantur de exactiſſima diligētia in pigne
ribus cuſtodiendis. l. qui mercedē. ff. locati. cer⸗
tum eſt ꝙ non tenent gratis et ſine mercede hec
impendere. iuxta notata in. c. j. de ſyndico. De la
bore eñ ſuo qſqꝫ pōt pcipere mercedē ſine pctō.
Nā in. c. charitatē. xij. q. ij. dr. Iuſtū eſt vt is ſti⸗
pendiū cōſequat qui pro tpe ſuū repit obſequiū
commodare. Labor eñ cuiuſqꝫ boni ſeruitoris
meret ſuā remunerationē. c. eccleſiaſticꝫ. et. c. qcū⸗
qꝫ ſuffragio. eadē q. ꝛ cā. Nā vt ait Cato. Cū la⸗
bor i dāno eſt mortalꝭ creſcit egeſtas. Itē ad hoc

facit ꝙ ille qui altari ſuit: de altari debet viuere
c. cum ſcdm. de pbe. ꝛ dig. Preterea nemo cogi-
tur officiū ſuum etiam in rebus publicis exhibe
re gratis ꝛ cum ſuo damno. l. videlicet. ff. ex qbꝰ
ma. o. et. l. abſentia. ff. de reg. iur. ꝛ. l. ad inuidiaꝫ.
C. qd metus cau. ꝛ. l. penul. ff. de petit. hereditat.
Et nemo cogit̃ ſuis ſumptibꝰ ac ſtipendijs mili-
tare. l. ſed ꝛ ſiquis ex ſignatoribus. ff. quēadmo.
teſta. aperi. et fuit dictum Pauli. j. ad Coꝛ. ix.
Tranſſūptiue in. §. his ita. xiij. q. j. ꝛ in. c. iā nūc.
xxviij. q. j. et in. c. j. de ſyndi. ꝛ in. c. cum ex officijs.
de pſcrip. ꝛ no. in. c. ſtatutū. §. inſuꝑ. de reſcꝑ. in
vj. Itē officiuꝫ ſuum nemini debet eſſe damno-
ſum. d. l. ſed ꝛ ſiquis ex ſignatoribꝰ. et. c. cū nō de
ceat. de electis. in. vj. et. l. ſiquādo. §. ſed cū opoꝛ-
tet. C. de teſti. et. l. apparitores. C. de exact. tribu.
li. x. et. l. ſi ſeruus. §. qd ꝓ. ff. d fur. et. l. ij. §. qrit̃
. ff. de cura. bo. dan. Ergo nec ex pte cōitatis ſiue
pſidentiū eius nihil accipientiū vltra ſoꝛtē: neqꝫ
ex parte ipſoꝝ miſtroꝝ ex acceptione illiꝰ dena-
rij ꝛc. cōmitti alīqd illicitū. Quia ſolū ex h̄ reci-
piūt iuſtū ſalariū ſuū taxatū a plato ſpūali. Con
decens eñ ꝛ iuſtū ſalariū dr illud qd ſtatuit ꝛ ta
xat platus loci: vt no. in. c. ſtatutū. §. notariū. de
reſcrip. li. vj. et in. l. j. C. de epiſco. audien. ꝑ doct.
et per Hoſti. in ſūma. in ti. de emp. ꝛ vēdi. et no.
in. l. inter artifices. ff. de ſolu. Nam ad ſpini du-
bio recurrēdū eſt. vt in ſimili dr in. c. placuit. de
emptio. ꝛ vendi. et ibi no. D Pro ſexto fun-
damento adducit̃ illud qd ſcripſit collegiū Pa
tauinū in ſuo cōſilio Montis vbi loqns de pdi
cto ſalario ait. Talis expenſa abſqꝫ dubio ſpecta
re debet ad eos qui pecuniā volunt hr̄e pro ſuis
neceſſitatibꝰ. vt in. l. ſi vt certo. §. ſumptus. ff. cō
moda. ꝛ in. l. ſi in aſia. pmo reſpōſo. ff. depoſi. et
ff. ad trebel. l. ſed ſi hereditas. §. q aūt loco. ꝛ i. l.
ij. ff. de nego. geſt. ꝛ. l. ex maleficijs. §. j. ff. de act.
ꝛ obliga. et optime ꝓbatur in. l. ſiqs nec cauſam.
et in. l. rogaſti. ff. ſi cer. pe. Ubi ſi pro mutuo fa-
ciēdo dat̃ res vendēda petēti mutuū: vt re vēdi
ta pecunia vtatur. ſi res pereat: damnū precij rei
que perijt ſpectat ad eum qui mutuuꝫ hr̄e vole-
bat. quia eius cauſa res vēdēda data erat. Hec
ibi. E Pro ſeptimo fundamēto adducitur
tex. in. l. traiecticie. ff. de acti. ꝛ ob. ꝛ in. l. piculi. ff.
de nau. feno. vbi ſiqs mutuauit pecuniā volen-
ti eam expēdere vltra mare. et tranſmiſit ſeruum
ſuū qui eam poꝛtaret: poteſt exigere ꝛ ſibi recom
pēſari facere damna ſua pro amiſſis opibꝰ ſerui.
Et ideo ſimilr̃ eſt dicenduꝫ in ꝓpoſito ꝙ expenſa
pdicti ſalarij miniſtroꝝ Mōtis ad eos ptinere
debeat qꝝ contēplatiōe ſunt deputati. Et ꝙ. com
munitas eos deputās nullatenꝰ ſit ad hoc obli-
gata. Pro octauo autē fundamento adducit̃ ꝙ
de iure expēſa neceſſaria vel vtilis facta in re pi-
gnoꝛata per creditorē: ſpectat ad debitorē. l. ſi ne-
ceſſarias. et. l. ſi cum vederet. §. fi. et. l. ſi ſeruꝰ. ff.
de pignoꝛa. act. et. l. creditoꝛ. in fi. C. eodē. Unde
ſi mutuans pecuniam ꝓ mutuo reciꝑet pignꝰ: ꝛ
ꝓ illo pignoꝛe aliquas faceret expēſas: poterit
illas repetere ſeu cum pignoꝛis fructibꝰ recom
penſare. c. j. et c. qm̄. de vſuris. Et ꝛ ſimilr̃ eſt di-
cendum: ꝙ ſi ipſe q mutuauit aliquos laboꝛes
ſuſtinuerit et oꝑas ſuas impoſuerit/ vel ab alio
imponi fecerit ſuꝑ ipo pignoꝛe vel occaſiōe ipiꝰ
mutui: cū in recōpenſationē taliū laboꝝ ꝛ oꝑa-
rum poſſit fructꝰ rei pignoꝛate recipe ꝛ vſqꝫ ad
ſuum intereſſe facere ſuos: ſm Hoſtieñ. in ſum
ma. in ti. de vſur. §. xiij. ꝛ idem tenuit in c. conq-
ſtus. de vſu. et Joan. an. et Anto. de But. ꝛ mlͭ
ti alij doct. ibidem. Ergo etiam poterit repetere
ꝛ exigere: ſi fructus ex pignoꝛe nō ꝑcepit/ cū ten
dant ad eiꝰ damnū: qd pati nō debet ex cā ꝛ occa
ſione ipſius mutui/ nec ꝓpter hoc quod accipiet
vltra ſoꝛtem reputabit̃ vſurariꝰ/ qꝛ nihil lucrat̃
Nam tūc ſolum eſt lucrum qn̄ aliquid ſuper-
eſt: expenſa ꝛ damno deductis. l. mutiꝰ/ al's Lu
cius. ff. ꝓ ſocio. Et ꝙ mutuatariꝰ poſſit ſine vi-
cio vſure illud recipe/ ꝓbat̃ ꝑ c. ad audientiam.
de re. ec. nō alieñ. ꝛ per. l. ſcdam. C. de vſuris. et
ꝑ. l. Julianus. §. idem papinianus. ff. de actio.
em. ꝛ per glo. in c. conqueſtus. de vſuris. Ergo
caſus Montis pdictus eſt licitus. F No-
no adducit̃ dictum dn̄i Antonij Coꝛſeti in ſuo
conſilio Montis/ vbi ſic ait: Non debet illici-
tum ꝯſiderari ꝑcipit̃ a miniſtris. Quia huiꝰ rei
effectus eſt reſtauratio intēſſe tam dāni emer-
gentis: vt no. in c. in ſumme. xiiij. q. iij. et in c. j. ꝛ
ij. de fideiuſ. ꝛ in c. fi. et in c. conqſtus. de vſuris.
et ibi ꝑ Pe. d Ancha. Abba. ꝛ Joan. de anania.
ne oꝑas ſuas defleant ꝛ laboꝛes. Arg. optimū i
l. fi. C. de alluuio. et in c. j. de in integꝝ reſtit. qꝫ
etiam lucri ceſſantis. vt in d. c. conqueſtꝰ. ꝛ in c.
in ciuitate. et in c. fi. de vſu. coniunctis ibi nota
tis. et in. l. curabit. C. de acti. emp. ꝛ per Cy. ꝛ cō
munit̃ omnes in autent. ad hec. C. de vſuris. et
ꝑ Abba. in c. P. et H de offi. dele. et ꝑ Bar. in. l.
pma. C. de ſen. que ꝓ eo quod intereſt. et per ca-
noniſtas in c. dilecti. d foꝛo compe. et eſt pulcer
textus in. l. iij. in fi. in §. An lucri rō habeat̃. non
ſolius damni. Puto et lucri habendam rōnem
. ff. de eo qd cer. loco. et voluit Bart. in. l. j. ff. de
alie. iudic. mutan. cau. fac. et Abbas in c. finem
in §. vlterius. de dolo ꝛ ꝯtu. Facit tex. in c. ſicut
epiſcopum. j. q. ij. ibi. Nullam culpam macule
ꝛc. et in c. qꝫpio. eadem q. et cauſa. et c. de eulo-
gijs. xviij. di. Hec ille. Ad quod facit dictū glo-
ſe in. l. cum allegas. C. de vſuris. ſ. ꝙ in om̄i cō-
tractu poteſt peti intereſſe. De quo per Alexan-
drū de Jmola. in cōſilio. cxxij. in ſecundo volu
mine. Unde glo. in c. ex litteris. in §. amplius. d
iureiuran. dicit: ꝙ nullus caſus interuenire po
teſt qui hoc genus deductionis impediat. et al-
legat. l. fundꝰ. ff. familie hercis. de hoc pulcre ꝑ
Felinū in c. cū venerabilis. de excep. col. ij. vbi al
legat mlͭas ꝯcoꝛdātias. Et etiā facit ꝙ ei pti eſt

ſouendū que agit de damno euitando.l.in eo.et
l.in obſcuris.ff.de reg.iu. Hoc aūt fundamentū
fuit primo dñi Jacobi de Corrona Epī Peruſi
ni q̄ in conſilio ſuo de Monte ſic ait. In termi-
nis noſtris ꝓbaꝛ expſſe ꝙ ciuitas potuit ſ ordi-
nare ꝙ pro labore ſuo ꝑcipiatur aliq̄d ab officia
libꝫ:ꝑ notata ꝑ glo. et Jo.An. et Anto.de But.
et dñm Florēn.ꝛ ceteros ſcribentes in.c.conque
ſtus.de vſur. Pro quo oīno vide in.c.penul.de
re.eccl'i.nō alie. Et merito.quia ex labore ſuo qs
p̄miū conſeq̄ debet.c.miramur.ꝟ. merito.lxj.
diſt. Et laborās vbi laborat debet ſtipendia ſibi
debita ꝑcipe.c.ſacerdos.j.q.ij. Ubi notabiliter
dicit Pe.de ancha.in d.c.conq̄ſtus: ꝙ nō ſoluꝫ
debet intelligi de damno vitando.ſed etiā ſi pro
hoc lucrū ei ceſſaret.ꝛ ex hoc haberet incōmodū
ꝙ lucrari nō poſſet: vt q̄tidie accidit in mercato
ribꝫ. Et ita dicit ſe pluries conſuluiſſe. Et allegat
notata in.c.ſalubriter.de vſur. Et hoc dicit tene-
re Cy.in aut.ad hec.C.codē.vbi etiaꝫ hoc ſequiꝛ
Sali.in.iij.colū. Et Jo.de Ana.dicit: ꝙ etiam
iſtud fuit de mente glo.in d.c.conq̄ſtus. Et ſeq̄-
tur Abbas ſubdens ꝙ iſte rōnes etiaꝫ cōcludūt
in mutuāte: ſi debitor nō ſoluit i termīo: vt poſ-
ſit haberi reſpectus ad lucruꝫ ceſſans: dūmodo
tñ ſit talis ꝑſona que veriſimilr poterat lucrari.
Et iſtud cōſiderare erit in arbitrio iudicis. Pro
q̄ allegat notata ꝑ Inno.in.c.ſacro. de ſen.excō.
in.vj.dicens iſtud ꝑpetuo menti tenēdū ꝙ etiaꝫ
de iure canonico pōt aliq̄d vltra ſortem ꝑcipi ra
tione intereſſe nō ſolū dāni emergētiſ: ſed etiā lu-
cri ceſſantis. Ex q̄bꝫ oībꝫ ſtat vera ꝯcluſio ꝙ cuꝫ
in caſu noſtro iſti officiales q̄ſi oēs ſint merca
tores. et neceſſe ſit eis ſua negocia exercere: pro
ſuo labore in tali mutuo potuerit ſalariū capere.
Hec ille. G Decimo ſic arguitur ſm dñm
Joan. Campegiū vbi ſ. Cū mutuare Montis
quod eſt principale nō ſit corruptū: ſed licitū: vt
ſupra patuit.ḡ nullū acceſſoriū qd ab eo depen-
deat debet iudicari illicitū. Ar.tex.cum glo.in.l.
ſi qs ſeruū.ff.de act.emp.et qd notant doc.in.l.
fi.C.de pac. Ubi licet pactū de futura ſucceſſiōe
ſit improbatū: tñ qñ venit in cōſequētiā contra-
ctus ꝑambuli liciti: valet.cū ſequatur naturam
ſui ꝓncipalis: vt in.c.acceſſoriū.de reg.iu.in.vj.
H Undecimo ad confirmationē ꝓdictorū
adduciꝛ ꝙ ſm oēs doct.in.c.nauiganti.de vſur.
maxime Jo.calde. et Petrū de ancha.in reperi-
tione capituli peti venia.de reg.iur.li.vj. et Ar-
chidia.in.c.vſura.ꝛ in.c.j.xiiij.q.iij.et ꝯmuniter
legiſtas.in auten.ad hec.C.de vſur.et dñm Ale
xan.de Imo.in ſuo conſilio Montis.vbi ait: ꝙ
neminē inuenit ab hac ſnīa diſcrepantē. Ille qui
accepit pecunias ſub vſuris: ſi ab alio rogeꝛ vt
eas velit ſibi mutare: pōt deducere in pactum ꝙ
talis recipiens teneatur ſoluere vſuras quas ipſe
ſoluiſſet ſi tenuiſſet pecuniaꝫ.quia ſolū ſe exone-
rat ꝛ nihil lucraꝛ: ſed mutuatariū in ſuū locum

conſtituit. Et probatur hec veritas in.l.ſi ꝓo.§.
vſuras.ff.manda. Naꝫ nō tenetur alteri cū ſua
iactura ꝓdeſſe ꝛ ſeruire.c.j.de cōmo. Ergo etiaꝫ
in ſimili dici debet in ꝓpoſito. I Duodecio
idē ꝯfirmaꝛ. Nā fideiuſſor ab eo pro q̄ fideiuſſe-
rat pōt repetere vſuras q̄s pro eo vel cauſa eius
ſoluit vſurario.c.Peruenit.de fideiuſ.vbi dicit
ꝙ debet ſeruari indēnis ne patiaꝛ diſpendium:
vñ premiuꝫ videꝛ meruiſſe. et ꝙ nō ſolum debet
debitor cogi ad ꝓncipale debitū exoluendū. ſed
etiā ad reſartiendū oīa damna que ꝓpter ipſum
ꝑtulit. Et idem hꝛ in.c.cōſtitutꝰ.eodē ti.et notat
plene Joan.Anð.in.c.peccatū.de reg.iu.li.vj.in
mercu. Ergo etiā pari formiter ille q̄ mutauit de
bet ſeruari indēnis nō ſolū de principali: ſed etiā
de alijs oībus expenſis ꝛ damnis. qꝛ vbi eſt ea-
dem rō: ibi debet eſſe eadē diſpoſitio.l.j.C.de li-
be.preteri.et ꝓbaꝛ in.c.dilecti: de foro compe.ibi
Cū iuſtis ꝛ moderatis expēſis ꝛ cōgrua ſatiſfa-
ctione damnoꝝ ſatiſfacias vt teneris. Aliter ha-
beret diſpēdiū vnde premiū mereꝛ.quod eſſe nō
debet: maxime cōtra eiꝰ voluntatē vt ꝓſupponi-
tur in caſu.et officiū ſuum ſibi eſſet damnoſum
qd eſſet iniuſtū.xiiij.q.iij.c.vētur.ꝛ.ff.ad vellea
num.l.ij.§.j.et.ij.q.vj.c.hoc etiā placuit.et de re
nunc.c.ſane.et ꝑ glo.in d.c.ꝑuenit de fideiuſſo.
K Tertiodecimo adducitur illud quod po
nit Petrus de ancha. vbi ſ.et cōiter oēs docto.
poſt Innocen.in.c.j.de vſur. vbi dicunt ꝙ ſi te-
nebaris mihi in certo termino: ꝛ nō ſoluiſti.ꝛ ꝓp-
terea neceſſe mihi fuit accipe pecuniā ſub vſu-
ris: teneris mihi ſatiſfacere de omni damno ꝛ in
tereſſe. Et idē ponit Raymū. ꝛ Gof.ac Hoſti.in
ſumma.ꝛ etiā habeꝛ in ſūma cōfeſ.li.ij.ti.vij.q.
xvij. Et Joā.An.in.c.damnū.de reg.iu.in.vj.in
mercuria.et glo. ac doctores in ca.dilecti filij.de
fo.competen.et in d.c.ꝑuenit.de fideiuſ.et Bal.
in.l.cum allegas.C.de vſur.ꝛ in.l.etiā.C.de exe-
cutio.rei iudica. Et dicit Monal.in ſūma: ꝙ cū
mutuās debeat ſeruari indemnis ab eo cui mu
tuum dedit: non eſt vſura ſi faciat ſibi reſartiri
q̄cq̄d damni paſſus eſt. ſed eſt intereſſe ꝛ licituꝫ.
Et ſimilr glo.in dicto c.conq̄ſtus. de vſur.dicit
ꝙ in ꝯtractibꝫ bone fidei vt in mutuo: debet cre
ditor ſeruari indēnis.ḡ ꝛc. L Quartodecio
adducunꝛ no.in d.c.conq̄ſtus.vbi glo.ponit vnā
regulā generalē: ꝙ illud nō dꝛ recipi vltra ſorteꝫ
quod recipiꝛ pro indemnitate ſua cōſeruanda.
Et ibidē etiā ait ſic ad lrām. Damna ꝓo ꝛ inter-
eſſe peti poſſunt ſm canones.c.ſi qs clericus.xij.
q.ij.et allegat multa iura ad hoc. Et ex eiꝰ ꝟbis
et iuribꝫ ibi ꝑ eam allegatis apparet ꝙ facit dif-
ferentiā inter damnū ꝛ intereſſe. et ſic ꝙ debitor
teneꝛ ſatiſfacere creditori non ſolum ꝓ dāno qd
incurrit: ſed etiam pro lucro qd adq̄ſiſſet veriſi-
militer ꝛ occaſiōe eiꝰ nō queſiuit. Et hoc oſtēdit
glo. dum allegat legē ſcdam.in.§.fi.ff.de eo qd
cer.lo.vbi de lucro tractaꝛ. Et idem tenuit Bal.

in.l.j.C.de ſumma trini. ꝛ fi.catho.in.v.colū.et
facit qđ notat .. l.ꝯmiſſa.ff.rem ra. habe.
ergo ꝛc. M Quintodecimo adducit ꝙ ille
q̇ mutuat cōmunitati cū pacto ne ſibi dum du-
rat mutuū imponat collectā qua ipm grauare
volebat: nō dicit vſurarius.q̇a nō lucrat.ſed ſo
lū damnū euitat.vt no. Specu.in titu. de vſur.
§.j.ver.Sed pone ꝙ aliq̄ cōmunitas. et ibi per
multa iura hoc pbat. Et idem tenet Joan.an.in
c.cōſuluit. de vſur.et Jan.calde.ibidē. et Pe.de
ancha.in.c.j.eodem ti. Ergo cū cōmunitas ſiue
Mōs in hoc mutuo ex mera charitate facto ni-
hil lucret ſed ſolū euitet hoc damnū ꝙ ipſa non
ſoluit expenſas ꝛ ſtipendia officialiū: potuit hoc
mutuū cum pdicta cōditione inſtituere. Nā lex
dei ꝛ hūana voluit obuiare malignitati iniuſte
lucrantiū.nō aūt dānificare miſericordes ꝛ pie
tatē ac charitatē exercere.l. mediterranee.C.de
anno.et tribu.li.x. N Sextodecimo addu-
citur regula generalis doctoꝝ in.c.conq̇ſtus.de
vſur.et in autent.ad hec.C.eodem. Quam etiaꝫ
ponit Hoſti.in ſumma. ꝛ habet in ſum. confeſ.
eodem li. et ti.q.xxiij.ſ. ꝙ quotienſcunqꝫ aliq̇s
propter mutuū vel occaſione eius cogit ſubire
aliqua picula vel labores: poteſt recōpēſare pre
dicta: et aliq̇d recipe vltra ſortem vſqꝫ ad condi-
gnam ſatiſfactionē: per c.ad noſtrā.de reb eccl'.
nō alienan. ꝙ ꝛc. Decimoſeptimo adducit il-
lud qđ ponit Sco.in.iiij.diſt.xv. et ſctūs Tho.
ij.ij.q.lxxviij.ar.ij.in reſpōſione pmi argumēti.
vbi dicit: ꝙ ille q̇ mutuū dat poteſt abſqꝫ pecca-
to in pactū deducere cum accipiēte recōpēſatio-
nem dāni per qđ ſubtrahitur ſibi aliq̇d quod de
bet habere. Hoc eīn nō eſt vendere vſum pecu-
nie: ſed dānū vitare. Et idē tenet Richar.de me
dia villa.in.iiij.diſt.xv. ꝛ Alex.de Ales.in.iij.pte
ſūme.in tractatu de pceptis. pcepto.vij.et Joan
nes teutonicus in ſūma cōfeſ.li.ij.ti.vij.q.xxiij.
Et magiſter Bartholome⁹ de Piſ in piſanella
vſura pmo.§.xxiij.et ſanct⁹ Bernardin⁹ in ſuis
cōtractib.ſermone.xlij.ar.ij.c.ij. Et quoꝝ dicto
ꝯcludit licitatio caſus noſtri. Decimooctauo
adducit ꝙ gener ꝓpter onera mrīmonij q̇ ſuſti-
nere habet poteſt paciſci cum ſocero vt quſqꝫ ſol
uat ſibi dotem det ſibi oī anno tantū quantum
expenſur⁹ eſt in dictis oneribꝰ. Nam lꝫ aliq̇ dixe-
rint ꝙ nō poteſt. tn̄ Joā.calde.et Pe. de ancha.
et Panor.in.c.ſalubriter.de vſur.tenent: ꝙ lici-
te hoc facere poterit.nec incurret aliq̇d viciū vſu
re per rōnem illius tex. Et idē cōmuniter cōclu-
dunt oēs canoniſte ibidē. cū qbꝰ ꝯcordat Pau-
lus de Liaza.quē refert Franſciſcus de platea in
ſumma ſua.in tit.de vſur.c.j.§.xxxiij. Et tāgit
Bal.in rubrica.C.de vſur.in fi. vltimo quero.
et no.ff.ſolu.matri.l.inſulaꝫ.§.vſuras. Et facit
ad hoc quod no.in.l.ſocium q̇ in eo.ff. pro ſocio
et in.l.ij.ff.de act.emp.et in.c.per noſtras.de do
na.inter virū ꝛ vxo. Ergo ꝛ eadē rōne ꝓpter one-
ra ꝛ expenſas fiendas occaſiōe mutui poterit ſi-
ne pctō aliq̇d accipi a miſtri. O Decio-
nono facit ꝙ campſor cambiat monetam ꝛ p q̇-
libet ducato retinet certum quid de vero valore
qn̄ dat monetam: ꝛ ſilr facit qn̄ ipe recipit mo-
netam ꝛ dat aureos. Et ſi facit dari pecuniā in
loco remoto: vltra veꝝ valorem pecunie quam
dari facit recipit certum q̇d/ ꝛ ſm oēs doc.licite
recipit p ſuo labore ꝛ p expenſis quas facit i pen
ſione domus ꝛ ſalarijs famuloꝝ vel factorū et
p induſtria ſua. Et dicunt iſta cambia licita ſi
modo fiant ſm gn̄alem conſuetudinem bonorū
mercatoꝝ. Et ita ꝯſuluit Lud. roma.in ꝯſilio
ſuo.cccxxxviij.qđ incipit Pro habenda ſubſtā-
tia veritatis. Et hec poſſe fieri cum bona conſcia no
tat glo.in.l.iij.C.de exercitatoria.et ibi Sali. ꝛ
Bal.in rubrica.C.de ꝯſti.pe.in pn.ꝛ in rubrica.
C.de vſur.rei iudi.et Sali. in autent. ad hec.
C.de vſur.in.xj.q.et Lau.de Rodul. in tracta-
tu de vſur.q.xxvj.in.ij.pte.et.j.q. vltime partis.
ꝛ aſſignat rōnem: qm̄ non eſt equum in vanum
laborare p illi q̇ indigent pecunia: ꝛ expenſaꝝ ac
laboꝝ et itinerꝫ habenda eſt ratio.c. magne. de
voto.et bene facit quod notat Thom.ij.ij.q.xx
vij.ar.iiij.ꝙ ꝛc. P Uiceſimo adducit di
ctum Bal.in.l.cunctos ꝑplos.C. de ſumma tri
ni.et fi.ca.in.vij.col.vbi inq̇t: Do quandā regu
lam ꝙ qn̄ facta relatione iſtius pſtationis q̇ dr
vſura ad aliud antecedens: reſultat quaſi con-
tractus: facio vt des: vt in mrīmonio: vt hr̄ in c.
ſalubrit.de vſur. Ul' vendo ꝛ trado vt des vt i
l.curabit.C.de act.em. Uel patior vt des: vt ex
de feudis.c.j. Uel reſultat aliqua conformitas
vnius ad alteꝝ: Ibi proprie non dr vſura/ quia
non eſt lucꝝ: ſed eſt q̇dam recompenſatio hinc-
inde. Et ita debet intelligi qđ hr̄ in.l.ſocius q̇ in
eo.ff.p ſocio. Hec ille. Et ita conſuluit Lud.ro-
ma.in ſuo conſilio.ccccij.qđ incipit/ Omnipoten
tis dei poſtulato ſuffragio ego hunc contractū.
ꝑ.vltimo ad hos accedat. Sed in caſu nr̄o ita ē.
q: id qđ dat: p recompēſatione expenſaꝝ ꝛ labo
rum dat: et nō pt dici dari p lucro: ſed p dāno
euitando/ ꝙ nō eſt vſura. Uiceſimopmo ad-
ducit dictum eiuſdē Bal.in.l.vnica.in.iiij. col.
C.de ſen.q̇ p eo qđ inteſt.vbi dr: ꝙ q̇cq̇d accedit
ſorti ē vſura niſi vſqꝫ ad veꝝ intereſſe. Sed iſtud
qđ dat ē veꝝ intereſſe p expēſis ꝛ laboribꝰ ꝛ hmōi.
ꝙ ꝛc. Et confirmat per illud quod dic Alexan.de
Ales et Joannes teutonicus vbi ſ. et magiſter
Gregor.de Arimino in ſuo tractatu de vſur. q̇
dicunt ꝙ mutuanti licitum eſt reſeruare ſe in-
demnē: ꝛ rōne intereſſe aliq̇d vltra ſortem accipe:
ꝛ p illđ qđ dic .s. Bernardinus vbi ſ. ſcꝫ ꝙ ille
qui pecuniam mutuat: ſi occaſione ipſi⁹ mutui
labores ſuſtinet: forte itineris vel al's de re pi-
gnorata: pōt recipe fructuꝫ q̄ntū ſibi ſatiſfaciat
condigne ſm doc. Et ex hoc cāu alij conſimiles
colligi pnt̄: quod eſt notabile ſm eum et verum.

necnō ꝛ equū. Et conſequēter colligere debem⁹
caſum montis. ¶ Uigeſimoſcḋo: ꝙ ꝑ ipaꝫ
cōitatē ſiue eius p̄latuꝫ deputari potuerit ꝛ in
futurū poſſit cōcedēs ſalariū p̄dictis miniſtris:
ꝓbatur ſm ꝙ dicit collegiū Peruſinū in ſuo cō
ſilio Montis ꝑ ea que notanť in ſimili in.c.per
uenit.de emp.ꝛ ven. et facit quod habeť in.l.j.ff.
de vari. ꝛ extraor.co.in.§. aliud ꝗꝫ. et in.l.j.C.
man.et in.l.vnica.C.de ſuffragio.et in.l.ſi remu
nerandi.in prin.et in.§.maurius.ff.man.et in.l.
ſalariū.codē ti. Facit etiā qḋ habeť.ff.de p̄ſcp.v̄.
l.naturalis.§.at cum do. In q̄bꝫ iuribꝫ habetur
de ſalario expſſe ꝯſtituto ſeu ꝯſtituēdo: vel mer
cede debenda rōne locationis opaꝝ. Facit etiam
quod habeť in.l.ſcio amico.§.medico.ff.de an
nu.lega. vbi habeť: ꝙ labor ꝛ pecunia diuiſionē
recipiūt ſiue cōſideremus contractū locationis
operaꝝ ſi cōſtituať certa merces a p̄ncipio: ſiue
contractū innominatū: do vt facias vel facio vt
des: ſi nō conſtituatur certa merces. Hec predi
ctū collegiū. ¶ Uigeſimotertio adduciť ad con
firmationē licitatōis p̄dicti ſalarij ex ſtatuto cō
munitatꝭ ordinati: illud qḋ inq̄t Aug. in ſuo cō
ſilio: lxxxvij. qḋ incipit. Pro deciſiōe q̄ſitoꝝ pre
mitto. vbi ait: ꝙ lꝫ ꝑ ſtatutū nō poſſit īduci exer
citiū vſurarie prauitatꝭ. quia ꝯtradicit iuri diui
no: tn̄ ꝑ ipm̄ ſtatutū bn̄ pōt induci vt aliq̄s ad
miniſtrator conuertēs in vſum ſuū pecuniā dn̄i
certū quid vltra ſortem ſoluere teneať: qm̄ illud
qḋ ſortē excedit: aut erit pena: aut intereſſe dn̄i:
aut q̄ſtus factus ex vſu a ſtatuto p̄ſumpt⁹. Hec
ille. Sic ḡ dicendū eſt in caſu noſtro ſm ꝙ dicit
collegium Patauinū in ſuo cōſilio Montis: ꝙ
iſtud qḋ ſtatutū eſt tantū dari pro libra vel flore
no a recipientibus mutuo: eſt illud qḋ p̄ſumpſe
runt ſtatuētes ꝛ arbitrati ſunt poſſe expendi pro
penſione dom⁹: et ꝓ intereſſe ſeruientiū rōne la
boris ꝛ ꝑiculi ꝛc. ¶ Uigeſimoq̄rto adduci
tur ꝙ licꝫ ſi mutuans rōne mutui tm̄ aliq̄d vdit
vltra ſortē: nō excuſeť ab vſura: lꝫ ſuſcipiat in ſe
ꝑiculum maris: vt patꝫ in.c.naviganti. de vſur.
tamē ſi illud recipit vltra ſortē preciſe rōne ꝑicu
li ꝛ vt p̄cium ꝑiculi: nō eſt vſura. ſed licite recipi
poteſt ſm Bal. in.l.f.C.de ſumma tri. et fi.ca.in
v.col. et ita determinat collegiūꝫ Patauinū vbi
ſ. vbi ait: ꝙ ſimilr̄ dicendū eſt in caſu nr̄o: ꝙ cū
recipiať denarius nō rōne mutui ſed ꝓpter labo
rem: cuſtodiā ꝑiculū: et alias expēſas ad quas te
nentur maſſarij: depoſitarij ꝛ ſupraſtātes: recte
et licite ipm̄ recipiūt. Et ad hec faciūt que ſolent
dici de aſſecurantibꝫ naues: ꝙ rōne ꝑiculi qḋ in
ſe ſuſcipiūt: licite aliq̄d recipiunt: vt eſt glo. quā
notant doc. in.l.in naue ſaufeli. ſuꝑ v̄bo oneris
aduerſi.ff.locati. ꝛ ibi Paulus de caſtro dicit ſe
mirari ꝙ canones hoc nō dicāt: dicēs ꝙ talis cō
uētio etiā nudo pacto eſt efficax ꝛ valet ac ꝓmiſ
ſor teneť. Quā deciſionē referūt ꝛ ſequūtur mo
derni in.c.naviganti. de vſur. et ibi Joā. de ana

nia in.xiij.q. et Lauren. de Rodul. in repetitiōe
capli Cōſuluit. de vſur. in.iij. pte p̄n. in.iij.q. vbi
dicit ꝙ nulla eq̄tas ſuadet vt quis ſuſcipiat in ſe
tale ꝑiculū ſine lucro. Et idē tenet Alexander de
Imo. in.l.a titio.ff.de v̄.ꝛ ob. Ad qḋ facit qḋ cō
ſuluit Joā. calde. in cōſilio ſuo.xj. ſub ti. de vſu.
Hec ibi. ¶ Uigeſimoq̄nto ꝙ in miniſtris ta
le ſalariū recipiētibꝫ nulla cadat vſuraꝝ culpa:
probat dn̄s Joannes baptiſta de Rozell' iuris
vtriuſqꝫ doctor ac lector Patauin⁹ in ſuo conſi
lio Montis ſic. Nam patet ꝙ licite ipm̄ pn̄t re
cipe. ſicut illi q̄ accipiūt pecuniā alioꝝ cuſtodien
daꝫ vel portandā vltra mare: vel ad aliū locum:
vt in.l. et ita.§. ex hoc edicto.ff.nau.cau.ſta. ꝛ in
.l.qui ſeruandaꝝ.§.fi. alias eſt lex Solēt. et in.l.
naturalis.§.aut.n.do.ff.de p̄ſcp. ver. ꝛ i.l.in na
ue ſaufeli.ff.locati. et notat Inno. Hoſti. ꝛ Joā.
And. in.c.fi. de vſur. ꝛ Lauren. de Rodul. in ſuo
tractatu de vſur.q.xv. et q̄dē quo ad laborē eſt
caſus in d.l.in naue. et in.l.qui opas.ff.locati. et
de cuſtodia vltra p̄allegata iura eſt tex. in.l.qui
mercedē.ff.codē ti. Pro penſiōe dom⁹ eſt tex. in
l.ſi neceſſarias. in p̄n. in ſui generalitate.ff. de pi
gnera.act. ꝛ in.l.fi.§.ſin autē.C.de bonis auctor
iu.poſ. in v̄. et nō concedente. Ibi. In q̄ pecunie
deponūtur aliqḋ detrimentū vel diſpēdiū ſuſti
nere ꝛc. Et ibi dicit Aug. poſt Bal. ꝙ ſequeſter
rōne officij ſui nullū debet pati detrimentū nec
vllam ſuſtinere iacturā. Imo oīa quecūqꝫ expē
derit in conſeruatiōe rei ſequeſtrate imputāda
ſunt ſequeſtrāti: et nō ipſi. et allegat.l. ſi oleū.ff.
de dolo. Ex q̄bꝫ oībꝫ patet: ꝙ cū bona cōſcia poſ
ſunt p̄dicti officiales recipe illud ſalariū: nec vl
latenus imputari pn̄t de vicio vſure. q: ipſi ve
re non mutuant pecunias. ſed ſunt cuſtodes et
diſtributores pecuniaꝝ q̄ ſūt cb̄ri ꝛ ipſoꝝ paupe
rum: vt dictū eſt ſ. et vbi nō eſt mutuū nō cadit
vſura.c.cōſuluit. de vſur. et per Jo. anḋ. in regu
la Peccatū. in mercuria. Hec ille. ¶ Uige
ſimūſextū fundamentū peniť a dn̄o Alexandro
de Imola in ſuo cōſilio Montis. vbi ait. Cū fa
ctum p̄ncipale nō incidat in ſcelus ꝛ crimē vſu
raꝝ: ſuꝑuacue queriť An p̄ſtans opem teneatur
q: ad hoc vt p̄ſtans opem teneať: neceſſe eſt p̄n
cipalē delinq̄re ꝛ teneri: ſeu factuꝫ p̄ncipale eſſe
lege reprobatū.l.ſi is q.§.ſi triticū.ff.de fur. ꝛ.l.
j.§.itē illud ſciendū.ff.ad ſilla. Facit regula Ac
ceſſoriū cum vulgaribꝫ. Hec ille. ¶ Uige
ſimoſeptimo ſic arguiť. Ad eū caſum adaptanť
diffinitionis v̄ba ad quē adaptať ei⁹ diſpoſitio.
l.iiij.§.totiens. et ibi oēs legiſte.ff. ḋ dam. infec.
l.qḋ ꝯſtitutū.ff.de teſta.mili.l.ita tn̄.ff.de admi
niſtra.tuto.l.hos accuſare.§.oībꝫ.ff.de accu.c.
indemnitatibꝫ.§.fi. de elec.li.vj. De quo ꝑ Pau
lū de ca. cōſilio.cclxxxix. quod icipit. Uiſis ſtatu
tis cōmunis Uicentie. ꝛ Pe. de Ancha. conſilio
cxij. et Lud. de Rhoma. cōſilio.clxxxix. quod in
cipit. Preſens ſtatuti particula. tex. eſt in.l.j.§.

loquit̃.ff.de magiſ.ꝯue.Item regula eſt ꝙ cui
non cõpetit diffinitio:non cõpetit diffinitũ:ſm
Phm in.vij.Meta.et notat̃ in.l.omnis diffini
tio.ff.de reg.iu.Sed nulla diffinitio vſure nec
alicuius diffinitionis v̄ba poſſunt adaptari ad
caſum Montis:cum in eo nõ ſit lucꝝ debitum
vel exactum ex mutuo intentiõe corrupta ⁊ de-
prauata:nec aliqd accedat ſolutiõi rei mutuate
ipſius rei vſus gr̄a pactione inp̄oſita vl' hac in
tentione habita expoſt facto. quia qđ dat̃ non ē
lucrum/ſed eſt debitum reſpectu laboꝝ ⁊ ope-
raꝝ locataꝝ:⁊ ꝯñr non eſt vſura.quia vt ait Vl
pianus iuriſconſultus in.l.ait p̄toꝛ.§.ſiquid in
fraudem.v̄.ſi v̄o paſſi.ff.đ his que in frau.cre.
vſura eſt lucrum ⁊ dulcedo.Item in hoc ꝯtra-
ctu nõ dat̃ aliquid ratione vſus ipſius pecunie
ſed pro ſuſtentatione oneris:vt pro penſiõe do-
mus ⁊c̄.⁊ ſic ſolum pro damno cõmunitatꝭ cui
tando Nec aliquid accidit ſoꝛti ad queſtum ſeu
cauſa lucri quod requirit̃.xiiij.q.iiij.c.quoniã
multi.vbi glo.ſuper verbo/Ad queſtum.colli-
git ex illo textu ꝙ ꝓhibitum ſit capere aliqd vl-
tra ſoꝛtem cauſa lucri captãdi.nõ aũt cauſa da-
mni vitandi.per c.ſiquis obligatus.eadem q.⁊
cauſa.vbi tex. videt̃ ꝙ id quod accedit vltra ſoꝛ
tem ſit incrementũ:ita ꝙ accreſcat ſoꝛti.qđ non
facit illud quod dat̃ pro damno:cũ id non poſ-
ſit dici incrementũ.Opoꝛtet g̃ ꝙ illud qđ acce-
dit ſoꝛti vt faciat cenſeri vſuram ſit lucꝝ et non
damnũ euitatũ:⁊ ꝙ accipiat̃ cauſa lucri ſm ꝙ
etiam dicit Hoſ.in ſumma:quē refert ⁊ ſeq̃t Jo
annes an.in c.peccatum.de reg.iu.lib.vj.⁊ Jo-
an.de Ana.in repetitiõe peti venia.eodem ti.et
pꝛobat̃ per c.conſuluit.đ vſu.quod cum nulla-
tenus ſit in caſu noſtro:ergo ⁊c̄.Vel eſt dicẽdũ
ſm doc.Placentinos in ſuo conſilio Montis
ꝙ illud eſt vſura qđ accidit ſoꝛti pecunie mutu-
ate ex eadem cauſa.Secus autē ſi ex alia cauſa
accidat:vt in caſu noſtro:⁊ i exemplis poſitis p
Bal.et Sali.in.l.antique.C.ad velleia.Et poſi
to ꝙ aliquid daret̃ vltra ſalarium miniſtroꝝ:hoc
nõ accidit ſoꝛti vt lucrum eius.quia in talib' ad-
quirendo requirit̃ anim⁹.§.gallinaꝝ.inſtit.de
re.diui.Ibi.Et q̃ lucrandi animo ea animalia re-
tinet:furtum cõmittere intelligit̃.Quia igit̃ in-
tentio cõmunitatis ⁊ p̄ſidentiũ eſt:ꝙ omnis ex-
creſcentia vltra dictum ſalarium miniſtroꝝ re-
ſtituat̃ dantibus:ſi fieri poteſt/et nihil omnino
ex ea habere vult:vt patet ex ſtatutis/ergo ⁊c̄.
Alit̃ etiam q̃libet bonus religioſus cui daret̃
aliqua reſtituẽda ad quos ſpectãt:eſſet vſurari
us ex tali acceptione/vel eius p̄latus ex cuius
mãdato accipit:ſi officiales/vel p̄ſidentes cẽnt
vſurarij ꝓpter ipſam excreſcentiã tal't acceptam
x ❡ Viceſimooctauo confirmant̃ p̄dicta per
verba ſaluatoꝛis noſtri Lu.vj.dicentꝭ:Mutu-
um date nihil inde ſperãtes.Que verba decla-
rans collegiũ Peruſinum vbi ſ̄/ait:Pro h̄ fa-
cit dicta auctoꝛitas euangelij/quia ibi pꝛohibet̃
ſpes lucri ex mutuo:vt denotat aperte dictio il-
la/inde.Facit.l.inde neratius.in p̄n.⁊.l.pꝛoin-
de.in p̄n.ꝑut veniunt ꝯtinuatiue ad p̄cedentes
leges.ff.ad.l.aqui.Sed h̄ nullum lucrũ ſpera
tur mutuo:ſed ſolum p̄cium laboꝝ ⁊ operaꝝ et
intereſſe damni euitandi.Nam lucrum dr̄ de-
ducto onere eris alieni:ſm Specula.in titu.de
vſur.circa finem.et Alexand.de Imo.in conſi-
lio ſuo.xij.in ſc̄do volumine.Et deducta oī ex-
penſa ac laboꝛe pſone ac extimatione laboꝝ:ſm
glo.et Bar.in.l.illud.C.de col.et in.l.per diuer
ſas.C.manda.Ac etiam deducto omni damno
ſm glo.in.l.iij.ff.de in rem ver.et in.l.ſed ſi ad-
iiciat̃.ff.pꝛo ſocio.p tex.in.l.mutius.eodem tit.
ſic etiam damnũ dr̄ deducto lucro.dicta.l.mu-
tius.vbi Alexan.de Imo.et per Paulũ de caſt.
conſilio.clv.Et ſic patet ꝙ non obſtant leges ſi-
ue diuine/ſiue naturales/ſiue humane ⁊ canoni
ce que ꝓhibent vſuram et lucrum:non aũt inte-
eſſe et damnũ euitandũ.Et hec rõ que eſt veriſ
ſima tollit omnia argumenta facta et que fieri
poſſent in contrariũ.Quia cũm diffinitio vſu-
raꝝ includit ꝙ ex mutuo ſperet̃ lucꝝ.Unde qñ
ex mutuo non ſperat̃ lucrũ:ſed euitat̃ damnũ:
non conueniũt diffinitiones.Facit quod notat̃
in.l.j.ff.de dolo.et in c.j.in fi.xv.q.j.et.l.omnis
diffinitio.ff.de reg.iurꝭ.et in.l.j.ff.de teſtamen.
et in.l.j.in p̄n.ff.de adq̃ poſſeſ.ſ.ꝙ omnis bona
diffinitio debet conuerti cum ſuo diffinito.Et
illa regula.Quicq̃d accedit ſoꝛti ⁊c̄.non eſt gene
ralis/et fallit:et reſtringi debet vbi aliqd recipi
tur ratione intereſſe:vt voluit glo.in d.c.conq-
ſtus.vbi doc.eam ſequunt̃.Hec ibi. ❡ Viceſi-
monono addunt̃ ad confirmationem p̄dictoꝝ
argumenta inconuincibilia venerandi p̄ris fra
tris Ludouici Turrani vbi ſ̄.ſic concludentis
Contractus mutui in quo nullum eſt lucꝝ non
eſt vſurarius.Sed contractus mutui Montꝭ
eſt hmõi/q2 nihil reddit̃ quod ſoꝛti accidat:cũ
illa excreſcentia ſit alterius cõtractus/ergo ⁊c̄.
Item contractus mutui in quo non exigit̃ neq
intendit̃:niſi quantum mutuatum eſt/non eſt
vſurarius.Mutuum noſtri caſus eſt hmõi:vt
patet ex p̄dictis/q2 mutuantes nec intendunt/
nec paciſcunt̃ ex mutuo:niſi de redditione ca-
pitalis/ergo ⁊c̄.Item contractus vbi nullum
eſt mutuum non poteſt eſſe vſurarius/quia ſm
omnes theologos ⁊ canoniſtas in ſuo contractu
mutui vero vel palliato poteſt contingere vſu-
ra.Sed contractus quo adquirit̃ denarius ⁊c̄.
non eſt mutuum nec mutuo neceſſario annex⁹/
ſed locatio.Qui q̃dem contract⁹ poteſt ſepara-
ri a mutuo:et nunc accidit ꝙ ſit in hoc contra-
ctu mutui/ergo ſequit̃ ꝙ talis nõ eſt contract⁹
vſurari⁹.Hec ille. y ❡ Triceſimo arguit̃ p
verba diffinitionis mutui que denotant expſſe
contractum iſtum non eſſe vſurarium:dum di

cunt: ꝙ vſura eſt lucrum ex mutuo ⁊c. Nã ex/
dicit cauſam ꝓpinquã/ et ob:remotã/ et ſilr̃ pro
pter: ſm Bar. in. l. liberoꝝ. ff. de v̄. ſignifi. ⁊ Pa/
nor. in c. qualr̃. de elect. de quo vide in c. ij. i fi/
ne. de fideiuſ. Ibi. Ex ea vel ob eam. Aliud eſt ꝗ̃
accipe ex mutuo: et aliud accipe propt̃ mutuũ.
l. j. Ibi. nõ ex ipõ mandato: ſed propt̃ mandatũ
C. ſi ſuus extero. et in. l. eo tempore. ff. de pecu/
lio. Quando ꝗ̃ dr̃ ꝙ mutuanti non licet aliquid
accipe vltra ſortem ſine vicio vſure: ẽ verum ex
mutuo/ q: ex: dicit cãm immediatam. Sed põt
bñ accipi ꝓpt̃ mutuum: ſic in mltis caſibꝰ poni
tur a Panor. ⁊ alijs doc. et in c. in ciuitate. et in
c. conſuluit. et in c. conqſtus. de vſur. Ly propt̃
enim non dic̃ h̃ reſpectum cauſe final': ſed ſolũ
occaſional'/ ergo ⁊c. Z ¶ Triceſimoꝑmo
ſic arguit̃. Finis ẽ cauſa cauſaꝝ et ꝗ mouet agẽ/
tem: ſm Phm. vij. Ethicoꝝ. ca. xij. et in. ij. Phy
ſicoꝝ. et eſt ꝑncipium in agibilibꝰ ⁊ appetibilibꝰ
vt etiam refert Bal. in. l. eam quam. C. d̃ fidei/
cõmiſ. ⁊ probat̃ in c. turbat. xxxvij. diſt. Sed cã
final' communitati s ẽ: vt ille denarius ꝗ ſoluit̃
pro libra vel floreno ſingulo mẽſe ſit ad ſatiſfa/
ciendum penſioni domus ⁊ ſalario miſtrorum.
vt patet ex illa dictione pro: que denotat cãm fi
nalem ac formalẽ: ſm Bal. in. l. iij. C. de act. em.
⁊ notat Bar. in. l. lucius. §. a te peto. ff. de lega.
ij. et in. l. quibꝰ diebꝰ. §. termilius. ff. de condi. ⁊
demon. et habet̃ in. l. dominus ſticho. ꝑ gloſam
. ff. de peculio lega. et in. l. ſocium ꝗ in eo. ff. ꝓ ſo
cio. et ſignant̃ declarat Bal. in. l. j. C. ꝑ quas ꝑ/
ſonas. et Ange. conſilio. cxxiij. quod incipit Vi
ſis ꝑdictis. et Bal. in c. j. de teſti. et in c. cum ve/
nerabil'. de excep. Pondero etiam illa verba in
cãu poſita. Nihil intẽdit rehabere niſi ſortẽ mu
tuatam ⁊c. Et ſic p̄ter capitale nihil penitꝰ inten
dit̃ haberi ꝑ mutuantes ex mutuo. cum dictio
nihil: ſit vniuerſalis. c. nihil. de p̄ſcꝑt. et c. cõſu
luit. de vſur. et c. nihil. de elect. et c. nihil obſtat.
de v̄. ſig. et per Abba. in c. ij. d̃ teſti. in. viij. colũ.
et in c. fi. de preſcꝑ. Nam actus agentium non
opant̃ p̄ter intentionem agentium. l. nõ omnes
in ꝑn. in ver. Idipm agit̃. et in. l. ſiquis nec cau
ſam. ff. ſi cer. pe. Et facit illud vulgatum. Quic
quid agant homines: intentio iudicat omnes. fa
cit lex. j. et. ij. ff. ad macedonia. iunctis his ꝗ̃ no
tant̃ in. l. j. et. ij. ff. ad velleia. Et ſic intentio fuit
aliquid pro locatione operaꝝ accipe/ quod licet
l. j. C. de vſufruc. cum alijs iuribꝰ ĩ allegatis/
ergo ⁊c. A ¶ Triceſimoſcđo adducit̃ illud
quod ponit Angelus de Peruſio in ſuo tracta/
tu ſocietatum quem refert Alexand̃ de Curioſit̃
in tractatu ſuo de vſuris in quinta charta. in v̄.
Utrum ponenti operas ſuas. vbi dr̃: ꝙ ponen/
ti operas tm̃ in aliqua mercantia: licz paciſci ꝙ
ſolũmodo vult certũ ſalarium et lucrum: ac de
damno nihil ſentire: quia nõ dr̃ ſocietas in hoc
caſu: ſed locatio et conductio operaꝝ. Hoc aũt
non eſſet licitum ſi eſſet ſocietas/ iuxta notata i
l. j. C. pro ſocio. et in. l. mutius. ff. eodem. Et ſi/
milit̃ in caſu noſtro: illa excreſcentia que nõ poſ
ſet accipi ex contractu mutui: poteſt licite acci
pi ex contractu locatiõis. B ¶ Triceſimo
tertio adducit̃ dictum Raymundi ordinis Pre
dicatorum in ſumma ſua in. ij. parte. in ti. d̃ vſu
ris in fine. Ubi dic̃: ꝙ ſi ex mutuo fiant aliq̃ ex/
penſe/ poſſunt deduci. Et op̄as moderatas põt
quis deducere/ quia ceſſat intentio corrupta: et
iniquum eſſz aliquem locupletari cum damno
alterius. c. Locupletari. de reg. iur. lib. vj. Mł
to ergo fortius in caſu noſtro vbi ꝑiculum ſub/
eſt: non eſt incongruum ſi rõne ꝑdicti ꝑiculi: la/
boris/ ⁊ expenſaꝝ aliquid accipiat̃ ſm eundem
Raymun. C ¶ Triceſimoquarto addu/
cit̃ ꝙ gerentes negocia ſtipendiarioꝝ ſcz recipi
endo pagas eoꝝ ⁊ faciendo aliqua obſeq̃a ⁊ mu
tuando eis in neceſſitatibus eoꝝ: recipiẽdo cer/
tum ſalarium nõ ſunt vſurarij q̃ntum ad id qđ
percipiunt ſolum ratione laboris: ſm Lauren.
de Rodul. in ſecunda parte contractuũ. q. xxx/
viij. Et hoc dr̃ fieri in ducatu Mediolani: vbi
commiſſarij taxorum recipiunt vel retinent cer
tum quid a recipiẽtibus pagas vł taxas ab eis
ſcz tantum ꝓ libra vł centenario/ quod intelligi
tur poſſe fieri quando alit̃ non habent ſufficiẽs
ſalarium pro dictis laboribꝰ. Et idem quod di/
cit Lauren. etiam affirmat̃ ꝑ dominum Anto/
nium Corſetum vbi ſ. Qui idem dic̃ eſſe de col
lectoribꝰ dominoꝝ qui a cõmunitatibꝰ aliquid
recipiunt vt mitius cum eis agant expectando/
qđ licite accipiunt: ſi rõne laboꝝ ⁊ expenſarum
accipiunt: ſecus aũt ſi expectatiõis ſolius rõne.
Et idem tenuit btũs Thomã. ſcđa ſcđe. q. lxxviij
et Archiepũs Floren. in ſecunda parte ſumme in
titulo. vj. de vſura. §. xxv. et Joannes de Ana. in
c. fi. de vſur. in. xxxj. colum. in ver. Querit etiaz
dominus Laurentius in. q. iiij. ¶ Ex quibꝰ oi/
bus concludit̃ ꝙ cum quicq̃d accipiunt officia
les ꝑdicti: recipiant ratione laboris et expenſa/
rum ⁊c. poſſunt licite recipe: nec vſuram aliq̃re/
nus committunt: ꝗ non committit̃ ab eo qui ſo
lum recipit vltra ſortem pro euictione damni:
ſm gloſam predictam in c. quoniam multi. xiiij.
q. iiij. et Grego. de Arimino in tractatu d̃ vſur.
et Joan. calde. in c. ſalubrit̃. de vſur. in. xij. q. et
Joan. d̃ Anania. ibidem in. ix. et. x. colum. ⁊ Ar
chid. in c. vſura. xiiij. q. iij. D ¶ Triceſimo
quinto adducit̃: quia valet ſtatutum ꝙ ꝗs pro
ſpũalibus: puta pro intereſſentia diui officij re/
cipiat quid temporale: et ſine vicio ſimonie ꝑci
pi poteſt: puta quantum quotidie: ſic in mult̃
eccleſijs fieri ſolet. Et ideo cum Romana eccle
ſia debeat eſſe omnibꝰ in exemplum. c. in cauſis
de re iudi. Quod illa facit in ſpiritualibus: põt
etiam fieri in temporalibus. Predictum autez
ſtatutum poſſe fieri probat̃ in ca. vnico. de cle/

ri.non reſiden.lib. vj. vbi glo.et Joan.de Ana-
nia in c.ſuam.de ſimo.dūmodo illud ſecunda-
rio: et nō pncipal'r attendat/quia magis inſpi-
ciendum eſt quod pncipal'r fit ꝙ illud quod in
conſequentiam venit.c.ſuper eo.de pben.li. vj.
et.l.j.ff.de auctoꝝ.tuto.et.l.is qui duos.ff.de li
be.lega. Patz etiam ꝙ opere ſacerdotis locari
poſſunt,ſm Innocē.et Hoſtieñ.in c.nō ſatis.d
ſimo.et Joānem de Faucucijs in c. pcipimus.
xxj.q.ij. et glo.in c.cum ſit.et in c.ſuam.d ſimo.
z ibi Anto.d But.z Innoc.ac Abba.in c.iij. ne
pla.vi.ſuas.z per Abba.in c.cum ſm Apl'm. d
pben.z dig. Et probat p notata in c.paſtoral'. d
puil'. Item laicus dando rem tpalem eccl'ie po
teſt apponere ꝯditionem ſpūalem: puta vt fiat
anniuerſarium/ vl' dicant tot miſſe:ſm Innoc.
z doc.in c.iij.et in c.ſignificatum.de pben.Itez
ſm Hoſtieñ.butrig.et Pe.de Ancha. in c.quā
to de vſur.redditus domoꝝ z poſſeſſionum poſ
ſunt obligari pro anniuerſario. Item ſm doct.
poſt glo.in c.j.de ſimo. Notarius non habēs ſa
larium de publico poteſt pro labore ſuo pecuni
am exigere pro ſcpturis/bullis/ z puilegijs que
etiam conficiant p collatione bñficioꝝ: ꝗuis
al's debeat facere gratis. c.j.et c. cum ſit Rho-
mana.de ſimo. et eſt expſſum in c.ſic epm.j.q.ij
et per Bart.in.l.ſi finita.§.elegant.ff. de dam.
infec.Et faciunt notata in c.ſtatutum.§. nota-
rios. de reſcp. lib.vj. Et ita fuat in curia Rho-
mana: vt teſtatur dñs Mattheus de Ubaldis
doctor Peruſinus: et vnus ex dominis rote di
cens ꝙ Rhome in curia aplica vbi eſt fidei no-
ſtre fundamētū.c.fundamēta.d elec.in.vj.ſcri-
ptores/ notarij/ et plumbatores recipiunt ſalari
um pro ſcptura z pro plumbo bullaꝝ zc̄. z tamē
nec pontifex ſtatuens vl' tolerans dr committe-
re ſimoniā /nec etiam ipſi. Ex quo arguit pdict'
doctor in ſuo conſilio Montis ꝙ eadem rōne
idem dicendū eſt in caſu noſtro. Item lz via pu
blica debeat eſſe libera: vt in.l.j.ff. de via publi
ca. tamen p vtilitate cōmuni in multis locis po-
nunt cuſtodes: pro ſalario quoꝝ ponunt peda
gia: volens tranſire ſoluat aliquid pro ipſis cu-
ſtodientibꝫ vias: vt in.l. vectigalia.et per totum
ti.ff.de vectiga. Item Epus pro viſitanda dio-
ceſi /debet habere expenſas z pcurationē de iu-
re. c.cum ex officij.de pſcp.et c.ſopite.et c. pcu-
rationes.d cenſi.Ex quibꝫ omnibꝫ colligit ꝙ ca
ſus noſter eſt licitus: cum illud qd dat: tribuat
tm̄ ad recompenſationem laboꝝ z expenſaꝝ zc̄.
Si eñ dat recompēſatio in exhibendo ſeruitia
p ope ſpūali: multo magis fieri pōt recompēſa
tio p temporalibus. arg. in autent. multo ma-
gis.C.de ſacroſan.eccl'.et in c.cum in cunctis.de
electi. E ¶Triceſimoſexto adducit ad ꝯfir
mationem pdictoꝝ: ꝙ remunerationis intuitu
multa conceduntur que al's non concederent: vt
pbat p tex.in.l.ij.§. Poſtea cum aplus.ff.d ori

gi.iur.et in c.p tuas.et ibi glo. de dona. et in.l.
decurionibꝫ.C.de decurio.libro.x.et in c.qcūqꝫ
ſuffragio.et c.in eccl'aſticis.xij.q.ij.z in.l.diu'.
ff.de bonis dam.z in.l.mulctarum.C. d modo
mul.et in.l.cum nauiculariorꝫ. C. de nauicula.
libro.xj. Unde ait Angel' in.l.ſi tibi pecuniam
.ff.de pac.ꝙ illud quod datur remunerationis
grā licite poteſt accipi. Et ita dicit fuiſſe cōclu-
ſum z determinatum in vrbe Peruſina per con
ſcientiam multoꝝ ſacre pagine magroꝝ. Hoc
autem accidit in caſu noſtro. Et ideo concludē-
dum eſt ꝙ optime facit communitas ordinan-
do vt talibus officialibus tantum fruitium fa-
cientibus communitati indigentium pbeat iu
ſtum ſalarium p ſuis laboribus/rōne remune-
rationis et gratitudinis: que tantum deo acce-
pta: et ingratitudo odioſa.c. fi.de dona.z.l. ſe-
cunda et finali.C.de reuocan.dona.et c.epus q
mancipium.et c.liberti eccl'ie.et c. octaua.xij. q.
ij. Uicium ergo ingratitudinis incurrerēt mu
tuatarij ſi p tās bñficijs receptis aliquid ipſis
officialibus non recompenſarent. F ¶Tri
ceſimoſeptimo adducit illud quod notat Sali
cetus in.l.peteris.C.de pac. dicens: ꝙ ſi qs mu-
tuat alicui: puta decem cum pacto de habendo
duodecim: z contemplatione illius excreſcentie
ſimul pmittit aliquid facere equiualens illi/ et
facit: tunc non eſſet vſurarie acceptum illd pl'/
ſed quaſi iure cuiuſdam pmutationis: iux no-
tata p Bal.in.l.cunctos popl'os.in.iiij. colūna
C.de ſumma trinitate et fide cathol. Immo ibi
eſſent vtual'r duo contractus ſcz mutuum/ z fa
cio vt des. Oporteret autem vt illa opera pmiſ
ſa et exhibita eſſet equalis p omnia illi excreſcē-
tie: z nihil fieret in fraudem vſurarum. Tunc
enim eſſet quaſi ſicut ſi quis tibi mutuaret de-
cem: et cum hoc pmitteret p te ire Rhomam/
z tu pro dicto itinere aliquid plus dares vltra
ſortem mutuatam. Qd etiam in ſimili dici pōt
in caſu noſtro: ſm conſilium pdictum collegij
Patauini: et domini Antonij Corſeti vbi ſ.
¶Triceſimooctauo adducit dictum gloſe in.
l.ij.in pn.C.de vſu.et ibi Bart.Bal. et Salic.
et doctorum in c.conqueſtus. de vſur. z Joan.
de Anania in c.j.in.x.colum.in v.ſeptimo. codē
ti. Ubi dicunt: ꝙ quedam ſunt vſure punitorie:
quedam compenſatorie: et quedam lucratorie.
Prime omni iure etiam diuino pmiſſe ſunt: ſicē
ille q veniunt ex contumacia: adiuncto ſibi iur'-
eſſe petentis/ſed ꝗtum ad petentem nō ſūt vſu
re/ſed fors: vt in c.ij.de fideiuſſo.et in c.ij.d vſu.
p Innocentium.et notat p glo.in.l.ſi quis id qd
§.fi.cum.l.ſequenti.ff.de iuri ſdi.om.iudi. z in
l.j.§.ſi pl'es.ff.de eo p quem fac.erit.et in.l.§.j.
vbi Bart.ff.quod vi aut clam. Scdē aūt vſu-
re ſcz recompenſatorie ſunt pmiſſe vſqꝫ ad con-
gruum z honeſtum modum: ꝓut mos regiōis
expoſtulat: qꝛ poti' recipiunt rōne pmutatiōis/

ſeu vice cuiuſdam communicationis q̄ rōne lu cri: vt in c. Salubriť. de vſur. ⁊ in dicta.l.ij. C. eodem. et in.l. curabit. C. de act. emp. Sunt enī hmōi vſure oneroſe/ non gratuite: q2 danť ꝓpter onera: et ſunt fundate ſuꝑ naturali equitate que eſt ꝙ quis nō efficiatur diues cum dāno ꝓximi.l.ſi quis mancipij.§. proculus. ff. de inſti to. cum ſimi. Unde non poſſunt ꝓprie appellari vſure/ ſed ſunt verum intereſſe ⁊ euitatio damni. Et hoc accidit in caſu Montis/ q2 quicqd recipiť: ſolum in recompenſationē laboꝝ ⁊ expenſarum ⁊c. dať. et conſequenť poteſt accipi ſine pec cato. De vſuris aūt lucratiuis que ꝓprio nomie appellanť vſure: ⁊ ſunt ꝓhibite omni iure/ d̄ nō loqmur/ nec inueniri poſſunt in caſu Montis ſ̄ poſito. B ❡ Triceſimonono adducitur q2 valet ſtatutum ꝙ miſſus i̊ poſſeſſionem ex ꝓ mo decreto lucreť fructus: ita ꝙ ex certa ſcientia illos recipe poteſt: vt inqt dominus Laurentius in ſuo tractatu de vſuris. q. xliij. vbi diċ ꝙ eſt ſtatutum Florentiñ. ⁊ allegat Bal. in.l. acceptam. C. de vſur. q. xviij. Ubi detminat ꝙ lucratur illos nomine et rōne intereſſe. pro q̄ allegat gloſam in autenť. de exhiben. reis. §. ſi ꝟo qdā. quam gloſam diċ ibi Bal. eſſe ſingularem Nec mirum/ q2 hoc poteſt facere etiam ꝓꝓt.l. fulcinius. §. fi. ff. ex quibus cau. in poſſ. eatur. Et refert Bart. in.l. ſi finita. §. Julian⁹. ff. de dam. in fec. et Joan. de Jmo. in dicta.l. ſi finita. §. ſi plures. diċ illud eſſe verum rōne contumacie. Unde ſicut iudex poteſt mulctare contumacem ita poteſt hanc penam inducere contra eum: q2 pene ſunt legales ⁊ a iure ꝑmiſſe: et allegat notata per Inno. in c. dilecti. de arbi. et Ange. in d. §. ſi ꝟo quidam. diċ illā gloſam nō eſſe alibi. et Bartho. de Sali. in autenť. ei qui iurat. in. xx. col. C. d̄ bo. aucto. iu. poſ. refert ⁊ ſequiť dictū Bar. in d. §. Julianus. ⁊ ſimiľr ſequiť dn̄s Florian⁹ d̄ ſancto Petro ibidem. et Joan. de ana. in c. Salubriť. de vſur. in penul. col. in ꝟ. queriť circa ꝑdicta. Et intelligunt antedicta eſſe vera quando ſtatutum emanauit ad puniendam moram debitoris: ⁊ non conſtat de aliqua fraude: ⁊ qn̄ quis iuſte ⁊ ex cauſa rōnabili eſt miſſus in poſſeſſionem. Quemadmodum ergo vigore dicti ſtatuti ſeu conſuetudinis predicti fructus capi poſſunt vltra ſortem rōne intereſſe etiam in foro conſcientie: Ita pariformiť in caſu noſtro eſt dicendum: ſm ꝙ affirmat ꝑdictus dn̄s Jacobus ep̄us Peruſinus in ſuo conſilio Montis: ⁊ dominus Antonius Corſetus vbi ſ̄: ꝙ communitas potuerit ⁊ poſſit ſtatuere iuridice ꝙ officiales Montis poſſint accipe pro laboribꝫ ſuis ⁊c. debitum ſalarium/ q2 in iure magis reputať licitum quod rōne laboris capitur q̄ quod in penam/ vľ rōne intereſſe: ꝑ ea que no. in c. conqueſtus. de vſur. ⁊ ꝑ Joannem anď. in c. petim̄. d̄ regu. iuř. lib. vj. in repetitione ſimul cum notatis ꝑ Ray. in ſumma. in ti. pe. et btm̄ Thomā. ij. ij. q. lxij. D ❡ Quadrageſimo adduciť gloſa ſingularis in clemē. vnica. in ꝟ. Facere. d̄ vſuris. et ibi Pau. et Stephanus et Card. in. xxij q. et Joan. de Ana. in c. q2 in omnibus. in. xxviij col. in ꝟ. quid autem ſi fiat ſtatutum. eodem ti. et Lauren. in. ij. parte. q. cxl viij. ſ. ꝙ ſtatuentes ꝙ quis mutuans nō poſſit accipe vltra duos ſolidos vltra ſortem/ non peccant: nec incidunt in excommunicationem ꝑdicte Clemen. in qua dꝫ: ꝙ ſtatuentes vſuras ſolui ſint excommunicati. ⁊ eandem gloſam ſequiť Bal. in autenť. ad hoc C. de vſur. in. ij. col. Et allegant rōnes ad hoc: maxime q2 ſtatutum negatiuum non recipit cō trarium ſenſum in actu penali/ q2 interpretatio debet eſſe iuri conſona/ et quia vt notat Pe. de ancha. in c. quanto. in fi. de vſur. inhibens vſuras vltra certam quantitatem non videť concedere eas infra ꝑdictam quantitatem: et ad h̄ facit c. excommunicamus. el. j. §. qui autem. d̄ here. vbi prohibeť ne quis in excommunicatione ꝑmaneat vltra annum: ex q̄ tamen non conceditur vſq3 ad illud tempus in ea ꝑmanere. Unde vt refert dominus Joan de Ana. vbi ſ̄. in fi. ſecunde col. qdam Cardinalis ſancte crucis ep̄us Bononienſ ibi de ꝯſilio doctorum ⁊ magiſtrorum in theologia: ſtatuit ꝙ iudei q̄ capiebāt ſex denarios ꝓ libra: non accipent niſi quattuor. Si ergo hoc licuit vbi tamen erat vſura/ ꝗ mľto fortius in caſu noſtro in quo ordinatum eſt ꝙ officiales non accipiant niſi vnum denariū ꝓ libra vel floreno/ non ꝓ vſura: ſed ꝓ recompēſatione laborum et expenſaꝝ ⁊c. arguēdo a maiori ratione rōnis: qď argumentum tenet ꝑ.l. ꝑmā. C. de nego. geſt. ⁊ ꝑ illud quod hꝫ in.l. pactum quod inť heredem. ff. de pac. et i.n.l. ſi quādo. C. de teſti. et in c. ij. de tranſla. et in c. nulla. de ꝯceſ. ꝓben. J ❡ Quadrageſimoꝑmo adducitur dictum dn̄i Joannis Petrucij doctoris Peruſini in ſuo conſilio Montis quem refert ⁊ ſeqť dominus Antonius Corſetus vbi ſ̄. ſ. ꝙ quando a ꝑncipio conſtare poteſt ⁊ conſtat de intereſſe futuro: poteſt deduci in pactum ⁊ taxari a ꝑncipio: q2 cum ſit certum aut certificabile a ꝑncipio ceſſat conſideratio: ſm Baldum in.l. cūctos ꝑpl'os. in. ij. colum. C. d̄ ſumma trini. ⁊ fide catho. et in.l. eos. C. de vſur. et ceſſat ſuſpicio vſurarum: vt vult domin⁹ Baptiſta de ſancto Seuerino in dic.l. cunctos populos. Sed in caſu noſtro iſtud inťeſſe eſt conſiderabile: quia veriſimiľr ſciri poteſt illud quod detur miniſtris pro ſuo labore ⁊ pro penſione domus/ ⁊ ⁊c. Jmmo plus diċ dominus Antonius Corſetus vbi ſ̄. ꝙ ſuperiores regentes Montis ſi viderēt excesſum: poſſent ꝓ futuro minorare ſolones: et ſi defectum: poſſent augere. Et poſito ꝙ ꝯtigiſſꝫ qn̄ q̄ plus eſſe ſolutū: coaceruatis oibꝫ ſūmis minutatim ſolutis q̄ eēt dig̃ merces officialiū ⁊ cō

penſatio onerum:non tamẽ eſſet cenſenda vſu/
ra:cum non recipiat̃ p̃ncipalr̃ propt̃ mutuuʒ/ſʒ
propt̃ laborem et damnum euitandum/qui la/
bor cum damno eſt cauſa immediata illius q̃d
accipit̃ ab officialibus: de quo nihil accedit cõ/
munitati cuius nomine mutuat̃. Item incerti/
tudo eius quod colligit̃ annuatim ſ̃m ordina/
tionem q̃ poſſet eſſe minus et plus eo q̃ debere
tur ipſis officialibus ad condignam recompen
ſationem:iuſtificat omne contingens: qñ mẽs
non eſt corrupta ⁊ ceſſat omnis fraus: et mutu
um fit a communitate ex charitate: vt patʒ ex v̄
bis ⁊ mente ſtatuentium: inq̃ʒtum volunt q̃ ſi
aliq̃d ſup̱ſit reſtituat̃ ſoluẽtib⁹ p̱ rata:ſi fieri po
teſt ⁊c̄.arg.eoꝝ que notant̃ p̱ doc.in c.cum tu. d̃
vſur.et in c.q̃ʒq̃ʒ.eodem ti.libro.vj.⁊ per Joan.
an.in c.pctm̄.eodem tit̃.et per Legiſtas in.l. id
quod paup̱ibus.C.de ep̃is ⁊ cleri.et in.l.nlli.et
in.l.ſiquis ad declinandam.C.eodem ti.et per
Ange.in diſputatione ſua/que incipit Aſtent̃.
K ❡Quadrageſimoſcd̃o adducit̃ dictũ Lau
rencij de Rodul.in ſuo op̱e parte.iij.in.v.et vl/
tima q. vbi tenet q̃ quando mutuum fit ex cha
ritate ⁊ non ſub ſpe lucri p̃ncipalr̃:lʒ aliq̃d emo
lumenti p̱ueniat acceſſorie illis q̃ exercent ſe cir
ca mutuum:non tamen propt̃ hoc tenent̃ ad re
ſtitutionem: qñ mutuantes non habent intenti
onem corruptã:vt in caſu noſtro. Validior em̄
p̃ſumptio elidit imbecilliorem.c.lr̃as.de p̃ſum.
Facit c.quia veriſimile.ibidem. et quod notat
Panor.in c.in noſtra.de teſti. Idem quoqʒ do/
ctor in p̃dicta.q. vltima etiam dic̃ allegã do Pe
trum de Ancha. q̃ vbicunqʒ apparet ex diuerſ̃
indicijs q̃ bona ſit intentio mutuantis ⁊ recipiẽ
tis:ſemp̱ debet iudicari q̃ licite contrahant. Et
illud tenere eſt magis pro ſalute animarum.
Nec putat tutum eſſe/vel vtile in iſta mate/
ria ita ſtrictis pedibus ambulare: et ita ſtri/
cte ſcribere/quod non eſt aliud niſi plures indu
cere in viam p̱ditionis:iuxta illud dictum quo
multi vtunt̃ dicentes. Erḡ non poſſum ſine peri
culo anime mee bona mea traficare: volo ad in
feros ire pedeſter ⁊ equeſter. Medium ergo te/
nuere beati: vt in c.j.de offi.cuſto. Qui enim ni/
mis emungit elicit ſanguinem.c. Niſi cum pri
dem.de renun. Et ideo in caſu noſtro eſt dicẽdũ
q̃ cum non ſolum p̱ indicia/ſedetiam p̱ p̱batio
nes exp̃ſſas conſtet de bona intentione commu
nitatis:que ex charitate ad ſuos ciues mouet̃
ad mutuandum eis:⁊ nihil lucri ex hoc habere
intẽdit: abſqʒ dubio poteſt h̃ facere abſqʒ ſcru/
pulo pctĩ:non obſtante q̃ aliquid tribuat̃ mini
ſtris pro ſuis laboribus ⁊c̄. Scrupuloſitas em̄
eſt vitanda.l.ſed ⁊ he.in v̄.ſed hec nimium ſcru
puloſa ſunt.ff.de excu.tu.per doc.in c.tua.d̃ ſi/
mo.et in c.inquiſitioni.de ſent̃.excom. L
❡Quadrageſimotertio adducit̃ q̃ iſte mod⁹
mutuandi nullo iure diuino vel humano rep̱it̃
prohibitus: vt p̃tʒ ex p̃dictis/ergo non debʒ cen
ſeri ac iudicari illicitus vel vicioſus/quia illud
exiſtimat̃ pctm̄ vel illicitum quod eſt contra p̃/
ceptum iuris diuini vel humani: vt p̃tʒ p̱ Apo/
ſtolum ad Rhom̄.j.et habet̃.xxv.diſtin.§.cri/
minis.et p̱ Thom̄.ſcd̃a ſecunde.q.xxv.et no.c.
ij.de maio.⁊ obed.et in c.quod p̃cipit̃.xiij.q.j.
⁊ notat Bar.in.l.ſiquis p̱ eo.ff.de fideiuſ.⁊ ple
ne p̱ modernos canoniſtas in.c.nam concupi/
ſcentiam.de conſti. Cũ em̄ non ſit ꝯ legem diui
nam nec humanaʒ aptiſſime ẽ demonſtratum
eſt: maxime in vltima parte p̃mi tractatus.i ſo
lutione argumentoꝝ. M ❡Quadrageſi
moquarto etiam poſito ſine veri p̱iudicio q̃ hic
caſus noſter non ſit deciſus a canonib⁹ vel legi/
bus:dico q̃ pro deciſione ipſius recurrendum
eſt ad ſapientiores et maiores doctores ad quos
debet haberi recurſus vbi lex deficit: ⁊ illoꝝ opi
nioni ſtandum eſt.l.ſi idem cum eodem.in fi. et
ibi Ange.in p̃n.ff.de iuriſ.om.iu.et c.j.de decl.
et ibi Anto.de Butrio. et Felinus ⁊ Abbas i v̄.
arbitrio magiſtroꝝ: colligunt q̃ doctores ⁊ ma
giſtri poſſunt interp̃tari legem dubiam et eoruʒ
interp̃tatio eſt ſeruanda: ſi aperte non conuinci
tur de errore. Et pro hoc facit quod habetur in
l.j.C.de profeſ.q̃ in vr.conſtan.libro.xij. et facit
bona glo.in c.j.in v̄.Interp̃tatus.d̃ poſtu. pre/
la.et voluit Hoſtieñ.in c.Inquirendum. d̃ pe/
cu.le.et Joan.de Ana.in c. In ciuitate.in.xvj.
col.de vſur.⁊ doc.in c.Sunt nõnulli.in v̄.Ta/
torum patrum.xvj.q.j.et in c.ij.de p̃ſby.nõ ba/
pti.Ibi.Sopitis queſtionib⁹: doctorum patrũ
ſniam teneas. Cum ergo tot ſapientiſſimi theo
logi et iuris vtriuſqʒ doctores/ac tot collegia iu
riſcõſultorum/de quibus dicetur in.v.p̱te hu/
ius ſermonis: det̃minauerint hunc contractuʒ
eſſe licitum et ſanctum/ergo eſt ita firmiter te/
nendum/quia eſt communis opinio:cui in iudi
cando ⁊ conſulendo ſtandum eſt.l.Athletas.in
p̃n.in v̄.et generalr̃ ita omnes opinantur.ff.de
his qui no.infa.et in.l.vnica.in v̄.et ſane crebri
or apud veteres opinio eſt.ff.de offi.queſto. et p̱
Joan.an.in c.j.de conſti.⁊ doctores in c.Capel
lanus.de feri.et in.l.cum prolatis.ff.de re iudi.
et in.l.rem non nouam.C.de iudi.p̱ nouiſſimos
Non eſt ergo attendendum falſe opinioni aliq̃
rum qui ſe theologos affirmant:ſed ſunt iuris/
canonici penitus ignorantes. Nam deciſio vtꝝ
contractus ſint vſurarij vel non: p̃ncipalr̃ perti
net ad canoniſtas: vt notabilr̃ probat Petr⁹ de
Ancha.in diſputatione/que incipit Antiq̃s ⁊c̄.
Et ideo ſicut eſſet ridiculoſum ſi medicus veni
ret cum ſuo vrinario ad iudicandum: vt in ſimi
li dicit Archi.in c.Vt commiſſi.de here.in.vj.i
materia hereſis: Ita eſt ridiculum q̃ iſti igno/
rantes velint de contractibus vſurarijs iudica
re. Eſt ergo credendum peritis in arte: et nõ im
peritis.l.ſeptimo menſe.ff. de ſtatu homi. cum

concor. Et ideo talibus ignorantibus iura nõ ẽ
adhibenda fides/ſed p̄dictis doctoribus in iu-
re ꝑitiſſimis ad quos ſpectat de huiuſmodi ca-
ſibus diffinire ſm Archi.i c.ſtatutum. ḋ reſcꝑ.
in.vj.et Paulum de caſtra in conſilio.xix.ꝛ no.
in c.vt veterum.ix.diſt. Iſti em̄ qui volunt plꝰ
omnibus ſcire: minus alijs ſciunt vel nihil. ḋ q̈
bus exponi poteſt totus titulus.C.de iurꝭ ꝛ fac.
ignorantia. Quando autem nihil aliud ſciũt di
cere: ſemꝑ allegant illud euangelicum: Mutu
um date: nihil inde ſperantes: ita ꝙ videntꝰ ſci-
re ſolũmodo cantare canticum hichignole/ qḋ
ſemꝑ in idem redit. Sunt autem ſimiles piſci-
bus qui dicuntꝰ lucij/et etiam lupis: qui quod
ſemel rabido morſu apprehenderint: nunq̃ꝫ di-
mittunt. Lꝫ em̄ ex p̄allegatis rõnibus ꝛ īfra ad
ducendis ſit ſufficientiſſime rñſum ſuis phan-
taſticis oppoſitionibus: tamen volunt ꝑſiſtere
in ſua erronea opinione /cum tamen om̄es theo
logi ꝛ expoſitores ſacre ſcꝑture exponant predi
cta verba euangelij Mutuum date: nihil inde
.i.ex mutuo ſperantes/et in contractibꝫ Mon-
tis nihil penitus ſpereꝰ ex mutuo: ſed ſolum ex
locatione ꝛ pro expenſis ꝛ intereſſe quod a lege
tam diuina q̃ꝫ humana licite exigi poteſt: vt ſu-
pra clariſſime probatum eſt. Et iḋo vnicuiqꝫ eo
rum dicere poſſumus illud quod inquit Hiero
ny.in prouerb. Salomonis.ꝛ recitatꝰ in c.ne in-
nitaris.de conſtit. Ne innitaris prudentie tue
Prudentie ſue innititꝰ qui ea que ſibi agenda vꝉ
facienda videntꝰ: patrum ſententijs anteponit.
Que verba optime conueniunt illi aduerſario
Montis q̇ audiens allegari Geminianum/ di
xit: Nego doctorem. Sum em̄ ego tanti quan
tus eſt Geminianus. Alius autem audiens al
legari Bartolum contra ſe/ait: Ego ita habeo
vnum caput ſicͭ Bartolus. Cui reſponderi po-
tuiſſet: habes q̇dem vnum caput/ſed phantaſti
cum ꝛ inſanum. Tales nãqꝫ ſunt adeo temera-
rij vt magis credendum putent ſuo cerebro q̃ꝫ
oim̄ ſapientum doctorum collegio. Vñ cuilibet
eorum dici põt illud quod ꝑtinaci in ſua ſingu-
lari ſnīa conſueuit dici. ſ. ergo totus mundꝰ er-
rat: tu ſolus verum dicis. N ¶ Quadra-
geſimoquinto adducitꝰ dictum Baldi in c.j. de
feu.da.in inimis valuaſſoribꝫ. Ubi inq̇t ꝙ con-
tractus de ſui natura nunq̃ꝫ p̄ſumuntꝰ vſurarij
vbi poſſunt ꝓcedere ſine vicio. Et facit etiam: qꝛ
dubius actus nunq̃ꝫ debet iudicari vſurarius:
vt ait Bal.in.l.rogaſti.§.ſi tibi.in fi. ff.ſi certuꝫ
pe.ꝑ legem ſi ex pactione. cum ibi no.C. ḋ vſurꝰ.
Multo ergo minus quando de eo eſt certitu-
do per dicta tot ſapientum doctorum ꝙ eſt lici-
tus: ſicut eſt contractus mutui Montis. O
¶ Quadrageſimũſextum argumẽtum poteſt
formari ex dictis cõſilij doctorum ciuitatꝭ Pla
a centine de ſacro Monte pietatis: vbi dicunt ꝙ
ſi bñ conſiderentꝰ capitula ꝛ natura Montꝭ: nõ

non poteſt dici pecunia Montis eſſe communi
tatis: ſed ipſorum pauperum ꝛ indigentium ad
vſum eorum ꝑpetuum deſtinata: ꝛ nõ ſolum il
lorum qui ſunt de preſenti/ ſed etiam oim̄ futu-
rorum. Et huic nõ obſtat ꝙ in caſu dicatꝰ ꝙ cõ-
munitas certam quãtitatem pecunie ꝛc̄. quia ly
habere: h̄ non intelligitꝰ quo ad dñium/ſed quo
ad gubernationem: pro execucione volũtatꝭ eo-
rum qui obtuleſt elemoſynas: ne fraus aliqua
fiat circa eas: ꝛ vt bñ ꝓuideatꝰ pauꝑibus in per
petuum. Et faciunt ad hoc notata per doctores
in.l. bñ a zenone. C. de quadri. p̄ſcꝑ. et in p̄n. pe
nūj. ff. ꝓꝫ. de imꝑatore/qui ḋꝛ dominus mundi
rõne gubernatiõis /protectiõis/ ꝛ iuriſdictiõis.
Dñia ṽo ſunt ſingulorum. Faciũt etiam ea que
habentꝰ in.l.habere. ff. de ṽ.ſig. et in.l. ſtipulatio
iſta.§.habere. ff. de ver.ob. vbi ḋꝛ: ꝙ habere ḋꝛ
nõ ſolum qui habet dñium/ſed etiam ille qui hꝫ
ſolam poſſeſſionem. Vñ dicit Bar. in.l.j.§.po-
teſtatis. ff. de pecul. et in.l.j. C. ḋ nauicis. lib.xj.
ꝙ habere nõ dicit exiſtẽtiam dominij tm̄. Ad h̄
etiam eſt textus in.l.ij.§.habere. ff. nequid. i lo.
publi. vbi ille ḋꝛ rem habere qui eam conduxit
Stat ergo ſnīa predicti collegij ꝛ etiam dñi Jo
annis Campegij vbi ſ̄. ꝙ dicta pecunia nõ eſt in
dñio communitatis/nec officialium / ſeu mini-
ſtrorum/nec etiam ſingularium ꝑſonarum/ qꝛ
nec in communi/nec in perticulari conuertere
eam poſſunt ad alium vſum: vt patet ex ſtatutꝭ.
nec eam in aliquo alio diſpẽſare. Si autem do
minium eſſet communitatis / vel ſingularium
ꝑſonarum: poſſent de ipſis pecunijs diſponere
pro ſuo arbitrio.l. in re mãdata. C. mãdati. cum
vulgaribꝫ. Eſt ergo dñium ipſius pecunie ipſo-
rum indigẽtium ꝛ pauperum in vniuerſo in ef-
fectu/nõ autem ſingulorum: qꝛ eſt communita
tis ipſorum pauperum ꝛ egenorum tam preſen
tium q̃ꝫ futurorum Et ſic nõ obſtat ſi dicatꝰ. Si
eſt eorum: ergo poſſunt vendicare ſibi ipam pe-
cuniam/qꝛ rñdetꝰ: cum certis limitationibꝫ eoꝝ
communitati donata eſt. ſ. vt nũq̃ꝫ ꝑ eos anni-
biletꝰ: ſed infra annũ Monti reſtituatꝰ: vt etiam
alijs in ꝑpetuum poſſit ſuccurrere Et ſic ḋꝛ pau
peꝝ nõ ſimplr/ſed cũ ſuis limitatiõibꝫ/ qḋ fie-
ri põt/qꝛ pacta ꝛ modi adiecti in ꝯtractibꝫ q̇buſ
cũqꝫ dãt legem: vt in.l.j.§.ſi cõueniat. ff. depoſi
ti. cũ ſimilibꝫ. Solum ergo communitas habꝫ
exeq̇ ꝛ mãdare ad effectum ordinationẽ ciuium
ꝛ alioꝝ q̇ obtulerũt elemoſynas de ſubueniẽdo
indigentibꝫ tam pñtibꝫ q̃ꝫ futuris/ g̈ pñtes non
potuerũt vendicare ꝛ expendere ſiue ꝯſumere: qꝛ
etiam ad futuros ſpectat. P Q etiam dñium pe-
cuniaꝝ Montis nõ ſit communitatis/ probatꝰ
alio mõ: qꝛ cõitas donauit ꝛ donat ſingulis an-
nis certũ q̇d ipi Mõti. Si aũt dñium pecunie
Mõtis eẽt cõitatis: nõ valuiſſet nec valeret do
natio. qꝛ ſibi ipi donaſſꝫ. ꝛ iḋ ñ tenuiſſꝫ donatio.
ſic i ſiſti dictmꝰ qñ pꝛ donat filio quem hꝫ in po-

teſtate ꝙ non valet donatio.q2 ſibiipſi q̄rit: vt
late habet in.l.qð dicit.ff.de ver.obli.et habet
ample in.l.ſi tibi.§.ſi pact⁹.ff.de pac.⁊ facit lex
neqꝫ pignus.ff.de reg.iu.His aūt p̄ſuppoſitis
ſic infert ſm p̄dictū collegiū et ip̄m dn̄m Joā.
Campegiū.Jn nullo alio contractu pōt cadere
vſura niſi in mutuo vero vel palliato:ſm ꝙ no
tat Archi.in c.j.de vſur.in ſexto.in glo.in v̄.pu
blice.⁊ allegat in argu.xiiij.q.iij.c.j.ſm Ray.et
Hoſ.⁊ ꝓbat in c.conſuluit.de vſur.ibi.Jn his
caſib⁹ ⁊c̄.⁊ dum allegat dictum euāgelij.Mu
tuū date ⁊c̄.et de alio contractu non loquit.De
quo etiam notabilr̄ tractat Lud.rhoma.ꝯſilio
ſuo.ſoo.quod incipit.Oipotentis ⁊c̄.Sūma⸗
rius q̄ſtionis.et Raphael Cuman⁹ in conſilio
clxxxj.qð incipit.Proponit ꝙ cōmune taurini
Et ꝑ Hoſtien̄.tangit in ſum.in ti.ð vſur.in p̄n.
et per Cal.in cōſilio.xj.ſub ti.de vſuris.vbi mul⸗
ta allegat.et per Paulum de caſtro.in conſilio
383.circa p̄nci.Et idem dicunt cōmunit docto⸗
res.Cum ḡ in aliquo contractu Montis non
poſſit dici accidere mutuū ergo ibi nō poteſt eē
vſura.Q aūt nō poſſit in contractibus Mōtis
eſſe mutuū: patet.quia mutuū ðr q2 de meo tu
um fiat.d.l.ij.§.appellata.et.l.naz etſi fur.ff.ſi
cer.pe.⁊ inſti.q̄bus mo.re cōtra.ob.in p̄nci.Do
miniū ꝟo pecuniaꝝ Mōtis nō eſt penes dan⸗
tem:ſiue loq̄mur de maſſarijs et alijs officiali⸗
bus:ſiue de p̄ſidentib⁹ cōmunitatis.ſed eſt ipoꝝ
indigenoꝝ qui de p̄ſenti recipiūt ⁊ qui in futu⸗
ro recepturi ſunt.ad quoꝝ cōmodū limitatū fu
it ipſa pecunia perpetuo deputata.et ideo qð ſu
um eſt: ampli⁹ in eis paup̱ib⁹ transferri nō po⸗
teſt.l.et an eadem.§.actiones.ff.de excep.rei iu
di.l.cum quis.j.rñſio.ff.ð le.iij.⁊.l.iij.§.ex plu
ribus.ff.de adq̄.poſ.⁊ inſti.de actio.§.ſic itaqꝫ
et.§.ſed ſi rem.inſti.de lega.cum ſi.Et cū nemo
det quod nō habet.l.nemo.ff.de reg.iu.cū vul⸗
garibus.ſequit ꝙ nec p̄ſidentes nec officiales
ꝑ mutuū transferūt dominiū ipſaꝝ pecuniarū
quod nō habent in ipſos indigentes ad q̄s ſpe⸗
ctat ⁊ q̄ꝝ eſt ip̄m dn̄ium in cōi: vt ſ̄.Non eſt ḡ
mutuū ſm p̄dictos doctores nec reſpectu ipo⸗
rum p̄ſidentiū:nec reſpectu officialiū Mōtis.
q̄a ibi non fit trāſlatio dominij a tradente in re
cipientē:quod ad mutuū requirit.Et ideo illa
traditio eſt ſolūmodo quedā diſtributio pecu⸗
nie ad ip̄m recipientē ꝑtinentis rōne indigentie
cum limitatiōe tn̄ ſupradicta reſtituēdi ꝓ alijs
indigentib⁹ futuris ⁊c̄.Et cōſequēter nec ab ipſis
p̄ſidentib⁹:nec a cōmunitate:nec ab officialib⁹
aliq̄ cōmittit vſura.quia nihil accipitur ex mu
tuo:nec pro mutuo:nec ꝓpter mutuū.quia non
entis nulle ſunt qualitates: vt dicunt doc.poſt
Pbm in.l.finali.C.de probatio.Multo autē
min⁹ cōmittit vſura a recipientib⁹ mutuū.c.de
bitores.cū ibi no.ꝑ glo.et doc.de iureiu.Quis
ḡ cōmittit illud pctm̄ vſure?ſi ip̄m nō cōmittit
cōitas nec p̄ſidētes nec officiales nec mutuata
rij.Nam Mons cū ſit q̄d inaniatū:nō pōt pec
care: vt patz ꝑ c.ex volūtate.in fi.xv.q.j.Predi
ctis aūt nō obſtat ſi dicat ꝙ iſta eſt etymologia
vocabuli mutui:de meo fieri tuū.que etymolo
gia vt dicit q̄dam aduerſari⁹ Mōtis:nō ſemꝑ
verificat de ſuo etymologiato.lapis em̄ dicit a
ledere pedē.et tn̄ nō ois lapis ledit pedem.nec
econtra:oīe ledēs pedē eſt lapis.Quinimo vt
idem inq̄t:q̄nqꝫ etymologia de nullo vel ꝓ nul⸗
lo etymologiato p̄dicat aut affirmatiue verifi⸗
cat:cum aliq̄n ſit oīno oppoſita etymologiato.
Dicit em̄ lucus a lucēdo:q̄a mime luceat.⁊ p̄il
um ðr bellū:q2 minime belluz eſt: vt dicit Jſið.
in li.etymol.Quāuis ergo in aliq̄ mutuo poſſit
mutuans dicere mutuatario.Facio de meo tu⸗
um.nō tn̄ ſm p̄dictum aduerſariū hoc eſt verū
de omī mutuo.Sed in aliq̄ d'ci poteſt de meo
tuū fieri.Jn aliq̄ de meo veſtrum.Jn aliquo ð
noſtro tuū.et in aliquo de noſtro veſtrū.Quia
reſpōdet ꝙ nos nō tractam⁹ de locutiōib⁹ grā
maticalib⁹ ſiue rhetoricis:in q̄b⁹ aliq̄n etymolo⸗
gia accipit p̄dictis modis.ſed ſumus in ꝯſidera⸗
tione locationis quo ad ꝑtinentia ad ſacrā ſcri⸗
pturā ⁊ ius diuinū atqꝫ ciuile et canonicū:in q̄
nunq̄ꝫ ꝑ antifraſim nec impꝑtinenter accipit ety⸗
mologia:ſed approp̄ate.q2 noīa debent eſſe re⸗
bus ꝯſona.iiij.Methaph.⁊.§.eſt ⁊ aliud.inſti.
de dona.et c.cum ſm apl'm.de p̄ben.et dig.et ꝑ
beatū Tho.in.ij.p̱te ſūme.q.xxxvij.ar.ij.⁊ ideo
ſm iuriſtas valet argumētū ab etymologia vo
cabuli: vt notat in c.cleros.xxj.di.et in.l.j.ff.de
adq̄ren.poſſeſ.et per gloſam in.l.tugurij.ff.de
ver.ſig.Unde in.l.j.in prin.ff.de iuſti.⁊ iu.dicit
Juri opam daturum:prius noſſe oportet vnde
nomen iuris deſcendat.et in.l.j.ff.ſi certū pe.dic̄
iuriſcōſultus.Bonum eſt prius q̄ꝫ ad interpre⸗
tationē ꝟboꝝ ꝑueniamus:pauca de ipſi⁹ tituli
ſignificatiōe tractare.Ubi dic̄ glo.j.ꝙ hoc ſpe
ctat ad bonū doctorē:an̄ oia tractare de deriua
tione ⁊ ſignificatiōe vocabuli.Bona ḡ ⁊ appro
priata eſt etymologia mutui.qua etiā in caſib⁹
ab aduerſario deductis:ad hoc vt ſit mutuum
req̄rit ꝙ aliq̄d qð ſit mutuātis ſeu e.⁹ cui⁹ noīe
mutuat fiat accipiētis ſeu ei⁹ cuius noīe accipit
mutuo.et hoc in toto vel in p̱te.Nō obſtat etiaz
cōtra p̄dicta de dn̄io pecunie mutui.ſ.ꝙ ſit cōi⸗
tatis pauperꝝ preſentiū ⁊ futuroꝝ.ſi dicat.ergo
pauperes ſoluunt aliquid pro vſu ſue pecunie
quod nō videt licitum.Rn̄det em̄ p̄dictus do
minus Joannes Campegi⁹ vbi ſupra: ꝙ non
ſoluunt pro vſu pecunie:ſed pro labore ſeruien⸗
tium.et vt ipſa pecunia ſua et alioꝝ indigentiū
ſibi ⁊ indigentib⁹ alijs ꝓ tp̱e futuris ītegra cōſer
uet.Jtem ꝓpter mercedē gerentiuz negocia ſua
vtiliter.Unde nō poteſt dici ꝙ illud quod dāt
accidat ſorti mutuate.ſed accidit poti⁹ ſibiipſis
inq̄ꝫtum res ſua melius conſeruat.Ex p̄dictis

Digitized by Google

ergo omnib9 patet q̄ ſi teneamus in contractibus Mōtis interuenire mutuū: vt multi doc. dixerūt, nō tamen ꝓpter illius denarij ſolutionē cōmittiꝛ vicium vſure a pſidētibus vel ab officialib9. Si vo teneam9 cum collegio Placētino q̄ nullum interueniat mutuū: eſt impoſſibile q̄ vſuraria prauitas cōmittaꝛ. P Quadrageſimoſeptimo adduciꝛ fundamentū qđ facit inter alia multa reuerend9 pater Frater Angelus de Clauaſio in ſuo cōſilio Montis vbi ait. Ab illo poſſum exigere ſub vſuris ſine peccato a quo poſſum licite res ſuas rapere ꝛ furari. c. ab illo. xiiij. q. iiij. et. xxiij. q. vij. c. j. ꝛ ij. Sꝫ cōmunitas poteſt a ſuis ſubditis res eoꝝ violenter auferre pro bono cōmuni ipſis inuitis. vt patet in c. bone memorie. el. ꝑmo. đ poſtu. pla. ergo potuit ſtatuere: vt ꝑactum eſt. ſicut ꝛ fecit. Quod tamē ſupra dictū eſt de vſuris exigēdis eſt locutio impropria. quia vere non eſt vſurarium quod eſt licite acceptū. Quadrageſimo octauo adduciꝛ q̄ rōnes inductiue et finales ꝓhibitiōis vſure poſite ꝑ doc. in rubrica. đ vſur. et per Hoſtien. in c. ij. eodem titu. non habēt locum in caſu Mōtis. Una eñ ratio fuit ſm pdictos doc. quia ſi fenerari liceret: omnia fere mala exinde ſequerenꝛ. maxime quia nō intēderēt hoīes agriculture: niſi quādo aliud facere non poſſent. ex quo tanta inſurgeret cariſtia q̄ oēs paupes fame perirent ꝛc. Item quia non poſſet eſſe quin diu ſubiacēs vſuris depauꝑareꝛ: que paupertas eſt piculoſa: niſi ſpeciali dei dono minuatur. Naꝫ vt diciꝛ Eccī. xxvij. Propter inopiam multi deliquerūt. Item quia in diligēdo pecuniā vix euitaꝛ idolatria. xlvij. diſ. c. ſicut hi. ꝛ c. omnis. Item qa vſura eſt cōtra pietatē ꝛ charitatem. De quib9 rationib9 habeꝛ etiam ꝑ Joan. And. in c. peccatū. de reg. iur. libro. vj. ꝛ Jo. calde. in ſua repetitōe capl'i fi. de vſur. Item qꝛ vſura facit rem naturalē ſupnaturalē ſue nature: et rem artificialē ſue arti. et maxime ꝯtra naturā. Item quia facit q̄ res que nō facit fructū generat lucrum. Item q̄ de duab9 rebus eiuſdem valoris ꝑ omia: vna excreſcat in valore ꝑ alteram. quod eſt contra naturā. Itē q̄ res mutuata ꝑ abuſum trahaꝛ ad aliquod ad qđ non eſt ordinata principaliter. nec econtra. quod eſt etiam contra naturam. Nulla autē iſtaꝝ rationū militat in caſu Montis: vt patet intuēti. Ergo cum ceſſante ratione ceſſet effectus: ꝛ ſic nō trahaꝛ ad caſum noſtrū. c. cum ceſſante. de appella. cōcludiꝛ q̄ talis contractus non eſt vſurari9. Q Quadrageſimooctauo q̄ ille denarius vltra ſortem ꝛ conſeqnter ſalariū miniſtroꝝ non pſtetꝛ nec debeaꝛ ex mutuo: patet. quia per actiōes aptas ꝛ cōcludentes agere debet quilibet actor: ſm glo. ſingularem. inſti. de obli. ri. generali. in vbo ſcōm. Quam gloſā allegat et ſequiꝛ Bald. ꝛ doct. in. l. actori. C. de iureiur. et nouiſſimi in. l. ſi patronus libertā. ff. de iureiu. et canoniſte in c. cum dilecti. de empt: ꝛ vendi. ꝛ Joan. de Anania in conſilio nono in fi. ꝛ Lud. Roma. in conſilio. lxix. et Alexander đ Imo. in cōſilio. lxxviij. in. ij. volumie. ꝛ ꝯſilio. cxxxvij in eodē volumie. Et Angelus in conſilio. cciij. quod incipit. Uiſis omnib9 actib9. et Pau. de caſtro in conſilio. cclxv. et Bald. in. l. exemptionem. C. de probationib9. et in autenꝛ. ſiquis. C. de epiſcopali audientia. et in. l. ij. C. de formul. et in. l. j. ff. de offi. aſſeſ. ꝛ in. l. vnica. C. vt que deſunt aduo. poſt C. l. ibi qui allegat d. l. p̄mā. et bene facit tex. in. l. fideiuſſoꝛ. i p̄n. in vbo Fruſtra. et ibi Bald. ff. de nego. geſt. ꝛ tex. in. l. fina. in vbo Nihil agit. et qđ ibi notat Bal. ꝛ Imo. ff. đ libe. ꝛ poſthu. Ponamus ergo caſū q̄ iſti miniſtri ſic deputati a cōmunitate nō mutuarent ad tantā ſummā q̄ poſſent habere ſuū ſalarium: forte impedīete peſte vel alia cauſa ſine eorum culpa. Qua actione agent ad habēdū ſuum ſalarium? Si enim dicaꝛ q̄ expectare debebūt vſqꝫ ad ſequentē annū. Quid erit ſi interim Mons ipſe calinare vel fortuito alio euentu: puta propter ſacomanū periret? Ipi eñ đ ipſo fortuito caſu non tenerenꝛ. §. penulti. inſtiꝛ. de loca. ꝛ conduc. Agent ꝑfecto actione locati ꝛ cōducti contra pſidentes qui eos cōduxerunt nomine populi. per. §. item queritur. inſti. eodem Neceſſariū ergo eſt dicendū q̄ ipi officiales nō adquirūt ipſum ſalarium ex mutuo. quia ex eo oritur etiam condictio. inſtitu. quibus mod. re contra. ob. in ꝑn. ꝛ per glo. in rubrica eiuſdem tituli. et in. l. certi condictio. ff. ſi certū peta. Sed adquirūt ipſum ex locato ꝛ conducto. ergo vſura non habet locum in eis. quia extrema eius non cōueniūt. Sicut contra iuris fundamēta eſſet dicere q̄ ex mutuo oriret actio ex empto.

R Quadrageſimonono contra aduerſarios Montis adduciꝛ q̄ contra ipſos lata eſt iuridice ſententia ꝛ prolata in fauorem Montis declarādo q̄ eius cōtractus ſunt liciti. vt in quarta parte huius tractatus apparebit. Sententia autē ſemel ſup re generali iuridice lata facit ius in hoc. per notata per gloſam. in. l. ij. C. quādo res iudi. non nocet. et per docto. in. l. ingenium. ff. de ſtatu. homi. Maxime aūt ſuper populari actione: vt ibidem dicit glo. per legē Eum qui. §. in popularib9. ff. de iureiuran. ergo ꝛc. Sed ipſi impugnatores Montis faciūt de iſtis ſententijs ſicut de alijs facere conſueuerunt. ſcꝫ q̄ quando ſunt confuſi in diſputatiōe ꝛ ꝯuicti ac qꝫ per ſententiā condēnati: faciunt ſonari campanas feſtiuitatis: queadmodū fecerūt in vna ciuitate Lōgobardie a q̄ttuor annis citra in q̄ poſt publicā diſputationē in qua remanſerunt vituperati atqꝫ contra eos ſententia data fuit a vicario Epi illi9 ciuitatis: qui ſentētiauit q̄ nullam penit9 hēbūt rōnem ꝯtra Montē pietatis.

quia eſt licitus ⁊ bonus:ſicut p̄dicant Frēs mi
nores. Ipſi ſtati domū reuerſi ceperūt cāpanas
tripudij ac feſtiuitatis ſonare:ita ꝙ fuit neceſſe
eos ibiberi minis ipſi⁹ vicarij ⁊ cōmiſſarij ciui
tatis.aliter nō ceſſaſſent a pulſatiōe: vt rudibꝫ
popularibꝫ hac pulſatiōe ꝑſuaderēt falſam opi
nionē ſuam eſſe verā:et ſe in diſputatiōe victo-
riā obtinuiſſe. S Quinquageſimo addu
ci poteſt aliud fundamentū collegij Placētini
vbi ſup̄ dicentis:ꝙ in illa q̄ſtione Utrū famuli
vſurarioꝝ realiter fenerantiū teneant̄ ad reſti
tutionem. Dñs Laurenti⁹ d̄ Rodul.in ſuo tra
ctatu d̄ vſur.in.ij.parte.q.lvij.poſtq̄ recitauit
opiniones quorundā tenentiū ꝙ non:et alioꝝ
dicentiū ꝙ ſic. Tandē ſedere diſtinctōis ita cō-
cludit:ꝓ Aut ſunt miſtri qui reddūt certā ſū-
mā annuatim d̄ tali lucro pecunie quam fene
rant̄.et vera eſt opinio Innocen.et ſequaciū:ꝙ
tenent̄ reſtituere. Aut vo exercēt nudū miniſte-
riū.et ſic ꝓcedit gloſa in c.Michael.⁊ in c.con
ſuluit.de vſur.ꝙ non tenetur reſtituere. Ergo
multo min⁹ tenent̄ in caſu noſtro vbi nulla eſt
vſura cū p̄ncipali. Si igit̄ ſuum in cōſciencia
faciunt ſalariū famuli dictoꝝ vſurarioꝝ. ergo
et multo magis iſti deputati qui dant operam
rei oīno licite ⁊ bone:ac ſeruiunt indigentibꝫ:ſa
lari um ſuū poſſunt bona ꝯſciētia habere:ſicut
etiā miniſtri hoſpitalis magni hui⁹ noſtre ciui
tatis.et credim⁹ ꝙ ita fiat vbiq̄. Et paupes re
cipientes dicunt. Et nos ſum⁹ contenti propter
bonum opus veſtrū:vobis pro oneribꝫ veſtris
ac ꝑiculo ⁊ expenſis ſatiſfacere ac vos indēnes
cōſeruare. Hec p̄dicti doc.collegij Placentini
T Qui etiā ibidem dicunt: ꝙ p̄ſuppoſito
ſicut ipſi tenent ꝙ in hoc contractu Mōtis nō
ſit aliquod mutuū Si querat̄. Quo ergo noīe
vocabit̄ iſte cōtractus: Dici poteſt ꝙ ea que ſpi
ritu dei agunt̄ nō ſunt ſub lege.c.ſi annū.de iu-
di.in.vj.et ibi Lapus allegatiōe.xxvj.⁊ fuit ori
ginaliter dictum Pauli ad Rhom.viij. Deus
ergo q̄ hunc mirabilē modū ſubueniēdi paupe-
ribꝫ inueniri fecit:ipē adinueniat ⁊ det nomē ꝓ
prium ipſi contractui. Dicunt quoq̄ p̄dicti do
ctores ibidē:ꝙ quo ad ipſos maſſarios ſiue mi
niſtros ac indigētes poſſ; oriri actio negocioꝝ
geſtoꝝ. vel etiā illi⁹ contractus inomiati:facio
vt des:vel do vt facias. De quo ſup̄ dixi.⁊ ideo
h̄ aliter nō explico. U Quinq̄geſimop̄mo
adducit̄ dictum Ludouici de Rhoma conſilio
ſuo.500.ſupra allegato.vbi ait:ꝙ l; contra na-
turā depoſiti atq̄ equitatē ſit deſiderare lucrū
pecunie ab eo q̄ beneficiū in cuſtodiēda ipſa pe
cunia deponenti facit:atq̄ onus depoſitiōis aſ
ſumpſit:et allegat textū in.l.lucius.la.j.in fine.
ff.depoſiti. Hoc tamen vſurā non ſapit.quia ex
ipſa depoſitiōe pecunie nō inſurgit cōtract⁹ mu
tui verus vel palliat⁹:ſine quo nō cōmittit̄ vſu
ra. Multo ergo mag; in caſu noſtro vbi nihil
ſit contra equitatē nec accipit̄ aliq̄d indebitū ſa
larium eſt dicendū ꝙ ex receptione denarij ab
ipſis depoſitarijs ⁊ officialibꝫ Montis non re
ſultat aliquod vitiū vſure.quia h̄ non eſt mu-
tuum verū vel palliatū ſm predictos doctores
Placētinos. X Quinq̄geſimoſecundo ad
ducit̄ dictum Baldi in.l.ſi nauis.ff.de rei ven.
vbi ait.ꝙ q̄dam theologi(ſicut refert Egidius
rhoman⁹ in ſuo libro de regimie p̄ncip.)dicūt:ꝙ
ſi in pecunia dominio non tranſlato eſſet cōceſ
ſa q̄dam recōpenſatio:vt ſiq̄s cōmodauit mar-
ſupium pecunie alicui vt ditior appareat:nō vt
eius fiat.et inde aliq̄d emolimentū recipit:non
cōmittit peccatum vſure.imo licite recipere p̄t
quia nō recipit ex mutuo:ſed ex quadā locatiōe.
Et idem tenet beatus Tho.ſcda ſcde.q.lxxviij.
ar.j.in reſpōſiōe ad ſextū argumentū.et Hoſti.
in ſumma.in tit̄.de vſur.et Joannes teutonic⁹
in ſūma confeſ.li.ij.titu.vij.q.iiij.et glo.in c.cō
queſtus.de fur.et in c.ſi feneraueris.xiiij.q.iij.
Et ꝓbant̄ predicta per ea que habent̄ in.l.iij.§.
penul.et fi.cum lege ſeq̄nti.ff.cōmo. Cum ḡ nec
p̄ſidentes nec officiales transferant dominium
pecunie quā tradunt ipſis indigētibꝫ:in ipſos.
vel quia ante erat ſua.vel q̄a ſal tem ipſi traden
tes nō erant dñi ipſius.ſed cōmunitas egenoꝝ
p̄ſentiū ⁊ futuroꝝ:vt ſupra dictū eſt ſm opinio
nem collegij Placētini. Sequit̄ ꝙ nō exiſtente
ibi mutuo:poſſunt recipe mercedē ſuaꝝ opaꝝ
ex locatiōe:et ꝓ expenſis ⁊c̄. Uerū tñ eſt ꝙ quia
non ſunt dñi ipſi⁹ pecunie:non poſſunt recipere
aliq̄d vltra p̄dictum ſalariū operarū ⁊ recōpen
ſationē expenſaꝝ:rōne ipſi⁹ pecunie ſic conceſſe
ſicut poſſ; verus dñs in caſu p̄miſſo. Sed hoc
nihil impedit concluſionē noſtrā. y Quin-
q̄geſimotertio adducit̄ q̄d pulcre voluit Bal.
in.l.emptione.C.plus valere q̄d agi.vbi ait:ꝙ
ſi cauſa originalis nō fuit mutui:ex pact; in cō
tractu appoſitis nō inducit̄ cōtractus vſurari⁹
Et hoc confirmat Ludo. Rhoma.in ſuo conſi-
lio.423.quod incipit. Pro pleniori diſcuſſione
Hoc aūt eſt in caſu noſtro.quia cauſa originat̄
non fuit mutui ſm p̄dictum collegiū Placēti-
num.ergo ⁊c̄. Z Quinquageſimoq̄rto ad
ducit̄ in fauorē; Mōtis ꝙ cū auctoritate Epi
ſcopi:imo ſummoꝝ pontificū vt in ſequēti par-
te patebit ſit ipſe Mons ordinat⁹: non poteſt
negari quin ſit locus pius. Unde omnia priui-
legia competētia eccleſijs et alijs locis pijs ge-
neraliter.cōpetūt ipſi Monti inq̄tuū poſſunt
adaptari.per notata in autent̄.hoc ius porre-
ctum.C.de ſacroſan.eccl'.⁊ per Abba.in c.nul-
li.de rebꝫ eccle.nō alie.⁊ Barbaciū ſiculū in c.
j.de peculio cle.col.vj.qui allegat.l.priuilegia
omnia.C.de Epiſco.et cleri. Et facit glo.in c.pri
uilegium.de reg.iu.libro.vj.⁊ in c.ignorantia.
xxxviij.diſt. Et habet̄ diffuſe per Fellinū in c.q̄
quarta.de p̄ſcp.⁊ per Alex.de Imo.in ſuo con-

filio.ix.col.j.in ſcdo volumie. A Quinqua
geſimoquinto cõfirmant̄ predicta de iuſtifica-
tione Montis cum denarij ſolutiõe et mirabi
li reuelatiõe diuia cui dãda eſt fides tanꝗ̃ ſuffi
cientiſſimo teſtimonio: ſm Richard. de ſancto
vic. in pmo li. de trini. Ut enĩ dic̃ Scot⁹ in p-
logo pmi ſententiaꝝ. Sicut ex veris ꝓpoſitioni
bus ſyllogiſtice ordinatis nõ poteſt inferri niſi
veritas ⁊ multo magis ab ineffabili verita-
te non reuelat̄ niſi veꝝ. Sciendũ eſt ergo vltra
alias reuelatiões ꝙ dũ beatus frater Bernar-
dinus Feltrin⁹ in ciuitate Luce cepiſſꝫ pdicare
Montẽ pietat̾ ⁊ cõtra publicas vſuras: ordi-
natis orationib⁹ fratrũ et monialiũ: qdam de-
uotus frater Ordinis noſtri nomie Frat̄ Fran
ciſc⁹: de plebe ſancti Stephani q̃ erat ſacerdos
In loco ſancti Cerbonij apud Lucã poſt deuo
tam orationẽ ⁊ lachrymas q̃s emiſerat pre ciui
tatis compaſſiõe: dum mane ſe pparare ad miſ
ſam dicendã: vidit in ſpiritu quaſi celũ eũ ſplẽ-
doribus apiri: et deſcendentẽꝫ dñm noſtrũ Je-
ſum chriſtũ ſuper nubem ad ciuitatem Luce: ⁊
iunctis manib⁹ dicere. Ecce ego fundo h Mõ-
tem pietatis. Ego: ego. et non frater Bernardi-
nus. et vidit ille frater domũ ⁊ omnia ad h pa
rata. Vidit etiã q̃ttuor volentes reſiſtere et de-
ſtruere Montẽ. ſed non poterant appropinq̃re
Duos aũt illorũ vidit veſtitos quodam habi-
tu religioſo. Alioꝝ v̾o duorũ ſolũ vidit capi-
ta ⁊ faciem. Sed de⁹ noluit ꝙ publicarent̄ no-
mina ipſoꝝ aduerſarioꝝ Mont̾: ne a populo
lapidarent̄. Unus tñ illorũ vix euadere potuit
manus pueroꝝ ciuitatis cum lapidare volen-
tiũ. et hoc ideo fuit. quia fama erat ꝙ ad predi-
candũ contra Montẽ venerat. Et iſta viſio fu
it de mẽſe maij in Mccccxxxix. ⁊ frater ille diu
tacuit. Sed poſtea a ſpũſancto ⁊ conſcientie ſti
mulo ac iuſſu chriſti coactus: humiliter ⁊ cum
lachrymis omnia reuelauit pdicto patri Fratri
Bernardino Feltrino. Et qa frater qdã ordis
cuiuſdã minabat̄ ſe velle deſtruere ipm Mon
tẽ: affirmans illum eſſe vſurariũ ꝓpter ſolutio-
nẽ denarij pdicti pro ſalario miniſtroꝝ ⁊c̃. dixit
ille deuotus religioſus. Nolite timere pater. qꝛ
eſt Mons dei ⁊ nõ homis. et deſtrui non pote
rit. iuxta illud Act. v. Si opus di eſt ⁊c̃. Obijt
aũt pdict⁹ Frater Franciſc⁹. iij. Februarij. M
ccccxcj. in podio bonici: et ſepult⁹ eſt in loco ſan
cti Lucenſis. Et añ mortẽ predixit diem ⁊ horã
mortis ſue: et ratificauit dictam viſionẽ: dicẽs
fratrib⁹. Tenete eam verã ſicut euãgeliũ. Et de
hoc ſcripſit Guardianus pdicti loci ipi Fratri
Bernardino feltrino. Ex qb⁹ patet ꝙ aduerſa-
rij Montis nõ latrant tñmodo cõtra ipm be
atũ patrẽ fratrẽ Bernardinũ feltrinũ qui obijt
in loco ſancti Jacobi apud Papiã hoc anno. ſ.
Mccccxciiij. xxviij. ſeptẽbris: in nocte ſeq̃nti dũ
gallus inciperet decantare. vt oſtẽderet ꝙ ipe hũ
decantauerat laudẽ diuinã. et ibat ad decantã-
dã eternaliter in gloria celeſti. et ibi mult̾ coru
ſcat miraculis: ſicut etiã ante obitũ fecerat ibi-
dẽ multa miracula in teſtimoniũ ſue vite ſctẽ
et opeꝝ. Et qbus approbat̄ Montes ab eo ta-
liter inſtitui cum ſolutione pdicta. Et pauc̾ di
ebus ante mortẽꝫ dixit mihi ꝙ nõ eſt bonum p
pauperib⁹ aliter montẽ inſtituere. Sed etiã p-
dicti impugnatores v̾itat̾ latrãt cõtra pietatẽ
et cõtra ipm pijſſimũ dñm noſtrũ Jeſuꝫ chrm
ipſi⁹ Mõt̾ inſtitutorẽ pmariũ. Alia qꝫ reuela
tio facta fuit patri Fratri Bernabe de Terniis
et patri Fratri Antonio de Todis ꝓuincie ſan
cti Franciſci: qbus ſepi⁹ rogantib⁹ dñm Jeſuꝫ
vt ſuccurrere dignaret̄ ciuitati Peruſine q̃ iu-
deo ⁊ alioꝝ vſurarioꝝ voragib⁹ deuaſtabatur:
Ipſe dñs Jeſus cuilibet eoꝝ apparẽs: dixit eis
ꝙ volebat in ſequẽti q̃drageſima mittere ibi pa
trẽ Fratrẽ Michaelẽ de Carcano Mediolanẽ
ſem q̃ faceret montẽ. Ipſe aũt beatus Micha-
el tũc erat in partib⁹ terre ſancte: qui poſtea nu-
tu dei ad partes illas ꝑueniẽs ꝑ obedientiã pre
latoꝝ dputat⁹ fuit ibi pdicator: atqꝫ Mõtẽ cũ
denarij ſolutione ordinauit: ſicut eum chriſtus
edocuit. Beato q̃qꝫ Cherubino de Spoleto re
uelauit chr̃s predictũ Montẽ cum denarij ſo-
lutiõe eſſe iuſtiſſimũ. et ipſe publice predicabat
ipm Montẽ eſſe licitũ. et mlt̾ coruſcat miracu
lis in teſtimoniũ veritat̾ ⁊ confuſionẽ dicentiũ
nõ debere credi reuelatõib⁹ diuinis niſi fuerint
ſignis approbate. Sed dicet forte aduerſari⁹
pietat̾. Cur iſte reuelatiões nõ fiunt etiã mihi?
Cui reſpondeo ꝙ ideo h ꝓcedit: quia ipſe in ſua
obſtinata opinione indurat⁹: nõ reuelaret eas.
Jtẽ quia in maliuolã animã nõ introibit ſapiẽ-
tia: nec habitabit in corpe ſubdito pctis. Sap. j.

Quinq̃geſimoſexto adducit̄ ꝙ ipſe ꝯtractus
Mont̾ cũ ſolutione pdicti denarij fuit appro-
batus ⁊ declarat⁹ eſſe licit⁹ ꝑ multos ſummos
põtifices rhomanos: ad q̃s ſpectat ſtatuta que
pctã nutriũt tollere: ⁊ q̃ honeſtatẽ ac bonos mo
res inducũt approbare: vt in c. fi. de pſcp. ⁊ nõ i
c. penul. de ꝯſue. Rhomanũ enĩ pontificẽ decet
clauẽ honeſtat̾ et aui prãt̾ pferre. vt dic̃ Inno.
in c. vigilanti. de iureiur. et ei incũbit p ceter̾ ea
que ad cultum chriane religionis ſpectãt intro
ducere ⁊ habere zeluꝫ fidei ſuꝑ oẽs alios. xxiiij.
q. j. c. officij noſtri. Ex q̃ patet illos valde errare
ne dicã peccare q̃ dicunt capl'a Mont̾ ð ſoluẽ
do denario ꝑ ſedis aplice rectores ac vicarios
chr̃i approbata: eſſe inhoneſta aut vicioſa. Cuꝫ
etiã pſuppoſito ſine veri ꝓiudicio ꝙ eſſent de ſe
dubia: tñ ex hac approbatiõe fierẽt certa. Nã in
re dubia ad fidẽ ⁊ certitudieꝫ valꝫ auctoritas ſe
dis aplice. c. palã. xj. diſt. Et vt inq̃t btũs Tho.
in. q̃. ſuo q̃dlibet. q. vij. mag̾ debet attendi ⁊ ſer
uari ꝯſuetudo eccleſie q̃ꝫ auctoritas Auguſtini
et quorũcũqꝫ ſanctoꝝ. Papa enĩ vt dixim⁹ eſt

vicarius chri.c.inter corpalia.de tranſla.prela.
et gerit vicem dei in terris.c.quanto.eodem tit.
Ex quo ſequit᷑ ꝙ habet plenitudinē poteſtatis:
vt notat᷑ in c.cōſequēs.xj.diſt.et habet᷑ in c.qui
ſe ſcit.ij.q.vj. Et illō quod facit p̄ſumit᷑ facere
auctoritate dī.c.inter corpalia.de tranſla.prela.
gloſa.x. Si enī imperator quod facit p̄ſumit᷑ fa-
cere vt deus: vt in autent.de here.et fal.in pn.ꝛ
per Bal.in c.j.§.fi.de noua for.fideli.i vſi.feu.
et deus eſt veritas.Joan.xiiij.ꝛ c.cum eſſes.de
teſta.et ibi Bal. Multo magis h̄ eſt dicendū ꝺ
papa. Unde Andreas ſiculus dict᷒ barbacius
in ſuo cōſilio de bello iuſto vel iniuſto: qō inci-
pit. Scribit᷑ paralipomenon.poſt pncipiū dic:
ꝙ iuſta cauſa ſemp p̄ſumit᷑ pro papa et impera
tore et ibi multa allegat. Eapropter nulli licitū
eſt apoſtolicis cōtrauenire decretis.c.nll'i fas.xix.
diſt.et c.ſiq̄ ſunt preſbyteri.lxxxj.di.ꝛ c.violato
res.xxv.q.j.cum ſi. O iudex quādo aliqd eſt du
bium in lege: nōne p̄ceptū eſt Deut.xvij.ꝙ re-
curratur ad ſummū ſacerdotē ꝛ eius determina-
tioni ſtetur: et q̄ cōtradixerit ꝛ ſtare noluerit: oc
cidat᷑: Quanto magis q̄ ſtādū eſt in dubijs de-
terminatiōi ſūmi pōtificis qui quod confirmat
nemo infirmat.c.nouit.de iudi. vbi Barba.et
Panor.in c.ad audientiā.ꝺ confir.vti. vel inu-
ti.et Bal.in.l.reſcripta.C.de pci.impe.of. Ma
xime vbi dicit ex certa ſciētia.qua clauſula vult
dicere ꝙ auferat᷑ oīs cōtrarietas: ꝛ ꝙ ſilentium
imponit cōtradicentibꝰ: ſm Joannē ꝺ Anania
cōſilio.xciij.et Bal.in proe.feu.ꝛ Bar.in q̄dam
cōſilio ſuo. Et ideo ipſo aliqd approbāte: ꝛ nos
approbare debemus.arg.in c.ſi rhomanoꝝ.xix
diſt. Jmo ipſi᷒ ſententie magis eſt ſtādū q̄ꝫ ſen
tētie totius mundi: ſm glo.in c.in iſtis.iiij.di.
et Hoſt.in c.propoſuit.de con.p̄ben.ꝛ Anto.ꝺ
But.i c.p venerabilē.extra q̄ fi.ſint leg.vbi ait
ꝙ in opinionibꝰ credendū eſt magis pape q̄ꝫ di
ctis ſanctoꝝ.quia pape ꝛ nō alteri data eſt pote
ſtas interp̄tandi: vt patꝫ p dictū c.per venerabi
lem. Ex quibꝰ apparet q̄les ſint illi qui ipm ſan
ctum Montē per eccleſiā rhomanā approbatū
deſpiciūt: dicētes defenſores ac fautores ei᷒ tā-
q̄ꝫ hereticos aut de hereſi ſuſpectos eſſe punien
dos. Cum enī ad papā ꝛ rhomanā curiā ſolum
ptineat diffinire atq̄ꝫ determinare ea q̄ ſunt du
bia in fide: vt poteſt pbari per c.maiores de ba
ptiſ.et p c.huic ſedi.xxvij.diſt.et p c.q̄tiens: ꝛ c.
hec eſt fides.xxiiij.q.j. Cuiuſq̄ꝫ ſit emēdare ꝛ cor
rigere errores circa fidē.vt in c.q̄ alios.de here.
ꝛ in c.errat.xliij.di. Profecto nō approbaſſꝫ ipe
papa ꝛ ſedes aplica ipm Montē cū ſolutōe p̄-
dicta ſi in eo eſſet aliqs ſcrupulus pcti vel erro
ris circa fidem. Et ideo ei᷒ determinatio eſt ab
oībꝰ tenēda: iuxta notata p dn̄m Anto.de Bu.
in c.conqueſt᷒.de fer. Ordinatio enī ſedis apo-
ſtolice ligat omnes.c.fi.de cōſti. Cū eccl'ia rho
mana ſit mr̄ oīm eccl'iaꝝ.xij.di.c.j.et c.qs neſci
at.in fi.et.ix.q.iij.c.cuncta per mundū.et de cō-
ſe.di.iiij.c.celebritatē.que nō pōt errare nec deci
pi. Unde in c.a recta.xxiiij.q.j.dicitur. Hec ſan
cta ꝛ apoſtolica mr̄ oīm eccleſiaꝝ chri eccleſia q̄
per dei oīpotētis gratiā a tramite aplice traditi-
onis nunq̄ꝫ erraſſe pbat᷑: nec hereticis nouitati-
bus deprauata ſuccūbit. Sed vt ī exordio nor-
mā fidei chriane pcepit ab auctoribꝰ ſuis apo-
ſtoloꝝ pncipibꝰ illibata fidetenus manet. Hec
ibi. Quia aūt ſcptū eſt in c.hec eſt fides.xxiiij.q
j.et ſunt verba Hieronymi. Jn his q̄ cōcernūt
fidem ꝛ bonos mores qō papa approbat null᷒
reprobet: ne ſe imperitū vel maliuolū vel etiam
nō catholicū.ſed hereticū comprobet. Hec ibi.
Scptū nāq̄ꝫ eſt in c.lex diuine iſtitutōis.xxvij
q.ij. Lex diuīe iſtitutiōis aplicā cathedrā toti᷒
poſuit orbis magiſtrā: vt q̄cq̄d vbiq̄ꝫ locoꝝ du
bitat᷑: ab ea ratio eiuſdeꝫ req̄rat᷑. Jdeo nolentes
aſſentire ꝛ reprobare volentes eius determina-
tiōes: faciūt ei iniuriā.arg.in.l.nemo clericus.
C.de ſum.trini.ꝛ fi.ca.et cōmittūt crimen ſacri
legiū.l.ij.C.de cri.ſa. De quibꝰ dic̄ dn̄s Mat.
xviij. Qui eccleſiam nō audierit ſit tibi ſicut eth
nicus ꝛ publican᷒. Trāſſumptiue in c.ſiq̄ ſunt
preſbyteri.lxxxj.diſt.et in c.nulli fas.xix.di. Cre
dendū eſt ergo illud qō eccl'ia tradit de iuſtifi-
catione iſti᷒ Montis cui᷒ tāta eſt auctoritas ꝙ
Aug᷒ dixiſſe fert᷑. Nō crederē euangelio niſi il
lud eccleſia approbaſſet. Et ideo illi q̄ dicūt pec
catū eſſe hanc opinionē tenere ꝙ cōtract᷒ Mō
tis p̄dicto mō ſit licit᷒: cū detrahāt ſedi apoſto-
lice ipm Montē approbāti: pn̄t dici ſuſpecti de
hereſi: p c.omēs.xxij.di.et ſunt ſiles mgr̄o Joa
chim q̄ appellauit mgr̄m ſniaꝝ hereticū in illo
articulo in q̄ ipſe ab eccl'ia dānat᷑.c.dānam᷒.de
ſum.tri.ꝛ fi.ca. Quia igit᷑ nō decet a capite mē-
bra diſcedere: ſed mēbra caput ſuū ſeq̄ debēt.c.
j.xij.di.ꝛ facit lex cū in diuerſis.ff.ꝺ reli.ꝛ ſum.
fu. Et oīa acceſſoria ſuū debent ſeq̄ pncipale.c.
acceſſoriū.de reg.iu.li.vj.ꝛ.l.cū pncipalis.ff.eo
dē. Cū caput eccl'ie ſummus pontifex approbet
ipm Montē eius contract᷒: apparet illos non
eſſe vera eius mēbra q̄ ex ptinacia ꝛ obſtinatiōe
ei᷒ determinationē impugnant ꝛ ſequi nolunt.
et iō dici pōt ꝺ q̄libet eoꝝ illō Eccl.iij. Quā ma
le fame eſt q̄ relinquit patrē: et maledictus eſt a
deo q̄ exaſpat matrem.qō pōt ſpūal'r exponi de
ſūmo pōtifice q̄ eſt pater patruꝫ.de q̄ p Joā.an.
in c.ſi eo tpe.de elec.in.vj.et p Card.in proemio
ſexti.et de ſctā matre eccl'ia. ¶ Ex p̄dictis ap
patet nō obſtare Mōti clem.pmā.de vſur.q̄a
ibi ponit᷑ excōicatio ſtatuētibꝰ vſuras ꝺbere exi
gi ꝛc. Hic aūt n̄ exigit᷑ aliq̄ vſura: vt patꝫ ex de-
claratiōe ꝛ determiatōe ſūmoꝝ pōtificū q̄ hēc
p̄ſupponunt᷑ oīa iura i ſcrinio pectoris.c.licꝫ.de
cōſti.i.vj.ꝛ ꝯſeq̄nt᷑ noticiā p̄dicte cle. Et poſito
ſine veri p̄iudicio ꝙ iueniret᷑ aliq̄ lex ſiue capl'ꝫ
in q̄ determinatū eſſet general'r nihil debere capi

vltra ſortem ⁊c̄.tamē eſſet dicendū ꝙ ſi modus
ꝓuidendi egenis quo vtiꝰ Mons fuiſſet tēpo-
re illius legis vel capli inuentus:abſq̄ dubio
fuiſſet exemptꝰ. Et ꝙ cum ſit nunc inuētus:eſt
ſeruandus:nō obſtante p̄dicta lege:ſm doctri-
nam ſancti Thome de Aqno.ij.ij.q.xvj.arti.v.
Ubi tenet inter cetera ꝙ cum oīs lex debeat or
dinari ad cōmunē boīm vtilitatē:intantū obti
net vim ⁊ rationē legis inq̄ntum ad dictum fi
nem tendit.Ubi vo hoc deficeret vtutem obli-
gandi amitteret.Unde ibidē ſubijcit ꝙ ſi mer-
geret caſus in quo obſeruatio talis legis eſſet
dānoſa cōmuni vtilitati:nō eſſet ſeruāda.Que
enī de nouo emergunt:nouo indigent auxilio.
l.de etate.§.ex cauſa.ff.ð interro.acti.l.poſt da
tum.ff.de procu.et.l.j.ff.de ven.inſpi.Et ita eſt
in caſu noſtro.quia ſi non poſſet prouideri per
talem modū indigentibꝰ pecunia:hoc redūda-
ret i maximū reipublice damnū:vt ſup̄ patuit

D Quinquageſimoſeptimo dico ꝙ nō ſo-
lū eſt exp̄ſſus et cōceſſus hic caſus per iura no-
uiſſima.ſ.per decretales extrauagātes p̄dictoꝝ
ſummoꝝ pontificū.ſed etiam in iure antiquo.
Nam vt ſupra patuit:omne intereſſe et recōpē
ſatio damni ꝓpter mutuū emergentis in cōmu
ni iure conceditꝰ:vt patet in multis caplis ſupe
rius allegatis.ergo et caſus Montis:licz ſpeci
fice non ſit declaratus.Nā intentio legis etiāſi
non ſit expreſſa:ex quo eadem ratio cōiecturari
poteſt:illa ſeruanda eſt etiam cōtra verba legꝭ
vt notabiliter dixit Ci.in.l.non dubiū.C.de le-
gi.et facit tex.in c.ſi poſtq̄.ð elec.i.vj.⁊ ibi glo.
cum ratio ſit mens ⁊ aīa legꝭ.l.qð dictum.ff.ð
pac.l.adigere.§.q̄uis.ff.de iurepatro.⁊.l.ſcire
oportet.§.ſz etſi maxime.vbi bonus textus.ff.
de excu.tu.l.cum ratio.ff.ð bonis dam.c.ratio
de preben.c.ex eo.de elec.in.vj.cle.j.eodem ti.et
ibi Joan.de Jmo.De quo etiam habetꝰ per Dl.
in c.fi.de reg.iur.libro.vj.et per Bal.in.l.ff.ſo-
lu.ma.et in.l.ſiquis ſeruo.C.de fur.et ꝑ Bart.
et doc.in.l.tam his.§.ff.de dona.cau.mor.⁊ ꝑ
Angelū areti.inſti.de obli.que ex q̄ſi delic.naſ.
§.j.et per Archið.in c.vbi ꝑiculum.ð elec.in.vj
Hinc eſt ꝙ vbicūq̄ eſt eadem ratio ⁊ in oibus
ſimilitudo:nō dicitꝰ lex intendi. Sed caſus ille
ſub eadem legis diſpoſitiōe includitꝰ:vt inquit
glo.in c.penul.de elec.in vj.que allegat ad hoc
multa iura.et facit lex nomis ⁊ rei.§.verbū.ff.
de ver.ſig.et eſt tex.ad hoc exp̄ſſus in.l.his ſo-
lis.C.de reuo.dona.Jbi.Satis tacite cautam
putamus.et ille tex.eſt melior ad hoc de corpe
iuris:ſm Bal.in rubrica.C.de nau.feno.et ꝑ il-
lum textū idem Bal.dixit in.l.per diuerſas.C.
man.in.iij.colum.ꝙ nō dicitꝰ extēſum quod ea-
dem rōne includitꝰ.et eſt bonus tex.i c.ij.in ver.
licet.de tranſla.prela.De quo vide etiam Bal.
in.l.data opera.in.vj.colum.C.qui accuſa.nō
poſ.Ubi ait:ꝙ quādo eſt eadē ratio:non dicitꝰ

fieri extenſio.ſed ſolum vbi dicitꝰ ſimilis:fit extē
ſio de ſimilibꝰ ad ſimilia.Cum ergo in caſu no
ſtro ſit omnino eadē ratio que eſt in iuribꝰ con-
cedentibus aliq̄d accipi vltra ſortē ratione da-
mni ⁊c̄.ſequitꝰ ꝙ caſus Montis eſt in iure ex-
preſſus ⁊ conceſſus.

E Quinquageſimo-
octauo facit dictuz Baldi in rubrica.C.ð rebꝰ
credi.de ſtatuto diſponente.ꝙ pro quolibet cō
tractu ſoluatꝰ gabella:et ꝙ ille habeat onus ſol
uēdi qui ſentit cōmoduz.Ergo ⁊ in caſu noſtro
potuit cōmunitas ordinare:vt qui ſentit cōmo
dū iſtud:ſentiat etiam onus ſoluēdi mercedem
miniſtrorum.

F Quingeſimonono confir-
matꝰ predicta per ea q̄ ponūtꝰ in cōſilio Mō-
tis per collegium Florentinū ⁊ Peruſinū atq̄
Senenſe quod incipit.Poſito puncto.Ubi ta
lis caſus habetꝰ:ꝙ ſi q̄s petat Senis mutuo cē-
tum.et ille reſpondeat ꝙ eſt cōtentꝰ mutuare.
ſed vult idoneā fideiuſſionē.ſ.promiſſionez ali
cuius campſoris.Eſt autē ibi ſtatutum ꝙ nul-
lus campſor ꝓmiſſionem poſſit facere pro alio
niſi is pro quo ꝓmittitꝰ ſoluat camerario cam-
pſorum vnū pro cētenario ducatoꝝ.Profecto
ſm omnes p̄dictoꝝ collegioꝝ doctores ille mu
tuans rōne illiꝰ qð ſoluitꝰ dicto camerario non
cōmittit vſuram.q̄a nihil ſibi adquiritꝰ.ergo ⁊c̄.

G Sexageſimo adducitꝰ dictū beati Tho
me.ij.ij.q.lxxvij.ar.iiij.quod refert Salicetꝰ i
auten.ad hec.C.de vſur.qui ait:ꝙ quando ne-
gociatio alicuius ordinata eſt ad aliquem effe-
ctum neceſſariū ⁊ honeſtū:vt eſt ad ſubuenien
dū indigentibꝰ.vel quādo quis intendit nego-
ciari ꝓpter publicam vtilitatē:et lucruz expetit
nō quaſi finem lucri:ſed vt ſtipendiuz laboris:
tunc tale lucrū dicitur eſſe licitū.Sed ita eſt in
caſu noſtro.ergo ⁊c̄.Hic cauſa breuitatis pre-
termitto plurimos caſus in quibus poteſt acci
pi vltra ſortem abſq̄ vicio vſure.de quibꝰ tra-
ctat Panormita.⁊ alij doctores in c.conq̄ſtus
de vſur.et declarat eos eleganter reuerēdus pa
ter Frater Angelus de Clauaſio in ſua Ange-
lica.in vſura p̄mo.§.x.vſq̄ ad.§.l.icluſiue.Et
poſſent adduci ad corroborationē predictoꝝ et
ꝯfutationē opinionis aduerſantis huic ſancto
operi.Que falſa opinio eſt ab oibꝰ deteſtanda.
Unde inquit Calixtus papa in c.ponderet.ꝓpe
finem.l.diſt.Sententiā que vetat miſcordiam nō
ſolum non tenere.ſed etiam audire fugite.

H Sed aliq̄bus ex p̄dictis fundamenti conan
tur aduerſarij Montis reſpondere.Et primo
ad argumētum inexpugnabile quod fieri ſolet
pro officialibus Montis ſic.Officiales Mon
tis in contractu mutui poſſunt licite ⁊ iuſte lo-
care operas ſuas.ergo licite ⁊ iuſte poſſunt ac-
cipere mercedem ſuam ab his quibꝰ locant:vel
ab alijs nomine ipſoꝝ.Jpſi reſpondent:negan
do antecedens.et dicunt ꝙ aliud eſt accipe ali
quid pro locatione operaꝝ ⁊ domoꝝ abſolu-

te ⁊ extra ꝯtractū mutui. Et aliud eſt accipere ratione mutui vel rōne alicuiꝰ ſibi naturaliter vel regulariter vel inſeparabiliter annexi. Quia pmū eſt licitum: ſecundū aūt nō. Sed iſta diſtinctio magis facit ad maiorē noticiā ſui erroris q̄ȝ ad ꝓpoſitum. Si eñi per p̄dicta ꝟba intelligunt ꝙ aliud eſt accipere aliq̄d ratiōe locationis. ⁊ aliud eſt recipere aliquid ratione mutui: nihil penitus facit ad ꝓpoſitum noſtrū: nec ꝯtra p̄dictum argumentū. Si ꝟo intelligunt ꝙ aliud eſt accipere mercedem locationis quādo locatio nō ꝯcurrit cū mutuo: ⁊ aliud quādo cōcurrit cū mutuo: q2 primū licitū eſt. Non aūt ſcd̄m qd̄ quidē voluerunt inferre. Sed nō apte auſi ſunt dicere ꝓpter enormitatē dicti. Et ideo palliauerūt ſub ꝟbis obſcuris. ſ. rōne alicuius ſibi naturaliter vł regulariter vel inſeparabiliter annexi. Sed valde mirum eſt qua temeritate fecerint hanc additionem cum in nulla diffinitione vſurarum ab aliquo doctoꝝ poſita repiaꝛ. Nec ipſi probant neceſſitatem huius additi. ſ. naturaliter annexi ⁊c̄ aliqua rōne vel auctoritate Nec declarāt q̄d ſit illud naturaliter annexū vel regulariter aut inſeꝑabiliter. Et quid eſt eſſe naturaliter annexū ⁊c̄. Et quare talis annexio inducit vſurā. Que oia ſi ſciuiſſent debuiſſent exprimere ⁊ ꝓbare. Sed iſtam falſam additionē fecerūt ex ſuo capite vt palliarent errorē ſuū. Rn̄dendo tamē ad diſtinctionē illam ſuſtinendo antecedēs argumēti dicitur ꝙ ſiue locatio ꝯſequaꝛ mutuū: vel cōiungatur mutuo: ſiue ſepeꝛ a mutuo. ſemꝑ locatio eſt locatio. Nec ꝑ talē ꝯſecutionē ſeu cōnexionē variaꝛ rō formał locatōis: nec rō formał mutui Mutuū eñi abſq3 locatōe ē mutuū. Et mutuū ꝯiūctū locatiōi eſt mutuū. Et iō vbiq3 gratuitū Et locatio ꝯiuncta mutuo eſt locatio: ⁊ ſeꝑata a mutuo eſt locatio: ⁊ ꝑ ꝯn̄s hic ⁊ ibi mercēnaria. Cū ergo ex tali ꝯiunctione nō varieꝛ eius ratio formalis. Quicq̄d oꝑatur non ꝯcurrēte mutuo: oꝑaꝛ etiā illo ꝯcurrēte q2 ratio formał eſt principiū operandi ſ̄m ꝓhos ⁊ theologizātes: ⁊ ſolūmodo mutata forma intelligiꝛ mutata ſentētia vt not. in. l. Julianus. §. ſed ⁊ ſiq̄s. ff. ad exhibē. ⁊ in. l. Si is qui q̄draginta. §. quedā. ff. ad legē falci. ⁊ facit. l. labeo. ⁊ ſabinus. ff. de ꝟbo. ſignifica. vbi veſtimētū non diciꝛ idē ſi eſt a ſua forma mutatū vt q2 eſt fractum vł corruptū. Mirandum eſt ꝗ̄ ipſos montiſ aduerſarios qui ſe putāt ſapientes talia loqui ſine ratione. imo ꝯtra oēm rationē ⁊ experientiā. Quotidie eñi tabelliones curſores: naute: baiuli ⁊ ſiłes locāt operas ſuas in ꝯtractibus mutui: ⁊ tamē nemo illos vł eos qui mutuant damnat de vſura. nec etiaȝ ipi aduerſarij montis. Ut quid ergo damnant officiales montis qui pariformiter locāt operas ſuas in ꝯtractu mutui. Uel ciues aut cōmunitatem gratis mutuantē. Profecto ſi vera eſſet iſtoruȝ opinio oēs tabelliones aliquid recipientes ꝓ tradendo ꝯtractꝰ mutui inſtrumēto eſſent vſurarij. ⁊ ſimiliter ipſi mutuantes. qd̄ tamē eſt penitus falſum. ⁊ erroneū. Sed dicēt forte. ꝙ licȝ ꝯtractus mutui iuſte poſſit cōcurrere cum locatione quando alius mutuat ⁊ alius locat. Non tñ quando idem mutuat ⁊ locat. Quibus reſpōdetur ꝙ ſecundū ꝓhm. ij. phyſi. ⁊. v. metaph. contingit medicum ſanare ſeipſum quādo eſt egrotus. nec tamen egritudo in medico variat rationem formalē medicine in eo magis q̄ȝ egritudo in altero. Et ideo ſicut poteſt alterum ſanare ita ſeipſum. Sic ergo medicus recipit ſanitateȝ non inquantū medicus ſed inquantū egrotus. Ne ſanat ſe inquantū egrotus ſed inquātū medicꝰ. Accidit ꝗ̄ medico. ꝙ ſit egrotꝰ. ⁊ egroto ꝙ ſit medicꝰ. Et medicina nō variat rōnē formalē egritudinis. nec econuerſo. Licet in eodē cōcurrant. Et eodē modo dicendū eſt de mutuante et locante operas. Nec eñi mutui datio variat rationē locationis. nec locatio variat rationē mutui. Si ergo inquantū mutuans: eſt gratioſus. ⁊ inquantū locans: mercenarius. nulluȝ ſequiꝛ incōueniēs. Quid eñi ꝓhibet nautam mutuantem triticum vinū vel oleum conduci ad nauigandum. ⁊ pro naulo p̄dictorum recipere mercedem ſuam? Neq3 eñi deterioris conditionis efficitur q2 mutuat quā ante mutuū fuerat. In monte tamē pietatis alij mutuāt p̄ſuppoſito ꝙ ſit mutuū ſecundū vnam opinionē. Et alij locāt Mutuū eñi fit noīe Montis ſiue p̄ſidentium. Et locatio fit ab officialibꝫ nomine ꝓprio. Et iō antecedens argumenti fixum ꝑmanet ⁊ imobile. Diſtinctio autē aduerſarioꝝ aſſumit falſum ſcilicȝ ꝙ i natura mutui includaꝛ locatio. ſeu ꝙ ſequela aut cōnexio locationis cū mutuo variet rationem formalē mutui vł ecōuerſo. Que oia ſunt abſurda: ⁊ ideo euitanda. l. nam abſurdus ff. de oper. liberto. J Ad aliud ꝟo argumētū dum dicebatur ꝙ licet vnicuiq3 ſe ſeruare indemnē. ergo ⁊ in ꝯtractibus montis. Reſpondent aduerſarij ꝙ ſi mons nō vult damnificari debet ſuam pecuniā ſibi reſeruare. q2 non cogiꝛ mutuare ⁊c̄. O reſponſio fatua. Non eñi debet quis ceſſare a proximi ſeruitio. qd̄ licite pōt facere. ⁊ ſine ſuo detrimento. imo magis tenetur iuxta illud. Quod tibi non nocet ⁊ alteri ꝓdeſt de facili eſt cōcedendum. l. in ſummo. §. Item Uarrus. ff. de aqua plu. arcen. ⁊ Tullius in primo de offi. inquit. Quicq̄d ſine detrimento cōmodari poteſt id tribuaꝛ cuiq3 vel ignoto. Si etiam vera eſſet p̄dictorum reſponſio: falſa eſſet doctrina omniū theologoꝝ ⁊ iuriſperitoꝝ de q̄bus ſupra dictum eſt. qui oñes affirmāt licitū eſſe mutuanti paciſci de ſua indēnitate. Ad coꝝ quoq3 non dico inſipientiā ſed ignorantiā ꝯfundendā eſt ſentētia beati thome in queſti. de malo. q. xiij. ar. iiij. in rn̄ſione ad decimū quartum argumentū: vbi ait ꝙ mutuans debuit ſub ca

uiſſe ne damnū icurreret. Et nō dixit. debuit retinuiſſe pecuniā ſuā ⁊ nō ſuccurrere proximo cū poteſt ſine ſuo damno. ℞ Ad aliud aūt argumentū qd̄ fieri ſolet i fauorē montis ſic. Si ↄtractus mutui de quo eſt ſermo eſſet uſurariꝰ qꝛ officiales montis accipiunt ſolutionem operaꝝ ſuaꝝ ab indigentibꝫ mutuū accipientibus g̃ eadē rōnem eſſet uſurarius ſi ipſi officiales acciperēt ſolutionē p̄dictā a cōmunitate ſeu de bonis cōmunibꝫ vel ab alijs. Sed ꝑ aduerſarios. Si cōmunitas vel alia pſona ⁊ non mutuarius ſolueret. nō eſſet ↄtractus uſurarius. Ergo nec ſi illi q̄ mutuū accipiunt ſolū eſt ↄtractus uſurarius. Reſpondent aduerſarij negando ↄſequentiā. dicētes. ꝙ nō eſt ſimile. qꝛ ſcd̄m eos aliud eſt cōmunitatem conducere officiales ⁊ ſatiſfacere eis de opibus ſuis. Et aliud eſt ſtatuere ꝙ mutuatarij ſoluant ad rationem d: denario ꝑ libera ⁊c̄. Quibꝫ reſpondet ꝙ imo idem eſt ſeu valde ſimile cōmunitatē ſeu preſidentes cōducere oꝑarios vel officiales ⁊ eis ſoluere. ⁊ conducere ipſos officiales ac mandare alijs quibꝫ de iure poteſt ⁊ debet vt ſoluant. Sicut p̄ncipes ⁊ dn̄i terraꝝ ſepe conducūt vicarios ⁊ alios officiales in ipſis terris ꝑ eaꝝ ↄſeruatione ac vtilitate. et mandant populis ſibi ſubditis terraꝝ ipſarum ꝙ eis ſoluāt. Tunc em̄ idem eſt acſi ipſimet eis ſoluerent. ⁊ ipſi p̄nt ⁊ debent eis mandare. Et ſimilit̄ p̄ſidentes cōmunitatis adducunt officiales ⁊ mandant populo qui mutuum accipit cui mandare poſſunt auctoritate principis. ⁊ debēt qꝛ talis conductio eſt ad vtilitatē ipſius populi. vt ſoluat nō ratione mutui ſed ratiōe operaꝝ ⁊ expenſarū. ⁊ ꝓportionabilr̄. rōnibus p̄allegat̄ in ſuperioribꝫ argumentat̄ onibꝫ. Et ſic patet ꝙ eſt oīno ſimile. Conſequētia aūt declarat̄ h̄ modo. Officiales montis recipientes ab indigentibus. aut recipiūt ratione vſus pecunie eis mutuate. ⁊ dilationis tp̄is. aut ratione operaꝝ ⁊ expenſaꝝ. Si dicat̄ primū qd̄ affirmant aduerſarij. ſ. ꝙ ratione vſus pecunie ⁊c̄. Tunc arguitur ſic. Quicūqꝫ in mutuo accipit aliquid vltra ſortem rōne vſus pecunie mutuate ⁊ dilatōis tp̄is eſt uſurariꝰ a quocūqꝫ illud accipiat. Quia nihil facit ad vſuram ꝙ accipiat̄ ab illo q̄ mutuū accepit vel ab alio: dūmodo accipiat̄ vltra ſortem rōne mutui ꝓpter vſuꝫ predicte pecunie mutuate. ⁊ dilationis temporis. vt patet ex diffinitione vſure. Alias vnus non poſſet ſoluere vſuras pro alio. Quia ſic ſolutum non diceret̄ vſura. ſed licite reciperet̄ a mutuante. Si ergo officiales mont̄ accipiūt aliquid vltra ſortē ex mutuo rōne vſus pecunie mutuate ⁊ dilationis tēporis vt aduerſarij teſtant̄ ſequit̄ ꝙ eſſent vſurarij a quocūqꝫ illud accipent. Quomō em̄ gratis mutuēt ſi accipiāt a cōmunitate vel ab alio vltra ſortē? Nihil em̄ vſurario noceret. nec curaret: ſi illd̄ qd̄ accipit a pauꝑe reciperet a diuite. vel ſi mutuatarij nō ſoluerēt vſuras. ſed alij ꝑ eis. Si g̃ ſūt vſurarij illi q̄ accipiūt a mutuatarijs. Ergo etiam eſſent vſurarij illi qui recipiūt a cōmunitate vel ab alio. Niſi velint dicere ꝙ paupertas det formā ↄtractui vſurario. Et ↄſequenter ꝙ mutuās diuiti cū pacto de recipiēdo vltra ſortem ratione vſus pecunie mutuate: ⁊ ꝓpter dilationem tēporis. non eſſet vſurariꝰ: qd̄ eſſet falſiſſimū. Et ↄſequenter officiales montis vincētini ⁊ alioꝝ montium quibꝫ ſoluit̄ a cōmunitate vel ab alijs q̄ꝫ a mutuatarijs. q̄s aduerſarij affirmant nō peccare. ⁊ cōmendant tales montes abſqꝫ dubio eſſent vſurarij: qꝛ nō mutuant gratis ſed recipiūt vltra ſortem. Et hoc argumentū eſt incōuincibile ad ꝓbandam ↄſequentiā predictam. Si autem dicant aduerſarij ꝙ officiales mōtis vincentini ⁊ alioꝝ montiū predictoꝝ nō accipiūt ratione vſus pecunie vel dilationis tēporis: ſed rōne operaꝝ ⁊ expenſarū ſm̄ taxationem p̄ſidentiū: ⁊ ſimiliter facerent officiales illoꝝ montiū quibꝫ ſoluūt mutuatarij: ſi acciperēt a cōitate. Iſta eſt fuga baganoꝝ. Quare em̄ nō ita poſſumus nūc dicere de officialibꝫ mont̄ Peruſini: Paduani: Placētini ⁊ Mantuani ac alioꝝ ſimiliū: quibꝫ ſoluit̄ a mutuatarijs: ꝙ illud recipiūt ſolūmodo rōne operaꝝ ⁊ expenſaꝝ ⁊ non rōne vſus pecunie vel dilatiōis temporis ſicut dicūt aduerſarij de officialibꝫ alioꝝ montium. Cum nō plus accipiant. ſed ſolūmodo q̄ꝫtum acciperent a cōmunitate ſi cōitas ſolueret. Habent em̄ ſtatuta ſalaria ⁊ expenſas vltra q̄ nihil debēt accipe ſicut patet in capitulis mont̄. Conſtat ergo eſſe valde irrōnabilr̄ dictū ꝙ ſi cōmunitas vel aliꝰ ſoluat nō ſunt vſurarij. Sed ſi mutuatarij ſoluant ſunt vſurarij. Cū tantum ⁊ nō plus eadē rōne ſoluant mutuū accipiētes. q̄ꝫtum ⁊ qua rōne ſolueret ipſa cōitas vel alius. ſcꝫ ꝓpter operas ⁊ expenſas. Uel ergo faciant illos vſurarios. Uel hos nō accuſent. Nō audēt primū. Ut q̄d g̃ ſcd̄m? Caput igit̄ iſtiꝰ Golie ſuꝑbiētis ac exercitui dei viuētis temerarie exprobrantis ſuo ꝓprio gladio detrūcemꝰ. Ut de medio ſublatus pacē reddat eccl̄ie quā turbauit. Sic itaqꝫ arguamꝰ. Non licꝫ ex mutuo ſeu rōne mutui: nec rōne alicuiꝰ ſibi naturalr̄ vel regulariter ſeu inſeꝑabiliter annexi accipere aliq̄d vltra ſortem nec ꝑ ſe nec ꝑ aliū al's eſſet vſura. et h̄ fundamentū eſt Hector ⁊ Achilles aduerſariorū. Ergo ſi officiales mont̄ Paduani Peruſini: Mantuani: ⁊ Placentini ſūt vſurarij qꝛ accipiūt aliq̄d vltra ſortē ex mutuo vl' rōne mutui aut ſaltē rōne alicuꝰ us ſibi annexi ⁊c̄. Cum non poſſit dari aliqua bona ratio diuerſitatis inter ipos ⁊ officiales montiū qui recipiūt a cōmunitate vel ab alijs. Concludenduꝫ eſſet neceſſario ꝙ eadem ratione eſſent vſurarij officiales predicti. Et ſic nullus officialis recipiēs aliq̄d vltra id qd̄ mutuat q̄cūqꝫ illud recipiat poſſet illud

bonꝫ ꝯſciencia retinere: q̄r eſſet vſura. Si p̄dic9
tū fundamētū eſt validū. Sed ſi ꝑ q̄r ad nihil
valet niſi vt mittat̃ foras ꝛ ꝯculcet̃ ab hominibꝫ
Sicut nō cōtra illos ꝯcluditur ita nec ꝯtra iſtos
. ℒ Ad argumentū aūt de ꝯſilijs ꝛ deciſioni
bus factis in fauorē ipius montis a q̄ꝫpluribus
doctoribꝫ. Rn̄det ꝙ declaratōes ꝛ determiatio
nes eoꝝ que reſpiciunt ius diuinū q̄ ad diffini/
tiones ꝛ ſpecificatiōes ac hmōi: ſpectāt ad theo/
logos: ꝛ in his canoniſte debēt ad ipos recurre/
re. Et ex hoc inferūt ꝙ cū vſura ſit ꝯtra ius diui
num: determiatio de vſuris q̄ꝫtum ad ſpecifica
tiones ꝛ hmōi ꝑtinet ad theologos. Et iō cano/
niſte debēt ad eos recurrere nec ipis canoniſtis
eſt adhibenda fides ſi ꝯſuluerūt in fauorē mon
tis ꝛc̄. Quibꝫ rn̄ſio ptꝫ ex dictis in ſupioribꝫ vbi
dictū eſt ſm̄ Petrū de ancharano ꝙ determia/
tio verū ꝯtractus ſit vſurarius vel nō ꝑtinet p̄n
cipalius ad canoniſtas q̄ꝫ ad theologos. ꝛ idem
tenet ꝛ declarat dn̄s Jacobꝫ de cortona ep̄s pe/
ruſinus ac iuris vtriuſq̄ꝫ doctor in ſuo conſilio
montiſ vbi ait. Petrus de ancharano in ſua di/
ſputatiōe quā bononie fecit que incipit. Antiq̄s
ꝛ modernis temporibꝫ querit an deciſio eoꝝ que
emergūt circa materiā vſurarū ſpectet ad ſacre
theologie magiſtros: an ꝟo ad doctores iuriſ ca/
nonici ꝛ ciuilis. Et prima facie videt̃ dicendum
ꝙ ad magiſtros ſacre pagine. Quia prohibitio
vſuraꝝ trahit originē a iure diuio veteris ac no
ui teſtamēti. c. q̄r in oībꝫ. ꝛ ca. ſuꝑ eo. de vſur. ḡ
ad peritos in illa ſciētia debet ꝑtinere interp̄ta/
tio dubioꝝ p̄dictoꝝ. Nam cuilibet experto ꝛ pe
rito in arte ſua eſt credendū. l. j. ff. de ven. inſpi.
l. ſemel. C. de re mili. li. xij. ꝛ. l. fi. ff. ad. l. cor. ď ſic.
c. q̄r iudicante de p̄ſcrip. c. ſignificaſti. de homi/
ci. ꝛ ca. fraternitatiſ. de fri. ꝛ male. Sed ꝯtrariuꝫ
dicit de iure tenendū. ꝛ firmat audacter dicēs ꝙ
deciſio dubioꝝ caſuū in iſta materia ſpectat p̄n
cipaliter ad doctores iuris canonici. Scientia
eīn canonica ad h̄ principal'r tendit. ſ. ius diui/
nū interp̄tari in dubijs caſibꝫ ꝑtinentibꝫ ad mo
ralē philoſophiā vt patet in ꝓemio gregoriano.
Scientia ꝟo theologica ꝑtinet ad interp̄tatio/
nē iuriſ diuini quo ad opa dn̄i noſtri ieſu chriſti.
Et iſtud dicit bene ꝓbari in libris moraliū beati
Gregorij ſuper Job. ſuꝑ illa duplici expoſitione
noui ac veteris teſtamenti. Jn nr̄o ꝟo volumīe
decretoꝝ videm9 deciſiones ſūmoꝝ pontificuꝫ
ſuꝑ dubijs iuris natural'ꝛ iuris diuini. Patet
hoc in volumine decretaliū vbi habem9 de deci
mis. de baptiſmo ac de voto ꝛ matrimonio. de
ſimonia. de homicidio. de furtis. de vſuris. de
iuramentis ꝛ ſilibꝫ. titulos ſpeciales quoꝝ pro/
ꝓpriū eſt dilucidare que oriunt̃ in p̄dictis originē
trahētibꝫ a iure naturali ꝛ diuio. Et de iſta mul
tiplici interp̄tatione iuris naturalis ꝛ diuini q̄/
tenus ſpectat ad moralitatē que dirigit actus
noſtros in deum ꝑtinet ad doctores decretoꝝ q̄

ex ꝯſtitutionibꝫ canonicis ꝛ decretis ſanctoruꝫ
patrū debent ius diuinū adiuuare. Et faciūt ſe/
cunduꝫ notata ꝑ Jnno. ꝛ Joan. an. in cap'lo que
in eccleſiaꝝ. de conſti. ꝛ ꝑ glo. ꝛ doct̃. in. l. fi. C. ſi
contra ius vel vti. publi. Quatenus vero ius di
uinū tendit ad ſp̄ualitatem ꝛ agnitionē vere fi/
dei contra hereticos. iudeos ac alios infideles
ſpectat ad theologos. ꝛ ſubdit ꝙ ſepe vidit ma/
giſtros in ſacra pagina reſpondētes ſuꝑ dubijs
que occurrunt ſuꝑ decimis: vſuris: ꝛ matrimo/
nijs ac ſimilibus errare. Et ego alias bononie a
domino meo excellentiſſimo. dn̄o Joanne de a/
nania audiui quendā excellētem theologum in
quadam matrimoniali cauſa cōſulentem cōtra
caſum iuris expreſſum. Et ideo eſt eis periculo/
ſum aliquid affirmare vel negare in hmōi caſi/
bus ſine exp̄ſſa auctoritate canonū. Pro q̄ con
cluſione vltra p̄fatū doctorē videt̃ ita dicendū.
Nam ꝟitas ſcientie eſt habenda ab his q̄ eā me/
li9 ſciunt. de elect. cap'lo ſcriptū. ꝛ q̄ matri. accu.
poſ. cap'lo veſtra. ꝛ de teſti. lib. vj. in ca. p̄ſentiuꝫ
ꝛ ab his q̄bꝫ lux veritatiſ poti9 aſſiſtit. iiij. q. iij. c.
ſi teſtes. Ueritas aūt de qua loquimur non pōt
melius inueniri q̄ꝫ in ſacris canonibꝫ ac ſancto/
rum patrū decretis vt eſt textus apertus grego
rij in moral'. ꝛ. xxiiij. q. j. c. q̄r ex ſola. Ubi dicit̃.
q̄r ex ſola eccl'ia catholica ꝟitas cōſpicit̃ ꝛc̄. No
ta ꝟbū taxatiuū ex ſola. ḡ ad canoniſtas ſpectat
principal'r ꝑ ſūmos pontifices ꝛ cōcilia ordina/
tos. Ergo nec etiā a legiſtis dicerem recedendū
in his que ſunt ab eccl'ia approbata. q̄m impera
tor dicit̃ veritatis cultor. l. p̄ma in fine. C. de in/
dic. lib. tol. ꝛ. l. ij. in fi. C. cōia de lega. ꝛ. l. ſi q̄ illu
ſtris. C. ad orfici. Et rō eſt q̄r imꝑator debet di/
uinū iudiciū imitari: qd̄ ſꝑ ꝟitati innitit̃. c. cum
marthe de celebra. miſ. xj. q. iij. c. tūc vera. ꝛ ď ſē.
ex. cap'lo a nobis el. ij. q̄r veritas ſemꝑ ſequenda
eſt. xj. q. iij. c. abſit ꝛ c. ſequen. ꝛ. c. vt noſtrū vt ec
cleſiaſtica benefi. Facit etiam ꝙ ſummi pontifi
ces ad ꝓbandū intentionē ſuā canonū auctori/
tatē allegāt vt per in. c. ſi rhomanoꝝ ꝛ ibi Hemi
ni. q̄ multū notabilit̃ illū textū ad h̄ inducit. xix.
diſ. Preterea videt̃ in t̃minis tex. ꝓ opinione p̄/
fati doctoris in c. j. xx. di. vbi dicitur ꝙ theologi
preponunt̃ canoniſtis in expoſitione ſacraꝝ ſcri
pturaꝝ. Sed in cauſis diffiniendis ſecundum
poſt eos locū tenēt. Ecce ḡ ꝙ ad iudicandū vtꝝ
ꝯtractus ſint vſurarij vel nō. eccl'ia deciſionibꝫ
decretaliū: ꝛ ſanctoꝝ patrū decretiſ reſuauit vt
apparet in decretiſ. xiiij. q. iiij. per totū ꝛ ibi plene
ꝛ in decretalibꝫ. Jn ſexto ꝛ in clemen. per titulos
ſpeciales. Ex quibꝫ datur intelligi ꝙ ad canoni/
ſtas ſpectat iudicare verū contractus ſit vſura
rius vel nō. Non autē ad theologos. ꝓ quo fa/
cit tex. cū glo. ꝛ ibi gemi. ix. di. c. vt veteꝝ. Hec p̄
dictus epiſcopus vbi. ſ. Archiepiſcopus quoq̄ꝫ
florentinus in. ij. ꝑte ſūme titu. j. c. vij. §. iiij. di/
cit ꝙ ad theologos ꝑtinet determinare de vſu/

Digitized by Google

ris inquantū ſunt ꝯtra ius diuinū. ſed quātum ad ea que inſtituta ſunt per leges ⁊ canones cō-tra vſurarios ⁊c̄. declaratio dubioꝝ magis ſpectat ad legiſtas ⁊ canoniſtas. Ex quib⁹ patꝫ ſolutio ad reſponſionē aduerſarioꝝ montis dicentium non eſſe adhibendā fidem legiſtꝭ nec canoniſtis in hac terminatione contractuū montis. Quia imo eſt oppoſituꝫ. Nam ipſi canoniſte habent multos canones de vſuris ⁊ alijs ſimilib⁹ fundatos ſuꝑ iure naturali ⁊ diuino. In quib⁹ ſūt auctoritates ⁊ dicta Ambroſij. Hieronymi. Auguſtini. Gregorij ac alioꝝ theologoꝝ quib⁹ tanq̄ꝫ regulis autenticis firmis ⁊ infallibilibus bene poſſunt iudicare de ꝯtractib⁹ an ſint vſurarij vel nō. Et ideo eoꝝ deciſiones ⁊ conſilia ſunt firmiter tenenda. Et ꝓpterea ordinarij ciuitatuꝫ in ſpiritualib⁹ qui ponunꝭ iudices competētes in cauſis vſurariū ſm cōmuniter doctores: p̄cipue vbi eſt queſtio de ꝓhibito vel ꝯfeſſo. nō tantū de ſoluto vel nō ſoluto: ſūt canoniſte. Et multi viri p̄ſtantiſſimi doctores decretaliū ſuꝑ materia vſurarū copioſe ⁊ eleganter ſcripſerūt. Quorum ſentētijs fides adhibeꝭ apud vniuerſitates ⁊ ipſam Rhomanā curiā. Ex quib⁹ om̄ib⁹ patet ꝙ p̄dicta reſponſio eſt falſa. Preterea rn̄detur ꝙ nō tm̄ doctores iuris ciuilis ⁊ canonici determinauerūt ꝯtractus montis predictos eſſe licitos: ſed etiā q̄ꝫplurimi ſacre theologie magiſtri peritiſſimi diuerſaꝝ religionū. vt in. v. ꝑte hui⁹ tractatus declarabiꝭ. q̄ priuatim ⁊ publice verbis ⁊ ſcriptis indubitanter affirmant ipſos contractus eſſe bonos ⁊ ſanctos ⁊ ab omni vſuraria labe penitus alienos. Quorum autentica conſilia poſſunt videri ad oculum. ⁊ ideo ꝑ locum ab auctoritate qđ argumētū eſt bonū vt in ca. dixit xxij. q. j. ꝓbatur iuſtificatio ipſius montꝭ. M

Ad argumentū autē de ꝯfirmatione ⁊ approbatiōe ſūmoꝝ pontificū. Reſpondēt p̄dicti aduerſarij ꝙ q: ꝯtractus montis eſt vſurarius. et vſura eſt contra ius diuinū ⁊ naturale pariꝭ ac humanū. Ideo in ipſa ꝑ hominē nō poteſt diſpenſari: nec etiā per papā. Sed iſta reſpōſio eſt nulla: q: ſummi pontifices in ſuis litteris nō dicūt diſpenſamus: ſed approbamus: ꝯfirmam⁹ ⁊ roboramus: ergo eſt iuſtus. Iſta ergo ꝯſequentia valet. Summi pontifices approbauerūt ⁊ confirmauerūt ꝯtractum montis: ergo eſt licitus ⁊ iuſtus: ⁊ nullus catholic⁹ eam negaret. Oppoſitum em̄ ꝯſequentis cum antecedente offenderet mentē boni chriſtiani. maxime quādo ex certa ſcientia approbauerūt ⁊ eſt quid pertinēs ad bonos mores: ⁊ expediens ſaluti animaꝝ: ſic̄ eſt in caſu noſtro. N Autem dicunt ꝙ approbatum a papa ſi ſit contra ius diuinū non tenet. Reſpōdetur ꝙ nō bene ꝯſonat. Approbatur a multis rhomanis pontificib⁹ ⁊ declaraꝭ eſſe licituꝫ. Et eſt cōtra ius diuinum ⁊ naturale ac humanum Imo eo ꝙ eſt approbatum a tot ſūmis pontificibus inquantū gerunt vicem dei in terris ⁊ ex certa ſententia determinauerūt auctoritate apoſtolica aliquid eſſe iuſtum p̄ſumitur a vere fidelibus. Imo firmiter tenetur ꝙ nō ſit ꝯtra ius diuinum nec naturale. Sed magis iuri diuino ac humano cōſentaneū. Quia igitur ſūmi pontifices ad quos ꝑtinet tollere ambigua. lites auferre: altercationes dirimire ⁊ obſcura ſuccidere extirpare vicia ac virtutes inſerere: exceſſus corrigere ⁊ mores reformare vt diciꝭ in procmio clemen. Et ad quos ꝑtinet ſollicite inuigilare remedijs ſubiectoꝝ eorūq̄ꝫ ꝑiculis obuiare: ⁊ ſcandala remouere vt diciꝭ in clemen. paſtoral' de re iudi. Et qui habent noticiā iuris ſcienter approbauerunt contractum montis cum predicti denarij ſolutione: Ideo nullus debet de ipſo dubitare. Si em̄ in eo eſſet prauitas vſuraria non approbaſſent. Sed reſpondiſſent nolum⁹ ꝯfirmare: ſicut dixit Alexander papa tertius in ca. ſuꝑ eo. de vſu. Quia cum vſurarum crimē vtriuſq̄ꝫ teſtamenti pagina deteſtatur ſuper hoc diſpenſationem aliquam. multo minus cōfirmationē poſſe fieri nō videm⁹. O dementia maxima dicentiū ꝙ tot ſummi pontifices ſapiētiſſimi ⁊ peritiſſimi in iure ⁊ ſacra theologia inter quos fuit Pius Paulus Sixtus Innocentius et hic Alexander vltimus approbauerint ex ignorantia iuris ꝯtractū vſurariū. Et multo peius eſſet ſi eos predicta feciſſe ex malicia affirmare p̄ſumant. Sed dicūt aduerſarij. Aut eſt licitum accipere illū denariū pro libra aut non. Si eſt illicitum nō poteſt a ſummo pontifice confirmari. Si vō eſt licitum nō indiget approbatione pontificis. O dictuꝫ egregiū. Scripta ſancti Thome. Alexandri de ales ⁊ ceteroꝝ doctoꝝ aut cōtinent veritatē aut falſitatem. Si falſitateꝫ papa nō poteſt approbare. Si ꝯtinent veritatē ei⁹ approbatione nō indigent. Quare ḡ pontifices approbauerūt? Ad qđ c. Sancta rhomana eccleſia. xv. di. Quare ſctūs dn̄icus fecit approbari a ſūmo pontifice ſuas ꝯſtōnes. ⁊ ſcūs Franciſcus ⁊ alij ordinū inſtitutores ſuaꝫ regulā? Non em̄ tūc erat ꝓhibitio de inſtituēdo nouo ordine ſine licentia ſedis aplīce de q̄ in caplo vnico de religio. do. li. vj. Profecto h̄ egerunt q: licet licita ⁊ vera nō indigeāt approbatiōe ſedis aplīce q̄ faciat ea eſſe vera ⁊ licita. Indigēt tn̄ approbatiōe declarante illa eſſe vera et licita ꝯ malignos vt ſic habeāt teſtimoniū irrefragabile: q̄ oēs adhereant ſine ꝯdictiōe ⁊ obſtruaꝭ os loquentiū iniq̄: ⁊ ꝓpter eandem cauſam facta eſt ꝯfirmatio contractus montis per ſedem aplīcam. Unde iſte mons dicitur apoſtolicus. Quia vt ait imꝑator in. l. j. §. ſed neq̄ꝫ. in verſiculo omnia. C. de vete. iure enuc. Omnia noſtra facimus quib⁹ auctoritatem noſtram impertimur. Predicti autem aduerſarij montis augmentum eius impedientes; ⁊ retrahentes eos qui ei auxilium preſtare

volebant: excōicatione late ſententie feriunẗ a q̄ nō poſſunt abſolui ab alio q̄ꝫ a ſummo pontifi-ce niſi in mortis articulo vt infra patebit in pre ſequēti. ⁊ merito. Scriptū eſt ei in c. ꝑ Venera-bilē. extra q̄ filij ſint legitimi. Cum aliquid fue-rit difficile vel ambiguū. ad iudicium eſt ſedis. Apoſtolice recurrendum. cuius ſententiā q̄ ſuꝑ biens ꝯtempſerit obſuare. mori ꝑ̄cipitur. id eſt ꝑ excōmunicationis ſententiā velut mortuus a cōmunione fidelium ſepari. Hec ibi. Sed ta-les vtinam ſi homīes nō vereẗ ſaltē deuꝫ time-rent: ⁊ ab eo ſepari per excōmunicationeꝫ formi-darēt. N Ad aliud vero argumentum. Ꝙ mutuans non teneẗ ſoluere expenſas que fiunt in mutuo: ſed accipiens mutuū: ſicut patꝫ de in ſtrumento facto ꝑ notariū ad aſſecurandū mu tuantē quod ſoluit notario ille qui mutuū acci pit. Et de vectura bladi mutuati quā ſimiliter ſoluit qui accipit. non qui dat mutuū. ergo ſil'r in monte accipientes mutuū teneẗ ſoluere ex-penſas ⁊ ſatiſfacere officialib9. Reſpondent ad uerſarij pietatis negando ꝯſequentiā. ſ. ſuā quā ipſi fabricant ⁊ fingunt. ſ. ergo licet accipere tan tum ex mutuo pro libra ꝓ vſu pecunie ⁊ dilatio ne temporiſ. Hoc em̄ eſt falſum. Nec nos nega-mus. Sed iſta non eſt ꝯſequentia noſtra: vt pa tet ex predictis. quia nihil hic accipiẗ ex mutuo ꝓ vſu pecunie mutuate nec pro dilatione tēporiſ Sed ſolum ratione debite mercedis officialiū que de iure non ſolum humano: ſed etiā diuino debetur mercenarijs. vt patet Leuit. xix. ⁊ ꝓpter expenſas ⁊c̄. O Ad aliud autē argumentuꝫ Q illi qui ꝯcuſtodiunt pignora mereẗ ꝑ̄miū. ergo officiales montis ꝓ cuſtodia mereẗ mer-cedem. Ad ſoluendum ipſum vtuẗ aduerſarij multis ambagib9 que non faciūt ad ꝓpoſitum ſcꝫ de pignorib9 neceſſarijs ad vitā humanā ⁊c̄. Et ad hoc adducunt multas auctoritates q̄ im-plent chartā ⁊ nihil cōcludunt ꝯtra nos. Et vbi non oꝑtet inculcant verba. Ubi vero oꝑtet inſi ſtere tranſeunt ſicco pede. Aliud eſt em̄ loqui d̄ mutuo dando his qui ſunt in extrema neceſſita te ⁊ aliud eſt loqui de mutuo dando illis qui nō ſunt in tali extrema neceſſitate. Nā nec nos ne-gamus quin homo teneaẗ quandoq̄ꝫ mutuare etiā ſine pignore. Jmo quandoq̄ꝫ donare. vel lo quēdo melius. ſuum pauꝑib9 reddere. Juxta il lud Ambroſij in ca. Sicut hi. xlvij. diſt. Eſuriē-tium panis eſt quē tu detines. nudoꝝ indumē-tum qđ tu recludis ⁊c̄. Nos autē ſumus in mu tuo dando his qui nō ſunt in tali extrema neceſ ſitate in quo mons iuſte pōt petere ſecuritatem ⁊ pignora ⁊c̄. Et dum aduerſarij dicunt ꝙ ꝑ̄ſup poſito ꝙ poſſint officiales petere ſecuritatē ⁊ pi gnora. non poſſunt tn̄ petere mercedē de cuſto-dia ipoꝝ pignoꝝ ⁊c̄. Licꝫ ſatis reſponſum ſit in vltima ꝑte ꝑ̄mi tractatus tn̄ etiam nunc dico ꝙ imo pñt. Nam licitū eſt mutuanti petere vt pi-gnora reponātur in loco tuto ⁊ ibi cuſtodiaẗ ꝓ ſua ſecuritate. ⁊ ex pacto cōpellere accipiētē mu-tuū ad ſoluendā mercedē cuſtodientis ſicut ad ſoluendū notario ꝓ inſtrumento ſuꝑ hoc condi to. vt ſupra patuit. ⁊ nemo ſane mentis hoc ne-garet. Qua ergo ratione teneẗ mutuatarius ſol uere mercedem cuſtodie illi. certe eadem teneẗ ⁊ ipſi mutuanti ſi hoc onus ipſe velit ſubire. Licꝫ em̄ de ꝑfectione deberet gratis cuſtodire. tn̄ nō teneẗ tentione neceſſitatis. Nec ex ꝑ̄cepto chari tatis hoc ꝑiculum ſubire qđ mendaciter aduer-ſarij aſſerunt. Sufficit em̄ ei ꝙ gratis mutuet. nec teneẗ vt ſit ſecurus de vno. ſe ponere in peri culo de alio ſine aliquo ſuo emolimento. q2 ergo accipiens mutuū debet ſecuritatē mutuanti: et ꝯſequenẗ om̄ia que ſunt neceſſaria ad illā: ⁊ gra uamē ꝯſequens ad ipām ſecuritatē. argumētū in. l. ij. ff. de iuriſdic. omniū iudi. ⁊ in c. ſi laicus. ⁊ ibi glo. xxxj. di. patꝫ ꝙ talis mutuans pōt pete re mercedem ꝓ ipā cuſtodia etiam ꝑ̄ſuppoſito ꝙ talis cuſtodia cederet tantum in vtilitatē ipſius mutuantiſ ⁊ grauamen mutuatarij q2 ille debe bat ſibi talem vtilitatē vel melius ſecuritatem ⁊ tenebaẗ ſubire illud grauamē. Unde ipē mu-tuans non facit iniuſticiā petendo qđ ſibi debeẗ ꝓ quo facit lex. ij. ff. de noui ope. nū. ⁊ l. nemo dā num facit. ff. de reg. iur. Petit em̄ ſolummodo mercedem illius laboris ⁊ ſuſcepti periculi quā ipſe mutuatari9 teneret ſoluere alteri cuſtodien ti: Nec cōparatio vſurarij totiēs repetita eſt va lida. nō em̄ eſſet qs vſurarius nec peccaret ſi tā-tūmodo vellet mercedem operaꝝ ſuarum ⁊ ex-penſarum ⁊c̄. Quāuis talia non ſint ꝯcedenda ꝑticularibus ꝑſonis ꝓpter multas ſuſpitiones fraudum ⁊ alias cauſas. ſ. allegatas que ceſſāt in contractu publico montis. Predicta tamen om̄ia ab aduerſarijs adducta ſunt falſiſſima q2 in caſu noſtro mutuans. ſ. cōmunitas vł mon-tem regens cuius nomīe mutuaẗ. ꝑ̄ſuppoſito ꝙ ſit mutuū. nihil accipit ꝓ cuſtodia. ſed mercena rij ad hoc cōducti nomīe mutuatarioꝝ. nec ipſi officiales mercenarij qui locauerunt ſuas ope-ras in tali officio cum ꝑiculi pignoꝝ ſuſceptio-ne ⁊ expenſarū exhibitione. teneẗ gratiſ dicta pi gnora cuſtodire: q2 non cuſtodiunt illa tantū ad ſuā ſecuritatē. ſ. ſalarij ſui ſed principalit' ad cō-munē omniū pauperū vtilitatē ⁊ etiam ipſoruꝫ mutuatarioꝝ vt. ſ. pecunia montis integra con ſerueẗ pro ſe ⁊ alijs in futurū eam mutuo acce-pturis ⁊c̄. vt diffuſe dictū eſt in dicta tertia par te primi tractat9. Ex q̄ patet ꝙ Achilles aduerſa rioꝝ eſt in ſacco ꝯcluſus. P Ad illud vero argumentū ꝙ mons eſt cōpoſitus ex multis cō tractib9 ⁊ om̄ib9 iuſtis ⁊ licitis. ſiue ꝙ om̄es cō-tractus qui celebraẗ in Monte ſunt iuſti ⁊ li-citi. ſ. ꝯtractus mutui pignoris. locatōnis ⁊c̄. q2 ibi nō eſt tantū vnus ꝯtractus. ḡ ipſe mons eſt licitus ⁊ iuſtus q2 ſm phm in topicis. Poſitis

omib⁹ ptib⁹ integralib⁹ ponit᷑ ⁊ ipm totū. Rñ-
dent aduerſarij multa ineptiſſima q̄ nō recitabi
mus hic.q꞉ ad ipa omia pꝫ reſpōſio ex pcedenti
bus:⁊ nihil aliud ēēt niſi replicare ſua phantaſ
mata ſepius recitata ⁊ ꝯfuſa. Ad vnū tñ rñden
dū eſt dū dicūt ꝙ nō ſunt mlti ꝯtractus. ſꝫ vn⁹
ſimplr ꝯtractus mutui habens plures circūſtā
tias que oēs ordinant᷑ ad tale mutuū ſiue ad
talem ꝯtractū. Quo poſito ille circūſtātie ponū
tur ⁊ q̄ remoto remouent᷑. ⁊ ſm phm Ubi vnuꝫ
ꝑpter aliud ibi eſt tm̄ vnū. ⁊ addunt ꝙ fautores
montis p imaginationē decipiunt᷑ ſeparantes
ſecundū eſſe realiter ea que ſeꝑant ſm ſuā ima-
ginatiōem. que re vera ſcdm eſſe minime ſeꝑabi
lia ſunt. Subdunt etiā. Nō obſtat ſi dicatur ꝙ
mons eſt ipa pecunia que eſt res inanimata: et
ꝙ ē ipoꝝ pauperꝝ. ⁊ ꝙ pauꝑes ꝯducunt officia-
les. ⁊ faciūt pactū cum eis de ſoluēdo denariū
⁊c. Nam iſta ſūt falſa ⁊ ridiculoſa ſcdm eos q꞉
ſi mons eſt ipa pecunia. parit᷑ bācbum iudeorū
eſt pecunia. Si eſt res inanimata nō pōt facere
capitula ⁊ ſtatuta. Si pecunia pauperꝝ. Uñ ha
buerūt eā: Et quare ſoluunt ꝓ vſu rei ſue: Et nō
ꝯducunt officiales ipi pauꝑes quare nō eos eli-
gunt vel deponunt ad libitū: Si fecerūt pactū
de ſoluēdo. vñ datur tale pactū. Si eſt ſocietas
vbi ē mutuus ꝯſenſus: Et multas alias verbo-
ſitates ānectunt adeo inſulſe vt tedium generēt
cuilibet ſapiēti lectori. Et ideo omiſſis ſuꝑfluis
ſolum ad ea expreſſe falſis et in quib⁹ ipi magis
ꝯfidūt licet ēt ipa ſint a veritate ⁊ rōne aliena re
ſpondebim⁹. Hoc eñi qd dicunt nō celebrari in
mōte plures ꝯtractus. ſed vnū tm̄ habentē plu-
res circūſtantias que oēs ordinant᷑ ad vnum
ꝯtractū. Quā ſit falſuꝫ iudicēt q̄ ſenſu nō carent
Ubi eñi ſunt differētes actus. diſtincta obiecta
⁊ diuerſi fines. quō erit vnus ſolus contractus:
Cōmunitas gratis transfert dñm pecunie reten
ta poteſtate repetendi ad ſubleuationē miſerabi
lium pſonaꝝ. Officiales locāt oꝑas ſuas cum
pacto recipiendi mercedē ſuā pro ſui ſuſtentati-
one ⁊ domeſticoꝝ. ⁊ erit adeo qs ignar⁹ vt vnū
aſſerat eſſe ſolūmodo ꝯtractū: Nunqd pecunia
⁊ oꝑe ſunt vnū: Eſt ne idem trāſferre dominiuꝫ
⁊ locare: Quid habet gratis cū pacto rcipiendi
mercedē: O ſubſannāda poſitio Ad dictū autē
phi ꝙ vbi vnū ꝑpter aliud ibi eſt tm̄ vnū. rñdet᷑
ꝙ locatio non eſt ꝑpter mutuū. niſi occaſionalit᷑
Sed finalit᷑ eſt ꝑpter mercedeꝫ locans eñi oꝑas
finaliter intendit mercedē. ⁊ niſi ſperaret merce
dem non locaret. Quid eñi officiali de mutuo:
licꝫ eñi mons mutuaret. ſi ipſe nō reciperet mer
cedem nō ibi poneret oꝑas ſuas. expientia teſte.
Non ḡ exponit ille oꝑas vt mons mutuet. ſed
vt ipe ſalariū locationis ſue recipiat. Non eſt ḡ
locatio ꝑpter mutuū. ſed ꝑpt᷑ mercedē. Mutuū
itaq꞉ vt ſupra etiā dictū eſt. eſt cauſa ſine q̄ non
ꝑ accidēs ⁊ occaſionalis illius denarij ſiue mer-
cedis. Locatio vero eſt cauſa ꝑ ſe. Et ideo nō ſe-
quit᷑ ꝙ locatio ſit mutuū vl᷑ circūſtantia mutui.
Et qd dicūt nos decipi per imaginationē ſeꝑan
do ſcdm eſſe ⁊ realr ea q̄ ſeꝑamus ſm imagina-
tionē ⁊c. Rñdet᷑ ꝙ ipi valde decipiunt᷑ ⁊ euiden
ter in caſu iſto. in quo mutuū ⁊ locatio etiā ſunt
ſeꝑata ſuppoſito. Nā official᷑ nō mutuat. ſed tā-
tū locat Mons vero ſeu cōitas mutuet. ſed nō
locat vt ſuꝑ ſepe declaratū eſt. Attamē etiā dato
ꝙ locatio ⁊ mutuū cōcurrerent in eodē ſuppoſi-
to. Nihilomin⁹ in ſeꝑatione nulla eſſet deceptio
Quia abſtrahentiū nō eſt mendaciū. ij. phyſic.
Ratio eñi formalis mutui nō eſſet ratio forma
lis locatiōis. nec ecōuerſo. qd forte nō capiūt ad
uerſarij vel ſe nō capere oſtendūt. Ad illud autē
dum dicūt ꝙ nō obſtat ſi dicat᷑ ꝙ mons eſt ipa
pecunia que eſt res inanimata ⁊c. In qb⁹ oſten-
dunt ꝙ ignorant naturā montis Reſpondem⁹
ꝙ mons eſt pecunia expoſita ad mutuū a cōmu
nitate vel pticularib⁹ pſonis. Tranſit autē in do
miniū pauperū ⁊ indigenoꝝ mediantib⁹ pſidē-
tib⁹ qui ſunt viri electi ⁊ a cōmunitate auctorita
te papali ⁊ epali ac principis ad gerenda nego-
cia miſerabiliū pſonaꝝ. quo ad hoc vt potiri poſ
ſint mutuo dicte pecunie. Quib⁹ incumbit da-
re operam vt pecunia talis poſſit haberi ab ipis
pauꝑibus cū neceſſitas id expoſcat. Cum ſecuri
tate tamē ⁊ cautione ꝙ talis pecunia in eodē pō
dere. menſura vel valore reddat᷑ monti tpe debi
to integre. pacifice ac ſine litib⁹ ac expenſis. Et
ad hec exeq̄nda ipſi pſidentes. vt etiā ſuperius
dixim⁹: noie pauperū quoꝝ curā gerunt aucto-
ritate pdicta. ⁊ quoꝝ vtilitatib⁹ deſeruiūt cōdu
cunt officiales cum quib⁹ faciūt pactū de ſatiſ-
faciendo ipſis officialib⁹ ꝓ laborib⁹. ꝑiculis ſuſ-
ceptis ac ꝓ expenſis fiendis ꝑ eos ⁊c. Demum
maturiori ſuꝑ hoc habito ꝯſilio ſtatuūt eis cer-
tam mercedē ad arbitriū bonoꝝ viroꝝ. Et ꝓ di
cta ſatiſfactione fienda imponūt collectā ſuper
vtentes ſeruitio ⁊ oꝑibus pdictoꝝ officialiuꝫ in
accipiendo tale mutuū ꝓ rata ꝓportionabilit᷑ ſm
ꝙ exigit equalitas iuſticie diſtributiue ſicut fie-
ri ſolet in alijs collectꝭ ꝓ cōmuni vtilitate iniun-
ctis: ⁊ exactores huius collecte inſtituunt ipſos
officiales. Sed tñ ipſi pſidentes nomine ipſoꝝ
pauperꝝ poſtea inter ipſos officiales diſtribuūt.
vnicuiq꞉ mercedem de ea ſm exigentiaꝫ meriti.
Dictos etiā officiales deponūt noie eorundem
pauperū qñ eis videt᷑ expedire ipoꝝ pauperum
vtilitati. vt patet conſideranti ordines ⁊ ſtatuta
ipſius montis que eius aduerſarij nolunt intel
ligere. ¶ Ex pdictis igit᷑ patet quō pauꝑes
habēt dominiū pecunie montis. Et vnde ⁊ quō
cōducunt officiales. ⁊ eos deponunt. ⁊ q̄liter fa
ciunt pactū cū eis de ſoluendo. Et quō ſoluūt ⁊
quare. Quia nō pro vſu rei ſue. ſed pro cuſtodia
ac manutentiōe pignoꝝ ꝓ victu domoꝝ ⁊ labo
ribus officialiū ⁊c. Statuta quoq꞉ montis non

ideo dicunť montis.q: facta a monte. ſed q: fa-
cta ꝓ monte. Sicut ſtatuta facta a p̄ncipe dicũ
tur ſtatuta ꝓpli:q: eis vtiť vel regiť.nõ que po-
pulus fecit. De iudeoꝝ aũt bãcho cũ monte pie
tatꝭ abuſiua eſt ꝯparatio. Judeoꝝ banchũ creſcit
ex mutuo. mons vero nullo modo creſcit ꝓpter
mutuũ.nec ex mutuo aliqd vel exiguũ ſuſcipit
incrementũ. Si vero teneamꝰ ꝙ in monte non
fiat mutuũ ſm opinionẽ collegij placentini. O-
mnia fundamẽta aduerſarioꝝ eiꝰ corruũt tota
liter.⁊ annihilanť. Et ideo de eoꝝ argumẽtis et
ꝑſecutionibꝰ ꝯtra montẽ poſſumꝰ dicere cũ pro-
pheta Ps.lxiij. Sagitte puuloꝝ facte ſunt pla
ge eoꝝ.⁊ infirmate ſunt ꝯtra eos lingue eorum.
Beatus autẽ frater Bernardinꝰ feltrinus cũ ex
hac vita feliciť ⁊ glorioſe migraret poterat dice
re cũ eodẽ ꝓpha de p̄dictis aduerſarijs montis
eiꝰ emulis illud Ps.cxxviij. Sepe expugnaue-
rũt me a iuuẽtute mea. Etẽm nõ potuerũt mihi
Supra dorſum meũ fabricauerũt petõres. ꝓlõ
gauerũt iniq̄tatẽ ſuã. Dñs iuſtus ꝯcidet ceruí-
ces petõꝝ. Cõfundanť ⁊ ꝯuertanť retrorſuʒ oẽs
q̄ oderũt ſion. Fiant ſicͭ fenuʒ tectoꝝ qđ priꝰ q̄ʒ
euellať exaruit ⁊c̄. Jp̄e eñi btũs hunc montẽ cũ
denarij ſolutiõe in diuerſis mũdi ꝑtibꝰ inſtituit
⁊ ſepiꝰ ip̄m eſſe licitũ p̄dicauit. Et licet eiꝰ emuli
ip̄m ꝓpter hoc impugnarẽt ⁊ vſurã ꝑmittere af-
firmarent.ſꝑ tñ illis ꝯfuſis victor remãſit.⁊ p̄di
ctos mõtes augmentauit. Et in ſcrip.ſ ꝓꝓria ma
nu factꝭ reliq̄t. Et mihi ore tenus dixit melius
eſſe ꝓ paupꝑibꝰ ꝙ mons tali mõ ꝯſtituať q̄ʒ aliť
Et ad ꝯfirmationẽ p̄dictoꝝ adduci põt illđ qđ
accidit in ciuitate Mantue ĩ illo de q̄ ip̄e btũs
frater Bernardinꝰ fundauit montẽ pietatis cũ
denarij ſolutione. Nam cũ de ip̄o monte p̄dica-
ret aſtante maxima ꝓpli nũeroſitate: viſa fuit in
aere maior angeloꝝ mľtitudo q̄ʒ eſſent hoĩes in
terra.⁊ inter eos erat q̄dã magnꝰ p̄nceps habẽs
in manu duas coronas.ſ. ꝟginitatis ⁊ doctrine
⁊ reuelatũ fuit infra ſcripte ꝑſone ꝙ erant beati
Bernardini. Quã mľtitudinẽ angeloꝝ in for-
ma hũana cũ illo p̄ncipe q̄ erat ehꝭs vidit oclis
ꝓprijs quedã deuota mľier fidedigna celibẽ vi-
tã tenẽs a puericia ſua.⁊ oroni q̄ſi ꝯtinue vacãs
in qua q̄tidie in extaſim rapiť. ⁊ ei diuina reue-
lanť. Et ip̄a hoc reuelauit fratri Jacobo đ leuco
laico ſocio ip̄ius bti fratris Bernardini dicens
ꝙ in eo habebat nõ minorẽ deuotionẽ q̄ʒ in btõ
Franciſco. Et ipſe frať Jacobꝰ hoc mihi retulit.
Sed forte q̄reret aliq̄s vñ ꝓcedit ꝙ aliq̄ ita impie
ꝑſequũť montẽ pijſſimũ. Cui rñdeo ꝙ tales aut
ſunt vſurarij publici vel occulti exercẽtes fenus
ꝑ ſe vel ꝑ interpoſitã ꝑſonã. vtputa hñtes pecu-
niã in manu iudeoꝝ vel vſurarioꝝ a q̄bꝰ recipi-
unt lucrũ.⁊ iđ ſunt ꝯtrarij ſacro monti q̄ vſura
rij ꝓſternunť ⁊ ad nihilũ tandẽ deducenť. Aut
tales recipiũt tributa ab vſurarijs.⁊ ideo eis fa-
uent ꝯtra montẽ. Aut mouenť inuidia ⁊ liuore
q̄ afficiunť inſtitutoribꝰ ip̄ius montis. Aut hoc
agũt ſtudio ⁊ ꝯſuetudine ꝯdicendi ꝟitati. vľ ꝑ-
tinatia ⁊ obſtinatiõe defendẽdi ſuas erroneas o-
piniones. Vñ vt intellexi a paucꝭ diebꝰ citra q̄-
dã publice p̄dicauit ꝙ ſi eſſet infirmꝰ ad morteʒ
⁊ ſciret ꝓ certo ſe debere ad ĩfernũ ire niſi diceret
p̄dictũ montẽ eſſe licitũ potiꝰ eligeret dãnari q̄ʒ
illud dicere. Aut certe h̄ agũt ex ignorãtia. Que
poſt publicationẽ ⁊ lectõem iſtiꝰ libri erit craſſa
⁊ ſupina.⁊ in illo q̄ hũc libꝝ ex malicia legere no
luerit erit ignorãtia affectata. Nã de ip̄o dici po
terit illđ qđ inq̄t ꝓphã. Ps.xxxv. Noluit intelli
gere vt bñ ageret. Nemo eñi eſt adeo ꝯtrarius
monti q̄ ſi legat hunc librũ ſine mala paſſiõe. nõ
cognoſcat ip̄ius montꭍ iuſtificatione. Credo tñ
ꝙ mľti vſq̄ʒ in p̄ñs tenuerũt opinionẽ ꝯtra mon
tẽ.q: erãt male informati de caſu ip̄ius montꭍ.
Et iſti ſunt excuſati ⁊ ſine crimine q̄ ad h̄. Amo
do aũt mutabũt ſniam hñ infirmati. Et ideo ad
eos nõ referunť aliq̄ improꝑatiões vel rep̄henſi
ones facte impugnatoribꝰ montꭍ in h̄ lib. Sed
ſolũ ad impugnãtes eum ex certa malicia. ꝯtra
q̄s ſic oportuit inuehere. vt ſaltẽ ꝯfuſione retẽti
ceſſent ab impugnatiõe tã meritorij oꝑis.

Pars quarta huius tractatus que dicit̄ ꝯfirmationis.

R

quã pluribus ſũ-

a

mis põtificibꝰ ꝯfirmatus fuit mons
pietatis ꝑ ſpeciales bullas ⁊ breuia a-
pľica. q̄ q: ego oĩm tenorẽ autenticuʒ
videre nõ potui. Solũmodo referã illa q̄ oclis
ꝓprijs vidi. Eſt ḡ ſciẽdũ ꝙ reuerẽdiſſimus dñs
G. ep̄s Hoſtienſis.⁊ cardinalis rothomagẽſis
atq̄ʒ ſanctiſſimi dñi Pij pape ſcđi camerariꝰ de
mãdato eiuſdẽ ſũmi pontificis oraculo viue vo
cis ſibi facto cõfirmauit ⁊ approbauit capitula
montis vrbis veterꭍ qui vltra p̄dictũ mandatũ
auctẽ officij ſui camerariatꝰ cũ ꝯſilio ac aſſenſu
reuerẽdiſſimoꝝ dñoꝝ.ſ.camere p̄dicte p̄ſidẽtũ
⁊ clericoꝝ examinata ac diligenť ꝯſiderata: pre
dicta ſtatuta declarauit eſſe licita.⁊ eadem fecit
ſcribi a Laurẽtio de viterbio camere apľice no-
tario ⁊ ſigillo ſuo muniri. Jn q̄nto aũt capitulo
p̄dictoꝝ ſtatutoꝝ cõtineť ꝙ ſoluať a mutuata-
rijs tm̃ ſinglo mẽſe ꝓ ſatiſfaciẽdo officialibꝰ ⁊c̄
Jdẽ q̄ʒ Pius papa ſcđs ꝑ ſuũ breue qđ incipit.
Cũ dilecti.datum Rhome ſub anulo piſcatoris
in.M.cccclxiij.die.iij.Junij pontificatꝰ ſui an
no.v. Omĩbꝰ q̄ infra mẽſem a publicatiõe ip̄ius
breuis decẽ ducatos donarẽt ad erectiõem ⁊ au-
gmentũ p̄dicti montis ꝯceſſit ꝙ poſſent eligere
ꝯfeſſorẽ q̄ eos de caſibꝰ reſuatis ſemel in vita et
in mortis articulo cũ plenaria remiſſione omni-
um peccatoꝝ ſuoꝝ abſolueret. Qui vero minꝰ
ſm facultatẽ ſuaʒ. ſingulis annis vite ſue ſeptẽ

annos ꝛ ſeptem q̄dragenas verar̄ indulgentia/
rum ꝯceſſit. Qui vo nō donarēt/ſed dicto mon
ti iux̄ poſſibilitatem ſuam mutuarent: ſingulis
annis q̄bꝫ mutuarent totidem annos ꝛ quadra
genas auct̄e aplica indulſit. Et p̄cepit ſub pena
excommunicatiōis vt pecunia dicti montis nō
ꝯuertat̄ in alios vſus q̄ꝫ i mutuo paupeꝝ. S
¶ Paulus q̄ꝛtꝫ papa ſcđs in ſuo breui ſub ānu
lo piſcatoris dato rhome die.xi.Octobris.M.
cccclxvij.pontificat⁹ ſui anno.iiij.qđ incipit Cū
acceperimus. Commiſit gubnatori ſue ciuitat̄
Peruſine dño Joanni baptiſte de Sabellis p̄
tonotario vt burſam officialium Montꝭ pau/
peꝝ ipſius ciuitatis ad inſtar vereꝝ ꝑ ip̄m papā
compoſitam/examiaret dicens: ꝙ q: ſi eſſꝫ ma/
ior numer⁹ officialiuꝫ q̄ꝫ ſit neceſſe ſapit labem
fenoris ꝯ formā inſtitutiōis dicti Montis. Jō
volebat ad hoc vt ſine ſorde peti eius admiſtra
tio đ bono in melius ꝑcederet dictos officiales
ad debitū ꝛ couenientē numerū reduceret. Hec
ibi. Ex q̄ ergo papa đclarat ꝙ qñ exigit̄ a mutua
tarijs ſalarium pro maiori numero officialium
q̄ꝫ ſit neceſſe ad gubernationem p̄dicti Montꝭ
eſt vſura. Exigere aūt ꝑ debito ꝛ ꝯuenienti nume
ro pōt fieri ſine ſorde peti/patꝫ iuſtificatio ipſi⁹
Montis in ſolutiōe denarij ꝑ officialibus.
T Sixtus etiam papa q̄rt⁹ i ſuo breui/qđ in
cipit: Ad ea.quod fuit directum ep̄o Viterbio.
ꝛ datum Rome ſub annulo piſcatoris in.M.
cccclxxij.decimooctauo Kalendas Maij pon
tificatus ſui anno p̄mo. Predicto ep̄o Viterbi
no mandauit vt ſtatuta Montis p̄dicte ciuita
tis facta ſiue ꝯfirmata auct̄e ꝛ decreto reueren
diſſimi dñi Laurentij archiep̄i ſpoletani ꝑuin/
cie patrimonij beati Petri in tuſcia gubnatoris
ꝑut in ſupplicatiōe cōitatis Viterbij cōtinebat̄.
Jn q̄ etiam dicebat̄ ꝙ erant laudabilia ꝛ hone/
ſta ſtatuta ac ſanctoꝝ patꝝ ordinatiōibꝫ nō ꝯtra
Vocatis vocādis ſi đ p̄miſſis ei legitime cōſti/
tiſſet auct̄e ſua approbaret ꝛ ꝯfirmaret/ ac ſup/
plens oēs ꝛ ſingulos defect⁹ q̄ forſitan interuene
rint: mādaret ipas ordinatiōes ꝛ ſtatuta tam q̄
ad officiales q̄ꝫ quo ad reliqua inuiolabil̄r obſ
uari. Cōtradictores ꝑ cenſurā eccl̄iaſticam ap/
pellatione poſtpoſita compeſcēdo/ ꝛ ibidem ait
p̄dictus pontifex. Nos enī ſi approbationem et
ꝯfirmationē huiōi ꝑ te fieri ꝯtigerit vt p̄fert̄ ipi
us Montis officiales q̄ p tp̄e erunt cum oībꝫ
ꝛ ſingul̄ dicti Montis pecunijs/bonis/ꝓuenti
bus/ſtatutꝭ/ꝛ ordinatiōibꝫ ſub nr̄a ꝛ ſedis apo/
ſtolice ꝓtectiōe recipimus: ꝛ a quorūcunqꝫ alio
rū iuriſdictiōe ꝛ ſuperioritate eximimus ac tota
lit̄ liberamus. Hec ibi. Ex quibꝫ patꝫ ꝙ nō ſolū
ip̄e Mōs ē locus pi⁹ ꝛ exempt⁹. Sed in hoc ſu
per alia pia loca priuilegiatus: ꝙ immediate eſt
ſedi apoſtolice ſubiectus ꝛ commendat⁹. Jbidē
etiam p̄cipit p̄fatus pontifex ne pecunie ꝛ ꝓuen
tus dicti mōtꝭ in alio q̄ꝫ i mutuo ꝯuerti poſſint
ſine ſedis ap̄lice licētia ſpāli. ꝛ ꝙ impedientes ne
p̄dicte pecunie exigant̄ ꝛ i vſus deputatos libe/
re conuertant̄ excōicatōis ſniam ipſo facto incur
rant. Predictus aūt ep̄us ſm tenorē p̄fati bre/
uis exequens voluntatē ip̄ius pontificis. dicta
oīa ſtatuta montꝭ approbauit atqꝫ auct̄e ap̄lica
cōfirmauit. Jn quibꝫ ſtatutꝭ eſt inter alia vt ſol
uat̄ tantū ſingulo mēſe a mutuatarijs ꝛc̄. ꝑ offi
cialiū ſalario. Ex qua ꝯfirmatione patet p̄dicta
ſtatuta non eſſe ꝯtraria decretis ſctōꝝ patrū. Et
eſſe laudabilia ꝛ honeſta. Sed aduerſarij mon
tis dicūt ꝙ ex quo pontifex dixit ꝙ ſuppleret de
fectus ſingulos ꝛc̄. preſupponit in ip̄o monte in/
teruenīſſe defectus. O inſipientia maxima. Nō
enī dixit Suppleas defectus qui interuenerūt
Sed ſi q̄ forſitan interuenerint. Si autē nihil
ponit ineſſe ſicut nec alie ꝯditionis q̄ ſignificāt
rem dubiā que ſe hꝫ ad eſſe ꝛ nō eſſe ſm Bar.in
l.j.ff.de condi.ꝛ demon. Et tanto amplius q: et
poſito ꝙ dixiſſet. Supplemus oēs defect⁹ q̄ in/
teruenerūt ꝛc̄. intelligeret̄ de defectibꝫ alicui⁹ ſo
lennitatis req̄ſite ad montis inſtitutionē. Quo
modo loquēdi vtit̄ ſedes ap̄lica in ſimilibꝫ. Nō
aūt de aliquo defectu peccati. Quis enī eſt ita đ
mens vt putet predictū pontificē ſapientiſſimū
per p̄dicta v̄ba ſupplet̄onis defectuū intende/
re diſpēſare in aliquo qđ fieri nō poſſit ſine pec/
cato: Aut ꝯcedere aliquā vſurā quā ſciebat eſſe
indiſpenſabilem. V Jdem quoqꝫ pontifex
ſixtus quartus per bullā que incipit. Ad ſacraꝫ
ꝛ fuit data Rhome.in.Mcccclxxix.quarto no
nas Junij pontificat⁹ ſui anno octauo. fac̄ mē/
tionē quō in ciuitate peruſina ordinat⁹ eſt mōs
pietatꝭ auctoritate apoſtolica. Et ꝯcedit cōmu/
nitati Sauonenſi motu ꝓprio.ꝛ nō ad ei⁹ vl̄ al/
terius inſtantiā. ſed de mera ſua deliberatione
ꝛ ex certa ſcientia licentiā ꝛ facultatē auctoritate
apoſtolica ordinandi montē pietatis in ciuitate
Sauonenſi ac officiales ꝛ ſtatuta que ꝑ illius
manutentiōe ꝛ ꝯſeruatione videbunt̄ neceſſaria
ꝛ opportuna ad inſtar montꝭ pietatis dudū or/
dinati i dicta ciuitate peruſienſi. Et cōcedit mul
tas gratias ꝛ indulgentias fautoribꝫ ꝛ porrigē/
tibꝫ manus adiutrices p̄dicto monti. Et inſu/
per ſtatuit vt quicunqꝫ aliquē qui prouent⁹ di/
cti montis augere intenderet quo min⁹ id faci/
at directe vel indirecte impedierit vel quouis q̄
ſito colore retraxerit. ip̄o facto ſniam excōicatio
nis incurrat a qua ab alio q̄ꝫ a Rhomano pon/
tifice nequeat abſolui preterq̄ꝫ in mortis articu/
lo. Et nihilo min⁹ duplū eius qđ fraudatū fue/
rit reſtituere teneat̄. Hec ibi. Cū igit̄ mons pie/
tatꝭ ꝑuſij ſit iſtitut⁹ cū ſolutiōe denarij. Et talia
ſint ei⁹ ſtatuta ꝑ ſedē ap̄licā ꝯfirmata appet ꝙ p̄
dict⁹ pōtifex ꝯcedēs fieri Sauone ſic ē ꝛ fcīm eſt.
mōtē: ad iſtar mōtꝭ Peruſij cū ſil̄ibꝫ ſtatutꝭ. cō
ſeq̄nt̄ ꝯceſſit poſſe exigi denariū ꝑ ſolutiōe offici
aliū ſic fit ꝑuſij. Et ꝙ h̄ ē licitū declarauit. X

Innocentius quoq; papa octauus in bulla ſua
que incipit: Ad ſacram Petri ſedem: que data
fuit Rome in. M.cccclxxxvj.tertio Kal'.decē-
bris pontificatus ſui anno.iij. Recitat quō cōi-
tas mantuana erexit montē pietatis cū ſtatutis
& ordinationibꝫ &c̄. Int' q̄ ordinatum eē recitat
ꝙ mutuatarij vigore p̄dictoꝝ ſtatutoꝝ ſoluere
teneant' vltra ſortem mutuatam duos denari-
os ꝑ libra ſingulo menſe/ꝑ ſatiſfactione officia-
lium & expenſaꝝ: & ꝙ p̄dicta communitas pre-
ſentauit p̄dicta ſtatuta illuſtriſſimo marchio-
ni ſuo vt illa approbaret. Qui ea diligent' exa-
minari fecit ꝑ ꝯſiliarios ſuos. Qui mature oi-
bus conſideratis rn̄derūt tenorem eoꝝ eſſe re-
ligioni chr̄iani ꝯſentaneū & ipſi marchioni ho-
norificum ac ciuitati & ſubditis eius cuicū; vti-
lem. Vn̄ ip̄e marchio p̄dicta capitula approba-
uit &c̄. Vn̄ humilr̄ ſupplicauit p̄dicta commu-
nitas vt ip̄e pontifex erectionē montis & omnia
eius capitula & ordinatiōes auc̄te apl'ica cōfir-
mare & approbare dignaret'. Et ſubdit: Nos igi-
tur ordinationē dicti Montis pietatis q̄ eiſdē
incol' nō paꝝ ꝓficua eſſe dinoſcit' plimū in dn̄o
commēdantes ac cupiētes vt illa nr̄e approbati-
onis munimie circūfulta firmius obſeruet'. Et
mōs ip̄e ad vberiorem paupeꝝ ſubuētionē in di-
es ſuſcipiat incremētū. Felicis recordatōis pau-
li pape ſcd̄i q̄ Peruſine ciuitatis & Sixti pape q̄r-
ti qui Sauonen' vrbis ordinationes & ſtatuta
Montis pietatis ꝑ lr̄as approbauer̄t: veſtigijs
inherēdo/hmōi ſupplicatiōibꝫ inclinati/creati-
onem/inſtitutionē/plantationē/erectionē/& ea
q̄ ꝑ illi⁹ directiōe/manutentiōe/& ꝯfirmatione &
incremento emanauerūt ordiatōes ac capl'a p̄-
dicta/ac in ill' ſtatuta & decreta q̄cū; auc̄tate
apl'ica ex certa ſcia approbam⁹ & ꝯfirmam⁹ ac p̄-
ſentis ſcp̄ti patrocinio cōmunim⁹ &c̄. Et ibi mā-
dat ne dicti Montis pecunia & ꝓuent⁹ in toto vl'
in ꝑte in alios vſus ꝯuertat' q̄; in mutuo indigē-
tiū. Volēs inſuꝑ ꝙ q̄libet impediēs vl' retrahēs
aliquē volentē augere Montē p̄dictū ſiue ali-
q̄d ei offerre/ſiue d̄ directe/ſiue indirecte/aut q̄-
uis q̄ſito colore facere p̄ſumat/ excōicationē in-
currat: a q̄ niſi in mortis articulo ab alio q̄; a ro-
mano pontifice neq̄at abſolutiōis bn̄ficiū obti-
nere. Et nihilomin⁹ duplū ei⁹ qd̄ defraudatū fu-
erit ſeu ne illi erogaret' ſuaſum: eidē Monti re-
ſtituere teneat'. Idem quoq; pontifex i ſuo bre-
ui dato rome eodē anno die.vij. decēbris/qd̄ in-
cipit Fideli relatiōe religioſiſſimi filij bernardi-
ni d̄ feltro. & directū fuit ep̄o mantuano ꝯceſſit
auc̄te apl'ica p̄dicto ep̄o ptātē q̄tūs oībꝫ q̄ p̄fato
Monti aliq̄d tribuerēt ꝓ eius incremēto ſm iu-
diciū officialiū q̄ dicto monti ꝓ tp̄e p̄erūt ꝯcede-
re poſſet facultatē eligēdi ſibi in articulo mortis
idoneū ꝯfeſſorē q̄ eos abſoluere valeat ab omni-
bus peccatis et cenſuris q̄buſcū; ac plenariam
elargiri tribuere remiſſionem. Volens tamē ꝙ hec
poteſtas vltra decē annos non extēderet'. Idem
etiā pontifex in alia bulla data Rome in M.
cccclxxxviij.ſexto idus Maij pontificat⁹ ſui an-
no.iiij. Et ſilr̄ icipit. Ad ſacrā. recitat quō i ſup-
plicatione ſibi porrecta a cōitate ciuitatis Ceſene
fuit ei intimatū ꝙ ipſa cōitas erexit mōtē pieta-
tis cum certis ſtatutis: inter q̄ explicat' ſtatutum
ꝙ mutuatarij teneant' ſoluere vltra ſortē tm̄ ꝑ
libra ꝑ ſingulo menſe ꝑ ſatiſfactione expenſarū
et ſalario officialiū. Ac ei fuit hūiliter ſupplica-
tū vt p̄dicta ſtatuta approbare & confirmare di-
gnaret'. Et poſtea ſubdit. Nos igit' dicti montis
inſtitutiōem plurimū in dn̄o cōmēdātes: hmōi
ſupplicatiōibꝫ inclinati: ordinatiōes & ſtatuta p̄-
dicta: et ꝓut illa ꝯcernunt omnia & ſingula in di-
ctis capitulis ꝯtēta ac inde ſecuta q̄cū;: aucto-
ritate apoſtolica approbamus & ꝯfirmamus &c̄.
Prefatus q̄; papa in alia bulla data Rome eo-
dem anno.xvj.Kal'. Junij: que eodem modo in-
cipit: Enarratis ſtatutis montis parmenſis. Int'
que particulariter explicat ſtatutū ꝙ mutuata-
rij teneant' ſoluere ꝓ ſingulo menſe duos dena-
rios ꝑ libra: vt ſatiſfiat expenſis & ſalarijs offici-
alium &c̄. Poſtea approbando ſingula & confir-
mando ſubdit. Nos ꝯo &c̄. Ubi ponit oia ad lit-
terā q̄ poſuit in bulla mātuana ſup̄ recitata.

Beatiſſim⁹ quoq; in chr̄o pater Alexāder pa-
pa ſext⁹ montē Paduanū dicēs laudabilr̄ inſti-
tutū in ſua bulla que incipit: Paſtoris eterni. et
fuit data in M.cccc.xciij.pridie nonas Februa-
rij: pontificat⁹ ſui anno.ij. Predict⁹ aūt mons
eſt pariformiter inſtitutus cum p̄dicta ſolutiōe
denarij. Item ibidem p̄fat⁹ pōtifex multas gra-
tias cōcedit cōfraternitati ipſi⁹ montis vtriuſ;
ſex⁹ tā ſeculariū q̄; religioſoꝝ & etiā clericoꝝ. ſ.
vt poſſint eligere vnū ꝯfeſſorē q̄ eos valeat ab-
ſoluere ab oībꝫ caſibꝫ ſedi apl'ice reſeruatis. exce-
ptis q̄buſdā ibi expꝛ̄ſſis. Oia quoq; vota ipſorū
poſſit cōmutare in alia opa pietatis ipſi⁹ montis
vtilitatem cōcernētia. arbitrio tn̄ ep̄i Paduani.
exceptis aliquibus votis que ibi reſeruat. Item
ꝙ p̄dictus cōfeſſor poſſit eis impertiri: ſemel in
vita & ſemel in morte plenariā indulgentiā oim
ſuoꝝ peccatoꝝ de quibus corde cōtriti et ore cō-
feſſi fuerint. O igit' ꝑtinaces & ſtolidi impugna-
tores pietatis. Si contractus montis eſſet illici-
tus & cōtra ius naturale & diuinū: et ꝯtra dei ac
ꝓximi charitatem: atq; vſuraria prauitate cōta-
minat⁹: Quō approbarēt ip̄i tot p̄clari atq; ſa-
pientiſſimi pōtifices vicarij chr̄i? Quō darent p̄-
dicto mōti taliter inſtituto & eius fautoribꝫ tot
gratias & p̄uilegia ſi eſſet iniquus & ꝑuerſus: vt
vos inique & ꝑuerſe aſſeritis? Si non eſſet ma-
gnū peccatum impedire predicti mōtis augmē-
tum: profecto in ipſos impedientes non fulmi-
narent tamen expauescendā excōmunicationis ſen-
tētiam. Nemo enim excōmunicari debet niſi ꝓ
mortali peccato. & in eum ferenda eſt excōicatio

Digitized by Google

qui nõ videt̃ poſſe aliter corrigi ſm ſctm̃ Bona
uẽ. Tho. ac Rich. in. iiij. diſt. xviij. ꝛ patet in c.
Nemo. xj. q. iij. q̃d etiã ponit glo. in c. ex pte. ꝺ v.
ſig. Ex q̃bꝫ oĩbꝫ patet nõ ſolũ grauit̃ peccare im
pugnatores mõtiſ. ſed ad magnã reſtitutiõez te-
neri ipi mõti ꝑpter dãna q̃ ſuis diabolicis dictiſ ꝛ
ſcriptis illi inferũt. Digit̃ maledicte pctõr nõ ac
cendas ignẽ nec iacias lapidẽ vbi trãſeũt gẽtes.
Quã em̃ reſtitues ſi detrabis? Remoue ẽgo a te
os prauũ: ꝛ detrahẽtia labia ſint ꝑcul a te: Pro
uer. iiij. Quiſquis em̃ v̾bo vl' ſcripto aſſerit p̃di
ctũ mutuũ montis eſſe vſurarium: directe aut
ſaltẽ indirecte retrahit a ſubuẽtiõe ipſiꝰ montiſ
eos q̃ ſibi credunt. Quis em̃ offeret monti pecu
niam quã putet cum pctõ exerceri ad vſurã ſine
aliq̃ ſuo cõmodo? Quid ẽgo meret̃ ille temerariꝰ
q̃ librũ abominabilẽ piijs mentibꝫ edidit quẽ de
monte impietatis intitulauit: atq3 in tantã p̃ſũ-
ptionem ꝛ ꝑteruiã prũpe auſus eſt: vt in eo aſſe
rat oẽs bullas ꝛ lr̃as ap̃licas approbãtes p̃dcm̃
montẽ ꝛ dicentes eum nõ eſſe vſurariũ: eſſe fal-
ſas ꝛ abiijciẽdas atq3 iuri cõi ꝛ naturali atq3 ſa-
cris legibꝫ ꝛ canonibꝫ: imo etiã diuine legi ꝯtra
rias? Talis nãq3 liber vltra alias infamatiões
quas ꝯ̃ inſtitutores ipſiꝰ mõtis ꝯtinet: matie ſe-
dis ap̃lice vilipẽdiũ facit. Unde libellus famo-
ſus appellari põt. Aut em̃ hec falſitas bullaru3
ꝛ lr̃aꝝ ap̃licaꝝ quã ipẽ affirmat ꝑuenire opor-
tuit a malicia eas impetrantiũ: aut ſcptoꝝ apo
ſtolicoꝝ aliorũq3 per quoꝝ manꝰ dicte bulle ſiue
lr̃e expediende tranſeũt. Aut ex malicia ſũmoꝝ
pontificũ illas cõcedentiũ: aut certe ex ignoran
tia ipoꝝ: eoq' ignorent leges ꝛ canones atq3 iu-
ra legis naturalis ꝛ diuine: q̃ oĩa falſiſſima ſũt.
q̃a ſummꝰ pontifex omnia iura in ſcrinio pecto
ris ſui ꝯtinere ꝓbibet̃. vt in c. Licet. de conſti. li.
vj. Cum ẽgo dicat ex certa ſciã ꝛ ꝓprio motu dictũ
montẽ cum talis denarij ſolutiõe eſſe licitum: ꝛ
ſine alicuiꝰ vſure peccato eſſe: patz illius libri cõ
poſitorẽ de ignorantia notantẽ vicariũ chr̃i eſſe
valde temerariũ ꝛ ꝑteruũ. Mlto aũt magiſ de-
linquere ſi tales litteras falſas ipm ſcienter fe-
ciſſe teſtet̃. Magnopꝫe quoq3 peccat ſi ipſam fal
ſitatem appoſitam ab impetratoribꝫ ſiue ſcptori
bus ipſaꝝ bullarũ ſiue litterarũ dicat. Unõ pe
na libelli famoſi puniẽdus eſt: ſi ea q̃ contra p̃-
dictos deſcripſit nõ ꝓbauerit in iudicio aduoca
tus: vel non retractauerit. Sed dimiſſa puniti-
one legis ciuilis que iubet libellos famoſos cõ
ponẽtes decapitari vel deportari. vt in. l. vnica.
C. de famo. libel. Solum poterit ſm iura cano-
nica flagellari. vt in c. ꝓmo. v. q. j. Item ſi nolue
rit retractare quod male ſcripſit: debet anathe-
matizari. vt in c. hi qui inuenti. eadem q. ꝛ cau
ſa. vel aliter ad arbitriũ iudicis puniri. c. de cau
ſis. in fi. ꝺ offi. delega. Unde forte erit expediẽs
eũ tãdiu carceribꝫ mãcipari: donec q̃d male de-
ſcripſit/in ſcriptis retractauerit. Etſi forte retra
ctare noluerit: ſed in ſua ꝑtinacia ꝑdurare: ſaltẽ
illũ carceralis cuſtodia ab impugnatiõe ꝛ vexa
tione ſacri montis compeſcet: quem eccl'iaſtice
cenſure ad ſanam mentẽ nequeunt reuocare.

Pars quīta huius tractatus que dicit̃ approbationis.

Z

Predictũ cõtra-

ctum montis cũ ipſa ſolutiõe dena
rij bonum eſſe atq3 iuſtiſſimũ q̃ꝫpri
mũ religioſi ſctiſſimi publice p̃dica
uerũt: ꝛ multos mõtes erexerũt: ꝛ nunq̃3 retra-
ctauerũt. Inter quos fuit btũs frater Micha-
el de carcano p̃dicator veritatis: q̃ multis coru
ſcat miraclis. Et beatus frater Marcꝰ de Bo-
nonia ſimiliter miraculis clarus. et beatus fra
ter Cherubinus de Spoleto cuius aiam e cor-
pore migrantẽ vidit q̃dam deuotus frater no-
ſter deferri ab angelis cherubici ordinis in celũ
ꝑ q̃ndam ſcalã fulgentiſſimã3 que ꝑtendebat̃ a
cella in qua obierat vſq3 ad celum. Et idem fe-
cit btũs frater Jacobus de marchia amicꝰ ꝛ ze-
lator fidei: qui decẽmilia hereticoꝝ baptizauit:
et duomilia miracula fecit. Et idem fecit beatꝰ
noſter frater Antoniꝰ de vercellis: Angelus de
clauaſio: Bernardinus feltrinus: Andreas de
fauentia: et multi alij qui plurimis coruſcant ꝓ
digijs in teſtimoniũ veritatis. Oppugnatores
aũt eiuſdem montis nullo miraculo coruſcant
Ex quibus patet iuſtificatio montis. quia mira
cula ſunt ſufficiẽs teſtimoniũ ad probandã3 ali
quam veritatem. c. cum ex iniuncto. de hereticiſ
Hunc quoq3 montẽ eſſe iuſtiſſimũ quaſi innu
merabiles iuris vtriuſq3 doctores ac ſacre theo
logie magiſtri ꝑteſtati ſunt. atq3 ſuis cõſilijs ſu
per hoc editis approbauerunt: in quibꝫ nullam
in hoc contractu cõmitti vſuram ſiue aliud pec
catũ clariſſime declararũt. ſ. collegiũ oĩm docto
rũ vtriuſq3 iuriſ ſtudij Peruſini: q̃d edidit vnũ
conſiliũ inexpugnabile ꝓ iuſtificatiõe cõtractꝰ:
ſiue oĩm ꝯtractuũ montis. Idem fecit collegiũ
oĩm doctoꝝ ſtudij Parauini ſiue Paduani. Et
ſimil'r egit collegiũ ſtudij ſenenſis. ꝛ collegium
ciuitatiſ florentine. Quoꝝ q̃ttuor collegioꝝ ex-
cellentiſſima ꝯſilia ego vidi. Idem q̃3 fecit colle
giũ doctoꝝ ciuitatis placentine. quod in ſuo cõ
ſilio ſuꝑ h̃ edito probat iſraſcptas cõcluſiões cũ
corollarijs ſuis. ¶ Cõcluſio prima eſt: q' ꝓ expẽ
ſis et oneribus ꝛ ſalarijs ꝛc. aliquid accipe vſq3
ad concurrentem quantitatẽ dictarum expenſa
rum nulla prorſus dici poteſt vſura vel peccatũ
Ex qua infert̃ corollariũ: q' dici debet opus piũ
ſanctum ꝛ charitate plenum. Et q' cõtraria ſen-
tiens: dogma ꝑuerſu3 habet. et falſas ac nouas
gignit opiniões. Etſi paret̃ audacia verbis ihe-

que dicitur approbatõis

rendo gloſe in cle. ꝑma. extra de vſur. in glo. pt.
diceremus eũ ſuſpectũ õ hereſi. late ſaltẽ loquẽ
do vt habet in c. hereſis. ⁊. ca. ſeq̃nti. xxiiij. q. iij.
Scd̃a ꝯcluſio ẽ ꝙ maſſarij ſeu depoſitarij elec
ti nullatenus peccãt. Ex qua corollariũ infert
ꝙ cũ ſint miſtri pietatꝫ: merent. Tertia ꝯcluſio
ꝙ illa excreſcẽtia cũ in caſu p̃dicto nõ efficiat in
dñio alicuiꝰ ex miſtris nec etiã cõitatꝫ. nec elar-
gientiũ monti aliq̃ modo nõ põt dici vſura. Ex
q̃ infert corollariũ ꝙ ſola retẽtio fulcita recto et
iuſto animo reſtituẽdi modo de q̃ in capitulis:
nõ nutrit pctm̃. Et ꝙ mons pietatis factus au
ctoritate epi dicit locus pius. et illi cõpetũt oĩa
ꝓuilegia eccl'iaꝝ q̃tenꝰ ei adaptari poſſunt. hec
illi. Quoꝝ pulcras ꝓbatões cauſa breuitatis ꝑ
tranſeo. O igit indurati aduerſarij mõtis. Si
nunq̃ꝫ eẽnt alie ꝓbatões. deberetꝫ tot ſapientiſ-
ſimoꝝ hoĩm adq̃eſcere ꝯſilio ⁊ determinationi.
Quales ſũt omẽs doctores Peruſij. Padue
Senaꝝ: Florentie: ⁊ Placẽtie q̃ nemine diſcre
pante hoc affirmãt. Conſiliũ collegij Peruſini
incipit. Punctus talis eſt. Ciuitas Peruſina.
Cõſiliũ collegij Paduani incipit. Magnifica
cõitas Padue. Conſiliũ collegij Florẽtini inci
pit. Punctꝰ eſt talis. Ciuitas Florẽtina. Et eo-
dẽ modo incipit ꝯſilium collegij Senẽſis mu
tato nomĩe ciuitatis. Aliud quoqꝫ ꝯſilium ap-
probatum ꝑ doctores collegij Florentini. Pe
ruſini ⁊ Senẽſis ꝓbãs iuſtificationẽ ꝯtractuũ
montis. incipit. Poſito puncto ⁊ diſtinctis q̃t-
tuor ꝯtractibꝫ. Et oĩa p̃dicta collegia corrobo-
rauerũt ipa ꝯſilia ſua ſigillo collegij ꝯſueto. Et
ſilr fecit collegiũ Placentinũ cuius cõſiliũ inci
pit. Chũ ⁊ glorioſe mr̃is. In multis quoqꝫ ca-
pitulis tã generalibꝫ q̃ꝫ ꝓuincialibꝫ. non ſolũ or
dinis noſtri. ſꝫ etiã alioꝝ fuit determinatũ p̃di
ctum mõtẽ eſſe iuſtũ ⁊ licitũ. Vñ magiſter dio
dorus Cremonẽſis ordinis carmelitaꝝ ac ſacre
theologie doctor ꝑitiſſimus q̃ hãc opinionẽ te-
net ⁊ affirmat: aſſerit ꝙ in ſuo capitulo cũ qui-
dã doctor interrogaſſet de ipſo monte. Vicariꝰ
generalis ordĩs ſui rñdit eẽ iuſtũ ⁊ bonũ Ma
giſter etiã Hiero. carẽzonus de cremona artiũ
ac medicine doctor idẽ tenet. Qui ꝯtra libꝝ fra
tris Nicolai bariani impugnãtꝫ montẽ p̃dictũ
poſuit infra ſcriptas cõcluſiões cũ corollarijs.

Prima concluſio Piiſſimus mons pauperũ qui oblocutionibꝫ ⁊ inuectiuis
dũtaxat iniq̃ſſimis maxima temeritate laborat:
ſingulos penitus excludit errores: ⁊ ad vnguẽ
oẽs euãgelicos textꝰ ꝯtinet ac veneratur q̃ ad ipm
ꝑtinent ⁊ dirigunt. Hic enĩ labor mercẽnarius
nõ defraudat: ⁊ iopi caute ſubuenit ⁊ pie. Sim
plicitas enĩ columbe mutuat. et ſerpentꝫ prudẽ-
tia recipit cautionem.

Secũda cõcluſio Totus mũdus mõte iſto pietatꝫ elucet in q̃ nullus ꝯtractꝰ
illicitꝰ reꝑit. Hic etenĩ oꝑa vendit: domꝰ locat:
pecunia mutuat: ⁊ nihil aliud ꝑ ſe montẽ ingre
dit. Nec ex his nouũ q̃d aliud reſultat ab his: eo
ꝙ hec ſolũ habent ordinis vnitatẽ ad ſubueniẽ-
dũ. ſ. pauꝑibꝫ. Et hic eſt finis p̃ncipalr intentus
ꝓpter quem oĩa alia que bona ex ſe ſunt hunc pi-
um montẽ ingrediunt.

Tertia cõcluſio. Perfecta cõformitas eſt huius pietatis ad bonũ: nec maluꝫ
vllũ admittit. Bonũ enĩ bono cuilibet cõgruit
et ꝯſentit: maloqꝫ oĩ diſſonat vbicũqꝫ. Ideo hic
pius mons bonũ habet finẽ: ⁊ oĩa media bona:
et bñ ad hunc finẽ dirigit ⁊ acceptat. ac ꝑ h̃ me-
liora fieri neceſſe eſt: eo ꝙ his ⁊ finis bonꝰ irra-
diat. Ideo error eſt dicere ꝙ bona ſũt q̃ in mõte
ſunt. quia bono animo fiunt ⁊ non aliunde. imo
bona ſunt media. ⁊ ꝓpter bonum finem meliora
habenda ſunt.

Quarta concluſio. Propter mutuũ nunq̃ꝫ tñ ex mutuo licitũ ẽ ſperare. Nec
opus eſt noua diffinitiõe vſure. Clarꝰ etenĩ ⁊ cõ
pletus eſt textus dominicus. Cõuertunt enĩ: ex
mutuo ſperare: ⁊ eſſe vſurariuꝫ. Mutuate inq̃t
nihil inde ſperantes. Spes enĩ lucri locum te-
net ꝓ genere. Et ly ex mutuo ꝓ differẽtia ſupplet
Qui enĩ ſic ſperat vſurarius eſt etiamſi non lu-
cretur. Et qui ſuꝑaccipit ſine tali ſpe: non debet
vſurarius nuncupari. Nã non dicit dñs: vt iſti
volunt ampliare ad pauꝑꝝ detrimentũ: Mu
tuate / nihil ꝓpter mutuũ: vel ex onere mutui af-
fectantes.

Quinta cõcluſio. Impius eſſet mons ſi mutuũ ꝑmitteret cum onere ſine p̃-
mio ⁊ indifferẽter ſine diſcretiõe: atqꝫ libere ſine
cautione. Etenĩ cito apud pauꝑes ⁊ diuites nu
miſma pietatis euaneſceret. Sicqꝫ huic gratis
inſeruiret: officiũ ilico cõtabeſceret: et pietas pe
nitus in mõte deficeret. Ideo h̃ eſt ꝑpetuitas i
bono: in charitate prudentia: ⁊ in mutuo cautio
p̃miata.

Sexta concluſio. Marie miſeris ſubuenit in hoc piiſſimo mõte. valdeqꝫ vo
rax iudeoꝝ vſura ꝯfundit. Tute enĩ ac fide pi-
gnora ꝯducunt. A miniſtrꝫ certis chirographis
pecunie cõmutant. et labores oneroſi huiꝰ mu-
tui quantũlibet tenue: p̃mijs cõpẽſant rõne cal-
culi p̃uia atqꝫ cõi ⁊ publica auctoritate ꝯformi.

Septima cõcluſio. Poteſtas publica vel cõmunis circa mõtem intẽta nullo
modo vſuraria poteſt reputari. Similr miſter
aut rector montis: vel huic bñfaciens diues: eo
ꝙ mutuatio ẽ grata: ⁊ merita ſolutio onerꝫ mer
cẽnarij ſpõtanea. Nec exceſſus ad meritũ h̃ põt
aliq̃liter viciare. Quia nullo mõ in mõte diſpo-
nitur niſi put dñi h̃ de iſto annuerint. Secus
aũt non vſurarij eſſent ſed fures.

Octaua cõcluſio. Cõfert eq̄ſ-
ſimus mons paupeꝝ p̄miũ mercedi: ⁊ equa lan
ce onus ſuũ p̄mijs recõpenſat: atq̧ cõmodũ ſen
tiens iuxta quantitatẽ illius que quantitatẽ one
ris infert in monte: gratiſſime ſoluit. Difficilio-
ri eñ onere mille q̄ȝ decem pertractan̄. Cũ eñ ali
quis plus de monte accipit: plus pro illo mons
onerat̄. Quia totus mons toti oneri: ⁊ pars par
ti debet cõputari. Nec ſemꝑ duo cõparata ex iu
xtapoſitione ↄferun̄: ſed tertio quodã. puta cũ
aliq̄d vlna cõmetiri neceſſe eſt. Sic in monte ſo
lerti mutuatũ onus p̄ponderatur ⁊ mẽſuratur.
Nec ex mutuo merces iſta reſultat. Sicut nec
ex vlna totiens replicata. Sed ex tanto pãno p̄-
cium compenſat̄.

Nona concluſio. Non modo
bonus eſt pius noſter hic mons. Sed nec apt⁹
eſt in ſua ſuba recipe impietatẽ. Congeries eñ
pecuniarũ nõ eſt capax doli. Miniſtri p̄ciſe mer
cedẽ optant. Mutuantes diuites ſi q̄ ſint: p̄ciſe
optant ſuo tp̄e qd̄ nihil expoſuerũt. ⁊ nihil vltra
niſi forte ⁊ miniſtri eẽnt ⁊ mutuãtes. Nec pote-
ſtas publica. q̄a nihil niſi bonũ cõmune ꝑquirit
Nec cõmunitas cuius eſt mons vt cre mone. q̄ꝛ
omnes ſimul ſingulis actualiter monte medio.
et ↄſeq̄nter ſibiipſis actualiter. et vnuſquiſq̧ ſi-
bi mutuat: ſi hoc mutuũ dici põt: nihil inde aut
recipiens: aut ſperans. Quid g̃ mali facit pius
mons paupeꝝ.

Decima concluſio Carpẽtari
us ⁊ vilis valde baiulus in delatiõe mutui me-
rito p̄cio a mutuatario debet recog̃ſci: etiãſi pau
peri nõ inſeruiat̄ nec ſtimulo charitatꝭ. Cũ g̃ pi
etas huius eq̄ſſimi montis nõ recognoſcet obli
gationẽ onerosam valde hominis: ⁊ notabilis in-
duſtrie: ⁊ bone erga paupes voluntatis? Simi
liter eñ in ꝓpoſito on⁹ quantitati mutuate com
multiplicat̄. Ideo ex onere damnoſo: vt oẽs cõ-
cedunt licere: hic recte accipit̄ nõ ex vſu; mutui
menſurantis. ¶ Ex his ↄcluſionibꝫ veriſſimis
et cuicũq̧ etiã rudi aptiſſimis poſſent q̄ȝpluri-
ma corollaria inferri q̄ ⁊ oĩa mõtis noſtri bona
ſigillatim explicarent: ⁊ aduerſa ſophiſtaꝝ tela
q̄ ipi impio zelo intellectuq̧ ↄfuſo cõtorſere re-
uelli poſſent. Sed ſatis ſit magis iniq̄ imputa-
ta breuiſſime p̄libare.

Primum corollarium. Hinc
eſt ꝙ libelli ↄtra hanc pietatẽ elaborati impune
tot formas logicales totq̧ auctoritates doctoꝝ
etiã viuentiũ adducũt Eſt eñ expreſſa ꝓ mõte au
ctoritas ſaluatoris ⁊ ꝓ mutuo ⁊ ꝓ mercẽnarijs.
Nec eſt credendũ hos tales viros cupiẽtes ca-
rybdim mutui euitare: in ſcyllã mercẽnarioꝝ in-
cidiſſe. Si tñ hi aliq̄s rõnes in dictꝭ ſuis vel no
uas auctoritates habuiſſent erãt adducẽde: nõ
noſa tñ ⁊ maxime apd̄ doctos q̄ ſꝑ in rõnibꝫ ſu-
as lucubrationes digerunt et excolunt.

Secundum corollarium. Nec
ſuſpectus bulle erat nominãdus. quia ↄtra ſan-
ctiſſimũ patrẽ ⁊ eius doctiſſimã rotã adducit̄ ſi
rẽ ꝑniciose ſuſpectõis ꝑmitteret ĩ nob. et h̄ ex cer
ta ſcia. Cũ vnico v̄bo tã expſſum venenũ potuiſ
ſet abradi. Nec tãgẽdi ſunt h̄ ch̄ri dñi q̄ꝝ ↄuer-
ſatio rugã nõ h̄ȝ expſſam: ⁊ q̄ ↄ ꝓpriũ cõmodũ ꝓ
mõte pio ad expellẽdas iudeoꝝ ꝑfidias ſtrenu-
iſſime opan̄. Sinan̄ g̃. Opa eñ illoꝝ ſeq̄n̄ il-
los. et nos noſtra.

Tertium corollariuȝ. Mons
noſter ⁊ ipſi⁹ fautoꝛ p̄ncipal'r laudare deũ bñfi-
cio paupeꝝ mutuãdo intẽdit: ⁊ ſuꝑaccipe vt me
diũ ↄgruũ ac ſecũdario. Non eñ mutuat̄ vt ſic
accipiat̄: ſed ecõtrario. Nec vtrũq̧ poteſt eſſe in
iſto caſu principal'r intentũ. q̄a ſubordinan̄. Et
oĩno mutuũ etiã aliter: ſi ita ↄgru ret: intẽderet̄
Non aũt ecõtra. Nec valet Nõ fieret a. niſi ⁊ b
Ergo b. eſt p̄ncipal'r intentũ. Sicẽ nõ valet Non
legeres h̄ in cõuentu niſi eſſes cibũ acceptur⁹. g̃
h̄ p̄ncipaliter comedere intendis. Bene aũt va-
let econtra. Et hec eſt cauſa erroris logicalis in
emulo montis.

Quartũ corollariũ. Quod ſu
ꝑexcedit ad ſolutũ on⁹ hui⁹ pietatis nõ debet di
ci adq̄ſitũ: q̄a eſt paupeꝝ. Nec aliq̄ modo diſpo
nit̄ niſi de volũtate iſtoꝝ. ꝙ ſi vellẽt ipſi hoc lar
gitione monti applicare poſſent. Si v̄o non re-
q̄rent̄: fiat ſicut ⁊ in alijs caſibꝫ ſimilibꝫ eẽt fien
dum. Nec de q̄ntitate tant⁹ rumoꝛ erat ſuſcitan
dus. q̄a exceſſus ⁊ defect⁹ atq̧ mediocritas: oẽs
mores efficiunt ⁊ ſeiungũt: ſpeciesq̧ m'tiplicãt
in moralibꝫ. Quantũcũq̧ tñ modicũ ex mutuo
accipet̄: eſſet vſura. lȝ ꝓpt̄ mutuuȝ accipi poſſent
duo. nõ aũt q̄ttuoꝛ.

Quintum corollariũ. Etſi ſin
gula in ſing'aribꝫ ⁊ laboꝝ ⁊ p̄mioꝝ in mõte ad
vnguem nõ poſſint cõpari: eaq; hoꝝ varietas
infinities q̄dãmõ variat̄. et ↄſeq̄nt̄ in his mẽſu-
ra certa dari n̄ poteſt. Tñ cõputatꝭ ſingul' labo
riũ ſp̄ebꝫ cũ obligatiõe perſone: oĩa pleniſſime q̄-
drant. Sicut etiaȝ in oĩ p̄cio mercẽnario q̄dã. ſ.
mediocritate ↄſtat eſſe taxatũ. Nec poſſibile eſt
in monte vſuram cõmitti niſi is q̄ p̄ncipal'r mu
tuat: vltra ſortẽ mutuati circũſcp̄to onere aliq̄d
optat accipe.

Sextum corollariũ. Nulla no
ua reuelatio huic aptiſſime ꝑtati fuit neceſſaria
q̄ꝛ notiſſimũ bonũ. Nec reuelationi de h̄ monte
fuit op⁹ euidentia ſignoꝝ: q̄bꝫ ſignis vtit̄ de⁹ in
reuelatꝭ q̄ natura fieri credi nõ p̄ñt. Sicut d̄ ſal
uatione ꝟginis: de ĩcarnãdo v̄bo: ⁊ huiõi natu-
re impoſſibilibꝫ. Itaq̧ impetu q̄daȝ diuino hec
pietas potuit bonis viris inſinuari: q̄ mẽtibus
hominum confuſo quodam germine inſidebat

Nec hinc magna ſigna reqrebant᷑:vt crederēt q̄
ſecuta ſunt.

Septimū corollariū. Nec er-
go mons peccauit:nec fautores eius: cū tertius
dn̄icos ad vnguem obſeruēt. Sed ad ipſi⁹ mō-
tis honorē augendū: ꝛ veritatē maxime ſole cla
rius apꝛiendam tot impij̄ emuli ſcaturiere. Etſi
forte de his reperi ſint ſectantes pietatē: adhuc
nō illuminati ad hocbonū. Sic em̄ ꝑmittit de
us ꝓ bono ſepiſſime nob ignoto. Stat ḡ bonuꝫ
hoc aptiſſime iuſtū:pium:ꝛ cautū.in ſe non reci
piens calumniā:licitumqꝫ etiamſi cōtingeret ꝓ̄
uate ꝑſone. Lꝫ non expediret ꝓpter puſillos qui
facile ſcādalizari poſſent: errare ꝛ peccare. Hic
aūt non errat᷑ in fine bono obtinēdo: ꝛ conſeq̄n-
ter non peccat᷑. Peccare em̄ eſt a fine vero devi
are ꝑ̄termiſſa regula ꝑ̄ceptoris. Et ideo alit᷑ nō
eſt in hac materia ſermones aut de peccato:aut
de vſura quo ad eorum q̄dictes inaniter ꝓlon-
gare.ſed ſpecialia debent enodari. Et facili⁹ ve-
ritate ꝑ̄cognita:huic pij̄ſſimo monti totis viri-
bus fauere:qui vndiqꝫ pietate ac bonitate refer
tus eſt. Qui autem non vident hoc bonum: de-
bent tacere: ꝛ ſibi cauere ne illis dati ſint oculi
vt videntes non videant. Quos omnes opto in
deo eſſe felices:ꝛ mecū ſumma veritate ꝑpetuo
intuitu ꝑfrui atqꝫ potiri. Hec ꝑ̄dict⁹ doctor ꝑ̄-
clarus. Pꝛefatum etiā montē cum denarij̄ ſolu
tione ꝓ ſatiſfaciēdo expēſis ꝛc̄.eſſe licitū:demō-
ſtrat omniū fratrū minoꝝ de obſeruantia com
munis determiatio nemine diſcrepante: q̄ cum
ſint de diuerſis regionibꝯ ꝛ ſtatibꝯ:ꝛ in diuerſis
facultatibꝯ et ſcientij̄s eruditi. atqꝫ mundū ita
ſtrenue cum vanitatibꝯ ſuis contempſerint/ vt
omnibus abdicatis: chꝛiſtum in ſumma pauꝑ
tate ſequant᷑. Non eſt veriſimile ꝙ in hoc om̄es
cōcordarent ſi aliq̄d peccati in ſe cōtineret. ꝛ ma
xime cū ex ipſo monte vtilitatē aliquā non ſen-
tiant:ſed poti⁹ diſpēdiū non exiguū:ꝓ coqꝫ mul
te elemoſyne que eis fierēt inter viuos ꝛ in teſta
mentis ipſi mōti applicant᷑. Impoſſibile em̄ eēt
ꝙ inter tantos nō inueniret᷑ ſaltem vn⁹ q̄ ſtimu-
lante cum conſcientia deteſtaret᷑ hoc opus ſi cō-
tra dei legem eſſet:vt aduerſarij̄ affirmant. De
abbꝛeuiatore aūt veritatis emulo noſtro q̄ dicit
eos no'le retractare ꝛ emendare q̄d ſemel male
fecerūt ꝛ dixerūt.dicere poſſumus illud q̄d ait
Salomon Eccēs ix. Stultus in via ſua ambu
lans:cum ipſe ſit inſipiens:omnes ſtultos exiſti
mat.et Seneca in libꝛo de moribꝯ dicens. Hoc
habet ois affect⁹ vt in q̄ ipē iſanit ceteros putet
inſanire. Et Aug. ſuꝑ pſ.cxviij.ſer.xij. qui inq̄t.
Nō malus ſuſpicat᷑ in alio q̄d ſentit i ſeipō. O
igit᷑ impugnator pietatis q̄ retractare verecun-
dar̄ q̄d ſemel male dixiſti.recordare qđ ſcꝑ̄tum
eſt i c.diffinitio.xxij.q.iiij. Diffinitio icauta lau-
dabiliter eſt ſoluēda. Predictū etiā mōtē licituꝫ
eſſe patet ex determinatione ſapientiſſimoꝝ do
ctorum ꝯſilij̄ ſecreti illuſtriſſimi duc̄ Medio-
lani. Nā vt vn⁹ ex illis int᷑ alios ꝑ̄clar⁹ ꝛ doctri-
na inſignis mihi retulit. Cum ꝑ̄fato ꝑ̄ncipi de-
lata fuiſſent capitula mōtis papienſis ꝛ parmē-
ſis ac placentini ꝛ multaꝝ aliaꝝ ciuitatū domi
nij̄ ſui non in vno tēpore ſimul:ſed in diuerſis tē
poribꝯ. Ipſe ſemꝑ ſenatui ſuo ſecreto illa viden
da trāſmiſit ꝛ diligēter examināda. Vn̄ q̄a in
predictis ſtatut̄ inter alia ꝯtinet᷑ ꝙ mutuatarij̄
debeant ſoluere denariū ꝑ̄dictū ꝓ miſtr̄ ꝛ alij̄s
expēſis. Magna diligentia ꝛ ſtudio fuit a ꝑ̄di-
ctis doctoribꝯ ſepi⁹ ventilatū vtꝝ tale ſtatutuꝫ
eſſet licitū.ꝛ an iuſte poſſet mons taliter iſtitui.
Et ſemꝑ cōcluſerūt ipm montē eſſe iuſtū. Et ꝑ̄-
dicta capitula approbauerūt ꝛ ducalibꝯ litteris
roborari fecerūt in teſtimoniū veritatis. Mul
ti q̄ꝫ ex doctoribꝯ collegij̄ ciuitat̄ cremone ac fa
uentie ꝛ multaꝝ aliaꝝ ciuitatū: montē ꝑ̄fatum
eſſe iuſtiſſimū determinauerūt. Plurimi etiāꝫ
ſacre pagine ꝓfeſſores ꝛ theologie magiſtri di-
uerſoꝝ ordinū ꝭ idem affirmauerūt. Ad tollen
dam aūt oēm dubietatē de cordibꝯ ignorantiuꝫ
multi ſingulares viri iuris vtriuſqꝫ periciſſimi
ſpecialiſſimi ſpecialia ſuper ꝑ̄dicti mont̄ iuſtifi
catione: clariſſimaqꝫ conſilia ediderunt. Inter
quos fuit frater Fortunatus de ꝑuſio:cui⁹ con
ſilium ſubſcriptum fuit ꝛ approbatum ab īfra-
ſcriptis doctoribus. Quoꝝ ſubſcriptiones ſunt
Ego marianus ſaluin⁹ ordinis ſeruoꝝ atqꝫ ep̄s
cortonenſis theologoꝝ minimus:adherēdo cō
cluſionibꝯ ſupradictis: dei honorē:anie ſalutē ꝛ
ꝓximi charitatē cōtinentibꝯ manu ꝓpria ꝯfirmo
et ſigillo anuli quo vtor approbo. Floreat catho
lica fides:pereat iudaica prauitas et falſa chꝛi-
ſtianoꝝ ſequela. Ego Gulielmus de becchis de
florentia ordinis ſancti Auguſtini ac ſacre the-
ologie magiſter ꝛ ep̄s Feſulanus aſſentio oibus
his q̄ in ſupraſcꝑ̄to cōſilio ꝯtinent᷑. in cui⁹ rei fi-
dem hec ſcripta ꝓprio ſigillo muniui. Ego frat᷑
Lucas de fulgineo ordinis ſeruorum ſctē Ma
rie theologoꝝ minimus ꝯfirmo hec omnia q̄ in
hoc conſilio ſcripta ſunt.et hec oia teneo. In cu
ius rei fidem hec ꝓpria manu ſcripſi ꝛ meo vſita
to ſigillo ſigillaui. Ego Franciſc⁹ pbꝛ de caſtili-
one theologoꝝ minim⁹: canonicus ſcti Lauren
tij̄ his q̄ ſcripta ſunt aſſentio:cum ꝑ̄ſertim id ꝑ
ſūmū pōtificē iam ſancitū approbatūqꝫ eē ꝯſtet.
ſigillūqꝫ ꝓpriū adieci. Ego frater Frāciſc⁹ de flo
rentia al's Paduan⁹ ordinis minoꝝ ſacre the-
ologie mag̃r ſupſcripta approbo ꝛ cōfirmo cum
ꝑ̄ſertim a ſūmo pontifice ſint ea oia rite ꝛ ꝑfecte
approbata:ꝛ ſigillo ꝛc̄. Et ita dico ꝛ conſulo ego
Dn̄icus de bachis clericus parmenſis iur̄ vtri
uſqꝫ doctor.et ad ꝑ̄ſens reuerēdiſſimi dn̄i archi
epiſcopi florentini vicarius generalis in ſpiritu
alibus ꝛ temporalibꝯ.ꝛ in fidem ꝑ̄miſſorum ꝛc̄
Ego Antonius lott⁹ pbꝛ florentinus theologie

ꝓfeſſoꝛ indign⁹ inſpecta tantoꝝ viroꝝ auctoritate ⁊ ſummi pontificis approbatiõe: his q̄ ſupͣ notata ſunt aſſentio. Idcirco ſubſcͥpſi ⁊c̄. Ego frater Antoni⁹ papi amerigi de medicis ꝓfeſſiõe minoꝝ ſupſcͥpta tanq̄ȝ vera approbo ⁊ cõfirmo: et maxime q̄a multi ſũmi põtifices ꝑ apłica reſcͥpta ſupradicta approbare videnť. In quoꝝ fidem ⁊c̄. Ego frater Jacob⁹ de calio oꝛdis minorũ theologie ꝓfeſſoꝛ/ ſupradicta tanq̄ȝ vera approbo ⁊ ꝯfirmo eo maxie q̄a plures Romani põtifices ⁊c̄. Ego frater Bartholome⁹ ꝺ Aretio oꝛdinis minoꝝ ac ſacre theologie magr̄ ac vicari⁹ reuerendi patris miniſtri in ꝓuincia tuſcie/ ſupdicta tanq̄ȝ vera approbo ⁊ confirmo. q̄a plures ſummi põtifices ⁊c̄. Ego frater Nicola⁹ de florentia oꝛdinis minoꝝ ac ſacre theologie magiſter cuſtos floꝛentin⁹ ſupͣdicta approbo ⁊ cõfirma. In quoꝝ fideȝ ⁊c̄. Ego frater Bartholomeus de forte oꝛdinis minoꝝ theologie ꝓfeſſoꝛ ſupradicta tanq̄ȝ vera approbo ⁊ ꝯfirmo. In q̄rũ fidem ⁊c̄. Ego frater Dñicus de attauantis oꝛdinis minoꝝ ac ſacre theologie magr̄: Guardianus conuent⁹ ſancte crucis de florentia: ſupͣdicta approbo ⁊ cõfirmo. In quoꝝ fidem ⁊c̄. Ego frater Lucas pauli de gangareto oꝛdinis minorũ theologie ꝓfeſſoꝛ eadem approbo ⁊ cõfirmo In quoꝛuȝ fidem ⁊c̄. Ego frater Bernardinus barthi de bardocis floꝛentinus oꝛdinis minoꝝ theologie ꝓfeſſoꝛ cõuent⁹ ſancte crucis regens: eiſdem ſupͥ⁹ pertractatis ⁊ optime ꝯfirmatis aſſentio ⁊ approbo atq̄ȝ ꝯfirmo. In cui⁹ fideȝ ⁊c̄. Ego frater Sanctes de tertijs de medulla oꝛdis minoꝝ ſacre theologie ꝓfeſſoꝛ/ inſpecta tantoꝝ viroꝝ auctoꝛitate ⁊ ſũmi põtificis approbatiõe: his q̄ ſupra notata ſunt aſſentio. In cui⁹ rei fidē ⁊c̄. Ego frater Nicolaus ꝺ piſtoꝛio oꝛdinis ſeruoꝝ ſancte Marie ac ſacre theologie profeſſoꝛ ſupradicta approbo. In cui⁹ rei fidem ⁊c̄. Ego frater Bernardus marin⁹ Januenſis oꝛdinis ſeruoꝝ ſacre theologie ꝓfeſſoꝛ ſupradicta approbo. In cuius rei ⁊c̄. Ego frater Bartholomeus de mõte policiano oꝛdinis ſeruoꝝ ſacre theologie ꝓfeſſoꝛ ꝓuincialis ꝓuincie tuſcie: ſupradictas ſentẽtias approbo. In cuius ⁊c̄. Ego frater Joannes baptiſta marci de florentia oꝛdinis ſeruoꝝ theologie ꝓfeſſoꝛ p̄dictas ſententias affirmo veras eſſe. et in teſtimoniũ ⁊c̄. Nos īfraſcͥpti doctoꝛes collegij floꝛentini viſo eleganti ⁊ copioſo cõſilio ſupraſcͥpto vnanimiter ⁊ cõcoꝛditer habito inſimul colloq̄o dicimus iuris eſſe vt in eo ꝯcluſuȝ fuit. et ideo ad fidem ſubſcripſim⁹ ⁊ ſigillis noſtris ſignauimus. Ego Thomas guiꝺ. de deris iuris ciuilis doctoꝛ ⁊ poꝛ collegij floꝛentini ꝓpͥa manu me ſubſcripſi ⁊ meo ſigillo ſigillaui. Ego Dñic⁹ de martell' doctoꝛ ⁊ miles ideȝ dico. ideo ſubſcripſi ⁊c̄. Ego Bernardus dñi Joannis de bongirolautijs legũ doctoꝛ de collegio floꝛẽtino manu ꝓpͥa ſubſcͥpſi ⁊c̄. Ego Karolus ꝓthonotarius de medicis vnus ex doctoꝛibus dicti collegij dico ita iuris eſſe ꝓut ſupͥ⁹ late ſcͥptũ eſt et cõſultũ. In cui⁹ fidē ⁊c̄. Ego Simon bernardi buguttonis in tãpio ope libẽter oib⁹ p̄ſatis cum ſupſcͥptis patrib⁹ idē iuris dico: ⁊ maxie id egi cũ pluries oib⁹ obiectis rñſum viderim. In cui⁹ fidem ⁊c̄. Ego Virgili⁹ andree berti de adrianis iuris ciuilis doctoꝛ ꝓpͥa manu ſubſcͥpſi ⁊c̄. Ego Michael pieri pagnocij de ſalocis legũ doctoꝛ de collegio floꝛentino idem dico ⁊ ꝯſulo: ⁊ ꝓpͥa manu ⁊c̄. Ego Guido antoni⁹ reſpuri⁹ iuris doctoꝛ ꝺ collegio floꝛẽtino ꝓpͥa manu ſubſcͥpſi ⁊c̄. Ego Jacob⁹ de bonuanis canonic⁹ floꝛẽtinus ⁊ ſacroꝝ canonũ doctoꝛ collegio floꝛentino aſcriptus ꝓpͥa manu ſubſcͥpſi ⁊c̄. Ego Dñicus bonſius iuris vtriuſq̄ȝ doctoꝛ ꝺ collegio floꝛentino ꝓpͥa manu ⁊c̄. Ego Angelus dñi ottonis de nicholinis iuris doctoꝛ de collegio floꝛentino in fidem me ſubſcͥpſi ⁊c̄. Ego Joānes de rebbata canonic⁹ floꝛentin⁹ decretoꝝ doctoꝛ ac in collegio floꝛentino aſcͥpt⁹ ꝓpͥa manu ⁊c̄. Ego Dectiaui de moꝛitis canonic⁹ floꝛẽtinus decretoꝝ doctoꝛ: p̄mus ſupcamerari⁹ in collegio floꝛẽtino manu ꝓpͥa ⁊c̄. Ego Stephan⁹ buccelli decretoꝛũ doctoꝛ manu ꝓpͥa ⁊c̄. Ego Jacob⁹ de mãtellis canonic⁹ floꝛentin⁹ decretoꝝ doctoꝛ ꝓpͥa manu ⁊c̄. Ego Pandulphus de medicis canonic⁹ floꝛentinus iuris doctoꝛ ꝓpͥa mãu ⁊c̄. Ego frater Sãctes de floꝛentia oꝛdinis p̄dicatoꝝ aſſentio his oib⁹ q̄ in ſupradicto ꝯſilio continenť: ⁊ in ſignuȝ hui⁹ manu ꝓpͥa ſubſcripſi ⁊ ſigillo quo vtoꝛ ſignaui Ego magr̄ Jacob⁹ de floꝛentia ſacre theologie ꝓfeſſoꝛ oꝛdinis ſancti Antonij ſimil'r ĩ oĩbus his q̄ in ſupͣdicto conſilio ꝯtinenť ꝯſentio. In cuius fidem ⁊c̄. Ego frater chꝛiſtophoꝛ⁹ de caſtro nouo oꝛdinis mioꝝ ſacre theologie ꝓfeſſoꝛ ſupſcripta confirmo. In cuius rei teſtimonium ⁊c̄. Ego magr̄ Julian⁹ maffei de vulterris oꝛdis minoꝝ theologie ꝓfeſſoꝛ ⁊ actu legẽs in ſtudio piſino approbo ſupͣdictoꝝ ſniās. In cuius rei ⁊c̄. Ego magr̄ Hilirion de piſio de bonizijs oꝛdis minoꝝ theologie ꝓfeſſoꝛ ſil'r ꝯfirmo p̄dicta ⁊ eoꝝ ſentẽtijs adhereo. ⁊ ſigillo ⁊c̄. Ego magiſter Herculan⁹ piſinus oꝛdinis minoꝝ ſacre theologie ꝓfeſſoꝛ p̄dictoꝝ ſniās cõfirmo. in cuius rei ⁊c̄. Ego fr̄ Bartholome⁹ de piſio oꝛdis mioꝝ ſacre theologie ꝓfeſſoꝛ ſupſcͥpta ꝯfirmo. i cuius rei ⁊c̄. Ego frater Bernard⁹ de vulterris oꝛdinis eremitaꝝ ſcĩ Auguſtini theologie ꝓfeſſoꝛ oib⁹ his que in ſupſcripto ꝯſilio cõtinenť cõſentio ⁊c̄. Ego frater Sanctes ꝺ floꝛentia oꝛdinis eremitarũ ſancti Auguſtini: ſacre theologie ꝓfeſſoꝛ omnibus his que in ſupſcripto cõſilio cõtinenť cõſentio ⁊c̄. Ego frater Philipp⁹ de floꝛẽtia ſacre pagine ꝓfeſſoꝛ oꝛdis eremitaꝝ ſcĩ Auguſti aſſentio oib⁹ his q̄ i ſupͣdicto ꝯſilio ꝯtinẽť. In cui⁹ fidē ⁊c̄. Ego fr̄ Andreas ꝺ Alexãdria oꝛdinis eremitaꝝ ſcĩ Auguſti ſacre theologie ꝓ

feſſor omnibꝫ his que in ſupraſcripto conſilio cō-
tinentur aſſentio ⁊ in fidem ⁊c. Ego Franciſcꝰ bor
ricellarius canonicus florentinꝰ ⁊ legum doctor
manu ꝓpria ſubſcripſi ⁊ ſigillo meo ſignaui. Nos
Petrus dei ⁊ apoſtolice ſedis gratia epiſcopus
Paduanꝰ ⁊ comes ſaccenſis viſo ⁊ diligentiſſi-
me in ſingulis quibuſqꝫ ipſius partibꝫ conſide-
rato ſupraſcripto conſilio: ipm tanqꝫ iuri ciuili
pontificio ac diuino ꝯſonās laudamꝰ: approba-
mus: ⁊ ꝓ modulo ſciētie ⁊ ꝯſcientie ꝓmptiſſime
ꝯfirmamus: exiſtimātes ſi qui ſunt q̄ ꝯtradice-
re audēt: eos ⁊ diſtinctiōes ꝯtractuū q̄ in hoc ca
ſu fiunt neſcire ⁊ emulationē dei fortaſſis ſed nō
ſcḋm ſciētiam habere: ſicuti de iudeis apl̄s Pau-
lus ad Roma. x. ſcribit. Nec ille. qui ſuo ſigillo
ꝯſignauit p̄dictū conſilium: q̄d ego vidi auctē-
ticū cum p̄dictis doctoꝝ p̄fatoꝝ ꝯſignationibꝫ
et ſubſcriptionibꝫ ⁊ ab ipo auctētico tranſſumpto
ſupradicta extraxi. Subſcripſit quoqꝫ p̄dictū cō
ſilium dn̄s Mathe' de vbaldis iuris vtriuſqꝫ
doctor Peruſinꝰ ⁊ vnus de dn̄is de rota ⁊ audi
tor ſacri palatij qui fuerat ſocius in ſtudio p̄di-
cti fratris Fortunati: et ipm conſilium ſubſcptū
dedit Rome beato fratri Bernardino feltrino
ibi p̄dicanti. Hunc quoqꝫ montē pietatis cum
denarij ſolutione ⁊ omnes eius ꝯtractus appro
bauit ⁊ iuridice declarauit dn̄s Benedictus de
benedictis de Peruſio iuris vtriuſqꝫ doctor cla
riſſimus qui dicebatur doctor veritatis: iura pon
tificia legēs ordinarie Peruſij q̄ ſup hoc edidit
conſiliū q̄d incipit. Cum vt p̄ſupponitur. qd̄ conſi
lium ſubſcripſerūt alij doctores ⁊ theologi nu-
mero quattuordecim. Aliud quoqꝫ conſiliū edi
dit predictus doctor: quod incipit. Cōmunitas
Peruſij. In quo clariſſime iuſtificatiōem p̄di-
cti montis ꝓbauit. Aliud etiā ſtupendū ꝯſiliū
eiuſdē tenoris cōpoſuit dn̄s Joānes de petrutio
ex nobilibꝫ de mōte ſperel. ꝑuſinus iuris vtri-
uſqꝫ doctor ac ordinarie legēs Peruſij: q̄d ſub-
ſcriptum fuit a doctoribus ⁊ theologis tredeci.
et incipit. Ciuitas peruſina. Aliud quoqꝫ cōſili-
um eiuſdē ꝯtinētie cōpoſuit dn̄s Jacobꝫ de cor-
tona iuris vtriuſqꝫ doctor ⁊ ep̄s ꝑuſinus: q̄d in-
cipit. Sit rector. Idem etiā ꝯſuluit dn̄s Alexā
der de Jmola iuris vtriuſqꝫ doctor famoſiſſimꝰ
cuiꝰ conſiliū manu eius ꝓpria ꝯſcriptū ⁊ ſuo ma
gno ſigillo ſigillatū ego vidi. et incipit. Redem
ptoris noſtri inuocato ſuffragio. Arbitror id de
quo queritur ꝓbabili dubitatiōe carere ⁊c. Idē qꝫ
cōſuluit dn̄s Baglionꝰ de monte vbiano iuris
vtriuſqꝫ doctor: ꝑuſini ſtudij lector: ac aplici cō
ſiſtorij aduocatꝰ: cuius ꝯſiliū approbatū ⁊ ſub-
ſcptum fuit ab omnibꝫ doctoribꝫ ꝑuſinis. Dn̄s
etiā Joānes baptiſta de caſalupis de ſctō ſeue-
rino de marchia Senis ius ciuile legēs i lectu-
ra ſua ſup titulū. C. de ſūma tri. ⁊ fide catho. i. l.
cūctos ꝓplos in repetitiōe ait. Cōcludamꝰ ergo ſeqn
tes veſtigia tantoꝝ patꝝ in re tāpia dictū mon-

tem pietatis habere nomē cōſeqns rei: ⁊ exerceri
ſine aliq̄ pctō etiam veniali: imo cū maxia virtute
vitꝫ charitate ⁊ pietate: cui velit oēs fauere vbi
cunqꝫ fuerint vt idipm quod eſt eſſe non deſi-
nat. vt in ſimili dicitur in. l. defenſores infra ḋ de-
fen. ciui. ⁊ pie mētes inuitentur ⁊ alliciantur ad ſub-
ueniendū ⁊ fauendū dicto monti pietatis. Nec
ille. q̄ ibidem reprobata opiniōe cōtraria appro
bat ꝯſiliū peruſini collegij ⁊ affirmat cōtractus
iſtius montis eſſe licitos. Dn̄s etiam Petrꝰ phi
lippus de martorellis de ſpoleto iuris vtriuſqꝫ
doctor ⁊ miles ac comes fecit conſilium ad con
firmationē iuſticie montis: q̄d nouem alij do-
ctores ⁊ theologi cum ſuis ſigillis appoſitis et
ſubſcriptione approbauerūt. Reuerēdus qꝫ pa
ter frater Angelus de Clauaſio ordinis minoꝝ
in ſuo conſilio q̄d incipit Cōmunitas q̄dam. cla
riſſime demonſtrat huius montis contractum
eſſe licitum ⁊ ſanctū. Magiſter etiam Joānes
de Viterbio theologie ꝓfeſſor ⁊ lector ordis p̄-
dicatoꝝ in ſuo conſilio q̄d incipit Plurimi po-
ſcunt. et fuit directū duci Janue: clariſſime ꝓ-
bat ꝯtractus iſtius mōtis eſſe licitos: ⁊ obtulit
ſe coram reuerēdiſſimo archiep̄o Januēſi ſedis
aplice cardinali oīa in ipſo ꝯſilio deſcpta in pu-
blica diſputatōe defenſuꝝ: vt patet inſtrumēto
manu notarij Janue ꝯfecto: noīe Petro de ri-
pa'ta q̄ erat curie archiepalis Januenſis ſcriba:
publicuſqꝫ notariꝰ. Idem qꝫ magr̄ Joānes de
Viterbio ordinis p̄dicatoꝝ in alio pulcro conſi
lio directo dn̄o ep̄o Paduano q̄d incipit. Re-
uerende in chriſto mi pater. clariſſime oſtendit
montis p̄dicti cōtractꝰ eſſe bonos ⁊ iuſtos ac ſi-
ne aliq̄ penitꝰ labe exerceri. Et ibi ꝓbat oē genꝰ
pietatis in ꝯtractibꝫ ipſiꝰ ꝯtineri. Magiſter qꝫ
Bomeriꝰ vlixbonēſis ordinis minoꝝ ſacre theo
logie magr̄ ac lector Papienſis excellentiſſimꝰ:
ſic ſcripſit. Cum legiſſem ea que ꝑ ſapiētiſſimos
viros rectiſſime ꝯſulētes ſupra ſcripta ſunt cir-
ca inſtitutionem montis pietatis quē ſctiſſimo
noīe pietatis montē appellandū eſſe ſentio. Vi-
derimqꝫ oculata fide q̄ntū cōmodi ⁊ ſalutis ani-
maꝝ afferat ſctiſſimū inſtitutū iſtius montis rei
publice chriānoꝝ: exiſtimaui nō oportere aliq̄d
ad ea addere q̄ ſapientiſſime determīata ſunt ⁊
ampliſſime. Sed ſatis eſſe ea confirmare ⁊ ap-
probare. Precipue cū firmiſſime credā inſtitu-
tū illiꝰ pijſſimi montis diuinū eſſe inuentū non
humanū. ac ideo infringi nō poſſe hoim ꝑtina-
cia: nec humana doctrina eſſe approbandū: ſed
deuoto aīo ſuſcipiendū. Eſt eñi ꝯtrꝰ illiꝰ nō mō
licitꝰ: ſed etiā pietate plenꝰ: ac iō p̄dicādus ⁊ inſti
tuendꝰ eſt. Etſi mihi dabitur aliqn̄ ociū (nō q2 opꝰ
ſit ſed vt officio meo ſatiſfaciā) plenꝰ ḋ hac ſan-
ctiſſima inſtitutione ſcribā. Et hec nunc manu
propria ſcripſi et ſubſcripſi que in cōſciētia mea
de hac re capio et recte ſentio. Idem quoqꝫ ma
giſter Bomerius poſtea compoſuit tractatum

ſpecialem ipſiꝰ montiꝭ in quo breuiter ⁊ ſenten-
tioſe incõuincibiliter comprobat eius iuſtifica-
tionē. et incipit. Querit̃ an licita ſit īſtitutio mõ-
tis pietatiꝭ. Dñs etiam Dñicus de Jmola ordis
p̄dicatoꝝ ac theologie magiſter ⁊ epiſcopus Li-
denſis ac ſuffraganeꝰ parmenſis: idem cõſuluit
in ſuo conſilio q̄d incipit. De mõte quē de pieta-
te merito vocant. Jdem etiam ꝯſuluit ⁊ luculē-
ter ꝓbauit magiſter Stephanꝰ ꝓuincialis ſer-
uoꝝ ſancte Marie: theologie ꝓfeſſor in ſuo cõ-
ſilio quod incipit Utrum mons pietatis. Jdem
quoqꝫ conſuluit celeberrimus iuriꝭ vtriuſqꝫ do-
ctor dñs Antoniꝰ corſetus d̄ Sicilia ordinariā
iuris pontificij legēs in ſtudio Paduano: cuiꝰ
cõſilium incipit. Magnifica comunitas Pa-
due. et eſt ſtampatū ad formā. Lꝫ ꝯtra cū teme-
rarius q̄dam montis aduerſariꝰ apologiā quan-
dam facere p̄ſumpſerit. Et idem ſcripſit in litte-
ra ſua: cuius copiam ego vidi auctenticā ꝑ ma-
num notarij quam direxit cuidā comiti: in q̄ ꝓ-
teſtat̃ hanc eſſe cõmunē ſniaꝫ theologoꝝ ⁊ cano-
niſtaꝝ hunc montē eſſe licitum ⁊ ſine aliqua la-
be. Et lr̃a incipit Magnifice dñe: his ꝓxis die-
bus. Dñs etiam Joãnes de campegio iuris vtri-
uſqꝫ doctor Bononieñ. in ſtudio Paduano or-
dinarie legens iura ciuilia: atqꝫ conſiſtorial' ad-
uocatus idem cõſuluit ⁊ magnifice probauit in
ſuo conſilio q̄d incipit Jn p̄ſenti conſultatione.
Et ſimil'r dñs Joannes baptiſta de roſellis iuriꝭ
vtriuſqꝫ doctor ac iura ciuilia ordinarie legens
in ſtudio Paduano idem cõſuluit ⁊ optime ꝓ-
bauit i ſuo ꝯſilio q̄d incipit. Magnifica cõmu-
nitas Padue. Jdem quoqꝫ cõſuluit dñs Bar-
tholomeꝰ de ſobiactis de peruſio iuris vtriuſqꝫ
doctor. Et idem cõſuluit pater frater Lucas de
lotbonibꝫ ordinis minoꝝ p̄dicatoꝝ: ⁊ in ſecl'o iu-
ris doctor ac iudex: in ſuo conſilio q̄d incipit Li-
cet prius tam copioſe q̄ȝ ſubtiliter allegatū exti-
terit ſup̱ caſu montiꝭ pietatiꝭ: ne videar illoꝝ ma-
nibꝫ ⁊c. Jdē inſup̱ cõſuluit dñs Angelus de ca-
ſtro iuris vtriuſqꝫ doctor: miles ⁊ comes et ad-
uocatus ꝯſiſtorialis ⁊ lector Paduanus q̄ fuit
nepos dñi Pauli de caſtro: cuius conſiliū inci-
pit. Uiſo caſu cum dubijs. Hoc quoqꝫ cõſulu-
it magiſter Baptiſta mantuanꝰ carmelita ſacre
theologie ꝓfeſſor Bononie regens: qui poſtea
factus fuit generalis obſeruātie: affirmās mon-
tem p̄dictū eſſe iuſtū ⁊ bonū i ſua lr̃a directa pa-
tri fratri Petro ſenenſi ordinis minoꝝ: quā ego
vidi ſubſcp̄tam manu ꝓpria ⁊ ſuo ſigillo ſigilla-
tā: et incipit. Reuerēde pater Petre: Uiſo ⁊ di-
ligēter inſpecto caſu. Et idem ꝯſuluit mgr̃ Gra-
tianus ſiue gr̃a brixienſis ordinis minoꝝ ſacre
theologie ꝓfeſſor ac tūc miniſter ꝓuincie roma-
ne. cuiꝰ ꝯſiliū incipit Queſitū fuit a me. q̄d ego
vidi manu ipſiꝰ ꝓpria ſubſcp̄tū ⁊ ſuo magno cõ-
ſilio ꝓuinciali ſigillatū. lꝫ q̄dam aduerſariꝰ mõ-
tis in ſuo falſo libro referat eum tenere cõtrariū

Sicut ⁊ de patre fratre Dñico ponzono mēda-
citer affirmat: cum tamē publice p̄dicet montē
ip̄m eſſe iuſtiſſimū. Jdem inſup̱ conſuluit reue-
rēdus frater don Theophilus de Cremona or-
dinis ſancti Bñdicti: atqꝫ tunc abbas monaſte-
rij ſancti Bñdicti mantuani: in lr̃a directa illu-
ſtriſſimo Marchioni mantuano cuiꝰ copiā au-
tenticā ego vidi. Jn qua lr̃a ꝓteſtat̃ in nullo ca-
pitulo montis p̄dicti interuenire aliq̄d pctm̄: ſꝫ
ſummā charitatē ⁊ pietatē. et aſſerit ſe cõtuliſſe
de ꝯtractibꝫ ipſiꝰ mõtiꝭ cū pluribꝫ doctiſſimis vi-
ris vtriuſqꝫ iuriꝭ ꝑitiſſimis tā Rome q̄ȝ Peru-
ſij Piſis ⁊ Senis atqꝫ Bononie ac Mediola-
ni: q̄ oẽs doctores tā eccl'iaſtici q̄ȝ ſeculares ipſiꝰ
montis cõtractꝰ affirmant eſſe licitos ⁊ bonos.
Et iſte don theophilus in ſecl'o erat doctor vtri-
uſqꝫ iuris: ⁊ fuit mihi chariſſimꝰ ſocius i ſtudio
Papienſi: ⁊ appellabatur dñs Petrus martyr
ſtanga. Dñs q̄ȝ Lanzalotus de decio iuris vtri-
uſqꝫ doctor celeberrimꝰ Mediolanēſis atqꝫ in
ſtudio Papienſi legens idem ꝯſuluit: particu-
lari conſilio ſuper h̄ edito. Et vt ip̄e mihi retulit
ore ꝓprio: cum caſu ad terrā prati tuſcie deueniſ-
ſet: et ibi quoſdā religioſos magiſtros ſe in theo-
logia faciētes inueniſſet: q̄ ꝯtra beatū patrē fra-
trē Cherubinū de ſpoleto diſputare volebāt im-
pugnando montē pietatis: ipſe dñs Lanzalotꝰ
onus r̄ndendi accipiēs: p̄fatos oẽs mõtiꝭ aduer-
ſarios in publica diſputatiõe ſup̱auit. Et predi-
ctus fuit mgr̃ meus in ſtudio papiēſi. Jdem q̄ȝ
ꝯſuluerūt infraſcp̄ti doctores: quoꝝ cõſilia ma-
nu eoꝝ ſcripta ⁊ ſigillo ſuo ꝯſignata ego vidi. ſ.
Dñs Baldus de bartholinis de Peruſio iuris
vtriuſqꝫ doctor: ⁊ aduocatus ꝯſiſtorialis: ac iu-
ra ciuilia ordinarie legens in ſtudio Peruſino.
Et dñs Petrꝰ de vbaldis de ꝑuſio: iuriꝭ vtriuſqꝫ
doctor: ac legens ordinariā lectionē iuris cano-
nici in ſtudio p̄dicto. Et dñs Petrus philippꝰ d̄
cornio: iuris vtriuſqꝫ doctor ⁊ lector eiuſdē ſtu-
dij in iure ciuili. Et dñs Sigiſmūdus de vbal-
dis iuris vtriuſqꝫ doctor ⁊ in ſtudio peruſino le-
ctor. Et dñs Angelus de cantagallina de ꝑuſio
iuris vtriuſqꝫ doctor: ac p̄dicti ſtudij lector. Et
dñs Bartholomeꝰ ſocinus: iuris vtriuſqꝫ do-
ctor. Et dñs Antoniꝰ cocchus: iuris vtriuſqꝫ do-
ctor florentinus. Et dñs Franciſcus q̄rici de pe-
pis florentinꝰ. oẽs tres i ſtudio Piſano legētes.
Jdem etiā ꝯſuluit magiſter Bonagratia d̄ Bo-
nonia ordinis mioꝝ: ac theologie magiſter ⁊ le-
ctor. Predictus etiam dñs Mattheꝰ de vbal-
dis: viuus ex dñis rote edidit vnum pulcrū tra-
ctatum ad demonſtrationē iuſticie montis pie-
tatis: qui incipit. Deus qui charitas eſt. Jn quo
incõuincibil'r ꝓbat cõtractus montis eſſe iuſtiſ-
ſimos. et ego ip̄m vidi. Et ibi int̃ alia d̄r. Mõs
iſte pauperū: quem boni viri montē benedictū
vel pietatis appellant. Et idem etiam clariſſime
elucidauit pater frater Ludouicus Turranus

vt ſupra dictum eſt in ſua apologia cõtra aduer
ſarios Montis. Et idem cõſuluit venerandus
pater Frater Nicolaus de Padua iuriſ doctor
⁊ monarcha: qui ſecularis exiſtẽs fuit Vicarius
Reuerẽdiſſimi domini Fantini Epi Paduani
⁊ nunc Ordinis noſtri exiſtens fecit ſummã am
pliſſimã de caſib⁹ cõſcientie. Similiter reueren
diſſimus pater frater Hieronym⁹ Torniellus
iuris vtriuſq; peritiſſim⁹: ⁊ nũc Vicarius gene
ralis idem conſuluit. et publice diſputauit in ci-
uitate Narnie: vbi confuſi remanſerunt aduer
ſarij Montis. Et idẽ ꝯſuluerũt p̄dicatores plu
rimi eiuſdem Ordinis: quos recitare ad preſens
eſſet nimis ꝓlixum. Idem etiã cõſuluit domin⁹
Iacob⁹ philippus de Archip̄ſbyteris de Peru-
ſio: Abbas ſancte Marie vallis pontis: iuriſ ca
nonici doctor. Idem quoq; conſuluit ⁊ clariſſi-
me demõſtrauit Venerãdus pater Frater Phi
lippus de Rotingo mãtuan⁹ Ordinis Mino
rũ in ſuo defenſorio Montis. vbi poſt multas
argumẽtatiões ſic ait. Ex p̄dictis inferunt͛ ali
qua corollaria. Primum ꝙ Mons mantua
nus gratis mutuat pauperib⁹. Et qui aſſerit op
poſitũ: ignorans eſt: vel malicioſus ⁊ litigioſus
⁊ forte vtrũq;. quia excecauit eũ malicia. Se
cundũ corollariũ. Q affirmare talez Montẽ
cum capl'is ſuis eſſe iuſtũ ⁊ a ſpũſancto inſpira
tum: eſt hũilis cõfeſſio veritatiſ: ⁊ grata recogni
tio diuine illuſtratiõis: ⁊ pietati fidei chriſtiane
optime conſentaneũ. Tertiũ corollariũ: ꝙ pre
ſidẽtes Montis ipſius laudandi ſunt. ⁊ maxi-
me merent͛ apud deũ qui gratis ⁊ amore dei im
pendũt operas in iſto cõtractu pietatis: gerẽtes
vtiliter negocia miſerabiliũ ꝑſonarũ ſola ſpe re-
muneratiõis eterne. dũmodo al'as ſint in ſtatu
merendi: ⁊ ꝑfunctorie res agatur. Alios etiã of-
ficiales qui locant operas ſuas pro mercede tem
porali in hoc cõtractu iuſtiſſimo nihil prohibet
mereri: dũmodo ſint in ſtatu merendi: et ipſam
mercedẽ ordinẽt ad aliquẽ bonũ finem. Quar
tum corollariũ: ꝙ dicens Montẽ pietatis man
tuanũ eſſe vſurariũ: nimis innitit͛ ꝓprio ſenſui.
⁊ ideo eſt temerarius et p̄ſumptuoſus. Quin
tum: ꝙ affirmans: predicans: ſeu dogmatizans
ipſum Montẽ eſſe vſurariũ: peccat mortaliter.
⁊ eſt excõmunicatus: nec põt abſolui niſi a perſo
na romani põtificis. p̄terq; in articulo mortis
Et interim ab omnib⁹ vitandus eſt. quia qui di-
xerit ei Aue: ꝯmunicat eius operibus malignis
ij. Ioan. ⁊ c. omnis qui. xxiiij. q. j. Sextum co
rollariũ. Talis ſit affirmãs ſeu predicãs vel do-
gmatizans: reddit ſe ſuſpectuz de hereſi. Et iſta
duo corollaria intelligunt͛ de illis quib⁹ innotu
erũt littere apoſtolice. vel potuerũt innotuiſſe ſi
voluiſſent. Septimũ: ꝙ non eſt dubitãdum
nec tanq; dubium pertractandũ apud catholicos
An ipſe Mons ſit iuſtus: pius: et ſanctus. ſed
tanq; quid firmũ ⁊ certũ eſt tenendũ: cõfitendũ
⁊ predicãdum. Hec ille. A Pluries quoq;
in publicis diſputationib⁹ aduerſarij Montis
fuerũt confuſi: ⁊ ꝑ ſententiã prolatã iuridice con
demnati. Sed omiſſis multis vt de diſputatiõe
facta Fauẽtie ⁊ alijs q̄ pluribus: ſolum tres ſen
tentias referam datas poſt diſputationem.

Prima fuit data Florentie: quã ego vidi ſub
ſcriptam manu ꝓpria notarij qui eam tradauit.
Et eſt talis. In nomĩe dñi Amen. Anno dñi no-
ſtri Ieſu chri ab eius incarnatiõe. Mcccclxxiij.
Indictione. vj. et die. xxiij. menſis Aprilis Acta
fuerunt omnia infraſcripta in ſala magna Ar-
chiepiſcopalis curie Florentine: vicz in ſala ſupe
riori preſentib⁹ teſtibus ad infraſcripta oĩa et
ſingula vocatis: habitis: ⁊ rogatiſ. vicz Magni-
fico Laurẽtio Petri Coſme de mediciſ decreto
publico patriſ patrie: ⁊ Frãciſco Nicolai de Cbo
achis: ⁊ Iacobo dñi Pogij: et Renato dñi Pe
tri de Pazis: et Bracio dñi Dominij de Mar
tellis: et alijs multis: ⁊ magna multitudine po-
puli Florentini. Et aſſiſtentib⁹ etiã multis famo
ſiſſimis doctorib⁹ vtriuſq; iuriſ: ⁊ iuris ſacre pa
gine: ⁊ alijs venerãdis viris tã religioſis q̄ ſecu
laribus. Reuerẽdus dñs Dñicus de Bochis
de Parma: iuris vtriuſq; doctor: dignſſimus
vicarius reuerendiſſimi in chro patris et dñi. d.
Ioã. de Dſeriſaluis dei gratia Archiepi Floren
tini: Propoſita diſputatiõe circa ordinationem
Montis pietatis nuꝑ factam in ciuitate Florẽ
tie: circa remotionẽ hebreoꝝ ad vſuras mutuan
das: ⁊ ordinationẽ de mutuo fiendo nomine cõ
munitatis Florẽtie indigentib⁹ de cetero: cũ re-
petitione pignoris: ⁊ ordinatiõe ſalarioꝝ ſoluen
doꝝ inſtitorib⁹ ⁊ cuſtodib⁹ ⁊ alijs p̄dicto Mon
ti neceſſarijs. Et aſſiſtẽtibus p̄dicatorib⁹ p̄ntis
anni ſiue p̄terite q̄dragesime: tam in eccleſia ca-
thedrali: q; in eccleſia ſancte Marie nouelle: q̄
ſancte Felicitatis: q̄ ſancte Crucis de Florentia
Et maxime magiſtro Chriſtophoro de Maſſis
qui predicauerat in dicta eccleſia ſancte Felicita
tis. ⁊ magiſtro Thomaſio de Bergamo q̄ pre-
dicauerat in dicta eccl'ia ſancte Marie nouelle.
Qui duo p̄dicatores dicebant ⁊ p̄dicauerãt di
ctam ordinationẽ Montis non eſſe licitam: nec
ſine peccato: ⁊ eſſe vſurariã. Cuius cõtrariũ pre
dicauerũt dicti p̄dicatores alij: vicz Magiſter
Iacobus de Callio in eccleſia cathedrali: et Fra
ter Fortunat⁹ de Peruſio in eccleſia ſancte cru
cis. Et auditis allegatiõibus publicis vtriuſq;
partis: et rõnib⁹ ac iurib⁹ hincinde deductis: tã
per magiſtros ſacre pagine q̄ per doctores vtri
uſq; iuris. Et viſis triginta ſex conſilijs famoſiſ
ſimoꝝ doctoꝝ conſulentiũ pro ꝑte pro qua pre-
dicauerãt dicti Magiſter Iacob⁹ et frater For
tunatus. Et viſis alijs ordinamẽtis ſimilib⁹ in
plurib⁹ ciuitatib⁹ factis. Et viſis cõfirmationib⁹
⁊ breuib⁹ apl'icis ſuꝑ p̄dictiſ. ⁊ ꝯcedẽtib⁹ indulgẽ
tias ſubuenientib⁹ dicto Monti. et oib⁹ viſis ⁊c.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Chriſti nomine inuocato: dictum Montē et eius ordinationē auctoritate ſua approbauit: et licitum eſſe et non vſurariū declarauit: et nullā cōtinere vſurā vł vſure peccatū: nec q̄ ad cōmune: nec q̄ ad locātes ibi operas ſuas Cum hac tamen limitatione: ꝙ in cōſtitutione ſalarioꝝ dictis locantibus operas ſuas: et miniſtris: Ipſe vicarius vł q̄ loco vicarij eſſet: vel archiep̄s ſemper debeat interuenire: et cum eius conſenſu fieri Et ꝓpterea monuit ⁊ ꝓhibuit dictos cōtrariū p̄dicantes p̄ntes ⁊ audientes: ne de cetero audeant in ſua dioceſi Florentina aliť modo aliquo p̄dicare vł cōtra. Et ſic monuit eos ꝑ p̄mo: ſcd̄o et tertio ꝑemptorio ſub excōmunicatiōis pena: in quā ipſo facto incurriſſe intelligant qui contra fecerint. Rogātes me Simonē notariū ⁊c. Et ego Simō gracini Jacobi gracini: ciuis Florētinus impali auctoritate iudex ordinarius: ac notarius publicus Florētin⁹ predictis oībus interfui. et ea publice rogatus ſcribere: ſcripſi et annotaui in meis ꝓtocoł. Et facio etiam fidem qualiť memini ꝙ idemipſe Frater Fortunatus publice oſtendit bullam ſeu litteras ap̄licas per quas cōfirmabať ipſi⁹ Montis pietatis p̄dicatio. Hec vbi ſ. ad lrām. Secunda diſputatio poſtq̄ꝫ lata fuit ſnīa in fauorem Montꝭ: fuit facta in ciuitate Narnee. Unde ego vidi lr̄as teſtimoniales triū notarioꝝ Peruſinoꝝ manu eoꝝ factas: ⁊ ſui tabellionatus ſigno munitas In q̄bus faciunt fidē ⁊ in verbo veritatis atteſtātur qualiter viderunt et legerunt duo inſtrumenta celebrata ſub āno a natiuitate dn̄i M.cccclxxxvij. die. xx. Maij. ſcripta ⁊ publicata manu dn̄i Franciſci iuuenał. de nobilibus de marginata publici notarij Narnienſis. In quoꝝ vno cōtinetur qualiter reuerēd⁹ dn̄s Karolus de Bocbardinis Ep̄s Narnienſis tanq̄ꝫ pius et miſericors pater erga pauperes: viſis certis capitulis factis ſuꝑ Monte pietatis ad pauperū ac miſerabilium perſonarū ſubuentionem ciuitatis Peruſine et ciuitatis Mantuane: et certa copia bulle Innocentie pape octaui ſuꝑ approbatione et cōfirmatione Montꝭ et capłoꝝ ciuitatis Mātue: ⁊ etiā ſiłib₉ capłis ciuitatꝭ Narnie ⁊ ꝯſilijs collegij Peruſini: ⁊ alioꝝ famoſiſſimorū theologoꝝ ⁊ doctoꝝ iurꝭ canonici ⁊ ciuił: Dictū Montē Narniēſem cū oīb₉ ſuis capłis tanq̄ꝫ piū: iuſtū: ac ſctm̄ ꝯfirmauit ⁊ approbauit: obſeruariq̄ꝫ p̄cepit ſub pena excōmunicatiōis late ſententie ⁊c. In altero etiam inſtrumento continebatur qualiter etiam illuſtris domin⁹: do. Bartholomeus de ruere: gubernator dicte ciuitatis Narnie: viſa et intellecta pulcra diſputatiōe facta in cathedrali eccłia Narnienſi: in preſentia prefati dn̄i Karoli Ep̄i ante dicti: et prefati domini gubernatoris et pretoris: et multoꝝ p̄clariſſimoꝝ doctoꝝ: ⁊ coram oī popło inter fratres ordinis cuiuſdā ex vna pte: q̄ ibi nominanť ſpecifice. ſed ego eos non nomino: ne eos oībus populis exoſos reddam: qui aſſerebant capła dicti Montis ciuitatis Peruſine ⁊ Mātuane vſurariā prauitatē cōtinere: ⁊ conſeq̄nter peccatum mortale. Et fratres Minores de obſeruātia ordinatores dicti Montis p̄ijſſimi ex alia: ſic etiā viſis p̄dictis capłis ⁊ cōſilijs ⁊ copia p̄dicte bulle: dictum Montē Narnienſem tanq̄ꝫ pium: iuſtum: ⁊ ſanctū approbauit ⁊ confirmauit: obſeruariq̄ꝫ mādauit ſub pena ducatoꝝ centū camere ap̄lice irremiſſibiliť applicandoꝝ: ꝓut plen⁹ ⁊ latius in dictis inſtr̄is cōtinetur. Et ad fidem p̄dictoꝝ: manu noſtra ꝓpria ſubſcripſimus ⁊c.

Tertia v̄o publica ⁊ ſolēnis diſputatio poſtq̄ꝫ data fuit ſententia in fauorē Montis p̄dicti: facta fuit in. Mcccclxxxiij. die. xviij. Septēbris. Quo quidē die reuerēdiſſimus d. Jacobus de Marrētio aq̄lanus: iurꝭ vtriuſq̄ꝫ doctor eximius qui multis annis legit in iure in ſtudio Paduano: exiſtens vicari⁹ generalis Ep̄atus ipius ciuitatis: congregatis doctorib₉ collegij eiuſdē vrbis: ⁊ in preſentia eoꝝ ⁊ alioꝝ ſapientū et populi cremonenſis: auditis allegatiōib₉ vtriuſq̄ꝫ partis: cum conſenſu oīm predictoꝝ doctoꝝ ſententiauit ⁊ diffiniuit p̄dictum Montē pietatis cum ſolutione ipſius denarij: eſſe iuſtū ⁊ bonū. Mandās ſub pena excōicationis late ſententie nequis ſecularis vel eccliaſticus oppoſitū predicare vel ꝑſuadere publice vel occulte: directe vel indirecte: nec aliquo q̄uis colore p̄ſumat: vł aliquo modo elemoſynas ipſi Mōti faciēdas impedire. quā quidē ſnīam in forma autentica per manū notarij publici ego habeo. Sꝫ tamē ipſi aduerſarij Mōtis: nō obſtāte dicta ſnīa: ſtatim cū inde receſſerūt: fecerūt monaſterij ſui campanas feſtiuas ſonare more ſuo ſolito: vt rudibus ꝑ h̄ ſuggererent ſe de ſua falſa opinione victoriā reportaſſe: ⁊ ſnīam in ſuū fauorem fuiſſe datā. Unde predictus dn̄s vicarius ⁊ d. cōmiſſarius ciuitatis p̄dicte qui omnib₉ interfuerat: eis p̄cepi fecerūt vt a tali pulſatiōe deſiſterēt. Et prefatus dn̄s vicarius publice dixit populo: ꝙ eoꝝ opinio eſt falſa. Sed heu: quia predicti rebelles ⁊ impugnatores veritatis: licꝫ ſepius cōfuſi ſint ⁊ publice ſuperati vituperabiliter: non ſolū in dicta ciuitate Florētie ac Narnie et Cremone: ſed etiā Placentie ⁊ Mantue: Fauentie: ac in alijs plurib₉ locis: Tn̄ in ſua ꝓteruia ꝑdurātes: hūc ſcꝫ Montē ꝑſeq̄ nō ceſſant vt deſtruāt: ⁊ dicunt Iſte cōtract⁹ nō eſt nob̄ bene clarus. Et verū dicunt. Sicut em̄ nihil bene videť in aq̄ turbida: ita ipſi veritatē ⁊ iuſtificationē Montis cognoſcere nequeūt turbida ex paſſiōe ꝯſcia ⁊ anima. Quia vt ait Ph̄s. j. Elenč. Conturbati minus poſſunt obſeruare omnes.

Pars ſexta huius Tractatus que dicitur Regulationis.

PRo expeditione huius ptis Queri pōt An mōs pietatis debeat gubernari ꝛ regi a diuitibꝰ vel a pauperibus. Et primo videt̄ dicendū ꝙ a pauperibꝰ: duplici ratiōe. Primo: quia vt dictū eſt ſupra Illi qui ſentit cōmodum debet etiā ſentire incōmoduȝ. c. qui ſentit. et c. rationi. de reg. iu. li. vj. ꝛ c. rationis. cēteſima di. Nō eīm eſt preferendus qui lucrū amplectit̄: onus autē ſubire recuſat: vt ait imparator in. l. vnica. §. pro ſecūdo. in fi. C. de cadu. tol. Sed paupes ſentiūt cōmodū Mōtis: ergo etiā ſentire debent incōmoduȝ gubernationis. ꝛ ideo debēt eū cuſtodire ꝛ regulare eiqȝ ſeruire. Secundo: quia ad vnūquenqȝ ptinet rē ſuā cuſtodire. Vñ non eſt culpādus ille qui vt rem ſuam cuſtodiret: neglexit alienam. l. qui ſeruādarū. in pn. ff. de pſcrip. ver. De quo per glo. de peni. diſt. iij. c. qui vult. Sed Mōs iſte eſt pauperū: vt ſupra dictuȝ eſt. ergo ad eos ptinet eū cuſtodire ꝛ gubernare. Sed his nō obſtantibus: videt̄ melius ꝙ debeat regi a diuitibus. Primo: quia cuſtodientes Montem debent pncipi ꝛ Epiſcopo ac maioribꝰ ciuitatis dare fideiuſſorē: vt ſeruēt illum illeſum. Sed hoc paupes nō poſſunt agere. quia non habent vnde recōpenſare poſſint: ꝛ eīm de omni damno qđ accideret ipſi Monti tenerent̄ ſatiſfacere: nec etiā fideiuſſorē idoneum qui ad predicta ſe vellet obligare poſſent facilit̄ inuenire: imo quaſi nunq̄ȝ inuenirent. Vt eīm inqt Martialis poeta in lib. Epigrā. Colligit ingratas paup amicicias. Secūdo: quia ſequerent̄ multa incōueniētia ſi pauperes pecunias Montis exigerent: ꝛ plures incōmoditates eorū et ſue familie. Maxime quia oporteret illos defendere ipm Montē a pſonis maliuolis: qđ paupes non poſſent facere. Nam qñqȝ neceſſe eſſet illos accedere ad curiā principis vel ꝓcoꝝ. Ait autē Ouidius in. iij. libro ſine titulo. Curia pauperibꝰ clauſa eſt. Econtra vero de diuite dicit̄ Prouer. xix. Multi colūt perſonam potētꝭ. Et Iſi. in li. ſoliloqoꝝ ait. Vbiqȝ pecunia vincit. Oēs vero mendicitatē ſpernūt. Et Prouer. xiiij. dicit Salomon. Etiā proximo ſuo pauper odioſus eſt. Ideo inqt Phus. iij. Poli. Rationabiliter ꝑparant̄ honori nobiles ꝛ diuites. Tertio: qꝛ maius eſſet periculū ipſiꝰ Montis ſi ꝯmitteret̄ cure paupeꝝ. Nā vt dicit̄ Eccl. xxvij. ꝓpter inopiam multi deliquerūt. Et in vulgari ꝓuerbio dicit̄. Che il bel infurare fa lhō ladro. Quarto ex eo ꝙ cuſtodia ipſiꝰ Montis eſt bonū vniuerſalis: ptinet ad vniuerſalē regētem facere cuſtodiri ꝛ gubernari illum: ꝛ cōſequēter eligere cuſtodes ꝛ gubernatores eius. non auteȝ ad pauperes: qui eligerēt aliqͣs de ſeipſis. Seruanda eſt ergo doctrina que habet̄ in. l. j. C. de cōditis in horreis publi. libro. x. vbi dicitur. Cuſtos digi debet nobilis: prudens: fidelis: et optime notus per integritatē meriti. Non obſtāt autem in cōtrariū adducta: quia paupes ſentiētes cōmodū Mōtis bene ſentiūt etiā aliqđ incommodū in ſolutiōe expenſarū que fiūt ꝑ eis. Preterea ſi ipſi paupes regerent: hoc eſſet magis ad incōmodū ipſius Mōtis q̄ȝ illoꝝ. ꝛ ſic quod in fauorē alicuiꝰ introduceret̄: retorqueret̄ ad eius odium ꝛ damnū. quod eſſe non debet. l. qđ fauore. C. de legi. l. nulla iurꝭ ratio. ff. codē. ꝛ c. qđ ob gratiam. de reg. iu. li. vj. Ad ſecundū aūt reſpondetur ꝙ eſt verū in rebꝰ particularibꝰ et ꝓprijs. non aūt in cōmunibꝰ ꝛ vniuerſalibꝰ que debent gubernari: vt dictum eſt ꝑ gubernatorē vniuerſalem nomine totiꝰ cōmunitatis ad quā ſpectāt Quod eīm eſt cōmune vniuerſitatis: non poteſt dici ꝓprie eſſe ſingulorū. l. tantū. §. vniuerſitatꝭ ff. de rerum di. Et ideo nō ſpectat ad ſingulares pſonas talis gubernatio. Et pōt adduci ad predicta ꝙ vnuſquiſqȝ diligētius cuſtodit propria q̄ȝ cōmunia: vt notatur in capitulo. j. extra ne ſede va. ꝛ per Ioā. An. in c. cum veniſſet de reſtit. ſpol. Et ideo oportet particulares cuſtodes mercenarios auctoritate publica deputari. Preterea pdicta bona ſunt ipſorū pauperuȝ in cōmuni: limitate tñ. ſ. vt nō poſſint ꝯſūmari ꝛc. Et non tm̄ preſentiū paupeꝝ: ſed etiā futuroꝝ. Quibꝰ limitationibꝰ ꝛ futuris indigētibus poſſet fieri aliq̄ fraus: ſi paupes pſentes dicta bona miſtrarent. Et forte ad particulare traherent̄ cōmoduȝ que ad ꝑpetuū vſum cōmunē ſunt ordinata: ꝯtra ea que habētur in c. que ad perpetuā. xv. q. j. C

Primus autē rector ꝛ gubernator pncipalis iſtius Montis cuius auctoritate debēt eligi a cōmunitate particulares cuſtodes ꝛ gubernatores atqȝ officiales: eſt princeps ꝛ prelatus ſpiritualis ꝛ tēporalis: de quo eſt credendū ꝙ omnē fauorem poſſibilem ſibi pſtabit huic ſancto operi. Quilibet eīm credendus eſt eſſe bonus ꝛ benignus: niſi expreſſe cōtrariū appareat. c. vnico. de ſeru. in or. faci. l. nō omes. §. a barbaris. ff. de re mili. l. penul. C. de euic. ꝛ. l. omnimodo. C. de in offi. teſt. Nec q̄ſpiaȝ preſumit̄ immemor eterne ſalutis. l. fi. C. ad legē iu. re. ꝛ cle. vnica. in. iij. col. ꝺ ſurciu. Et ad hoc eſt triplex ratio pſumēdi. ſ. ſublimitas: conformitas: ꝛ fidelitas. Primo ſublimitas. qꝛ ſm Plutarchū de inſtructione Traiani Princeps eſt i populo ſicut caput in corpore. Vnde Hugo de ſancto Vic. in. v. de ſacramētis c. viij. ait. Terrena poteſtas caput habet regem ꝛ ſpūalis ſummū pontificē. Et ideo princeps et platus q̄libet debet habere excellentias illas ſuper ſuos ſubditos q̄s habet caput ſuꝑ oīa membra corpis. De quibꝰ inquit diuus Ambroſius in vltimo li. hexameron. Homel. vltima. Vt celū eminet aeri: terris: ꝛ mari. que vult q̄dā membra ſunt mundi: Ita etiā caput ſuꝑ reliq̄s artus noſtri corpis cernimus eminere preſtantiſſimū omniū tanq̄ȝ inter elementa celum: ac tanq̄ȝ ar-

cem inter reliqua vrbis menia.et in arce hac re-
galē quandā inhabitare ſapientiā ſm ꝓpheticū
dictum.Quia oculi ſapiētis in capite eius:hāc
qꝫ eſſe ceteris tutiorē:⁊ ex illa oībꝫ mēbris vigo-
rem ꝓuidētiamqꝫ deferri.Quid eñ robur et va
liditas lacertoꝝ ꝓficiat?Quid velocitas pedū
niſi capitis velut ꝑncipis ſui impialis quedam
adminiculeť poteſtas?Ex h eñ aut deſtituūtur
vniuerſa:aut oīa fulciunť.Caput itaqꝫ oculis
explorat omnia:auribꝫ occulta rimatur:cogno-
ſcit abſcōdita:audit quid alij agať in terris:in
eo eſt ſedes omniū noſtrorū ſenſuū:illic eſt fons
vniuerſorū.Quid eñ ſine capite eſt homo:cum
totus ſit in capite?Cum caput videris:hominē
agnoſcis.Si caput deſit:nulla eſſe cognitio po-
teſt.iacet truncus ignobilis ſine honore:ſine no
mine.Non imerito igiť huic quaſi cōſultori ſuo
cetera mēbra famulanť:⁊ circūferūt illud ſeruili
geſtamine:ac.ꝑ ſic numē in ſublimi locatum ve
hunt:vnde cēſoria poteſtate quo vult ea dirigit
velut quorūdam obſequia ſeruulorū:et ꝑcepta
ſinglis obeūda decernit.Videas impatori ſuo
ſingula gratuito ſtipēdio militare.Alia portant
Alia poſcunt.Alia defendūt:vel miniſteriū ſuū
exhibēt.parent vt ꝑncipi.ancillanť vt dño.Hec
ille.Sicut ḡ caput nō ſibi ſoli videt:audit:odo
rat ⁊ guſtat:ſed omnibꝫ mēbris ⁊ toti corpi:Ita
etiā princeps ⁊ prelatus debet non ſibi ſoli inten
dere ⁊ prodeſſe:ſed cōmunibꝫ ſuis ſubditis.Vñ
Hiero.ſuper Hieremiā ꝓphetam:⁊ habeť in c.
regū officiū.xxiij.q.v.ait:ꝙ regum officiū ꝓpriū
eſt facere iudicium et iuſticiā ac liberare de ma-
nu calumniantiū vi oppreſſos:et peregrinis:pu
pilliſqꝫ ⁊ viduis prebere auxilium ⁊c̄.Et in.l.im
perialis.C.de nup.inquit imperator.Imperia-
lis beniuolētie ꝓpriū eſſe iudicātes vt omni tem
pore ſubiectorū cōmoda tam inueſtigare ꝗ̄ eis
mederi ꝓcurem⁹.⁊ in.l.ꝑuilegia.§.fi.C.ð ſacro
ſan.eccľ.iteꝝ dic̄.Humanitatis noſtre eſt egenis
ꝓſpicere:⁊ dare operā vt pauperibꝫ alimēta nō
deſint.Debent ergo principes ⁊ p̄lati inuigilare
profectibꝫ ſubditoꝝ:ſicut ſe facere dicebat predi
ctus impator in auten.de armis.in ꝑn.⁊ in au-
ten.de here.⁊ fal.in prin.et in auten.vt iudi.ſine
quoquo ſuffra.in prin.Et idem credendū eſt de
principe noſtro.Non enim ſumus ſub tyranno.
Tunc autē eſſem⁹ ſub tyrānide qñ non poſſem⁹
libera voce dicere ⁊ defendere bonū publicū.l.
quinqꝫ ſummātes.C.de decu.li.x.Et merito ꝑn
cipes debent inſudare ſuoꝝ ſubditorū vtilitati-
bus:cum eorum vtilitas et bonum redundet in
ipſos ꝑncipes.§.cogitatio.in auten.vt iudi.ſine
quoq̄ ſuff.Et idem eſt de malo.Unde Prouer.
xiiij.dicť.In multitudine populi dignitas re-
gis:⁊ in paupertate plebis ignominia ei⁹.Et ideo
nō mirū ſi princeps noſter fauet huic Monti ꝑ
quē eius populus liberatus eſt a voragine vſu-
rarum hebraicaꝝ que depauꝑabant ſuos ſubdi

tos.Quinta ratio p̄ſumendi eſt cōformitatis.ſ.
ad deum:cuius vicem gerit in terris:⁊ a q̄ prin
cipatum accepit.quia oīs poteſtas a deo eſt:ad
Rho.xiij.Sap̄.vj.⁊ Dañ.iiij.⁊.xxiij.q.j.c.quid
culpať.⁊.q.iiij.c.queſitū.⁊ ideo debet ipm̄ deū
imitari in pietate.ð.l.impialis.C.de nup.Dicť
eñ in.l.fi.in fi.C.de dona.inter vi.et vxo.Nihil
tā peculiare eſt impialis maieſtatis ꝗ̄ humani-
tas:per quā ſolam dei ſeruať imitatio.Contrari
um aūt facientibꝫ inq̄t Salomon Sap̄.vj.Au
dite ⁊ intelligite reges quibus a dño data eſt po
teſtas:⁊ virt⁹ ab altiſſimo:qui interrogabit ope
ra veſtra:et cogitatiōes ſcrutabiť.Quoniā cum
eſſetis miniſtri regni illius non recte iudicaſtis
legem iuſticie:neqꝫ ſm voluntatem dei ambula
ſtis.Horrende ⁊ cito apparebit vobis:Quoniā
iudiciū duriſſimū his qui p̄ſunt fiet.⁊ potentes
potenter tormenta patienť:et fortioribus fortior
inſtat cruciatio.Item vltra eternā damnatiōē
⁊ penas infernales:etiam in hoc ſeculo punit ſe-
pe deus malos principes:auferendo eis princi-
patū.Ad ipm̄ eñ qui dedit ꝑtinet tollere:ac au-
gere:conſeruare:⁊ confirmare.l.j.C.de vete.iu.
enuc.Unde ꝓpheta ait pſ̄.cxxvj.Niſi dñs cuſto
dierit ciuitatem:fruſtra vigilat q̄ cuſtodit eā ⁊c̄.
Tertia ratio p̄ſumendi dicif fidelitatis.Sicut
eñ ſubditi debēt eſſe fideles ſuis dominis ⁊ ꝑn
cipibꝫ:ita etiam ipſi principes tenenť eis vicē re-
pendere fidelitatis.c.de forma.xxij.q.v.⁊ c.eſto
ſubiectus.xcv.di.⁊ c.peruenit de iureiur.⁊ c.ni-
hil iniquius.xxxij.q.vj.cum ſi.Credendū eſt igiť
ꝙ princeps noſter qui non eſt minoris beniuo-
lentie et fidelitatis erga populum ſuū ꝗ̄ alij ita
letať ⁊ gratū habet Montē in terris ſuis ſicut
alij principes in ſuis:imitando clementiſſimū
impatorē Iuſtinianū qui in.l.vnica.§.vlti.C.de
caduc.tol.ait.Tantū etenī nobis ſupeſt clemen
tie ꝙ nec fiſco noſtro ꝑpcimus:nec auguſtum
ꝑuilegiū exercemus.ſed quod cōmuniter omni
bus ꝓdeſt:hoc rei priuate ⁊ noſtre vtilitati prefe
rendum eſſe cenſemus:noſtrū eſſe ꝓpriū ſubie-
ctoꝝ cōmodū impialiter exiſtimantes.Hec ibi.
Et idē poſſumus dicere de hac cōmunitate.Cū
eñ multe terre ⁊ ꝯmunitates atqꝫ ciuitates mi
nores iſta:cito fecerunt Montē.quare nō etiā
hec nobilis:diues:⁊ inclyta terra? D De do
mino quoqꝫ Ep̄o idē firmiter credere debem⁹.
Ut eñ ꝑſpicue cernimus ipſe ſeruat illud qđ di
citur.viij.q.j.in c.Clemēs.Qui omnibꝫ p̄eſt:ſin
gulos debet ꝓut poteſt iuuare et ſingulos rele-
uare qui ſinguloꝝ onus et ſollicitudinē portat.

E Quo ad regimē vero officialiū ⁊ omniū
regulantiū ipm̄ Montē:dico.ꝙ ſeruare debent
illud apl̄i documētum.j.ad Cor.iiij.q̄ ait.Fra-
tres:ſic vos exiſtimet hō vt miſtros dei ⁊ diſpē
ſatores miniſterioꝝ dei.Hic iam q̄riť int̄ diſpē
ſatores vt fidelis q̄s inueniať.Cōmunitas to
eligēs ipſos rectores debꝫ ſeruare illud qđ dicif

in Cle. quia cõtingit. de reli. do. ſ. Eorũ locorum gubernatio viris prouidis: idoneis: ⁊ boni teſtimonij cõmittatur: qui ſciant: velint: ⁊ valeãt loca ipſa: bona eoꝝ: ac iura vtiliter regere. ⁊ eorum prouentus ac redditus in pſonarũ miſerabilium vſum fideliter diſpenſare. ⁊ ꝙ in vſus alios bona pdicta ↄuertere pſumptio veriſimilis nõ exiſtat. In quibus ſub obteſtatiõe diuini iudicij illos ad quos dictoꝝ locoꝝ cõmiſſio pertinet cõſcientias oneramus. Illi etiã quib⁊ dictoꝝ locorũ gubernatio ſeu adminiſtratio cõmittet̃ ad inſtar tutoꝝ ⁊ curatoꝝ iuramentũ pſtare: ac de locorũ ipſoꝝ bonis inuentaria conficere. ⁊ ordinarijs ſeu alijs quib⁊ ſubſunt loca hmõi: vel deputatis ab eis: annis ſingulis de adminiſtratione ſua teneãtur reddere rationem. Hec papa Clemens. et loquit̃ de gubernatorib⁊ hoſpitalium. Sed vbi eſt eadẽ ratio: debet eſſe eadẽ determinatio. l. a ticio. ff. de vbo. ob. Et ideo idem dicendum eſt in factore ⁊ meſſario Montis. Immo q: vbi mai⁹ eſt piculũ: ibi cautius eſt agendũ. c. vbi periculũ. de elect. in. vj. In hoc Monte pietatis vbi contractat̃ pecunia que manib⁊ ⁊ digitis vt quidã viſcus inheret ⁊ difficile excutitur: oportet eligere gubernatores omni ſuſpiciõe carentes: ſicut fit vt ordinatuꝫ eſt per ſtatuta. Qui dant cautionẽ idoneam et ſecuritatẽ de bono regimine ⁊c. Et ideo nemo debet dubitare in bene faciendo ipſi Monti: dicẽs. Quõ regulabitur? Et quis bene manutractabit pecuniã et denarios ⁊c. Omnib⁊ eñ optime puiſum eſt. Naꝫ eliguntur officiales qui habent illas condiciões q̃s tangit Dauid pš. xiiij. dicens deo. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo: aut q̃s requieſcet in monte ſancto tuo? Et reſpõdet. Qui ingreditur ſine macl'a ⁊ opatur iuſticiã. Qui loquit̃ veritatem in corde ſuo. qui non egit dolum in lingua ſua: nec fecit proximo ſuo malum: et opprobriuꝫ nõ accepit aduerſus proximos ſuos. Ad nihilũ deductus eſt in cõſpectu eius malignus. Timẽtes autẽ dñm glorificat. Qui iurat proximo ſuo ⁊ non decipit. Qui pecuniã ſuã nõ dedit ad vſuram: ⁊ munera ſup innocẽtẽ nõ accepit. Qui facit hec non mouebit̃ in eternũ. Et illas quas idẽ ꝓpheta ponit pš. xxiij. dicens. Quis aſcendet in Montẽ dñi: aut quis ſtabit in loco ſancto ei⁹? quaſi dicat. non diaboli: vt vſurarioꝝ: ad quem multi currunt. nec dubij: vt Florẽtini vel Ianuenſes aut Veneti: de quo aliqui doctores dubitãt. Sꝫ ad iſtũ ſctm̃ Mõtẽ dei. Et rñdet. Innocens manib⁊ ⁊ mundo corde. Qui nõ accepit in vano aĩam ſuã: nec iurauit in dolo ꝓximo ſuo ⁊c. q̃ſi di. ꝙ tales officiales debent eſſe mũdis manibus ⁊ lingua veraci: breuib⁊ vnguibus: ⁊ roſtro colũbe nõ milui retorto: manib⁊ aptis: manicis curtis et largis ad inſtar diaconi miniſtrantis. Quia vt h: Act. vj. ca. Electi ſunt ſeptẽ viri boni teſtimonij ⁊ pleni ſpũſancto qui miniſtrarent viduis ⁊ alijs indigẽtibus. Hoc eñ exercitiũ et officiũ nõ eſt hoim ſed dei: loco cui⁹ faciunt. Et ideo ſi nõ bñ adminiſtrabũt: in caput eoꝝ redũdabit. Vnð. ij. Paral. xix. dicit̃ illud qð optime poteſt illis dici. ſ. Videte q̃d faciatis. nõ eñ hominis exercetis iudiciũ: ſed dei. ⁊ q̃dcũqꝫ feceritis: in vos redundabit. Sic timor dñi vobiſcũ: ⁊ cum diligentia cuncta facite. Non eſt eñ apð deũ noſtrũ iniq̃tas nec pſonarũ acceptio nec cupido munerũ. Hec ibi. Ve igit̃ vſurpantib⁊ vel dilapidãtibus ſeu aliquo modo defraudantib⁊ bona Montis: quia deus faciet de eis terribile iudiciũ ſicut fecit cõtra Heliodoꝝ q̃ ad templũ dei in Hieruſalẽ prexit vt auferret argẽtum qð in eo depoſituꝫ erat ad victualia viduarũ et pupillorũ. vt habet̃. ij. Mach. iij. Nemo g̃ ſibi appropriet pdicta bona depoſita ꝑ pauperib⁊ que etiã ſtulti timẽt ſibi vſurpare. Vñ Petr⁹ ſtult⁹ Padue renuit cõmedere duo oua Monti oblata dicens. Abſit vt dicatur ꝙ petrus fuit pmus qui comedit de Mõte. ¶ F Sꝫ poſito ꝙ preter intentionẽ eligentiũ aliq̃s ex ipſis miniſtris nõ bñ ſe exhiberet fidelẽ: nõ eſt iputandũ Monti nec pſidẽtibus ei⁹ debitã prouiſionẽ ⁊ diligentiam facientib⁊. ar. in c. de occidendis. xxiij. q. v. Vt eñ non accidat pdictum incõueniens: debet cõmunitas obſeruare illud qð dicit̃ Exo. xviij. ſcꝫ Prouide. i. cum magna deliberatione elige: de omĩ plebe. hoc eſt abſq: pſonarũ acceptiõe: viros. i. viriles: non effeminatos nec puſillanimes vt mulieres: potentes. i. q̃ non ſint paupes: ⁊ conſequenter nõ bene apti ad talẽ ꝓuinciã aſſumendam: ac timẽtes deũ. i. bone cõſcie: in quibus ſit veritas. i. q̃ non ſint ſimulatores vel deceptores pauperũ aut Montis: ⁊ q̃ ſeq̃nt̃ veritatẽ et non inordinatã affectionẽ. ſꝫ ſeruiãt general'r omnibus egentib⁊. ⁊ q̃ oderint auariciã. i. nõ querant ſuũ lucrum ſed cõem pauperũ vtilitatẽ: et omni tpe gubernent ⁊ ſollicitent ipm Montẽ. Dicũt eñ leges. Qui habet aliq̃d in depoſito non dormiat. §. nemini. in auten. de depo. Vñ Paulus ait. ij. ad Timo. j. Bonũ depoſituꝫ cuſtodi. Beatus aũt ille officialis de q̃ dici poterit illud qð ait ſaluator Mat. xxiiij. ⁊ Lu. xij. Fidelis ſeru⁹ ⁊ prudens quẽ conſtituit dñs ſup familiã ſuaꝫ vt det illis cibum in tpe. Beatus ille ſeruus quẽ cũ venerit dñs eius inuenerit ſic facientẽ. Amen dico vobis: qm̃ ſup oĩa bona ſua cõſtituet eum.

¶ G Sed diceret quis. Quõ ſufficiet nobis Mons: cum iudei vix ſufficiant de tot milibus ducatoꝝ ſubuenire mutuatarijs? Reſpõdetur Primo ꝙ iudei non mutuant tantũ quantũ dicunt: vt peꝫ ex libris eoꝝ. Secundo ꝙ deus augmentabit Montẽ cuꝫ tpe: ita vt poſſit ſufficere: iuxta illud Apl'i. ij. ad Coꝝ. ix. Qui dat ſemẽ ſeminanti: augebit et multiplicabit incrementa frugum iuſticie veſtre. Ipſe eñ qui de q̃nq꜄ panibus et duob⁊ piſcib⁊ ſatiauit q̃nqꝫmilia hoim:

Joan.vj. Et ſingulis annis facit de paucis granis naſci frumentū in magna copia. ⁊ de parua glāde exurgere magnā quercū: etiā Montē pietatis a principio paruū: faciet creſcere in montē altiſſimū. Et ſic q̄nto magis Pharao ꝑſequebatur pplm dei: tanto amplius multiplicabatur ⁊ creſcebat: Exo.j. Sic q̄nto magis aduerſarij pietatis Montē ipm ꝑſequn̄tur: tanto plus eū creſcere faciet deus. Et verificabitur illud Ouidij. in.ij. Meta. Debile principiū melior fortuna ſequetur. Poſſumus enī dicere de ipſo Monte illud pſ.lxxxvj. Ipſe fundauit eū altiſſimus. Et ideo ampliabit. Unde videmus q̄tidie Montes in diuerſis terris erigi. Quo exēplo alie terre ad ſimile debent incitari: nec deſiſtere ꝓ eo ꝙ aliq̄ terre nō faciant Montē. Seruari enī debet doctrina Hieronymi ad Julianū dicētis. Nō te terreāt deſcendentes: ſed ꝓuocēt aſcēdētes. Nunq̄ a malis exēplū ſumitur etiā in ſeculi rebus. ſed a meliori parte incremēta ſtructū ſunt. ¶ Ad augendū aūt Montem multi ſunt modi. Primo vt fiat ſocietas Mōtis tā ex viris q̄ mulieribus: tā eccl'iaſticis q̄ ſecularibus: q̄ oēs offerāt aliq̄d Monti ſingulo menſe. puta in pma dn̄ica menſis vnū ſolidū vel dimidiū. Et melius faciēt illi de ſocietate ſoluendo ſimul in vna vice illud qđ ſoluere debēt ꝓ toto anno: quia ſic Mōti valde ꝓderit et ſibi paruū diſpendiū faciēt: ⁊ euitabūt periculū non ſoluēdi. q̄ multa accidere pn̄t impedimēta ꝓpter que nō poterūt ire ad offerēdū: nec mittere oblationē ſuā tpe ſtatuto. Qui aūt cito dat: bis dat. vt notatur in. §. item ſi ille. inſti. de fideiuſſ. ⁊ in. §. plus aūt. inſti. de acti. Et ideo ꝓpter habendum maius meritū: in multis terris nōnulli de ſocietate Montis ſoluūt a pn̄cipio per multos annos pro ſe ⁊ ꝓ tota familia ſua ſimiliter exiſtēte de ſocietate ipſius Montis. Itē diuites ⁊ illi q̄ habēt animū generoſum ⁊ magnanimū licet ſciāt ſe nō teneri de neceſſitate niſi ad ſoluēdam certā paruā q̄ntitatē pecunie ꝓ ſingulo mēſe ſi volūt gaudere priuilegijs ſocietatis. que parua q̄ntitas eſt ordinata vt etiam paupes poſſint eſſe de ſocietate. Tn̄ ſm facultatū ſuarū abundantiā largius offerūt Monti vltra p̄taxatā ſummā. Secūdus modus augēdi Montē erit: ſi impetrentur indulgentie ⁊ priuilegia oibus de hac ſocietate pn̄tibus ⁊ futuris. ⁊ ꝙ mortuo vno alius poſſit ſurrogari loco eius: ita vt nunq̄ deficiat numerus confratrū Montis: ſuas oblatiōes pro ſingulis menſibus faciētiū. Tertius modus erit. Si q̄libet anno ordinatim fiant oblatiōes ipſi Monti. et nō ſolum ꝑticulares ꝑſone aliq̄d offerrent: ſed etiā paratica artiū ⁊ cōitas atq̄ collegia. ⁊ q̄libet cōgregatio ⁊ ſocietas: ac aliorū locorū piorū rectores. Poterit autē hec oblatio particularis: ⁊ generalis ⁊ ꝑticularis fieri vna vice ſimul omni anno: vel alternatim per ſingulas portas ciuitatis aut terre. Quartus modus erit. Si q̄libet anno impetretur indulgentia plenaria facientibus ⁊ mittentibus eccl'iam ipſi Monti q̄dam die deputatos vt in die veneris ſancti in q̄ eſt feſtū ipſius Montis. vel in alio die: put melius videbitur expedire.

Quinto augebitur Mōs ⁊ adiuuabitur ex pecunijs apud eū depoſitis: vel ad tps ei ꝯceſſis ſeu mutuatis. Qđ maxie illi facere debent q̄ tenēt pecunias mortuas in capſis cū periculo furum ⁊c. Qđ enī ſibi non nocet ⁊ alteri ꝓdeſt: eſt de facili cōcedendū. l. in ſūma. §. itē varrus. ff. de aq̄ plu. ui. ar. Sexto multiplicabitur de donationibus inter viuos q̄ fient Mōti a deuotis ⁊ pijs chriſtianis. Multi enī facient ei donationē ſuorū bonorum: reſeruato ſibi vſufructu in vita ſua vel aliq̄ redditu tm̄. Et alij donabūt partē bonorū ſuorū Mōti liberaliter: alia parte ſibi reſeruata. Septimo multiplicabitur de reſtitutionibus incertorū que debentur pauperibus. c. cum tu. de vſu. ⁊ c. non ſane. ad fi. xiiij. q. v. Octauo de diſpēſatiōe votorū que in alios pios vſus debēt cōuerti. c. magne. đ voto. Nono de penis luſorū ac blaſphemantiū ⁊ iurantiū. et de alijs ſimilibus penis q̄ congrue poterūt Monti applicari. ſicut etiā incerta ⁊ vota diſpenſata in vtilitatem Montis conuerti. Decimo de hereditatibus ⁊ legatis atq̄ fideicōmiſſis ac donationibus cā mortis in teſtamētis vel codicillis ei relictis ac factis. Un̄ bene facient notarij qn̄ conficiūt teſtamentū vel codicillum alicuius: ad memoriā ei reducere ꝙ recordet aliq̄d relinq̄re ipſi Monti. Et q̄libet teſtator bn̄ faciet ſi iſtius ſancti Mōtis ampliatiōi aliq̄d relinquet. Undecimo augebitur de rebus litigioſis a ꝑtibus litigantibus ipſi Mōti liberaliter datis ⁊ ceſſis. Multi enī litigātes inter ſe dicēt. Poſtq̄ litigiū noſtrū ita eſt implicitū ⁊ dubiū: nec tuū nec meū ſit illud de quo litigamus. ſed Monti ſancto iura noſtra liberaliter donemus.

Duodecimo adiuuabitur Mons ad multiplicādū ꝑ aſſiduā recordationē ⁊ exhortationē predicatorū. Qui aūt nolūt Montē pietatis cōmendare: demōſtrāt ꝙ nō ſunt pietatis amici. Et ideo eorū p̄dicationes ſunt euitande: maxime ſi montem impugnēt. Qđ ꝓbatur ꝑ c. Ponderet. ad fi. l. diſt. Tertia aūt pn̄cipalis rō q̄re Mons ſatiſfaciet eſt: quia vt habetur in ſtatutis eius. ⁊ ita ordinauerūt ſummi pontifices per lr̄as aplicas: nō debet Mōs paſſim omnibus mutuare ſicut faciunt iudei qui ad ludum: vanitates: ebrietates: ac diſſolutiōes ac vicia expendendā pecuniā mutuant indiſtincte. ſed tm̄modo pro honeſtis cauſis ⁊ illis q̄ indigent ac legitimā habent cām expendendi. Et ideo pauciores denarij magis ſufficient. Et hoc maxime interuenit in illo ſeruitio valde laudabili qđ nuꝑ adinuentū eſt. Nā Mons in aliquibus locis luit pignora q̄ cōſumūtur vſuris vel perduntur labēte termino luendi: ⁊ hoc cū ab eis ad q̄s ꝑtinent ipſa pignora fuerint officiales Montis requiſiti. Et infra q̄ndecim dies ven

dunt ad baſtam cum omni diligentia poſſibili
vt pauperū pignora iuſto p̄cio vendant.et ſepe
accidit vt pignus valoris centū ducatoꝝ qḋ pro
vigintiq̄nq̃ ꝑdebat ſic a Mōte liberatū de ma
nu vſurarij ac venditū:vtilitatē ꝯferat.lxxv.du
catoꝝ ipſi mutuatario vel circa.⁊ tñ Mōs ipe
nō tenens occupatos illos.xxv.ducatos niſi per
q̄ndecim dies ad plus:parū incōmodi patitur.
Nam cū eiſdez ſtatim poteſt luere alia pignora
et alijs pauꝑibꝫ ſubuenire. J Quia igitur
hic Mons fit cauſa cōmunitatis pauperū ⁊ nō
particulariū ꝑſonarū. Jdeo q̄libet debet habere
cōſcientiā capiendi mutuū ſolū ꝓ neceſſitate vi/
ctus vel veſtitus:ſicut pro grano:vino:oleo:ſa/
le:pāno veſtis:pro debitis ſoluendis:⁊ ſimilibꝫ.
Jtem minus debet accipere q̄ꝫ pōt vt pluribꝫ ſer
uiat.Si enī pōt facere cum vno ducato:non de
bet accipere duos.Etſi cū dimidio:nō debet ac/
cipere vnum. Jtem q̄ꝫcitius poterit reſtituat ne
vni ſeruiat ⁊ alteri nō:vel in non tanta q̄ntitate.
Et nō dicat.Eamus q꞉ hic nō ſoluit niſi vnꝰ de/
narius pro libra vel floreno:poterimus tenere ꝑ
totum annū.Quia peccatū eſſet ſi valens cōmo
de reddere nō redderes:q꞉ alius egebit ꝓ ſua ne
ceſſitate ⁊ habere non poterit ſi tu retineas ſine
neceſſitate ex negligētia vel auaricia.Debet enī
reminiſci vnuſquiſq̃ qḋ inq̄t Hiero.ſuꝑ epiſto/
la Pauli ad Titū.et habet in c.Hoſpitalē.§.j.
xlij.diſt.Aliena rapere cōuincit qui vltra neceſſa/
ria retinere probat.⁊ Amb.in c.Sicut hi.xlvij.
diſt.ait.Plus q̄ꝫ ſufficit ad ſumptus violenter
obtentum eſt.Oēs ergo ſint ſolliciti cito reluere pi/
gnora ſua:vt ꝺ illis pecunijs poſſit alijs ſuccur
ri.Jlli enī denarij magis egentibꝫ debent.Jtem
caueat vnuſquiſq̃ ne ꝑ interpoſitā ꝑſonam mu
tuū accipiendo ſtatutā ſummā tranſgrediatur.
Jtē ſi pignꝰ vendat tranſacto anno:nullus ira/
ſcatur:di.Quis bāchus ē iſte:Judeus ſaluaret
mihi pignus ꝑ annos:⁊ cū paucis groſſis tarda
ret ⁊c̄.Cogitare enī debet ꝙ nō tardat vendere
vt ſibi ſeruiat:ſed vt tandez deuoret illud pignꝰ
et ſempꝑ lucret.Semperq꞉ facit pro vtilitate ſua
nō illius.Jn Monte aūt fit ecōtrario.Nā non
p̄ſtat cauſa lucrādi:ſed ſeruiēdi ⁊ vtilitatē indi/
gentiū faciendi.Aliter ꝓ nō poſſet Mons du
rare ſi tardaret pignora vendere:maxime in ſuo
ꝓncipio. R Jtem nullus lamentet ſi ſibi nō
preſtet in tanta quātitate ⁊ quotiēs vult:dicens.
Judeus mutuat mihi quātū volo ⁊ q̄tiēs volo:
⁊ pro q̄buſcunq̃ cauſis volo:et nō querit tā ſub/
tiliter:ſed ſeruit mihi realit.Frater mi habeas
patientiā in hoc principio in q̄ Mons eſt debi/
lis:⁊ non poteſt niſi tantū pro familia et ꝑſona.
⁊ eſt factꝰ cauſa ſubueniēdi in neceſſitatibꝫ egen
tiū:⁊ nō cauſa ludendi ⁊ pōpezandi.Et eſt factꝰ
vt euitent p̄datōes ⁊ latrocinia iudeoꝝ:q̄ in ꝓn
cipio cuz dulcibꝫ ꝟbis oſtēdūt ſeruire:ſed poſtea
cū cauda ſcorpionis pungūt.Quot pignora pro
paucis libris ſunt ꝑdita:que tñ ſine neceſſitate
ſunt ꝓ mutuo pignorata:Quando erit Mons
maior ⁊ pinguior:in maiori q̄ntitate ſeruiet pau
peribꝫ.Nullus etiam debet cōqueri ſi ſtatim vt
ad Montē vadit ei nō datur pecunia quā petit
Jllū enī priꝰ molere cōuenit q̄ citiꝰ ad molendi
nū venit.Jtē inter veniētes eodez tꝑe:rōnabiliꝰ
eſt prius ſubuenire veniētibꝫ magis delōge:qui
ſi nō expediant:oportebit eos remanere clauſos
in ciuitate ⁊ i hoſpicio expēdere pecuniā mutuo
acceptam:vel partē eius.

Pars ſeptima huius tracta/tus que dicit Oblationis. L

Djcit paulus pri/
me ad Timo.iiij.Exerce teipm̄ ad pi
etatē ⁊c̄.Et ibidem ſubdit.Fidelis ſer
mo ⁊ omni acceptiōe dignus.Jn hoc enī labora
mus ⁊ maledicimur:q̄a ſperamus in deū viuuz
qui ſaluator eſt oīm hoīm:maxime aūt fideliū.
Precipe hec ⁊ doce.Hec ille.Jn q̄bus ꝟbis pro
phetizauit de ꝑſecutiōe quā facturi erant aduer
ſarij pietatis p̄dicantibus eam in hoc Monte.
Dauid aūt ps̄.xxviij.hortat oēs fideles ad offe
rendū Monti dicēs.Afferte dn̄o filij dei.Ma
xime aūt debēt offerre ſcholares mōtis illud qḋ
tenētur ſingulis mēſibꝫ offerre ipſi mōti ſm ſta/
tuta ſocietatis.alías nō ꝑcipient fructū eius:q̄a
ſicut habitꝰ nō facit monachū:ſed religioſa con
uerſatio.c.porrectū.de regu.ita ipſi nō erunt ve
ri ſcholares mōtis:lꝫ in libro ſocietatis ſint ſcri
pti:niſi ſtatuta ipſiꝰ obſeruent integre ⁊ bn̄.Nā
ꝑinde eſt non facere ⁊ male ac vicioſe facere.l.ſ.
ff.ſi q̄s in ius vo.non ierit.l.quotiēs.ff.q̄ ſatiſda.
co.l.q̄ꝫuis.§.ſi conuenerit.ff.ad velleia.l.j.§.pe
nul.ff.qḋ cuiuſq̃ vni.et.l.Non putauit.§.non
quecuis.ff.de bono.poſſ.cōtra tabu.Jn oblatiōe
autē generali magis debent alijs offerre quan/
to ſunt Monti magis cōiuncti.Ad quā oblatio
nē large faciendā debet q̄libet chriſtianus induci.
Primo rōne meritatiōis.Maximū etenī meri
tū adq̄runt bn̄facientes ipſi Monti plus q̄ꝫ fa/
cerent ſi benefacerēt particulari ꝑſone.Jn mon
te nāq̃ ſeruitur pluribꝫ ꝑſonis:pluribꝫ vicibus:
longiori tꝑe:et per ſingula ſepte3 opera miſcbie:
vt patet intuēti.Plura autē bona paucioribus
bonis naturaliter ſunt intelligenda:q̄a ſunt me
liora.iij.Topic.Et bonū quāto cōmuniꝰ tanto
eſt melius ⁊ diuinius.⁊ bonū multorū et cōmu
ne eſt maius priuato et ſingulari:ſm Phum.j.
Eth.Vn̄ dicit Judicū.xviij.Melius eſt bonū
totius populi q̄ꝫ vniꝰ tribus.Dicit etiā Plato ī
ſuo Timeo:ꝙ tanto q̄s eſt deo ſimilior quāto in
ſuis bonis eſt cōmunior et vniuerſalior.Et.ij.
Polit.ait Phs.Amicis pluribꝫ auxiliari opti/
mū ⁊ delectabiliſſimū eſt.Et in.iij.li.eiuſdē ope
ris etiā dicit.Quicūq̃ politice intendunt vtili/

tatem cōmunē:ibi recte iuſti ſunt. Itē lz publica
et cōmunia aliq̄ reſpectu eq̄pent̄ ſacris:tn̄ aliq̄n
ꝓuilegia cōitatꝭ pauperū ꝑferunt̄ priuilegijs ec/
cleſiarū:vt patet ꝑ c.Aurū.ꝛ c.Gl'ia epi.xij.q.ij.
Ex qb9 oīb9 apparet ꝙ ſubuenire pijſſimo mon/
ti eſt deo gratiſſimū:ꝛ aīe ſaluberrimū.Si em̄
quis de ꝓprio erogaret in elemoſynas ea q̄ vſu
cōſumunt̄:vtputa centum vel mille aureos vel
mille modios frumēti:multū placerz deo:ꝛ ma
gnū premiū mereret̄. Quid meriti ꝛ gratitudis
habebit apd̄ deū faciēs Montē pietatis:qui vt
ita dicam dū conſumit̄ manet integer.ꝛ dū ero/
gat̄ ꝑpetuat̄.et dū diſpergit̄ quaſi rediuiuū col/
ligitur. Si magnū eſt cibare famelicos:veſtire
nudos:captiuos redimere.quātum erit ꝛ quale
oia hec inſimul ꝓuidere? Etſi ille q̄ dederit etiaz
ſolū potum aque frigide indigēti amore dei:nō
ꝑdet mercedē ſuā Mat.x.Quid ibi tot neceſſi/
tatib9 indigētium ſubuenit̄? Etſi facere elemoſy
nā duob9 vel trib9 pauperib9 q̄tidie eſt magnuz
meritū.Quid erit ſuccurrere viginti vl' triginta
paupib9:ꝛ q̄d centū:ꝛ toti pauperū cōitati:ſicut
fit ꝑ Montē? Ideo inq̄t Dauid ps̄.xl. Beat9 q̄
intelligit ſuꝑ egenū ꝛ pauperem. In die mala li/
berabit eū dn̄s.Et ſaluator ait Matt.v.Beati
miſericordes qm̄ ipſi miſcd̄iam cōſeq̄nt̄. M

Scd̄o q̄libet debet incitari ad ſubueniēdum
largiter Monti rōne gl'ificatōis. Nam vt inq̄t
btūs Tho.in.j.libro ad regē Cyp.c.ix.ꝛ Egidi9
in li.de regi.ꝑn.et hr̄ in Policra.li.iiij. Excellēs
locus gl'ie in celo datur ꝓ republica laboranti/
bus ꝛ morientib9. Vn̄.xxiij.q.j.c.vlt̄.dr̄.Sūma
militie laus inter alia bona merita hec eſt: obe/
dientiā reipublice vtilitatib9 exhibere ꝛc̄. Et.iij.
q.eiuſdem cauſe in c.Fortitudo.dr̄.Fortitudo q̄
bello tuet̄ a barbarꝭ patriā:vl' domi defendit in
firmos:vel a latronib9 ſocios:plena iuſticia eſt.
Hec ibi. Que poſſunt exponi de defendētibus
Montē pietatꝭ et ꝓſternentib9 atq3 expellentib9
iudeos:latrōes:ꝛ hoſtes chr̄ianorū.Et in c.omni
timore.xxiij.q.viij.hortat̄ Leo papa:dicēs.Omi
timore ac terrore depoſito ꝯtra inimicos ſancte
fidei ꝛ aduerſarios oim̄ religionuz agere viriliť
ſtudete.Nouit em̄ oipotens ſi q̄libet veſtrū mo
rietur:ꝙ ꝓ veritate fidei ꝛ ſaluatione p̄rie ac de/
fenſione chr̄ianorū mortuus eſt.et ideo ab eo pre
miū celeſte cōſequit̄.Et in.§.filij aūt.inſti.de ex
cu.tuto.dr̄.Qui aūt ꝓ republica ceciderūt intel
ligunt̄ viuere in ꝑpetuū ꝑ gl'iam.Vn̄ dic̄ Fran.
petrarcha in ſuis triumphis.Un bel morir tuta
la vita honora.Si ḡ gl'ioſum eſt mori pro repu
blica.ꝛ q̄libet bonus ciuis debet poti9 mortē to
lerare q3 patrie ꝛ reipublice deſtructionem ſuſti
nere:q2 bonū publicū preferendū eſt ꝑuato.c.li
cet q̄buſdā.de regu.et c. Bone memorie.el.j.de
poſtu.ꝑla.ꝛ c.Ubi ꝑiculū.§.ceterū.de elec.li.vj.
Multo magis ſeruiendu3 eſt ipſi reipublice de
rebus:quia plus tāgit ei pellis q3 camiſia. N

Et ad ꝑdicta adduci pōt ꝙ ſi de maleficio pri
uari qđ redundat ad beneficiū reipublice aliq̄s
quis reportat cōmodū:vt declarat Barbacius
in c.Intelleximus9.de iudi.et ꝓbat̄ ꝑ tex.in.l.ij.§.
poſtea euz apius.ff.de origi.iur.et.l.non oēs.§.
fi.ff.de re milita.Multo magis hoc fieri debet
ꝓ beneficio directe ꝟtuoſo reipublice expēſo per
elemoſynam ꝛ oblationē factam Monti. O.

Tertio ad ipſam oblationē et ſubuentionem
reipublice debet q̄libet animari rōne imitatōis
Omiſſo em̄ exemplo aliarū ciuitatū in quib9 ci/
ues ꝛ alij inhabitantes largiſſime fecerūt oblati
ones ipſi Monti ꝛ q̄tidie faciūt. Cōſideremus
exempla paganorū q̄ tanta fecerūt ꝓ defenſione
ꝛ augmētatione ſui reipublice:ꝛ eos imitari co
nemur. Nam nō eſt incōueniēs vti exemplis pa
ganorū.c.Turbat.xxxvij.di.Si enim ipſi in infi
delitate ſua ꝛ paganiſmo hec pietatis oꝑa exer/
cuerunt:quorū tn̄ virtutes vane ꝛ falſe erāt.nec
pro eis expectabāt vitā eternā.q̄d facere debent
chr̄iani quib9 pro his opibus ꝓmiſſa eſt eterna
felicitas? Ad hoc adduci poteſt dictum Grego
rij in.xviij.moral'.ſuꝑ illud Job.xxviij.Nō com
parabit̄ in die colorib9.et Auguſtini in.v.de ci/
ui.dei.ca.xviij.vbi recitat de multis gētilibus q̄
pro tꝑali gloria multis ſe expoſuerūt ꝑiculis ad
defendendā patriā:ꝛ multa ſuſtinuerunt incom
moda:arguens ex hoc ꝙ multo magis ad idem
induci debēt fideles chriſtiani ꝛ retributiōe per/
petue beatitudinis:dū ait.ꝛ q̄d mirū ſi ꝓ regno
celorū ꝛc̄. P Quarto ad hoc induci debent
ratione aſſociatiōis. Ait em̄ Ambroſius ſuper
Lucā. Noſtra nō ſunt q̄ nobiſcū ferre nō poſſu/
mus.Sola miſcd̄ia comes eſt defunctoruz. Et
hec ſententia q̄ ad primā ſui partē fuit Pauli iu
riſcōſulti in.l.omēs actiōes.ff.de reg.iu.vbi ait
Nō videtur ꝑfecte cuiuſq3 id eſſe quod ex cauſa
auferri poteſt. Dicit quoq3 Origenes ſuꝑ illud
Job.j.Erat ei familia multa nimis. Angeli ho
minū qui receperūt eccleſiam venerūt in auxiliū.
Hec ille.Multo plures igit̄ vbi dat̄ eccl'ia com
munitati ac reipublice ꝛ omib9 paupib9.O q̄n/
ta ſecuritas ꝛ ſublimitas talem oblationē faciē
tis.Quis ḡ renuat vel nolit tātorū particeps eē
bonorū:ꝛ habere ſocietatē tot angelorū in oibus
periculis ipm̄ adiuuantiū? Talē em̄ eccl'iam fa
cienti ait ꝓpheta ps̄.xc. Angelis ſuis de9 manda
uit de te:vt cuſtodiāt te in oib9 vijs tuis. In ma
nibus portabunt te:ne forte offendas ad lapidē
pedē tuū.Suꝑ aſpidē ꝛ baſiliſcū ambulabis:et
conculcabis leonē ꝛ draconē. Q Quinto ad
hoc induci debet vnuſquiſq3 ratione euitatiōis
malorū que ex vſuraria voragine maxime iude
orū incurrunt̄.Ad quā extirpandaz debet q̄libet
etiā cū aliquo ſuo incōmodo de ſua ſubſtantia
ad Montis erectionē ꝛ augmentū cōferre:imi/
tatus diuinā ꝓuidentiā que ſ̄m theologos in.j.
ſentē.ſinit dampnificari ꝑuata ꝓ cōſeruatōe vni/

uerſi. Conſiderate ergo quantū ſit bonū Mō-
tis: ex quo a p̄dictis vſurarꝫ aſſumptionibꝫ po-
pulus liberat᷑. quibꝫ dānificabat᷑ ſpiritualit᷑: cor-
poraliter: et tp̄aliter. vt patet cuilibet experto ac
ab eis depaupato. Nō em̄ ſic depaupat⁹ vſuris
ſepe efficit᷑ fur cum filijs et vxore ⁊ filie eius ex
paupꝫtate efficiunt᷑ meretrices. Et ita vſur̄ amit
tit nō ſolū tp̄alem ſubſtantiam: ſed etiā aīam ꝑ
diuerſa pctā: cum efficit᷑ ꝑiurus: latro: ꝓditor et
hmōi. Ex qbꝫ delict̄ plerunqꝫ corꝑali vita ꝑuat᷑:
ſic diuina vel hūana requirente iuſticia. Ille autē
q̄ adiuuat ad faciendū iſtum Montem habebit
meritum ceſſationis oīm p̄dictorꝫ malorꝫ ex ſua
cauſa. Et tantū habebit meritū quātum demeri
tū ſibi q̄tidie cumulat ⁊ aggregat vſurarius de-
uorans ſubſtantiaꝫ ꝓximi taliter ꝙ vix q̄dam-
mō ſaluari poteſt ille q̄ m̄lto tp̄e vſurariā artē ex
ercuit ꝓpter magnitudinē dānificatōnis ꝓximi
cui ſatiſfacere poſtea nō poteſt: vel nimis durū
ei videt᷑ tantā ſummā reddere. Nā ſm̄ Arithme
ticos ſi q̄s ponat centū aureos ad fenerandū ad
triginta ꝑ centenario: ſicut faciūt hebrei. faciēs
etiam fenerari vſuras vſurarꝫ vſqꝫ ad q̄nq̄ginta
annos: in fine inueniet᷑ habuiſſe de vſura ſum-
mā q̄dragintanouē milionū ducatorꝫ. 792922.
ducatorꝫ. ac ſolidos. xxvi. et denarios. ix. ſic fuit
calculatū ꝑ arithmeticos Mediolani. O pecca
tum horribile. O maledicte vſurarie q̄ continue
bibis ſanguinē pauperꝫ: qn̄ ſatiſfacies tot vora-
ginibꝫ? Econtra v̄o ille qui dat Monti centum
aureos mutuandos ipſis indigētibꝫ ſine aliq̄ lu
cro vſqꝫ ad q̄nq̄ginta annos: etiāſi poſtea velit
eos rehabere: habebit meritū toti⁹ ſumme p̄di-
cti lucri quā feciſſent vſurarij. q2 ipſe eā reſerua-
uit ipſis paupibꝫ. et erit acſi illā ſummā eis do-
naſſet. Et ſi pro minori tp̄e accōmodauerit pecu
niā Monti: pro eo merebit᷑ q̄ntū melioꝛauerit
paupꝫes a damno qd̄ incurriſſent ſi dictā pecuni
am ꝓ illo tp̄e accepiſſent ſub vſur̄. Et idē dicit᷑
ſi minorē ſummā accōmodauerit. Nam etiā de
parua ſūma data ad vſurā infra paucos annos
efficit᷑ magna quantitas fenerando ad triginta
pro centenario nō ſolū capitale: ſed etiā vſuras
vſurarꝫ vt faciūt vſurarij. Vn̄ ab Arithmeticis
calculatum eſt ꝙ q̄nqꝫ ſolidi ſic dati ad vſuram
vſqꝫ ad q̄nq̄ginta annos faciūt lucrū cum capi-
tali viginti 2.6 6 2. ducatorꝫ: ⁊ ſolidorꝫ. lxvi. ⁊ de
nariorꝫ duorꝫ. ſicut fuit calculatum per eoſdem
arithmeticos Mediolanenſes. Cōſidera mō de
alijs ꝓportionabilit᷑ multiplicando. Talis etiā
ſic mutuās Monti hēbit meritū acſi donaſſet
tot pignora q̄ amiſſa fuiſſent apud iudeos ſiue
alios vſurarios pro tp̄e q̄ dicto Monti conceſ-
ſit pecuniā: et h̄ iuxta ꝓportionē ei⁹ qd̄ mutua-
tur. Plerunqꝫ em̄ amittunt᷑ pignora. ⁊ vſurarij
volūt ꝙ valeat duplū: ita ꝙ cū vſur̄ ⁊ lucro pi-
gnorꝫ amiſſorꝫ de centū aureis poſitis ad fenus
vſqꝫ ad q̄nq̄ginta annos faciūt lucrū circa cē-
tū millionū ducatorꝫ. A quo damno liberantes
proximos ꝑ conceſſionē ſue pecunie date monti
habebunt meritū acſi illa oīa ipſi elargiti fuiſſēt
pauperibus. Item lucrant᷑ meritum vitatōnis
tot milium pctōrꝫ mortaliū q̄ et vſurarij. et acci-
pientes mutuo ad ludū et laſciuias cōmiſiſſent
q̄ non cōmiſerunt cū expulſi ſint iudei. ⁊ Mōs
talibꝫ nō mutuet. Itē lucrant᷑ meritū ceſſatiōis
tot blaſphemiarꝫ ⁊ deſꝑatiōis pauperꝫ p̄datorꝫ
ab vſurarijs: ⁊ aliorꝫ malorꝫ: q̄ oīa ceſſant ex ſub
uentione Mont̄. Itē lucrant᷑ meritū de tot bo-
nis orōnibꝫ: ⁊ lachrymis: ⁊ grārꝫ actionibus que
ꝓpter hanc charitatē recepta fiunt a paupibꝫ a q̄
bus benedicunt᷑. et a deo in celis. Itē adq̄rūt lu-
crū de oī bono qd̄ alij facient eorꝫ exēplo inducti
ad ſil'e opus piuꝫ exercendū. Et ſi tantū meritū
hꝫ ille q̄ ſolummodo mutuat pecuniaꝫ Monti
vſqꝫ ad certū tp̄s. Quid merebit᷑ ille q̄ donabit i
ꝑpetuū predictā pecuniā? Profecto non ſolum
p̄dicta merita ꝯſequet᷑. ſed ei⁹ meritū vſqꝫ ad fi-
nē ꝑdurabit ꝑdurante ipſo Monte. quia de oī-
bus p̄dict̄ merit̄ particeps erit: cū ꝑpetuo ei⁹
pecunia in talibꝫ releuationibꝫ pauperꝫ ſit diſtri
buenda. Ve eā t illi q̄ poſſibilitatē hꝫ offerēdi ⁊
nō vult facere tantum bonū: ac tāmagnū meri-
tū adq̄rere. Ve aūt mag̃ illi q̄ tāpiū op⁹ ſtudet
v̄bis aut factis impedire. Erit em̄ ſil'is Jude in
penis infernalibꝫ. et meli⁹ eſſet illi ſi nat⁹ n̄ fuiſ-
ſet hō ille: vt de ipſo Juda ait ſaluator Matth.
xxvi. R De tanta aūt grā tp̄ibꝫ iſtis ꝯceſſa
pōt dī cū illō Lu. x. Beati ocl'i q̄ vidēt q̄ vos videt̄
Multi em̄ reges et ꝓph̄e voluerunt videre que
vos videtis ⁊ non viderūt. Nō eī talis mod⁹ ſuc-
currendi paupibꝫ fuit eis reuelat⁹: q̄ ē mirabilit᷑
pauperꝫ releuatiu⁹. Sicut em̄ carnes dū aſſant᷑
in veru pinguedo vndiqꝫ liq̄t ⁊ ꝑdit᷑. ſed in frixo-
rio ſiue patella in ſua pinguedine friguntur: et
nihil perit niſi illud modicū qd̄ ex calore patelle
ꝯſumit᷑. Sic apud iudeos ꝑ vſuras liq̄facta ꝑit
ſubſtantia chrianorꝫ. Sed ꝑ Montē pietat̄ to
ta ꝯſeruat᷑. ſ. res ⁊ denarij: niſi illō modicū qd̄ ꝓ
ſalario miſtrorꝫ expēdit᷑. S Ad faciendā et
oblationē Sexto debet inducere vnūquenqꝫ rō
ſatiſfactiōis. ſ. vt ſatiſfaciat ꝯſcie ꝓ male ablat̄ i
cert̄. ⁊ h̄ q̄ ad ꝓximū cui tenet᷑ cū cū ignorat ac ſci-
re n̄ pōt: vt illō mōti det᷑: ꝓ aīa illi⁹. Itē q2 tal' pe-
cunia forte fuiet ei cui debebat᷑ ⁊ heredibꝫ eius.
Hoc qꝫ facere dꝫ vt ſatiſfaciat deo ꝓ pctis ſuis
q2 ꝑ el'ynā pctā purgant᷑ Eccl. iij. Quiā v̄o n̄ ſuf
ficit aliq̄d facere niſi cōgrue ac debite fiat. c. q̄ ex
timore. ꝟ. re. iu. in antiq̄s. Et oīa q̄ a deo ſunt or-
dinata ſūt. ad Rho. xiij. Et in domo dn̄i nihil dꝫ
eē iordiatū. c. miramur. lxvi. di. Jō opꝫ hāc ob-
lationē fieri cū ordibꝫ ⁊ modis vt ſinguli regula-
riter ⁊ ordinate veniāt ad offerēdū. Quē ordinē
videt᷑ iſinuare Dauid pſ. cxlviij. di. Reges t̄re et
oēs ꝑpl'i: ꝑncipes et oēs iudices terre ⁊c. Per re-
ges em̄ intelligunt᷑ ep̄i et alij p̄lati ſpūales cum

clero.qui debent largiter offerre.c.Fratrē noſtꝝ
lxxvj.diſt.vbi dr ꝙ Ep̄s debet habere manum
largā ad ſubueniendū indigentibꝫ.et in c.Auꝝ
habet eccleſia.xij.q.ij.ſcriptum eſt.Auꝝ habet ec
cleſia non vt ſeruet:ſed vt eroget ꝛ ſubueniat in
neceſſitatibꝫ.Quid eſt opus cuſtodire qđ nihil
adiuuat? Nōne dicturꝰ eſt dñs.Cur paſſus es
tot inopes fame mori? Certe habebas auꝝ vnđ
miniſtraſſes alimoniā.Cur tot captiui in capti/
uitatē ducti nec redempti.ab hoſte occiſi ſunt?
Et infra.Ornatus ſacroꝝ redemptio captiuorū
eſt.Et vere illa ſunt vaſa p̄cioſa q̄ redimūt aīas
a morte.Ille verus theſaurus eſt dñi q̄ opaꝫ qđ
ſanguis eius opatꝰ eſt.Hec ibi.Et ſūt v̄ba Am/
broſij in li.de officijs.Et in c.Glīa epī.eadē.q.et
cā ait Hiero.Gloria epī eſt pauperꝝ opibus pro
uidere.Ignominia v̄o ſacerdotꝭ eſt ꝓprijs ſtu/
dere diuitijs.Et ibidē.Accepiſſe pauperibꝫ ero/
gandū et eſurientibꝫ plurimis:illud reſeruare:
oīm p̄donū crudelitatē ſupat.Hec ille. T

Principes q̄ꝫ et dñi tēporales debēt largiter
Mōti offerre ꝑ ſubuentiōe ſuoꝝ ſubditoꝝ: er/
ga q̄s vt dicit Egidiꝰ romanus ī li.de regimie
p̄nci.non pn̄t eſſe nimis liberales.Debent etiaꝫ
p̄ncipes excedere alios in l.halitate.l.cuꝫ mīta.
C.de bonis que li.Et ad hoc faciendum habent
exemplum ipſi princi et eoꝝ ppłi a p̄ncipibꝫ fi/
lioꝝ iſrael ꝛ ppło dei.Nā Exo.xxxv.dr.Egreſſa ē
oīs multitudo filiorum iſrł et obtulit mente
p̄mptiſſima atq̄ꝫ deuotiſſima p̄mitias dño ad
faciendum opus tabernaculi teſtimonij q̄cq̄d ne
ceſſe erat.Viri cū mulieribꝫ p̄buerūt armillas
et anulos ac dextralia.Omne vas aureū in do/
naria dñi ſepatum eſt.argenti q̄ꝫ et auri:eriſq̄ꝫ
metalla obtulerunt dño.Sed et mulieres dede
rūt q̄ venerūt hyacinthū ꝛ purpuraꝫ ac byſſum
ſponte ꝓpria cuncta tribuentes.Principes vero
obtulerunt lapides onichinos ꝛ gēmas.Oēs vi
ri ꝛ mulieres mente deuota obtulerunt donaria
vt fierent opa que iuſſerat dñs ꝑ manū Moy/
ſi.Cuncti filij iſrael volūtarie dño dedicauerūt.
Hec ibi.et.j.Paral.xxix.dicit.Principes itaq̄ꝫ
familiaꝝ ꝛ ꝑceres tribuū iſrael.tribui q̄ꝫ et cen/
turiones dederūt in opa domꝰ dñi talenta auri
q̄nq̄ꝫmilia.et ſolidos.i.ducatos decēmilia.argē
ti talenta decēmilia.et eris talenta decē ꝛ octomi
lia.ferriq̄ꝫ centūmilia talentoꝝ.Et apđ quēcun/
q̄ꝫ inuenti ſunt lapides dederūt in theſaurū do/
mus dñi.et toto corde obtulerunt dño.Hec ibi

V Iudices etiā et aduocati:legiſte:ꝛ cano/
niſte:doctores debent facere oblationem ſuam
Monti ꝛ ip̄m ſui ſapientia d̄fenſare Eoꝝ enim
exercitiū eſt rei publice neceſſariū:n̄ minꝰ q̄ꝫ mi/
litū armatoꝝ: vt patet in procemio inſti.et bonꝰ
eſt tex.in.l.aduocati.C.de aduo.diuer.iudicio
rū.et in.l.laudabile.C.de aduoc.diuer.iudicū.
Sicut canes ſunt neceſſarij in grege contra lu/
pos:iuxta illud Job.xxix.Cōterebā molas ini/
qui:et de dentibꝫ eius eruebā predam.Vñ Ps.
inq̄t illis.Eripite pauperem:ꝛ egenum de manu
peccatoris liberate.et Prouer.xxiiij.dicit Erue
eos qui ducūt ad morte.ſ.iniuſt.Et ad hoc facit
C.ne liceat potentioribus.l.j.ꝛ in.l.illicitas.§.
ne potentiores.ff.de offi.p̄ſi.Maxime ḡ ſūt ne/
ceſſarij iuriſte ad bonum regimē ciuitatū.quia
leges ſunt ordinate ad ꝓhibendū malum et in/
ducendū bonū:vt declarat Alexander in.iij.pte
ſumme in tract.de legi.de quo habet in.l.j.ꝛ.ij.
ff.de legi.et in c.facte ſunt leges.iiij.diſt. X

Quia v̄o ad defenſionē innocentiū ſūt neceſ/
ſarij aduocati:Idō iudex debet ꝓuidere de ad/
uocato miſerabilibꝫ ꝑſonis.l.j.§.ait pretor.ff.de
poſtu.et.l.ne q̄cq̄ꝫ.§.aduocato.ff.de offi.ꝓcon.
et.c.licꝫ oībꝫ.ac c.ſeq̄nti.lxxxvij.diſt.et ꝑ gloſam
in c.j.de offi.iudi.Et ideo cum Mons pietatis
ſit pauperꝝ:debēt ipſi aduocati ſicut ꝛ faciūt exꝰ
ꝓtectiōi ſe exhibere libēter ꝛ illū defendere a ꝑſe/
quentibus qui optant eum deſtruere ꝛ ad nihi/
lū redigere.Et quod dicit de legiſtis:etiā intelli
git de canoniſtis quoruꝫ patrocinio erectus eſt
Mons.Ipſi eñ iurꝭ vtriuſq̄ꝫ doctores fecerūt
conſilia ad ipſiꝰ Montis defenſioneꝫ:paratiq̄ꝫ
eius iuſtificationē iuridice ꝓtegere.ne q̄s dicat
ꝙ Mons pietatꝭ ſit factꝰ a mulieribꝫ et ꝑſonis
rudibꝫ ac ignorantibꝫ ſicut aduerſarij eius mē
daciter dicunt.Unde ipſe doctores ad hoc inſi/
nuandum venerunt ꝓceſſionaliter et collegialit
inſimul:ſicut ꝛ alij artifices ad oblationeꝫ cum
muneribꝫ Et in hoc oſtendunt ꝙ ſicut ſciētia:ſic
et v̄tute ꝛ bonitate alios p̄cedere volūt et tenen/
tur:ſm.l.magiſtros.C.de pfeſ.ꝛ me.li.x. Y

Nec eſt miꝝ ſi ipſi doctores ſunt liberales ad
offerendū Monti pietatꝭ.quia hoc faciūt pro/
pter nobilitatem:imunitatē:ꝛ exemplaritatem.
Primo ꝓpter nobilitatē.Scientia eñi nobilitat
l.ꝓuidendū.C.de poſtu.et eſt donū dei.c.reuer/
tumini.xvj.q.j.Similiter etiā lex eſt donum dei
l.ij.ꝛ ibi glo.ff.de legi.Una aūt conditio nobiliū
um eſt liberalitas.et maxime iuriſtaꝝ quoꝝ fa/
cultas ſubijcit p̄hie morali.vt patꝫ in.l.j.ff.đ iu.
ſti.ꝛ iure.Vere aūt philoſophantes pecuniā cō/
temnūt.l.in honoribꝫ.§.philoſophis.ff.đ vaca.
mu.Et vere philoſophi pecuniā dant in vtilita
tē patrie.l.ſed ꝛ reprobari.ff.đ excu.toto. Z

Itē ſecundo ſunt liberales ꝓpter imunitateꝫ
multiplicē ab oneribꝫ patrimonialibꝫ realibus
et ꝑſonalibꝫ.de quo tractat Joānes.de Anania.
extra de magiſtris in rubrica.vbi colligit ea que
ſparſim de hoc ī vtroq̄ꝫ iure dicunt.de quorum
etiam priuilegijs tangit Albricus de Roſate in
procemio.ſu.ffoꝝ.in.§.quibꝫ ſi ſe imbuerint.et
Jo.An.c.cum q̄d vna via.de reg.iur.in nouel.ꝛ
Hoſ.ac.Hoſt.in ſūma.in ti.de magiſtrꝭ.Mul
ta eñ p̄uilegia habent ibi doctores pro quibus
tenentur eſſe alijs non priuilegiatis magis libe
rales:ex quo a tantis oneribus ſunt exempti.

B Item z Tertio debēt eſſe liberales ꝓpter exemplaritatē. Ipſi eñ poſiti ſunt ad alioꝝ exē/plum. Uñ poſſunt decem nomibꝰ nuncupari.c. ſup ſpecula.extra de magiſtris. Primo eī vnuſ/quiſqꝫ coꝝ dicit doctor.l.c.ij.de magiſtrꝭ. et in ſalutatione pontificꝭ in exordio decretaliū et ſe/xti. Secundo dicit magiſter in proemio ffoꝝ.§. his igit. Tertio pceptor.ff.de dā.infec.l.ſi edibꝰ Quarto pceſſor.C.de pfeſſoribꝰ z medicꝭ.ꝑ to/rum. Quinto dñs: in auten. habita. C.ne filius pro patre. Sextus iuriſpitus.l.j.C.de pfeſ.q in vr.conſtan.li.xij. Septimo pater.l.ſ.C.de exc. arti.li.xij. Octauo ſacerdos.l.ſ.ff.de iuſti.et iu. Nono vir celſior.l.ij.C.de offi.diuer.iudicum. Decio anceſſor: vt ī rubrica.ff.veterꝭ. Et hec oīa ſūt nomia exemplaritatꝭ ad filios: ſubditos: z di/ſcipulos. Unde dicit ꝙ doctores fulgēt ſic ſplē/dor firmamēti z q̄ſi ſtelle in ppetuas eternitates c.vl.de magiſtrꝭ. B Predicta quoqꝫ quaſi oīa dici poſſunt de medicis. Illud eī medicamē ta morbis exhibent quod iura negocijs: vt dici/tur in auten.hec conſti.in princi.col.viij. Et ſilr ipſi medici ſunt nobilis ſciētia: vt priuilegiat. vt habetur.C.de pfeſſo.et medi.l.medicos.li.x. Et eorum opera eſt humano generi neceſſaria: Ec/cleſiaſtici.xxxviij.vbi etiam habetur ꝙ deꝰ crea uit medicinā. Et ideo debent eſſe fautores huius Mōtꝭ in q̄ vera medicina aīaꝝ exercet q̄ eſt ele/moſyna z pietas.de.pe.di.j.c.medicamētū.et c. mediciua. Medicina eñ aīe debet pferri medi cinis corpalibꝰ.de.peni.z remiſ.c.cū infirmitas

E Milites quoqꝫ et nobiles ac diuites qui pſumunt liberales: arg.in c.j.de dona. pro quo eſt textus in c.non cogant.xlj.di.debent pro ſua magnificentia largiter elargiri huic Monti.qꝛ ſi Mōs nō eſſet: ipi habentes facultates ad hoc faciendū qd̄ Mōs facit tenerent: ſm Scotum in.iiij.diſt.xv.q.q.p textum in c.ſicut hi.xlvij.di. et in c.paſche.lxxxvj.diſt. Contra auaros aūt di/uites nolētes paupibꝰ ſuccurrere in h̄ pio opere poteſt dici illud Jacob.v. Agite nūc diuites: plo rate vlulantes in miſerijs que aduenient vobis Diuitie vrē putrefacte ſt: et veſtimēta veſtra a tineis comeſta ſunt. Aurum z argentū veſtrum eruginauit: z erugo coꝝ ī teſtimoniū vob erit. et manducabit carnes vrās ſic ignis. Theſau/rizatꝭ eī vobis irā in nouiſſimis diebꝰ. Hec ibi. Talibꝰ q̄ꝫ dici pōt illud qd̄ ait Augꝰ ī c.decime. xvj.q.j. Qd̄ nō dabis paupi: dabis impio militi. Et in c.maiores.eadem.cā.q.vij.idē inqt. Quia diſceſſit deuotio dei.: acceſſit indictio fiſci. No/lumus cū deo partiri.modo tollit totū. Hoc tol lit fiſcus qd̄ nō accipit chrs. Hec ille. Et ad idē eſt glo.in c.j.de deci.in.vj. Dicit etiā Ambro.ſu p pſ.xxxviij.diſ. Quid tā nouū q̄ꝫ neſcire cui labo rat heredi: Quis eñ ſcit ſi aut filius aut nepos propinquus ſuperuiuat: Sepe aūt in tabulis teſta menti ſcriptus heres funeſto obitu teſtatorem precedit ad tumulū: aut hereditatē ſuperſtes ab ſorbet: aut luxurioſus diſſipat: aut ſtultiſſimus nō tuet: aut pſcriptus amittit. Siquē ergo vide ris ſtudioſe diuitias cōgregantē: dic z tu. Uane conturbat.theſaurizat z ignorat cui cōgregabit ea. Neqꝫ eñ ſecum poteſt auferre que poſſidet. z cū morit relinqt alienis diuitias ſuas. Suc/cedit freqnter inimicus ingratꝰ: z deceſſori ſuc ceſſor inſultat. Quos ille dilexit: iſte perſeqtur. Quos ille nutriuit: hic vendit. Hec ille. Et ideo inqt Paulus.j.ad Timo.vj. Precipe diuitibꝰ huiꝰ ſeculi ſupbe non ſape: neqꝫ ſpare in incerto diuitiarū ſuarū.ſed in deo viuo qui pſtat nobis oīa abūde ad fruendū: bñ agere: diuites fieri in bonis operibꝰ: facile tribuere: cōicare: z theſauri zare ſibi fundamentū bonū in futuꝝ vt appbē dant verā vitam. Hec ille. Pauperes q̄qꝫ p ſuble uanda penuria ppria z alioꝝ: debent aliqd elar giri Mōti.z ſic facere elemoſynā de elemoſynis q̄ erit pietas z miſericordia florida ac deo grata Et tales offerētes erunt ſiles paupercule vidue q̄ obtulit in gazophylatio duo minuta ſuis labori bus adqſita: quā ſaluator multū cōmēdauit Lu. xxj. Silr offerre debēt vidue de ſuis dotibus: et maritate de bonis paraſernalibꝰ q̄ ſunt ipaꝝ: vt in.l.ſi ego.§.dotꝭ.ff.d iure do.z i.l.fi.vbi glo.C. d pac.conuen. Oēs igit qbꝰ nō eſt p iura phibitū facere elemoſynā debēt tā pio opi liberales ſe ex hibere: cōſiderātes ꝙ miſcdia eſt potior oībꝰ ho locauſtis z ſacrificijs.c. Pōderet.in fi.l.di.et eſt pulcritudo z pfecta forma vtutuꝫ.c.in ſingulis. xxxvj.di.vbi etiaꝫ dr ꝙ miſcdie officia oibꝰ ſunt precepta. Itē q̄lıbet debet recordari ꝙ q̄ negat fa cere miſcdiam indigētibus: negat chrm q̄ eſt mi ſericordia: vt dr in c.omnis.vij.q.j. E contra ꝓ pietatē exercēs iuſtificabit z gratꝰ erit in conſpe ctu dei. Uñ ꝓpha ait pſ.cxj. Diſpſit dedit paupe ribꝰ: iuſticia eiꝰ manet in ſeculū ſeculi. Ut etiaꝫ inqt impator in auten.de reſtit.§.nobis igitur. col.iiij. Nihil eſt pcioſiꝰ pietate: z ipa ē mr boni operis.xxij.q.ij.c.ſi quidber.vbi etiā dr ꝙ pietas purgat pctā: z meret tpaliter z eternalit premia ri. Et in c.primū.eadē.q.z cā dr: ꝙ nō eſt merien dū in doctrina pietatꝭ. Et impator in.l.impialis. C.de nup.dr: ꝙ in ſola pietate deo pares ſumus Et ibi accipit paritatē largo mō.

D Nō ſolū aūt ſenes: ſed etiam iuuenes z pueri debēt huic ſctō Monti fauere. Uñ in pallegato pſ.cxlviij. ſubdit Dauid. Juuenes z vgines: ſenes cū iuni oribꝰ laudēt nomē dñi zc. z pſ.viij.iterū ait. Et ore infantiū z lactentiū pfeciſti laudē ppt inimi cos tuos vt deſtruas inimicū et vltorē. q̄ verba allegauit ſaluator ꝯ phariſeos q̄ idigne ferebāt ꝙ pueri laudarent ipm: vt hr Mat.xxj. Sup q̄ inqt Hiero. Tacētibꝰ ſenibꝰ z inuidie labore cru ciatꝭ: puuli clamāt z chrm ꝯfitet. Et idē nos poſ ſumꝰ dicere ꝯ aduerſarios pietatꝭ. Dic q̄ꝫ Nic. de Le.ſup pdicto pſ.ꝙ aliq̄ modo fuit pſectos

laus iſtoꝝ infantiū q̄ angeloꝝ dicentium Gloria in excelſis deo. quia laus iſtoꝝ infantiū neſcientiū litteras ꝓceſſit ex imediato iſtinctu ſpiritusſancti qui excedit omnes angelos in infinitum Merito ergo ad iſtā oblationē ꝓceſſionaliter aduenerūt paruuli ⁊ modo ſuo laudāt deum de inſtitutiōe ſacri Montiſ pietatis. De quibus quadruplex conſideratio eſt faciēda. Prima dicet̄ gaudioſa. Secūda fructuoſa. Tertia virtuoſa. Quarta vero timoroſa ⁊ doloroſa. Quo ad primū dico ꝙ eſt magnū gaudiū videre tot infantiū multitudinē ⁊ pulcritudinē. De multitudie aūt gaudendū eſt nō ſolū ſicut gaudēt eoꝝ parentes carnaliter: ⁊ vt gaudēt reges ⁊ principes de multitudine populi. ſed etiā ⁊ multo magis de implēdis tot ſedib⁹ paradiſi. quia ad hoc fecē deus creaturam rōnalem. vt dicit Aug⁹ in libo enchyri. De paruulis etiā ait ſaluator Lu. xviij. Taliū eſt regnū dei. De pulcritudine etiā ipſorū pueroꝝ gaudendū eſt: non corpoꝝ ſolum: in quorū figura ſolent angeli apparere. ſed magis animaꝝ ꝓ innocentiā. de qua Aug⁹ in. xxj. de ciuita. dei. ait c. xvj. ꝙ paucissimi ſunt qui illā ſeruēt cū ad adoleſcētiā ꝑuenerint. ¶ Quo ad ſecundā cōſiderationē que dicit̄ Fructuoſa: dico. ꝙ valde fructuoſum ē reipublice pueros bene educari: vt ait Joānes Gerſon cancellarius Pariſienſis in tractatu de diſciplina parentali. Un̄ ⁊ magnū eſt meritū nō ſolū parentū qui eos genuerūt: ſed etiā alioꝝ qui illos bene iſtruunt ita vt ſint deuoti q̄ ad deū: honeſti q̄ ad ſe: ⁊ innocētes q̄ ad ꝓximū. Et ſm Hieronymum in libro de hebraicis queſtionib⁹ ille qui educauit dicit̄ genuiſſe hec. Hec aūt bona ⁊ virtuoſa educatio pueroꝝ: ñ ſolum ꝓdeſt ad reformationē ciuitatū: ſ etiā ad euaſionē diuinoꝝ iudiciorum et flagelloꝝ: vt per ipſos pueros bene educatos differat̄ vltio dei: vel in totum ceſſet. ſicut factū legit̄ Jone. iij. Unde in ſequenti cap̄lo inq̄t deus Jone Quare ego nō parcā Niniue ciuitati magne i qua ſunt plus q̄ centū viginti milia hoīm qui neſciunt q̄d ſit inter dextrā ⁊ ſiniſtrā: ⁊ loq̄bat̄ de infantib⁹ ⁊ pueris innocentib⁹: ſm Nico. de Lyra. Et ideo inq̄t Hiero. ad Arbletā de inſti. filie. Non ſūt cōtemnēda q̄ſi parua ſine q̄b⁹ magna ſtare non poſſunt. Et Joannes Gerſon vbi ſupra dicebat: ꝙ nō obſtante dignitate officij delectabat̄ circa paruulos occupari. Beatus autem frater Bernardin⁹ Feltrinus in ſermōibus ſuis quaſi q̄tidie aliq̄d pueris particularit̄ loquebat̄: et ſuum ad eos cōuertebat ſermonem. Nec mirū. Nec etiam ſaluator noſter libent̄ paruulos videbat. Un̄ vt habet̄ Luc. xviij. dicebat diſcipulis ſuis. Sinite paruulos venire ad me et nolite eos vetare Et vt in d. ca. apparet: ipe dominus tangebat ipſos ꝑuulos ſibi a parentibus eorum oblatos: imo etiam amplexabat̄: vt patet Marci. ix. Nec etiam eſt mirū ſi ipe dn̄s amat paruulos et pueros nam et ipſe puerul⁹ fuit. vn̄ Luc. ij. dicitur. Puer autem Jeſus creſcebat cō fortabat̄. Similitudo em̄ eſt cauſa dilectionis viij. Ethi. Math. quoq̄ xviij. ſcptū eſt: ꝙ aduocās Jeſus vnū ꝑuulū ſtatuit eum in medio diſcipulorum ſuorum: ⁊ dixit eis. Amē dico vobis niſi cōuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut ꝑuuli non intrabitis in regno celoꝝ. Quicūq̄ ḡ humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte: hic eſt maior i regno celoꝝ. Hiero. aūt exponens predicta verba ſaluatoris ait. Sicut ꝑuulus non perſeuerat in iracundia: non leſus meminit: non vidēs pulcrā mulierē delectat̄: non vnū cogitat ⁊ aliud loq̄tur Sic vos niſi talem habueritis innocentiam et animi puritatē: regna celoꝝ non poteritiſ itrare

Ad ꝓpoſitū ergo reuertendo: dico ꝙ quilibet debet eſſe ſollicitus de bona educatione et iſtructione puerorum ſuoꝝ: et ꝓbere eis non ſoluz cibum corporalem: ſed etiā ſpiritualem bone doctrine. Ue enim illi ciuitati ī qua verificabitur illud Thren. iiij. Paruuli petierunt panem et ñ erat qui frangeret eis. Dicit aūt Hieronym⁹ in tractatu fidei et cōuerſationis chriſtiane. Pueris illō ꝑmo inſinuandum eſt vt nullo audiendi deſint tp̄e. q2 nec ſemel poſſunt omnia edoceri. Deinde vt innocentiam ſimplicitati ꝯiungāt. Et idē ad Arbletā de inſtitu. filie: ait. Non diſcat in tenero quod poſtea dicendū eſt. Difficulter radit tur quod rudes animi ꝑbiberūt. Et iteꝝ ad Demetriadē virginē ſcribit Optimi ſunt ad inſtructionē moꝝ ꝑmi anni. Et ad Cromaciū. Neſcis pueriles anios plurimū ſolidari ſi ſe intelligant cure eſſe maiorib⁹? Et ad Arbletā iteꝝ ait. Habeat in diſcendo ſocias quib⁹ inuideat: et quoꝝ laudibus mordeat̄. Nō eſt obiurganda ſi tarda ſit: laudibus excitandum ingenium: vt ⁊ viciſſe gaudeat ⁊ victa doleat. Et ibidē. Noli eā ſubire onus quod ferre non poteſt ⁊c̄. Sed heu: q̄a nimius amor parentū aliq̄ñ ꝑmit filios corꝑaliter ⁊ ſp̄ūaliter. ſicut puerulus ſtringēs auiculā occidit amando. Un̄ Hiero. ad Fabiolā ſcribit Multa nos facere cogit affect⁹. et dum ad propinq̄tatez reſpicimus corpoꝝ: corporis et anime offendimus creatorem. Et idem ad militē ſeculi ait. Miſeremini ſunt parētes qui bonis orbant̄ filijs. vl' qui tales habent vt non habentibus inuidere cogantur. Inter hec duo felicior eſt qui vtrunq̄ nouit. Ideo faciendum eſt ſicut idem Hiero. dicit in epitaphio ſancte Paule: q̄d ipe ſancta faciebat. de qua ait. Pietatē in filios ſuꝑabat per pietatez in deum. Neſciebat matrē ſe vt chrī ſe ꝓbaret ancillam. ¶ Quo ad tertiā ꝯſiderationē que dr̄ virtuoſa. ſ. quib⁹ virtutibus debent fulgere pueri: h pertranſeo. q2 ſatis dixi in Mariali de excellētijs regine celi: in. vj. ꝑte principali. ſer. ij. parte vl. ſub littera R. et. L. vbi tetigi conditiones bonoꝝ et maloꝝ pueroꝝ. ſup illud cātici virginalis Suſcepit iſrael pueꝝ ſuū

Quarta ſo conſideratio dicit timoꝛationis ſcꝫ mortiſ cõis ipſoꝝ paruuloꝝ: ſm illud Hieronymi ad Heliodoꝝ de morte Nepotiani. vbi. ait: ꝙ Xerſes ille potentiſſimus videns q̃ſi innũerabilem populum armatoꝝ ſuoꝝ de loco eminenti: fleuiſſe dicit pꝛo eo ꝙ de tot milibus hominũ tam fortiũ poſt centum annos nullus reperietur viuus. Et ſubdit Hieroñ. O ſi poſſemus in talẽ conſcendere ſpeculam ⁊c̃. Facit quoqꝫ deus ſepe moꝛi paruulos: quia parentes eos nimis iordinate diligunt. et aliquando ne mali efficiãtur. iuxta illud Sap. iiij. Raptus eſt ne malicia mutaret animũ illius ⁊c̃. Itẽ facit eos quãdoqꝫ moꝛi ꝑpter peccata parentuꝫ: ſicut patuit tempoꝛe diluuij et ſubuerſionis ſodomoꝝ ⁊ gomoꝛreoꝝ et inexterminio populi chananeoꝛuꝫ et filioꝛum Achab. Et idem poſſet exemplificari de multis alijs de quibus habetur. j. q. iiij. c. penult. Maxima aũt doloꝛis cauſa eſt cõſideratio tot puerorum et puellarum egentium victu et veſtitu et dotibus: videndo ꝑ iudeos pene omnia deuoꝛari. Et ideo ſi pꝛopter nihil aliud moueminí: ſaltẽ pꝛo certitudine veſtrarũ carnium debetis pꝛoperare facere Montẽ: ac eum quotidie augmentare: vt ipſo mediante habeatis patrie veſtre ac reipubice cõſeruationem: et ex tali bono ac pio opere gratiam dei in hoc ſeculo et gloꝛiam eternam in futuro Amen.

Sequitur duoꝝ tra

ctatuũ ꝓhabitoꝝ oꝛdinatio et diſtinctio in Sermones. Et p̃ſertim in. xij.

Siquis velit cum his duobꝫ tractatibus foꝛmare duodecim p̃dicationes Pꝛo pꝛimo ſermone faciat tm̃ duas partes: quarũ Pꝛima dicatur Poſitionis. ſ. caſus ipſius Montiſ. Uide in pꝛimo tractatu parte. j. ipꝛinci. vſqꝫ ad D. Secunda autem pars dicatur Juſtificatiõis. ſ. oĩm cõtractuũ Montiſ. Et accipe totam partem ſecundam ꝓmi tractatus.

Secundus ſermo diuidatur ĩ tres ꝑtes: q̃rũ Pꝛima appellet Oppoſitiõis. Et accipe decẽ pꝛima argumẽta cõtra Montẽ. in. j. ꝑte ꝓmi tractatus. Secundã ṽo dicat Reſponſiõis. Et accipe coꝝ ſolutiones in. iij. p̃te ꝓmi trac. Tertia ãt appellet Cõfirmatiõis. ſ. ipſi⁹ Mõtiſ et accipe decẽ pꝛima argumenta pꝛo Mõtis iuſtificatione in iiij. ꝑte ſecundi tractatus

Tertij ſermonis ꝑtes vocent eiſdem noĩbus ⁊ accipiant vbi s̃. Pꝛimo faciendo decẽ alia argumenta cõtra Mõtẽ. Scdo ea ſoluẽdo. Tertio ṽo ꝯfirmãdo ipꝫ Mõtẽ decẽ alijs argumẽtiſ.

Quarti ſermõis partes eodem mõ appellent et vbi s̃. accipiant.

Quintus q̃ꝫ ſermo eodem modo fiat: Et ſic ĩ q̃ttuoꝛ p̃cedẽtibꝫ ſemonibꝫ euacuabũt quadraginta argumẽta cõtra Montẽ ⁊ coꝝ ſolutiões ⁊ quadraginta argumẽta ĩ fauoꝛẽ Mõtis.

Sext⁹ ſermo habeat tm̃ vnam concluſionem q̃ appellet Juſtificatiõis. ſ. ipi⁹ Mõtis. Et accipe in. iiij. parte ſecundi trac. viginti argumenta q̃ ſuperunt alijs ſermonibꝫ.

Septimus etiam ſermo habeat ſolũ vnã contemplationẽ que appellet cõfutationis. ſ. reſponſionum quos faciunt aduerſarij Montis: argumẽtis q̃ fiunt pꝛo ipſo Mõte. Uide in. iij. parte ſecundi trac. H. la. iij. vſqꝫ in finem illi⁹ partis.

Octauus ſermo habeat ſimilr̃ vnã ſolaꝫ contemplationem que appellet Inſtitutiõis. ſ. ꝙ in q̃libet ciuitate ⁊ terra debet inſtitui Mons pietatiſ. Uide in. iiij. ꝑte ꝓmi trac. ꝑ totam

Nonus ſermo etiam habeat vnam ſolam cõtemplationem que appellet Nomiatiõis. Uide in ꝓma parte ſecundi trac. ꝑ totam.

Decimus ſermo etiam habeat vnam ſolã cõtemplationem q̃ dicat Cõmendatiõis. Uide in ij. parte ſecundi trac. ꝑ totam.

Undecimus ſermo poteſt foꝛmari de q̃rta et q̃nta parte ſecundi trac. et diuidat in duas ꝑtes quaꝝ ꝓma appellet Confirmationis. ſecũda ṽo Appꝛobationis.

Duodecimus aũt ſermo diuidatur ſimiliter ĩ duas ꝑtes: quaꝝ ꝓma dicat Regulationis. ſecũda ṽo Oblatiõis. Et eas accipe in ſexta et ſeptĩa ꝑte ſecundi tractatus.

Concluſio huius libri

Gratiarũactio ſimulac oratio pro Monte pietatis (Confuntatioq; aduerſantium.

Innumeras grates ꝑ ſoluimus omnipotenti.
A quo principium noſtri finiſq; libelli
Jamq; legent docti pro nugis hec bariani
Ne ſua ꝑ noceant ſacro phantaſmata Monti.
Quiq; pius olim forſan damnauerat actus
Equare ethereo Montē nunc querit olympo.
Et qui fraterne pietatis viſcera geſtat
Munera proſtratis obſtātibus afferet ampla
Is quoq; qui ſparſo fundauit ſanguine Montem
Saluator toto faciet ſuccreſcere mundo

Reuerendiſſimo in Chriſto patri

Fratri Hieronymo Tornicllo: ordinis Minorũ de obſeruantia: predicatori apoſtolico: atq; in partibus ciſmontanis vicario generali digniſſimo: Frater Bernardinus de Buſti eiuſdem Ordinis minimꝰ Salutem.

Lingua venenatis diffamat ꝑfida verbis
Quod deus om̄ipotens ſanctificauit opus.
Improba mēs rabido vicioſum predicat ore
Perfecte curam qui pietatis habet.
Inſuper infando repletum dogmate librum
Conſtruxit Montis gens inimica pij.
Quo circa hunc toto diffundere in orbe libellum
Decreui. monitis ſicq; parere tuis.
Ut fera mordacem rugiēs cōpeſcere dentem
Cogatur. laqueis his bene ſtricta meis.
Tu vero angelico diualis in ordine rector
Ulla valet ſeruus ſi tibi grata iube.

Reſponſio eiuſdem Reuerēdiſſimi patris vicarij ge(neralis.

Gratulor impreſſum domino ꝑſtante libellum
Bernardine: pium quo tueatur opus.
Ut per te eterni genitrix ſanctiſſimi regis.
Conceptum voluit magnificare ſuum
Sic chriſtus ſacri ſtatuit ꝑconia Montis
Eloquijs toto pandere in orbe tuis.
Deſinet inuidia maledicere lingua furentis
Cerberus obſtruſo nunc erit ore tacens.
Gaudia paupibꝫ capient inmenſa benigni
Magnaq; iam nullo dona vetante ferent.
Tu vero o iuſti ſimul ⁊ pietatis amator
Diuini curas vndiq; Montis habe.

Defenſoriũ Montis pietatis: O benigne Jeſu tua gr̄a: genitricisq; tue interuentu: vbiuis locoꝝ in chriſtianitate: heu qua q̄rũt oēs q̄ ſua ſunt: erigendi pro cōmuni refugio conſolatiōeq; ac ſubſidio tuoꝝ paupeꝝ: anxietatibus ⁊ anguſtijs ꝓmentibus: paſſim lacrymabiliter ad te clamantiuꝫ: vti ad oculum proh pudor patet: admodũ neceſſariũ. Defenſoriũ dico doctiſſime equiſſimeq; editum ꝑ religioſum ⁊ Deuotũ Patrē: fratrē Bernardinũ de Buſti Ordinis Minorum de obſeruantia: Euolat hoc climate prius inuiſum Ex officina induſtrij Henrici Gran ciuis Hagenawēn. Impenſis circumſpecti honeſtiq; archibibliopole Joannis Rynman de Oringaw Finemq; nactum feliciter Anno virginei ptꝰ. 1513. In vigilia Natiuitatiſ glorioſe virginis Marie theotocos